TIPOGRAFIA EMPORIUM, S. A.

SINOPSI EVANGÈLICA

TEXT GREC DE

M.-J. LAGRANGE, O. P.

VERSIÓ CATALANA I NOTES DE

LL. CARRERAS I *J. M. LLOVERA,* PVRES.



BARCELONA
EDITORIAL ALPHA, S. A.
VIA LAIETANA, 30
MCMXXVII

NIHIL OBSTAT

DR. FRANCISCVS FAVRA, *Canonicus Lectoralis, Censor*

Barcinone, die 4 martii 1927

IMPRIMATVR

† IOSEPH, *Episcopus Barcinonensis*

De Excmi. ac Ilmi. Domini mei Episcopi mandato

DR. FRANCISCVS M.ª ORTEGA DE LA LORENA, *Cancellarius*

NOTA PRELIMINAR

QUATRE són els evangelis on es troben escrites les coses obrades i ensenyades per Nostre Senyor Jesucrist, els quals l'Esperit Sant inspirà i lliurà a l'Església per a coneixença de la revelació divina i edificació de la vida cristiana; però, segons la justa definició de Sant Agustí, constitueixen un sol Evangeli en quatre llibres. Per això els cristians han desitjat sempre de tenir aquest Evangeli únic escrit davant els ulls, dalerosos de conèixer tots els actes i les paraules del Senyor, les persones, els llocs, el temps i l'ordre de les coses, que en aquells llibres sagrats són contingudes.

A aquest daler de dues maneres principals s'és donada satisfacció. En l'antiguitat Tacià ordenà, el primer, els evangelis canònics en una sola narració o evangeli únic fet per concatenació dels quatre: després d'ell moltes altres concòrdies o harmonies evangèliques han eixit a llum, amb ordre més o menys distint del seu *Diatessaron*. Aquest sistema, però, malgrat de contenir gairebé íntegre el text de cada evangeli i d'ésser avinent per a donar seguida la història de la vida de Jesucrist, per la fragmentació i mixtió contínua de les perícopes obscureix el caràcter propi dels evangelis, cadascun dels quals té peculiar fesomia i singular perfecció. D'on, per tal que servin llur individualitat i ensems esdevingui visible un cert nexe entre ells, modernament, a imitació de la manera emprada per Orígenes, són presentats als ulls del lector en columnes i en perícopes paral·leles perquè hom pugui abastar amb un sol esguard llur diversitat i unitat: aquesta ordenada disposició ha pres el nom de *Sinopsi*. Per aquesta raó, encara, per tal com així hom els copsa d'un sol esguard, els evangelis segons Sant Mateu, Sant Marc i Sant Lluc, que contenen matèries semblants o acostades, escrites gairebé amb les mateixes paraules, han estat anomenats evangelis sinòptics: nom, antic pel sentit, però en ús general només des de mitjan segle XVIII.

Per bé que la incertitud de l'ordre fa difícil i arriscada una sinopsi, i potser mai no s'arribarà a proposar-ne una que assoleixi tots els sufragis, moltes són les que s'han compost, especialment en els darrers temps, en llatí per catòlics, en grec per acatòlics, en diverses llengües vernaculars per catòlics i protestants. És que a tothom apar vistent la seva utilitat. La Sinopsi planeja el camí als estudis exegètics i crítics, que no poden prescindir de la comparança freqüent entre els diversos evangelis: amb la sinopsi la col·lació dels textos es fa d'una manera prompta, fàcil i clara. Per estudiar el geni literari de cada evangeli, llurs concordances i diferències, llurs mútues connexions i possible dependència, sigui el que sigui el sistema amb què hom cerqui l'explicació de la *qüestió sinòptica*, el millor instrument és, sense cap dubte, aquesta objectiva i visual ordenació que ajunta les perícopes paral·leles, sense mesclar-les ni mutilar-les. Malgrat d'opinar alguns que no sigui possible extreure

dels evangelis una il·lació cronològica rigorosa, l'ordre històric de la vida de Jesucrist temptarà sempre els sagrats expositors i els estudiosos del Nou Testament: llavors, amb més fidel claredat i perfecció que un text únic seguit, *harmonia* o *concòrdia*, pot la Sinopsi oferir-nos la disposició ordenada i cronològica de les narracions evangèliques.

Fins ara, les principals sinopsis catòliques eren en llatí, per bé que amb la convenient referència al text original, sempre que una lliçó difícil o l'estudi acurat ho exigeix; cap en grec; però exegetes i crítics molt autoritzats i àdhuc llurs mateixos autors clamaven per una sinopsi dels textos originals, com la més directa i excel·lent per a l'estudi científic, i de gran ajut fins per a la interpretació de l'autèntica Vulgata llatina. L'egregi dominicà, fundador de l'Escola Bíblica de Jerusalem i el més alt comentarista dels Evangelis en els darrers temps, el P. M.-J. Lagrange, amb la col·laboració del P. C. Lavergne, de la mateixa Ordre, ha dut a afortunat acompliment aquesta aspiració de la ciència catòlica amb la Sinopsi grega, just eixida a llum en la nostra ciutat de Barcelona.

La Sinopsi del P. Lagrange, segons les mateixes paraules del seu pròleg, que ens complaem a resumir, estableix un nou ordre, no pas de tot punt perfecte, però sí veritable i històric, a base dels evangelis. En lloc de prendre, entre els sinòptics, el text de Sant Mateu com a bàsic i davanter, segons fan generalment els intèrprets catòlics, o el de Sant Marc, com prefereixen molts moderns acatòlics, posa en la primera columna el text seguit de Sant Lluc, que avantaja a Sant Mateu pertocant l'ordre històric, és més abundós que Sant Marc, i sembla en certa manera sotmetre la seva narració a una més exquisida exactitud cronològica, més que més havent-se proposat d'escriure curosament i segons ordre, com ell mateix declara. Sant Lluc, doncs, ha estat el fil conductor que guia segur el P. Lagrange en mig de les voltes i recolzades laberíntiques de la seva Sinopsi. En la quarta columna és posat Sant Joan; i és el mateix P. Lagrange qui amb paraules insubstituïbles en dóna l'explicació: «Així com Sant Lluc, després dels altres sinòptics amb ordre més acurat recorre el camp evangèlic, així Sant Joan, el darrer — però, com a testimoni i, de més a més, deixeble molt estimat, ben sabedor de tota cosa — volgué fer algunes anotacions, poques, però de gran importància, sobretot pertocant a la predicació del Senyor, fixada i distribuïda segons determinades festivitats. De llei, doncs, a Sant Joan correspondria el lloc primer; però, com que rares vegades s'esdevé de narrar ell les mateixes coses i de la mateixa manera que els sinòptics, ha semblat preferible posar-lo a continuació dels altres, com a últim, diríem, a parlar, i de faisó gairebé sempre inapel·lable. Demés amb aquesta disposició els evangelistes resten també ordenats segons el temps en què escriviren, solament que hom llegeix els sinòptics començant pel de la dreta.»

Així sostingut pels testimonis sagrats de major precisió històrica, només amb l'ajut de senzills signes guiadors, l'ordenament sinòptic del P. Lagrange pot conservar fàcilment la seriació completa d'un dels textos evangèlics i ensems la cronologia adoptada, cosa no faedora prenent per base els altres. Si sembla alguna vegada que Sant Lluc s'aparta de l'ordre més probable, és notat el lloc amb asterisc: llavors, en l'indret corresponent, aquell text, notat amb una creu, és posat dins l'ordre cronològic. El mateix és fet amb Sant Joan. Demés, per tal de facilitar la confrontació de textos, de tots els evangelis en són adduïts alguns, tancats dintre claudàtors: perquè, però, no es repeteixi massa vegades un mateix text, la nota *cf.* indica sovint els altres llocs que haurien de col·lacionar-se.

No és propi d'una sinopsi la discussió crítica del text ni la justificació detallada dels problemes

plantejats per l'ordre adoptat: una sinopsi implica sempre una exegesi completa. El P. Lagrange l'ha donada en els seus sapientíssims comentaris. Però per tal de prevenir objeccions, així connota la seva pròpia obra amb accent d'humilitat científica, que segella la dignitat cristiana del seu mestratge: «Sincerament confessem i declarem que moltes coses, sobretot pertocant a lloc i temps, no les proposem sinó amb aquesta salvetat: no és cosa certa. Àdhuc el text, per bé que, després dels eximis i infatigables estudis dels crítics, és gairebé fixat, amb tot en molts llocs, i no de poca importància, el proposem solament com a dubtós. En els comentaris hem cercat de ponderar les variants i donar-ne judici fins a cert punt. En aquesta sinopsi només són indicades aquelles en què és dividida l'opinió dels doctes, i en aquest cas més ens estimem aprendre que no pas ensenyar.»

Aital és, breument esplanada, la significació i el caràcter de la Sinopsi grega, honor de la ciència catòlica i de la nostra estampa, que ha fet possible de publicar el patronatge de Francesc Cambó, a la munificència del qual el P. Lagrange ret homenatge amb mots perdurables en l'adreça de la seva magna obra, a hores d'ara estesa pels centres representatius de la cultura bíblica universal.

Amb aquesta obra gloriosa la FUNDACIÓ BÍBLICA CATALANA[1] ha començat la seva existència pública, i n'ha rebut gran honorança. Ara, amb la versió de la Sinopsi Evangèlica inaugura la sèrie de les seves publicacions adreçades a contribuir modestament, i en l'àmbit del nostre bell catalanesc, al culte de les Sagrades Escriptures, culte vividíssim i d'esponerosa fertilitat, que tostemps ha promogut i fomentat nostra Santa Mare Església per al bé eternal dels homes.

Cal dir uns mots d'aquest treball. En la versió hem cercat d'esquivar els esculls habituals d'una traducció bíblica: el subjectivisme literari, el dialecte personal, que, sense voler, recrea el text a la faisó pròpia o hi posa acoloriments intensius i esclats d'expressivitat, externs a la vida genuïna de l'original: l'exactitud lingüística erta i rígida, d'aire interlinear, maldestra per a fer conèixer la vera fesomia dels llibres inspirats, puix que porta eixutor a la paraula viva i la dessaboreix; la manera erradament popular, mancada de curança literària, que reprodueix i adapta les frases fetes i les faisons vulgars, però deforma el geni característic de l'hagiògraf i no guarda el to i la dignitat de l'estil; finalment, la traducció perifràstica, que, àdhuc salvant el sentit fonamental de l'original, dilata les precisions verbals del text o les desdibuixa, i s'arrisca a trasmudar sovint la versió en interpretació personal.

Ni transfiguració literària del text, ni literalisme eixarreïdor. Una bona traducció bíblica ens ha semblat que no ha d'ésser una esplanació folgada del sentit, ni una simple translació externa i gramatical, sinó una veritable equació idiomàtica, a través de la qual sigui transfosa, tant que es pugui, la mateixa qualitat i saboria expressives, tota la varietat i amplitud de significances de les paraules i construccions originals, deixant-les lúcides o misterioses, ardides o planeres, serenes o arborades, com elles siguin, sense sotmetre-les a un procés subjectiu de fixació o al filtre insegur de performan-

---

[1] El grup inicial de la F. B. C., constituït a la fi de 1922 sota la presidència del M. R. P. Miquel d'Esplugues, fou compost, ultra dels signants d'aquesta versió de la Sinopsi, dels Drs. C. Cardó, J. Tarré, M. Trens, pvres., i del P. Antoni M.ª de Barcelona, caputxí: llur tasca col·lectiva fou l'elaboració d'una traducció literària dels Evangelis i els Actes dels Apòstols, segons el text llatí de la Vulgata. — A mitjan 1925, l'ingrès de nous elements i una major divisió de treball en vistes a la versió de les Escriptures segons els textos originals, donà per resultat que es constituís una comissió especialment encarregada de la versió directa i comentaris del Nou Testament, composta dels Drs. Ll. Carreras, J. M.ª Llovera, J. Tarré i M. Trens, la qual pròximament publicarà els dos primers volums contenint el text seguit dels Evangelis. — Per a la present versió de la Sinopsi hom ha tingut també en compte aquell primer assaig col·lectiu de la versió de la Vulgata.

ces lliures, sovint arbitràries: la llum verbal del text sagrat prou és més rica i pura que tota possible esplendència sobreposada a manlleu del traductor.

No pretendre de fer parlar Jesús i els seus evangelistes com si visquessin ara entre nosaltres, i menys encara, traspassant-los les nostres faisons personals de visió i de forma. La substància i realitat eterna de les Escriptures inspirades no afretura d'adaptacions contingents i fugisseres: som nosaltres que ens hem de blegar a llur dictat divinal i cercar-ne la realíssima i insuperable expressió autèntica, més que més tenint com tenim de les Escriptures la llei hermenèutica suprema, que és el magisteri tradicional i vivent de l'Església. Així la llengua de la versió es vivifica i s'amoroseix amb la llecor primigènia del verb inspirat, i, fent-se'n humil servent amb l'oblació de si mateixa, ret culte i acatament a la supremacia de la parla única divinal. Aital norma i llei de traducció bíblica no ens apar solament un recte criteri d'interpretació literària: és l'actitud reverencial que escau més bé als qui han de donar altra vestidura i forma humana a la Paraula de Déu.

Aquesta versió, doncs, és un esforç, delitós esforç, d'objectivisme i d'impersonalitat literària per assolir el trasllat vivent del text amb la màxima fidelitat verbal i amb la dignitat lingüística exigida alhora per la seva divinal excel·lència i l'estat actual de les nostres lletres. Si a la llengua de la versió li cal agemolir-se a la paraula sagrada per a fer-se digna de revestir-la amb la seva millor parença, més encara cal als traductors. Per això, en la nostra translació, hem maldat per humiliar tota possible emergència d'estil personal i emprar un mètode de treball pacient i objectiu en col·laboració, que ens guardés de seguir via lliure i perdedora, i enfrenés l'immoderat daler de llançar volums no reposats, de ràpida i relativament fàcil producció, però amb sacrifici de la norma assenyalada. I ni així no hem volgut ésser sols en la ruta. A l'estudi directe de l'original hem aportat l'abundosa experiència d'altri: a les millors i més recents traduccions catòliques en les principals llengües cultes europees hem cercat una més ampla i sapient companyonia, a fi de treure de llur contrast el més petit bri de reeiximent i la suggestió de solucions il·luminadores.

D'aquest mètode de treball hem assolit bella eficàcia, que no volem pas, ni fóra just, atribuir-nos. Tot sovint la recerca de l'objectivitat original en les mateixes modalitats sintàctiques i en els idiomatismes ens ha fet trobar bells girs de fraseig catalanesc, tombants planers i elegants de construcció nostrada, que no són sinó nadius reflexes de la superior gràcia hel·lènica. I la confrontació de l'esforç lingüístic de les versions alienes per a revestir la inimitable bellesa evangèlica, no sols ha facilitat el nostre: ha servit encara per a fer-nos sentir el goig de l'altitud de la materna llengua, la qual, en l'hora plàstica de la seva fixació, fèrtil de possibilitats insospitades, apar assaonada i fresquívola d'expressivitat, flexible i àgil per anostrar els més alts pensaments i emmotllar, sense rigiditat i amb calor viva, tota llei de formes novelles, de noble parença i bell agençament, que la fan digna de mostrar-se entre les més esplendents parles literàries.

Heus ací, doncs, la nostra orientació i el nostre humil experiment. Si, així, per ventura, ens haguéssim acostat al nostre massa bell ensomni d'oferir una versió de fidelitat no superada en altres llengües, tindríem, encara, la complaença d'ésser-ne absent el nostre mèrit: la publicació d'aquesta Sinopsi ha dut als traductors l'avantatge de poder treballar sobre els textos dels evangelis confrontats sinòpticament, amb el deure de donar exacta la mateixa versió a les perícopes i frases comunes, evitant fins les variants de pura sinonímia que es troben àdhuc en les més autoritzades versions, i de reproduir,

en canvi, petites diferències d'expressió, riques, però, de significança, que en aquelles resten esvaïdes.

Una edició vernacular de les Sagrades Escriptures no pot deixar d'ésser anotada degudament: una sinopsi, però, no comporta l'ample comentari que escau a la publicació exegètica dels Sants Evangelis. Per això, doncs, i per raó de no deixar més marge l'obligada paginació grega, les notes són breus i cenyides. Suficients, tanmateix, a encabir-hi totes les diferenciacions remarcables entre el text original i la Vulgata llatina, i per fer-hi passar una visió senzilla, però relativament abundosa, de les principals explicacions doctrinals extretes dels Pares i escriptors doctes i catòlics, segons la norma eclesiàstica, i de les diverses interpretacions que dintre l'exegesi catòlica han estat donades als llocs de sentit més incert i discutit, així com, encara, per a fonamentar matisacions especials de versió amb apropiades indicacions filològiques i històriques.

Cura especial s'és tinguda en l'anotació del text original per la Vulgata llatina, posat que en confessió dels mateixos crítics acatòlics n'és un dels millors intèrprets entre les antigues versions, i, fins en les més petites lliçons divergents, sol dur el sufragi d'excel·lents testimonis de la tradició manuscrita grega, els quals són per nosaltres connotats, en els casos més interessants citant individualment tots o els més autoritzats testimonis, àdhuc per a significar a vegades la major probabilitat del seu text. Aquesta contínua col·lació respon, però, principalment a la gran veneració i reverència degudes a la versió oficial de l'Església, que l'usa des dels antics segles i amb la seva autoritat l'ha aprovada com a veritable Escriptura i Paraula de Déu: d'on la Vulgata no sols ha d'ésser estimada com a versió fidel i autèntica dels llibres inspirats, sinó que, encara, als ulls de tot catòlic representa una mena de perpètua i comuna interpretació de les Sagrades Escriptures pels Pares i per l'Església.

Aitals han estat les normes seguides en aquest treball: a d'altri pertoca de judicar el seu reeiximent i ajudar a esmenar-ne les deficiències, que no hi poden mancar, essent eixit de mans no pas destres. Quant als traductors, en oferir aquesta primera versió catalana dels Evangelis segons llur text original, han hagut ja noble guardó.

Com a escriptors, sentim el goig d'haver estat instrument humil per anostrar la bellesa més augusta de la terra, la sublim i divina narració de la vida i la paraula de Nostre Senyor Jesucrist. Així com el Temple representa el seny més alt d'una civilització, la possessió de l'Evangeli és l'honor més insigne d'una llengua. Aquest contacte vivent de la nostra amb l'autèntic i sagrat llenguatge dels heralds de Crist, serà, en la present renaixença, el crisma del seu llinatge cristià, i ella en restarà per sempre ungida del Verb divinal, origen inefable de tota parla humana.

Com a homes d'església, sabem que la ignorància de les Escriptures és la ignorància de Crist, segons el bell pensament de Sant Jeroni, i que per tal d'habitar en nosaltres abundosament la seva paraula, res més avinent i útil no hi ha com lliurar als nostres germans la versió fidel dels Sants Evangelis, dels quals sorgeix vivent i alenant la imatge de Crist, i amb realitat tan personal i pròxima que a través d'ells li devem la mateixa sacra adoració, amb què el tractaven els seus deixebles, i el veneren els fidels davant la seva eucarística presència. L'amor encesa a la seva Paraula sigui pel lector major incentiu a la plena adhesió a la seva Llum, Veritat i Vida.

LL. CARRERAS - J. M. LLOVERA, PVRES.

Barcelona, 11 de desembre, Festa de Sant Dàmas Papa, de l'any del Senyor MCMXXVI.

Índex de perícopes per ordre aproximadament cronològic.

PROEMI.				
1. Del Verb de Déu Encarnat i del seu testimoni, Joan el Baptista	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. I, 1-18.
2. Per què, i com escriví St. Lluc.	Llc. I, 1-4.			
PART I. — *Aurora de la salvació.*				
3. Promesa del Precursor	Llc. I, 5-25.			
4. Anunciació de l'Angel. La Verge Maria esdevé Mare de Déu	Llc. I, 26-38.			
5. Maria visita Elisabet	Llc. I, 39-56.			
6. Naixement i circumcisió del Precursor. El seu sojorn al desert	Llc. I, 57-80.			
7. Un àngel revela a Josep que Maria ha concebut de l'Esperit Sant	. . . . . .	. . . . . .	Mt. I, 18-25 [a].	
8. El Crist neix a Betlem, i és adorat pels pastors	Llc. II, 1-20.			
9. La circumcisió i el nom de Jesús	Llc. II, 21.	. . . . . .	Mt. I, 25 [b].	
10. Jesús és presentat en el Temple, i reconegut com a Messias	Llc. II, 22-38.			
11. Els Magues vénen a adorar el Crist. Fugida a Egipte. Matança dels Innocents. Dol de llurs mares	. . . . . .	. . . . . .	Mt. II, 1-18.	
12. Déu crida d'Egipte el seu Fill	. . . . . .	. . . . . .	Mt. II, 19-21.	
13. Els pares de Jesús tornen a la ciutat de Natzaret	Llc. II, 39-40.	. . . . . .	Mt. II, 22-23.	
14. Jesús, als dotze anys, en mig dels Doctors.	Llc. II, 41-52.			
PART II. — *Guiatge de Joan vers el Crist.*				
15. Missió de Joan el Baptista	Llc. III, 1-6.	Mc. I, 1-6.	Mt. III, 1-6	[Jo. I, 6. 23].
16. Predicació de la penitència	Llc. III, 7-9.	. . . . . .	Mt. III, 7-10 [VII, 19].	
17. Joan instrueix homes de bona voluntat . .	Llc. III, 10-14.			
18. El Baptista en vaticina un de més fort que batejarà en Esperit Sant.	Llc. III, 15-18.	Mc. I, 7-8.	Mt. III, 11-12.	[Jo. I, 15. 26[b]-27. 30[b]. 33].
19. Jesús és batejat per Joan (cf. 23)	Llc. III, 21-22.	Mc. I, 9-11.	Mt. III, 13-17.	
20. Genealogia de Crist	Llc. III, 23-38.	. . . . . .	Mt. I, 1-17.	
21. Després del dejuni Jesús és temptat pel diable	Llc. IV, 1-13.	Mc. I, 12-13.	Mt. IV, 1-11.	
22. Testimoniança de Joan sobre el Crist a uns missatgers dels Jueus	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. I, 19-28.
23. Com Joan reconegué el Crist en el baptisme (cf. 19)	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. I, 29-34.
24. Andreu i un altre es presenten a Jesús. Andreu li porta Simó	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. I, 35-42.

Secció VII — *Missio dels Apostols*

101	Missio dels apostols (cf 152)	Llc IX, 1-5 [X, 2-7 10-12]	Mc VI, 6b 11 [34a]	Mt IX, 35-38, X, 5-16	
102	Predicacio dels deixebles i del Mestre	Llc IX, 6	Mc VI, 12-13	Mt XI, 1	
103	Joan el Baptista es mort per Herodes (cf 34)		Mc VI, 21-29	Mt XIV, 6-12	
104	Opinio d'Herodes Antipas pertocant a Jesus	Llc IX, 7-9	Mc VI, 14-16	Mt XIV, 1-2	
105	Tornada dels apostols	Llc IX, 10a	Mc VI, 30		

Seccio VIII — *El Pa de vida*

106	Primera multiplicacio dels pans (cf 117)	Llc IX, 10b 17	Mc VI, 31-44	Mt XIV, 13-21 [IX, 36]	†Jo VI, 1-15
107	Jesus camina sobre el llac		Mc VI, 45-52	Mt XIV, 22 33	†Jo VI,16-21
108	Guaricions en la terra de Genesaret		Mc VI, 53-56	Mt XIV, 34-36	
109	Instruccio sobre el pa de vida i la comunio del Cos i Sang de Crist				†Jo VI,22-59
110	Desercio d'alguns deixebles				†Jo VI,60-71

PART IV. — *Predicacio més insistent, sobretot fora de la Galilea.*

Seccio I — *En la Festa de Pentecostes*

111	Jesus guareix un malalt a la piscina Bezata en dia de dissabte				Jo V, 1-18
112	El Fill de Déu, enviat pel Pare, obra amb autoritat del Pare				Jo V, 19-30
113	El Fill rep testimoni del Pare Tornada a la Galilea				Jo V, 31-47, VII, 1

Secció II — *Formacio dels deixebles*

114	Les tradicions dels Fariseus i el veritable servei de Deu	† Llc VI, 39	Mc VII, 1-23	Mt XV, 1-20	
115	Jesus escolta el prec d'una dona estrangera		Mc VII, 24-30	Mt XV, 21-28	
116	Jesus guareix un sord-mut i d'altres, i és molt ben acollit		Mc VII, 31-37	Mt XV, 29 31	
117	Segona multiplicacio dels pans (cf 106)		Mc VIII, 1-10	Mt XV, 32-39	
118	Els Fariseus i els Saduceus demanen un senyal del cel (cf 169)		Mc VIII, 11-13	Mt XVI, 1 [2b-3] 4	
119	Guardeu-vos del llevat dels Fariseus	† Llc XII, [1a] 1b	Mc VIII, 14-21	Mt XVI, 5 12	
120	Jesus guareix el cec de Betsaida		Mc VIII, 22-26		
121	Confessio de Pere i promesa de Crist	Llc IX, 18-21	Mc VIII, 27-30	Mt XVI, 13-20	
122	Primera prediccio de la Passio i Resurreccio (cf 128, 223) .	Llc IX, 22	Mc VIII, 31-33	Mt XVI, 21-23	
123	Es salva el qui segueix Jesus (cf 192)	Llc IX, 23-26 [XIV, 27, XVII, 33, XII, 9]	Mc VIII,34-38	Mt XVI, 24-27 [X, 38-39]	[Jo XII, 25]
124	Promesa del proxim regne de Deu	Llc IX, 27	Mc IX, 1	Mt XVI, 28	
125	Transfiguracio de Jesus en una muntanya	Llc IX, 28-36	Mc IX, 2-8	Mt XVII, 1-8	
126.	De l'adveniment d'Elias en la persona de Joan el Baptista		Mc IX, 9 13	Mt XVII, 9-13	
127	Jesus guareix un minyo epileptic i endimoniat	Llc IX, 37-43a † XVII, 5-6	Mc IX, 14-29 [XI, 22b-23]	Mt XVII, 14-21 [XXI, 21]	
128	Segona prediccio de la Passio i Resurreccio (cf 122, 223)	Llc IX, 43b-45	Mc IX, 30-32	Mt XVII, 22-23	
129	Amb la moneda trobada a la boca d'un peix Jesus fa pagar el tribut per ell i per Pere			Mt XVII, 24-27	
130	Amb l'exemple d'un infant repren l'ambicio dels deixebles (cf 257)	Llc IX, 46-48	Mc IX, 33-37 [X, 43-44]	Mt XVIII, 1-4 [XX, 26-27, XXIII, 11]	
131	Tolerancia envers els qui es valen del nom de Jesus	Llc IX, 49-50	Mc IX, 38-40		
132	Deures envers els germans de fe	† Llc XVII, 1-3a [IX, 48]	Mc IX, 41-42	Mt X, 41-42, XVIII, 5-7 10-11 [12-14]	
133	Deure d'evitar l'escandol passiu		Mc IX, 43-49	Mt XVIII, 8 9 [V, 29-30]	

134	Els ministres de Crist son la sal de la terra	† Llc XIV, 34-35	Mc IX, 50	Mt V, 13	
135	S'han de perdonar les ofenses	† Llc XVII, 3b-4		Mt XVIII, 15 22	
136	Parabola del servent que ha aconseguit misericordia i la refusa a un altre			Mt XVIII, 23 35	

Seccio III — *En la festa dels Tabernacles*

137	Jesus no vol anar palesament a Jerusalem				Jo VII[1]2-13.
138	Hi va amb poc seguici i es rebutjat pels Samaritans	Llc IX, 51-56			
139	Jesus ensenya que no ha trencat el dissabte				Jo VII, 14 24
140	Discussio sobre l'origen de Crist				Jo VII, 25-30
141	Jesus anuncia el seu proxim departiment				Jo VII, 31-36
142	Jesus, font de vida espiritual				Jo VII, 37-39
143	Diverses opinions sobre Jesus i el Crist				Jo VII, 40 52
144	La dona sorpresa en adulteri es presentada a Jesus				Jo VII, 53-VIII, 11
145	La Llum dona de si mateixa testimoni, confirmat pel Pare				Jo VIII, 12-20
146	Jesus commina els Jueus de no menysprear l'Enviat de Deu				Jo VIII, 21-30
147	Els Jueus que no volen reconeixer el Fill de Deu no son veritables fills d'Abraam				Jo VIII, 31-59
148	A Jerusalem Jesus guareix un cec de naixenca				Jo IX, 1-41
149	Jesus, el Bon Pastor, dona la seva vida per les ovelles				Jo X, 1-18
150	Els Jueus resten dubtant				Jo X, 19-21

Seccio IV — *De la Festa dels Tabernacles fins a la Festa de la Dedicacio*

151	Condicions del deixeble de Jesus	Llc IX, 57 62		Mt VIII, 19 22	
152	Missio dels setanta dos deixebles (cf 101)	Llc X, 1 16 [IX, 3 4 5]		Mt XI, 20-24, X, 40 [IX, 37b-38, X, 7-8 12-16]	
153	Tornada dels deixebles	Llc X, 17-20			
154	La revelacio del Fill i del Pare	Llc X, 21-22		Mt XI, 25-27	
155	Convit a portar el jou suau			Mt XI, 28-30	
156	La revelacio atorgada als deixebles	Llc X, 23 24		Mt XIII, 16-17	
157	Questio d'un doctor de la Llei pertocant la vida eterna	Llc X, 25-29	Mc XII, 28-34	Mt XXII, 34-40	
158	Parabola del bon Samarita	Llc X, 30-37			
159	Maria i Marta	Llc X, 38 42			
160	Oracio dominical	Llc XI, 1-4	Mc XI, 25	Mt VI, 7-15	
161	Parabola de l'amic porfidios	Llc XI, 5-8			
162	L'oracio sempre es escoltada	Llc XI, 9-13		Mt VII, 7-11	
163	Jesus guareix dos cecs, i despres un mut (cf 164)			Mt IX, 27-34	
164	Llancament d'un dimoni, diverses opinions	Llc XI, 14-16	Mc III, 22	Mt XII, 22-24	
165	Jesus llança els dimonis per dret propi	Llc XI, 17 23	Mc III, 23-27	Mt XII, 25-30	
166	Blasfemia contra l'Esperit Sant	† Llc XII, 10	Mc III, 28-30	Mt XII, 31-32	
167	L'estat del guarit esdeve pitjor	Llc XI, 24-26		Mt XII, 43-45	
168.	Benaurances a la Mare de Jesus	Llc XI, 27-28 [VIII, 21]			
169	El senyal de Jonas (cf 118) .	Llc XI, 29-32		Mt XII, 38-42	
170	De la llum espiritual en el mon i en l'home	Llc XI, 33-36 [VIII, 16]		Mt V, 14-16, VI, 22-23	
171	A casa d'un Fariseu increpa els Fariseus i Doctors de la Llei (cf 243)	Llc XI, 37-52 [XX, 46]		Mt XXIII passim	
172	Segon consell per a perdre Jesus (cf 53, 233, 239) .	Llc XI, 53-54			
173	En la persecucio nomes cal témer Deu	Llc †VI, 40, XII, 2-9 [VIII, 17, IX, 26]		Mt X, 24 33	
174	Ajut de l'Esperit Sant, promes contra els perseguidors .	Llc XII, 11-12 [XXI, 14-15]	Mc XIII, 11	Mt X, 19 20	[Jo XV, 26]
175	Amb motiu d'un plet ensenya la niciesa de l'avaricia .	Llc XII, 13-21			
176.	Cal no neguitejar-se	Llc XII, 22-31		Mt VI, 25-34	
177	El tresor en el cel	Llc XII, 32-34		Mt VI, 19-21	
178	Necessitat de la vigilancia (cf 250)	Llc XII, 35-40	Mc XIII, 33 37	Mt XXIV [42] 43 44 [XXV, 13]	

179. Paràbola del majordom fidel i del servent infidel	Llc. XII, 41-48.	. . . . . .	Mt. XXIV, 45-51.	
180. Jesús constituït senyal de contradicció . .	Llc. XII, 49-53.	. . . . . .	Mt. X, 34-36.	
181. És temps de reconciliació	Llc. XII, 54-59.	. . . . . .	Mt. XVI, 2-3; V, 25-26.	
182. Paràbola de la figuera estèril	Llc. XIII, 1-9.			
183. En dissabte guareix una dona	Llc. XIII, 10-17			
184. El camí per la porta estreta. Entren gentils, i resten fora jueus	Llc. XIII, 22-30	. . . . . .	Mt. VII [13-14] 22-23; VIII, 11-12.	
185. Inútils paranys d'Herodes, havent de morir Jesús a Jerusalem	Llc. XIII, 31-33			

Secció V.—*De la Festa de la Dedicació fins a la darrera Pasqua.*

186. Unitat de Jesús amb el Pare.	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. X, 22-39.
187. Se'n va dellà del Jordà	. . . . . .	Mc. X, 1.	Mt. XIX, 1-2.	Jo. X, 40-42.
188. En dissabte guareix un hidròpic . . .	Llc. XIV, 1-6 [VI, 9].			
189. Paràbola de no cercar el primer lloc en els convits	Llc. XIV, 7-11 [XVIII, 14^{b}].	. . . . . .	Mt. XXIII, 12 [XVIII, 4].	
190. De la lliberalitat de convidar pobres . . .	Llc. XIV, 12-14			
191. Paràbola dels convidats menyspreadors i de l'home que no tenia vestit de noces . .	Llc. XIV, 15-24.	. . . . . .	Mt. XXII, 1-14.	
192. La Creu és mostrada als qui volen ésser deixebles de Crist. (cf. 123)	Llc. XIV, 25-27 [IX, 23].	[Mc. VIII, 34^{b}.]	Mt. X, 37-38 [XVI, 24^{b}].	
193. Paràbola de la torre i de la guerra. . . .	Llc. XIV, 28-33			
194. Murmuracions dels Fariseus contra Jesús que parla als pecadors.	Llc. XV, 1-2 [V, 29-30].			
195. Paràbola de l'ovella esgarriada.	Llc. XV, 3-7.	. . . . . .	Mt. XVIII, 12-14.	
196. Paràbola de la dracma perduda	Llc. XV, 8-10.			
197. Paràbola del fill pròdig	Llc. XV, 11-32.			
198. Paràbola del majordom inic.	Llc. XVI, 1-12.			
199. Ningú no serveix dos senyors	Llc. XVI, 13.	. . . . . .	Mt. VI, 24.	
200. Contra l'urc dels Fariseus	Llc. XVI, 14-15			
201. Ni una titlla de la Llei no caurà	Llc. XVI, 17.	. . . . . .	Mt. V, 18-19.	
202. Paràbola de Llàtzer i el ric	Llc. XVI, 19-31			
203. Exhortació a la humilitat	Llc. XVII, 7-10.			
204. Viatge a Jerusalem per Samaria i Galilea .	Llc. XVII, 11.			
205. Guarició de deu leprosos	Llc. XVII, 12-19			
206. Del regne de Déu i de l'adveniment del Fill de l'home	Llc. XVII, 20-21	[Mc. XIII, 21-23.]		
Als deixebles:				
207.—*a*) Del sobtat adveniment de Crist . . .	Llc. XVII, 22-25	. . . . . .	Mt. XXIV, 26-27.	
208.—*b*) De la falsa seguretat abans d'aquest adveniment	Llc. XVII, 26-30	. . . . . .	Mt. XXIV, 37-39.	
209.—*c*) Abandó de les coses exteriors. . .	Llc. XVII, 31-33 [IX, 24].	[Mc. XIII, 15-16; VIII, 35].	Mt. X, 39 [XXIV, 17-18; XVI, 25].	[Jo. XII, 25]
210.—*d*) Del judici final	Llc. XVII, 34-36	. . . . . .	Mt. XXIV, 40-41.	
211.—*e*) On el cos, allí els voltors	Llc. XVII, 37.	. . . . . .	Mt. XXIV, 28.	
212. Paràbola del jutge inic	Llc. XVIII, 1-8.			
213. Paràbola del fariseu i el publicà . . .	Llc. XVIII, 9-14 [XIV, 11].			
214. Del repudi i de la indissolubilitat del matrimoni. (cf. 61)	[Llc. XVI, 18.]	Mc. X, 2-12.	Mt. XIX, 3-12 [V, 32].	
215. Jesús acull els infants.	Llc. XVIII, 15-17	Mc. X, 13-16.	Mt. XIX, 13-15 [XVIII, 3].	
216. Per bé que estimat de Jesús, un ric se'n va trist	Llc. XVIII, 18-23	Mc. X, 17-22.	Mt. XIX, 16-22.	
217. Del perill de les riqueses.	Llc. XVIII, 24-27	Mc. X, 23-27.	Mt. XIX, 23-26.	
218. Recompensa promesa als qui segueixen Jesús	Llc. XVIII, 28-30	Mc. X, 28-31.	Mt. XIX, 27-30.	
219. Paràbola dels treballadors enviats a la vinya.	. . . . . .	. . . . . .	Mt. XX, 1-16.	
220. Resurrecció de Llàtzer de Betània	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XI, 1-44.
221. Caifàs proposa al Consell la mort de Jesús .	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XI, 45-53.
222. Jesús, retirat a la ciutat d'Efraïm, és cercat dels Jueus	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XI, 54-57.

PART V. — *Última predicació.*

Secció I. — *Darrer viatge a Jerusalem.*

223. Tercera predicció de la Passió i Resurrecció. (cf. 122, 128)	Llc. XVIII, 31-34	Mc. X, 32-34.	Mt. XX, 17-19.	

224. Jesús promet el calze als fills de Zebedeu, que cobegen els primers llocs	. . . . . .	Mc. X, 35-41.	Mt. XX, 20-24.	
225. Prop de Jericó dóna vista a un cec . . .	Llc. XVIII, 35-43.	Mc. X, 46-52.	Mt. XX, 29-34.	
226. Jesús estatjat per Zaqueu.	Llc. XIX, 1-10.			
227. Paràbola de l'ús de les mines (talents) .	Llc. XIX, 11-28 [VIII, 18^{b}].	[Mc. IV, 25.]	Mt. XXV, 14-30 [XIII, 12].	

Secció II.—*El dia sisè abans de la mort de Jesús.*

228. Jesús és ungit per Maria a Betània. . . .	. . . . . .	Mc. XIV, 3-9.	Mt. XXVI, 6-13.	Jo. XII, 1-11.

Secció III.—*El dia cinquè abans de la mort de Jesús.*

229. Entrada solemne a Jerusalem	Llc. XIX, 29-44.	Mc. XI, $1\text{-}11^{a}$.	Mt. XXI, 1-11. 14-16.	Jo. XII, 12-19.
230. Atansant-se-li uns grecs, anuncia a la multitud la seva mort pròxima.	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XII, 20-36.
231. Jesús fa nit a Betània.	. . . . . .	Mc. XI, 11^{b}.	Mt. XXI, 17.	

Secció IV.—*El dia quart abans de la mort de Jesús.*

232. Maledicció de la figuera	. . . . . .	Mc. XI, 12-14.	Mt. XXI, $18\text{-}19^{a}$.	
233. Tercer consell per a perdre Jesús. (cf. 53, 172, 239).	Llc. XIX, 47-48.	Mc. XI, 15^{a}. 18.		
234. Al vespre Jesús surt de la ciutat	. . . . . .	Mc. XI, 19.		

Secció V.—*El dia tercer abans de la mort de Jesús.*

235. Assecada la figuera maleïda, Jesús parla del poder de la fe. (cf. 127)	[Llc. XVII, 6.]	Mc. XI, 20-26.	Mt. XXI, 19^{b}-22 [XVII, 20^{b}; VI, 14-15].	
236. L'interroguen sobre la seva potestat. (cf. 29)	Llc. XX, 1-8.	Mc. XI, 27-33.	Mt. XXI, 23-27.	
237. Paràbola dels dos fills	[Llc. VII, 29-30.]	. . . . . .	Mt. XXI, 28-32.	
238. Paràbola dels vinyaters que maten el fill de l'amo	Llc. XX, 9-18.	Mc. XII, 1-11.	Mt. XXI, 33-44.	
239. Quart consell per a perdre Jesús. (cf. 53, 172, 233)	Llc. XX, 19.	Mc. XII, 12.	Mt. XXI, 45-46.	
240. Qüestió dels Fariseus sobre pagament del tribut	Llc. XX, 20-26.	Mc. XII, 13-17.	Mt. XXII, 15-22.	
241. Jesús defensa la resurrecció contra les argúcies dels saduceus	Llc. XX, 27-40.	Mc. XII, 18-27.	Mt. XXII, 23-33.	
242. De com el Crist és fill i alhora senyor de David	Llc. XX, 41-44.	Mc. XII, $35\text{-}37^{a}$.	Mt. XXII, 41-46.	
243. Prèdica contra els Fariseus i Escribes. (cf. 171).	Llc. XX, 45-47. † XIII, 34-35 [XI, 43].	Mc. XII, 37^{b}-40.	Mt. XXIII, íntegre	
244. És lloada l'oferta de la vídua pobra . . .	Llc. XXI, 1-4.	Mc. XII, 41-44.		
245. Què pensaven els Jueus de la predicació de Crist	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XII, 37-50.
246. Profecia de la destrucció de la Ciutat i del Temple. (cf. 265).	Llc. XXI, 5-24 † XVII, 31 [XII, 11-12].	Mc. XIII, 1-10 [11] 12-23.	Mt. XXIV, 1-25; X, 17-18 [19-20] 21-23.	
247. De l'adveniment del Fill de l'home . . .	Llc. XXI, 25-28	Mc. XIII, 24-27.	Mt. XXIV, 29-31.	
248. Del temps del primer adveniment	Llc. XXI, 29-33	Mc. XIII, 28-31.	Mt. XXIV, 32-35.	
249. Del dia i l'hora suprema.	. . . . . .	Mc. XIII, 32.	Mt. XXIV, 36.	
250. Sigui quan sigui, cal vigilar. (cf. 178) . .	Llc. XXI, 34-35	[Mc. XIII, 33. 35. 37].	Mt. XXIV, 42 [XXV, 13].	
251. Paràbola de les verges prudents i folles . .	Llc. XXI, 36.	. . . . . .	Mt. XXV, 1-13.	
252. Del judici final.	. . . . . .	. . . . . .	Mt. XXV, 31-46.	
253. Capteniment de Jesús en aquests dies. . .	Llc. XXI, 37-38.	. . . . . .	. . . . . .	[Jo. XVIII, 2.]

Secció VI.—*El dia segon abans de la mort de Jesús.*

254. La traïció de Judes afavoreix els Escribes i Fariseus	Llc. XXII, 1-6.	Mc. XIV, 1-2. 10-11.	Mt. XXVI, 1-5. 14-16.	

Secció VII.—*La vigília de la mort de Jesús.*

255. Per manament del Senyor els deixebles preparen l'última Cena	Llc. XXII, 7-13.	Mc. XIV, 12-16.	Mt. XXVI, 17-19.	

256. La Cena pasqual	Llc. XXII, 14-18	Mc. XIV, 17. 25.	Mt. XXVI, 20. 29.	
257. Jesús reprimeix als deixebles llur ambició, i els renta els peus. (cf. 130)	Llc. XXII, 24-30	Mc. X, 42-45 [IX, 35].	Mt. XX, 25-28 [XIX, 28^{b}; XXIII, 11].	Jo. XIII, 1-20.
258. Assenyala el traïdor. Judas surt fora	† Llc. XXII, 21-23	Mc. XIV, 18-21.	Mt. XXVI, 21-25.	Jo. XIII, 21-30.
259. Dóna als deixebles el Cos i Sang en menjar i bevenda.	† Llc. XXII, 19-20	Mc. XIV, 22-24.	Mt. XXVI, 26-28.	
260. Jesús, pròxim a la glorificació, dóna el nou manament de la caritat	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XIII, 31-35.
261. Prediu la dispersió dels apòstols i la caiguda de Pere, restant indefectible la seva fe.	Llc. XXII, 31-34	Mc. XIV, 27-31.	Mt. XXVI, 31-35	Jo. [XVI, 31-32] XIII, 36-38.
262. Temps de benestança i temps de tribulació.	Llc. XXII, 35-38			
263. Jesús promet la presència del Paraclet, i la seva, com també la del Pare	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XIV, 1-31.
264 Jesús, cep veritable	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XV, 1-17.
265. De l'odi del món, i de l'ajut del Paraclet. (cf. 246 ss.).	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XV, 18-XVI, 4.
266. El Paraclet, instruint els deixebles. Goig per la tornada de Crist.	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XVI, 5-33.
267. Pregària de Crist per la unitat	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XVII, 1-26.

PART VI. — *Passió de Crist.*

SECCIÓ I. — *Getsemaní.*

268. Anada a la Muntanya de les Oliveres	Llc. XXII, 39.	Mc. XIV, 26.	Mt. XXVI, 30.	Jo. XVIII, 1.
269. Agonia de Jesús en el jardí de Getsemaní	Llc. XXII, 40-46	Mc. XIV, 32-42.	Mt. XXVI, 36-46.	

SECCIÓ II. — *Jesús davant del Gran Sacerdot.*

270. Jesús és pres	Llc. XXII, 47-53	Mc. XIV, 43-52.	Mt. XXVI, 47-56.	Jo. XVIII, 2-11.
271. Jesús és portat a Anàs	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XVIII, 12-13.
272. És portat a Caifàs, príncep dels sacerdots. Les tres negacions de Pere	Llc. XXII, 54-62	Mc. XIV, 53-54. 66-72.	Mt. XXVI, 57-58. 69-75.	Jo. XVIII, 14-27.
273. Improperis	Llc. XXII, 63-65	Mc. XIV, 65.	Mt. XXVI, 67-68.	
274. Jesús, novament interrogat per Caifàs, és condemnat pel Sanedrí	Llc. XXII, 66-71	Mc. XV, 1^{a}; XIV, 55-64.	Mt. XXVII, 1; XXVI, 59-66.	

SECCIÓ III. — *Jesús davant Ponç Pilat.*

275. Jesús és portat a Pilat	Llc. XXIII, 1.	Mc. XV, [1^{a}] 1^{b}	Mt. XXVII, [1] 2.	Jo. XVIII, 28.
276. Desesperació del traidor	. . . . . .	. . . . . .	Mt. XXVII, 3-10.	
277. Jesús és acusat pels Jueus davant de Pilat	Llc. XXIII, 2.	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XVIII, 29-32.
278. Interrogatori de Pilat	Llc. XXIII, 3.	Mc. XV, 2.	Mt. XXVII, 11.	Jo. XVIII, 33-38^{a}.
279. Perplexitat de Pilat	. . . . . .	Mc. XV, 3-5.	Mt. XXVII, 12-14	
280. No trobant causa de condemnació, tramet Jesús a Herodes	Llc. XXIII, 4-12	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XVIII, 38^{b}.
281. Pilat proposa l'alliberament de Jesús, després d'un càstig menys greu que la mort	Llc. XXIII, 13-17			
282. Per instigació dels ancians, el poble prefereix l'alliberament de Barrabàs	Llc. XXIII, 18-23	Mc. XV, 6-14.	Mt. XXVII, 15-18. 20-23.	Jo. XVIII, 39-40.
283. Flagellació de Jesús	. . . . . .	Mc. XV, 15^{b}.	Mt. XXVII, 26^{b}.	Jo. XIX, 1.
284. Coronació d'espines	. . . . . .	Mc. XV, 16-19.	Mt. XXVII, 27-30	Jo. XIX, 2-3.
285. L'obstinació dels Jueus triomfa de la feblesa de Pilat	. . . . . .	. . . . . .	Mt. XXVII, 19. 24-25.	Jo. XIX, 4-15.
286. Jesús és condemnat i lliurat als Jueus.	Llc. XXIII, 24-25	Mc. XV, 15^{a} [15^{b}] 20^{a}	Mt. XXVII, 26^{a} [26^{b}] 31^{a}.	Jo. XIX, 16^{a}.

SECCIÓ IV. — *Crucifixió i mort de Jesús.*

287. Camí del Gòlgota.	Llc. XXIII, 26-32	Mc. XV, 20^{b}-21	Mt. XXVII, 31^{b}-32.	Jo. XIX, 16^{b}-17^{a}.
288. Crucifixió de Jesús	Llc. XXIII, 33^{a}.	Mc. XV, 22-24^{a}. 25.	Mt. XXVII, 33-35^{a}.	Jo. XIX, 17^{b}-18^{a}.
289. Crucifixió dels lladres	Llc. XXIII, 33^{b}	Mc. XV, 27-28.	Mt. XXVII, 38.	Jo. XIX, 18^{b}.

290. El títol de la creu de Jesús	† Llc. XXIII, 38.	Mc. XV, 26.	Mt. XXVII, 37.	Jo. XIX, 19-22.
291. Primera paraula de Crist, implorant perdó pels Jueus	Llc. XXIII, 34^{a}.			
292. Repartiment de les vestidures	Llc. XXIII, 34^{b}.	Mc. XV, 24^{b}.	Mt. XXVII, 35^{b}-36	Jo. XIX, 23-24.
293. Segona paraula de Crist, encomanant la Mare al deixeble	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XIX, 25-27.
294. Blasfèmia dels Jueus	Llc. XXIII, 35-37.	Mc. XV, 29-32^{a}.	Mt. XXVII, 39-43.	
295. Tercera paraula de Crist, prometent el paradís al lladre penedit	Llc. XXIII, 39-43.	Mc. XV, 32^{b}.	Mt. XXVII, 44.	
296. Quarta paraula de Crist, abandonat del Pare.	Llc. XXIII, 44-45^{a}	Mc. XV, 33-35.	Mt. XXVII, 45-47.	
297. Cinquena paraula de Crist, sedejant	. . . . . .	Mc. XV, 36.	Mt. XXVII, 48-49.	Jo. XIX, 28-29.
298. Sisena paraula de Crist: És acabat.	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XIX, 30^{a}.
299. Setena paraula de Crist, encomanant al Pare el seu esperit	Llc. XXIII, 46^{a}.			
300. Mort de Crist	Llc. XXIII, 46^{b}.	Mc. XV, 37.	Mt. XXVII, 50.	Jo. XIX, 30^{b}.

SECCIÓ V. — *Després de la mort de Crist.*

301. La natura, el centurió, la multitud, les dones commosos diversament	Llc. XXIII † 45^{b} 47-49.	Mc. XV, 38-41.	Mt. XXVII, 51-56.	
302. El costat de Jesús traspassat	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XIX, 31-37.
303. Sepultura de Jesús	Llc. XXIII, 50-56^{a}	Mc. XV, 42-47.	Mt. XXVII, 57-61.	Jo. XIX, 38-42.

SECCIÓ VI. — *El dissabte sant.*

304. Repòs de les dones el dissabte.	Llc. XXIII, 56^{b}.			
305. Guarda del sepulcre	. . . . . .	. . . . . .	Mt. XXVII, 62-66.	

PART VII. — *Resurrecció, aparicions i ascensió de Crist.*

306. Les dones al Sepulcre	Llc. XXIV, 1-2.	Mc. XVI, 1-4.	Mt. XXVIII, 1-4.	Jo. XX, 1.
307. La Magdalena va corrents a Pere	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XX, 2.
308. Aparició d'uns Angels a les dones.	Llc. XXIV, 3-8.	Mc. XVI, 5-8.	Mt. XXVIII, 5-7.	
309. Les dones anuncien als deixebles el que han vist	Llc. XXIV, 9-11.	. . . . . .	Mt. XXVIII, 8.	
310. Pere i Joan al Sepulcre	Llc. XXIV, 12.	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XX, 3-10.
311. Aparició de Jesús a Maria Magdalena	. . . . . .	Mc. XVI, 9-11.	Mt. XXVIII, 9-10.	Jo. XX, 11-18.
312. Els guardes del Sepulcre comprats amb diner	. . . . . .	. . . . . .	Mt. XXVIII, 11-15	
313. Jesús s'apareix a dos deixebles pel camí d'Emmaüs	Llc. XXIV, 13-32	Mc. XVI, 12.		
314. Els dos deixebles parlen amb els Apòstols	Llc. XXIV, 33-35	Mc. XVI, 13.		
315. Jesús s'apareix als deixebles, no essent-hi Tomàs	Llc. XXIV, 36-43	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XX, 19-23.
316. Se'ls torna a aparèixer, essent-hi Tomàs.	. . . . . .	Mc. XVI, 14.	. . . . . .	Jo. XX, 24-29.
317. Aparició vora la mar de Tiberias	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XXI, 1-23.
318. Aparició en una muntanya de la Galilea	. . . . . .	Mc. XVI, 15-18.	Mt. XXVIII, 16-20	
319. Darrera aparició en la Ciutat Santa	Llc. XXIV, 44-49			
320. Jesús se'n puja al cel.	Llc. XXIV, 50-53	Mc. XVI, 19-20.		

EPÍLEG

321. Epíleg de Sant Joan	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	† Jo. XX, 30-31.
322. Epíleg dels deixebles de Sant Joan.	. . . . . .	. . . . . .	. . . . . .	Jo. XXI, 24-25.

Índe

…Marc.

23 - 27 — 217
28 - 31 — 218
32 - 34 — 223
35 - 41 — 224
[38-39] — 123
42 - 45 — 257
[43-44] — 130
46 - 52 — 225

Mc. XI

1 - 11^{a} — 229
11^{b} — 231
12 - 14 — 232
15^{a} — 233
15^{b} - 17 — 28
[15-16] — 209
18 — 233
19 — 234
20 - 26 — 235
[22^{b}-23] — 127
25 — 160
27 - 33 — 236

Mc. XII

1 - 11 — 238
12 — 239
13 - 17 — 240
18 - 27 — 241
28 - 34 — 157
35 - 37^{a} — 242
37^{b} - 40 — 243
41 - 44 — 244

Mc. XIII

1 - 10 — 246
11 — 174
[11]12-23 — 246
[15-16] — 209
[21-23] — 206
24 - 27 — 247
28 - 31 — 248
32 — 249
33 - 37 — 178
[33.35.37] — 250

Mc. XIV

1 - 2 — 254
3 - 9 — 228
10 - 11 — 254
12 - 16 — 255
17 — 256
18 - 21 — 258
22 - 24 — 259
25 — 256
26 — 268
27 - 31 — 261
32 - 42 — 269
43 - 52 — 270
53 - 54 — 272
55 - 64 — 274
65 — 273
66 - 72 — 272

Mc. XV

1^{a} — 274
[1^{a}] 1^{b} — 275
2 — 278
3 - 5 — 279
6 - 14 — 282
15^{a} — 286
15^{b} — 283
[15^{b}] — 286
16 - 19 — 284
20^{a} — 286
20^{b} - 21 — 287
22 - 24^{a} — 288
24^{b} — 292
25 — 288
26 — 290
27 - 28 — 289
29 - 32^{a} — 294
32^{b} — 295
33 - 35 — 296
36 — 297
37 — 300
38 - 41 — 301
42 - 47 — 303

Mc. XVI

1 - 4 — 306
5 - 8 — 308
9 - 11 — 311
12 — 313
13 — 314
14 — 316
15 - 18 — 318
19 - 20 — 320

…Mateu.

21 — 74
22 - 23 — 184
24 - 27 — 75
28^{a} — 76
[28^{a}]28^{b}-29- 41

Mt. VIII

1 - 4 — 47
5 - 10 — 76
11 - 12 — 184
13 — 76
14 - 15 — 43
16 - 17 — 44
18 — 97
19 - 22 — 151
23 - 27 — 97
28 - 34 — 98

Mt. IX

1 — 99
[1] 2-8 — 48
9 - 13 — 49
14 - 17 — 50
18 - 26 — 99
27 - 34 — 163
35 - 38 — 101
[35] — 45
[37^{b}-38] — 152

Mt. X

1 - 4 — 54
5 - 16 — 101
[7-8.12-16]- 152
17 - 18 — 246
19 - 20 — 174
[19-20] — 246
21 - 23 — 246
24 - 33 — 173
[26] — 87
34 - 36 — 180
37 - 38 — 192
39 — 209
[38. 39] — 123
40 — 152
41 - 42 — 132

Mt. XI

1 — 102
2 - 6 — 78
7 - 19 — 79
20 - 24 — 152
25 - 27 — 154
28 - 30 — 155

Mt. XII

1 - 8 — 51
[7] — 49
9 - 13 — 52
14 — 53
15 - 21 — 55
22 - 24 — 164
25 - 30 — 165
31 - 32 — 166
33 - 37 — 73
38 - 42 — 169
43 - 45 — 167
46 - 50 — 83

Mt. XIII

1 - 9 — 84
10 - 11 — 85
12 — 87
[12] - 85.227
13 - 15 — 85
16 - 17 — 156
18 - 23 — 86
24 - 30 — 89
31 - 32 — 90
33 — 91
34 - 35 — 92
36 - 43 — 93
44 - 46 — 94
47 - 50 — 95
51 - 52 — 96
53 — 97
[53]54-58 — 100

Mt. XIV

1 - 2 — 104
3 - 5 — 34
6 - 12 — 103
13 - 21 — 106
22 - 33 — 107
34 - 36 — 108

Mt. XV

1 - 20 — 114
21 28 — 115
29 - 31 — 116
32 - 39 — 117

Mt. XVI

1 [2] 3-4 — 118
2 - 3 — 181
5 - 12 — 119
13 - 20 — 121
21 - 23 — 122
24 - 27 — 123
[24^{b}] — 192
[25] — 209
28 — 124

Mt. XVII

1 - 8 — 125
9 - 13 — 126
14 - 21 — 127
[20^{b}] — 235
22 - 23 — 128
24 - 27 — 129

Mt. XVIII

1 - 4 — 130
[3] — 215
[4] — 189
5 - 7 — 132
8 - 9 — 133
[8 - 9] — 60
10 - 11 — 132
12 - 14 — 195
[12-14] — 132
15 - 22 — 135
23 - 35 — 136

Mt. XIX

1 - 2 — 187
3 - 12 — 214
[9] — 61
13 - 15 — 215
16 - 22 — 216
23 - 26 — 217
27 - 30 — 218
[28^{b}] — 257

Mt. XX

1 - 16 — 219
17 - 19 — 223
20 - 24 — 224
25 - 28 — 257
[26-27] — 130
29 - 34 — 225

Mt. XXI

1 - 11 — 229
12 - 13 — 28
14 - 16 — 229
17 — 231
18 - 19^{a} — 232
19^{b}-22 — 235
[21] — 127
23 - 27 — 236
28 - 32 — 237
33 - 44 — 238
45 - 46 — 239

Mt. XXII

1 - 14 — 191
15 - 22 — 240
23 - 33 — 241
34 - 40 — 157
41 - 46 — 242

Mt. XXIII

[integre] — 243
4 — 171
6-7^{a} — 171
[11] — 130.257
12 — 189
13 — 171
23 — 171
25-32 — 171
34-36 — 171

Mt. XXIV

1 - 25 — 246
[17-18] — 209
26 - 27 — 207
28 — 211
29 - 31 — 247
32 - 35 — 248
36 — 249
37 - 39 — 208
40 - 41 — 210
42 — 250
[42]43-44 — 178
45 - 51 — 179

Mt. XXV

1 - 13 — 251
[13] — 178. 250
14 - 30 — 227
[29] — 87
31 - 46 — 252

Mt. XXVI

1 - 5 — 254
6 - 13 — 228
14 - 16 — 254
17 - 19 — 255
20 — 256
21 - 25 — 258
26 - 28 — 259
29 — 256
30 — 268
31 - 35 — 261
36 - 46 — 269
47 - 56 — 270
57 - 58 — 272
59 - 66 — 274
67 - 68 — 273
69 - 75 — 272

Mt. XXVII

1 — 274
[1] 2 — 27
3 - 10 — 27
11 — 27
12 - 14 — 27
15 - 18 — 28
19 — 28
20 - 23 — 28
24 - 25 — 28
26^{a} — 28
26^{b} — 28
[26^{b}] — 28
27 - 30 — 28
31^{a} — 28
31^{b} - 32 — 28
33 - 35^{a} — 28
35^{b} - 36 — 29
37 — 29
38 — 28
39 - 43 — 29
44 — 29
45 - 47 — 29
48 - 49 — 29
50 — 30
51 - 56 — 30
57 - 61 — 30
62 - 66 — 30

Mt. XXVIII

1 - 4 — 30
5 - 7 — 30
8 — 30
9 - 10 — 31
11 - 15 — 31
16 - 20 — 31

Sant Joan.

Jo. I

1 - 18 — 1
[6] — 15
[15] — 18
19 - 28 — 22
[23] — 15
[26^{b}-27] — 18
29 - 34 — 23
[30^{b}] — 18
[33] — 18
35 - 42 — 24
43 - 51 — 25

Jo. II

1 - 11 — 26
12 — 27
13 - 17 — 28
18 - 22 — 29
23 - 25 — 30

Jo. III

1 - 15 — 30
16 - 21 — 31
22 - 30 — 32
31 - 36 — 33

Jo. IV

1 - 3 — 35
4 - 42 — 36
43 - 54 — 37
[44] — 100

Jo. V

1 - 18 — 111
19 - 30 — 112
31 - 47 — 113

Jo. VI

1 - 15 — 106
16 - 21 — 107
22 - 59 — 109
[42] — 100
60 - 71 — 110

Jo. VII

1 — 113
[1]2-13 — 137
14 - 24 — 139
25 - 30 — 140
31 - 36 — 141
37 - 39 — 142
40 - 52 — 143
53 — 144

Jo. VIII

1 - 11 — 144
12 - 20 — 145
21 - 30 — 146
31 - 59 — 147

Jo. IX

1 - 41 — 148

Jo. X

1 - 18 — 149
19 - 21 — 150
22 - 39 — 186
40 - 42 — 187

Jo. XI

1 - 44 — 220
45 - 53 — 221
54 - 57 — 222

Jo. XII

1 - 11 — 228
12 - 19 — 229
20 - 36 — 230
[25] — 123. 209
37 - 50 — 245

Jo. XIII

1 - 20 — 257
21 - 30 — 258
31 - 35 — 260
36 - 38 — 261

Jo. XIV

1 - 31 — 263

Jo. XV

1 - 17 — 264
18 - 27 — 265
[26] — 174

Jo. XVI

1 - 4 — 265
5 - 33 — 266
[31-32] — 261

Jo. XVII

1 - 26 — 267

Jo. XVIII

1 — 268
2 - 11 — 270
[2] — 253
12 - 13 — 271
14 - 27 — 272
28 — 275
29 - 32 — 277
33 - 38^{a} — 278
38^{b} — 280
39 - 40 — 282

Jo. XIX

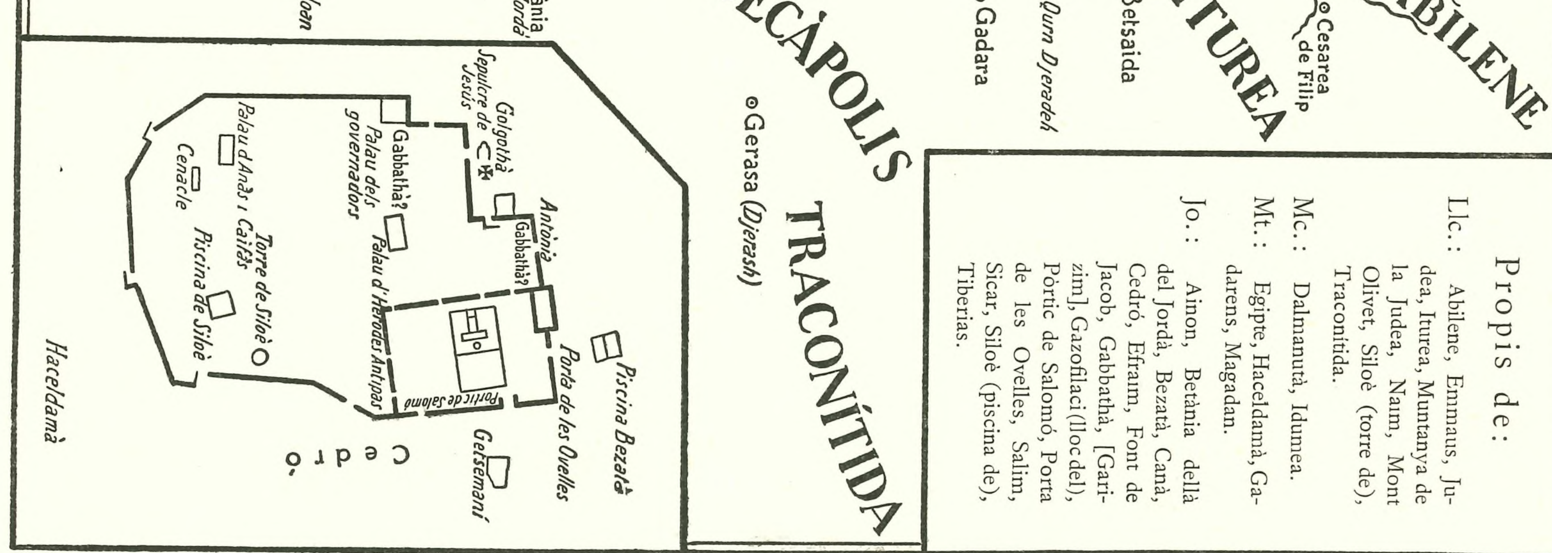
1 — 283
2 - 3 — 284
4 - 15 — 285
16^{a} — 28
16^{b} - 17^{a} — 28
17^{b} - 18^{a} — 28
18^{b} — 28
19 - 22 — 29
23 - 24 — 29
25 - 27 — 29
28 - 29 — 29
30^{a} — 29
30^{b} — 30
31 - 37 — 30
38 - 42 — 30

Jo. XX

1 — 30
2 — 30
3 - 10 — 31
11 - 18 — 31
19 - 23 — 31
24 - 29 — 31
30 - 31 — 32

Jo. XXI

1 - 23 — 31
24 - 25 — 32



TAULA CRONOLÒGICA

	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Set.	Oct.	Nov.	Des.
A. D. 28. §§ 19-100.	Baptisme § 19 Dejuni de Crist § 21		Anyell de Deu § 23 Noces de Cana § 26 Cafarnaum § 27 **1.ª Pasqua** Els mercaders Nicodemus § 30 En la Judea § 32		Joan en preso § 34 En la Samaria § 36 Natzaret 1.[r] § 40 Cafarnaum § 41	Les espigues arrencades § 51 Sermo § 54					Parabola del sembrador § 84	Tempesta apaivagada § 97 Natzaret 2.[n] § 100

	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Set.	Oct.	Nov.	Des.
A. D. 29. §§ 101-200.		Missio dels Dotze § 101	Joan es occit § 104	1.ª multiplicacio dels pans § 106 **2.ª Pasqua**		**Pentecostes** Bezata § 111 En la Fenicia § 115	En la Decapolis § 116 2.ª multiplicacio dels pans § 117 A Cesarea § 121	Transfiguracio § 125		**Tabernacles** § 138 La font de la Vida El cec de naixença § 148		**Dedicació** § 186

	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig
A. D. 30. §§ 201-320.			Resurreccio de Llatzer § 220 Efraim § 222 Jerico § 225	**3.ª Pasqua** 7. Mort de Jesus 9 Resurreccio § 306 16. Aparicio § 316	18. Ascensio § 320

L'any 19 abans J. — Comença l'edificació del Temple.
Abans la Pasqua de l'any 4 a. J. — Mort d'*Herodes,* rei.
De l'any 4 a. fins a l'any 6 del Senyor. — *Arquelau,* etnarca.
Dia 19 d'agost 14. — Mort d'*August* i adveniment de *Tiberi.*
Del dia 1 d'oct. 14 fins al dia 1 d'oct. 15. — Any 2.[n] de *Tiberi.*
» » 1 d'oct. 27 » » 1 d'oct. 28. — » 15.[e] »
De l'any 18 a l'any 36. — *Caifàs,* pontífex.
» 26 » 36. — *Pilat,* governador.

Sigles

I. Per a text i versió

† Indica un text de Sant Lluc o de Sant Joan posat dins l'ordre cronològic, fora del lloc que ocupa en el text seguit d'aquests dos evangelistes.

* Indica un text que en els dos evangelistes esmentats sembla fora de l'ordre cronològic.

[ ] Els textos inclosos entre claudàtors són posats per tal de facilitar-ne la confrontació amb llurs paral·lels.

( ) Les paraules incloses dintre parèntesi figuren en la Vulgata llatina, però molts crítics, considerant-les addicions dels copistes, les suprimeixen.

⟨⟩ En la versió són incloses dins aquest signe les paraules afegides rares vegades a l'original per exigència del context.

II. Per a les notes del text grec

T = *Tischendorf*, Nouum Testamentum graece... editio octaua critica maior.

H = Westcott and *Hort*, The New Testament in the original greek.

S = *Soden* (Hermann, baró de), Die Schriften des Neuen Testaments...

V = *Vogels* (Henr. Jos.), Nouum Testamentum graece...

a. = ante. — p. = post. — pot. q. = potius quam. — om. = omittendum. — add. = addendum.

III. Per a les notes catalanes

ℵ = Còdex Sinaític, descobert al monestir de Santa Catarina del Mont Sinaí per Tischendorf (1844) que el prengué per base de la seva edició crítica. D'últims del segle IV. Text en el fons de tipus neutre. És a la Bibl. Imper. de Sant Petersburg.

A = Còdex Alexandrí, probablement de la segona meitat del segle V, originari d'Egipte. Text de tipus sirienc en els Evangelis. És al British Museum.

B = Còdex Vaticà. De mitjan segle IV, originari d'Egipte. La major part dels crítics el consideren el millor manuscrit del N. T. que avui existeix. Text de tipus neutre en els Evangelis; base de l'edició crítica de Wescott-Hort. És a la Bibl. Vaticana.

C = Còdex de Sant Efrem, palimpsest. Sobre el text bíblic porta escrita la traducció grega de vint-i-tres tractats o discursos de Sant Efrem. De mitjan segle V, originari d'Egipte. Text de transició entre el tipus neutre o alexandrí i el sirienc. És a la Bibl. Nacional de París.

D = Còdex de Beza. Del segle V, originari probablement de Lió. Principal representant del tipus occidental. Text grec i llatí dels Evangelis amb llacunes; base del Textus Receptus. És a la Bibl. de la Universitat de Cambridge.

E = Còdex de Basilea. Del VII^è^ o VIII^è^ segle. Evangelis amb llacunes. Un dels millors representants del text de tipus sirienc. És a la Bibl. de la Universitat de Basilea.

F = Còdex de Boreel. Del IX^è^-X^è^ segle. Evangelis amb nombroses llacunes. Text de tipus sirienc. És a Utrecht.

G = Còdex de Seidel. Del X^è^ segle. Evangelis amb llacunes. Text de tipus sirienc. És al British Museum i mig full a Cambridge.

H = Còdex de Seidel II. Del IX^è^ segle. Evangelis; manquen 679 versicles. Text de tipus sirienc. Se'n conserva un full a Cambridge, i la resta a la Bibl. Municipal d'Hamburg.

K = Còdex Cipri. Del XI^è^ segle, provinent de l'illa de Xipre. Text de tipus sirienc. És a la Bibl. Nacional de París.

L = Còdex Regi. Del VIII^è^ segle. Evangelis amb llacunes, però amb el doble final de Marc. Text de tipus neutre. És a la Bibl. Nacional de París.

N = Còdex Purpuri de Sant Petersburg. D'últims del segle IV. Bellíssim manuscrit en pergamí porpra, noms sagrats en lletres d'or, la resta del text en lletres d'argent. Fragments considerables dels Evangelis. Text de tipus mixte, amb predomini del neutre. Se'n conserven 182 fulls a Sant Petersburg, 53 a Patmos, 6 a Roma, 4 a Londres i 3 a Viena.

R = Còdex Nitrienc. Palimpsest, del VI^è^ segle. 516 versicles de Sant Lluc. Text de tipus neutre. És al British Museum.

S = Còdex Vaticà 354, de l'any 949 (primer manuscrit

exactament datat). Text de tipus sirienc. És a la Bibl. Vaticana.

T = Còdex Borgià. Del vè segle. Text grec i versió sahídica. De tipus neutre. 17 fulls de Lluc i Joan. És al Col·legi de la Propaganda de Roma. Amb la mateixa lletra són designats 24 fragments dels Evangelis i Epístoles paulinianes, en llur major part bilingües (greco-sahídics).

W = Còdex Freer 3. Del IV-VIè segle. Evangelis, amb addicions al final de Marc. Manuscrit important per la seva antiguitat i la mescla que presenta de lliçons dels tipus sirienc i occidental.

X = Còdex de Munic. Del IXè - Xè segle. Fragments evangèlics considerables. Text de tipus sirienc, amb addicions del tipus neutre.

Δ = Còdex de Saint-Gall. Del IXè - Xè segle. Grec llatí interlinear. Text de tipus neutre en Sant Marc; de tipus sirienc en els altres tres Evangelis.

Θ = Un còdex amb llacunes del IXè - Xè segle (Sant Petersburg?) i vuit fragments de Sant Petersburg i Munic del VIè al Xè segle; alguns de tipus neutre.

Σ = Còdex de Rossano. Del VIè segle. Lletres d'argent sobre pergamí porpra. Fragments evangèlics. Text de tipus sirienc primitiu. És a Rossano, Itàlia meridional.

Ψ = Còdex del Mont Athos. Del VIè segle. Dels evangelis, només conté el de Sant Marc. Text de tipus presirienc a base del de tipus neutre, amb addicions de tipus occidental.

124 = Còdex minúscul del grup Ferrar, del XIIè segle. Text de tipus predominantment sirienc, amb nombroses lliçons de tipus neutre i sobretot occidental.

L'asterisc (*) després d'alguna de les sigles precedents significa la lliçó de primera mà del còdex corresponent, quan en aquest hi ha correcció.

Els còdexs no continguts en la llista precedent, i sovint aquests i tot, no són citats individualment, sinó que van inclosos en les expresions generals «alguns mss.» «diversos mss.», etc. Sols en casos molt remarcables hem cregut convenient citar els testimonis de més autoritat en favor d'alguna determinada lliçó. Ni permetia altra norma l'índole del present treball i l'espai material de què disposàvem.

Text. Rec. = Textus Receptus.

N. T. = Nou Testament; A. T. = Antic Testament.

Vg., Vg. Sixt., Vg. Cl., WW. = Vulgata, Vulgata Sixtina, Vulgata Clementina, Vulgata de Wordsworth-White.

Vet. Lat. = Antiga versió llatina anterior a la Vulgata.

vers., vss. = versió, versions; mss. = manuscrits.

vss. sir., vss. arm., vss. egip. = versions siríaques, armènies, egipcianes, etc.

sir. sin. = Versió siríaca sinaítica: palimpsest de la versió siríaca trobat (1892) al Convent de Santa Catarina del Mont Sinaí.

v., vv. = versicle, versicles.

Són òbvies les abreviatures dels Sants Pares i escriptors següents: Sant *Ambr*ós, Sant *Bas*ili, Sant *Cipr*ià, Sant *Cir*il d'*Alex*andria, Sant *Cl*iment d'*Alex*andria, Sant Joan *Cris*òstom, Sant *Ir*eneu, *Knab*enbauer, *Mald*onado, *Orig*enes, *Tert*ul·lià, *Till*mann, Sant *Tom*às.

Els llibres de l'Antic Testament són citats amb llur usual abreviatura llatina.

TEXTOS SAGRATS
i
VERSIÓ CATALANA

PROOEMIVM.

1. De Verbo Dei Incarnato et de eius teste Iohanne Baptista.

Io. I, 1-18.

Io. I. 1 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. 2 Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. 3 πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν ὃ γέγονεν. 4 ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· 5 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. 6 Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· 7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. 8 οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. 10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. 12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 13 οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. 14 Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 16 ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· 17 ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. 18 θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

2. Quare et quomodo scripserit Lucas.

Lc. I, 1-4.

Lc. I. 1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, 2 καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, 3 ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι κράτιστε Θεόφιλε, 4 ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

Io. I, 18. θεος cum H[ort] et V[ogels] potius quam υιος (T[ischendorf] et S[oden]).

PROEMI.

1. Del Verb de Déu Encarnat i del seu testimoni, Joan el Baptista.

Jo. I, 1-18.

Jo. I. 1 Al principi era el Verb, i el Verb era amb Déu, i el Verb era Déu. 2 Ell era al principi amb Déu. 3 Tot per ell fou fet, i sense ell ni una cosa no fou feta del que ha estat fet. 4 En ell la vida era, i la vida era la llum dels homes; 5 i la llum resplendeix en la tenebra, i la tenebra no la prenia. 6 Aparegué, enviat de Déu, un home qui havia nom Joan; 7 aquest vingué per testimoniança, a testimoniar de la llum, a fi que tots creguessin per ell. 8 No era pas ell la llum, sinó que vingué a testimoniar de la llum. 9 La llum vera, que il·lumina tot home, venia en el món. 10 En el món era, i el món per ell havia estat fet, i el món no el reconegué. 11 A sa casa vingué, i els seus no l'acolliren. 12 Però a tots els qui el reberen donà facultat d'esdevenir fills de Déu, als creients en el seu nom, 13 els quals no pas de sang, ni de cobejança de la carn, ni de voler d'home, sinó de Déu són nats. 14 I el Verb es féu carn, i habità entre nosaltres, i contemplàrem la seva glòria, glòria com d'Unigènit del Pare, ple de gràcia i veritat. 15 Joan dóna testimoniança d'ell i clama, dient: Aquest era el que jo deia: El qui darrera meu ve, davant meu ha passat, puix primer que jo era. 16 Car de la plenitud seva, nosaltres tots n'hem rebut, i gràcia per gràcia; 17 car la llei per Moisès fou donada, la gràcia i la veritat per Jesucrist és vinguda. 18 Déu, ningú no l'ha vist mai; l'unigènit Déu, qui és en el si del Pare, aquest l'ha revelat.

2. Per què, i com escriví St. Lluc.

Llc. I, 1-4.

Llc. I. 1 Posat que molts s'han emprès de compondre una narració de les coses acomplides entre nosaltres, 2 segons ens trameteren els mateixos que del començament ho veieren i han esdevingut ministres de la paraula, 3 m'ha semblat també a mi, que des del principi he anat recercant diligentment totes les coses, d'escriure-t'ho per ordre, oh excel·lent Teòfil, 4 a fi que coneguis bé la fermesa de l'ensenyament en què has estat instruït.

---

1. – Jo. I, 3-4. Seguim la puntuació dominant entre els moderns com a més coherent amb el context, i ajustada al sentit temàtic de tot l'Evangeli de Sant Joan.—Dues altres puntuacions: a) *...i sense ell ni una cosa no fou feta. El que ha estat fet, en ell vida era.* (ACD; nombrosos Pares grecs i llatins; Vg. Sixt., WW.); b) *...El que ha estat fet en ell, vida era* (lliçó d'influència gnòstica). Vg. Cl. (Hetz.) puntua així: *...et sine ipso factum est nihil, quod factum est, in ipso uita erat.*

Jo. I, 9. Vg., amb majoria de Pares antics i antigues versions, fa concordar ἐρχόμενον amb ἄνθρωπον, donant aquest sentit: *Era la llum vera, que il·lumina tot home qui ve en el món*

Jo. I, 15. *...davant meu ha passat,...* D'altres interpretacions: a) *és superior a mi,...* b) *ha estat abans que jo,...* (Vg.: *ante me factus est*).

Jo. I, 16. *gràcia per gràcia*: χάριν ἀντὶ χάριτος. Lloc de significació molt incerta. Principals interpretacions: a) *la gràcia nostra correlativa* (derivada i a semblança) *de la de Crist;* b) *gràcia sobre* (o *rera*) *gràcia;* c) *la gràcia de l'Evangeli succeint a la Llei Antiga;* d) *la gràcia nostra a preu de la gràcia de Crist;* e) *la gràcia com a tal gràcia* (com a do gratuït); f) *la gràcia de la glòria, fruit de la gràcia de la fe.*

Jo. I, 18. *Déu unigènit.* Vg. amb diversos mss.: *el Fill unigènit.*

PARS PRIMA.

AVRORA SALVTIS.

3. Praecursor promittitur.

Lc. I, 5-25.

Lc. I. [5] Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. [6] ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι. [7] καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

[8] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ, [9] κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, [10] καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. [11] ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. [12] καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. [13] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· [14] καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται· [15] ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, [16] καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν· [17] καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλία, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. [18] καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. [19] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ Ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα· [20] καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. [21] καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. [22] ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός. [23] Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. [24] Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι [25] Οὕτως μοι πεποίηκεν Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

Lc. I, 15. του cum S., uel om. (THV). — 17. Ηλια (HT) uel Ηλιου (SV). — 21. αυτον εν τω ναω (TSV) potius quam εν τω ναω αυτον (H).

PART PRIMERA.

AURORA DE LA SALVACIÓ.

3. Promesa del Precursor.

Llc. I, 5-25.

Llc. I. [5] Fou en els dies d'Herodes, rei de la Judea, un sacerdot, de nom Zacarias, de la classe d'Abias, i tenia muller, de les filles d'Aaron, i el nom d'ella, Elisabet. [6] I eren justos ambdós davant de Déu, caminant, irreprotxables, en tots els manaments i observances del Senyor. [7] I no tenien fills, per tal com Elisabet era estèril, i tots dos eren avançats en llurs dies.

[8] I s'esdevingué que, essent en servei sacerdotal davant Déu en el torn de la seva classe, [9] li tocà per sort, segons consuetud del sacerdoci, d'oferir l'encens, entrant en el santuari del Senyor; [10] i tota la multitud del poble s'estava orant a fora a l'hora de l'encensament. [11] I li aparegué un àngel del Senyor, dempeus a la dreta de l'altar de l'encensament. [12] I es torbà Zacarias en veure'l, i fou pres de temor. [13] I l'àngel li digué: No temis, Zacarias, car ha estat escoltat el teu prec, i la teva muller Elisabet t'engendrarà un fill, i li diràs de nom Joan; [14] i serà goig per a tu i alegria, i molts per la seva naixença exultaran; [15] car serà gran davant el Senyor, i vi ni sidra no beurà, i serà ple d'Esperit Sant ja des del ventre de la seva mare, [16] i molts dels fills d'Israel convertirà al Senyor, llur Déu; [17] i caminarà davant d'Ell en esperit i poder d'Elias per convertir els cors dels pares devers els fills i els indòcils al seny dels justos, a fi de preparar al Senyor un poble ben disposat. [18] I digué Zacarias a l'àngel: En què ho coneixeré? Car jo só vell, i la meva muller avançada en els seus dies. [19] I, responent, l'àngel li digué: Jo só Gabriel, assistent a la faç de Déu, i he estat enviat a parlar-te i anunciar-te la bona nova d'aquestes coses; [20] i vet aquí que estaràs emmudit i no podent parlar fins al dia que s'esdevindran aquestes coses, per no haver cregut les meves paraules, que seran acomplides a llur temps. [21] I s'estava el poble esperant Zacarias, i es meravellaven que romangués tant en el santuari. [22] I, quan sortí, no podia parlar-los, i conegueren que havia vist una aparició en el santuari; i ell amb el cap els feia senyes, i restà mut. [23] I s'esdevingué que, acomplerts els dies del seu ministeri, se n'anà a casa seva. [24] I, després d'aquests dies, Elisabet, la seva muller, concebé; i s'estava oculta cinc mesos, dient: [25] Heus aquí el que ha fet el Senyor a mi en els dies que m'ha esguardat per llevar el meu oprobi d'entre els homes.

3.—Llc. I, 5. *Zacarias, de la classe d'Abias.* Segons I Par. XXIV, 3-4. 10, el rei David havia distribuït els sacerdots en les 24 classes o famílies, que encara en temps de l'historiador Josefus acomplien, per torn de setmanes, el servei sacerdotal en el Temple de Jerusalem, de dissabte a dissabte. La classe d'Abias era la vuitena.

I, 9. 21. 22. *santuari.* ναός designa la part més sacra del Temple, el lloc dels sacrificis, el *sanctum* i el *sanctum sanctorum*. En el N. T. és sempre distint de ἱερόν, que significa totes les edificacions del Temple o bé una de ses parts externes, p. e., atris, pòrtics, etc. Vg. verteix indistintament *templum*.

I, 15. *vi ni sidra no beurà.* Per sidra (σίκερα) s'entenen els licors fermentats, embriagadors, fets de fruits diversos del raïm. Alguns interpreten aquest anunci del caràcter penitent del Baptista, de la professió del vot de *natzirat,* pràctica voluntària, temporal o perpètua, de certes abstinències, molt estesa entre els jueus i regulada en llur disciplina ritual (Num. VI, 3 ss.).

6. Praecursoris natiuitas, circumcisio et recessus in desertum.

Lc. I, 57-80.

Lc. I. 57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ
τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. 58 καὶ ἤκουσαν
οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν
Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον
αὐτῇ. 59 Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον
περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ
ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. 60 καὶ ἀπο-
κριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν Οὐχί, ἀλλὰ κληθή-
σεται Ἰωάννης. 61 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι Οὐ-
δεὶς ἔστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ
ὀνόματι τούτῳ. 62 ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ
τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. 63 καὶ αἰτήσας πινακί-
διον ἔγραψεν λέγων Ἰωάννης ἐστὶν ὄνομα αὐτοῦ.
καὶ ἐθαύμασαν πάντες. 64 ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα
αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει
εὐλογῶν τὸν θεόν. 65 Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φό-
βος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ
τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα,
66 καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται;
καὶ γὰρ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. 67 Καὶ Ζαχα-
ρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ
ἐπροφήτευσεν λέγων
68 Εὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ,
ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
69 καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν
ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ,
70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ,
71 σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς,
72 ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν
καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ,
73 ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν,
τοῦ δοῦναι ἡμῖν 74 ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας
λατρεύειν αὐτῷ 75 ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ
ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν.
76 Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ,
προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ,
77 τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ
ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν,
78 διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν,
ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους,
79 ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις,
τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
80 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύμα-
τι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως
αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

7. Ioseph ab angelo docetur Mariam e Spiritu Sancto concepisse.

Mt. I, 18-25ª.

Mt. I. 18 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως
ἦν. Μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ
Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ
ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. 19 Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ
αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι,
ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν. 20 Ταῦτα δὲ αὐ-
τοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ
ἐφάνη αὐτῷ λέγων Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυίδ, μὴ φοβηθῇς
παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου, τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ
γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου· 21 τέξεται δὲ
υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ
σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.
22 Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ
Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος
23 Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν,
καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ·
ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός.
24 Ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς
προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβεν
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· 25ª καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως
οὗ ἔτεκεν υἱόν·

Lc. I, 76. προ προσωπου (TSV) pot. q. ενωπιον (H). — 78. επισκεψεται (H) pot. q. επεσκεψατο (TSV).
Mt. I, 18. γεννησις pot. q. γενησις (THSV). — 19. δειγματισαι (TH) uel παραδειγματισαι (SV). — 20. Μαριαν (H) uel Μαριαμ (TSV). — 24. εγερθεις (THV) pot. q. διαγερθεις (S). — ὁ ante Ιωσηφ (HV) pot. q. om. (TS).

6. Naixement i circumcisió del Precursor. El seu sojorn al desert.

Llc. I, 57-80.

Llc. I. 57 I a Elisabet, se li acomplí el temps del
part, i parí un fill. 58 I saberen els seus veïns i pa-
rents que el Senyor mostrava granment en ella la
seva misericòrdia, i la'n felicitaren. 59 I s'esdevingué
que el dia vuitè vingueren a circumcidar l'infant; i li
posaven el nom del seu pare, Zacarias. 60 I la seva
mare, oposant-s'hi, deia: No, que s'ha de dir Joan.
61 I li digueren: No hi ha ningú a la teva parentela
que es digui aquest nom! 62 I feien senyes al seu
pare, com volia que es digués. 63 I, havent demanat
un tauler, hi escriví, posant: Joan és el seu nom. I
es meravellaren tots. 64 I a l'instant s'obrí la seva boca
i la seva llengua, i parlava beneint Déu. 65 I foren
presos de temor tots llurs veïns; i per tota la munta-
nya de la Judea es parlava de totes aquestes coses,
66 i tots els qui ho havien sentit ho consideraven en
llur cor, dient: ¿Què serà, doncs, aquest infant? Car
certament la mà del Senyor era amb ell.
67 I Zacarias, el seu pare, fou ple d'Esperit Sant, i
profetitzà dient:
68 Beneït el Senyor, Déu d'Israel,
perquè ha visitat i ha donat redempció al seu poble,
69 i ens ha suscitat un gran poder de salvació
a la casa de David, servent seu,
70 tal com digué per boca dels sants profetes seus
des dels antics segles,
71 salvació de nostres enemics i de la mà de tots els qui ens odien,
72 per fer misericòrdia amb els nostres pares
i recordar-se de la seva santa aliança,
73 jurament que jurà a Abraam, nostre pare,
de donar-nos 74 que, sens temença, afranquits
de la mà dels enemics,
el servim 75 en santedat i justícia,
a sa presència, tots els nostres dies.
76 I tu, infant, profeta de l'Altíssim seràs anomenat,
car caminaràs davant la faç del Senyor per preparar els seus camins,
77 a fi de donar al seu poble coneixença de salvació
en remissió de llurs pecats,
78 per les entranyes de misericòrdia de nostre Déu,
amb què ens ha visitat, llum ixent de l'altura,
79 per il·luminar els qui seuen en tenebra i ombra de mort,
a fi de guiar els nostres peus per camí de pau.
80 I l'infant creixia, i es fortificava en esperit, i s'es-
tava en els deserts fins al dia de la seva manifestació
a Israel.

7. Un àngel revela a Josep que Maria ha concebut de l'Esperit Sant.

Mt. I, 18-25ª.

Mt. I. 18 I la generació de Jesús Crist fou així: Ma-
ria, la seva mare, essent esposada amb Josep, abans que
estiguessin junts, es trobà que havia concebut de l'Es-
perit Sant. 19 I Josep, el seu espòs, essent just i no
volent difamar-la, es proposà repudiar-la secretament.
20 I, pensant ell això, heus aquí que un àngel del Se-
nyor li aparegué en somnis, dient: Josep, fill de
David, no temis de prendre amb tu Maria, la teva mu-
ller, puix ço que és engendrat en ella és de l'Esperit
Sant; 21 i parirà un fill, i li posaràs de nom Jesús, per-
què ell salvarà de llurs pecats el seu poble. 22 I tot
això s'esdevingué per tal que s'acomplís el que havia
dit el Senyor pel profeta, que diu:
23 Heus aquí que la Verge concebrà i parirà un fill,
i li posaran de nom Emmanuel;
que vol dir: Déu amb nosaltres. 24 I, deixondit Jo-
sep del son, féu com li havia ordenat l'àngel del Se-
nyor, i prengué amb ell la seva muller; 25ª i no
l'havia coneguda, quan ella infantà el fill.

6.—Llc. I, 66. *¿ Què serà, doncs, aquest infant?* Vg. Cl.: *¿ Qui serà...*
7.—Mt. I, 18. *La generació*: γέννησις, amb Vg. *(generatio)*, alguns manuscrits grecs i versions antigues. La major part de mss. i edicions crítiques duen: γενεσις, com en Mt. I, 1, § 20. — *de Jesús Crist*. Jesús és omès solament per It, Vg. i dues vss. siríaques.
I, 23. Cita, no pas literal, d'Is. VII, 14, més acostada als LXX que al text masorètic.
I, 25ª: *...ella infantà el fill.* Diversos mss. i Vg. afegeixen: *...ella infantà el fill seu primogènit.* cf. Llc. II, 7, § 8.

8. Christus in Bethlehem nascitur et a pastoribus colitur.

Lc. II, 1-20.

Lc. II. 1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· 2 αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. 3 καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. 4 Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυίδ, 5 ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ. 6 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, 7 καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. 8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 9 καὶ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὅς ἐστιν χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαυίδ. 12 καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. 13 καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων

14 Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.

15 Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. 16 καὶ ἦλθον σπεύσαντες καὶ ἀνεῦρον τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. 17 ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. 18 καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς, 19 ἡ δὲ Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 20 καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

9. Circumcisio et nomen Iesu.

Lc. II, 21; Mt. I, 25 b.

Lc. II. 21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.	Mt. I. 25 b καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

10. Iesus in Templo sistitur et tanquam Messias agnoscitur.

Lc. II, 22-38.

Lc. II. 22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωυσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ, 23 καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται, 24 καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν. 25 Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἰερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεών,

---

Lc. II, 2. η (SV) pot. q. om. (TH).—15. ελαλουν (TH) pot. q. ειπον (SV).—19. Μαρια (TH) pot. q. Μαριαμ (SV). — 25. ανθ. ην (TH) uel ην ανθ. (SV).

8. El Crist neix a Betlem, i és adorat pels pastors.

Llc. II, 1-20.

Llc. II. 1 I s'esdevingué que en aquells dies sortí edicte de Cèsar August, que tot l'imperi fos empadronat; 2 aquest empadronament es féu abans del que hi hagué essent Cirinus governador de la Siria. 3 I anaven tots a inscriure's, cadascú a la seva ciutat. 4 I pujà també Josep, de la Galilea, de la ciutat de Natzaret, a la Judea, a la ciutat de David, que s'anomena Betlem, per raó d'ésser ell de la casa i llinatge de David, 5 a empadronar-se amb Maria, la seva esposada, que era encinta. 6 I s'esdevingué que, essent ells allí, se li acompliren els dies del part, 7 i parí el seu fill primogènit, i l'embolcà, i l'acotxà en una establia, puix no hi havia lloc per a ells a la posada. 8 I a la mateixa contrada hi havia uns pastors que vivien al camp i passaven la nit en vetlla, guardant llur ramat. 9 I un àngel del Senyor els aparegué, i la glòria del Senyor els envoltà de llum, i foren presos de gran temor. 10 I els digué l'àngel: No temeu, car us porto la bona nova d'un gran goig, que ho serà per a tot el poble: 11 que us ha nascut avui un Salvador, que és el Crist Senyor, a la ciutat de David. 12 I això us serà el senyal: Trobareu un infantó en bolquers i acotxat en una establia. 13 I de sobte s'ajuntà amb l'àngel un estol de la milicia celestial, lloant Déu i dient:

14 Glòria a Déu en les altures, i sobre la terra pau entre els homes de bona voluntat.

15 I s'esdevingué que, en haver-se departit d'ells els àngels vers el cel, els pastors es deien uns als altres: Arribem-nos fins a Betlem a veure aquesta cosa que ha succeït, que el Senyor ens ha fet a saber. 16 Hi vingueren dalerosos, i trobaren Maria i Josep, i l'infantó acotxat a l'establia. 17 I, en veure'l, contaren la paraula que els havia estat dita sobre aquest infant. 18 I tots els qui els sentiren es meravellaren de les coses que els havien estat dites pels pastors; 19 i Maria retenia totes aquestes coses, meditant-les en el seu cor. 20 I se'n tornaren els pastors glorificant i lloant Déu per tot el que havien sentit i vist, segons els havia estat anunciat.

9. La circumcisió i el nom de Jesús.

Llc. II, 21; Mt. I, 25 b.

Llc. II. 21 I, quan s'acompliren els vuit dies per circumcidar-lo, li fou posat el nom de Jesús, el que havia estat dit per l'àngel abans que fos concebut en l'entranya materna.	*Mt. I.* 25 b I li posà de nom Jesús.

10. Jesús és presentat en el Temple, i reconegut com a Messias.

Llc. II, 22-38.

Llc. II. 22 I, quan foren passats els dies de llur purificació segons la llei de Moisès, el pujaren a Jerusalem per presentar-lo al Senyor, 23 com és escrit en la llei del Senyor: Tot mascle, primer eixit de l'entranya materna, serà tingut com a consagrat al Senyor; 24 i per fer l'oferta, segons el que és dit en la llei del Senyor, d'un parell de tórtores o bé dos colomins. 25 I heus aquí que hi havia a Jerusalem un home, de nom Simeó,

---

8.—Llc. II, 1. οἰκουμένη; Vg.: *uniuersus orbis.* Ací, segons ús freqüent de grecs i llatins, significa *imperi romà.*

II, 2. Traduïm amb Lagrange (Évang. selon S. Luc.). D'altres interpreten: *aquest primer empadronament es féu, essent Cirinus governador de la Siria.* (WW.) D'altres: *aquest primer empadronament es féu per Cirinus...* (Vg. Cl.).

II, 5. *...la seva esposada,...* Vg.: *...desponsata sibi uxore...*

II, 14. Alguns, llegint εὐδοκία, tradueixen, fent clàusula trimembre: *Glòria a Déu en les altures — i sobre la terra, pau — als homes, el benvoler (de Déu).* Àdhuc fent clàusula bimembre, alguns tradueixen: *...pau entre els homes del benvoler (de Déu).* Vg. Cl., amb el datiu, dóna el sentit: *...pau als homes...*

10.—Llc. II, 22. *els dies de llur purificació.* Vg.: *els dies de la seva purificació* (de Maria). — II, 23. Cita, no literal, d'Ex. XIII, 2. — II, 24. cf. Lev. XII, 6-8.

καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδε-
χόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν
ἅγιον ἐπ' αὐτόν· 26 καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον
ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν
ἢ ἴδῃ τὸν χριστὸν Κυρίου. 27 καὶ ἦλθεν ἐν τῷ
πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς
γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ
τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ 28 καὶ αὐτὸς
ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν
θεὸν καὶ εἶπεν
29 Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα,
κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ·
30 ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου
31 ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,
32 φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν
καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.
33 καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες
ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. 34 καὶ εὐλόγησεν
αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα
αὐτοῦ Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν
πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον,
35 καὶ σοῦ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως
ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.
36 Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ
φυλῆς Ἀσήρ, αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολ-
λαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρ-
θενίας αὐτῆς, 37 καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα
τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ
δεήσεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. 38 καὶ αὐτῇ
τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει
περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν
Ἰερουσαλήμ.

11. Magi ad Christum adorandum ueniunt. Recessus in Aegyptum. Clades Innocentium. Luctus matrum.

Mt. II, 1-18.

Mt. II. 1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ
τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ
μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα
2 λέγοντες Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ
καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. 3 Ἀκούσας δὲ ὁ
βασιλεὺς Ἡρῴδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα
μετ' αὐτοῦ, 4 καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς
καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν
ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. 5 Οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ἐν
Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ
τοῦ προφήτου
6 Καὶ σύ, Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα,
Οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·
ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος,
Ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.
7 Τότε Ἡρῴδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους
ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου
ἀστέρος, 8 καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν
Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου·
ἐπὰν δὲ εὕρητε ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν
προσκυνήσω αὐτῷ. 9 Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασι-
λέως ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ
ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω
οὗ ἦν τὸ παιδίον. 10 Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρη-
σαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. 11 Καὶ ἐλθόντες εἰς
τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μη-
τρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ
ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν
αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12 Καὶ
χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς
Ἡρῴδην δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν
αὐτῶν. 13 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος
Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων Ἐγερ-
θεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ
καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω
σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ
ἀπολέσαι αὐτό. 14 Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παι-
δίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν
εἰς Αἴγυπτον, 15 καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς
Ἡρῴδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ
τοῦ προφήτου λέγοντος Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν
υἱόν μου. 16 Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ
τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλεν
πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν
χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. 17 Τότε ἐπλη-
ρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος
18 Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη,
κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς·
Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,
καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσίν.

Lc. II, 26. om. αν ante ιδη (SV) pot. q. add. (TH). — 35. om. δε post σου (H) uel add. (TSV).

i aquest home era just i pietós, esperant la consolació
d'Israel, i l'Esperit Sant era sobre ell; 26 i li havia es-
tat revelat per l'Esperit Sant que no veuria la mort
sense haver vist abans el Crist del Senyor. 27 I vin-
gué al Temple, mogut de l'Esperit; i, quan els pares
hi introduïen l'infant Jesús per fer segons la usança
que la Llei prescrivia pertocant a ell, 28 el prengué
en els seus braços, i beneí Déu, i digué:
29 Ara, Senyor, deixeu partir vostre servent
en pau, segons la vostra paraula,
30 car els meus ulls han vist la vostra salvació
31 que preparàreu en faç de tots els pobles,
32 llum per il·luminar les nacions,
i glòria del vostre poble Israel.
33 I el seu pare i la seva mare eren meravellats de les
coses que es deien d'ell. 34 I els beneí Simeó, i digué
a Maria, la seva mare: Vet aquí que aquest és posat
per ruïna i resurrecció de molts a Israel i com a senyal
lliurat a contradicció — 35 i a tu mateixa un glavi et
traspassarà l'ànima — a fi que siguin revelats els pen-
saments de molts cors.
36 Hi havia també una profetessa, Anna, filla de
Fanuel, de la tribu d'Aser — molt avançada en dies,
havent viscut des de la seva virginitat set anys amb el
seu marit, 37 i vídua fins al vuitanta quatre anys — la
qual no es movia del Temple, servint Déu amb de-
junis i pregàries nit i dia. 38 I, compareixent a la
mateixa hora, lloava Déu, i parlava de l'infant a tots
els qui esperaven la redempció de Jerusalem.

11. Els Magues vénen a adorar el Crist. Fugida a Egipte. Matança dels Innocents. Dol de llurs mares.

Mt. II, 1-18.

Mt. II. 1 I, essent nat Jesús a Betlem de la Judea, en
dies del rei Herodes, heus aquí que arribaren d'Orient
a Jerusalem uns Magues, 2 dient: ¿On és el rei dels
Jueus que ha nascut? Car hem vist el seu estel a
l'Orient, i hem vingut a adorar-lo. 3 I, havent-ho oït,
el rei Herodes es contorbà, i amb ell tot Jerusalem;
4 i, congregant tots els prínceps dels sacerdots i els es-
cribes del poble, els preguntava on havia de néixer
el Crist. 5 I ells li digueren: A Betlem de la Judea,
puix així és escrit pel profeta:
6 I tu, Betlem, terra de Judà,
no ets pas la més petita entre les principals
de Judà;
car de tu eixirà un cabdill,
que menarà Israel el meu poble.
7 Llavors Herodes, havent cridat d'amagat els Ma-
gues, sabé d'ells exactament en quin temps els era
aparegut l'estel, 8 i, encaminant-los a Betlem, digué:
Aneu i informeu-vos bé de l'infant, i, quan l'haureu
trobat, feu-m'ho a saber, perquè jo també vagi a ado-
rar-lo. 9 I ells, havent oït el rei, partiren, i heus aquí
que l'estel que havien vist a l'Orient els precedia,
fins que vingué a parar-se damunt d'on era l'infant.
10 I, en veure l'estel, s'alegraren de molt gran goig.
11 I, havent entrat a la casa, veieren l'infant amb Ma-
ria, la seva mare, i prosternant-se, l'adoraren, i, obrint
llurs tresors, li oferiren presents: or i encens i mirra.
12 I, advertits per Déu en somnis de no regressar vers
Herodes, per altra via se'n tornaren a terra llur.
13 I, havent-se'n ells tornat, heus aquí que un àngel
del Senyor s'apareix en somnis a Josep, dient: Al-
ça't, pren amb tu l'infant i la seva mare, i fuig a
Egipte, i estigues-te allí fins que et diré; car Herodes
cercarà l'infant per occir-lo. 14 I ell, alçant-se, pren-
gué de nit l'infant i la seva mare, i es retirà a Egipte;
15 i s'estava allí fins a la mort d'Herodes, per tal que
s'acomplís el que havia dit el Senyor pel profeta, que
diu: D'Egipte he cridat mon fill. 16 Llavors Hero-
des, veient que havia estat decebut pels Magues, s'aïrà
fortament, i envià a occir tots els infants que hi ha-
via a Betlem i en tota la seva contrada, de dos anys
i en avall, segons el temps que dels Magues havia
exactament sabut. 17 Llavors s'acomplí el que havia
estat dit pel profeta Jeremias, que diu:
18 Veu ha estat oïda a Ramà,
planys i gran plor:
Raquel que plorava sos fills,
i no volia conhortar-se, car ja no són.

10.—Llc. II, 38. *Déu.* Vg. i altres vss.: *el Senyor.* — *la redempció de Jerusalem.* Vg. Cl.: *redemptionem Israel.*
11.—Mt. II, 1. 5. *Judea*: en sentit molt restret (cf. § 45, nota), per *Judà* (Vg. Cl.). Hi havia Betlem de Zabulon.
II, 6. Cita, no pas literal, de Mich. V, 15.
II, 11. *I, havent entrat a la casa, veieren l'infant amb Maria.* Vg.: *...inuenerunt...*: *trobaren l'infant...* — 15. Cita d'Os. XI, 1, segons el text masorètic. — 18. Cita de Ier. XXXI, 15, més acostada a l'hebreu que als LXX.

12. Ex Aegypto uocat Deus filium suum.

Mt. II, 19-21.

Mt. II. 19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ 20 λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ, τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. cf. II, 15 § 11.

13. Parentes Iesu in ciuitatem Nazareth reuertuntur.

Lc. II, 39-40; Mt. II, 22-23.

Lc. II. 39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου,

Mt. II. 22 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρῴδου ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, 23 καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέτ.

40 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίᾳ, καὶ χάρις θεοῦ ἦν' ἐπ' αὐτό.

14. Duodennis Iesus in medio Doctorum.

Lc. II, 41-52.

Lc. II. 41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἰερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. 42 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς 43 καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. 44 νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, 45 καὶ μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. 46 καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· 47 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. 48 καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ζητοῦμέν σε. 49 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; 50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. 51 καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 52 Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

Lc. II, 39. παντα (TH) uel απαντα (SV). — επεστρεψαν (TH) uel υπεστρεψαν (SV). — om. την ante πολιν (TH) uel add. (SV). — 40. σοφια (H) uel σοφιας (TSV). — 48. ζητουμεν (H) pot. q. εζητουμεν (TSV). — 51. παντα τα ρηματα (TH) pot. q. τα ρηματα απαντα (S). — 52. τη ante σοφια (H) pot. q. om. (SV).
Mt. II, 22. του πατρος αυτου Ηρωδου (TH) uel Ηρωδου τ. π. α. (SV). — 23. Ναζαρεθ (T) uel Ναζαρετ (HSV).

12. Déu crida d'Egipte el seu Fill.

Mt. II, 19-21.

Mt. II. 19 I, en ésser mort Herodes, heus aquí que un àngel del Senyor s'apareix en somnis a Josep, a Egipte, 20 dient: Alça't, pren amb tu l'infant i la seva mare, i vés a terra d'Israel, puix són morts els qui cercaven la vida de l'infant. 21 I ell, alçant-se, prengué l'infant i la seva mare, i entrà a terra d'Israel. *cf.* II, 15 § 11.

13. Els pares de Jesús tornen a la ciutat de Natzaret.

Llc. II, 39-40; Mt. II, 22-23.

Llc. II. 39 I, quan hagueren acomplert totes les coses prescrites en la llei del Senyor,

Mt. II. 22 Però, havent oït que Arquelau regnava a la Judea en lloc del seu pare Herodes, temé d'anar-hi; i, advertit per Déu en somnis, es retirà a la regió de la Galilea, 23 i se'n vingué a habitar en una ciutat anomenada Natzaret, per tal que s'acomplís el que havia estat dit pels profetes: Natzarè serà anomenat.

tornaren a la Galilea, a llur ciutat de Natzaret.

40 I l'infant creixia i s'enfortia, omplint-se de saviesa, i la gràcia de Déu era sobre ell.

14. Jesús, als dotze anys, en mig dels Doctors.

Llc. II, 41-52.

Llc. II. 41 I anaven els seus pares cada any a Jerusalem per la festa de la Pasqua. 42 I, arribat als dotze anys, pujant ells segons la consuetud de la festa, 43 i havent-se acabat els dies, quan se'n tornaven, l'infant Jesús restà a Jerusalem, i els seus pares no se n'adonaren. 44 I, pensant-se que ell era amb la comitiva, feren una jornada de camí, i l'anaven cercant entre els parents i coneguts, 45 i, no havent-lo trobat, tornaren a Jerusalem, cercant-lo. 46 I s'esdevingué que al cap de tres dies el trobaren al Temple, assegut en mig dels doctors, oint-los i interrogant-los; 47 i tots els qui el sentien eren atònits de la seva intel·ligència i de les seves respostes. 48 I, veient-lo, en foren tot meravellats, i li digué la seva Mare: Fill, ¿per què has obrat així amb nosaltres? Mira que el teu pare i jo, afligits, et cerquem. 49 I els digué: ¿Per què em cercàveu? ¿No sabíeu que em cal estar per les coses del meu Pare?. 50 I ells no comprengueren la paraula que els havia dit. 51 I davallà amb ells, i vingué a Natzaret, i vivia sotmès a ells. I la seva mare anava guardant totes aquestes coses en el seu cor. 52 I Jesús avançava en saviesa, i en estatura, i en gràcia davant Déu i davant els homes.

13.—Llc. II, 40. *I l'infant creixia i s'enfortia, omplint-se de saviesa.* Aquest és el sentit del participi passiu present, πληρούμενος, no pas sinònim de *plenus* (Vg.), sinó més expressiu i amb un matís adient amb Llc. II, 52.
Mt. II, 23. Probable al·lusió a Is. XI, 1; LIII, 2.
14.—Llc. II, 48. *et cerquem.* Vg. amb alguns mss. i vss.: *et cercàvem.*
II, 49. *em cal estar per les coses del meu Pare.* Conformement a l'ús dels clàssics i a la interpretació de molts Pares, es pot vertir: *em cal estar en la casa del meu Pare.* — 52. *estatura.* Vg.: *edat.*

PARS SECVNDA.

IOHANNES DVCIT AD CHRISTVM.

15. Missio Iohannis Baptistae.

Lc. III, 1-6; Mc. I, 1-6; Mt. III, 1-6; [Io. I, 6. 23].

	Mc. I. 1 Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ.		
Lc. III. 1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετρααρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετρααρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετρααρχοῦντος,		Mt. III. 1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις	
2 ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καιάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 3 καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν,	4 ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.	παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας 2 λέγων Μετανοεῖτε, ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.	[Io. I. 6 Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. cf. § 1.]
	5 Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία	5 Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα	

Lc. III, 3. την. a. περιχωρον (TSV) pot. q. om. (H).
Mt. III, 1. δε a. ταις (THV) pot. q. om. (S).

PART SEGONA.

GUIATGE DE JOAN VERS EL CRIST.

15. Missió de Joan el Baptista.

Llc. III, 1-6; Mc. I, 1-6; Mt. III, 1-6; [Jo. I, 6. 23].

	Mc. I. 1 Començament de l'evangeli de Jesucrist, Fill de Déu:		
Llc. III. 1 I l'any quinzè del regnat de Tiberi Cèsar, governant la Judea Ponç Pilat, i essent tetrarca de la Galilea Herodes, i Filip, el seu germà, tetrarca de la Iturea i de la regió Traconítida, i Lisànias tetrarca de l'Abilene,		*Mt. III.* 1 I en aquells dies	
2 sota el gran sacerdot Anàs i Caifàs, fou feta paraula de Déu a Joan, fill de Zacarias, en el desert. 3 I vingué per tota la regió del Jordà predicant baptisme de penitència per remissió de pecats,	4 aparegué Joan el Baptista en el desert, predicant baptisme de penitència per remissió de pecats.	apar Joan el Baptista, predicant en el desert de la Judea, 2 dient: Feu penitència, que és a prop el regne dels cels.	[*Jo. I.* 6 Aparegué, enviat de Déu, un home qui havia nom Joan.] *cf.* § 1.
	5 I se n'anava a ell tota la regió de Judea,	5 Llavors se n'anava a ell Jerusalem i tota la	

15.—Llc. III, 1. *governant* : ἡγεμονεύοντος (cf. Llc. II, 2, § 8). Per designar el qui regia la Judea en relació al Procònsol de la Síria, a la qual era adscrita, Mt. i Llc. (en l'Ev. i els Act.) empren sempre ἡγεμών, *governador,* mot de sentit més ample que l'estricte d'ἐπίτροπος, *procurator,* donat a Ponç Pilat per Tàcit i Josefus (el qual empra també ἡγεμών) i a Cirinus per Sant Justí. cf. en la història de la Passió Mt. XXVII i XXVIII i Llc. XX, 20.—Ací Vg.: *procurante Pontio Pilato,* amb D (ἐπιτροπευοντος); en els altres llocs Vg. sempre: *praeses.*

III, 2. *sota el gran sacerdot.* Vg.: *sota els grans sacerdots.* Aquest títol es donava a qui exercia el suprem pontificat, i també als qui l'havien ja exercit. Llavors el gran sacerdot era Caifàs.

Mc. I, 1-4. Amb la interpretació més autoritzada, donem lligada la versió d'aquests quatre versicles (v. pàg. següent), formant una sola clàusula. D'altres, posant punt després del primer versicle, el consideren com a títol general del llibre de Sant Marc. Alguns, encara, posen punt després del tercer versicle.—*Evangeli* no té ací, ni en tot el Nou Testament, el sentit de llibre o narració escrita de la vida de Crist, sinó el de *Bona nova.*

4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἠσαίου τοῦ προφήτου

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται
καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται,
καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείαν
καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας·
6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.

χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμεῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

6 Καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.

2 Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἠσαίᾳ τῷ προφήτῃ
(Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου·) cf. § 79.
3 Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ,

καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

4 Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον.

3 Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἠσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

[I. 23 ἔφη Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἠσαίας ὁ προφήτης. cf. § 22.]

16. Praedicatio poenitentiae.

Lc. III, 7-9; Mt. III, 7-10 [VII, 19].

Lc. III. 7 Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν

Mt. III. 7 Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας. 9 καὶ μὴ δόξητε

Lc. III, 5. ευθειαν (SV) pot. q. ευθειας (TH).
Mt. III, 7. αυτου p. βαπτισμα (SV) pot. q. om. (TH).

4 com és escrit en el llibre d'oracles del profeta Isaïas;

Veu de qui crida en el desert:
Aparelleu el camí del Senyor,
adreceu les seves sendes.
5 Tot barranc serà replenat,
i tota muntanya i serra seran abaixades,
els camins tortuosos esdevindran drets,
i els escabrosos, planers;
6 i tota carn veurà la salvació de Déu.

i tots els jerosolimitans, i eren batejats d'ell en el riu Jordà, confesant llurs pecats.

6 I era Joan vestit de pèl de camell, i amb cinyell de cuir al voltant dels seus lloms, i menjava llagostes i mel silvestre.

2 com és escrit en el profeta Isaïas:
(Vet aquí que jo tramet mon missatger davant la teva faç,
qui el teu camí prepararà;) *cf.* § 79.
3 veu de qui crida en el desert:
Aparelleu el camí del Senyor.
adreceu les seves sendes,

Judea i tota la regió dels volts del Jordà, 6 i eren batejats d'ell en el riu Jordà, confessant llurs pecats.

4 I ell, Joan, tenia el seu vestit de pèl de camell, i cinyell de cuir al voltant dels seus lloms, i la seva menja era llagostes i mel silvestre.

3 Car ell és de qui parlà el profeta Isaïas, dient:

Veu de qui crida en el desert:
Aparelleu el camí del Senyor,
adreceu les seves sendes.

[*I.* 23 Deia: Jo, veu de qui crida en el desert: Adreceu el camí del Senyor, com digué el profeta Isaïas.] *cf.* § 22.

16. Predicació de la penitència.

Llc. III, 7-9; Mt. III, 7-10 [VII, 19].

Llc. III. 7 Deia, doncs, a les multituds que acudien a fer-se batejar d'ell: Nissaga de vibries, ¿qui us ha ensenyat a fugir de la ira venidora? 8 Feu, doncs, fruits dignes de la penitència; i no comenceu pas a dir en vostre interior: Tenim

Mt. III. 7 I, veient molts dels fariseus i saduceus que venien al seu baptisme, els digué: Nissaga de vibries, ¿qui us ha ensenyat a fugir de la ira venidora? 8 Feu, doncs, fruit digne de la penitència; 9 i no us refieu de dir interiorment:

15.—Llc. III, 4-6. El text sencer d'Isaïas només es troba en Sant Lluc, i és citat segons els LXX (Is. XL, 3-5) lleugerament adaptat per tots tres sinòptics en el primer versicle: *...adreceu les sendes de nostre Déu,* i abreujat per Sant Lluc en l'últim. En Mc. II, 2 precedeix una cita de Malaquias (III, 1.). cf. Llc. VII, 27; Mt. XI, 10, § 79, nota. — El text masorètic (Is. XL, 3) és llegit ordinàriament així: *Una veu crida: En el desert fresseu — el camí de Jahvè, — aplaneu en l'estepa — una senda a nostre Déu.*

ʾΑβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ ʾΑβραάμ. [9] ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν ʾΑβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ ʾΑβραάμ. [10] ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

[VII. [19] πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. cf. § 73.]

17. Iohannes docet uiros bonae uoluntatis.

Lc. III, 10-14.

Lc. III. [10] Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες Τί οὖν ποιήσωμεν; [11] ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. [12] ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; [13] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. [14] ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μηδένα διασείσητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

18. Baptista praenuntiat fortiorem baptizaturum in Spiritu Sancto.

Lc. III, 15-18; Mc. I, 7-8; Mt. III, 11-12; [Io. I, 15. 26b-27. 30b. 33].

Lc. III. [15] Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ ʾΙωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός, [16] ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ ʾΙωάννης ʾΕγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· [17] οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. [18] Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν·

Mc. I. [7] Καὶ ἐκήρυσσεν λέγων Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. [8] ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Mt. III. [11] ʾΕγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. [12] οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

[Io. I. [15] ʾΙωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. cf. § 1. — [26b] ʾΕγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, [27] ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. cf. § 22. — [30b] ʾΟπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. — [33] κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι εἶπεν ʾΕφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. cf. § 23.]

Mc. I, 8. εν a. πνευματι (TSV) pot. q. om. (H).
Io. I, 27. om. ο a. οπισω (H) pot. q. add. (TSV).

Abraam per pare; car jo us dic que pot Déu d'aquestes pedres suscitar fills a Abraam. [9] I fins la destral és ja posada a l'arrel dels arbres; tot arbre, doncs, que no fa fruit bo és tallat i llençat al foc.

Tenim Abraam per pare; car jo us dic que pot Déu d'aquestes pedres suscitar fills a Abraam. [10] I ja la destral és posada a l'arrel dels arbres; tot arbre, doncs, que no fa fruit bo és tallat i llençat al foc.

[*VII.* [19] Tot arbre que no fa fruit bo és tallat i llençat al foc.] *cf.* § 73.

17. Joan instrueix homes de bona voluntat.

Llc. III, 10-14.

Llc. III. [10] I les multituds li preguntaven, dient: ¿Què havem de fer? [11] I, responent, els deia: El qui té dues túniques, en doni a qui no en té, i qui té queviures, faci el mateix. [12] I vingueren també publicans per ésser batejats, i li digueren: Mestre, ¿què havem de fer? [13] I ell els deia: Res de més del que us ha estat ordenat no exigiu. [14] I també uns soldats li preguntaven, dient: I nosaltres, ¿què havem de fer? I els deia: No vexeu ni denuncieu en fals a ningú, i acontenteu-vos de la vostra soldada.

18. El Baptista en vaticina un de més fort que batejarà en Esperit Sant.

Llc. III, 15-18; Mc. I, 7-8; Mt. III, 11-12; [Jo. I, 15. 26b-27. 30b. 33].

Llc. III. [15] I com el poble fos en expectació, i tots en llur cor pensessin de Joan si seria ell el Crist, [16] Joan respongué, dient a tots: Jo ara us batejo amb aigua; ve, però, el més fort que jo, de qui no só digne de deslligar la corretja de les sandàlies; ell us batejarà en Esperit Sant i en foc; [17] ell té la pala en la seva mà per fer net a la seva era i aplegar el blat en el seu graner, i cremarà el boll en foc inextingible. [18] Així, encara moltes altres coses exhortant, evangelitzava el poble.

Mc. I. [7] I predicava, dient: Ve darrera meu el més fort que jo, de qui no só digne d'ajupir-me a deslligar la corretja de les sandàlies; [8] jo us he batejat amb aigua, i ell us batejarà en Esperit Sant.

Mt. III. [11] Jo ara us batejo amb aigua per a penitència; aquell, però, que ve darrera meu és més fort que jo, de qui no só digne de portar les sandàlies; ell us batejarà en Esperit Sant i foc; [12] i la pala té en la seva mà, i farà net a la seva era, i aplegarà el seu blat al graner, i cremarà el boll en foc inextingible.

[*Jo. I.* [15] Joan dóna testimoniança d'ell i clama, dient: Aquest era el que jo deia: El qui darrera meu ve, davant meu ha passat, puix primer que jo era. *cf.* § 1. — [26b] Jo batejo amb aigua; però en mig de vosaltres un n'hi ha, que vosaltres no coneixeu, [27] qui ve darrera meu, de qui jo no só digne de deslligar la corretja de la sandàlia. *cf.* § 22. — [30b] Darrera meu ve un home, qui davant meu ha passat, puix primer que jo era. — [33] I jo no el coneixia, però el qui m'envià a batejar amb aigua, aquell em digué: Sobre qui veuràs l'Esperit davallant i planant sobre d'ell, aquest és el qui bateja en Esperit Sant.] *cf.* § 23.

17.—Llc III, 13. *exigiu*: πράσσετε. Vg.: *nihil amplius quod constitutum est uobis faciatis.*
18.—Llc. III, 15. *I com el poble fos en expectació,...* Vg.: *Existimante autem populo,...*: *I com el poble fos d'opinió...*

18[bis] Lc. III, 19-20 = § 34.

* Lc. III. [19] Ὁ δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρῴδης, [20] προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

19. Iesus a Iohanne baptizatur. cf. 23.

Lc. III, 21-22; Mc. I, 9-11; Mt. III, 13-17.

Lc. III. [21] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανὸν [22] καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

Mc. I. [9] Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου.

[10] καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν·

[11] καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

Mt. III. [13] Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

[14] Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; [15] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἄφες ἄρτι, οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν.

[16] Βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθῦς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. [17] καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

20. Genealogia Christi.

Lc. III, 23-38; Mt. I, 1-17.

Mt. I. [1] Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ.

Lc. III. [23] Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσὴφ

[2] Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,

---

Mt. III, 14. Ιωαννης p. δε (SV) pot. q. om. (TH).—16. αυτω p. ανεωχθησαν (SV) pot. q. om. (TH). — το πνευμα του θεου (SV) pot. q. πνευμα θεου (TH).

18[bis] Llc. III, 19-20 = § 34.

**Llc. III.* [19] I Herodes, el tetrarca, reptat d'ell per causa d'Herodias, la muller del seu germà, i per totes les maldats que Herodes havia fet, [20] afegí encara això a totes les altres, que tancà Joan en una presó.

19. Jesús és batejat per Joan. cf. 23.

Llc. III, 21-22; Mc. I, 9-11; Mt. III, 13-17.

Llc. III. [21] I s'esdevingué que, en ésser batejada tota la gent, quan Jesús fou batejat i orava, el cel s'obrí, [22] i davallà sobre d'ell l'Esperit Sant en forma corporal com un colom, i del cel una veu fou feta: Tu ets el meu Fill ben amat, en tu tinc posat el meu goig.

Mc. I. [9] I s'esdevingué que en aquells dies Jesús vingué de Natzaret de la Galilea, i fou batejat per Joan en el Jordà.

[10] I, pujant tot seguit de l'aigua, veié fesos els cels i l'Esperit com un colom que davallava envers ell;

[11] i una veu es féu dels cels: Tu ets el meu Fill ben amat, en tu tinc posat el meu goig.

Mt. III. [13] Llavors Jesús ve de la Galilea al Jordà vers Joan per ésser batejat d'ell.

[14] Però Joan l'en retreia, dient: Jo he d'ésser batejat per vós, ¿i vós veniu a mi? [15] I Jesús, responent, li digué: Deixa ara; car així escau a nosaltres d'acomplir tota justícia. Llavors accedí.

[16] I, en ésser batejat, Jesús pujà tot seguit de l'aigua; i heus aquí que se li obriren els cels, i veié l'Esperit de Déu davallant com un colom que venia sobre d'ell; [17] i heus aquí una veu dels cels que deia: Aquest és el meu Fill ben amat, en qui tinc posat el meu goig.

20. Genealogia de Crist.

Llc. III, 23-38; Mt. I, 1-17.

Mt. I. [1] Llibre de la genealogia de Jesucrist, fill de David, fill de Abraam.

Llc. III. [23] I ell, Jesús, en començar, tenia devers trenta anys, essent, segons es creia, fill de Josep,

[2] Abraam engendrà Isaac;
Isaac engendrà Jacob;

19.—Mc. I, 10. *...que davallava envers ell.* Vg.: *...descendentem, et manentem in ipso*: *...que davallava i planava sobre d'ell.* (cf. Jo. I, 33, § 23).

20.—Llc. III, 23-38; Mt. I, 1-16. Dins les nostres normes usuals de grafia, transcrivim els noms propis ponderant ensems la forma original, la transcripció grega i llatina, i els elements fònics dels mots. Exceptuem els noms, que ja han pres fesomia en la nostra llengua, Simeó, Matussalem, etc., com és costum en les altres llengües, i fou també estil dels antics escriptors nostrats: Bíblia Peiresc (Ms. s. xv, Bib. Nac. París, fons esp. 2-4); Còdex del Palau (s. xv); Llull, Eximenis, Gènesi de Scriptura, etc.

Mt. I, 1. *Llibre de la genealogia*: βίβλος γενέσεως. Aquesta expressió en Gen. II, 4; V, 1 significa *llibre de la història* del cel i de la terra, i de l'home. Ací vol dir estrictament llibre de l'origen, taula genealògica. No és, doncs, el títol de tot l'Evangeli de Sant Mateu, ni tan sols dels cc. I-II, sinó de la perícope 1-17, puix en el v. 18 es troba un nou títol.

τοῦ Ἡλεὶ 24 (τοῦ Ματθὰτ τοῦ Λευεὶ) τοῦ Μελχεὶ
τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσὴφ 25 τοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμὼς
τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἐσλεὶ τοῦ Ναγγαὶ 26 τοῦ Μαὰθ τοῦ
Ματταθίου τοῦ Σεμεεὶν τοῦ Ἰωσὴχ τοῦ Ἰωδὰ 27 τοῦ
Ἰωανὰν τοῦ Ῥησὰ τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ

τοῦ Νηρει 28 τοῦ Μελχεὶ τοῦ Ἀδδεὶ τοῦ Κωσὰμ
τοῦ Ἐλμαδὰμ τοῦ Ἤρ 29 τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ
Ἰωρεὶμ τοῦ Μαθθὰτ τοῦ Λευεὶ 30 τοῦ Συμεὼν
τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἰωνὰμ τοῦ Ἐλιακεὶμ
31 τοῦ Μελεὰ τοῦ Μεννὰ τοῦ Ματταθὰ τοῦ Ναθὰν

τοῦ Δαυὶδ 32 τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβὴδ τοῦ Βοὸς τοῦ
Σαλὰ τοῦ Ναασσὼν 33 (τοῦ Ἀμιναδὰβ) τοῦ Ἀδμεὶν
τοῦ Ἀρνεὶ τοῦ Ἑσρὼν τοῦ Φαρὲς τοῦ Ἰούδα 34 τοῦ
Ἰακὼβ τοῦ Ἰσαὰκ τοῦ Ἀβραὰμ

τοῦ Θαρὰ τοῦ Ναχὼρ 35 τοῦ Σερoὺχ τοῦ Ῥαγαὺ τοῦ
Φάλεκ τοῦ Ἔβερ τοῦ Σαλὰ 36 τοῦ Καινὰν τοῦ Ἀρ-
φαξὰδ τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ 37 τοῦ Μαθου-
σαλὰ τοῦ Ἑνὼχ τοῦ Ἰάρετ τοῦ Μαλελεὴλ τοῦ Καινὰν
38 τοῦ Ἐνὼς τοῦ Σὴθ τοῦ Ἀδὰμ τοῦ θεοῦ.

Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ,
3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ
τῆς Θάμαρ,
Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ,
Ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,
4 Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ,
Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών,
Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών,
5 Σαλμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ,
Βοὸζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ,
Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί,
6 Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα.

Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ
Οὐρίου,
7 Σολομὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ,
Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά,
Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσά,
8 Ἀσὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ,
Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ,
Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν,
9 Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ,
Ἰωαθὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄχας,
Ἄχας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑζεκίαν,
10 Ἑζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ,
Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμών,
Ἀμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν,
11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

12 Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας
ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ,
Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ,
13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ,
Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακείμ,
Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ,
14 Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ,
Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ,
Ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,
15 Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ,
Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν,
Μαθθὰν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,
16 Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μα-
ρίας ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ
γενεαὶ δεκατέσσαρες,

Lc. III, 33. του Αμιναδαβ (TSV) uel om. (H).
Mt. I, 7 et 8. Ασα pot. q. Ασαφ (THSV). — 10. Αμων *(bis)* pot. q. Αμως (THSV).

d'Heli, 24 (de Mattat, de Leví,) de Melquí, de Jannaí,
de Josep, 25 de Mattatias, d'Amós, de Naüm, d'Eslí,
de Naggaí, 26 de Maat, de Mattatias, de Semeí, de
Josec, de Jodà, 27 de Joanan, de Resà, de Zorobabel,
de Salatiel,

de Neri, 28 de Melquí, d'Addí, de Cosam, d'Elma-
dan, d'Er, 29 de Jesús, d'Eliezer, de Jorim, de Mattat,
de Leví, 30 de Simeó, de Judà, de Josep, de Jonam,
d'Eliaquim, 31 de Meleà, de Mennà, de Mattatà, de
Natan,

de David, 32 de Jessè, d'Obed, de Booz, de Salà, de
Naasson, 33 (d'Aminadab,) d'Admin, d'Arní, d'Hes-
ron, de Farés, de Judà, 34 de Jacob, d'Isaac, d'Abraam,

de Tarà, de Nacor, 35 de Serug, de Ragau, de Faleg,
d'Eber, de Salà, 36 de Cainan, d'Arfaxad, de Sem, de
Noè, de Lamec, 37 de Matussalem, d'Henoc, de Jared,
de Malaleel, de Cainan, 38 d'Enòs, de Set, d'Adam,
de Déu.

Jacob engendrà Judà i els seus germans;
3 Judà engendrà Farés i Zarà, de Tamar;
Farés engendrà Hesron;
Hesron engendrà Aram;
4 Aram engendrà Aminadab;
Aminadab engendrà Naasson;
Naasson engendrà Salmon;
5 Salmon engendrà Booz, de Raab;
Booz engendrà Obed, de Rut;
Obed engendrà Jessè;
6 Jessè engendrà David, el rei;

David engendrà Salomó, de la d'Urias;
7 Salomó engendrà Roboam;
Roboam engendrà Abias;
Abias engendrà Asà;
8 Asà engendrà Josafat;
Josafat engendrà Joram;
Joram engendrà Ozias;
9 Ozias engendrà Joatam;
Joatam engendrà Acaz;
Acaz engendrà Ezequias;
10 Ezequias engendrà Manassés;
Manassés engendrà Amon;
Amon engendrà Josias;
11 Josias engendrà Jeconias i els seus germans, en
temps de la deportació a Babilònia;

12 Després de la deportació a Babilònia, Jeconias
engendrà Salatiel;
Salatiel engendrà Zorobabel;
13 Zorobabel engendrà Abiud;
Abiud engendrà Eliaquim;
Eliaquim engendrà Azor;
14 Azor engendrà Sadoc;
Sadoc engendrà Aquim;
Aquim engendrà Eliud;
15 Eliud engendrà Eleazar;
Eleazar engendrà Mattan;
Mattan engendrà Jacob;
16 Jacob engendrà Josep, l'espòs de Maria, de la qual
nasqué Jesús, l'anomenat Crist.

17 Totes les generacions, doncs, d'Abraam fins a
David catorze generacions;

Llc. III, 32. 33. *Salà :* Vg. i alguns mss. : *Salmon,* com en Mt. I, 4.—Vg., entre Aminadab i Hesron, solament Aram.
Mt. I, 6. *de la que fou d'Urias.* Vg. : *ex ea quae fuit Uriae.* — 8. 11. El verb *engendrà* no cal pas entendre'l d'una generació immediata. Així, entre Joram i Ozias, són omesos Ocozias, Joàs i Amasias (IV Reg. VIII, ss.), i en el v. 11, manca Joaquim entre Josias i Jeconias (II Par. XXXVI, 8). La raó és potser el propòsit de Sant Mateu d'assenyalar tres sèries simètriques en la geneologia; i, en el primer cas, perquè en la gènera de Joram s'era mesclada la molt impia Jezabel. (Sant Jeroni).

καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες,
καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

21. Post ieiunium Christus a diabolo temptatur.

Lc. IV, 1-13; Mc. I, 12-13; Mt. IV, 1-11.

Lc. IV. 1 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ 2 ἡμέρας τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπείνασεν.

3 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. 4 καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος.

† 9 Ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω· 10 γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, 11 καὶ ὅτι Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. 12 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν θεόν σου.

5 Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου· 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν. 7 σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς

Mc. I. 12 Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. 13ª καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσεράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων

Mt. IV. 1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2 Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα ὕστερον ἐπείνασεν.

3 Καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὸν ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. 4 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Γέγραπται Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ.

5 Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, 6 καὶ λέγει αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω. γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. 7 Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πάλιν γέγραπται Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν θεόν σου.

8 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, 9 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ταῦτά σοι πάντα δώσω ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. 10 Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὕπαγε, Σατανᾶ. γέ-

Lc. IV, 6. εαν (TSV) pot. q. αν (H).

i de David fins a la deportació a Babilònia catorze generacions;
i de la deportació a Babilònia fins al Crist catorze generacions.

21. Després del dejuni Jesús és temptat pel diable.

Llc. IV, 1-13; Mc. I, 12-13; Mt. IV, 1-11.

Llc. IV. 1 I Jesús, ple d'Esperit Sant, se'n tornà del Jordà, i era menat de l'Esperit en el desert, 2 quaranta dies, temptat pel diable. I no menjà res en aquells dies, i, passats que foren, tingué fam.

3 I li digué el diable: Si ets Fill de Déu, digues a aquesta pedra que es torni pa. 4 I li respongué Jesús: És escrit: No de pa sol viurà l'home.

† 9 I el dugué a Jerusalem, i el posà sobre el pinacle del Temple, i li digué: Si ets Fill de Déu, tira't daltabaix d'aci, 10 car és escrit: Als seus àngels comandament farà de tu, que et guardin; 11 i: Ells en mans et duran, no sigui que el teu peu ensopegui amb una pedra. 12 I, responent, Jesús li digué: Ha estat dit: No temptaràs el Senyor, ton Déu.

5 I, duent-lo a una altura, li mostrà tots els reialmes del món en un instant; 6 i li digué el diable: Tota aquesta potestat i glòria d'ells et daré, puix que a mi ha estat tramesa, i a qui vull la dono; 7 si, doncs, tu et prosternes

Mc. I. 12 I tot seguit l'Esperit el fa sortir cap al desert. 13ª I passava en el desert quaranta dies, temptat de Satanàs, i era entre les feres,

Mt. IV. 1 Llavors Jesús fou dut de l'Esperit dalt al desert per ésser temptat del diable. 2 I, havent dejunat quaranta dies i quaranta nits, a la fi tingué fam.

3 I, acostant-se, el temptador li deia: Si ets Fill de Déu, digues que aquestes pedres es tornin pans. 4 I ell, responent, digué: És escrit: No de pa sol viurà l'home, sinó de tota paraula procedent de la boca de Déu.

5 Llavors el diable se l'emporta a la ciutat santa; i el posà sobre el pinacle del Temple; 6 i li diu: Si ets Fill de Déu, tira't daltabaix, car és escrit: Als seus àngels comandament farà de tu, i ells en mans et duran, no sigui que el teu peu ensopegui amb una pedra. 7 Li digué Jesús: També és escrit: No temptaràs el Senyor, ton Déu.

8 Novament el diable se l'emporta a una muntanya molt alta, i li mostra tots els reialmes del món i la glòria llur; 9 i li deia: Totes aquestes coses et daré, si, prosternant-te, m'adoraves. 10 Llavors li diu Jesús: Vés-te'n, Satanàs, car és es-

21.—Llc. IV, 2; Mc. I, 13ª. ...*temptat*: πειραζόμενος. Aquest participi que, segons opinió molt general, és equivalent a la forma de Sant Mateu *per ésser temptat,* pot, no obstant, expressar el matís que Jesús en el desert sofrí d'altres temptacions, que les reportades per Llc. i Mt. en els tres episodis de llur relat. Entre els dos ordres de successió de les temptacions, és preferit c munament el de Mt.

IV, 4. ...*viurà*... Vg. Cl.: ...*viu*... (en Mt. IV, 4, Vg. també: ...*viu*...). — Diversos mss. i Vg. afegeixen: *sinó de tota paraula de Déu.* — El sentit literal del text hebreu (Deut. VIII, 3), citat per Jesús, és: ...*sinó de tota cosa procedent de la boca de Déu,* ço és: *de tota cosa produïda pel manament de Déu* (per a nodriment de l'home, com fou el mannà). — 5. *duent-lo a una altura*: ἀναγαγών. Vg. Cl. amb alguns mss.: *duxit in montem excelsum.*

IV, 9; Mt. IV, 5. *Pinacle*: πτερύγιον. És probablement la coberta d'un dels pòrtics emmarletats, que vorejaven l'esplanada de la casa de Déu. (F.-M. Abel).

Mt. IV, 1. *fou dut... dalt*: ἀνήχθη. Vg.: *ductus est.* — 6-7. (Llc. 10-12). El text citat per Satanàs en la segona temptació és literal del Ps. XCI (Vg.: XC) 11-12, però suprimint: *per tal que et guardin en tots els teus camins.* El de Jesús és de Deut. VI, 16, segons els LXX. — L'última cita de Jesús és de Deut. VI, 13; però hebreu i LXX diuen: *temeràs.*

ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. 8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Γέγραπται Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. 13 Καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

13 b καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

γραπται γάρ Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

11 Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος,

καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

22. Testimonium Iohannis de Christo ad legatos Iudaeorum.

Io. I, 19-28.

Io. I. 19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου ὅτε ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν Σὺ τίς εἶ; 20 καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ χριστός. 21 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν Τί οὖν; σὺ Ἠλίας εἶ; καὶ λέγει Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη Οὔ. 22 εἶπαν οὖν αὐτῷ Τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; 23 ἔφη Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἠσαίας ὁ προφήτης. 24 Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. 25 Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς οὐδὲ Ἠλίας οὐδὲ ὁ προφήτης; 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, 27 ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. 28 Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων.

23. Quomodo Iohannes agnouerit Christum in baptismo. cf. 19.

Io. I, 29-34.

Io. I. 29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. 30 οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον Ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 31 κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. 32 Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν· 33 κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ 34 κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ θεοῦ.

24. Andreas et alius Iesum adeunt; Andreas adducit Simonem.

Io. I, 35-42.

Io. I. 35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, 36 καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. 37 καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. 38 στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς

Io. I, 21. συ Ηλιας ει (H) pot. q. Ηλιας ει συ (SV) T om. συ. — 27. om. ο a. οπισω (H) pot. q. add. (TSV).— 34. εκλεκτος uel υιος (THSV). — 37. οι δυο μαθηται αυτου (TH) pot. q. αυτου οι δυο μαθηται (SV).

davant de mi, serà tot teu. 8 I, responent, Jesús li digué: És escrit: El Senyor, ton Déu, adoraràs, i a ell sol donaràs culte. 13 I, havent acabat tota temptació, el diable s'apartà d'ell fins a un altre temps.

13 b i els àngels el servien.

crit: El Senyor, ton Déu, adoraràs, i a ell sol donaràs culte.

11 Llavors el deixa el diable,

i heus aquí que àngels s'atansaren, i el servien.

22. Testimoniança de Joan sobre el Crist a uns missatgers dels Jueus.

Jo. I, 19-28.

Jo. I. 19 I aquest és el testimoni de Joan, quan els Jueus li trameteren de Jerusalem sacerdots i levites a preguntar-li: ¿Tu, qui ets? 20 I confessà, i no negà; i confessà: Jo no só el Crist. 21 I li preguntaren: ¿Què doncs? ¿Ets Elias tu? I diu: No el só. ¿Ets el Profeta tu? I respongué: No. 22 Li digueren, doncs: ¿Qui ets? a fi que donem resposta als qui ens han enviat; ¿què dius de tu mateix? 23 Deia: Jo, veu de qui crida en el desert: Adreceu el camí del Senyor, com digué el profeta Isaïas. 24 I els enviats eren dels fariseus. 25 I el preguntaren, i li digueren: ¿Què bateges, doncs, si tu no ets el Crist, ni Elias, ni el Profeta? 26 Els respongué Joan, dient: Jo batejo amb aigua; però en mig de vosaltres un n'hi ha, que vosaltres no coneixeu, 27 qui ve darrera meu, de qui jo no só digne de deslligar la corretja de la sandàlia. 28 Aquestes coses s'esdevingueren a Betània, dellà del Jordà, on Joan batejava.

23. Com Joan reconegué el Crist en el baptisme. cf. 19.

Jo. I, 29-34.

Jo. I. 29 L'endemà, veu Jesús venint envers ell, i diu: Heus aquí l'anyell de Déu, que lleva el pecat del món. 30 Aquest és de qui jo deia: Darrera meu ve un home, qui davant meu ha passat, puix primer que jo era. 31 I jo no el coneixia, però per tal que fos manifestat a Israel, per això he vingut jo a batejar amb aigua. 32 I Joan testimonià, dient: He vist l'Esperit davallant del cel com un colom, i planava sobre d'ell; 33 i jo no el coneixia, però el qui m'envià a batejar amb aigua, aquell em digué: Sobre qui veuràs l'Esperit davallant i planant sobre d'ell, aquest és el qui bateja en Esperit Sant. 34 I jo he vist i he testimoniat que aquest és l'Elegit de Déu.

24. Andreu i un altre es presenten a Jesús. Andreu li porta Simó.

Jo. I, 35-42.

Jo. I. 35 L'endemà, era allí altra vegada Joan, i dos dels seus deixebles, 36 i, mirant-se Jesús que passava, diu: Heus aquí l'anyell de Déu. 37 I l'oïren parlar els dos deixebles, i seguiren Jesús. 38 I, girant-se Jesús i veient-los que el seguien, els diu:

21.—Llc IV, 13. *...fins a un altre temps:* ἄχρι καιροῦ. Segons d'altres versions: a) *...per un temps;* b) *...fins al moment assenyalat (per Déu);* c) *...fins al temps avinent.*

22.—Jo. I, 27. Després de: *qui ve darrera meu;* alguns mss. i Vg. afegeixen: *que davant meu ha passat.* cf. Jo. I, 15, § 1, nota.

23.—Jo. I, 34. *l'Elegit de Déu.* Però Vg. i edicions crítiques amb gran majoria de mss.: *el Fill de Déu.*

Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον Διδάσκαλε, ποῦ μένεις; 39 λέγει αὐτοῖς Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. 40 Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ· 41 εὑρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ Εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός. 42 ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

25. Iesus in Galilaeam rediens uocat Philippum et Nathanaelem.

Io. I, 43-51.

Io. I. 43 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ εὑρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀκολούθει μοι. 44 ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαιδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. 45 εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ Ὃν ἔγραψεν Μωυσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. 46 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ Ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος Ἔρχου καὶ ἴδε. 47 εἶδεν Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. 48 λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. 49 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναήλ Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ. 50 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψῃ. 51 καὶ λέγει αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

26. Iesus interest nuptiis in oppido Cana.

Io. II, 1-11.

Io. II. 1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· 2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3 καὶ οἶνον οὐκ εἶχον, ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμου, εἶτα λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν Οἶνον οὐκ ἔχουσιν. 4 καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. 5 λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις Ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε. 6 ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἓξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. 7 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. 8 καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· οἱ δὲ ἤνεγκαν. 9 ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος 10 καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσω. σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. 11 Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

27. Iesus uenit Capharnaum.

Io. II, 12.

Io. II. 12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

Io. I, 39. ιδετε pot. q. οψεσθε (THSV). — 46, om. ο a. Φιλιππος (TSV) pot. q. add (H). — 49. om. και λεγει p. Ναθαναηλ (TH) pot. q. add. (SV). — II, 3. οινον... ειτα (T) pot. q. υστερησαντος οινου (HSV). — 12. αυτου p. αδελφοι (T) pot. q. om. (HSV).

¿Què cerqueu? I ells li digueren: Rabbí — que, interpretat, vol dir Mestre — ¿on poseu? 39 Els diu: Veniu i vegeu. Hi anaren, doncs, i veieren on posava, i amb ell romangueren aquell dia; era devers hora dècima. 40 Era Andreu, el germà de Simó Pere, un dels dos que l'havien seguit, havent sentit el que Joan deia; 41 aquest troba primer el seu germà Simó i li diu: Hem trobat el Messias; que s'interpreta Crist. 42 El dugué a Jesús. I Jesús, havent-se'l mirat, digué: Tu ets Simó, el fill de Joan; tu seràs anomenat Cefas; que s'interpreta Pere.

25. Jesús, tornant a la Galilea, crida Felip i Natanael.

Jo. I, 43-51.

Jo. I. 43 L'endemà, resolgué d'eixir vers la Galilea. I troba Felip, i li diu Jesús: Segueix-me. 44 I Felip era de Betsaida, de la ciutat d'Andreu i Pere. 45 Felip troba Natanael, i li diu: Hem trobat aquell de qui escriví Moisès en la Llei, i els Profetes, Jesús, fill de Josep de Natzaret. 46 I li deia Natanael: De Natzaret, ¿pot eixir-ne res de bo? Li diu Felip: Vina i veges. 47 Jesús veié Natanael que se li atansava, i diu d'ell: Heus aquí un ver israelita, en qui no hi ha engany. 48 Li diu Natanael: ¿D'on em coneixeu? Respongué Jesús i li digué: Abans que Felip et cridés, quan eres sota la figuera, t'he vist. 49 Li respongué Natanael: Rabbí, vós sou el Fill de Déu, vós Rei sou d'Israel! 50 Respongué Jesús i li digué: ¿Perquè t'he dit que t'he vist sota la figuera, creus? Cosa major que aquestes veuràs. 51 I li diu: En veritat, en veritat us dic, veureu obert el cel, i els àngels de Déu pujant i baixant sobre el Fill de l'home.

26. Jesús assisteix a unes noces en la vila de Canà.

Jo. II, 1-11.

Jo. II. 1 I al dia terç noces foren fetes a Canà de la Galilea, i la Mare de Jesús hi era; 2 i fou convidat també Jesús, i els seus deixebles, a les noces. 3 I no tenien vi, perquè s'era acabat el vi del convit; llavors diu la Mare de Jesús a ell: No tenen vi. 4 I li diu Jesús: ¿A mi, ni a vós, què, dona? Encara no és vinguda la meva hora. 5 Diu la Mare d'ell als servents: Qualsevulla cosa que us digui, feu-ho. 6 Hi havia allí sis gerres de pedra, que hi eren per a les purificacions, segons usança dels Jueus, i en cada una cabien dues o tres mesures. 7 Els diu Jesús: Ompliu les gerres d'aigua. I les ompliren fins dalt. 8 I els diu: Traieu-ne ara, i porteu-ne al servidor en cap. I ells li'n portaren. 9 I, quan el servidor en cap hagué tastat l'aigua tornada vi — i no sabia d'on era; ho sabien, però, els servents que havien poat l'aigua — el servidor en cap crida el nuvi, 10 i li diu: Tothom posa primer el vi bo, i quan ja han ben begut, el més ordinari, però tu has guardat el vi bo fins ara. 11 Aquest fou a Canà de la Galilea el començament dels miracles que féu Jesús, i manifestà la seva glòria, i cregueren en ell els seus deixebles.

27. Jesús se'n ve a Cafarnaüm.

Jo. II, 12.

Jo. II. 12 Després d'això baixà a Cafarnaüm, ell i la seva Mare i els seus germans i els seus deixebles; i restaren allí no gaires dies.

24.—Jo. I, 42. *...fill de Joan.* WW. i Vg. Sixt. : *...fill de Joannà;* Vg. Cl., amb alguns mss. : *...fill de Jonàs. Jonàs* és, segons alguns, forma aramea hypocorística o abreujament familiar i afectuós, i en tot cas equivalent, de Joannan (Joan), que del grec prengué la forma llatina *Iohannes.*

26.—Jo. II, 4. *¿A mi, ni a vós, què, dona?* Aquesta versió, rigorosament literal, dóna bé el sentit de la interpretació més autoritzada: *Això no ens pertoca pas a mi, ni a vós.* Altres interpretacions, menys acceptables: a) *Què hi ha entre jo i vós, dona?;* b) *Deixeu-me fer, dona.*

28. Circa festum Paschae Hierosolymam ascendit et Templum purgat.

† Lc. XIX, 45-46; Mc. XI, 15 b-17; Mt. XXI, 12-13; Io. II, 13-17.

† Lc. XIX. 45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας,

46 λέγων αὐτοῖς Γέγραπται Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

Mc. XI. 15 b Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψεν 16 καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, 17 καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Οὐ γέγραπται ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν.

Mt. XXI. 12 Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς,

13 καὶ λέγει αὐτοῖς Γέγραπται Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον λῃστῶν.

Io. II. 13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. 14 καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους, 15 καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα καὶ τὰς τραπέζας ἀνέτρεψεν, 16 καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. 17 Ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με.

29. Quaestio de potestate Iesu.

*Io. II, 18-22.

*Io. II. 18 Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; 19 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. 20 εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; 21 ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 22 Ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

30. Iesus docet Nicodemum circa regenerationem et Filium hominis.

Io. II, 23-III, 15.

Io. II. 23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. 24 αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας 25 καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

III. 1 *Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικό-

Mt. XXI, 12. του θεου (TSV) pot. q. om. (H).
Io. II, 15. το κερμα (TSV) pot. q τα κερματα (H). — ανετρεψεν (H) pot. q. ανεστεψεν (TSV). — 22. ον (TH) pot q. ω (SV). — 24. αυτον legitur αὐτόν (HV) pot. q. αὑτόν (T). S scribit ἑαυτόν.

28. Prop la festa de la Pasqua puja a Jerusalem, i llança del Temple els profanadors.

† Llc. XIX, 45-46; Mc. XI, 15 b-17; Mt. XXI, 12-13; Jo. II, 13-17.

† *Llc. XIX.* 45 I, havent entrat en el Temple, començà de llançar fora els qui venien,

46 dient-los: És escrit: I serà, la meva casa, casa d'oració; i vosaltres en féreu cova de lladres.

Mc. XI. 15 b I, havent entrat en el Temple, començà de llançar fora els qui venien i compraven en el Temple, i bolcà les taules dels canvistes, i els setis dels qui venien els coloms; 16 i no permetia que ningú portés atuells per dins el Temple, 17 i ensenyava, i els deia: ¿No és escrit: La meva casa, casa d'oració serà anomenada per a totes les nacions? I vosaltres n'heu fet cova de lladres.

Mt. XXI. 12 I entrà Jesús en el Temple de Déu, i llançà fora tots els qui venien i compraven en el Temple, i bolcà les taules dels canvistes, i els setis dels qui venien els coloms,

13 i els diu: És escrit: La meva casa, casa d'oració serà anomenada, i vosaltres en feu cova de lladres.

Jo. II. 13 I era a prop la Pasqua dels Jueus, i pujà Jesús a Jerusalem. 14 I trobà en el Temple els qui venien bous i ovelles i coloms, i els canvistes asseguts, 15 i, havent fet un flagell amb cordes, els llançà tots del Temple, i també les ovelles i els bous, i dels canvistes escampà els diners i trabucà les taules, 16 i als qui venien els coloms digué: Traieu això d'aci, no feu de la casa del meu Pare casa de negoci. 17 I es recordaren els seus deixebles que és escrit: El zel de la teva casa em devora.

29. Una pregunta sobre la potestat de Jesús.

* Jo. II, 18-22.

**Jo. II.* 18 Respongueren, doncs, els Jueus i li digueren: ¿Quin senyal ens mostres, puix que fas això? 19 Respongué Jesús i els digué: Enderroqueu aquest temple, i en tres dies l'alçaré. 20 Digueren llavors els Jueus: En quaranta sis anys fou edificat aquest temple, ¿i tu en tres dies l'alçaràs? 21 Ell, però, parlava del temple del seu cos. 22 Quan, doncs, hagué ressuscitat d'entre els morts, es recordaren els seus deixebles que això deia, i cregueren en l'Escriptura i en la paraula dita per Jesús.

30. Ensenyament de Jesús a Nicodemus sobre la regeneració i el Fill de l'home.

Jo. II, 23-III, 15.

Jo. II. 23 I, essent a Jerusalem per la Pasqua, durant la festa, molts cregueren en el seu nom, veient els miracles seus, que feia. 24 Però ell, Jesús, no es confiava pas a ells, per tal com els coneixia tots, 25 i perquè no li calia que ningú donés testimoniança de l'home; car prou ell coneixia què hi havia en l'home.

III. 1 Hi havia un home, entre els fariseus, de nom

28.—Llc. XIX, 45. Vg.: *...els qui en ell venien i compraven.*—46; Mc. XI, 17; Mt. XXI, 13. Mots trets, o suggerits, d'Is. LVI, 7 i Ier. VII. 11. — Jo. II, 17. Cita del Ps. LXIX (Vg.: LXVIII), 10.
29.—Jo. II, 18. *...puix que fas això:* ὅτι ταῦτα ποιεῖς. Altres versions: a) *¿Amb quin senyal ens mostres que pots fer això?* b) *¿Quin senyal ens mostres per a fer això?*

δημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· [2] οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. [3] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [4] λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; [5] ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [6] τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστιν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. [7] μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. [8] τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. [9] ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; [10] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; [11] ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. [12] εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; [13] καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. [14] καὶ καθὼς Μωυσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, [15] ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

31. Fides uenit ad lucem.

Io. III, 16-21.

Io. III. [16] Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. [17] οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. [18] ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται. ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. [19] αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα. [20] πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· [21] ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

32. Amicus Sponsi gaudet propter uocem Sponsi.

Io. III, 22-30.

Io. III. [22] Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. [23] ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλίμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· [24] οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν Ἰωάννης. [25] Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. [26] καὶ ἦλθαν πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. [27] ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. [28] αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. [29] ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. [30] ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

Io. III, 5. των ουρανων (T) pot. q. του θεου (HSV). — 13. ο ων εν τω ουρανω (TV) uel om. (HS). — 16. om. αυτου p. υιον (TH) pot. q. add. (SV). — 18. ο μη (TH) pot. q. ο δε μη (SV).

Nicodemus, un dels caps dels Jueus. [2] Aquest vingué a ell de nit i li digué: Rabbí, sabem que de Déu heu vingut com a mestre, car ningú no pot fer aquests miracles que vós feu, si no és Déu amb ell. [3] Respongué Jesús i li digué: En veritat, en veritat et dic, si hom no neix de dalt, no pot veure el regne de Déu. [4] Li diu Nicodemus: ¿Com pot un home néixer, essent vell? ¿És que pot una altra vegada entrar en el ventre de la seva mare, i néixer? [5] Respongué Jesús: En veritat, en veritat et dic, si hom no neix de l'aigua i l'Esperit, no pot entrar en el regne dels cels. [6] Ço que és nat de la carn és carn, i ço que és nat de l'Esperit és esperit. [7] No t'admiris perquè et deia: Us cal néixer de dalt. [8] El vent bufa on vol; i sents la seva veu, però no saps d'on ve ni on va; així és tot el qui és nat de l'Esperit. [9] Respongué Nicodemus i li digué: ¿Com pot fer-se això? [10] Respongué Jesús i li digué: ¿Tu ets el mestre d'Israel, i això no saps? [11] En veritat, en veritat et dic que el que sabem parlem, i el que hem vist testifiquem, i el testimoni nostre no accepteu. [12] Si les coses de sobre la terra us he dit, i no creieu, ¿si us dic les de dalt el cel, com creureu? [13] I ningú no ha pujat al cel, sinó el qui del cel ha davallat, el Fill de l'home qui és en el cel. [14] I tal com Moisès alçà el serpent en el desert, així ha d'ésser alçat el Fill de l'home, [15] a fi que tot el qui creu tingui en ell vida eterna.

31. La fe ve a la llum.

Jo. III, 16-21.

Jo. III. [16] Car tant estimà Déu el món, que donà el Fill unigènit, a fi que tot el qui creu en ell no es perdi, ans tingui vida eterna. [17] Car no envià Déu el Fill en el món perquè judiqui el món, sinó perquè el món sigui salvat per ell. [18] El qui creu en ell no és judicat. El qui no creu ja és judicat, puix no ha cregut en el nom de l'unigènit Fill de Déu. [19] I aquest és el jutjament: Que la llum vingué al món, i estimaren els homes més la tenebra que la llum, perquè eren dolentes llurs obres. [20] Car tot aquell qui fa el mal avorreix la llum, i no ve a la llum, perquè no se li descobreixin les seves obres; [21] però qui practica la veritat ve a la llum, perquè siguin paleses les seves obres, que en Déu són fetes.

32. L'amic de l'Espòs s'alegra per la veu de l'Espòs.

Jo. III, 22-30.

Jo. III. [22] Després d'això, vingué Jesús i els seus deixebles a la terra de la Judea; i allí sojornava amb ells i batejava. [23] I també Joan batejava a Ainon prop de Salim, puix hi havia abundor d'aigües, i la gent hi venia, i es feien batejar; [24] car Joan encara no havia estat posat en la presó. [25] Sorgí, doncs, discussió entre els deixebles de Joan i un jueu sobre purificació. [26] I vingueren a Joan, i li digueren: Mestre, aquell qui era amb vós a l'altra banda del Jordà, al qual vós retéreu testimoniança, heus aquí, ell bateja, i tots vénen a ell. [27] Respongué Joan i digué: No pot l'home prendre's res, si no li és donat del cel. [28] Vosaltres mateixos em sou testimonis que jo deia: No só jo el Crist; sinó: Enviat he estat davant d'ell. [29] Qui té l'esposa, és l'espòs; però l'amic de l'espòs, que és present i l'escolta, amb goig s'alegra per la veu de l'espòs. Aquest goig meu s'ha, doncs, ben acomplert. [30] Ell ha de créixer, i jo minvar.

30.—Jo. III, 3. 7. *néixer de dalt*: γεννηθῆναι ἄνωθεν. Per la doble significació de l'adverbi ἄνωθεν, la frase original pot tenir dos sentits: a) *nova naixença, regeneració* (majoria d'antigues versions llatines i orientals, Justí, Tert., Cl. Alex.); b) *naixença de dalt, celestial* (Cris., Cir. Alex., Tom.; diversos moderns). La resposta de Nicodemus sembla afavorir el primer sentit, que Vg. Cl. referma traduint tres vegades, en aquesta perícope, *renéixer* en lloc de *néixer;* però la terminologia neo-testamentària inclina al segon. En el fons el contingut doctrinal és el mateix, puix que la naixença sobrenatural implica una nova naixença.

III, 5. *si hom no reneix de l'aigua i de l'Esperit Sant...* (Vg.). Aquest és un dels textos, dels quals l'Església ha donat autèntica interpretació dogmàtica (Conc. Trid., sess. 5, càn. 4; s. 7, c. 2).—Hom ha observat que sobre seixanta vegades, que en la literatura joànica el text original anomena l'Esperit, només en tres llocs (Ev. I, 33; XIV, 26; XX, 22) diu Esperit Sant. (Lebreton).

III, 15. *el qui creu tingui en ell vida eterna.* D'altres interpreten: *el qui creu en ell* (Vg.: *no es perdi, ans) tingui vida eterna.*

31.—Jo. III, 20, *descobreixin,* o bé, *blasmin, denunciïn.* (Vg.: *arguantur*).

32.—Jo. III, 25. Diversos mss., versions orientals i Vg.: *amb uns jueus.*

33. Fides discernit.

Io. III, 31-36.

Io. III. [31] Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν. ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστὶν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος [32] ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. [33] ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής ἐστιν. [34] ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. [35] ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. [36] ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

34. Iohannem tenet Herodes in carcere.

† Lc. III, 19-20; Mc. VI, 17-20; Mt. XIV, 3-5.

† Lc. III. [19] ὁ δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρῴδης, [20] προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

Mc. VI. [17] Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν· [18] ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. [19] ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο· [20] ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν.

Mt. XIV. [3] Ὁ γὰρ Ἡρῴδης τότε κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· [4] ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν· [5] καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

Io. III, 31. om. επανω παντων εστιν p. ερχομενος (T) pot. q. add. (HSV). — 32. om. τουτο p. ηκουσεν (T) pot. q. add. (HSV).

Mt. XIV, 3. τοτε (S) pot. q. om. (THV). — αυτον p. εδησεν (SV) pot. q. om. (TH). — 4. αυτω ο Ιωαννης (SV) pot. q. ο Ιωαννης αυτω (H; T om. ο).

33. La fe destria.

Jo. III, 31-36.

Jo. III. [31] El qui de dalt ve, sobre de tots és. El qui ve de la terra, de la terra és i de la terra parla; el qui del cel ve, [32] ço que ha vist i oït testifica, i el testimoni d'ell ningú no accepta. [33] Qui ha acceptat el seu testimoni ha segellat que Déu és veraç. [34] Car aquell que Déu ha enviat les paraules de Déu parla, puix no dóna pas amb mesura l'Esperit. [35] El Pare estima el Fill, i tota cosa ha posat a la mà d'ell. [36] El qui creu en el Fill té vida eterna, i el qui no vol creure al Fill no veurà pas la vida, sinó que la ira de Déu roman sobre ell.

34. Joan és guardat per Herodes en presó.

† Llc. III, 19-20; Mc. VI, 17-20; Mt. XIV, 3-5.

† *Llc. III.* [19] I Herodes, el tetrarca, reptat d'ell per causa d'Herodias, la muller del seu germà, i per totes les maldats que Herodes havia fet, [20] afegí encara això a totes les les altres, que tancà Joan en una presó.

Mc. VI. [17] Car Herodes mateix envià a prendre Joan i el lligà en presó, a causa d'Herodias, la muller de Filip, el seu germà, perquè s'hi havia emmullerat; [18] car deia Joan a Herodes: No t'és permès de tenir la muller del teu germà. [19] I Herodias li servava rancor i volia occir-lo, i no podia; [20] car a Joan Herodes li tenia respecte, sabent-lo home just i sant, i el preservava; i, quan el sentia, era molt perplex, però l'escoltava de bon grat.

Mt. XIV. [3] Car llavors Herodes, havent pres Joan, l'havia lligat i posat en presó per causa d'Herodias, la muller de Filip, el seu germà; [4] car Joan li deia: No t'és permès de tenir-la; [5] i, volent occir-lo, temé la multitud, car el tenien per profeta.

33.—Jo. III, 31 b - 32. *el qui del cel ve, ço que ha vist...* Alguns mss. i Vg.: *el qui del cel ve, sobre de tots és. I ço que ha vist...*

34.—Mc. VI, 19. *li servava rancor.* Vg.: *insidiabatur*: *li posava paranys,* o, *li estava a l'aguait.*

VI, 20. *i, quan el sentia, era molt perplex.* Lliçó prou autoritzada, preferible a la de la Vg. amb gran majoria de mss. i versions: *i moltes coses, les feia, havent-lo oït.*

PARS TERTIA.

MINISTERIVM IN GALILAEA, VSQVE AD DISCESSIONEM MVLTORVM.

35. Iter in Galilaeam.

Lc. IV, 14ª; Mc. I, 14ª; Mt. IV, 12; Io. IV, 1-3.

Lc. IV. [14a] Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν.	Mc. I. [14a] Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν	Mt. IV. [12] Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.	Io. IV. [1] Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, — [2] καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, — [3] ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

36. Iesus apud Samaritanos.

Io. IV, 4-42.

Io. IV. [4] Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρίας. [5] ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λεγομένην Συχὰρ πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ τῷ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· [6] ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. [7] ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀντλῆσαι ὕδωρ. [8] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Δός μοι πεῖν· οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. [9] λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρείτιδος οὔσης; οὐ γὰρ συνχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις. [10] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι Δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. [11] λέγει αὐτῷ Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; [12] μὴ σὺ μείζων εἶ

Io. IV, 5. τω a. Ιωσηφ (H) pot. q. om. (TSV). — 11. om. η γυνη p. αυτω (H) uel add. (TSV).

PART TERCERA.

MINISTERI A LA GALILEA FINS A LA DESERCIÓ DE MOLTS DEIXEBLES.

35. Viatge a la Galilea.

Llc. IV, 14ª; Mc. I, 14ª; Mt. IV, 12; Jo. IV, 1-3.

Llc. IV. [14a] I Jesús, per la virtut de l'Esperit, tornà a la Galilea.	*Mc. I.* [14a] I, després d'ésser Joan empresonat, vingué Jesús a la Galilea,	*Mt. IV.* [12] I, havent oït que Joan havia estat pres, es retirà a la Galilea.	*Jo. IV.* [1] Quan sabé, doncs, el Senyor que els fariseus havien sentit dir que Jesús feia més deixebles i batejava més que Joan, [2] per bé que Jesús mateix no batejava, sinó els seus deixebles, [3] deixà la Judea, i se n'anà altre cop a la Galilea.

36. Jesús entre els Samaritans.

Jo. IV, 4-42.

Jo. IV. [4] I havia de passar per la Samaria. [5] Arribà, doncs, a una ciutat de la Samaria, que es diu Sicar, vora el predi que donà Jacob al seu fill Josep; [6] i allí hi havia la font de Jacob. Jesús, doncs, fatigat del camí, s'era assegut, com sol fer-se, vora la font; era devers hora sexta. [7] Ve una dona de la Samaria a poar aigua. [8] Li diu Jesús: Dóna'm beure; car els seus deixebles se n'havien anat a la ciutat, a comprar menjar. [9] Li diu, doncs, la dona samaritana: ¿Com tu, essent jueu, em demanes beure a mi, que só dona samaritana?; car no es fan Jueus amb Samaritans. [10] Respongué Jesús i li digué: Si sabessis el do de Déu i qui és el qui et diu: Dóna'm beure; tu l'hauries pregat a ell, i t'hauria donat aigua viva. [11] Li diu: Senyor, no teniu poal, i el pou és pregon; ¿d'on teniu, doncs, l'aigua viva? [12] ¿És que sou vós major

36.—Jo. IV, 6. *fatigat del camí, s'era assegut, com sol fer-se, vora la font.* O bé: a) *...s'era assegut tot seguit sobre (vora) la font;* b) *...seia així* (de fatiga) *sobre la font.*

IV, 7. *una dona de la Samaria,* ço és, de la regió de Samaria, no de la ciutat d'aquest nom, situada a dues hores de la font de Jacob. Pel v. 5 apar que la ciutat més propera de la font era Sicar, runes actuals d'ʿAskar (a un quilòmetre), no pas l'antiga Siquem, que ja abans de l'època romana s'era transportada al peu de la muntanya Garizim, en la situació actual de Nâblus o Nabolus (a dos quilòmetres de la font), segons han constatat recents excavacions.

τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; [13] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· [14] ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. [15] λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. [16] λέγει αὐτῇ Ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. [17] ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν αὐτῷ Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπες ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· [18] πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. [19] λέγει αὐτῷ ἡ γυνή Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. [20] οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. [21] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. [22] ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· [23] ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν· [24] πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. [25] λέγει αὐτῷ ἡ γυνή Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. [26] λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. [27] Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν Τί ζητεῖς; ἤ Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; [28] ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις [29] Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ἃ ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; [30] ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. [31] ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ῥαββί, φάγε. [32] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. [33] ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους Μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; [34] λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. [35] οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι Ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς θερισμὸν ἤδη· [36] ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. [37] ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων· [38] ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

[39] Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι Εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. [40] ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς. καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. [41] καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, [42] τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

37. In Galilaea redux, Iesus sanat ministri regii filium.

Io. IV, 43-54.

Io. IV. [43] Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. [44] αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. [45] ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. [46] Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καφαρναούμ· [47] οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν, ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. [48] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. [49] λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός Κύριε, κατάβηθι, πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. [50] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου, ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ

Io. IV, 15. διερχωμαι (TH) pot. q. ερχομαι (S), uel ερχωμαι (V). — 16. om. ο Ιησους p. αυτη (TH) uel add. (SV). — τον ανδρα σου (TSV) pot. q. σου τ. α. (H). — 47. απηλθεν (THV) pot. q. ηλθεν (S). — 50. ον (TH) pot. q. ω (SV).

que el nostre pare Jacob, el qual ens donà el pou, i en begué, ell i els seus fills i els seus ramats? [13] Respongué Jesús i li digué: Tot el qui beu d'aquesta aigua tornarà a tenir set; però qui beurà de l'aigua que jo li donaré, no tindrà set mai més, [14] sinó que l'aigua que li donaré esdevindrà en ell font d'aigua brollant per a vida eterna. [15] Li diu la dona: Senyor, doneu-me aquesta aigua, perquè no tingui set, ni hagi de venir ací a poar. [16] Li diu: Vés, crida el teu marit, i vina ací. [17] Respongué la dona i li digué: No en tinc, de marit. Li diu Jesús: Bé has dit tu: de marit, no en tinc; [18] car cinc marits has tingut, i ara el que tens no és marit teu; en això has dit veritat. [19] Li diu la dona: Senyor, veig que sou profeta, vós. [20] Els nostres pares en aquesta muntanya adoraren; i vosaltres dieu que a Jerusalem és el lloc on cal adorar. [21] Li diu Jesús: Dona, creu-me que ve l'hora que ni en aquesta muntanya, ni a Jerusalem no adorareu el Pare. [22] Vosaltres adoreu ço que no coneixeu, nosaltres adorem ço que coneixem, car la salut ve dels Jueus. [23] Però ve una hora, i ara és, que els veritables adoradors adoraran el Pare en esperit i en veritat, que aitals cerca el Pare els qui l'adoren; [24] Déu és esperit, i els qui l'adoren, en esperit i veritat han d'adorar. [25] Li diu la dona: Sé que ve el Messias, l'anomenat Crist; quan ell vindrà, ens anunciarà tota cosa. [26] Li diu Jesús: Só jo, el qui et parla. [27] I en això vingueren els seus deixebles, i s'estranyaven que parlés amb una dona. Ningú, però, no digué: ¿Què cerqueu? ni: ¿Què parleu amb ella? [28] Deixà, doncs, el seu càntir la dona, i se n'anà a la ciutat; i diu a la gent: [29] Veniu, veureu un home que m'ha dit tot el que jo he fet; ¿no és pas ell el Crist? [30] Sortiren de la ciutat, i venien a ell. [31] Mentrestant, el pregaven els deixebles, dient: Mestre, mengeu. [32] I ell els deia: Jo tinc per menjar un aliment que vosaltres no sabeu. [33] Deien, doncs, els deixebles ells amb ells: ¿És que algú li ha portat menjar? [34] Els diu Jesús: El meu aliment és que faci la voluntat del qui m'ha enviat i acompleixi la seva obra. [35] No dieu vosaltres: ¿Encara hi ha quatre mesos, i ve la sega? Doncs jo us dic: Alceu els vostres ulls i mireu els camps, que ja blanquegen per a la sega. [36] El qui sega rep jornal, i aplega fruit per a vida eterna, a fi que el qui sembra i el qui sega ensems es gaudeixin. [37] Car en això la dita és vera, que un és el qui sembra, i altre el qui sega. [38] Jo us he enviat a segar el que no us ha costat cap fatiga; d'altres s'hi afatigaren, i vosaltres del fruit de llur treball heu participat.

[39] I d'aquella ciutat, molts dels Samaritans cregueren en ell per la paraula de la dona que testimoniava: M'ha dit tot el que jo he fet. [40] Havent, doncs, vingut a ell els Samaritans, el pregaven de romandre amb ells. I romangué allí dos dies. [41] I molts més cregueren per la seva paraula, [42] i deien a la dona: Ja no creiem pel teu dir; car nosaltres mateixos hem oït, i sabem que aquest és verament el Salvador del món.

37. Tornat a la Galilea, Jesús guareix el fill d'un oficial del rei.

Jo. IV, 43-54.

Jo. IV. [43] I, al cap de dos dies, eixí d'allí vers la Galilea. [44] Car el mateix Jesús testimonià que un profeta en la seva pàtria no és pas honorat. [45] Quan arribà, doncs, a la Galilea, els Galileus l'acolliren, havent vist tot el que havia fet a Jerusalem durant la festa, car també ells havien anat a la festa. [46] Vingué, doncs, novament a Canà de la Galilea, on havia convertit l'aigua en vi. I hi havia un oficial del rei, el fill del qual era malalt a Cafarnaum; [47] aquest, havent oït que Jesús era vingut de la Judea a la Galilea, se n'anà a ell, i el pregava que baixés i guarís e seu fill, car era a punt de morir. [48] Li digué, doncs, Jesús: Si no veieu pas miracles i prodigis, no creieu. [49] Li diu l'oficial del rei: Senyor, baixeu abans no es mori el meu fill. [50] Li diu Jesús: Vés, el teu fill viu. L'home cregué la paraula que li digué Jesús, i se

---

36. — Jo. IV, 38. *del fruit de llur treball heu participat.* Literalment: *en el treball llur heu entrat.*
IV, 41. *cregueren.* Vg. Cl.: *cregueren en ell.*
37. — Jo. IV, 46. *un oficial del rei:* τις βασιλικος. Vg.: *regulus.* Diu Sant Jeroni: *Regulus, qui graece dicitur* βασιλικος, *quem nos de aula regia rectius interpretari possumus palatinum.*

ἐπορεύετο. [51] ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ὁ παῖς σου ζῇ. [52] ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν. εἶπαν οὖν αὐτῷ ὅτι Ἐχθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. [53] ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὁ υἱός σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. [54] Τοῦτο δὲ πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

38. Incipit ministerium publicum Christi in Galilaea.

Lc. IV, 14b-15; Mc. I, 14b-15; Mt. IV, 17.

Lc. IV. [14b] Καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. [15] καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.	Mc. I. [14b] κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ [15] καὶ λέγων ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.	Mt. IV. [17] Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν Μετανοεῖτε, ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

39. Iesus in patria sua tempus salutis nuntiat aduenisse.

Lc. IV, 16-22a.

Lc. IV. [16] Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. [17] καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἠσαΐου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον

[18] Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ,
οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς,
ἀπέσταλκέν με κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,
ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,
[19] κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν.

[20] καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. [21] ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. [22a] καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

39bis. Lc. IV, 22b-30 = § 100.

*Lc. IV. [22b] Καὶ ἔλεγον Οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; [23] καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. [24] εἶπεν δέ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. [25] ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, [26] καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν. [27] καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. [28] καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, [29] καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· [30] αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

Io. IV, 51. αυτου p. δουλοι (H) uel om. (TSV). — σου (SV) pot. q. αυτου (TH).
Lc. IV, 17. αναπτυξας (TSV) pot. q. ανοιξας (H). — 25. om. οτι a. πολλαι (HV) uel add. (TS). — επι a. ετη (TSV) pot. q. om. (H).

n'anà. [51] I, quan ell ja baixava, els seus servents li eixiren a l'encontre, dient: El teu fill viu. [52] Els preguntà, doncs, l'hora en què havia tingut la millora. Li digueren, doncs: Ahir, a l'hora sèptima el deixà la febre. [53] Llavors conegué el pare, que a la mateixa hora en què Jesús li havia dit: El teu fill viu; i cregué ell i tota la seva casa. [54] Aquest altre segon miracle féu Jesús, en haver vingut de la Judea a la Galilea.

38. Comença el ministeri públic de Crist a la Galilea.

Llc. IV, 14b - 15; Mc. I, 14b - 15; Mt. IV, 17.

Llc. IV. [14b] I l'anomenada d'ell corregué per tota la regió. [15] I ensenyava en les sinagogues llurs, lloat de tots.	*Mc. I.* [14b] predicant l'evangeli de Déu, [15] i dient: El temps és acomplert, i és a prop el regne de Déu; feu penitència i creieu en l'evangeli.	*Mt. IV.* [17] D'aleshores Jesús començà de predicar i dir: Feu penitència, que és a prop el regne dels cels.

39. Jesús en la seva pàtria anuncia que el temps de la salut és arribat.

Llc. IV, 16-22a.

Llc. IV. [16] I vingué a Natzaret, on s'havia criat, i entrà, segons el seu costum, el dia del dissabte a la sinagoga, i s'alçà a llegir. [17] I li fou donat el volum del profeta Isaïas, i, havent desplegat el volum, trobà l'indret on era escrit:

[18] L'Esperit del Senyor sobre mi,
car m'ungí per anunciar la bona nova als pobres,
m'envià a pregonar als captius deslliurança i als cecs recobrament de vista,
a posar en llibertat els oprimits,
[19] a pregonar un any de gràcia del Senyor.

[20] I, plegat el volum, tornant-lo al servent, s'assegué; i els ulls de tots, a la sinagoga, eren fits en ell. [21] I començà a dir-los: El dia d'avui s'ha acomplert aquesta escriptura a les vostres orelles. [22a] I tots li retien testimoniança, i es meravellaven de les paraules, plenes de gràcia, que brollaven de la seva boca.

39bis. Llc. IV, 22b-30 = § 100.

**Llc. IV.* [22b] I deien: ¿No és fill de Josep, aquest? [23] I els deia: Certament em direu aquell proverbi: Metge, cura't tu mateix; tot quant oírem que ha estat fet a Cafarnaüm, fes-ho també ací, en la teva pàtria. [24] I deia: En veritat us dic que cap profeta no és grat en la seva pàtria. [25] I us dic en veritat, moltes vídues hi havia a Israel en els dies d'Elias, quan fou clos el cel per tres anys i sis mesos, llavors que hi hagué gran fam per tot el país, [26] i a cap d'elles no fou enviat Elias, sinó a una dona vídua, de Sarepta de la Sidònia. [27] I molts leprosos hi havia a Israel en temps del profeta Eliseu, i cap d'ells no fou netejat sinó Naiman, el sirienc. [28] I s'ompliren tots d'ira a la sinagoga, sentint aquestes coses, [29] i, aixecant-se, el tragueren fora de la ciutat, i el dugueren fins al cim de la muntanya, sobre la qual llur ciutat era bastida, per tal d'estimbar-lo; [30] i ell, passant per entremig llur, se n'anava.

37. — Jo. IV, 54. *segon miracle.* En relació a l'altre, fet també a la Galilea, a les noces de Canà; en l'endemig n'havia fet d'altres a Jerusalem. cf. Jo. II, 23, § 30.

39. — Llc. IV, 18-19. Cita d'Isaïas (LXI, 1-2), segons els LXX, amb una supressió: *guarir els contrits de cor* (inclosa en Vg. Cl.), i una addició: *a posar en llibertat els oprimits* (reminiscència d'Is. LVIII, 6). L'incís: *i als cecs recobrament de vista* (Vg.: *caecis uisum*) és omès en l'hebreu, que, en canvi, té: *als lligats alliberament* (Vg. Is.: *clausis apertionem*). — Vg. divergeix en la puntuació.

40. Iesus relinquit Nazareth et migrat Capharnaum.

Lc. IV, 31; Mc. I, 21; Mt. IV, 13-16.

Lc. IV. 31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν·	Mc. I. 21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ. Καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκεν.	Mt. IV. 13 Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲθ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ. 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος 15 Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, Ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, 16 Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει Φῶς εἶδεν μέγα, Καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου Φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

41. Iesus docet cum auctoritate.

Lc. IV, 32; Mc. I, 22; Mt. VII [28ᵃ] 28ᵇ-29.

Lc. IV. 32 Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.	Mc. I. 22 Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.	Mt. VII. 28 [Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,] ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 29 ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

42. Iesus daemoniacum sanat.

Lc. IV, 33-37; Mc. I, 23-28.

Lc. IV. 33 Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ 34 Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. 35 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν	Mc. I. 23 Καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν 24 λέγων Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. 25 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. 26 καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ

Mt. IV, 13. Ναζαρεθ pot. q. Ναζαρα (TH) uel Ναζαρετ (SV). — 16. σκοτει (TSV) pot. q. σκοτια (H).

40. Jesús deixa Natzaret i se'n va a Cafarnaüm.

Llc. IV, 31; Mc. I, 21; Mt. IV, 13-16.

Llc. IV. 31 I davallà a Cafarnaüm, ciutat de la Galilea. I el dissabte els ensenyava;	*Mc. I.* 21 I van a Cafarnaüm. I tot seguit, el dissabte, entrant a la sinagoga, ensenyava.	*Mt. IV.* 13 I, havent deixat Natzaret, se'n vingué a habitar a Cafarnaüm, vora la mar, als confins de Zabulon i Neftalí; 14 per tal que s'acomplís el que havia estat dit pel profeta Isaïas, que diu: 15 Terra de Zabulon i terra de Neftalí, camí de la mar, dellà del Jordà, Galilea dels Gentils, 16 el poble que seia en tenebra veié gran claredat, i als qui seien en regió i ombra de mort llum és eixida.

41. Jesús ensenya amb autoritat.

Llc. IV, 32; Mc, I, 22; Mt. VII [28ᵃ] 28ᵇ-29.

Llc. IV. 32 i es meravellaven de la seva doctrina, car el seu parlar era amb autoritat.	*Mc. I.* 22 I es meravellaven de la seva doctrina, car els ensenyava com tenint potestat, i no com els escribes.	*Mt. VII.* 28 [I s'esdevingué que, quan Jesús hagué acabat aquestes paraules,] es meravellaven les multituds de la seva doctrina; 29 car els ensenyava com tenint potestat, i no com llurs escribes.

42. Jesús guareix un endimoniat.

Llc. IV, 33-37; Mc. I, 23-28.

Llc. IV. 33 I hi havia a la sinagoga un home, que tenia esperit de dimoni immund, i clamà amb forta veu: 34 Deixa; ¿què hi ha entre nosaltres i tu, Jesús Natzarè? ¿Has vingut per perdre'ns? Sé tu qui ets, el Sant de Déu. 35 I Jesús el comminà, dient: Calla, i surt d'ell. I, rebatent-lo el dimoni al mig, sortí d'ell sense haver-li fet cap	*Mc. I.* 23 I justament en llur sinagoga hi havia un home posseït d'esperit immund, i clamà, 24 dient: ¿Què hi ha entre nosaltres i tu, Jesús Natzarè? ¿Has vingut per perdre'ns? Sé tu qui ets, el Sant de Déu. 25 I Jesús el comminà, dient: Calla, i surt d'ell. 26 I, havent-lo batzegat d'ací d'allà, l'esperit immund, sacsejant-lo fort, sortí d'ell, fent un

40.—Mt. IV, 15-16. Cita d'Is. (VIII, 23-IX, 1), segons l'hebreu, però lliurement. Vg. Cl., en lloc de *regió i ombra de mort,* posa: *regió d'ombra de mort,* més ajustat a la lliçó original d'Isaïas, que d'altres interpreten: *regió tenebrosa, terra de les ombres.*
41.—Mt. VII, 29. *llurs escribes.* Vg.: *llurs escribes i fariseus.*
42.—Llc. IV, 33. *esperit de dimoni immund.* Vg.: *dimoni immund.*

βλάψαν αὐτόν. [36] καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τίς ὁ λόγος οὗτος ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται; [37] Καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

αὐτοῦ. [27] καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας Τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν, καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. [28] Καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

43. Socrum Petri sanat in Capharnaum.

Lc. IV, 38-39; Mc. I, 29-31; Mt. VIII, 14-15.

Lc. IV. [38] Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. [39] καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

Mc. I. [29] Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. [30] ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. [31] καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Mt. VIII. [14] Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν. [15] καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ.

44. Multae sanationes uespere.

Lc. IV, 40-41; Mc. I, 32-34. III, 11-12; Mt. VIII, 16-17.

Lc. IV. [40] Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν·

ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. [41] ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν,

κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

Mc. I. [32] Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· [33] καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. [34] καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

III. [11] καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. [12] καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν.

Mt. VIII. [16] Ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν. [17] ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

Lc. IV, 41. κραζοντα (HV) pot. q. κραυγαζοντα (TS).
Mc. I, 27. προς εαυτους (SV) pot. q. αυτους (TH). — 32. εδυσεν (H) uel εδυ (TSV).

dany. [36] I tots en foren esbalaïts; i parlaven ells amb ells, dient: ¿Quina paraula és aquesta, que amb autoritat i poder impera els esperits immunds, i surten? [37] I corria la fama d'ell per tots els indrets de la regió.

gran crit. [27] I s'esbalaïren tots, talment, que ells amb ells es demanaven, dient: ¿Què és això? Doctrina nova amb potestat; i els esperits immunds impera, i l'obeeixen. [28] I corregué la seva anomenada tot seguit arreu, per tota la regió de la Galilea.

43. Guareix la sogra de Pere a Cafarnaüm.

Llc. IV, 38-39; Mc. I, 29-31; Mt. VIII, 14-15.

Llc. IV. [38] I, havent partit de la sinagoga, entrà a la casa de Simó. I la sogra de Simó era presa d'una gran febre, i el pregaren en favor d'ella. [39] I, inclinat devers ella, imperà a la febre, i la febre la deixà; i tot seguit, aixecant-se, els servia.

Mc. I. [29] I tot seguit, sortint de la sinagoga, vingueren a la casa de Simó i Andreu, amb Jaume i Joan. [30] I la sogra de Simó jeia enfebrada, i tot seguit li parlen d'ella. [31] I, acostant-s'hi, l'alçava, prenent-la per la mà; i la deixà la febre, i els servia.

Mt. VIII. [14] I, havent vingut Jesús a la casa de Pere, veié la seva sogra jaient i enfebrada. [15] I tocà la seva mà, i la deixà la febre, i s'alçà, i el servia.

44. Multitud de guaricions al capvespre.

Llc. IV, 40-41; Mc. I, 32-34. III, 11-12; Mt. VIII, 16-17.

Llc. IV. [40] I, en pondre's el sol, tots els qui tenien malalts de diverses malalties els duien a ell;

i ell, imposant les mans a cada un, els guaria. [41] I també de molts sortien dimonis,

cridant i dient: Tu ets el Fill de Déu; i, comminant-los, no els deixava parlar, per tal com sabien que ell era el Crist.

Mc. I. [32] I, arribat el vespre, quan fou post el sol, portaven a ell tots els qui eren malalts, i els endimoniats; [33] i tota la ciutat era aplegada davant la porta. [34] I guarí molts que eren malalts de diverses malalties, i llançà molts dimonis, i no deixava parlar els dimonis, perquè el coneixien.

III. [11] I els esperits immunds, quan el veien, es prosternaven davant d'ell, i cridaven, dient: Tu ets el Fill de Déu. [12] I els comminava fortament que no el fessin palès.

Mt. VIII. [16] I, arribat el vespre, li presentaren molts endimoniats; i llançava els esperits amb sa paraula, i guarí tots els qui eren malalts; [17] per tal que s'acomplís el que havia estat dit pel profeta Isaïas, que diu: Ell prengué les nostres llangors, i portà les nostres malalties.

42.—Mc. I, 27. *Doctrina nova amb potestat; i els esperits immunds impera...* D'altres, amb diversa puntuació, verteixen: *Doctrina nova; amb potestat fins els esperits immunds impera...* Vg.: *¿Quina doctrina nova és aquesta? puix que amb potestat fins els esperits immunds impera...*
43.—Mt. VIII, 15. *i el servia.* Vg. amb ℵ i altres mss.: *i els servia,* com en Mc. i Llc.
44.—Mt. VIII, 17. Cita d'Is. (LIII, 4) més acostada a l'hebreu que als LXX.

45. Abscessio Iesu ad euangelizandum.

Lc. IV, 42-44; Mc. I, 35-39; Mt. IV, 23 [IX, 35].

Lc. IV. [42] Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον. καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. [43] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. [44] Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Ἰουδαίας.

Mc. I. [35] Καὶ πρωὶ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κἀκεῖ προσηύχετο. [36] καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, [37] καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσίν σε. [38] καὶ λέγει αὐτοῖς Ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω, εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. [39] καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Mt. IV. [23] Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

[Mt. IX. [35] Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. cf. § 101.]

46. Vocatio Petri et Andreae, Iohannis et Iacobi.

Lc. V, 1-11; Mc. I, 16-20; Mt. IV, 18-22.

Lc. V. [1] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, [2] καὶ εἶδεν πλοῖα δύο ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον τὰ δίκτυα. [3] ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. [4] ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. [5] καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων

Lc. IV, 44. Ιουδαιας (HS) pot. q. Γαλιλαιας (TV). — V, 2. αλιεις (SV) uel αλεεις (TH). — 5. om. ο a. Σιμων (TH) pot. q. add. (SV).

Mt. IV, 23. om. ο Ιησους p. περιηγεν (TH) uel add. (SV). nonnulli addunt p. Γαλιλ. — εν ολη τη Γαλιλαια (TH) pot. q. ολην την Γαλιλαιαν (SV).

45. Jesús s'absenta per evangelitzar.

Llc. IV, 42-44; Mc. I, 35-39; Mt. IV, 23 [IX, 35].

Llc. IV. [42] I, havent-se fet de dia, sortint, anà a un lloc desert, i les multituds el cercaven, i arribaren fins a ell, i el retenien perquè no es departís d'ells. [43] I ell els deia: També a les altres ciutats cal que anunciï la bona nova del regne de Déu, car per això he estat enviat. [44] I anava predicant per les sinagogues de la Judea.

Mc. I. [35] I, llevant-se de bon matí, molt fosc encara, sortí i se n'anà a un lloc desert, i allí orava. [36] I li anaren a l'encerca Simó i els qui eren amb ell, [37] i el trobaren; i li diuen: Tothom us cerca. [38] I els diu: Anem a d'altres llocs, a les viles veïnes, perquè també hi prediqui, puix per això he sortit. [39] I anà per tota la Galilea, predicant en llurs sinagogues, i llançant els dimonis.

Mt. IV. [23] I Jesús anava per tota la Galilea, ensenyant en llurs sinagogues, i predicant l'evangeli del regne, i guarint tota malaltia i tota dolència en el poble.

[*Mt. IX.* [35] I Jesús recorria totes les ciutats i els vilatges, ensenyant en llurs sinagogues, i predicant l'evangeli del regne, i guarint tota malaltia i tota dolència.] *cf.* § 101.

46. Vocació de Pere i Andreu, i de Joan i Jaume.

Llc. V, 1-11; Mc. I, 16-20; Mt. IV, 18-22.

Llc. V. [1] I s'esdevingué que, essent la multitud tota acoblada al seu entorn i escoltant la paraula de Déu, i estant-se ell a la vora de l'estany de Genesaret, [2] veié dues barques parades a la vora de l'estany; i els pescadors, havent-ne baixat, rentaven les xarxes. [3] I, pujant a una de les barques, que era de Simó, el pregà d'apartar-se una mica de terra, i, havent-se assegut, de la barca estant adoctrinava les multituds. [4] I, en acabar de parlar, digué a Simó: Tira mar endins, i amolleu les vostres xarxes per a la pesca. [5] I, responent, Simó digué: Mestre,

---

45.—Llc. IV, 44. *Judea.* Lliçó ben autoritzada i concordant amb l'ús de Sant Lluc, que també en altres llocs (VII, 17; XXIII, 5; Act. X, 37; XI, 29; XXVI, 20, etc.) pren la Judea no en sentit restret (regió meridional de la Palestina, deçà del Jordà) sinó en sentit més ample, comprenent-hi la Galilea i les altres regions de la Palestina. Vg., amb alguns mss. i bona part de versions antigues: *Galilea,* com en els llocs parallels de Mc. i Mt.

Mc. I, 38. *viles*: κωμόπολις. Vg., amb altres versions antigues, tradueix: *uicos et ciuitates; vilatges i ciutats.* — *per això he sortit;* probablement amb relació al v. 35. D'altres, amb Maldonat, ho interpreten en el sentit de Llc. IV, 43, de la vinguda de Jesús en aquest món. Vg.: *ad hoc enim ueni.*

46.—Llc. V, 1-11. Pesca meravellosa, impossible d'identificar amb la de Jo. XXI, 1-13, com fan Weis, Meyer i Loisy.

εἶπεν Ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. 6 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ, διερήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. 7 καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. 8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε· 9 θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ᾗ συνέλαβον, 10 ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. 11 καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Mc. I. 16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. 17 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων. 18 καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 19 Καὶ προβὰς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, 20 καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

Mt. IV. 18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν, ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. 19 καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. 20 Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

47. Leprosus mundatur.

Lc. V, 12-16; Mc. I, 40-45; Mt. VIII, 1-4.

Lc. V. 12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 13 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. 14 καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μη-

Mc. I. 40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γονυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 41 καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρίσθητι. 42 καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθερίσθη. 43 καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν,

Mt. VIII. 1 Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. 2 Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. 4 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς,

---

Lc. V, 5. om. αυτω p. ειπεν (TH) uel add. (SV). — om. της a. νυκτος (TH) pot. q. add. (SV). — 6. διερησσετο (TH) uel διερρηγνυτο (SV). — 12. και ιδων (SV) pot. q. ιδων δε (TH).
Mc. I, 16 et 17. αλιεις (S) uel αλεεις (THV).
Mt. IV, 18.19. αλιεις (TSV) pot. q. αλεεις (H).

tota la nit que hi maldem, i no hem agafat res, però per la vostra paraula amollaré les xarxes. 6 I, havent fet això, enxarxaren una gran abundor de peixos, i les xarxes se'ls rompien. 7 I feren senyal als companys de l'altra barca que vinguessin a ajudar-los; i vingueren, i ompliren ambdues barques, fins a punt d'afonar-se. 8 I, veient això, Simó Pere caigué als genolls de Jesús, dient: Senyor, aparteu-vos de mi, que só home pecador; 9 car era pres d'astorament, ell i els qui amb ell eren, per l'agafada de peixos que havien fet, 10 i igualment Jaume i Joan, fills de Zebedeu, que eren parçoners amb Simó. I digué a Simó Jesús: No tinguis por; d'ara endavant encativaràs homes. 11 I, en haver tornat les barques a terra, deixant-ho tot, el seguiren.

Mc. I. 16 I, vorejant la mar de Galilea, veié Simó i Andreu, el germà de Simó, que tiraven la xarxa a mar, puix eren pescadors; 17 i els deia Jesús: Seguiu-me, i us faré ésser pescadors d'homes. 18 I encontinent, deixant les xarxes, el seguiren. 19 I, anant un xic més enllà, veié Jaume, el del Zebedeu, i Joan, el seu germà, també ells dalt la barca, apariant les xarxes, 20 i tot seguit els cridà. I, deixant llur pare, Zebedeu, en la barca amb els jornalers, se n'anaren darrera d'ell.

Mt. IV. 18 I, caminant vora la mar de la Galilea, veié dos germans, Simó, l'anomenat Pere, i Andreu, el seu germà, que tiraven la xarxa a mar, puix eren pescadors; 19 i els diu: Seguiu-me, i us faré pescadors d'homes. 20 I ells, encontinent, deixant les xarxes, el seguiren. 21 I, anant-se'n més enllà, veié altres dos germans, Jaume, el del Zebedeu, i Joan, el seu germà, a la barca amb Zebedeu, pare llur, apariant llurs xarxes, i els cridà. 22 I ells, encontinent, deixant la barca i el pare llur, el seguiren.

47. Guarició d'un leprós.

Llc. V, 12-16; Mc. I, 40-45; Mt. VIII, 1-4.

Llc. V. 12 I s'esdevingué que, essent ell en una de les ciutats, hi havia un home ple de lepra; i en veure Jesús, havent caigut faç en terra, el pregà, dient: Senyor, si voleu, podeu netejar-me. 13 I, estenent la mà, el tocà, dient: Vull, sigues net; i tot seguit la lepra se li'n va anar. 14 I ell li ordenà de no dir-ho

Mc. I. 40 I ve a ell un leprós, suplicant-lo, i, agenollat, li diu: Si voleu, podeu netejar-me. 41 I, compadit, estenent la mà, el tocà; i li diu: Vull, sigues net. 42 I tot seguit se li'n va anar la lepra, i fou net. 43 I, advertint-lo severament, l'acomiadà tot seguit;

Mt. VIII. 1 I, havent ell baixat de la muntanya, el seguiren grans multituds. 2 I heus aquí que, atansantse un leprós, se li prosternava, dient: Senyor, si voleu, podeu netejar-me. 3 I, estenent la mà, el tocà dient: Vull, sigues net. I encontinent fou netejada la seva lepra. 4 I li diu Jesús: Mira, no ho diguis a ningú;

46.—Llc. V, 10. *encativaràs homes.* Escollim aquesta forma nostrada per donar tota la vivor de l'original ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν; literalment: *seràs agafador d'homes de viu en viu,* que l'Ev. jeros., amb les versions sir. i arm., tradueix: *agafaràs homes per a la vida.* Vg. simplement: *hominum eris capiens.*

Mc. I, 16; Mt. IV, 18. *que tiraven la xarxa*: ἀμφιβάλλοντας. Literalment: *que tiraven a l'entorn,* sense terme directe en Mc. Diu Mt.: βάλλοντας ἀμφίβληστρον; literalment: *que tiraven l'ormeig-llencívol-entorn.* Expressió gràfica de l'estil dels galileus de pescar amb filat, que s'enrotllaven al braç i llançaven àgilment pel cap dels ploms, desplegant-lo en cercle. — Mt. IV, 22. *deixant la barca.* Vg.: *deixant les xarxes.*

47.—Mt. VIII, 2. *se li prosternava*: προσκυνεω *(ad-osculor) ueneror*; Vg.: *adoro.* Forma de salutació reverencial, o de culte, molt usada a l'Orient, sobretot entre els perses, que consistia en inclinar-se o agenollar-se, tocant amb el front la terra, i dreçar-se tot seguit, besant la mà i estenent-la envers la persona o ídola honorada. En III Reg., XIX, 18, οὐ προσεκυνησεν dels LXX és donat per Vg.: *non adorauit osculans manum.* (cf. Iob XXXI, 27). En el N. T. expressa o bé aquest gest de salutació reverencial, o bé l'adoració religiosa amb matís divers de significació, segons els casos.

δενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ Ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 15 διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· 16 αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

44 καὶ λέγει αὐτῷ Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 45 ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

48. Sanatio paralytici; (primus conflictus cum Pharisaeis).

Lc. V, 17-26; Mc. II, 1-12; Mt. IX [1] 2-8.

Lc. V. 17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν. 18 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. 19 καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. 20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

21 καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφιέναι εἰ μὴ μόνος ὁ θεός; 22 ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 23 τί ἐστιν εὐκοπώ-

Mc. II. 1 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν ἠκούσθη ὅτι ἐν οἴκῳ ἐστίν· 2 καὶ συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.

3 καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. 4 καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.

5 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι.

6 ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν 7 Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; 8 καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει αὐτοῖς Τί ταῦτα διαλογί-

Mt. IX. [1 Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. cf. § 99.]

2 Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον.

καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ Θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι.

3 Καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς Οὗτος βλασφημεῖ. 4 καὶ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν Ἵνα τί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 5 τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε καὶ περιπάτει; 6 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξ-

Lc. V, 21. αφιεναι (S) pot. q. αφειναι (THV).
Mc. II, 4. προσενεγκαι (THV) pot. q. προσεγγισαι (S).
Mt. IX, 2. αφεωνται (SV) pot. q. αφιενται (TH). — 4. ειδως (H) uel ιδων (TSV). — om. υμεις p. τι (TH) pot. q. add. (SV). — 5. sicut in u. 2.

a ningú, però: vés, presenta't al sacerdot, i ofereix per la teva purificació, tal com manà Moisès, en testimoni a ells. 15 I s'escampava més la seva anomenada, i s'aplegaven grans multituds per sentir-lo i ésser guarits de llurs dolències; 16 però ell s'estava retirat als deserts, i orant.

44 i li diu: Mira, no diguis res a ningú; ans vés, presenta't tu mateix al sacerdot, i ofereix per la teva purificació el que ordenà Moisès en testimoni a ells. 45 I ell, havent eixit, començà de fer-ne gran crida, i de divulgar el fet, talment que Jesús ja no podia més entrar palesament a ciutat, sinó que s'estava a fora, en llocs deserts; i venien a ell de tot arreu.

ans vés, presentat't al sacerdot, i ofereix el do que ordenà Moisès en testimoni a ells.

48. Guarició d'un paralític (conflicte primer amb els Fariseus).

Llc. V, 17-26; Mc. II, 1-12; Mt. IX, [1] 2-8.

Llc. V. 17 I s'esdevingué, un dels dies, que ell s'estava ensenyant, i hi havia asseguts fariseus i doctors de la Llei, vinguts de tots els vilatges de la Galilea i de la Judea i de Jerusalem; i virtut del Senyor era en ell per a guarir. 18 I heus aquí uns homes portant en una llitera un home que era paralític, i cercaven com entrar-lo i posar-lo davant d'ell. 19 I, no trobant manera d'entrar-lo a causa de la multitud, pujaren al terrat, i per entre les rajoles el baixaren amb la llitera al mig, davant de Jesús. 20 I, veient la fe llur, digué: Home, et són perdonats els teus pecats.

21 I els escribes i fariseus començaren de pensar, dient: ¿Qui és aquest que diu blasfèmies? ¿Qui pot perdonar pecats, sinó sols Déu? 22 I Jesús, que coneixia els pensaments llurs, responent, els deia: ¿Què penseu en els vostres cors? 23 ¿Què és més fàcil,

Mc. II. 1 I, havent entrat novament a Cafarnaüm, uns dies després, es sentí a dir que era a la casa; 2 i s'hi aplegaren molts, talment que ja no cabien ni davant la porta; i els predicava la paraula. 3 I vénen a dur-li un paralític, que portaven entre quatre, 4 i, no podent presentar-l'hi a causa de la multitud, descobriren la solera a l'indret on era ell, i, havent foradat, baixaren la llitera on jeia el paralític.

5 I, veient Jesús llur fe, diu al paralític: Fill, són perdonats els teus pecats.

6 Hi havia allí uns escribes asseguts i pensant en llurs cors: 7 ¿Com parla així aquest? Blasfema: ¿qui pot perdonar pecats, sinó un, Déu? 8 I tot seguit Jesús, coneixent en el seu esperit que així pensen dintre d'ells, els diu: ¿Per què penseu

Mt. IX. [1 I, havent pujat en una barca, passà a l'altra riba, i vingué a la seva ciutat.] *cf.* § 99.

2 I heus aquí que li presentaven un paralític ajagut en una llitera.

I, veient Jesús la fe llur, digué al paralític: Ten confiança, fill; són perdonats els teus pecats.

3 I heus aquí que alguns dels escribes digueren en llur interior: Aquest blasfema. 4 I Jesús, que sabia llurs pensaments, digué: ¿Per què penseu coses malignes en els vostres cors? 5 Car ¿què és més fàcil, dir: Són perdonats els teus pecats; o bé dir: Alça't, i camina?

47.—Llc. V, 14; Mc. I, 44; Mt. VIII, 4. *en testimoni a ells,* ço és, en testimoniança per al poble; a fi d'obtenir del sacerdot el testimoni o certificat ritual (Lev. XIV), que llevava als leprosos llur legal impuritat i els tornava a la vida de relació. D'altres, no tan ajustats al context, interpreten: en testimoni als sacerdots del poder de Jesús i de la seva fidelitat a fer observar la Llei. — Vg. (Mc. I, 44), en lloc de: *al sacerdot;* diu: *al gran sacerdot*: *principi sacerdotum.*

48.—Llc. V, 17. *per a guarir.* Vg. amb alguns mss.: *per a guarir-los.*

Mc. II, 4. *havent foradat*: ἐξορύξαντες, més expressiu que *patefacientes* de Vg. Sant Marc, ben coneixedor de les construccions palestinianes, assenyala dues accions: ἀπεστέγασαν τὴν στέγην: *descobriren la solera,* ço és, tragueren les lloses d'obra o de pedra, que recobrien el sostre pla de la casa, fet moltes vegades d'una mena de formigó, i després *enfondiren fins a foradar-lo.* Sant Lluc (V, 19): διὰ τῶν κεράμων; Vg.: *per tegulas.* κέραμος, etimològicament argila obrada, pot significar també *llosa de pedra,* i, en aquesta frase de Sant Lluc, fins tota la coberta de la casa. — Al terrat s'hi pujava per una escala exterior.

τερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε καὶ περιπάτει; 24 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας — εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρας τὸ κλινίδιόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.

25 καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. 26 Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι Εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

ζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 9 τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ Ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; 10 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς,—λέγει τῷ παραλυτικῷ 11 Σοὶ λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 12 καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι Οὕτως οὐδέποτε εἴδομεν.

ουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας — τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ — Ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

7 καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8 Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

49. Vocatio Leui (Matthaei); prandium in domo eius; (secundus conflictus).

Lc. V, 27-32 [XV, 1-2]; Mc. II, 13-17; Mt. IX, 9-13 [XII, 7].

Lc. V. 27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. 28 καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. 29 Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. [XV. 1 Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. 2 καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. cf. § 194.]
V. 30 καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; 31 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες·

Mc. II. 13 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. 14 Καὶ παράγων εἶδεν Λευὶν τὸν τοῦ Ἁλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. 15 Καὶ γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ.

16 καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει; 17 καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς ὅτι Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς

Mt. IX. 9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι· καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. 10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

11 καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; 12 ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες. 13 πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν Ἔλεος θέλω καὶ οὐ

Lc. V, 28. ηκολουθει (TH) uel ηκολουθησεν (SV).
Mc. II, 9. εγειρε (TSV) pot. q. εγειρου (H).
Mt. IX, 6. εγερθεις (TSV) pot. q. εγειρε (H). — 9. ηκολουθησεν (HV) uel ηκολουθει (TS).

dir: Et són perdonats els pecats; o bé dir: Alça't, i camina? 24 Doncs perquè sapigueu que el Fill de l'home potestat té sobre la terra de perdonar pecats, digué al paralític:

Jo t'ho dic, alça't, i, prenent la teva llitera, vés a casa teva. 25 I a l'instant s'alçà davant d'ells, i, prenent la llitera on jeia, se n'anà a casa seva, glorificant Déu. 26 I tots foren presos d'admiració, i glorificaven Déu, i s'ompliren de temor, dient: Hem vist meravelles avui.

aquestes coses en els vostres cors? 9 ¿Què és més fàcil, dir al paralític: Són perdonats els teus pecats; o bé dir: Alça't, i pren la teva llitera, i camina? 10 Doncs perquè sapigueu que potestat té el Fill de l'home de perdonar pecats sobre la terra, diu al paralític: 11 Jo t'ho dic: Alça't, pren la teva llitera, i vés a casa teva. 12 I s'alçà, i tot seguit, prenent la llitera, se n'anà davant de tothom, talment que se n'admiraven tots i glorificaven Déu, dient: Semblant cosa mai no l'hem vista!

6 Doncs perquè sapigueu que potestat té el Fill de l'home sobre la terra de perdonar pecats, llavors diu al paralític:

Alça't, pren la teva llitera, i vés-te'n a casa teva. 7 I, alçant-se, se n'anà a casa seva. 8 I les multituds, veient-ho, temeren i glorificaren Déu, que tal potestat havia donat als homes.

49. Vocació de Leví (Mateu) Convit en la seva casa (conflicte segon).

Llc. V, 27-32 [XV, 1-2]; Mc. II, 13-17; Mt. IX, 9-13 [XII, 7].

Llc. V. 27 I, després d'això, sortí, i es fixà en un publicà, de nom Leví, assegut al banc dels impostos; i li deia: Segueix-me. 28 I, deixant-ho tot, s'alçà, i el seguia. 29 I Leví li féu un gran convit a casa seva, i hi havia gran nombre de publicans i d'altres que eren a taula amb ells. [*XV.* 1 I s'acostaven tots a ell, els publicans i els pecadors, a oir-lo. 2 I murmuraven els fariseus i els escribes entre ells, dient: Aquest acull pecadors i menja amb ells.] *cf.* § 194.
V. 30 I els fariseus i llurs escribes murmuraven, dient als deixebles: ¿Per què mengeu i beveu amb els publicans i pecadors? 31 I, responent, Jesús els deia: No tenen fretura de metge els bons, sinó els que estan malalts; 32 no he

Mc. II. 13 I sortí altre cop vora mar; i tota la multitud venia a ell, i els ensenyava. 14 I, tot passant, veié Leví, el d'Alfeu, assegut al banc dels impostos; i li diu: Segueix-me. I, alçant-se, el seguí. 15 I s'esdevingué que es posà a taula a casa d'ell; i molts publicans i pecadors eren també a taula amb Jesús i els seus deixebles, car eren molts i el seguien.

16 I els escribes dels fariseus, veient que menjava amb els pecadors i publicans, deien als seus deixebles: ¿Per què menja amb els publicans i pecadors? 17 I Jesús, oint-ho, els diu: No tenen fretura de metge els bons, sinó

Mt. IX. 9 I, quan Jesús se n'anava d'allí, veié un home assegut en el banc dels impostos, de nom Mateu; i li diu: Segueix-me; i, alçant-se, el seguí. 10 I s'esdevingué que, essent ell a taula en la casa, heus aquí que molts publicans i pecadors vingueren a posar-se a taula amb Jesús i els seus deixebles.

11 I, veient-ho els fariseus, deien als seus deixebles: ¿Per què menja amb els publicans i pecadors el vostre Mestre? 12 I ell, oint-ho, digué: No tenen fretura de metge els bons, sinó els que estan malalts. 13 I aneu a aprendre què vol dir: Misericòrdia

48.—Mc. II, 12. *I s'alçà, i tot seguit, prenent la llitera...* Vg.: *I tot seguit s'alçà, i, prenent la llitera...*
49.—Mc. II, 16. *I els escribes dels fariseus.* Vg. amb alguns mss.: *I els escribes i els fariseus.* — *¿ Per què menja amb els publicans i pecadors?* Vg. amb alguns mss.: *¿ Per què menja i beu amb els publicans i pecadors el vostre Mestre?*
Mt. IX, 13. *Misericòrdia vull, i no sacrifici.* Cita d'Oseas (VI, 6), segons l'hebreu. Forma hiperbòlica oriental per significar que el sacrifici té menys valor davant Déu, que la pràctica de la caritat. Els LXX tradueixen: *Misericòrdia vull més que sacrifici.*

32 οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς. [XII. 7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. cf. § 51.]

50. Quaestio de ieiunio; (tertius conflictus).

Lc. V, 33-39; Mc. II, 18-22; Mt. IX, 14-17.

Lc. V. 33 Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύειν; 35 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

Mc. II. 18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; 19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν οὐ δύνανται νηστεύειν· 20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

Mt. IX. 14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν.

36 Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.

21 οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.

16 οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.

37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς· καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· 38 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. 39 Καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν·

22 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς.

17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

51. In die sabbati discipuli spicas euellunt; (quartus conflictus).

Lc. VI, 1-5; Mc. II, 23-28; Mt. XII, 1-8.

Lc. VI. 1 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπο-

Mc. II. 23 Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παραπορεύεσθαι

Mt. XII. 1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν

Lc. V, 34. νηστευειν (SV) pot. q. νηστευσαι (TH). — 39. χρηστος (TH) pot. q. χρηστοτερος (SV). — VI, 1. om. δευτεροπρωτω p. σαββατω (H) pot. q. add. (TSV) uel δευτερω πρωί.
Mc. II, 23. παραπορευεσθαι (TSV) uel διαπορευεσθαι (H).
Mt. IX, 14. om. πολλα p. νηστευομεν (TH) pot. q. add. (SV).

vingut pas a cridar justos, sinó pecadors a penitència.

els que estan malalts; no he vingut a cridar justos, sinó pecadors.

vull, i no sacrifici; puix que no he vingut a cridar justos, sinó pecadors.

[*XII.* 7 I si haguéssiu comprès què vol dir: Misericòrdia vull, i no sacrifici; no haurieu pas condemnat els innocents.] *cf.* § 51.

50. Qüestió sobre el dejuni (conflicte tercer).

Llc. V, 33-39; Mc. II, 18-22; Mt. IX, 14-17.

Llc. V. 33 I ells li digueren: Els deixebles de Joan dejunen sovint i fan deprecacions, com també els dels fariseus, i els teus mengen i beuen. 34 I Jesús els deia: ¿És que podeu fer dejunar els donzells de les noces, mentre l'espòs és amb ells? 35 Dies, però, vindran, i quan l'espòs els serà llevat, llavors, aquells dies, dejunaran.

Mc. II. 18 I els deixebles de Joan i els fariseus dejunaven. I vénen i li diuen: ¿Per què els deixebles de Joan i els deixebles dels fariseus dejunen, i els teus deixebles no dejunen? 19 I Jesús els digué: ¿És que poden dejunar els donzells de les noces, mentre l'espòs és amb ells? Tot el temps que tenen l'espòs amb ells, no poden pas dejunar; 20 dies, però, vindran, quan l'espòs els serà llevat, i llavors, aqueli dia, dejunaran.

Mt. IX. 14 Llavors se li atansen els deixebles de Joan, dient: ¿Per què nosaltres i els fariseus dejunem, i els teus deixebles no dejunen? 15 I Jesús els digué: ¿És que poden afligir-se els donzells de les noces, mentre l'espòs és amb ells? Dies, però, vindran, quan l'espòs els serà llevat, i llavors dejunaran.

36 I els deia també aquesta paràbola: Ningú, esquinçant un pedaç de vestit nou, no el posa a un vestit vell; car altrament esquinçarà el nou, i al vell, no se li adirà el pedaç del nou.

21 Ningú no cus a un vestit vell un pedaç de roba sense batanar; altrament l'afegit nou s'enduu tros del vell, i es fa un esquinç pitjor.

16 I ningú no posa a un vestit vell un pedaç de roba sense batanar; car l'afegit s'enduu tros del vestit, i es fa un esquinç pitjor.

37 I ningú no tira vi nou en odres vells; car altrament el vi nou rebentarà els odres, i ell es vessarà, i els odres es malmetran; 38 sinó que vi nou s'ha de tirar en odres nous. 39 I ningú, havent-ne begut del vell, no en vol de nou, car diu: ¡El vell és bo!

22 I ningú no tira vi nou en odres vells; altrament el vi rebentarà els odres, i es perd el vi, i els odres; sinó vi nou, en odres nous.

17 Ni tiren vi nou en odres vells; car altrament es rebenten els odres, i es vessa el vi, i els odres es malmeten; sinó que tiren vi nou en odres nous, i tots dos es conserven.

51. En dia de dissabte els deixebles arrenquen espigues (conflicte quart).

Llc. VI, 1-5; Mc. II, 23-28; Mt. XII, 1-8.

Llc. VI. 1 I s'esdevingué de passar ell un dissabte per uns sembrats,

Mc. II. 23 I s'esdevingué que ell passava en dissabte pels sembrats,

Mt. XII. 1 En aquell temps, Jesús passava pels sembrats en dissab-

50. — Llc. V, 33. Vg. amb ℵ: *¿ Per què els deixebles de Joan dejunen ?...* — Mt. IX, 14. *dejunem.* Vg. amb alguns mss.: *dejunem sovint.*—Llc. V, 34; Mc. II, 19; Mt. IX, 15. *els donzells de les noces*: οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος. Literalment: *els fills de la cambra nupcial.* Hebraisme, que pot significar: a) *els amics de l'espòs,* els joves acompanyants d'ell i encarregats d'aparellar les noces (cf. Jud. XIV, 11; Tob. VI, 13. 16); b) *tots els convidats a les noces.* — Vg.: *filii nuptiarum* (Mc. i Llc.); *filii sponsi* (Mt).
51.—VI, 1. *un dissabte.* Lliçó ben autoritzada. Vg., amb major part de mss. i versions antigues: *in sabbato secundo primo*: δευτεροπρώτῳ; lliçó de sentit molt obscur.

ρίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἤσθιον τοὺς στάχυας ψώχοντες ταῖς χερσίν.

[2] τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπαν Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν; [3] καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; [4] ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;

[5] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Κύριός ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας.

[24] καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; [25] καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; [26] πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; [27] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον·

[28] ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν.

[2] οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ Ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. [3] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; [4] πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; [5] ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; [6] λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. [7] εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. cf. IX, 13 § 49.

[8] κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

52. In die sabbati sanatio manus aridae; (quintus conflictus).

Lc. VI, 6-10 [XIV, 3 b]; Mc. III, 1-5; Mt. XII, 9-13.

Lc. VI. [6] Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· [7] παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. [8] αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἔγειρε καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον· καὶ ἀναστὰς ἔστη. [9] εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι

Mc. III. [1] Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· [2] καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ, [3] καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν Ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. [4] καὶ λέγει αὐτοῖς Ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. [5] καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συνλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ

Mt. XII. [9] Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν· [10] καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. [11] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; [12] πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. [13] Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξ-

Lc. VI, 3. απ. π. α. ε. ο Ιησους (HV) pot. q. απ. ο Ιησους π. α. ε. (TS). — οτε (H) pot. q. οποτε (TSV). — 4. λαβων (HV) pot. q. ελαβεν και (TS). — 5. om. οτι a. κυριος (H) uel add. (TSV). — τ. σ. ο. υ. τ. α. (H) uel ο υιος τ. α. και του σαββατου (TSV). — 7. αυτον (H) pot. q. om. (TSV).
Mc. III, 1. την a. συναγωγην (S) uel om. (THV).
Mt. XII, 4. εφαγον (TH) uel εφαγεν (SV). — ο (TH) pot. q. ους (SV).

i els seus deixebles arrencaven espigues, i se les menjaven, esgranant-les amb les mans.

[2] I alguns dels fariseus digueren: ¿Per què feu el que no és lícit en dissabte? [3] I, responent-los, digué Jesús: ¿No heu llegit allò que féu David, quan tingué fam, ell i els qui amb ell eren? [4] ¿Com entrà a la casa de Déu, i, prenent els pans de la proposició, que no és lícit de menjar sinó solament als sacerdots, en menjà, i en donà als qui eren amb ell?

[5] I els deia: Senyor és del dissabte el Fill de l'home.

i els seus deixebles es posaren, tot fent camí, a arrencar les espigues.

[24] I els fariseus li deien: Mireu; ¿per què fan en dissabte el que no és lícit? [25] I els diu: ¿No heu llegit mai què féu David, quan hagué fretura i tingué fam, ell i els qui eren amb ell? [26] ¿Com entrà a la casa de Déu, essent gran sacerdot Abiatar, i menjà els pans de la proposició, que no era lícit de menjar sinó als sacerdots, i en donà als qui eren amb ell? [27] I els deia: El dissabte ha estat fet per a l'home, i no pas l'home per al dissabte;

[28] per això senyor és el Fill de l'home, àdhuc del dissabte.

te; i els seus deixebles sentiren fam, i es posaren a arrencar espigues i a menjar.

[2] I els fariseus, veient-ho, li digueren: Mireu, els vostres deixebles fan el que no és lícit de fer en dissabte. [3] I ell els digué: ¿No heu llegit què féu David, quan tingué fam, i els qui eren amb ell? [4] ¿Com entrà a la casa de Déu, i menjaren els pans de la proposició, que no era lícit de menjar a ell, ni als qui eren amb ell, sinó solament als sacerdots? [5] ¿O no heu llegit en la Llei que els dissabtes els sacerdots trenquen el dissabte en el Temple, i no són culpables? [6] Doncs, us dic: Quelcom major que el Temple hi ha ací. [7] I si haguéssiu comprès què vol dir: Misericòrdia vull, i no sacrifici; no hauríeu pas condemnat els innocents. *cf. IX, 13 § 49.* [8] Car senyor és del dissabte el Fill de l'home.

52. Restabliment, en dia de dissabte, d'una mà baldada (conflicte quint).

Llc. VI, 6-10 [XIV, 3 b]; Mc. III, 1-5; Mt. XII, 9-13.

Llc. VI. [6] I s'esdevingué, un altre dissabte, d'entrar ell a la sinagoga i ensenyar, i allí hi havia un home, i la seva mà dreta era baldada; [7] i l'espiaven els escribes i fariseus si en dissabte guaria, per trobar en què acusar-lo. [8] Però ell sabia els pensaments llurs, i digué a l'home que tenia la mà baldada: Alça't, i posa't al mig; i, alçant-se, s'hi posà. [9] I els digué Jesús: Us pregunto si és lícit en dissabte de fer bé o de fer

Mc. III. [1] I entrà novament a la sinagoga, i allí hi havia un home que tenia la mà baldada; [2] i l'espiaven si en dissabte el guariria, per tal d'acusar-lo. [3] I diu a l'home que tenia la mà baldada: Alça't aquí al mig. [4] I diu a ells: ¿És lícit en dissabte de fer bé o de fer mal, de salvar una vida o de matar? I ells callaven. [5] I, esguardant-los tot entorn amb ira, contristat de l'enduriment de llurs cors, diu a l'home:

Mt. XII. [9] I, havent partit d'allí, vingué a la sinagoga llur. [10] I heus aquí un home que tenia una mà baldada. I, per tal d'acusar-lo, li preguntaren, dient: ¿És lícit de guarir en dissabte? [11] I ell els digué: ¿Qui serà de vosaltres l'home que, tenint una sola ovella, si li cau en un clot en dissabte, no la prendrà i la'n traurà? [12] I quant més no val un home, que una ovella! És, doncs, lícit de fer bé en dissabte. [13] Llavors diu a l'home: Estén la teva

51.—Llc. VI, 5; Mc. II, 28; Mt. XII, 8. Com el grec en Sant Marc, Vg. posa sempre: *Senyor és el Fill de l'home, àdhuc del dissabte.* — 5. El còdex Beza (D) transporta aquest versicle després del 10, i en el seu lloc escriu, segurament de procedència apòcrifa: *El mateix dia, havent vist un que treballava en dissabte, li digué: Home, si saps què fas, benaurat ets; però, si no ho saps, ets maleït i transgressor de la Llei.*
Mt. XII, 6. *Quelcom major que el Temple hi ha ací.* Vg. amb C: *Un, de major que el Temple, hi ha ací.*
52.—Mt. XII, 10a. Segons Sant Jeroni, l'Evangeli dels Hebreus i Ebionites posava en boca d'aquell home aquest prec: *Jo era mestre de cases, i amb les meves mans em guanyava la vida; prec-vos, Jesús, que em torneu la salut per no haver de captar vergonyosament el menjar.*

ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; [XIV. 3 b Ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὔ; cf. § 188.] VI. 10 καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ.

Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου· καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ.

έτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.

53. Primum consilium perdendi Iesum. cf. 172, 233, 239.

Lc. VI, 11; Mc. III, 6; Mt. XII, 14.

Lc. VI. 11 Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

Mc. III. 6 Καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Mt. XII. 14 Ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

54. Iesus duodecim discipulos eligit.

Lc. VI, 12-16; Mc. III, 13-19; Mt. X, 1-4.

Lc. VI. 12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ.

13 καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, 14 Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον 15 καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον Ἁλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν 16 καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριὼθ ὃς ἐγένετο προδότης.

Mc. III. 13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. 14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα, ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν 15 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· 16 καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον, 17 καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν Υἱοὶ Βροντῆς, 18 καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἁλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον 19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Mt. X. 1 Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. 2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, 3 Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἁλφαίου καὶ Θαδδαῖος, 4 Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

Mc. III. 5. σου (H) uel om. (TSV). — 17. ονοματα (TSV) pot. q. ονομα (H).
Mt. X, 2. om. και a. Ιακωβος (S) pot. q. add. (THV). — 3. Θαδδαιος (HV) uel Λεββαιος (T).

mal, de salvar una vida o de llevar-la. [*XIV.* 3 b ¿És lícit de guarir en dissabte, o no?] *cf.* § 188. *VI.* 10 I, esguardant entorn a tots ells, li deia: Estén la teva mà. I ell ho féu, i la seva mà fou restablerta.

Estén la teva mà; i l'estengué, i la seva mà fou restablerta.

mà. I l'estengué, i fou restablerta sana com l'altra.

53. Primer consell per a perdre Jesús. cf. 172, 233, 239.

Llc. VI, 11; Mc. III, 6; Mt. XII, 14.

Llc. VI. 11 I ells s'ompliren de follia, i s'enraonaven ells amb ells què farien a Jesús.

Mc. III. 6 I els fariseus, havent sortit, tingueren consell de seguida amb els herodians contra ell sobre la manera de perdre'l.

Mt. XII. 14 I els fariseus, havent sortit, tingueren consell contra ell sobre la manera de perdre'l.

54. Jesús elegeix els dotze deixebles.

Llc. VI, 12-16; Mc. III, 13-19; Mt. X, 1-4.

Llc. VI. 12 I s'esdevingué, aquells dies, d'eixir ell a la muntanya a orar, i passava la nit en oració a Déu.

13 I, quan es féu dia, cridà els seus deixebles, i d'entre ells n'elegí dotze, els quals anomenà també apòstols: 14 Simó, al qual donà també el nom de Pere, i Andreu, el seu germà, i Jaume i Joan i Felip i Bartomeu 15 i Mateu i Tomàs i Jaume d'Alfeu i Simó, l'anomenat Zelant, 16 i Judas de Jaume i Judas Iscariot, el que fou traïdor;

Mc. III. 13 I puja a la muntanya, i crida els que ell volia, i se n'vingueren a ell. 14 I en constituí dotze perquè fossin amb ell, i per enviar-los a predicar, 15 i tenir potestat de llançar els dimonis; 16 i constituí els dotze: Simó, i li posà de sobrenom Pere, 17 i Jaume, el del Zebedeu, i Joan, el germà de Jaume, i els posà de sobrenom Boanerges, ço és, Fills-de-tró, 18 i Andreu i Felip i Bartomeu i Mateu i Tomàs i Jaume, el d'Alfeu, i Tadeu i Simó, el Cananeu, 19 i Judas Iscariot, que fou el que el traí.

Mt. X. 1 I, havent convocat els dotze deixebles seus, els donà potestat sobre els esperits immunds per llançar-los, i per guarir tota malaltia i tota dolència. 2 I els noms dels dotze apòstols són aquests: Primer, Simó, l'anomenat Pere, i Andreu, el seu germà; Jaume, el del Zebedeu, i Joan, el seu germà; 3 Felip i Bartomeu; Tomàs i Mateu, el publicà; Jaume, el d'Alfeu, i Tadeu; 4 Simó, el Cananeu, i Judas, l'Iscariot, aquell que va trair-lo.

54.—Llc. VI, 15. *Simó, l'anomenat Zelant,* traduint el sobrenom *Cananeu,* que en Mc. i Mt. és simplement transcrit de la forma aramea.

Mc. III, 14-15. Vg.: *et fecit ut essent duodecim cum illo, et ut mitteret eos praedicare. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et eiiciendi daemones.*

Mt. X, 3. *Tadeu.* Igual a Judas de Jaume (Llc. VI, 16). Alguns mss. del grup antioquè aporten: *Lebeu, l'anomenat Tadeu.*

55. Concursus turbae.

Lc. VI, 17-19; Mc. III, 7-10; Mt. XII, 15. IV, 25. 24. XII, 16-21.

Lc. VI. [17] Καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, [18] οἳ ἦλθαν ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο· [19] καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας.

Mc. III. [7] Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας [8] καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολύ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ ἦλθον πρὸς αὐτόν. [9] καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν. [10] πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας.

Mt. XII. [15] Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας,

IV. [25] Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

[24] Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

XII. [16] καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· [17] ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος

[18] Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα,
ὁ ἀγαπητός μου ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου·
θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν,
καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.
[19] Οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει,
οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.
[20] κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει
καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει,
ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν.
[21] καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

Mc. III, 8. ποιει (H) uel εποιει (TSV).
Mt. XII, 18. om. εις a. ον 2°. (H) uel add. (TSV).

55. Gran multitud entorn de Jesús.

Llc. VI, 17-19; Mc. III, 7-10; Mt. XII, 15. IV, 25. 24. XII, 16-21.

Llc. VI. [17] I, havent baixat amb ells, s'aturà en un indret pla, i també bon nombre dels seus deixebles, i gran multitud del poble de tota la Judea, i de Jerusalem, i de la marina de Tir i Sidó, [18] els quals eren vinguts per sentir-lo i ésser guarits de llurs malalties; i els turmentats d'esperits immunds eren guarits; [19] i tota la multitud cercava de tocar-lo, car virtut eixia d'ell i a tots guaria.

Mc. III. [7] I Jesús, amb els seus deixebles, es retirà vers la mar, i gran multitud de la Galilea el seguí; i de la Judea, [8] i de Jerusalem, i de la Idumea, i d'enllà del Jordà, i dels encontorns de Tir i Sidó, gran multitud, hagut esment de tot el que feia, vingué a ell. [9] I digué als seus deixebles que constantment hi hagués per a ell una barca a punt, a causa de la multitud, perquè no l'oprimissin; [10] car en guarí molts, talment que s'abalançaven damunt d'ell per tocar-lo tots els que tenien mals.

Mt. XII. [15] I Jesús, havent-ho sabut, es retirà d'allí. I molts el seguiren, i els guarí tots,

IV. [25] I el seguiren grans multituds de la Galilea, i de Decàpolis, i de Jerusalem, i de Judea, i d'enllà del Jordà.

[24] I s'escampà la seva anomenada per tota la Síria; i li presentaren tots els que estaven malalts, colpits de diverses malalties i sofrences, i esperitats i llunàtics i paralítics, i els guarí.

XII. [16] i els comminà que no el fessin palès; [17] per tal que s'acomplís el que havia estat dit pel profeta Isaïas, que diu:

[18] Heus aquí el meu servent, que he escollit,
el meu ben amat, en el qual té posat el goig l'ànima meva;
posaré el meu esperit sobre ell,
i jutjament anunciarà a les nacions.
[19] No questionarà, ni cridarà,
ni sentirà ningú la seva veu per les places.
[20] Canya esquerdada no trencarà,
ni ble fumant no apagarà,
fins que portarà el jutjament a victòria.
[21] I en el seu nom esperaran les nacions.

55.—Llc. VI, 17. *en un indret pla*. ἐπὶ τόπου πεδινοῦ. Vg.: *in loco campestri*. — *de la marina de Tir i de Sidó*. Vg.: *de la marina, i de Tir i de Sidó*.
Mc. III, 7 b-8 D'altres, amb Vg., puntuen diferentment, deixant en el segon grup només els de Tir i Sidó.
III, 9. *constantment hi hagués per a ell una barca a punt*. Vg.: *nauicula sibi deseruiret*.
Mt. XII, 18-21. Cita d'Is. (XLII, 1-4) modificat el text per l'evangelista; s'acosta més a l'hebreu, que als LXX.

56. Magister docens.

Lc. VI, 20a; Mt. V, 1. 2.

Lc. VI. 20a **Καὶ** αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν

Mt. V. 1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· 2 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων

57. Beatitudines et imprecationes.

Lc. VI, 20b-26; Mt. V, 3-12.

Lc. VI. 20b **Μακάριοι** οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

21 μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε.
μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

22 μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 23 χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
24 **Πλὴν** οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν.
25 οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε.
οὐαί, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.
26 οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι, κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Mt. V. 3 **Μακάριοι** οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
4 μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.
5 μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
6 μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.
9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.
10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ· 12 χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Lc. VI, 26. υμας ειπωσιν (HV) uel ειπωσιν υμας (TS).

56. El Mestre ensenyant.

Llc. VI, 20a; Mt. V, 1-2.

Llc. VI. 20a I ell, alçant els ulls envers els seus deixebles, deia:

Mt. V. 1 I, veient les multituds, pujà a la muntanya; i, havent-se ell assegut, se li atansaren els seus deixebles; 2 i, obrint la seva boca, els ensenyava, dient:

57. Benaventurances i imprecacions.

Llc. VI, 20b-26; Mt. V, 3-12.

Llc. VI. 20b Benaventurats els pobres, perquè vostre és el regne de Déu.

21 Benaventurats els qui famegeu ara, perquè sereu sadollats.
Benaventurats els qui ploreu ara, perquè riureu.

22 Benaventurats sereu, quan us odiaran els homes, i quan us bandejaran, i ultratjaran, i rebutjaran el vostre nom per abominable, a causa del Fill de l'home.
23 Alegreu-vos aquell dia i exulteu, car heus aquí que la vostra paga abundosa és en el cel; perquè d'aquesta manera llurs pares tractaven els profetes.
24 Però, ai de vosaltres els rics, perquè teniu rebut el vostre conhortament.
25 Ai de vosaltres, els qui esteu saciats ara, perquè famejareu.
Ai de vosaltres els qui rieu ara, perquè sereu afligits i plorareu.
26 Ai, quan tots els homes benparlaran de vosaltres, perquè d'aquesta manera llurs pares tractaven els falsos profetes.

Mt. V. 3 Benaventurats els pobres en l'esperit, perquè d'ells és el regne dels cels.
4 Benaventurats els mansuets, perquè ells en herència hauran la terra.
5 Benaventurats els afligits, perquè ells seran consolats.
6 Benaventurats els qui tenen fam i set de la justícia, perquè ells seran saciats.
7 Benaventurats els misericordiosos, perquè ells hauran misericòrdia.
8 Benaventurats els nets de cor, perquè ells veuran Déu.
9 Benaventurats els pacífics, perquè ells seran anomenats fills de Déu.
10 Benaventurats els perseguits per causa de la justícia, perquè d'ells és el regne dels cels.
11 Benaventurats sereu, quan us ultratjaran, i perseguiran, i diran, mentint, tota mala cosa contra vosaltres, per causa de mi; 12 alegreu-vos i gaudiu-vos, perquè la vostra paga abundosa és en els cels; car així perseguiren els profetes que foren abans de vosaltres.

---

57. — Llc. VI, 25. *els qui esteu saciats ara.* Vg. omet *ara.* — 26. *quan tots els homes benparlaran.* Vg. omet *tots.*
Mt. V, 4. 5. Gairebé tots els mss., entre ells els més autoritzats, i la majoria de versions antigues inverteixen l'ordre d'aquests dos versicles, que, amb Vg. i Pares occidentals, Lagrange ha mantingut per raons de crítica interna.

58. Christus non soluit sed adimplet Legem.

Mt. V, 17. 20.

Mt. V. [17] Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι·

[20] λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

59. Perficitur praeceptum de non occidendo.

Mt. V, 21-24.

Mt. V. [21] Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. [22] Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. [23] ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, [24] ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

60. De non moechando. cf. 133.

Mt. V, 27-30 [XVIII, 8-9]; [Mc. IX, 43. 45. 47].

Mt. V. [27] Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Οὐ μοιχεύσεις. [28] Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· [29] εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν· [30] καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.

[Mt. XVIII. [8] Εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. [9] καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. cf. § 133.]

[Mc. IX. [43] Καὶ ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον· [45] καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. [47] καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. cf. § 133.]

61. De repudiatione. cf. 214.

Mt. V, 31-32; † Lc. XVI, 18; [Mc. X, 11-12]; [Mt. XIX, 9].

Mt. V. [31] Ἐρρέθη δέ Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. [32] Ἐγὼ δὲ

58. Crist no aboleix la Llei, sinó que la perfecciona.

Mt. V, 17. 20.

Mt. V. [17] No penseu que he vingut a abolir la Llei o els Profetes; no he vingut a abolir, sinó a perfeccionar;

[20] Perquè jo us dic que si la vostra justicia no fos més abundosa que la dels escribes i fariseus, no entrareu pas en el regne dels cels.

59. Són perfeccionats els preceptes: De no matar.

Mt. V, 21-24.

Mt. V. [21] Heu sentit que es digué als antics: No mataràs; i el qui mati serà sotmès al tribunal. [22] Doncs, jo us dic que tot el qui s'enfelloneix contra el seu germà serà sotmès al tribunal; i el qui digui al seu germà: Beneit, serà sotmès al sanedrí; i el qui li digui: Foll, serà reu per a la geenna del foc. [23] Si, doncs, presentaves la teva ofrena a l'altar, i allí et recordessis que el teu germà té alguna cosa contra tu, [24] deixa la teva ofrena davant l'altar, i vés primer a fer les paus amb el teu germà, i llavors vina a presentar la teva ofrena.

60. De no adulterar. cf. 133.

Mt. V, 27-30 [XVIII, 8-9]; [Mc. IX, 43. 45. 47].

Mt. V. [27] Heu sentit que es digué: No faràs adulteri. [28] Doncs, jo us dic que tot aquell qui es mira una dona per cobejar-la, ja ha fet adulteri amb ella en el seu cor. [29] I si el teu ull dret t'escandalitza, treu-te'l i llança'l de tu; car més et val que un dels teus membres es perdi, i que tot el teu cos no sigui llançat a la geenna. [30] I si la teva mà dreta t'escandalitza, talla-la i llança-la de tu; car més et val que un dels teus membres es perdi, i que tot el teu cos no vagi a la geenna.

[*Mt. XVIII.* [8] Si, doncs, la teva mà o el teu peu t'escandalitza, talla'l i llança'l de tu: t'és millor d'entrar a la vida manc o coix, que no pas, tenint les dues mans o els dos peus, ésser tirat al foc etern. [9] I si el teu ull t'escandalitza, treu-te'l i llança'l de tu: t'és millor d'entrar a la vida amb un sol ull, que no pas, tenint els dos ulls, ésser tirat a la geenna del foc.] *cf.* § 133.

[*Mc. IX.* [43] I si t'escandalitzés la teva mà, talla-la: t'és millor d'entrar manc a la vida, que no pas, tenint les dues mans, anar-te'n a la geenna, al foc inextingible. [45] I si el teu peu t'escandalitzés, talla'l: t'és millor d'entrar a la vida coix, que no pas, tenint els dos peus, ésser llançat a la geenna. [47] I si el teu ull t'escandalitzés, llança'l: t'és millor d'entrar amb un ull al regne de Déu, que no pas, tenint els dos ulls, ésser tirat a la geenna.] *cf.* § 133.

61. Del repudi. cf. 214.

Mt. V, 31-32; † Llc. XVI, 18; [Mc. X, 11-12]; [Mt. XIX, 9].

Mt. V. [31] També es digué: El qui repudiarà la seva muller li donarà acta de divorci. [32] Doncs,

---

59.—Mt. V, 21-22. *Serà sotmès al tribunal... al sanedrí... serà reu per a la geenna del foc.* Ateses les usances jurídiques dels hebreus, aquest és el sentit de la frase grega: ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει... τῷ συνεδρίῳ... εἰς τὴν γεενναν τοῦ πυρός. Vg. verteix: *reus erit iudicio... concilio... gehennae ignis.*

60. —Mt. XVIII, 8. *manc:* κυλλός. Vg.: *debilis.*—Mc. IX, 43-47. cf. § 133.

λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχᾶται.

† Lc. XVI. 18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

[Mc. X. 11...ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, 12 καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται. cf. § 214.]

[Mt. XIX. 9 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται. cf. § 214.]

62. De iureiurando.

Mt. V, 33-37.

Mt. V. 33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. 34 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ. 35 μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως· 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. 37 ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.

63. De talione et condonatione.

† Lc. VI, 29-30; Mt. V, 38-42.

† Lc. VI. 29 Τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς.

30 παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει.

Mt. V. 38 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 39 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα σου, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 41 καὶ ὅστίς σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.

64. Regula aurea.

† Lc. VI, 31; Mt. VII, 12.

† Lc. VI. 31 Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

Mt. VII. 12 Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

Mt. V, 39. ραπιζει (THV) pot. q. ραπισει (S).—σιαγονα σου (H) uel σου σιαγ. (SV).—VII, 12. εαν (TH) uel αν (SV).

jo us dic que tot aquell qui repudia la seva muller, llevat per causa de fornicació, la fa ésser adúltera, i el qui es casa amb una repudiada fa adulteri.

† *Llc. XVI.* 18 Tot el qui repudia la seva muller i es casa amb una altra fa adulteri, i el qui es casa amb una repudiada del marit fa adulteri.

[*Mc. X.* 11 ...El qui repudia la seva muller i es casa amb una altra fa adulteri contra ella; 12 i si una dona repudia el seu marit i es casa amb un altre, fa adulteri.] *cf.* § 214.

[*Mt. XIX.* 9 I jo us dic: El qui repudia la seva muller, si no és per fornicació, i es casa amb una altra, fa adulteri.] *cf.* § 214.

62. Del jurament.

Mt V, 33-37.

Mt. V. 33 Encara heu sentit que es digué als antics: No perjuraràs, i compliràs al Senyor els teus juraments. 34 Doncs, jo us dic de no jurar de cap manera: ni pel cel, puix soli és de Déu; 35 ni per la terra, puix escambell és dels seus peus; ni per Jerusalem, puix ciutat és del gran Rei; 36 ni pel teu cap no juressis, puix ni un cabell tu no pots fer tornar blanc o negre. 37 Que la vostra paraula sigui: Sí, sí; no, no; i el que passa d'això, ve del mal.

63. Del talió i de la condonació.

† Llc. VI, 29-30; Mt. V, 38-42.

† *Llc. VI.* 29 A qui et pega a una galta, para-li l'altra, i de qui et pren el mantell, ni la túnica no defensis.

30 A tot el qui et demana dóna, i de qui et pren el teu bé no reclamis.

Mt. V. 38 Heu sentit que es digué: Ull per ull, i dent per dent. 39 Doncs, jo us dic de no resistir el dolent; ans si algú et pega a la galta dreta, para-li també l'altra; 40 i al qui vol pledejar amb tu i prendre't la túnica, cedeix-li també el mantell; 41 i si algú et requestés per una milla, fes-ne amb ell dues. 42 Dóna a qui et demana, i a qui et vol manllevar, no el rebutgis.

64. Regla àuria.

† Llc. VI, 31; Mt. VII, 12.

† *Llc. VI.* 31 I tal com voleu que els homes facin a vosaltres, també vosaltres feu igual a ells.

Mt. VII. 12 Tot allò, doncs, que voleu que els homes facin a vosaltres, així també vosaltres feu-ho a ells; car aquesta és la Llei i els Profetes.

---

61. — Aquests textos dogmàtics, junt amb els de Mt. XIX, 6; Mc. X, 9 (cf. § 214) expressen la santedat del sagrament del matrimoni i la unitat i indissolubilitat del vincle conjugal, tal com l'Església tostemps ha ensenyat. (cf. Conc. Trid., sess. XXIV, càn. 1, 2, 7). — En Mt. XIX, 9 la frase restrictiva *si no és per fornicació* es refereix solament al verb anterior *el qui repudia,* i no al de l'oració següent *i es casa,* com apar més clarament comparant aquell lloc amb el del mateix evangelista, V, 32, construït diferentment. No pot, doncs, significar el divorci propiament dit, dissolució del vincle, sinó solament la separació de cossos i de béns, que l'Església permet en cas d'adulteri.

Mt. XIX, 9. Vg., amb B i diverses versions antigues, afegeix com en Mt. V, 32: *i el qui es casa amb una repudiada fa adulteri.*

62.—Mt. V, 37. *del mal;* ço és, de la corrupció de la natura humana, inclinada a falsetat, que fa necessari l'ús del jurament.

63. — Mt. V, 41. *fes-ne amb ell dues.* Vg. amb alguns mss.: *fes-ne amb ell encara altres dues.*

V, 42. *a qui et vol manllevar, no el rebutgis.* Vg.: *uolenti mutuari a te, ne auertaris.*

65. De amore inimicorum.

Lc. VI, 27-28. 32-36; Mt. V, 43-48.

Lc. VI. 27 Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, 28 εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. 29-30 = § 63; 31 = § 64.

32 καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. 33 καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. 34 καὶ ἐὰν δανίσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. 35 πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. 36 Γίνεσθε οἰκτίρμονες καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

Mt. V. 43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· 45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 47 καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;

48 Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

66. Omnia propter Deum.

Mt. VI, 1.

Mt. VI. 1 Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

67. De eleemosyna.

Mt. VI, 2-4.

Mt. VI. 2 Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, 4 ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.

68. De oratione.

Mt. VI, 5-6.

Mt. VI. 5 Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

Lc. VI, 36. om. και p. καθως (TH) pot. q. add. (SV).

65. De l'estimació als enemics.

Llc. VI, 27-28. 32-36; Mt. V, 43-48.

Llc. VI. 27 A vosaltres, però, els que escolteu, us dic: Estimeu els vostres enemics, feu bé als qui us odien, 28 beneïu els qui us maleeixen, pregueu pels qui us calumnien. 29-30 = § 63; 31 = § 64.

32 I si estimeu els qui us estimen, ¿quin grat en teniu? Car també els pecadors estimen a qui els estima. 33 I si feu bé als qui us fan bé, ¿quin grat en teniu? També els pecadors fan igual. 34 I si fieu a aquells de qui espereu cobrar, ¿quin grat en teniu? També els pecadors fien als pecadors, per rebre'n altre tant. 35 Ans estimeu els vostres enemics, i feu bé i fieu, sense esperar-ne res; i serà gran la vostra recompensa, i sereu fills de l'Altíssim, car bo és ell envers els desagraïts i dolents. 36 Sigueu misericordiosos, com misericordiós és el vostre Pare.

Mt. V. 43 Heu sentit que es digué: Estimaràs el teu proïsme, i odiaràs el teu enemic. 44 Doncs, jo us dic: Estimeu els vostres enemics, i pregueu pels qui us persegueixen; 45 per tal que sigueu fills del vostre Pare qui és en els cels, car fa sortir el seu sol sobre dolents i bons, i ploure sobre justos i injustos. 46 Car si estimeu els qui us estimen, ¿quina recompensa teniu? ¿No fan el mateix també els publicans? 47 I si saludeu només els vostres germans, ¿què feu de més? ¿No fan el mateix també els gentils?

48 Sigueu, doncs, perfectes vosaltres, com perfecte és el vostre Pare celestial.

66. Tot per Déu.

Mt. VI, 1.

Mt. VI. 1 I mireu de no fer la vostra justícia davant els homes per ésser vistos d'ells; car altrament no teniu recompensa davant vostre Pare qui és en els cels.

67. De l'almoina.

Mt. VI, 2-4.

Mt. VI. 2 Quan facis, doncs, almoina, no toquis la trompeta davant teu, com fan els hipòcrites a les sinagogues i als carrers, per tal d'ésser lloats dels homes; en veritat us dic, tenen rebuda llur recompensa. 3 Ans, quan tu facis almoina, no sàpiga la teva esquerra què fa la dreta, 4 talment que la teva almoina sigui en el secret; i el teu Pare, que veu en el secret, t'ho pagarà.

68. De l'oració.

Mt. VI, 5-6.

Mt. VI. 5 I, quan pregueu, no sigueu com els hipòcrites; car amen d'estar-se pregant en les sinagogues i en els cantons de les places, per fer-se veure dels homes; en veritat us dic, tenen rebuda llur re-

65.—Mt. V, 44. Vg. amb D: *Estimeu els vostres enemics, feu bé als qui us odien, i pregueu pels qui us persegueixen i calumnien.* — 45... *car fa sortir.* Vg. i alguns mss.: ...*qui fa sortir.*

66.—Mt. VI, 1. *justícia.* Diversos mss.: *almoina.* El mot hebreu *tsᵉdhakah,* justícia, havia acabat per significar sobretot *almoina.* cf. v. 2.

ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.

69. De ieiunio

Mt. VI, 16-18.

Mt. VI. 16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι.

70. De non iudicando proximum.

Lc. VI, 37-42; Mt. VII, 1-5.

Lc. VI. 37 Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. 38 δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. * 39 Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; cf. § 114. * 40 οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. cf. § 173. 41 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

Mt. VII. 1 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· 2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε,

καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. cf. § 87.

3 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; 4 ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; 5 ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

71. De sacris non profanandis.

Mt. VII, 6.

Mt. VII. 6 Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μή ποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

Mt. VII, 4. εκ (TH) pot. q. απο (SV). — 6. καταπατησουσιν (TH) pot. p. καταπατησωσιν (SV).

compensa. 6 Ans, tu, quan preguis, entra en la teva cambra, i, tancant la teva porta, prega al teu Pare en el secret; i el teu Pare, que veu en el secret, t'ho pagarà.

69. Del dejuni.

Mt. VI, 16-18.

Mt. VI. 16 I, quan dejuneu, no feu el posat trist, com els hipòcrites; car desparencen llurs rostres per mostrar als homes que ells dejunen; en veritat us dic, tenen rebuda llur recompensa. 17 Ans, tu, quan dejunes, ungeix el teu cap i renta la teva cara, 18 a fi de no mostrar als homes que dejunes, sinó al teu Pare que és present en el secret; i el teu Pare, que veu en el secret, t'ho pagarà.

70. De no judicar el proïsme.

Llc. VI, 37-42; Mt. VII, 1-5.

Llc. VI. 37 I no judiqueu, i no sereu judicats; i no condemneu, i no sereu condemnats; perdoneu, i sereu perdonats. 38 Doneu, i se us donarà: bona mesura, atapeïda, sacsejada, sobreïxent, abocaran a la vostra falda; car amb la mesura que mesureu, us serà tornada mesura. * 39 I els deia també una paràbola: ¿És que pot un cec guiar un cec? ¿No cauran tots dos a una fossa? *cf.* § 114. * 40 No hi ha deixeble sobre el mestre; instruït, però, tot deixeble serà com el seu mestre. *cf.* § 173. 41 ¿I per què mires la brossa que hi ha a l'ull del teu germà, i la biga que hi ha en el teu propi ull no repares? 42 ¿O com pots dir al teu germà: Germà, deixa: trauré la brossa que hi ha en el teu ull; no veient tu mateix en el teu ull la biga? Hipòcrita, treu primer la biga del teu ull, i llavors hi veuràs per a treure la brossa que hi ha a l'ull del teu germà.

Mt. VII. 1 No judiqueu, perquè no sigueu judicats; 2 car, amb el judici que judiqueu, sereu judicats,

i, amb la mesura que mesureu, us serà mesurat. *cf.* § 87.

3 ¿I per què mires la brossa que hi ha a l'ull del teu germà, i la biga que hi ha en el teu ull no repares? 4 ¿O com dius al teu germà: Deixa, trauré la brossa del teu ull? i, ves, en l'ull teu hi ha la biga. 5 Hipòcrita, treu primer del teu ull la biga, i llavors hi veuràs per a treure la brossa de l'ull del teu germà.

71. De no profanar les coses sagrades.

Mt. VII, 6.

Mt. VII. 6 No doneu als cans les coses santes, ni llenceu les vostres perles davant els porcells, no sigui que les trepitgin amb llurs peus i, girant-se, us destrocin.

70.—Llc. VI, 40. *instruït, però, tot deixeble...*, ço és, el deixeble, acabada la seva formació, esdevindrà com el seu mestre. D'altres interpretacions: a) *tot deixeble, però, serà (ha d'ésser) instruït com el seu mestre;* b) *però tot deixeble, àdhuc instruït, serà (només) com el seu mestre;* c) *serà, però, perfet el deixeble, si és com el seu mestre* (Vg. Cl.).
VI, 42. *treure... la biga (brossa) que hi ha en el ull...* Vg. sempre: *treure... de l'ull...*

72. De angusta porta et arcta uia.

Mt. VII, 13-14; [Lc. XIII, 24-25].

Mt. VII. [13] Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. [14] τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

[Lc. XIII. [24] Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, [25] ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. cf. § 184.]

73. Cauendum ab hypocritis.

Lc. VI, 43-45; Mt. VII, 15-18 [19] 20. XII, 33-37.

Lc. VI. [43] Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. [44] ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν.

[45] ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Mt. VII. [15] Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες. [16] ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; [17] οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. [18] οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. [[19] πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. cf. § 16.] [20] ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

Mt. XII. [33] Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. [34] γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες;

ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. [35] ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. [36] Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· [37] ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

Lc. VI, 45. αυτου (SV) pot. q. om. (TH).
Mt. VII, 13. om η πυλη p. πλατεια (H) pot q add. (TSV).—14. τι (SV) pot q. οτι (TH).—15. om. δε p. προσεχετε (TH) pot q. add. (SV). — 18. ποιειν (HV) pot. q. ενεγκειν 2°. (TS). — XII, 35. om. τα a. αγαθα (HV) uel add. (TS) — 36. om. εαν p. ο (TH) pot q add. (SV).

72. De la porta estreta i la via justa.

Mt. VII, 13-14; [Llc. XIII, 24-25].

Mt. VII. [13] Entreu per la porta estreta; perquè ampla és i espaiosa la via que mena a la perdició, i molts són els qui entren per ella. [14] Com és estreta la porta i justa la via que mena a la vida, i pocs són els qui la troben!

[*Llc. XIII.* [24] Maldeu d'entrar per la porta estreta, car molts, us dic, cercaran d'entrar-hi, i no podran. [25] Després que el cap de casa s'hagi llevat i tancat la porta, començareu d'estar-vos a fora i de trucar a la porta, dient: Senyor, obriu-nos; i, responent, us dirà: No sé pas vosaltres d'on sou.] *cf.* § 184.

73. Alerta amb els hipòcrites.

Llc. VI, 43-45; Mt. VII, 15-18 [19] 20. XII, 33-37.

Llc. VI. [43] Car no hi ha arbre bo que faci fruit dolent, ni tampoc arbre dolent que faci fruit bo. [44] Perquè cada arbre es coneix pel propi fruit; car d'arços no cullen pas figues, ni d'una romaguera no veremen raims.

[45] L'home bo, del bon tresor del seu cor, treu cosa bona; i el dolent, del dolent tresor, treu cosa dolenta; car de l'abundància del cor parla la seva boca.

Mt. VII. [15] Guardeu-vos dels falsos profetes, que vénen a vosaltres amb vestimenta d'ovella, i per dintre són llops rapissers. [16] Per llurs fruits els reconeixereu; ¿és que d'arços cullen raïms, o d'abriulls figues? [17] Així tot arbre bo fa fruits bons, i l'arbre dolent fa fruits dolents. [18] No pot arbre bo llevar fruits dolents, ni arbre dolent fer fruits bons. [[19] Tot arbre que no fa fruit bo és tallat i llençat al foc.] *cf.* § 16. [20] Per llurs fruits, doncs, els reconeixereu.

Mt. XII. [33] O feu bo l'arbre i bo el seu fruit, o feu dolent l'arbre i dolent el seu fruit; car pel fruit es coneix l'arbre. [34] Raça de víbries, ¿com podeu parlar coses bones, essent dolents?

Car de l'abundància del cor la boca parla. [35] L'home bo, del seu bon tresor, treu coses bones; i l'home dolent, del seu dolent tresor, treu coses dolentes. [36] I us dic que tota paraula sobrera, que diran els homes, d'ella donaran compte en el dia del judici; [37] car per les teves paraules seràs justificat, i per les teves paraules seràs condemnat.

72.— Mt. VII, 13. *ampla és i espaiosa la via.* Però Vg. amb el corrent general de la tradició manuscrita i majoria d'edicions crítiques: *ampla és la porta i espaiosa la via.*
73.—Llc. VI, 45.[b] Vg : *car de l'abundància del cor la boca parla,* com en Mt. XII, 34.
Mt. VII, 15-20. Comparat amb el de Vg., el text grec presenta lleus variants de sinonímia i formes verbals, que donen a aquesta perícope més relleu d'expressió.

74. A discipulis requiruntur opera bona.

Lc. VI, 46; Mt. VII, 21.

Lc. VI. [46] Τί δέ με καλεῖτε Κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;

Mt. VII. [21] Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

75. Conclusio sermonis.

Lc. VI, 47-49; Mt. VII, 24-27.

Lc. VI. [47] Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· [48] ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν. [49] ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα,

Mt. VII. [24] Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. [25] καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

[26] Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. [27] καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

76. Capharnaum sanatur seruus centurionis.

Lc. VII, 1-10; Mt. VII, 28ª. VIII, 5-10. 13.

Lc. VII. [1] Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

[2] Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. [3] ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. [4] οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι Ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο, [5] ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. [6] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς.

Mt. VII. [28] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, 28ᵇ-29 § 41.

VIII. [5] Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν [6] καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος.

[7] καὶ λέγει αὐτῷ Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.

Mt. VIII, 7. και α. λεγει (SV) pot. q. om. (TH).

74. Els deixebles han de fer bones obres.

Llc. VI, 46; Mt. VII, 21.

Llc. VI. [46] ¿I per què m'anomeneu Senyor, Senyor, i no feu les coses que us dic?

Mt. VII. [21] No tot el qui em diu: Senyor, Senyor, entrarà en el regne dels cels, sinó el que fa la voluntat del meu Pare qui és en els cels.

75. Conclusió del sermó.

Llc. VI, 47-49; Mt. VII, 24-27.

Llc. VI. [47] Tot aquell que ve a mi, i escolta les meves paraules i les compleix, us faré veure a qui és semblant. [48] És semblant a un home bastint una casa, el qual cavà, i enfondí, i posà els fonaments damunt la roca; i, venint la riada, el riu envestí contra aquella casa, i no la pogué somoure, per ésser ella ben bastida. [49] I el qui escoltà i no complí, és semblant a un home que bastí la seva casa damunt la terra sense fonament; i l'envestí el riu, i de seguida s'esfondrà, i fou gran l'enrunament d'aquella casa.

Mt. VII. [24] Tot aquell, doncs, que sent de mi aquestes paraules i les compleix, serà comparable a un home prudent que bastí la seva casa sobre la roca. [25] I davallà la pluja, i vingueren les riades, i bufaren els vents, i es precipitaren contra aquella casa, i no caigué, per tal com era fonamentada sobre la roca.

[26] I tot aquell que sent de mi aquestes paraules i no les compleix, serà comparable a un home insensat que bastí la seva casa sobre l'arena. [27] I davallà la pluja, i vingueren les riades, i bufaren els vents, i es precipitaren contra aquella casa, i caigué, i fou gran la seva esfondrada.

76. A Cafarnaüm és guarit el servent del Centurió.

Llc. VII, 1-10; Mt. VII, 28ª. VIII, 5-10. 13.

Llc. VII. [1] Quan acabà totes les seves paraules a oïda del poble, entrà a Cafarnaüm.

[2] I un centurió tenia malalt, a punt de morir, un servent que molt estimava. [3] I, havent sentit parlar de Jesús, li trameté uns ancians dels jueus, pregant-lo que vingués a salvar el seu servent. [4] I ells, havent-se presentat a Jesús, el pregaven instantment, dient-li: És digne que li atorgueu això, [5] car estima la nostra nació, i és ell qui ens ha bastit la sinagoga. [6] I Jesús se n'anava amb ells.

Mt. VII. [28a] I s'esdevingué que, quan Jesús hagué acabat aquestes paraules, 28ᵇ-29 § 41.

VIII. [5] I, havent ell entrat a Cafarnaüm, se li atansà un centurió, pregant-lo [6] i dient: Senyor, el minyó meu jeu paralític a casa, horriblement turmentat.

[7] I li diu: Jo vindré a guarir-lo.

74. — Mt. VII, 21. Vg. amb alguns mss. afegeix a la fi: *...aquest entrarà en el regne dels cels.*
75. — Llc. VI, 48. *per ésser ella ben bastida.* Vg. amb diversos mss.: *per tal com era fonamentada sobre la roca,* com en Mt. VII, 25.

ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψεν φίλους ὁ ἑκατοντάρχος λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκύλλου, οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς, 7 διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου· 8 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 9 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. 10 καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗρον τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 10 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὗρον.

13 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ Ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

77. Nain filius uiduae ad uitam reuocatur.

Lc. VII, 11-17.

Lc. VII. 11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολύς. 12 ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. 13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ Μὴ κλαῖε. 14 καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. 15 καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. 16 Ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. 17 καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

78. Iohannis captiui legatio ad Iesum.

Lc. VII, 18-23; Mt. XI, 2-6.

Lc. VII. 18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννει οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης 19 ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 20 παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 21 ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονη-

Mt. XI. 2 Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 3 εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

Lc. VII, 6. ικανος ειμι (TH) uel ε. ι. (SV). — 11. τω (HSV) pot. q. τη (T). — 12. μονογενης υιος (THV) pot. q. υ. μ. (S). — 16. παντας (HV) pot. q. απαντας (TS). — 19. αλλον (TSV) pot. q. ετερον (H). — 20. απεστειλεν (H) uel απεσταλκεν (TSV).

Mt. VIII, 8. και a αποκριθεις (SV) pot. q. δε p. (TH).

I, quan ja no era gaire lluny de la casa, trameté uns amics el centurió a dir-li: Senyor, no us molesteu, car no só digne que entreu sota el meu sostre. 7 Per això no m'he cregut digne jo mateix de venir a vós; però, digueu-ho de paraula, i el meu minyó sigui guarit. 8 Car també jo só home sotmès a potestat, i tinc soldats sota meu, i dic a aquest: Vés, i va; i a un altre: Vina, i ve; i al meu servent: Fes això, i ho fa. 9 I Jesús, en sentir això, l'admirà; i, girant-se a la multitud que el seguia, deia: Us dic, ni a Israel no he trobat tanta fe. 10 I, en tornar a la casa, els qui havien estat enviats trobaren sa i bo el servent.

8 I, responent, el centurió digué: Senyor, no só digne que entreu sota el meu sostre; ans digueu-ho només de paraula, i el meu minyó serà guarit. 9 Car també jo só home sota potestat, i tinc soldats sota meu, i dic a aquest: Vés, i va; i a l'altre: Vina, i ve; i al meu servent: Fes això, i ho fa. 10 I Jesús, en sentir-ho, s'admirà, i digué als que el seguien: En veritat us dic, en ningú no he trobat tanta fe a Israel.

13 I al centurió digué Jesús: Vés, tal com has cregut, et sigui fet; i fou guarit el minyó en aquella hora.

77. A Naïm és ressuscitat el fill d'una vídua.

Llc. VII, 11-17.

Llc. VII. 11 I s'esdevingué que tot seguit es posà en camí vers la ciutat anomenada Naïm, i amb ell anaven els seus deixebles i una multitud nombrosa. 12 I, quan fou prop de la porta de la ciutat, heus aquí que s'emportaven un mort, fill únic de la seva mare, i era una vídua, i amb ella hi havia bon nombre de gent de la ciutat. 13 I, havent-la vista el Senyor, es compadí d'ella, i li digué: No ploris. 14 I, atansant-se, tocà el fèretre; i els qui el portaven s'aturaren, i digué: Jove, jo t'ho dic: Aixeca't. 15 I el mort es posà assegut, i començà a parlar; i el donà a la seva mare. 16 I a tots prengué temor; i glorificaven Déu, dient: Un gran profeta ha sorgit entre nosaltres; i: Ha visitat Déu el seu poble. 17 I aquesta veu sobre ell corregué per tota la Judea i per tota la regió del voltant.

78. Missatgers de Joan empresonat a Jesús.

Llc. VII, 18-23; Mt. XI, 2-6.

Llc. VII. 18 I anunciaren a Joan els seus deixebles totes aquestes coses. I, havent cridat dos dels seus deixebles, Joan 19 envià a dir al Senyor: ¿Sou vós el qui ve, o n'esperem un altre? 20 I, presentant-se a ell aquests homes, digueren: Joan el Baptista ens ha enviat a dir-vos: ¿Sou vós el qui ve, o n'esperem un altre? 21 En aquella mateixa hora en guarí molts de malalties i sofrences

Mt. XI. 2 I Joan, havent sentit a la presó les obres de Crist, pels seus deixebles li envià 3 a dir: ¿Sou vós el qui ve, o n'esperem un altre?

---

76. — Llc. VII, 7. *sigui guarit.* Vg. amb ℵ: *serà guarit,* com en Mt. VIII, 8. — VII, 9. *l'admirà.* Vg.: *s'admirà,* com en Mt. VIII, 10. — VII, 10. *el servent.* Vg.: *el servent que estava malalt.*

Mt. VIII, 9. *sota potestat.* Vg., com en Llc. VII, 8,: *sub potestate constitutus;* lliçó que es troba en ℵ B. — VIII, 10. *en ningú no he trobat tanta fe.* Vg., amb alguns mss., omet *en ningú,* com en Llc. VII, 9.

78. — Llc. VII, 19. *al Senyor.* Vg. Cl. amb ℵ: *a Jesús.*

Mt. XI, 2. *pels seus deixebles.* Vg. amb alguns mss.: *per dos dels seus deixebles,* concordant amb Llc. VII, 18 (Vg.: 19).

ρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. [22] καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννει ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· [23] καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

[4] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννει ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· [5] τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· [6] καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

79. Iohannes praecursor et ipse Christus a generatione praua uindicantur.

Lc. VII, 24-35 † XVI, 16; Mt. XI, 7-19.

Lc. VII. [24] Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; [25] ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν, [26] ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. [27] οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται cf. Mc. I, 2, § 15.

Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου,

[28] λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν.

† XVI. [16] Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

VII. [29] Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· [30] οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. cf. § 237. [31] Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; [32] ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ἃ λέγει

Ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·
ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε·

[33] ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἐσθίων ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει· [34] ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων,

Mt. XI. [7] Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; [8] ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. [9] ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. [10] οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

[11] ἀμὴν λέγω ὑμῖν οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν.

[13] πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν.

[12] ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν.

[14] καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. [15] Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

[16] Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις [17] λέγουσιν

Ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·
ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε.

[18] ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν Δαιμόνιον ἔχει· [19] ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν Ἰδοὺ ἄνθρω-

Lc VII, 22. om. οτι a τυφλοι (H) pot. p. add (TSV). — και a κωφοι (H) pot q om. (TSV) — 24 25 26. εξηλθατε (H) pot. q εξεληλυθατε (TSV) — 28. om. γαρ p. λεγω (TH) pot q. add (SV) — προφητης (TS) uel om. (HV).
Mt XI, 6 εαν (TSV) pot q. αν (H) — 8 om εισιν p. βασιλεων (TH) uel add (SV) — 10. om. γαρ p. ουτος (TH) pot q. add. (SV)

i mals esperits, i a molts cecs féu gràcia de veure-hi. [22] I, responent, els deia: Aneu a contar a Joan el que heu vist i sentit: Cecs hi veuen, coixos caminen, leprosos són netejats, i sords hi senten, morts ressusciten, pobres són evangelitzats; [23] i benaurat és aquell que no s'hagi escandalitzat en mi.

[4] I Jesús, responent, els digué: Aneu a contar a Joan el que sentiu i veieu: [5] Cecs hi veuen i coixos caminen, leprosos són netejats i sords hi senten, i morts ressusciten i pobres són evangelitzats; [6] i benaurat és aquell que no s'hagi escandalitzat en mi.

79. Vindicació de Joan el Precursor i del mateix Crist contra la generació perversa.

Llc. VII, 24-35 † XVI, 16; Mt. XI, 7-19.

Llc. VII. [24] I, quan hagueren partit els missatgers de Joan, començà a dir de Joan a les multituds: ¿ Què heu sortit a contemplar al desert? ¿ Una canya sacsejada pel vent? [25] Doncs ¿ què heu sortit a veure? ¿ Un home vestit amb flonges vestidures? Mireu, els qui van amb vestit sumptuós i viuen en platxeri són als palaus dels reis! [26] Doncs, ¿ què heu sortit a veure? ¿ Un profeta? Sí, us dic, i més que profeta. [27] Ell és de qui és escrit: *cf. Mc. I, 2, § 15.*

Vet aquí que jo tramet mon missatger davant la teva faç,
qui el teu camí prepararà davant de tu.

[28] Us dic, entre els nats de dona, cap profeta no hi ha major que Joan; i el més petit en el regne de Déu és major que ell.

† *XVI.* [16] La Llei i els Profetes fins a Joan; de llavors ençà el regne de Déu és evangelitzat, i amb violència hom hi entra.

VII. [29] I tot el poble que escoltà, i els publicans, acataren el voler de Déu, fent-se batejar amb el baptisme de Joan. [30] Però els fariseus i els doctors de la Llei frustraren en si mateixos el designi de Déu, no fent-se batejar d'ell. *cf.* § 237. [31] ¿ A qui, doncs, compararé els homes d'aquesta generació, ni a qui són semblants? [32] Són semblants a uns nois que seuen a la plaça i, cridant els uns envers els altres, diuen:

Hem tocat la flauta per a vosaltres, i no heu dansat;
hem cantat complantes, i no heu plorat.

[33] Car ha vingut Joan el Baptista, que no menjava pa ni bevia vi, i dieu: Té dimoni; [34] ha vingut el Fill de l'home, que menja i beu, i dieu: Heus aquí

Mt. XI. [7] I, mentre ells partien, Jesús començà a dir de Joan a les multituds: ¿ Què heu sortit a contemplar al desert? ¿ Una canya sacsejada pel vent? [8] Doncs, ¿ què heu sortit a veure? ¿ Un home flonjament vestit? Mireu, els homes que porten flonjes vestidures són a les cases dels reis. [9] Doncs, ¿ a què heu sortit? ¿ A veure un profeta? Sí, us dic, i més que profeta. [10] Ell és de qui és escrit:

Vet aquí que jo tramet mon missatger davant la teva faç,
qui el teu camí prepararà davant de tu.

[11] En veritat us dic: No ha sorgit un, entre els nats de dona, major que Joan el Baptista; i el més petit en el regne dels cels és major que ell.

[13] Car tots els Profetes i la Llei fins a Joan profetaren.

[12] I des dels dies de Joan el Baptista fins ara, el regne dels cels és pres amb violència, i els qui forcegen l'arrabassen.

[14] I, si ho voleu comprendre, ell és Elias, el qui ha de venir. [15] Qui tingui orelles, que hi senti.

[16] ¿ I a qui compararé aquesta generació? És semblant a uns nois asseguts a les places, els quals, cridant envers els altres, [17] diuen:

Hem tocat la flauta per a vosaltres, i no heu dansat;
hem cantat complantes, i no heu fet plany.

[18] Car ha vingut Joan que no menjava ni bevia, i diuen: Té dimoni; [19] ha vingut el Fill de l'home, que menja i beu, i diuen: Heus aquí un

79.—Llc. VII, 27; Mt. XI, 10. El text de Mal., III, 1, aquí citat, diu literalment: *Heus aquí que jo tramet mon missatger — i ell prepararà el camí davant la meva faç.*
XVI, 16. *amb violència hom hi entra.* Sembla la interpretació més ajustada d'aquest lloc. D'altres interpretacions: a) *tot el qui empra violència hi entra;* b) *tothom s'esforça per entrar-hi;* Vg.: *omnis in illud uim facit;* c) *tothom fa violència contra ell.*
VII, 29. *acataren el voler de Déu.* Literalment: *justificaren Déu (reconegueren el dret de Déu).*— 30. *frustraren.* Vg.: *spreuerunt.* — 31. Vg. Cl. i Text Rec. comencen versicle així: *I digué el Senyor:* .
Mt. XI, 9. *¿ a què heu sortit? ¿ A veure un profeta?* Vg. Cl. amb alguns mss.: *¿ què heu sortit a veure? ¿ Un profeta?*—15. Vg. amb diversos mss. *Qui tingui orelles per a sentir...* (cf. Mt. XIII, 9. 43; Mc. IV, 9. 23; Llc. VIII, 8; XIV, 15).

καὶ λέγετε Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. [35] καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς.

πος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς.

80. Quoniam dilexit multum, mulier peccatrix dimittitur in pace.

Lc. VII, 36-50.

Lc. VII. [36] Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. [37] Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου [38] καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. [39] Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. [40] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ Διδάσκαλε, εἰπέ, φησίν. [41] Δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ τινί. ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. [42] μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; [43] ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὀρθῶς ἔκρινας. [44] καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν. [45] φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. [46] ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψεν τοὺς πόδας μου. [47] οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. [48] εἶπεν δὲ αὐτῇ Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. [49] καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; [50] εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

81. Iesus praedicat, aliquot ministrantibus feminis.

Lc. VIII, 1-3.

Lc. VIII. [1] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, [2] καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, [3] καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

82. Sollicitudo parentum Iesu.

Mc. III, 20-21.

Mc. III. [20] Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. [21] καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν, ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.

Lc. VII, 33. πινων οινον (TH) pot. q. ο. π. (SV). — 42. om. δε p. εχοντων (TH) pot. q. add. (SV). — om ειπε a πλειον (TH) pot q add (SV) — 43. om. δε p αποκριθεις (TH) pot. q add. (SV) — 44. om. τους a. ποδας (H) uel add. (TSV). — 45. διελειπεν (TSV) pot. q. διελιπεν (H). — 46. τους ποδας μου (H) uel μου τ. π. (TSV).
Mc. III, 20. ο a. οχλος (HSV) uel om. (T).

un home golut i bevedor de vi, amic de publicans i pecadors. [35] I la saviesa ha estat justificada per tots els seus fills.

home golut i bevedor de vi, amic de publicans i pecadors. I la saviesa ha estat justificada per les seves obres.

80. Perquè ha estimat molt, la dona pecadora és acomiadada en pau.

Llc. VII, 36-50.

Llc. VII. [36] I el pregava un dels fariseus que mengés amb ell. I, havent entrat a casa del fariseu, es posà a taula. [37] I heus aquí que una dona, que era pecadora en la ciutat, havent sabut que era a taula en la casa del fariseu, emportant-se un vas d'alabastre amb perfum, [38] i posant-se darrera, als peus d'ell, plorant, amb llàgrimes començà d'arrosar-li els peus, i amb els cabells del seu cap els eixugava, i els hi besava, i ungia amb el perfum. [39] I, veient-ho, el fariseu que l'havia invitat parlava dintre seu, dient: Aquest, si fos profeta, sabria qui és i com és la dona que el toca, que és pecadora. [40] I Jesús, responent, li deia: Simó, tinc una cosa per dir-te. Digueu-me, Mestre, fa ell. [41] Dos deutors tenia un prestador; l'un devia cinc cents diners, i l'altre cinquanta. [42] No tenint ells per pagar, en féu francs a tots dos. ¿Qui d'ells, doncs, l'estimarà més? [43] Responent Simó, digué: Suposo que aquell a qui ha condonat més. I ell li digué: Rectament has judicat. [44] I, girant-se envers la dona, deia a Simó: ¿Veus aquesta dona? He entrat a la teva casa, no m'has donat aigua per als peus; i ella amb llàgrimes ha arrosat els meus peus, i amb els seus cabells els ha eixugat. [45] No m'has donat el bes; i ella, des que he entrat, no ha parat de besar els meus peus. [46] No has ungit el meu cap amb oli; i ella amb perfum ha ungit el meus peus. [47] En gràcia d'això, et dic, són perdonats els seus molts pecats, perquè ha estimat molt; aquell, però, a qui poc és perdonat, poc estima. [48] I digué a ella: Són perdonats els teus pecats. [49] I els qui eren amb ell a taula començaren de dir en llur interior: ¿Qui és aquest que fins perdona pecats? [50] I digué a la dona: La teva fe t'ha salvat; vés en pau.

81. Jesús predica. El serveixen unes piadoses dones.

Llc. VIII, 1-3.

Llc. VIII. [1] I s'esdevingué, després d'això, que ell anava seguint ciutats i vilatges, predicant i anunciant la bona nova del regne de Déu, i amb ell els dotze, [2] i algunes dones que havien estat guarides de mals esperits i de llangors, Maria, l'anomenada Magdalena, de qui havien sortit set dimonis, [3] i Joana, muller de Cuza, intendent d'Herodes, i Susanna, i moltes d'altres, les quals del que tenien elles els ajudaven.

82. Neguit dels parents de Jesús.

Mc. III, 20-21.

Mc. III. [20] I ve a casa, i novament s'hi congrega la multitud, talment que ells no podien ni menjar. [21] I, havent-ne hagut esment els seus, vingueren per endur-se'l, car deien que era fora seny.

---

79. – Mt. XI, 19. *I la saviesa ha estat justificada per les seves obres.* Lliçó adoptada per la major part de les edicions crítiques. La majoria de mss., i Vogels (edició corregida 1922), contra ℵ BW 124 i algunes versions antigues: *...pels seus fills.* Les dues lliçons donen, en substància, un sentit coincident.
80. — Llc. VII, 45. *ella, des que he entrat.* Vg.: *ella, des que ha entrat.* — 47. *a qui poc és perdonat, poc estima.* Vg.: *a qui menys és perdonat, menys estima.*
81. — Llc. VIII, 3. *els ajudaven.* Vg. Cl. amb diversos mss.: *l'ajudaven.*
82. – Mc. III, 20. *I ve a casa.* Vg. Cl. amb diversos mss.: *I vénen a casa.*

83. Veri parentes Iesu.

† Lc. VIII, 19-21 [XI, 28]; Mc. III, 31-35; Mt. XII, 46-50.

† Lc. VIII. 19 Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. 21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες. [XI. 28 αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες. cf. § 168.]

Mc. III. 31 Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. 32 καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. 33 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; 34 καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέγει Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· 35 ὃς ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

Mt. XII. 46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. (47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.) 48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

84. Parabola de seminante.

Lc. VIII, 4-8; Mc. IV, 1-9; Mt. XIII, 1-9.

Lc. VIII. 4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς

5 Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. 6 καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν

Mc. IV. 1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. 2 καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ 3 Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. 5 καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν

Mt. XIII. 1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν Ἰησοῦς τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. 2 καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. 3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων

Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. 4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά. 5 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ

Lc. VIII, 19. παρεγενετο (THV) pot q. παρεγενοντο (S). — 20. om. οτι p αυτω (HV) uel add. (TS).
Mc. III, 33. μου p. αδελφοι (TSV) pot. q om. (H) — IV, 5. om. και a. οπου (TSV) pot. q. add. (H).
Mt. XII, 46. om. δε p. ετι (TH) pot. q. add. (SV). — 47. om. (HS) pot. q. add. (TV). — XIII, 4. ηλθεν τα πετεινα και (T) pot. q. ηλθοντα τα πετεινα (HSV).

83. Els veritables parents de Jesús.

† Llc. VIII, 19-21 [XI, 28]; Mc. III, 31-35; Mt. XII, 46-50.

† *Lc. VIII.* 19 I vingueren a trobar-lo la seva Mare i els seus germans, i no podien arribar fins a ell a causa de la multitud. 20 I li fou avisat: La vostra mare i els vostres germans s'estan a fora, que us volen veure. 21 I ell, responent, els deia: La meva mare i els meus germans són aquests, els qui escolten la paraula de Déu i l'acompleixen. [*XI.* 28 I ell digué: Més aviat, benaurats els qui escolten la paraula de Déu i la guarden.] *cf.* § 168.

Mc. III. 31 I vénen la seva Mare i els seus germans; i, de fora estant, enviaren a ell, demanant-lo. 32 I seia entorn seu una multitud; i li diuen: Heus aquí que la vostra mare i els vostres germans a fora demanen per vós. 33 I ell, responent, els diu: ¿Qui és la meva mare i els meus germans? 34 I, esguardant tot entorn els qui seien al seu volt, diu. Heusací la meva mare i els meus germans; 35 el qui faci la voluntat de Déu, aquest m'és germà, i germana, i mare.

Mt. XII. 46 Encara ell parlava a les multituds, heus aquí que la seva Mare i els seus germans eren a fora, cercant de parlar-li. (47 I un li digué: Heus aquí que la vostra mare i els vostres germans són a fora, cercant de parlar-vos.) 48 I ell, responent, digué al qui li ho deia: ¿Qui és la meva mare, i qui són els meus germans? 49 I, estenent la seva mà sobre els seus deixebles, digué: Heus ací la meva mare i els meus germans. 50 Car aquell que faci la voluntat del meu Pare, qui és en els cels, aquest m'és germà, i germana, i mare.

84. Paràbola del sembrador.

Llc. VIII, 4-8; Mc. IV, 1-9; Mt. XIII, 1-9.

Llc. VIII. 4 I, com s'hagués aplegat una gran multitud, i els de les ciutats acudissin a ell, deia en paràbola:

5 Sortí el sembrador a sembrar la seva sement. I, en sembrar, part caigué arran del camí, i fou calcigada, i els ocells del cel se la menjaren. 6 I una altra part caigué sobre la roca, i, nascuda,

Mc. IV. 1 I novament començà d'ensenyar vora la mar. I es congrega al seu voltant una gran multitud, talment, que, pujant a una barca, seia a la mar, i tota la multitud s'estava en terra, vora la mar. 2 I els ensenyava moltes coses en paràboles, i els deia en el seu ensenyament: 3 Escolteu: Heus aquí que sortí el sembrador a sembrar. 4 I s'esdevingué que, en sembrar, part caigué arran del camí, i vingueren els ocells i se la menjaren. 5 I altra part caigué en el pedregar, on no tenia gaire terra, i tot seguit

Mt. XIII. 1 En aquell dia, havent eixit de la casa Jesús, seia vora la mar. 2 I es congregaren al seu voltant grans multituds, tant, que pujà a una barca i s'assegué; i tota la multitud s'estava a la platja. 3 I els parlà moltes coses en paràboles, dient:

Heus aquí que sortí el sembrador a sembrar. 4 I, en sembrar, unes llavors caigueren arran del camí, i vingueren els ocells i se les menjaren. 5 D'altres caigueren en el pedregar, on no tenien gaire terra, i tot seguit nasqueren per no tenir

---

83. — Llc. VIII, 19-21; Mc. III, 31-35; Mt. XII, 46-50. *els germans de Jesús.* cf. nota § 100. En el v. 32 de Mc. nombrosos mss. grecs i molts representants de l'antiga versió llatina afegeixen: *i les vostres germanes,* addició deguda potser a la influència del v. 35. Però Vg. amb ℵ BC i altres, les vss. siríaques, i moltes edicions crítiques ho ometen.

Mc. III, 35. *el qui faci....* Vg. amb diversos mss.: *puix el qui faci...*

Mt. XII, 47. Ometen tot el versicle molts dels millors mss. i diverses versions. — *cercant de parlar-vos.* Vg.: *cercant-vos.*

84. — Mc. IV, 4. *els ocells.* Vg. Cl.: *els ocells del cel.*

ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. [7] καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συνφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. [8] καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ταῦτα λέγων ἐφώνει Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· [6] καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. [7] καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. [8] καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενα, καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν. [9] Καὶ ἔλεγεν Ὅς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, [6] ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. [7] ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. [8] ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατὸν ὃ δὲ ἑξήκοντα ὃ δὲ τριάκοντα. [9] Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

85. Quare Iesus loquitur in parabolis.

Lc. VIII, 9-10; Mc. IV, 10-12; Mt. XIII, 10-15.

Lc. VIII. [9] Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἴη ἡ παραβολή. [10] ὁ δὲ εἶπεν Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα

βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.

Mc. IV. [10] Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς, [11] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, [12] ἵνα

Βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσιν,
καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συνιῶσιν,

μή ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς.

Mt. XIII. [10] Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ Διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; [11] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. [[12] ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 87.] [13] διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιοῦσιν· [14] καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἠσαίου ἡ λέγουσα
Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε.
[15] ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,
καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν,
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν·
μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,
καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

Mc. IV, 8. ἕν (ter) pot. q. εἰς (ter) (TS) uel εἰς, ἐν, ἐν (HV).
Mt. XIII, 7. απεπνιξαν (HV) uel επνιξαν (TS).

s'assecà per no tenir humitat. [7] I una altra caigué en mig les espines, i les espines, havent pujat ensems, l'ofegaren. [8] I una altra caigué en la terra bona, i crescuda, llevà fruit, cent per un. Això dient, clamava: Qui tingui orelles per a sentir, que hi senti.

nasqué per no tenir gruix de terra; [6] i, quan eixí el sol, es cremà; i, per no tenir arrels, s'assecà. [7] I altra part caigué en les espines, i pujaren les espines i l'ofegaren, i no donà fruit. [8] I altres llavors caigueren en la terra bona, i, pujant i creixent, donaven fruit, i llevava l'una el trenta, l'altra el seixanta, i l'altra el cent. [9] I deia: Qui tingui orelles per a sentir, que hi senti.

gruix de terra, [6] però, eixit el sol, es varen cremar, i, per no tenir arrels, s'assecaren. [7] I d'altres caigueren sobre les espines, i les espines cresqueren i les ofegaren. [8] I d'altres caigueren sobre la terra bona, i donaren fruit, l'una el cent, i l'altra el seixanta, i l'altra el trenta. [9] Qui tingui orelles, que hi senti.

85. Perquè Jesús parla en paràboles.

Llc. VIII, 9-10; Mc. IV. 10-12; Mt. XIII, 10-15.

Llc. VIII. [9] I li demanaven els seus deixebles què era aquesta paràbola. [10] I ell deia: A vosaltres és donat de conèixer els misteris del regne de Déu, però als altres en paràboles, per tal que

mirant, no vegin, i, escoltant, no comprenguin.

Mc. IV. [10] I, quan es trobà a soles, els qui eren entorn d'ell amb els dotze li preguntaven les paràboles, [11] i els deia: A vosaltres és donat el misteri del regne de Déu; però a aquells de fora tot els pervé en paràboles, [12] per tal que

mirant, mirin i no vegin,
i, escoltant, escoltin i no comprenguin,

no fos que es convertissin i haguessin perdó.

Mt. XIII. [10] I els deixebles, acostant-se, li digueren: ¿Per què els parleu en paràboles? [11] I ell, responent, digué: Perquè a vosaltres us ha estat donat de conèixer els misteris del regne dels cels, i a ells no els ha estat donat. [[12] Car a aquell qui té li serà donat, i tindrà abundància; i a qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat.] *cf.* § 87. [13] Per això els parlo en paràboles, perquè mirant no veuen, i escoltant no senten ni comprenen; [14] i en ells s'acompleix la profecia d'Isaïas, que diu:
Escoltant, escoltareu i no comprendreu;
mirant, mirareu i no veureu.
[15] Car el cor d'aquest poble s'és engordit,
i amb orella dura han escoltat,
i han clos els seus ulls;
no fos que amb els ulls veiessin,
i amb les orelles oïssin,
i amb el cor comprenguessin, i es convertissin,
i jo els guarís.

84.—Mc. IV, 8. *I altres llavors caigueren en la terra bona, i, pujant i creixent, donaven fruit.* Vg. amb diversos mss.: *I altres caigueren en la terra bona, i donaven fruit que pujava i creixia.*

85.—Llc. VIII, 10. *els misteris.* Vg.: *el misteri.* — En Mc. IV, 11, Vg. amb alguns mss.: *a vosaltres és donat de conèixer el misteri...*

Mc. IV, 10. *els qui eren entorn d'ell amb els dotze.* Vg. Cl.: *els dotze, qui eren amb ell.* — *les paràboles.* Vg. Cl. amb diversos mss.: *la paràbola.*

Mt. XIII, 14-15. Cita d'Is. (VI, 9-10) segons els LXX, abreujada en Llc. i Mc., el qual encara, a la fi del versicle, dóna la variant: *i haguessin perdó* (Vg. amb alguns mss.: *...dels pecats.*).

86. Explicatio parabolae de seminante.

Lc VIII, 11-15; Mc IV, 13-20; Mt. XIII, 18-23.

Lc. VIII. 11 Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή· Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. 12 οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.

13 οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἳ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.

14 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συνπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν.

15 τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

Mc. IV. 13 Καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; 14 Ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. 15 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν εὐθὺς ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν αὐτοῖς. 16 καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, 17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. 18 καὶ ἄλλοι εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, 19 καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συνπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. 20 καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν.

Mt. XIII. 18 Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. 19 Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς.

20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν. 21 οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται.

22 ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συνπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

23 ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατὸν ὃ δὲ ἑξήκοντα ὃ δὲ τριάκοντα.

87. Mysterium reuelabitur.

Lc. VIII, 16-18 [XI, 33. XII, 2. VI, 38b. XIX, 26]; Mc. IV, 21-25; Mt. XIII, 12 [V, 15. X, 26. VII, 2b. XXV, 29].

Lc. VIII. 16 Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ

[Lc. XI. 33 Οὐδεὶς λύχνον ἅψας εἰς κρύπτην τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ

Mc. IV. 21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα

[Mt. V. 15 Οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς

Mt. XIII, 22. om. τουτου p αιωνος (TH) pot. q. add (SV). — 23. συνιεις (TH) uel συνιων (SV).

86. Explicació de la paràbola de sembrador.

Llc. VIII, 11-15; Mc. IV, 13-20; Mt. XIII, 18-23.

Llc. VIII. 11 I la paràbola és aquesta: La sement és la paraula de Déu. 12 I els d'arran del camí són els qui, havent-la sentit, després ve el diable, i s'enduu de llur cor la paraula, no sigui que, creient, se salvin.

13 I els de sobre la roca són els qui, quan han sentit la paraula, la reben amb goig; i aquests no tenen arrel, creuen una temporada, i en temps de temptació es fan enrera.

14 I la que caigué en les espines, aquests són els qui la sentiren, i, anant-se'n, són ofegats sota els afanys i les riqueses i els plaers de la vida, i no arriben a fruit madur.

15 I la de la terra bona, aquests són els qui, amb cor bo i dòcil havent sentit la paraula, la guarden, i lleven fruit en constància.

Mc. IV. 13 I els diu: ¿No sabeu aquesta paràbola? ¿Com entendreu, doncs, totes les paràboles? 14 El sembrador sembra la paraula. 15 Hi ha els d'arran del camí, on és sembrada la paraula; i, quan l'han sentida, tot seguit ve Satanàs, i s'enduu la paraula sembrada en ells. 16 Hi ha així mateix els sembrats en el pedregar, els quals, quan han sentit la paraula, tot seguit la reben amb goig, 17 però no tenen arrel en si mateixos, sinó que són inconstants; i després, en venir tribulació o persecució per causa de la paraula, tot seguit s'escandalitzen. 18 I d'altres n'hi ha, els sembrats en les espines; aquests són els qui han sentit la paraula, 19 i els afanys del segle i la seducció de la riquesa i les cobejances de les altres coses, entrant en ells, ofeguen la paraula, i esdevé infructuosa. 20 I hi ha aquells que han estat sembrats en la terra bona, els quals senten la paraula i l'accepten, i lleven fruit, l'un el trenta, l'altre el seixanta, i l'altre el cent.

Mt. XIII. 18 Vosaltres, doncs, oïu la paràbola del sembrador. 19 Qualsevulla que, sentint la paraula del regne i no comprenent-la, ve el Maligne i arrabassa el que fou sembrat en el seu cor; aquest és el sembrat arran del camí.

20 I el sembrat en el pedregar, aquest és qui sent la paraula, i tot seguit la rep amb alegria; 21 però no té arrels en si mateix, sinó que és inconstant, i, vinguda tribulació o persecució per causa de la paraula, tot seguit s'escandalitza.

22 I el sembrat entre les espines, aquest és qui sent la paraula, però l'afany del segle i la seducció de la riquesa ofeguen la paraula, i esdevé infructuosa.

23 I el sembrat sobre la terra bona, aquest és qui sent la paraula i la comprèn; aquest lleva fruit, i fa l'un el cent, l'altre el seixanta, i l'altre el trenta.

87. El misteri serà revelat.

Llc. VIII, 16-18 [XI, 33. XII, 2. VI, 38b. XIX, 26]; Mc. IV, 21-25; Mt. XIII, 12 [V, 15. X, 26. VII, 2b. XXV, 29].

Llc. VIII. 16 I ningú, havent encès un llum, no l'amaga amb un atuell, ni el posa dessota el triclini, sinó que el posa sobre el

[*Llc. XI.* 33 Ningú, havent encès un llum, no el posa en la gruta ni dessota el mesuró, sinó sobre el llumener, perquè els

Mc. IV. 21 I els deia: ¿És que ve el llum per ésser posat dessota el mesuró o dessota el triclini? ¿No és per posar-lo

[*Mt. V.* 15 Ni tampoc no encenen un llum i el posen dessota el mesuró, sinó sobre el llumener, i il·lumina tots els que hi ha

86.—Llc. VIII, 14. *no arriben a fruit madur*: οὐ τελεσφοροῦσιν. Vg.: *non referunt fructum.*
Mc. IV, 15. *sembrada en ells.* Vg. amb alguns mss.: *en llurs cors.* — 19. *afanys del segle.* Vg.: *aerumna saeculi.*
87.—Llc. VIII, 16; Mc. IV, 21. *triclini.* κλίνη, *llit.* En aquest lloc el llit triclinar entorn de la taula, on els comensals es posaven mig ajaguts i recolzats, segons l'usança romana i jueva de menjar.

εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. 17 οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ.	φῶς βλέπωσιν. cf. § 170.] [Lc. XII. 2 Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. cf. § 173.]	ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; 22 οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτὸν ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. 23 Εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.		ἐν τῇ οἰκίᾳ. cf. § 170.] [Mt. X. 26 μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. cf. § 173.]
18 Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε·	[Lc. VI. 38b ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. cf. § 70.]	24 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν.		[Mt. VII. 2b καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν cf. § 70.]
ὃς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.	[Lc. XIX. 26 λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. cf. § 227.]	25 ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.	Mt. XIII. 12 ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 85.	[Mt. XXV. 29 τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 227.]

87bis. Lc. VIII, 19-21 = § 83

* Lc. VIII. 19 Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέλοντες. 21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

88. Parabola de messe sensim crescente.

Mc. IV, 26-29.

Mc. IV. 26 Καὶ ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς 27 καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. 28 αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτεν στάχυν, εἶτεν πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. 29 ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

89. Parabola de lolio et tritico.

Mt. XIII, 24-30.

Mt. XIII. 24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. 25 ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. 26 ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος

Lc. VIII, 19. παρεγενετο (THV) pot. q. παρεγενοντο (S). —20. om οτι p. αυτω (HV) uel add. (TS). --XI, 33. φως (H) pot q. φεγγος (TSV).

llumener, perquè els qui entren vegin la claror. 17 Car no hi ha cosa oculta que no hagi de fer-se palesa, ni secret que no sigui conegut i no esdevingui manifest.	qui entren vegin la claror.] *cf.* § 170. [*Llc. XII.* 2 Car res no hi ha amagat que no s'hagi de revelar, ni res secret que no s'hagi de saber.] *cf.* § 173.	sobre el llumener? 22 Car no hi ha res ocult sinó per ésser descobert, ni res fet en secret, sinó perquè esdevingui manifest. 23 Si algú té orelles per a sentir, que hi senti.		en la casa.] *cf.* § 170. [*Mt. X.* 26 No els temeu, doncs; car res no hi ha amagat que no s'hagi de revelar, ni res secret que no s'hagi de saber.] *cf.* § 173.
18 Pareu compte, doncs, com oïu;	[*Llc. VI.* 38b Car amb la mesura que mesureu, us serà tornada mesura.] *cf.* § 70.	24 I els deia: Pareu compte en el que oïu. Amb la mesura que mesureu, us serà mesurat, i encara us hi afegiran;		[*Mt. VII.* 2b i, amb la mesura que mesureu, us serà mesurat.] *cf.* § 70.
car a qui té li serà donat, i a qui no té, àdhuc el que es creu tenir, li serà llevat.	[*Llc. XIX.* 26 Us dic que a tot el qui té li serà donat, i a qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat.] *cf.* § 227.	25 car a aquell qui té li serà donat, i a aquell qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat.	*Mt. XIII.* 12 Car a aquell qui té li serà donat, i tindrà abundància; i al qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat. *cf.* § 85.	[*Mt. XXV.* 29 Car a tot el qui té li serà donat, i tindrà abundància; i a qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat.] *cf.* § 227.

87bis. Llc. VIII, 19-21 = § 83.

**Llc. VIII.* 19 I vingueren a trobar-lo la seva Mare i els seus germans, i no podien arribar fins a ell a causa de la multitud. 20 I li fou avisat: La vostra mare i els vostres germans s'estan a fora, que us volen veure. 21 I ell, responent, els deia: La meva mare i els meus germans són aquests, els qui escolten la paraula de Déu i l'acompleixen.

88. Paràbola del sembrat que creix a poc a poc.

Mc. IV, 26-29.

Mc. IV. 26 I deia: Així és el regne de Déu, com un home que hagués tirat la sement sobre la terra, 27 i dormís i es llevés, nit i dia; i la llavor germina i creix, ell no sap pas com. 28 Car d'ella mateixa la terra lleva de primer herba, després espiga, després blat granat en l'espiga. 29 I, quan el fruit s'ho porta, tot seguit hi met la falç, car és vinguda la sega.

89. Paràbola de la cogula i el blat.

Mt. XIII, 24-30.

Mt. XIII. 24 Altra paràbola els proposà, dient: És comparable el regne dels cels a un home que havia sembrat bona llavor en el seu camp. 25 I, en dormir els homes, vingué el seu enemic, i sembrà cogula en mig del blat, i se n'anà. 26 I quan pujà

87. — Mc. IV, 22. *sinó per ésser descobert.* Vg.: *quod non manifestetur.*
88. — Mc. IV, 26. *...com un home...* Vg. amb alguns mss.: *...com si un home...*—27. *ell no sap pas com.* Vg.: *dum nescit ille.* — 29. *quan el fruit s'ho porta*: ὅταν ...παραδοῖ ὁ καρπός (*quan el fruit,* prou madur, *ho permet*). WW.: *cum se produxerit fructus.* Vg. Cl.: *cum produxerit fructus.*

καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. 27 προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀργῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; 28 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέγουσιν Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; 29 ὁ δέ φησιν Οὔ, μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. 30 ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

90. Parabola de grano sinapis.

† Lc. XIII, 18-19; Mc. IV, 30-32; Mt. XIII, 31-32

† Lc. XIII. 18 Ἔλεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

Mc. IV. 30 Καὶ ἔλεγεν Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; 31 ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, 32 καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

Mt. XIII. 31 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὃ μικρότερον μέν ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

91. Parabola de fermento.

† Lc. XIII, 20-21; Mt. XIII, 33.

† Lc. XIII. 20 Καὶ πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; 21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Mt. XIII. 33 Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

92. Vsus parabolarum.

Mc. IV, 33-34; Mt. XIII, 34-35.

Mc. IV. 33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν· 34 χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

Mt. XIII. 34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς· 35 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος

Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου,
ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

Lc. XIII, 21. εκρυψεν (TH) uel ενεκρυψεν (SV).
Mt. XIII, 28. om. δουλοι p. δε (H) uel add. (TSV).— 30 μεχρι (STV) pot q. εως (H).—om. τω a καιρω (THV) pot. q add. (S).—35. om. κοσμου p καταβολης (TH) pot. q. add (SV).

l'herba, i tragué fruit, llavors aparegué també la cogula. 27 I, presentant-se els mossos del cap de casa, li deien: Senyor, ¿no sembràreu bona llavor en el vostre camp? D'on li ve, doncs, la cogula? 28 I ell els diu: Un home enemic ho ha fet. I ells li diuen: ¿Voleu, doncs, que anem a recollir-la? 29 I ell diu: No, no fos que, recollint la cogula, arrenquéssiu amb ella també el blat. 30 Deixeu créixer junts una i altre fins a la sega, i al temps de la sega diré als segadors: Recolliu primer la cogula, i lligueu-la en gavelles per cremar-la, i el blat, aplegueu-lo en el meu graner.

90. Paràbola del gra de mostassa.

† Llc. XIII, 18-19; Mc. IV, 30-32; Mt. XIII, 31-32.

† *Llc. XIII.* 18 Deia, doncs: ¿A què és semblant el regne de Déu, ni a què el compararé? 19 És semblant a un gra de mostassa, que un home prengué i tirà al seu jardí, i cresqué i es féu arbre, i els ocells del cel s'ajocaren en les seves branques.

Mc. IV. 30 I deia: ¿Com compararem el regne de Déu, ni amb quina paràbola el proposarem? 31 Com un gra de mostassa, que, quan és sembrat sobre la terra, és la més petita de totes les granes, que hi ha a la terra; 32 i, quan ha estat sembrat, puja i esdevé major que tots els llegums, i fa grosses branques, tant que sota la seva ombra poden ajocar-se els ocells del cel.

Mt. XIII. 31 Altra paràbola els proposà, dient: És semblant el regne dels cels a un gra de mostassa, que un home prengué i sembrà en el seu camp; 32 que bé és la més petita de totes les granes, però, quan ha crescut, és major que els llegums, i es fa arbre, talment que vénen els ocells del cel i s'ajoquen en les seves branques.

91. Paràbola del llevat.

† Llc. XIII, 20-21; Mt. XIII, 33.

† *Llc. XIII.* 20 I deia encara: ¿A què compararé el regne de Déu? 21 És semblant al llevat, que una dona prengué i escondí dins tres mesures de farina, fins que tot llevà.

Mt. XIII. 33 Altra paràbola els digué: Es semblant el regne dels cels al llevat, que una dona prengué i escondí dins tres mesures de farina, fins que tot llevà.

92. Ús de les paràboles.

Mc. IV, 33-34; Mt. XIII, 34-35.

Mc. IV. 33 I amb moltes paràboles d'aquestes els proposava la paraula, segons eren capaços d'oir; 34 i sense paràbola no els parlava, però a soles ho explicava tot als seus deixebles.

Mt. XIII. 34 Totes aquestes coses digué Jesús en paràboles a les multituds, i sense paràboles no els parlava; 35 per tal que s'acomplís el que havia estat dit pel profeta, que diu:

Obriré en paràboles la meva boca;
proferiré coses escondides des de la creació.

90.—Llc. XIII, 19. *es féu arbre.* Vg. amb alguns mss.: *es féu arbre gran.*
Mt. XIII, 32. *major que els llegums.* Vg. amb pocs mss.: *major que tots els llegums*, com en Mc. IV, 32.
Llc. XIII, 19; Mc. IV, 32; Mt. XIII, 32. *ajocar-se*: κατασκηνοῖν: *tabernaculum collocare, tentorium figere.* Vg. en Llc.: *requiescere;* en els altres: *habitare.*
91.—Llc. XIII, 21; Mt. XIII, 33. *mesures*: σάτον, mesura d'àrids equivalent a 13'099 litres.
92.—Mc. IV, 33. *segons eren capaços d'oir.* D'altres interpreten: *segons eren dignes d'escoltar.*
Mt. XIII, 35. Cita, no pas ben literal ni de l'hebreu ni dels LXX, del Ps. LXXVIII (Vg.: LXXVII), 2. El seu autor, Asaf, és anomenat profeta en II Par. XXIX, 30. Aquest text, per bé que no messiànic en sentit literal, ho és en sentit típic.

93. Explicatio parabolae de lolio et tritico.

Mt XIII, 36-43.

Mt. XIII. [36] Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. [37] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· [38] ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, [39] ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. [40] ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται· οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· [41] ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, [42] καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων· [43] Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

94. Parabolae de thesauro et de margarita.

Mt. XIII, 44-46.

Mt. XIII. [44] Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. [45] Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· [46] εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

95. Parabola de sagena.

Mt. XIII, 47-50.

Mt. XIII. [47] Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· [48] ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον· [49] οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων [50] καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

96. Conclusio parabolarum.

Mt. XIII, 51-52.

Mt. XIII. [51] Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ Ναί. [52] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

Mt. XIII, 44. παντα (TSV) pot. q. om (H). — 45. ανθρωπω (TSV) pot. q. om. (H).

93. Explicació de la paràbola de la cogula i el blat.

Mt. XIII, 36-43.

Mt. XIII. [36] Llavors, havent acomiadat les multituds, vingué a la casa. I els seus deixebles se li atansaren, dient: Expliqueu-nos la paràbola de la cogula del camp. [37] I ell, responent, deia: El qui sembra la bona llavor és el Fill de l'home, [38] i el camp és el món; i la bona llavor, aquests són els fills del regne; i la cogula són els fills del mal, [39] i l'enemic que la sembrà és el diable; i la sega és l'acabament del segle, i els segadors són àngels. [40] Doncs, així com la cogula és recollida i cremada al foc, així serà a l'acabament del segle: [41] enviarà el Fill de l'home els seus àngels, i recolliran del seu regne tots els escàndols i els qui fan la iniquitat, [42] i els tiraran al forn del foc; allí serà el plor i el cruixir de dents. [43] Llavors els justos resplendiran com el sol en el regne del Pare llur. Qui tingui orelles, que hi senti.

94. Paràbola del tresor i de la perla preciosa.

Mt. XIII, 44-46.

Mt. XIII. [44] És semblant el regne dels cels a un tresor escondit en el camp, que un home, havent-lo trobat, amagà; i, joiós d'ell, se'n va, i ven tot el que té i compra aquell camp. [45] També és semblant el regne dels cels a un home mercader que cercava perles fines; [46] i, havent trobat una perla de molt preu, se n'anà a vendre tot el que tenia, i la comprà.

95. Paràbola de la xarxa.

Mt. XIII, 47-50.

Mt. XIII. [47] Encara és semblant el regne dels cels a una xarxa tirada a la mar i que aplega tota llei de peixos, [48] la qual, un cop plena, pujaren a la platja, i, asseient-se, triaren els bons per a les canastes, i llençaren els dolents a fora; [49] així serà a l'acabament del segle: eixiran els àngels i destriaran els dolents d'entremig dels justos, [50] i els tiraran al forn del foc; allí serà el plor i el cruixir de dents.

96. Conclusió de les paràboles.

Mt. XIII, 51-52.

Mt. XIII. [51] ¿Heu comprès totes aquestes coses? Li diuen: Sí. [52] I ell els deia: Per això tot escriba instruït per al regne dels cels, és semblant a un home cap de casa que del seu tresor treu coses noves i velles.

93.—Mt. XIII, 38. *són els fills del mal.* Vg.: *filii sunt nequam.*

95.—Mt. XIII, 48. *...la qual, un cop plena, pujaren a la platja, i, asseient-se...* Vg.: *...la qual, un cop plena, tragueren fora, i, asseguts vora la platja...*

96.—Mt. XIII, 52. *tot escriba instruït per al regne del cel,* ço és, per a l'ensenyament de la doctrina del regne dels cels. D'altres, interpretant el datiu τῇ βασιλείᾳ com a persona agent del verb *instruït,* entenen que el regne personificat és el qui ha instruït l'escriba. D'altres, tot prenent-lo com a datiu *commodi,* interpreten: *instruït per tal d'entrar en el regne dels cels.* Vg.: *doctus in regno caelorum.*

97. Tempestas sedatur.

Lc. VIII, 22-25; Mc IV, 35-41; Mt XIII, 53. VIII, 18. 23-27.

Lc. VIII. [22] Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης, καὶ ἀνήχθησαν. [23] πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. [24] προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα· ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. [25] εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Mc. IV. [35] Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. [36] καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. [37] καὶ γίνεται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. [38] καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; [39] καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. [40] καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε; οὔπω ἔχετε πίστιν; [41] καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;

Mt. XIII. [53] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν· cf. § 100.

VIII. [18] Ἰδὼν δὲ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτόν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

[23] Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [24] καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. [25] καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες Κύριε, σῶσον, ἀπολλύμεθα. [26] καὶ λέγει αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. [27] Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες Ποταπός ἐστιν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

98. Iesus sanat daemoniacum in regione Gerasenorum

Lc. VIII, 26-39; Mc. V, 1-20; Mt. VIII, 28-34.

Lc. VIII. [26] Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. [27] ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια· καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. [28] ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ

Mc. V. [1] Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. [2] καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, [3] ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι, [4] διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσι δεδέσθαι καὶ διεσπάσθαι ὑπ'

Mt. VIII. [28] Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης.

Mt VIII, 18. πολλους οχλους (TV) pot. q οχλον (H) uel οχλους (S).—25. om. οι μαθηται p. προσελθοντες (TH) pot. q. add. (SV).

97. Tempesta apaivagada.

Llc. VIII, 22-25; Mc. IV, 35-41; Mt. XIII, 53. VIII, 18. 23-27.

Llc. VIII. [22] I s'esdevingué, un dia, que pujà a una barca, ell i els seus deixebles; i els deia: Traspassem a l'altra riba de l'estany; i es feren aigua endins. [23] I, mentre anaven navegant, ell s'adormí. I davallà sobre l'estany un temporal de vent, i s'omplien d'aigua, i perillaven. [24] I, atansant-se, el despertaren, dient: Mestre, Mestre, som perduts! I ell, desvetllant-se, reptà el vent i l'embat de l'aigua, i s'apaivagaren, i es féu bonança. [25] I els deia: ¿On és la vostra fe? I, espantats, es meravellaren, dient-se els uns als altres: ¿Qui és, doncs, aquest que fins els vents comanda, i l'aigua, i l'obeeixen?

Mc. IV. [35] I els diu aquell mateix dia, arribat el vespre: Traspassem a l'altra riba. [36] I, deixant la multitud, en la mateixa barca, on era, se l'enduen; i hi havia amb ell d'altres barques. [37] I s'esdevingué un gran temporal de vent, i les ones es llançaven sobre la barca, talment que ja la barca s'omplia. [38] I ell era a popa, dormint sobre el coixí; i el desperten, i li diuen: Mestre, ¿no se us en dóna res que ens perdem? [39] I, desvetllant-se, reptà el vent, i digué a la mar: Calla, emmudeix. I parà el vent, i es féu gran bonança. [40] I els deia: ¿Per què sou porucs? ¿Encara no teniu fe? [41] I els prengué gran temor, i deien ells amb ells: ¿Qui és, doncs, aquest, que fins els vents i la mar l'obeeixen?

Mt. XIII. [53] I s'esdevingué que, havent acabat Jesús aquestes paràboles, se n'anà d' allí. *cf.* § 100.

VIII. [18] I, veient Jesús grans multituds al voltant seu, donà ordre d'anar-se'n a l'altra riba.

[23] I, havent ell pujat a una barca, el seguiren els seus deixebles. [24] I heus aquí que es posà molt moguda la mar, talment que la barca era coberta de les ones; i ell dormia. [25] I, atansant-se, el despertaren, dient: Senyor, salveu-nos, som perduts! [26] I els diu: ¿Per què sou porucs, migrats de fe? Llavors, alçant-se, reptà els vents i la mar, i es féu gran bonança. [27] I els homes es meravellaren, dient: ¿Qui deu ésser aquest que fins els vents i la mar l'obeeixen?

98. Jesús guareix un endimoniat a la regió dels Gerasens.

Llc. VIII, 26-39; Mc. V, 1-20; Mt. VIII, 28-34

Llc. VIII. [26] I navegaren fins a la regió dels gerasens, que és enfront de la Galilea. [27] I, quan ell hagué baixat en terra, li anà a l'encontre un home de la ciutat que tenia dimonis; i de molt temps no duia vestit, ni s'estava a casa, sinó als sepulcres. [28] I, en veure Jesús, cridant, caigué davant d'ell; i amb forta veu deia: ¿Què hi ha

Mc. V. [1] I vingueren a l'altra riba de la mar, a la regió dels gerasens. [2] I, sortint ell de la barca, tot seguit li eixí a l'encontre des dels sepulcres un home amb esperit immund, [3] que tenia l'estada als sepulcres, i ni amb cadenes ja ningú no el podia lligar, [4] per haver estat moltes vegades lligat amb grillons i

Mt. VIII. [28] I, havent arribat a l'altra banda, a la regió dels gadarens, vingueren al seu encontre dos endimoniats sortint dels sepulcres, enfuriats talment que ningú no podia passar per aquell camí.

97.—Llc. VIII, 22. *es feren aigua endins*: ἀνήχθησαν. Vg. tradueix: *ascenderunt.*—24. Vg.: *Mestre,* una sola vegada. —*desvetllant-se*: διεγερθείς. D'altres tradueixen: *alçant-se.* Vg.: *surgens.* El mateix en Mc. IV, 39.

Mt. VIII, 25. *I, atansant-se...* Vg. Cl. amb alguns mss.: *I, atansant-se els seus deixebles...*

98.—Llc. VIII, 27. *un home de la ciutat que tenia dimonis; i de molt temps no duia vestit...* Vg.: *un cert home, que tenia dimoni ja des de molt temps, i no duia vestit...*

Mt. VIII, 28. *gadarens.* Veritable lliçó de Mt., segons els testimonis més antics i autoritzats, com *gerasens* ho és de Mc., i probablement de Llc. Ha fet més difícil l'explicació d'aquestes dues lliçons i l'establiment segur del text la variant *Gergesens,* que d'Oríg. ençà ha influenciat extensament la tradició manuscrita. Vg. sempre: *gerasens.*

σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς· 29 παρήγγελλεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἀλύσεσιν καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. 30 ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Τί σοι ὄνομά ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν Λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ εἰς αὐτόν. 31 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι· 5 καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. 6 καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτόν, 7 καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃς. 8 ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. 9 καὶ ἐπηρώτα αὐτόν Τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ Λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν· 10 καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

32 Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένη ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. 33 ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.

11 Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. 12 καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. 13 καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.

30 Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. 31 οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν.

34 Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. 35 ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονὸς καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. 36 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς, 37 καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. 38 ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυ-

14 Καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγονός. 15 καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. 16 καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. 17 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 18 Καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ. 19 καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν

33 Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. 34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Lc. VIII, 32. βοσκομενη (HV) pot. q. βοσκομενων (TS).
Mt. VIII, 34. υπαντησιν (TH) uel συναντησιν (SV).

entre tu i jo, Jesús, Fill del Déu altíssim? Prec-te, no em turmentis; 29 car manava a l'esperit immund que sortís de l'home. Car, de molt temps, s'emparava d'ell, i el guardaven fermat amb cadenes i grillons, i ell, rompent els vencills, era empès del dimoni als deserts. 30 I l'interrogà Jesús: ¿Com has nom? I ell digué: Legió; per tal com molts dimonis havien entrat en ell. 31 I el pregaven que no els manés d'anar-se'n a l'abisme.

cadenes, i haver estat d'ell trencades les cadenes, i els grillons trossejats; i ningú no podia domtar-lo; 5 i, sempre, nit i dia, pels sepulcres i per les muntanyes s'estava cridant i colpejant-se amb pedres. 6 I, veient Jesús de lluny, corregué i se li prosternà; 7 i, clamant amb forta veu, diu: ¿Què hi ha entre jo i tu, Jesús, Fill del Déu altíssim? T'adjur per Déu, no em turmentis. 8 Car li deia: Surt, esperit immund, d'aquest home. 9 I li demanava: ¿Com has nom? I li diu: He nom Legió, perquè som molts; 10 i molt el pregava que no els enviés fora del país.

29 I heus aquí que cridaven, dient: ¿Què hi ha entre nosaltres i tu, Fill de Déu? ¿Has vingut ací abans d'hora a turmentar-nos?

32 I allí hi havia un bon ramat de porcs, pasturant a la muntanya; i el pregaren que els permetés d'entrar en ells; i els ho permeté. 33 I els dimonis, havent eixit de l'home, entraren en els porcs, i el ramat es llançà rost avall a l'estany, i s'ofegà.

11 I allí, per la muntanya, hi havia un gran ramat de porcs, pasturant. 12 I el pregaren, dient: Envia'ns als porcs perquè entrem en ells. 13 I els ho permeté. I, havent eixit els esperits immunds, entraren en els porcs, i el ramat es llançà rost avall a la mar, uns dos mil, i s'ofegaren en la mar.

30 I lluny d'ells hi havia un ramat nombrós de porcs, pasturant. 31 I els dimonis el pregaven, dient: Si ens foragites, envia'ns al ramat dels porcs. 32 I els digué: Aneu. I ells, eixint, se n'anaren als porcs; i heus aquí que tot el ramat es llançà rost avall a la mar, i moriren en les aigües.

34 I els qui els pasturaven, veient el que s'era esdevingut, fugiren i portaren la nova a la ciutat i als veïnats. 35 I la gent sortí a veure el que s'era esdevingut, i vingueren a Jesús, i trobaren assegut l'home, de qui havien sortit els dimonis, vestit i en el seu seny, als peus de Jesús, i s'espantaren. 36 I els qui ho havien vist els contaren com era estat guarit l'endimoniat, 37 i li demanà tota la gent de la regió dels gerasens que es departís d'ells, car eren presos de gran temor; i ell, havent pujat a la barca, se'n tornà. 38 I el pregava l'home, de qui havien sortit els dimonis, que el volgués amb ell;

14 I els qui els pasturaven fugiren, i portaren la nova a la ciutat i als veïnats; i la gent vingué a veure què era el que s'era esdevingut. 15 I vénen a Jesús, i veuen l'endimoniat, assegut, vestit, i en el seu seny, el qui havia tingut la Legió, i s'espantaren. 16 I els qui ho havien vist els explicaren com li era esdevingut a l'endimoniat, i el fet dels porcs. 17 I començaren de pregar-lo que s'allunyés de llur contrada. 18 I, pujant ell a la barca, el qui havia estat endimoniat el pregava que el volgués amb ell. 19 I no li ho permeté; ans li diu: Vés a casa teva, als

33 I els qui els pasturaven fugiren, i, anant-se'n a la ciutat, tot ho contaren, i el fet dels endimoniats. 34 I heus aquí que tota la ciutat eixí a l'encontre de Jesús, i, en veure'l, el pregaren que se n'anés de llur contrada.

Llc. VIII, 29. *de molt temps*: πολλοῖς χρόνοις (*multo tempore, diu*). D'altres, sobretot pel mot parallel de Mc. V, 4 πολλάκις, interpreten aquella locució adverbial: *moltes vegades*.
VIII, 33; Mc. V, 13; Mt. VIII, 32. La mateixa expressió grega ὥρμησεν... κατὰ τοῦ κρημνοῦ, *es llançà rost avall*, és traduïda per Vg., en Llc. i Mt.: *impetu abiit... per praeceps*; en Mc.: *magno impetu praecipitatus est*.
VIII, 36. *com era estat guarit l'endimoniat*. Vg. amb pocs mss.: *com era estat guarit de la Legió*.
Mc. V, 13. *I els ho permeté*. Vg. amb alguns mss.: *I els ho permeté tot seguit Jesús*.
V, 15. Vg. amb alguns mss. omet: *el qui havia tingut la Legió*.
Mt. VIII, 30. *lluny d'ells*. Vg.: *no lluny d'ells*.

σεν δὲ αὐτὸν λέγων 39 Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. 20 καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

99. Iesus sanat mulierem sanguine fluentem et suscitat filiam Iairi.

Lc. VIII, 40-56; Mc. V, 21-43; Mt. IX, 1. 18-26.

Lc. VIII. 40 Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. 41 Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ οὗτος ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα καὶ αὐτὴ ἀπέθνησκεν.

Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. 43 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, 44 προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. 45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. 46 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἥψατό μού τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ. 47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. 48 ὁ δὲ εἶπεν

Mc. V. 21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὸ πέραν πάλιν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. 22 Καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ 23 καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. 24 καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ.

Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν. 25 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη 26 καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, 27 ἀκούσασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· 28 ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι. 29 καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. 30 καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν Τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων; 31 καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις Τίς μου ἥψατο; 32 καὶ

Mt. IX. 1 Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. 2-17 §§ 48, 49, 50.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδοὺ ἄρχων εἷς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται.

19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 20 Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· 21 ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ Ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ σωθήσομαι. 22 ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Lc. VIII, 43. ιατροις — βιον (TSV) pot. q om. (H). — 45. και οι συν αυτω (TSV) pot. q. om. (H).
Mc. V, 23. παρακαλει (THSV) pot. q. παρεκαλει. — 26. αυτης (HV) uel εαυτης (TS).
Mt. IX, 19. ηκολουθει (TH) pot. q. ηκολουθησεν (SV).

i l'acomiadà, dient: 39 Torna a casa teva, i explica tot quant ha fet Déu envers tu. I se n'anà, pregonant per tota la ciutat tot quant havia fet envers ell Jesús.

teus, i anuncia'ls tot quant ha fet envers tu el Senyor, i la misericòrdia que ha usat amb tu. 20 I se n'anà, i començà de pregonar en la Decàpolis tot quant havia fet envers ell Jesús; i tots se'n meravellaven.

99. Jesús guareix una dona hemorroïssa, i ressuscita la filla de Jaire.

Llc. VIII, 40-56; Mc. V, 21-43; Mt. IX, 1. 18-26.

Llc. VIII. 40 I, en tornar Jesús, el rebé la multitud, puix tots s'estaven esperant-lo. 41 I heus aquí que vingué un home, de nom Jaire, i aquest era cap de la sinagoga, i, caient als peus de Jesús, el pregava d'entrar a casa seva, 42 per tal com tenia una filla única, d'uns dotze anys, i aquesta s'estava morint.

I, en anar-hi ell, les multituds l'oprimien. 43 I una dona que tenia fluix de sang feia dotze anys, la qual, havent esmerçat en metges tots els seus béns, de cap no havia pogut ésser guarida, 44 atansant-se per darrera, tocà la borla del seu mantell; i a l'instant parà el fluix de la seva sang. 45 I deia Jesús: ¿Qui és el que m'ha tocat? I, negant-ho tots, digué Pere i els qui eren amb ell: Mestre, la multitud per tots costats us empeny i us oprimeix. 46 I Jesús digué: M'ha tocat algú, puix jo he sentit una virtut que eixia de mi. 47 I la dona, veient-se descoberta, vingué tremolosa, i, prosternada, li explicà davant tot el poble per quina causa l'havia tocat, i com a l'instant havia estat guarida. 48 I ell li

Mc. V. 21 I, havent Jesús travessat amb la barca a l'altra riba, novament s'aplegà entorn d'ell una gran multitud, i ell s'estava vora la mar. 22 I ve un dels caps de sinagoga, anomenat Jaire, i, en veure'l, cau als seus peus; 23 i molt el pregava, dient: La meva filla és als últims, veniu a imposar-li les mans per tal que se salvi i visqui. 24 I se n'anà amb ell.

I el seguia una gran multitud, i l'oprimien. 25 I una dona que tenia fluix de sang feia dotze anys, 26 i molt havia sofert de nombrosos metges, i havia despès tot el seu, i res no n'havia tret, ans encara havia anat empitjorant, 27 havent sentit el que deien de Jesús, vingué entre la multitud per darrera i tocà el seu mantell; 28 car deia: Si toco, baldament sigui els seus vestits, seré salvada. 29 I tot seguit s'estroncà la font de la seva sang, i sentí en son cos que era guarida de la dolència. 30 I tot seguit, advertint Jesús en si mateix la virtut que d'ell era eixida, girant-se en mig de la multitud, deia: ¿Qui m'ha tocat els vestits? 31 I li diuen els seus deixebles: ¿Veieu la multitud que us oprimeix, i dieu: Qui m'ha tocat? 32 I

Mt. IX. 1 I, havent pujat en una barca, passà a l'altra riba, i vingué a la seva ciutat. 2-17 §§ 48, 49, 50.

18 Mentre els deia aquestes coses, heus aquí que un cap ⟨de sinagoga⟩ s'atansava a adorar-lo, dient: La meva filla ara mateix ha finat; però veniu a imposar la vostra mà sobre d'ella, i viurà.

19 I Jesús, alçant-se, el seguia amb els seus deixebles. 20 I, heus aquí, una dona que patia fluix de sang feia dotze anys, atansant-se per darrera, tocà la borla del seu mantell; 21 car deia dintre seu: Si tan sols toco el seu mantell, seré salvada. 22 I Jesús, girant-se i veient-la, digué: Ten confiança, filla; la teva fe t'ha salvat. I guarida fou la dona des d'aquella hora.

99. — Llc. VIII, 40. *I, en tornar Jesús,...* Vg. amb diversos mss.: *I s'esdevingué que, en tornar Jesús,...*
VIII, 41. 49; Mc. V, 22. 35. 36. 38; Mt. XI, 18. 23. *cap de (la) sinagoga*: ἀρχισυνάγωγος (Llc., Mc.), ἄρχων τῆς συναγωγῆς (Llc.), simplement ἄρχων (Mt.). Mt. empra una denominació aplicable també a dignataris civils. La frase de Mc. revela l'existència de diversos arxisinagogs, la qual cosa és indecisa en el text de Llc., per bé que sembla referir-se concretament al primer cap de la sinagoga. El plural arxisinagogs no sempre significava pluralitat de sinagogues en un mateix lloc; designava també els ancians, ajudants del prefecte en cap de la sinagoga.
VIII, 44; Mt. IX, 20. *la borla del seu mantell*: κράσπεδον, borla o penjoll, que, per precepte de la Llei, els israelites havien de portar en les quatre puntes de llur mantell a fi de recordar-los els manaments de Jahvè. Aquestes borles eren fetes de fils blancs de llana, lli, etc., retorts o trenats, i havien de tenir un cordó de porpra moradenca. (Num XV, 38-40; Deut. XXII, 12). Vg.: *fimbria*.
VIII, 45. A la fi del versicle, Vg. amb alguns mss. afegeix: ..., *¿i dieu: qui és el que m'ha tocat?*
Mc. V, 21. *I, havent Jesús travessat..., novament s'aplegà...* Però Vg. Cl. amb majoria de mss. i algunes versions: *I, havent Jesús travessat novament..., s'aplegà...*—Mt. IX, 18. *La meva filla...* Vg. Cl: *Senyor, la meva filla...*

αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευσον, καὶ σωθήσεται.

51 ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινα σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. 52 ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν.

54 αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων Ἡ παῖς, ἔγειρε. 55 καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. 56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. 33 ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. 34 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

35 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; 36 ὁ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. 37 καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. 38 καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, 39 καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 40 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. 41 καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ Ταλιθά κούμ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. 42 καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει, ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. 43 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

23 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον 24 ἔλεγεν Ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. 25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν

ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

26 Καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

Lc. VIII, 49. om. αυτω p. λεγων (TH) pot. q. add. (SV). — 50. πιστευσον (THV) uel πιστευε (S).
Mt. IX, 26. αυτη (THV) uel αυτης (S) non autem αυτου.

digué: Filla, la teva fe t'ha salvat; vés en pau.

49 Encara ell parlava, de casa del cap de la sinagoga ve un a dir: La teva filla és morta, no amoinis més el Mestre. 50 I Jesús, havent sentit això, li digué: No temis; solament creu, i es salvarà.

51 I, arribat a la casa, no deixà entrar ningú amb ell, sinó Pere i Joan i Jaume i el pare de la noia i la mare. 52 I la ploraven tots, i en feien plany. I ell digué: No ploreu, puix no és pas morta, sinó que dorm. 53 I es reien d'ell, sabent que era morta.

54 I ell, agafant-li la mà, en alta veu digué: Noia, alça't. 55 I l'esperit li tornà, i s'alçà tot seguit; i ordenà que li donessin menjar. 56 I foren presos d'estupor els seus pares; i ell els manà de no dir a ningú el que s'era esdevingut.

ell mirava al voltant per veure la que ho havia fet. 33 I la dona, temerosa i tremolosa, veient el que li era esdevingut, vingué i es prosternà davant d'ell, i li digué tota la veritat. 34 I ell li digué: Filla, la teva fe t'ha salvat; vés en pau, i siguis sana de la teva dolència.

35 Encara ell parlava, de casa del cap de sinagoga vénen a dir: La teva filla ha mort; ¿per què amoïnes més el Mestre? 36 Però Jesús, havent també sentit el que parlaven, diu al cap de sinagoga: No temis, solament creu. 37 I no permeté que ningú anés a acompanyar-lo, sinó Pere i Jaume i Joan, el germà de Jaume. 38 I arriben a casa del cap de sinagoga, i veu agitació, i gent que plorava i feia grans planys, 39 i, entrant, els diu: ¿Per què us agiteu i ploreu? La noia no és pas morta, sinó que dorm. 40 I es reien d'ell. I ell, havent tret tothom, pren amb ell el pare i la mare de la noia i els qui l'acompanyaven, i entra on era la noia. 41 I, agafant la mà de la noia, li diu: Talithà Kum; que és interpretat: Noia, jo t'ho dic, alça't. 42 I tot seguit s'alçà la noia, i caminava; car tenia dotze anys. I tot seguit foren presos de gran estupor. 43 I els recomanà molt que ningú no sabés això, i digué que li donessin menjar.

23 I, arribant Jesús a la casa del cap ⟨de sinagoga⟩, i veient els flautaires i l'agitació de la gent, deia: 24 Retireu-vos, puix no és pas morta la noia, sinó que dorm. I es reien d'ell. 25 I, quan fou treta la gent, entrant,

li agafà la mà, i s'alçà la noia.

26 I la fama d'això corregué per tota aquella terra.

Llc. VIII, 49. *de casa del cap de la sinagoga ve un a dir.* Vg. Cl. amb diversos mss.: *ve un al cap de la sinagoga a dir-li.*
VIII, 50. *li digué.* Vg.: *digué (respondit) al pare de la noia.*
VIII, 51. *Joan i Jaume.* Vg. Cl. posa Jaume abans de Joan.
VIII, 52. *en feien plany.* Tant el verb grec com l'equivalent llatí *plango* signifiquen literalment: *colpejar-se el pit per la molta tristor.*
Mc. V, 36. *havent també sentit.* παρακούω és ací *obiter audio (sentir de pas o incidentalment).* Aplicant la significació que té en alguns llocs dels LXX, d'altres tradueixen: *Jesús, fent com si no sentís...*
V, 40. *on era la noia.* Vg. amb alguns mss.: *on jeia la noia.*

100. Iesus a Nazaraeis reiectus.

† Lc. IV, 22 b-30; Mc. VI, 1-6 a; Mt. XIII, [53] 54-58; [Io. VI, 42. IV, 44].

† Lc. IV. [22b] Καὶ ἔλεγον Οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; [23] καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου.

[24] εἶπεν δέ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. [25] ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, [26] καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν.

Mc. VI. [1] Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [2] Καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; [3] οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

[4] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. [5] Καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. [6a] καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Mt. XIII. [[53] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν· cf. § 97.] [54] καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; [55] οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; [56] καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; [57] καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

[58] Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

[Io. VI. [42] Καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; cf. § 109.]

[IV. [44] αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι Προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. cf. § 37.]

Lc. IV, 25. om. οτι a. πολλαι (HV) uel add. (TS). — επι a. ετη (TSV) pot. q. om. (H).
Mc. VI, 6 a. εθαυμαζεν (TV) uel εθαυμασεν (HS).
Mt. XIII, 57. om. ιδια a. πατριδι (H) pot. q. add. (TSV), non autem πατριδι αυτου.
Io. VI, 42. ουχ (TSV) pot. q. ουχι (H).

100. Jesús rebutjat pels Natzarens.

† Llc. IV, 22 b-30; Mc. VI, 1-6 a; Mt. XIII, [53] 54-58; [Jo. VI, 42. IV, 44].

† *Llc. IV.* [22b] I deien: ¿No és fill de Josep, aquest? [23] I els deia: Certament em direu aquell proverbi: Metge, cura't tu mateix; tot quant oírem que ha estat fet a Cafarnaum, fes-ho també ací, en la teva pàtria.

[24] I deia: En veritat us dic que cap profeta no és grat en la seva pàtria. [25] I us dic en veritat, moltes vídues hi havia a Israel en els dies d'Elias, quan fou clos el cel per tres anys i sis mesos, llavors que hi hagué gran fam per tot el país, [26] i a cap d'elles no fou enviat Elias, sinó a una dona vídua, de Sarepta de la Sidònia.

Mc. VI. [1] I eixí d'allí; i ve a la seva pàtria, i el segueixen els seus deixebles. [2] I, arribat el dissabte, començà d'ensenyar en la sinagoga, i els molts que l'oïen es meravellaven, dient: ¿D'on li ve a aquest això, i quina saviesa és la que li ha estat donada, i aitals miracles, que són fets per les seves mans? [3] ¿No és aquest el fuster, el fill de Maria, i germà de Jaume i de Josep i de Judas i de Simó? ¿I no són les seves germanes ací entre nosaltres? I s'escandalitzaven d'ell.

[1] I els deia Jesús: No hi ha profeta sense honorança, sinó en la seva pàtria i en la seva parentela i en la seva casa. [5] I no podia fer allí cap miracle, llevat que guarí uns quants malalts, imposant-los les mans; [6a] i s'admirava de llur incredulitat.

Mt. XIII. [[53] I s'esdevingué que, havent acabat Jesús aquestes paràboles, se n'anà d'allí.] *cf.* § 97. [54] I, arribat a la seva pàtria, els ensenyava en la sinagoga llur, talment que ells se'n meravellaven i deien: ¿D'on li ve a aquest aital saviesa i els miracles? [55] ¿No és aquest el fill del fuster? La seva mare, ¿no es diu Maria, i els seus germans, Jaume i Josep i Simó i Judas? [56] I les seves germanes, ¿no són totes entre nosaltres? ¿D'on li vénen, doncs, totes aquestes coses? [57] I s'escandalitzaven d'ell. I Jesús els deia: No hi ha profeta sense honorança, sinó en la seva pàtria i en la seva casa.

[58] I no féu allí gaires miracles a causa de llur incredulitat.

[*Jo. VI.* [42] I deien: Aquest, ¿no és Jesús, el fill de Josep, del qual nosaltres coneixem el pare i la mare? ¿Com diu ara: Só baixat del cel?] *cf.* § 109.

[*IV.* [44] Car el mateix Jesús testimonià que un profeta en la seva pàtria no és pas honorat.] *cf.* § 37.

100.—Mc. VI, 2. *es meravellaven.* Vg. amb alguns mss.: *es meravellaven de la seva doctrina.* — *¿D'on li ve a aquest això?* Vg.: *Vnde huic haec omnia?*

VI, 3; Mt. XIII, 55-56. *els germans de Jesús.* El mot germà, ἀδελφός, *frater*, és traducció de l'hebreu *aḥ* (arameu *aha*), que, segons la manera de parlar dels jueus, designa, ultra els germans en sentit estricte, els germans de pare, els pròxims parents, els companys de raça, pàtria, religió, ofici i àdhuc simplement els amics. De cap dels llocs del N. T. (Mt. XII, 46; Mc. III, 31; Llc. VIII, 19; Jo. II, 12; VII, 3. 5; Act. I, 14; I Cor. IX, 5; Gal. I, 19), on es parla dels germans de Jesús o del Senyor, no es dedueix que ho fossin en sentit estricte: eren els pròxims parents de Jesús, en algun lloc molt probablement cosins germans. L'exegesi protestant (basada en una interpretació tendenciosa de Mt I, 5; Llc. II, 7; Act. I, 14 comparat amb Jo. VII, 5) adversa a la perpètua virginitat de Maria, demés d'inconsistent en si mateixa, és del tot oposada a la tradició dogmàtica i històrica. La suposició que els germans de Jesús fossin fills d'un primer matrimoni de Sant Josep és de procedència apòcrifa; si alguns Pares l'acolliren fou potser principalment per salvaguardar millor la virginitat de Maria. — Fora dels llocs citats, en el N. T. són dits germans de Crist: a) *tots els redimits* (Mt. XXV, 40; Hbr. II, 11. 17); b) *els apòstols* (Mt. XXVIII, 10; Jo. XX, 17); c) *els predestinats* (Rom. VIII, 29).

Mt. XIII, 54. *en la sinagoga llur.* Vg. amb altres versions: *en les sinagogues llurs.*

27 καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. 28 καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, 29 καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· 30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

101. Missio duodecim Apostolorum. cf. 152.

Lc. IX, 1-5 [X, 2-7. 10-12]; Mc. VI, 6 b-11 [34 a]; Mt. IX, 35-38. X, 5-16.

Mc. VI. 6b Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. cf. I, 39 § 45.

[34a Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. cf. § 106.]

Mt. IX. 35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. cf. IV, 23 § 45. 36 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

[Lc. X. 2 Ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.]

37 τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· 38 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

Lc. IX. 1 Συνκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα

7 Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξου-

X. 5 Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων

Lc. X, 2. εργατας εκβαλη (TH) uel εκ. εργ. (SV).

27 I molts leprosos hi havia a Israel en temps del profeta Eliseu, i cap d'ells no fou netejat sinó Naiman, el sirienc. 28 I s'ompliren tots d'ira a la sinagoga, sentint aquestes coses, 29 i, aixecant-se, el tragueren fora de la ciutat, i el dugueren fins al cim de la muntanya, sobre la qual llur ciutat era bastida, per tal d'estimbar-lo; 30 i ell, passant per entremig llur, se n'anava.

101. Missió dels dotze apòstols. cf. 152.

Llc. IX, 1-5 [X, 2-7. 10-12]; Mc. VI, 6b-11 [34 a]; Mt. IX, 35-38. X, 5-16.

Mc. VI. 6b I recorria els vilatges dels voltants, ensenyant. *cf.* I, 39 § 45.

[34a I, en desembarcar, veié gran multitud, i s'apiadà d'ells, puix que eren com ovelles que no tenen pastor.] *cf.* § 106.

Mt. IX. 35 I Jesús recorria totes les ciutats i els vilatges, ensenyant en llurs sinagogues, i predicant l'evangeli del regne, i guarint tota malaltia i tota dolència. *cf.* IV, 23 § 45. 36 I, veient les multituds, se n'apiadà, puix que eren abatudes i ajaçades com ovelles que no tenen pastor.

[*Llc. X.* 2 I els deia: Moltes són les messes, i pocs els treballadors; pregueu, doncs, a l'amo de les messes per tal que faci eixir treballadors a les seves messes.]

37 Llavors diu als seus deixebles: Moltes són les messes, i pocs els treballadors; 38 pregueu, doncs, a l'amo de les messes per tal que faci eixir treballadors a les seves messes.

Llc. IX. 1 I, havent convocat els dotze, els donà virtut i potestat sobre tots

7 I crida els dotze; i començà d'enviar-los de dos en dos; i els donava

X. 5 Aquests dotze envià Jesús, després d'haver-los advertit, dient:

100.—Llc. IV, 27. La guarició de Naiman o Naaman, cap de la milícia del rei de Síria, és narrada en IV Reg., V.

101.—Llc. X, 2; Mt. IX, 38. *faci eixir*: ἐκβάλῃ (WW. *eiiciat;* Vg. Cl.: *mittat*). Verb molt expressiu, que en el N. T., demés de la significació habitual de *llançar, expellir,* té el d'*obligar a sortir, manar sortir, fer sortir.* (cf. Mc. I, 12; Jo. X, 4). Ací, amb un matís de sentit exclusiu d'aquest lloc, equival a *donar, confiar amb manament i autoritat una missió.*

τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν, [2] καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι,		σίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων,	Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· [6] πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. [7] πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι Ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. [8] ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.
[3] καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε δύο χιτῶνας ἔχειν.	[Lc. X. [4] μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε.]	[8] καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν, [9] ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας.	[9] Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, [10] μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ.
[4] καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε.	[Lc. X. [5a] εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν ...... [7] ... μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν, ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.]	[10] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.	[11] εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε.
	[Lc. X. [5b] πρῶτον λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. [6] καὶ ἐὰν ἐκεῖ ᾖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει.]		[12] εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν. [13] καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω.
[5] καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.	[Lc. X. [10] εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε [11] Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασ-	[11] καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.	[14] καὶ ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν.

Lc. X, 6. εκει η (H) uel η εκει (TSV). — επαναπαησεται (TH) uel επαναπαυσεται (SV).
Mt. X, 12. om. λεγοντες ειρηνη τω οικω τουτω (THSV). — 13. προς a. υμας (TSV) pot. q. εφ (H). — 14. om. εκ a. των (H) uel add. (TSV)

els dimonis, i per guarir malalties, [2] i els envià a predicar el regne de Déu i a guarir,		potestat sobre els esperits immunds;	No us en aneu a camí de gentils, i en ciutat de Samaritans no entreu; [6] sinó més aviat aneu a les ovelles perdudes de la casa d'Israel. [7] I, fent via, prediqueu, dient: És a prop el regne dels cels. [8] Guariu malalts, ressusciteu morts, netegeu leprosos, llanceu dimonis; de franc rebéreu, de franc doneu.
[3] i els deia: No prengueu res per al camí, ni bastó, ni sarró, ni pa, ni diner; i que no tinguessin dues túniques.	[*Llc. X.* [4] No porteu bossa, ni sarró, ni calçat, i pel camí no saludeu ningú.]	[8] i els manà que no s'emportessin res per al camí, sinó sols bastó, ni pa, ni sarró, ni en el cenyidor diners, [9] sinó calçades les sandàlies; i no us posareu pas dues túniques.	[9] No us procureu or ni argent, ni coure per als vostres cenyidors, [10] ni sarró per al camí, ni dues túniques, ni calçat, ni bastó; car mereixedor és qui treballa del seu manteniment.
[4] I en qualsevulla casa que entreu, poseu-hi, i d'allí partiu.	[*Llc. X.* [5a] I en qualsevulla casa que entreu..... [7] ... poseu, menjant i bevent del que ells tinguin, car mereixedor és de la seva soldada el treballador. No us canvieu d'una casa a l'altra.]	[10] I els deia: Onsevulla que entreu en una casa, poseu-hi, fins que partireu d'allí.	[11] I en qualsevulla ciutat, o vilatge, que entreu, cerqueu qui és en ella digne, i poseu allí, fins que partireu.
	[*Llc. X.* [5b] digueu primer: Pau a aquesta casa. [6] I si allí hi ha un fill de pau, reposarà sobre ell la vostra pau; i si no, sobre vosaltres tornarà.]		[12] I, entrant a la casa, saludeu-la; [13] i, si la casa n'és digna, vingui sobre ella la vostra pau; i, si no n'és digna, torni la vostra pau sobre vosaltres.
[5] I tots quants no us rebin, sortint d'aquella ciutat, espolseu-vos la pols dels vostres peus en testimoni contra ells.	[*Llc. X.* [10] I en qualsevulla ciutat que entreu, i no us rebin, eixint pels seus carrers, digueu: [11] Fins la pols, que de la vostra ciutat se'ns ha encastat als peus, ens	[11] I, si un lloc no us rebés, ni us escoltessin, partint d'allí, espolseu-vos la terra enganxada sota els vostres peus en testimoni a ells.	[14] I, si algú no us rebés, ni escoltés les vostres paraules, sortint fora d'aquella casa o ciutat, espolseu-vos la pols dels vostres peus.

Llc. IX, 2. *a guarir.* La major part de mss., Vg. i moltes altres versions: *a guarir els malalts.*
IX, 4. *i d'allí partiu.* Vg.: *et inde ne exeatis.*
Mc. VI 11. *i si un lloc...* Vg. amb diversos mss.: *i tots quants...*, com en Llc. IX, 5. — *la terra enganxada sota els vostres peus*: τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν. En aquesta frase traduïm per *terra enganxada* el mot χοῦς (paral·lel a κονιορτός, estrictament *pols,* de Llc. i Mt.) que dóna al text de Mc. un matís propi.
Mt. X, 12. *saludeu-la.* Vg. Cl. afegeix: *dient: Pau a aquesta casa,* com en Llc. X, 5. — 13. *vingui... torni...* Vg. Cl.: *vindrà...* (amb alguns mss.) *tornarà...*

σόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.]

[Lc. X. [12] λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.]

[Lc. X. [3] ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.]

[15] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. cf. XI, 24 § 152. [16] Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.

102. Praedicatio discipulorum et magistri.

Lc. IX, 6; Mc. VI, 12-13; Mt. XI, 1.

Lc. IX. [6] Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

Mc. VI. [12] Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, [13] καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

Mt. XI. [1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

103. Iohannes Baptista ab Herode necatur. cf. 34.

Mc. VI, 21-29; Mt. XIV, 6-12.

Mc. VI. [21] Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, [22] καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι· [23] καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι Ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. [24] καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. [25] καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

[26] καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν· [27] καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς

Mt. XIV. [6] Γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρῴδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ,

[7] ὅθεν μετὰ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. [8] ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς

Δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

[9] καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, [10] καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ·

Mt. XIV, 6. γενεσιοις δε γενομενοις (THV) uel om. γενομενοις, sed non γενεσιων δε γενομενων (S). — 9. λυπηθεις (TH) pot q. ελυπηθη (SV). — om. δε p. δια (TH) pot q. add. (SV). — 10 τον a. Ιωαννην (SV) uel om. (TH)

eixuguem i us la deixem; però, això sapigueu, que el regne de Déu és a prop.]

[*Llc. X.* [12] Us dic que més comportivol serà per a Sodoma en aquell dia que no per a aqueixa ciutat.]

[*Llc. X.* [3] Aneu; heus aquí que us envio a vosaltres com anyells en mig de llops.]

[15] En veritat us dic: Més comportivol serà per a la terra de Sodoma i Gomorra en el dia del judici, que no per a aqueixa ciutat. *cf.* XI, 24 § 152. [16] Heus aquí que jo us envio a vosaltres com ovelles en mig de llops; sigueu, doncs, prudents com les serps i senzills com els coloms.

102. Predicació dels deixebles i del Mestre.

Llc. IX, 6; Mc. VI, 12-13; Mt, XI, 1.

Llc. IX. [6] I ells, anant-se'n, recorrien els vilatges, anunciant la bona nova i guarint pertot arreu.

Mc. VI. [12] I, havent-se'n anat, predicaren que fessin penitència, [13] i llançaven molts dimonis, i ungien amb oli molts malalts, i els guarien.

Mt. XI. [1] I s'esdevingué que Jesús, quan acabà de donar aquests ordenaments als seus dotze deixebles, se n'anà d'allí a ensenyar i a predicar en les ciutats llurs.

103. Joan el Baptista és mort per Herodes. cf. 34.

Mt. VI, 21-29; Mt. XIV, 6-12.

Mc. VI. [21] I arribà un dia avinent, quan Herodes en la festa del seu natalici féu un convit als seus magnats i als oficials i als principals de la Galilea, [22] i, havent entrat la filla de la mateixa Herodias i dansat, plagué a Herodes i als comensals. I el rei digué a la donzella: Demana'm el que vulguis, i t'ho donaré; [23] i li jurà: El que em demanis et daré, fins la meitat del meu reialme. [24] I ella, havent sortit, deia a la seva mare: ¿Què demanaré? I ella deia: El cap de Joan el Baptista. [25] I, entrant tot seguit adalerada davant el rei, demanà, dient: Vull que ara mateix em donis en una safata el cap de Joan el Baptista.

[26] I, posant-se molt trist el rei, a causa del jurament i dels comensals, no volgué dar-li refús;

Mt. XIV. [6] I, arribat el natalici d'Herodes, dansà la filla d'Herodias davant de tots, i plagué a Herodes;

[7] d'on amb jurament prometé de donar-li el que demanés. [8] I ella, induïda per la seva mare:

Dona'm — diu — ací, en una safata, el cap de Joan el Baptista.

[9] I, contristat el rei, a causa del jurament i dels comensals, manà que li fos donat, [10] i envià a

101.—Llc. X, 11. *ens eixuguem i us la deixem.* És el sentit de la frase grega ἀπομασσόμεθα ὑμῖν. D'altres tradueixen: *ens l'espolsem sobre* (o *contra*) *vosaltres.* Vg.: *extergimus in uos.*

102.—Mc. VI, 13. *ungien amb oli molts malalts, i eren guarits.* Parlant del sagrament de l'Extrema Unció, amb referència expressa a aquest text, diu el Concili Tridentí: *apud Marcum quidem insinuatum.* (Sess. XIV, de Extr. Vnct. c. I).

103.—Mc. VI, 22. *la filla de la mateixa Herodias*: αὐτῆς τῆς Ἡρῳδιάδος. Diversos uncials, entre ells els més autoritzats, diuen: *la seva filla Herodias;* però generalment les edicions crítiques, amb la major part de mss. i Vg., segueixen l'altra lliçó, que per raons històriques apar l'única acceptable. — 26. *I, posant-se molt trist,...* Vg. tradueix simplement: *contristatus,* com en Mt. XIV, 9. — ... *no volgué dar-li refús.* Vg.: ... *noluit eam contristare.*

σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ 28 καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

11 καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 12 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

104. Opinio Herodis Antipae de Iesu.

Lc. IX, 7-9; Mc. VI, 14-16; Mt. XIV, 1-2.

Lc. IX. 7 Ἤκουσεν δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, 8 ὑπό τινων δὲ ὅτι Ἠλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι Προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 9 εἶπεν δὲ ὁ Ἡρῴδης Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Mc. VI. 14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν· 15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16 ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης ἔλεγεν Ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη.

Mt. XIV. 1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, 2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

105. Reditus Apostolorum.

Lc. IX, 10a; Mc. VI, 30.

Lc. IX. 10a Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν.

Mc. VI. 30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.

106. Prima panum multiplicatio.

Lc. IX, 10b-17; Mc. VI, 31-44; Mt. XIV, 13-21 [IX, 36]; † Io. VI, 1-15.

Lc. IX. 10b Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαιδά. 11 οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασι-

Mc. VI. 31 Καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν· 32 καὶ ἀπῆλ-

Mt. XIV. 13 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. 14 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον,

† Io. VI. 1 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. 2 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.

Mc. VI, 14. ελεγον (H) uel ελεγεν (TSV).

27 i tot seguit, enviant el rei un de la seva guàrdia, manà que el cap d'ell fos portat. I, havent-hi anat, el decapità a la presó, 28 i portà el seu cap en una safata, i el donà a la donzella, i la donzella el donà a la seva mare. 29 I, havent-ho sabut, els seus deixebles vingueren, i s'emportaren el seu cos, i el posaren en un sepulcre.

decapitar Joan a la presó; 11 i fou dut el seu cap en una safata, i donat a la donzella; i el portà a la seva mare. 12 I, acudint els seus deixebles, prengueren el cos, i el sepultaren, i vingueren a anunciar-ho a Jesús.

104. Opinió d'Herodes Antipas pertocant a Jesús.

Llc. IX, 7-9; Mc. VI, 14-16; Mt. XIV, 1-2.

Llc. IX. 7 I Herodes, el tetrarca, hagué esment de totes les coses que passaven, i era perplex, per tal com alguns deien: Joan ha ressuscitat d'entre els morts; 8 i alguns: Elias ha aparegut; i d'altres: Un profeta dels antics ha ressuscitat. 9 I Herodes deia: A Joan, jo l'he decapitat; doncs, ¿qui és aquest, de qui tals coses sento a dir? I cercava de veure'l.

Mc. VI. 14 I el rei Herodes n'hagué esment, car s'havia fet famós el seu nom, i deien: Joan el Baptista ha ressuscitat d'entre els morts, i per això obren les potències en ell; i d'altres deien: És Elias; 15 i d'altres deien: Profeta, com un dels profetes. 16 I Herodes, oint això, deia: És Joan, el que vaig decapitar, que ha ressuscitat.

Mt. XIV. 1 En aquell temps Herodes, el tetrarca, hagué esment de la fama de Jesús, 2 i deia als seus servents: Aquest és Joan el Baptista; ell ha ressuscitat d'entre els morts, i per això les potències obren en ell.

105. Tornada dels apòstols.

Llc. IX, 10a; Mc. VI, 30.

Llc. IX. 10a I, havent tornat, els apòstols li explicaren tot el que havien fet.

Mc. VI. 30 I els apòstols es reuniren amb Jesús, i li contaren tot el que havien fet i tot el que havien ensenyat.

106. Primera multiplicació dels pans.

Llc. IX, 10b-17; Mc. VI, 31-44; Mt. XIV, 13-21 [IX, 36]; † Jo. VI, 1-15.

Llc. IX. 10b I, prenent-los amb ell, es retirà a soles vers una ciutat, anomenada Betsaida. 11 Però les multituds, havent-ho sabut, el seguiren. I ell, acollint-los, els parlava del

Mc. VI. 31 I els diu: Veniu, vosaltres també, a soles a un lloc desert, i reposeu un xic. Car eren molts els anants i vinents, i ni de menjar no els vagava. 32 I par-

Mt. XIV. 13 I Jesús, en sentir-ho, es retirà d'allí en una barca a un lloc desert, a soles; i, havent-ne esment les multituds, el seguiren per terra des de les ciutats. 14 I, en desem-

† *Jo. VI.* 1 Després d'això, se n'anà Jesús a l'altra riba del mar de la Galilea, o de Tiberias. 2 I el seguia gran multitud, perquè veien els miracles que feia en els malalts.

103.—Mc. VI, 27. *un de la seva guàrdia*: σπεκουλάτωρ (Vg. Cl.: *spiculator*; WW: *speculator*), soldats de la guàrdia dels prínceps, que servien de missatgers, de sentinelles i a vegades de botxins. —*manà que el cap d'ell fos portat. I, havent-hi anat, el decapità...* Vg.: *manà que el cap d'ell fos portat en una safata. I el decapità...*

104.—Llc. IX, 7. *totes les coses que passaven.* Vg. amb alguns mss.: *totes les coses que eren fetes per ell.*

Mc. VI, 14. *i deien.* Vg., amb gran majoria de mss. i versions, contra BDW i alguns mss. de la Vet. lat.: *i deia.*

VI, 14; Mt. XIV, 2. *les potències* (el poder dels miracles) *obren en ell.* D'altres tradueixen: a) *miracles són fets per ell,* sentit tal volta més aproximat a l'arameu, que el text grec i llatí; b) *són obrats miracles en ell.*

106.—Llc. IX, 10b. *vers una ciutat anomenada Betsaida.* Bon nombre de mss.: *a un lloc desert de la ciutat anomenada Betsaida.* Vg. Cl.: *a un lloc desert que hi ha a Betsaida.*

Mc. VI, 31. *Veniu, vosaltres també, a soles.* Vg. amb alguns mss.: *Veniu a soles.*

λείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο.

[12]Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν αὐτῷ Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. [13]εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπαν Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. [14]ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ὡσεὶ ἀνὰ πεντήκοντα. [15]καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν ἅπαντας.

[16]λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐ-

θον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. [33]καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ ἐπέγνωσαν πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς. [34]Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. [35]Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή· [36]ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. [37]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; [38]ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Πόσους ἔχετε ἄρτους; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. [39]καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. [40]καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντήκοντα.

[41]καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ

καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν.

[IX. [36]Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. cf. § 101.]

[15]Ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν. ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. [16]ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. [17]Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. [18]ὁ δὲ εἶπεν Φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς. [19]καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου,

λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κλάσας

[3]ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. [4]ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. [5]ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λέγει πρὸς Φίλιππον Πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; [6]τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν, αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν ποιεῖν. [7]ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς ἵνα ἕκαστος βραχὺ λάβῃ. [8]λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου [9]Ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; [10]εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι.

[11]ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ

Lc. IX, 13. υμεις φαγειν (SV) pot. q. φ. υ. (TH). — πεντε αρτοι (SV) uel αρτοι πεντε (TH).
Mc. VI, 33. επεγνωσαν (TSV) pot. q. εγνωσαν (H). — 37. δωσωμεν (TS) pot. q. δωσομεν (HV). — 39. ανακλιναι (TSV) uel ανακλιθηναι (H).
Mt. XIV, 15. om. ουν p. απολυσον (H) pot. q. add. (TSV).
Io. VI, 7. om. τι a. λαβη (H) uel add. (TSV). — 10. om. δε p. ειπεν (TH) pot. q. add. (SV).

regne de Déu, i els que tenien fretura de remei, els guarià.

[12]I el dia començava a decantar; i, atansant-se els dotze, li digueren: Acomiadeu la multitud perquè vagin als vilatges i veïnats del voltant a allotjar-se, i trobin queviures, puix ací som en lloc desert. [13]I els deia: Doneu-los menjar vosaltres. I ells digueren: No tenim més que cinc pans i dos peixos; llevat que nosaltres mateixos anem a comprar menjar per a tota aquesta gent. [14]Car eren uns cinc mil homes. I digué als seus deixebles: Feu-los seure a colles d'uns cinquanta. [15]I ho feren així, i els feren seure tots.

[16]I, prenent els cinc pans i els dos peixos, havent mirat al cel, els

tiren en la barca a un lloc desert i apartat. [33]I els veieren com se n'anaven, i ho saberen molts; i, per terra, de totes les ciutats concorregueren allí; i arribaren primer que ells. [34]I, en desembarcar, veié gran multitud, i s'apiadà d'ells, puix que eren com ovelles que no tenen pastor, i començà d'instruir-los llargament. [35]I, quan fou ja hora tarda, atansant-se-li els seus deixebles, deien: El lloc és desert, i ja és hora tarda; [36]acomiadeu-los perquè vagin als veïnats i vilatges del voltant a comprar-se de què menjar. [37]I ell, responent, els deia: Doneu-los menjar vosaltres. I li diuen: ¿Irem a comprar dos cents diners de pans, i els els donarem per menjar? [38]I ell els diu: ¿Quants pans teniu? Aneu, vegeu-ho. I, un cop ho saberen, diuen: Cinc, i dos peixos. [39]I els manà que els fessin seure tots a colles sobre l'herba verdejant. [40]I s'assegueren, fent daus de cent i de cinquanta.

[41]I, prenent els cinc pans i els dos peixos, havent mirat al cel, beneí,

barcar, veié gran multitud; i s'apiadà d'ells, i guarí llurs malalts.

[*IX.* [36]I, veient les multituds, se n'apiadà, puix que eren abatudes i ajaçades com ovelles que no tenen pastor.] *cf.* § 101.

[15]I, essent cap al tard, se li atansaren els deixebles, dient: Desert és el lloc, i l'hora és ja passada; acomiadeu les multituds perquè vagin als vilatges a comprar-se menjar. [16]I Jesús els deia: No els cal anar-se'n, doneu-los menjar vosaltres. [17]I ells li diuen: No tenim ací, sinó cinc pans i dos peixos. [18]I ell digué: Porteu-me'ls ací. [19]I, havent ordenat que les multituds seguessin sobre l'herba,

prenent els cinc pans i els dos peixos, havent mirat al cel, beneí, i partint els

[3]I pujà Jesús a la muntanya, i es posà a seure amb els seus deixebles. [4]I era prop la Pasqua, la festa dels Jueus. [5]Havent, doncs, Jesús alçat els ulls i vist que una gran multitud venia envers ell, diu a Felip: ¿D'on comprarem pans perquè mengin aquests? [6]I això deia per provar-lo, que ell prou sabia el que anava a fer. [7]Li respongué Felip: Dos cents diners de pa no els basten per prendre'n un petit bocí cadascun. [8]Li diu un dels seus deixebles, Andreu, el germà de Simó Pere: [9]Hi ha un minyó ací, que té cinc pans d'ordi i dos peixos; però això, ¿què és per a tants? [10]Digué Jesús: Feu seure la gent. Hi havia molt d'herba en aquell indret. S'assegueren, doncs, els homes en nombre d'uns cinc mil.

[11]Prengué, doncs, els pans Jesús, i, havent donat gràcies, n'anà donant

Llc. IX, 14. *feu-los seure.* En els quatre relats paral·lels, l'acció expressada pels verbs κατακλίνω (Llc.) ἀνακλίνω (Mc. i Mt.) ἀναπίπτω (Mc. i Jo.) no és pròpiament la de seure, sinó la d'estendre's recolzats, segons l'usança jueva de menjar; són els mateixos verbs que designen l'acció de posar-se a taula.—Ib.: Mc. VI, 39. *a colles.* κλισία en Llc. (Vg.: *conuiuium*) equivalent en el nostre llenguatge a *taula, taulada*, grup de persones que mengen juntes en una mateixa taula; συμπόσιον en Mc., *compotatio* (Vg.: *contubernium*) grup de persones que beuen (i per extensió que mengen) juntes; en un i altre cas, grups o colles de comensals. — Mc. VI, 40. *per daus.* πρασιά, *areola hortensis*: bancal, feixa o taula de les hortes. Vg.: *per partes.*

Mt. XIV, 15. *essent cap al tard*: ὀψίας γενομένης, com en el v. 23, però indicant temps divers, segons apar evident tant pel context de Mt., com pels paral·lels. La frase grega serveix per a designar les primeres hores després de la posta de sol, o bé les darreres abans de pondre's.

Jo. VI, 9. *peixos*: ὀψάρια, diminutiu d'ὄψον, *companatge*, usat especialment per a designar el peix cuit (cf. Jo. XXI, 9. 10. 13). Mot exclusiu de Joan entre els evangelistes. equival a ἰχθύς, *peix*, usat pels altres tres.

τοὺς καὶ κατέκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ. [17] καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. [42] καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. [43] καὶ ἦραν κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων· [44] καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. [20] καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. [21] οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον. [12] ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. [13] συνήγαγον οὖν καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν. [14] Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. [15] Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

107. Iesus incedit super lacum.

Mc. VI, 45-52; Mt. XIV, 22-33; † Io. VI, 16-21.

Mc. VI. [45] Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαιδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. [46] καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. [47] καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. [48] καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς. [49] οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστιν καὶ ἀνέκραξαν, [50] πάντες γὰρ αὐτὸν

Mt. XIV. [22] Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους· [23] καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. [24] Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

[25] Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. [26] καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι Φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. [27] εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν

† Io. VI. [16] Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, [17] καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὔπω ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, [18] ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετο. [19] ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.

Mt. XIV, 22. om. το a. πλοιον (HS) pot. q. add. (TV). — 24. μεσον της θαλασσης ην (TSV) pot. q. σταδιους πολλους απο της γης απειχε (H). — 26. και ιδοντες αυτον pot. q. add. οι μαθηται (SV) uel ιδοντες δε αυτον (T) uel οι δε μαθηται ιδοντες αυτον (H).

Io. VI, 13. επερισσευσαν (TH) pot. q. επερισσευσεν (SV). — 14. ο... σημειον (TSV) uel α... σημεια (H).

beneí i anà partint, i els donava als deixebles, que els servissin a la multitud. [17] I menjaren, i foren saciats tots, i fou recollit el que els havia sobrat, dotze cistelles de bocins.

i anà partint els pans, i els donava als deixebles perquè els els servissin, i dels dos peixos en féu part a tots. [42] I menjaren tots, i foren saciats; [43] i recolliren els bocins, dotze cistellades, i els dels peixos. [44] I eren els qui menjaren els pans cinc mil homes.

pans, els donà als deixebles, i els deixebles a les multituds. [20] I menjaren tots, i foren saciats, i recolliren les sobres dels bocins, dotze cistelles plenes. [21] I a menjar eren uns cinc mil homes, sense les dones i els infants.

als qui seien, i així mateix dels peixos, tant com en volien. [12] I, quan foren saciats, diu als seus deixebles: Aplegueu els bocins sobrers, que res no se'n perdi. [13] Els aplegaren, doncs, i ompliren dotze cistelles de bocins dels cinc pans d'ordi, que sobraren als qui havien menjat. [14] La gent, doncs, veient el miracle que havia fet Jesús, deien: Aquest és verament el profeta que ha de venir en el món. [15] Jesús, doncs, sabent que anaven a venir i emportar-se'l per fer-lo rei, es retirà altre cop a la muntanya, ell tot sol.

107. Jesús camina sobre el llac.

Mc. VI, 45-52; Mt. XIV, 22-33; † Jo. VI, 16-21.

Mc. VI. [45] I tot seguit obligà els seus deixebles que pugessin a la barca i el precedissin a l'altra riba, a Betsaida, mentre ell acomiadava la multitud. [46] I, havent pres comiat d'ells, se n'anà a la muntanya a orar. [47] I, havent-se fet vespre, era la barca en mig de la mar, i ell sol en terra. [48] I, veient que patien per remar, puix el vent els era contrari, devers la quarta vetlla de la nit ve a ells, caminant damunt la mar, i volia passar-los de llarg. [49] I ells, en veure'l caminant damunt la mar, es pensaren que era una fantasma, i cridaren, [50] car tots

Mt. XIV. [22] I tot seguit obligà els deixebles que pugessin a una barca i el precedissin a l'altra riba, mentre acomiadava les multituds; [23] i, havent acomiadat les multituds, pujà a la muntanya tot sol a orar. I, havent-se fet vespre, s'estava sol allí. [24] I la barca era ja al mig de la mar, batzegada per les ones, puix el vent era contrari.

[25] I, a la quarta vetlla de la nit, vingué a ells, caminant damunt la mar. [26] I, en veure'l caminant damunt la mar, es contorbaren, dient: És una fantasma; i, de la por, cridaren. [27] I tot seguit Jesús

† *Jo. VI.* [16] I, quan es féu vespre, davallaren els seus deixebles a la mar, [17] i, havent pujat a una barca, anaven a l'altra banda de la mar, vers Cafarnaüm. I ja s'era fet fosc, i encara no havia vingut Jesús a ajuntar-se amb ells, [18] i d'un vent fort, que bufava, s'enasprava la mar. [19] Havent, doncs, remat uns vint-i-cinc o trenta estadis, veuen Jesús caminant da-

106.—Llc. IX, 16; Mc. VI, 41. *anà partint*: κατέκλασεν, amb prefixe, com en Joan (VI, 11) διέδωκεν. En Mt. XIV, 19, simplement: κλάσας.

Mc. VI, 43. *cistellades*: κοφίνων πληρώματα. Només ací i VIII, 20, es troba aquest darrer substantiu verbal significant plenitud de contingut; en el parallel de Mt. XIV, 20, la mateixa idea és expressada per l'adjectiu: κοφίνους πλήρεις. — *recolliren els bocins*. Vg. amb AD i altres: *recolliren les sobres*, com en Mt.

VI, 44. *menjaren els pans*. Vg. amb B i altres omet *els pans*, com en Mt.

Jo. VI, 12. *que res no se'n perdi*. Vg.: *ne pereant (fragmenta)*.

107.—Mc. VI, 48. *volia passar-los de llarg*: ἤθελεν παρελθεῖν αὐτους. Deixem aquesta versió, de la qual no trobem qui dissenteixi. Donaria també sentit ben planer, coherent amb el context i concordant amb Jo. VI, 19, la frase així traduïda: *i volia ajuntar-s'hi*. Παρέρχομαι amb acusatiu és prou usat en els clàssics en sentit d'*arribar, ajuntar-se, entrar, aconseguir (aduenire)*, com en Llc. XVII, 7; Act. XXIV, 7 i, segons molts, en Llc. XII, 37.

Mt. XIV, 24. *I la barca era ja al mig de la mar, batzegada per les ones*. Vg.: *I la barca al mig de la mar era batzegada per les ones.*

εἶδον καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. [51] καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, [52] οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

αὐτοῖς λέγων Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. [28] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα. [29] ὁ δὲ εἶπεν Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. [30] βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶσόν με. [31] εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; [32] καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. [33] οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

[20] ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. [21] ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

108. Sanationes in terra Gennesareth.

Mc. VI, 53-56; Mt. XIV, 34-36.

Mc. VI. [53] Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γεννησαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν. [54] καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν [55] περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. [56] καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγροὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο αὐτοῦ ἐσῴζοντο.

Mt. XIV. [34] Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ. [35] καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, [36] καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώθησαν.

109. Instructio de pane uitae et de sumptione corporis et sanguinis Christi.

† Io. VI, 22-59.

† Io. VI. [22] Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· [23] ἀλλὰ ἦλθεν πλοῖα ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. [24] ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ

Mc. VI, 51. εκ περισσου p. λιαν (TSV) pot. q. om. (H).
Mt. XIV, 28. om. αυτω (T) pot. q. add. p. δε (SV) uel p. ειπεν (H).—29. om. ο a. Πετρος (TH) pot. q. add. (SV). — 30. ισχυρον (SV) pot q. om. (TH).
Io. VI, 23. ηλθεν (HV) pot. q. ηλθον (TS). — πλοια (H) pot. q. πλοιαρια (TSV).

el veieren i es contorbaren. I ell tot seguit parlà amb ells; i els diu: Coratge! só jo; no tingueu por. [51] I pujà a la barca amb ells; i parà el vent. I ells encara restaren més meravellats en llur interior, [52] puix no havien comprès el fet dels pans, sinó que llur cor era endurit.

els parlà, dient: Coratge! só jo; no tingueu por. [28] I, responent, Pere digué: Si sou vós, Senyor, maneu que vingui a vós per sobre les aigües. [29] I ell digué: Vina. I, baixant de la barca, Pere caminà sobre les aigües i vingué vers Jesús. [30] Però, veient que el vent era fort, s'espantà, i, havent començat d'enfonsar-se, clamà, dient: Senyor, salveu-me! [31] I, a l'instant, Jesús, estenent la mà, va agafar-lo; i li diu: Migrat de fe, ¿per què has dubtat? [32] I, havent ell pujat a la barca, parà el vent. [33] I els qui eren en la barca l'adoraren, dient: Verament sou Fill de Déu.

munt la mar i acostant-se a la barca, i s'astoraren. [20] I ell els diu: Só jo; no tingueu por. [21] Volien, doncs, prendre'l a la barca, i tot seguit la barca fou a la terra on anaven.

108. Guaricions en la terra de Genesaret.

Mc. VI, 53-56; Mt. XIV, 34-36.

Mc. VI. [53] I, havent travessat, arribaren a terra a Genesaret, i aportaren. [54] I, havent ells sortit de la barca, la gent, que el reconegué tot seguit, [55] recorria tota aquella contrada; i començaren de dur-li en lliteres els que estaven malalts, on sentien a dir que ell era. [56] I onsevulla que entrava, als vilatges o ciutats o veïnats, posaven els malalts a les places, i el pregaven que els deixés tocar, baldament fos la borla del seu mantell; i tots quants el tocaren es guariren.

Mt. XIV. [34] I, havent travessat, arribaren a terra a Genesaret. [35] I els homes d'aquell lloc, havent-lo reconegut, ho feren saber per tota aquella regió, i li presentaren tots els que estaven malalts, [36] i el pregaven que els deixés tocar tan sols la borla del seu mantell; i tots quants el tocaren foren guarits.

109. Instrucció sobre el pa de vida i la comunió del Cos i Sang de Crist.

† Jo. VI, 22-59.

† *Jo. VI.* [22] L'endemà, la multitud, que era romasa a l'altra riba de la mar, es donà compte que, havent-hi allí només una barca, Jesús no hi havia pujat amb els seus deixebles, sinó que els seus deixebles havien partit sols; [23] vingueren, però, barques de Tiberias a prop del lloc on, havent donat gràcies el Senyor, menjaren el pa. [24] Quan, doncs, la multitud veié que Jesús no era allí, ni els

107.—Mc. VI, 52. *sinó que llur cor era endurit.* Vg. amb alguns mss.: *perquè llur cor era encegat.*
Mt. XIV, 29. *i vingué.* Vg., amb majoria de mss.: *per venir.*
XIV, 33. *l'adoraren.* Alguns mss. i vss.: *vingueren a adorar-lo.* Vg.: *vingueren i l'adoraren.*
108.—Mc. VI, 53. *a Genesaret.* Probablement ciutat o vilatge, dita així de Genesar, nom comú al llac i a la fertilíssima plana occidental, on se suposa situada.
109.—Aquest capítol de Sant Joan és íntimament relacionat amb la institució de la Sagrada Eucaristia. (cf. § 259). Gairebé unànimement tots els teòlegs catòlics, seguint la interpretació general dels Sants Pares i Doctors, entenen les paraules de Jesús (VI, 51 b - 58) com una promesa d'aquest Sagrament diví. Tot abstenint-se de donar definició explícita, el Concili Tridentí afavoreix aquesta interpretació, apartar-se de la qual fóra, si més no, temerari. (cf. sess. XXI, c. I; sess. XIII, c. II).

αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια καὶ ἦλθον
εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. [25] καὶ
εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ
Ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας; [26] ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ
με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ
τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε· [27] ἐργάζεσθε μὴ τὴν
βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μέ-
νουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
δίδωσιν ὑμῖν, τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ
θεός. [28] εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Τί ποιῶμεν ἵνα
ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; [29] ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ
ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. [30] εἶπον
οὖν αὐτῷ Τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν
καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; [31] οἱ πατέρες ἡμῶν
τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστιν γεγραμ-
μένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.
[32] εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐ Μωυσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν· [33] ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστὶν
ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ
κόσμῳ. [34] εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Κύριε, πάντοτε
δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. [35] εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος
πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ
μὴ διψήσει πώποτε. [36] ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ
ἑωράκατέ με καὶ οὐ πιστεύετε. [37] Πᾶν ὃ δίδωσίν
μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός
με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, [38] ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ
οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ
θέλημα τοῦ πέμψαντός με· [39] τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέ-
λημα τοῦ πέμψαντός με ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ
ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ. [40] τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρός
μου ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς
αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ
τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. — [41] Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι
περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, [42] καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰη-
σοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα
καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καταβέβηκα; [43] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. [44] οὐδεὶς δύναται ἐλ-
θεῖν πρός με ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ
αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
[45] ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις Καὶ ἔσον-
ται πάντες διδακτοὶ θεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ
πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. [46] οὐχ ὅτι τὸν
πατέρα ἑώρακέν τις εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος
ἑώρακεν τὸν πατέρα. [47] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ
πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. [48] ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος
τῆς ζωῆς· [49] οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ
τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον· [50] οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ
καὶ μὴ ἀποθάνῃ.—[51] Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρ-
του ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ
δώσω ἡ σάρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.
[52] Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες
Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα αὐτοῦ
φαγεῖν; [53] εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν
ἐν ἑαυτοῖς. [54] ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων
μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω
αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· [55] ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθής
ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθής ἐστι πόσις.
[56] ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν
ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. [57] καθὼς ἀπέστειλέν με
ὁ ζῶν πατὴρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων
με κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ. [58] οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ
ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες
καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει
εἰς τὸν αἰῶνα. [59] Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ δι-
δάσκων ἐν Καφαρναούμ.

110. Discessus quorumdam discipulorum.

† Io. VI, 60-71.

† Io. VI. [60] Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ εἶπαν Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος·
τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; [61] εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν
ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; [62] ἐὰν οὖν
θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου
ἦν τὸ πρότερον; [63] τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ
σάρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα

Io. VI, 27. διδωσιν υμιν (T) pot. q. υμιν δωσει (HSV). — 32. εδωκεν (H) uel δεδωκεν (TSV). — 35. om. ουν p. ειπεν (H) uel add. (TSV) — εμε 1.º (THV) uel με (S). — 42. ουχ (TSV) pot. q. ουχι (H). — 52. αυτου p. σαρκα (H) uel om (TSV). — 58. εξ (THV) uel εκ του (S).

seus deixebles, pujaren ells a les barques i vin-
gueren a Cafarnaüm, cercant Jesús. [25] I, havent-lo
trobat a l'altra riba de la mar, li deien: Mestre,
¿quan heu vingut ací? [26] Els respongué Jesús i
digué: En veritat, en veritat us dic, em cerqueu,
no perquè veiéreu miracles, sinó perquè menjàreu
dels pans i fóreu saciats; [27] treballeu, no per al menjar
que es passa, sinó per al menjar que dura per a vida
eterna, el que el Fill de l'home us dóna, car a
aquest ha segellat el Pare, Déu. [28] Deien-li, doncs:
¿Què farem per practicar les obres de Déu? [29] Res-
pongué Jesús i els digué: Aquesta és l'obra de Déu,
que cregueu en el que ell ha enviat. [30] Deien-li,
doncs: ¿I quin senyal feu vós perquè vegem i us
creguem? ¿quina obra feu? [31] Els nostres pares men-
jaren el mannà en el desert, segons és escrit: Pa del
cel els donà a menjar. [32] Els digué, doncs, Jesús: En
veritat, en veritat us dic, Moisès no us donà pas el
pa del cel, però el meu Pare us dóna el pa del cel ve-
ritable; [33] car el pa de Déu és el que baixa del cel
i dóna vida al món. [34] Deien-li, doncs: Senyor,
doneu-nos sempre aquest pa. [35] Els digué Jesús: Jo
só el pa de la vida; qui ve a mi no tindrà fam,
i qui creu en mi no tindrà set mai més. [36] Us he dit,
però, que ja m'haveu vist, i encara no creieu. [37] Tot
el que el Pare em donà, vindrà a mi; i el que vindrà
a mi, no el llançaré pas fora, [38] perquè só baixat del
cel no per fer la voluntat meva, sinó la voluntat del
que m'ha enviat. [39] I aquesta és la voluntat del que
m'ha enviat: que de tot el que em donà, res no en
perdi, sinó que ho ressusciti el darrer dia. [40] Car
aquesta és la voluntat del meu Pare: que tot el qui veu
el Fill i creu en ell, tingui vida eterna, i jo el ressus-
citaré el darrer dia. — [41] Murmuraven, doncs, d'ell
els Jueus, perquè deia: Jo só el pa que ha baixat del
cel; [42] i deien: Aquest, ¿no és Jesús, el fill de Josep,
del qual nosaltres coneixem el pare i la mare? ¿Com
diu ara: Só baixat del cel? [43] Respongué Jesús i els
digué: No murmureu entre vosaltres. [44] Ningú no
pot venir a mi, si el Pare, que m'ha enviat, no
l'atreu, i jo el ressuscitaré el darrer dia. [45] És escrit
en els Profetes: I seran tots ensenyats per Déu. Tot
el qui ha oït del Pare i ha après, ve a mi. [46] No pas
que ningú hagi vist el Pare, sinó el que ve de Déu;
aquest ha vist el Pare. [47] En veritat, en veritat us
dic, el qui creu té vida eterna. [48] Jo só el pa de la
vida; [49] els vostres pares menjaren el mannà en el
desert i moriren; [50] aquest és el pa que baixa del cel
perquè hom en mengi i no mori. — [51] Jo só el pa vi-
vent que del cel ha baixat; si un menja d'aquest pa,
viurà eternament, i el pa que jo donaré és la meva
carn per a la vida del món. [52] Discutien, doncs, els
Jueus, ells amb ells, dient: ¿Com pot aquest donar-
nos la seva carn per menjar? [53] Els deia, doncs, Je-
sús: En veritat, en veritat us dic, si no mengeu la
carn del Fill de l'home i no beveu la seva sang, no
teniu vida en vosaltres. [54] Qui menja la meva carn i
beu la meva sang té vida eterna, i jo el ressuscitaré
el darrer dia; [55] car la meva carn és veritable men-
jar i la meva sang és veritable bevenda. [56] Qui
menja la meva carn i beu la meva sang en mi roman
i jo en ell. [57] Així com m'envià a mi el Pare que viu,
i jo visc pel Pare, també qui em menja a mi, aquest
viurà per mi. [58] Aquest és el pa que del cel ha bai-
xat, no com en menjaren els pares i moriren; qui
menja aquest pa viurà eternament. [59] Aquestes coses
deia en la sinagoga, ensenyant a Cafarnaüm.

110. Deserció d'alguns deixebles.

† Jo. VI, 60-71.

† *Jo. VI.* [60] Havent-lo, doncs, sentit, molts dels
seus deixebles digueren: Dura és aquesta paraula;
¿qui pot sentir-la? [61] I Jesús, coneixent en el seu inte-
rior que d'això murmuraven els seus deixebles, els
digué: ¿Això us escandalitza? [62] Doncs, ¿si vèieu
el Fill de l'home pujant on era primer? [63] L'es-

109.—Jo. VI, 27. 28. 30. *treballeu per... per practicar... ¿quina obra feu?*: ἐργάζεσθε... ἵνα ἐργαζώμεθα... τί ἐργάζῃ. La varietat de sentits del verb grec permet un joc de paraula impossible de donar en la nostra llengua. Vg. literalment: *operamini... ut operemur... quid operaris?*—27. *dóna,* amb ℵD i algunes vss.; però Vg. i majoria de mss.: *donarà.* — *ha segellat.* Aquest segell del Pare és interpretat generalment del poder taumatúrgic comunicat al Fill de l'home en confirmació del seu caràcter de Messias; d'altres l'interpreten més aviat de la unió hipostàtica.

VI, 31. cf. Ex. XVI, 4; Ps. LXXVII (Vg. LXXVIII), 24; Sap. XVI, 20.

VI, 39. *del qui m'ha enviat.* Vg. amb D i altres: *del Pare que m'ha enviat.* — 40. *del meu Pare.* Vg. amb A i altres: *del meu Pare que m'ha enviat.* — 41. *Jo só el pa que ha baixat del cel.* Vg. Cl.: *Jo só el pa vivent que ha baixat del cel.*—45. cf. Is. LIV, 13; Ier. XXXI, 33-34. — 47. *el qui creu.* Vg. amb AD i altres: *el qui creu en mi.*— 53 (Vg. 54). *no teniu vida...* Vg. Cl.: *no tindreu vida...* — 55 (Vg. 56). *veritable menjar... veritable bevenda.* Vg. i alguns mss., amb frase adverbial: *verament menjar... verament bevenda.* — 58 (Vg. 59). *no com en menjaren els pares i moriren.* Vg. amb alguns mss.: *No com els vostres pares menjaren el mannà i moriren.*

ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν· 64 ἀλλὰ εἰσὶν ἐξ
ὑμῶν τινὲς οἳ οὐ πιστεύουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς
ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς
ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. 65 καὶ ἔλεγεν Διὰ τοῦτο
εἴρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν
μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός. 66 Ἐκ τούτου
πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω
καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. 67 Εἶπεν οὖν ὁ
Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;
68 ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, πρὸς τίνα
ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις, 69 καὶ
ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ
ἅγιος τοῦ θεοῦ. 70 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ
ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς
διάβολός ἐστιν. 71 ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος
Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν,
εἷς ἐκ τῶν δώδεκα.

Io. VI, 66. εκ p. πολλοι (H) uel om. (TSV). — 71. om. ων p. εις (H) pot. q. add (TSV).

perit és el que vivifica, la carn no serveix de res;
les paraules que jo us he dit, són esperit i són vida;
64 però de vosaltres alguns n'hi ha que no creuen.
Car sabia Jesús, des del començament, quins eren els
que no creien i qui era el que el trairia. 65 I deia: Per
això us he dit que ningú no pot venir a mi, si no
li és donat pel Pare. 66 Des de llavors molts dels
seus deixebles tornaren enrera, i ja no anaven més
amb ell. 67 Digué, doncs, Jesús als dotze: ¿És que
també vosaltres voleu anar-vos-en? 68 Li respongué
Simó Pere: Senyor, ¿a qui anirem? Paraules teniu
vós de vida eterna, 69 i nosaltres creiem i sabem que
vós sou el Sant de Déu. 70 Els respongué Jesús:
¿No us he escollit jo a vosaltres, els dotze? I de vos-
altres un és diable. 71 I parlava de Judas, fill de Simó
Iscariot; car aquest havia de trair-lo, un dels dotze.

Jo. VI, 69 (Vg. 70). *el Sant de Déu.* Vg. amb alguns mss.: *el Crist, Fill de Déu.*
VI, 71 (Vg. 72). *un dels dotze.* Vg. amb diversos mss.: *essent un dels dotze.*

PARS QVARTA.

INSTANTIOR PRAEDICATIO PRAESERTIM EXTRA GALILAEAM.

111. Sanat Iesus infirmum apud piscinam Bezatha die sabbati.

Io. V, 1-18.

Io V. 1 Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ
ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. 2 Ἔστιν δὲ ἐν τοῖς
Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπι-
λεγομένη Ἐβραιστὶ Βηζαθά, πέντε στοὰς ἔχουσα·
3 ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων,
τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος
κίνησιν. (4 ἄγγελος γὰρ Κυρίου κατὰ καιρὸν κατέ-
βαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ
οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος
ὑγιὴς ἐγίνετο ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι.) 5 ἦν
δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων
ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· 6 τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κα-
τακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει,
λέγει αὐτῷ Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ
ὁ ἀσθενῶν Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν ταραχ-
θῇ τὸ ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ
ἔρχομαι ἐγὼ ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. 8 λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου
καὶ περιπάτει. 9 καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄν-
θρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπά-
τει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 10 ἔλε-
γον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ Σάββατόν
ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράβαττον.
11 ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ ἐκεῖνός μοι
εἶπεν Ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει.
12 ἠρώτησαν αὐτόν Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών
σοι Ἆρον καὶ περιπάτει; 13 ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει
τίς ἐστιν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν
τῷ τόπῳ. 14 Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἴδε ὑγιὴς γέγονας·
μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται.
15 ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι
Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. 16 καὶ διὰ
τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν ὅτι ταῦτα
ἐποίει ἐν σαββάτῳ. 17 ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς Ὁ
πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.
18 διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι
ἀποκτεῖναι ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον ἀλλὰ καὶ
πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ
θεῷ.

112. Filius Dei, a Patre missus, iure paterno operatur.

Io. V, 19-30.

Io. V. 19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν
αὐτοῖς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς
ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἂν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα
ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς
ὁμοίως ποιεῖ. 20 ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ
πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα
τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε.
21 ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωο-

Io V, 1. om η a. εορτη (H) pot q. add. (TSV) — 3. εκδεχομενων... κινησιν (V) pot q. om. (THS). — 4. om. (THS) pot. q add (V) — 11. om. ος δε a. απεκριθη (TV) pot. q. add. (H) uel ο δε (S). — 12. om. ουν a. αυτον (TH) pot. q. add. (SV). — 15. ειπεν (TH) pot q. αναγγειλεν (SV). — 17. om. Ιησους p. ο δε (TH) uel add. (SV).

PART QUARTA.

PREDICACIÓ MÉS INSISTENT, SOBRETOT FORA DE LA GALILEA.

111. Jesús guareix un malalt a la piscina Bezatà en dia de dissabte.

Jo. V, 1-18.

Jo. V. 1 Després d'això, hi havia una festa dels
Jueus, i pujà Jesús a Jerusalem. 2 I a Jerusalem, prop
la Porta de les Ovelles, hi ha la piscina en hebreu
anomenada Bezatà, que té cinc pòrtics; 3 en ells jeia
una multitud de malalts, cecs, coixos, baldats, es-
perant el moviment de l'aigua. (4 Car un àngel del
Senyor davallava de temps en temps a la piscina, i
removia l'aigua; el primer, doncs, que entrava des-
prés de la remoguda de l'aigua era guarit de qualse-
vol mal, de què fos pres.) 5 I allí hi havia un home,
sofrent trenta vuit anys de la seva malaltia. 6 Jesús,
havent-lo vist ajagut i sabent que ja de molt temps
sofria, li diu: ¿Vols ésser guarit? 7 Li respongué el
malalt: Senyor, no tinc ningú que, quan ha estat
remoguda l'aigua, em fiqui a la piscina; i, mentre
jo hi vaig, un altre abans que jo hi baixa. 8 Li diu
Jesús: Alça't, pren la teva llitera, i camina. 9 I tot
seguit fou guarit l'home, i prengué la seva llitera, i
caminava. I aquell dia era dissabte. 10 Deien, doncs,
els Jueus al que havia estat guarit: És dissabte; i no
t'és permès de prendre la llitera. 11 Els respongué:
Aquell qui m'ha guarit em digué: Pren la teva lli-
tera, i camina. 12 Li demanaren: ¿Qui és l'home,
que t'ha dit: Pren, i camina? 13 El guarit, però, no
sabia qui era, per tal com Jesús desaparegué, ha-
vent-hi molta gent en aquell lloc. 14 Després d'això,
el troba Jesús en el Temple; i li digué: Vet aquí
que has estat guarit; no pequis més, perquè no t'es-
devingui cosa pitjor. 15 L'home se n'anà, i digué als
Jueus que era Jesús qui l'havia guarit. 16 I per això
els Jueus perseguien Jesús, perquè feia aquestes co-
ses en dissabte. 17 I ell els respongué: El meu Pare
fins ara treballa, i així també treballo jo. 18 Per això,
doncs, cercaven encara més els Jueus d'occir-lo, per-
què no solament trencava el dissabte, sinó que encara
deia pare propi a Déu, fent-se ell mateix igual a Déu.

112. El Fill de Déu, enviat pel Pare, obra amb autoritat del Pare.

Jo. V, 19-30.

Jo. V. 19 Respongué, doncs, Jesús, i els deia: En
veritat, en veritat us dic, res no pot fer de per ell ma-
teix el Fill, sinó veu pas que el Pare ho fa; puix allò
que aquest fa, també el Fill semblantment ho fa. 20 Car
el Pare ama el Fill, i li mostra totes les coses que ell
fa, i obres majors que aquestes li mostrarà, talment
que vosaltres en sigueu meravellats. 21 Car així com
el Pare ressuscita els morts i els fa viure, així també el

111. - Jo. V, 2. *I a Jerusalem, prop la Porta de les Ovelles* (en grec: *probàtica*), *hi ha la piscina,...* Vg. amb ℵ: *I a Jerusalem hi ha la piscina Probàtica (de les Ovelles),... — en hebreu anomenada Bezatà* (Βηζαθα o Βηθζαθα); transcripció de l'arameu donada per Eusebi: equival a *fossa, tall.* D'altres lliçons: Βηθσαιδα (Vg. amb B i algunes vss.) = *casa de pesca*; Βηθεσδα (major part d'uncials i algunes vss.) = *casa de misericòrdia.*

V, 4. Versicle omès per ℵBCDW, alguns minúsculs, algunes vss. i alguns mss. de Vg. Es troba, però, en A i majoria d'uncials, vss. sir. i Vg. Cl. — *de temps en temps*: κατα καιρόν. D'altres interpreten: a) *a certs temps;* b) *al temps volgut per Déu.*

V, 12. *Pren, i camina?* Vg. amb diversos mss.: *Pren la teva llitera, i camina?*

V, 13. *havia desaparegut*: ἐξένευσεν. ἐκνευω o ἐκνεω, *anar-se'n d'amagat, escórrer-se.* Vg. Cl.: *Iesus enim declinauit a turba constituta in loco.*

ποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. [22] οὐδὲ
γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν
δέδωκεν τῷ υἱῷ, [23] ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς
τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ
τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. [24] Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων
τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν
οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς
τὴν ζωήν. [25] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα
καὶ νῦν ἐστιν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς
τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν.
[26] ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως
καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· [27] καὶ ἐξ-
ουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώ-
που ἐστίν. [28] μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα
ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς
φωνῆς αὐτοῦ [29] καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιή-
σαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες
εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. [30] Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν
ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ
κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα
τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με.

113. Filius testimonium accipit a Patre. — Reditus in Galilaeam.

Io. V, 31-47. VII, 1

Io. V. [31] Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρ-
τυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· [32] ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρ-
τυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρ-
τυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. [33] ὑμεῖς ἀπεστάλκατε
πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· [34] ἐγὼ
δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ
ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. [35] ἐκεῖνος ἦν ὁ λύ-
χνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε
ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ· [36] ἐγὼ
δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζων τοῦ Ἰωάννου, τὰ γὰρ
ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά,
αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πα-
τήρ με ἀπέσταλκεν, [37] καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ ἐκεῖ-
νος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ
πώποτε ἀκηκόατε οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, [38] καὶ
τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν
ἀπέστειλεν ἐκεῖνος τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε.
[39] ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς
ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυ-
ροῦσαι περὶ ἐμοῦ· [40] καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με
ἵνα ζωὴν ἔχητε. [41] Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμ-
βάνω, [42] ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ
οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. [43] ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι
τοῦ πατρός μου καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος
ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε.
[44] πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρ' ἀλλή-
λων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μό-
νου οὐ ζητεῖτε; [45] μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω
ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν
Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. [46] εἰ γὰρ ἐπισ-
τεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ
ἐκεῖνος ἔγραψεν. [47] εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν
οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύ-
σετε; VII. [1] Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περι-
πατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι.

114. Traditiones Pharisaeorum et uerum seruitium Dei.

† Lc. VI, 39; Mc. VII, 1-23; Mt. XV, 1-20.

Mc. VII. [1] Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρι-
σαῖοι καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱε-
ροσολύμων [2] καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίουσιν
τοὺς ἄρτους, — [3] οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ

Mt. XV. [1] Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ
Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες
[2] Διὰ τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδο-
σιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας
αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. [3] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶ-

Io. V, 25. ακουσουσιν (TH) pot. q. ακουσωσι (S) uel ακουσονται (V). — 28 cf. 25. — 29. om. δε a. φαυλα (TH) uel add. (SV). — 36. μειζων (S) pot. q. μειζω (THV). — 37. εκεινος (TH) uel αυτος (SV). — 44. om. θεου p. μονου, pot. q. add. (THSV).

Mt. XV, 1. Φαρισαιοι και γραμματεις (THV) pot. q γ. κ. φ. (S). — 2. αυτων p. χειρας (SV) pot. q. om. (TH).

Fill els que vol fa viure. [22] Car el Pare tampoc no
jutja a ningú, sinó que tot el jutjament ha donat al
Fill, [23] per tal que així tots honorin el Fill, com ho-
noren el Pare. Qui no honora el Fill, no honora el
Pare, que l'ha enviat. [24] En veritat, en veritat us dic
que aquell qui escolta la meva paraula i creu en el
qui m'ha enviat, té vida eterna, i a jutjament no ve,
sinó que ha passat de la mort a la vida. [25] En veritat,
en veritat us dic que ve l'hora, i ara és, quan els
morts oiran la veu del Fill de Déu, i els qui hauran
oït viuran. [26] Perquè així com el Pare té vida en si
mateix, així també ha donat al Fill de tenir vida en
si mateix; [27] i potestat li ha donat de fer jutjament,
puix que fill d'home és. [28] No us meravelleu d'això,
per tal com ve l'hora, en què tots els qui són als
sepulcres oiran la seva veu, [29] i eixiran, els qui feren
el bé a ressurrecció de vida, i els qui practicaren el
mal a resurrecció de judici. [30] Jo, de per mi mateix,
no puc fer res; segons sento, jutjo, i el meu jutja-
ment és just; perquè no cerco la voluntat meva, sinó
la voluntat del qui m'ha enviat.

113. El Fill rep testimoni del Pare. Tornada a la Galilea.

Jo. V, 31-47. VII, 1.

Jo. V. [31] Si jo testimonio de mi mateix, el meu
testimoni no val; [32] altre és qui testimonia de mi; i
sé que val el testimoni que dóna de mi. [33] Vosaltres
trametéreu missatgers a Joan, i ha retut testimoni a
la veritat; [34] jo no em valc pas del testimoni d'un
home; però dic això, perquè vosaltres sigueu sal-
vats. [35] Ell era la llàntia encesa i resplendent, i vosal-
tres volguéreu delitar-vos una estona en la seva llum;
[36] però jo tinc testimoni major que el de Joan; puix les
obres que m'ha comanat el Pare perquè les acom-
pleixi, les mateixes obres que jo faig, testimonien de
mi, que el Pare m'ha enviat, [37] i el Pare, que m'ha en-
viat, ell mateix ha testimoniat de mi. Ni veu seva
no heu sentit mai, ni visió d'ell no heu vist; [38] i la
seva paraula, no la teniu romanent en vosaltres, per-
què el que ell ha enviat, aquest, vosaltres no el
creieu. [39] Vosaltres esbrineu les Escriptures, perquè
penseu tenir en elles vida eterna; i elles són les que
testimonien de mi; [40] i no voleu venir a mi per a tenir
vida. [41] Dels homes, glòria no recapto, [42] però us veig
que no teniu en vosaltres l'amor de Déu. [43] Jo só vin-
gut en el nom del meu Pare, i no m'accepteu; si un
altre ve en el nom de si mateix, aquest l'acceptareu.
[44] ¿Com podeu creure, vosaltres, que recapteu glòria els
uns dels altres, i la glòria que ve de l'Únic no cerqueu?
[45] No penseu que jo us acusaré davant el Pare; hi ha
qui us acusa, Moisès, en el qual vosaltres heu posat
l'esperança. [46] Car si creguéssiu a Moisès, em creu-
ríeu a mi; perquè de mi escriví ell. [47] Però si els seus
escrits no creieu, ¿com creureu les meves paraules?
VII. [1] I després d'això discorria Jesús per la Ga-
lilea, car no volia anar per la Judea, puix que els
Jueus cercaven d'occir-lo.

114. Les tradicions dels Fariseus i el veritable servei de Déu.

† Llc. VI, 39; Mc. VII, 1-23; Mt. XV, 1-20.

Mc. VII. [1] I s'apleguen entorn d'ell els fariseus i
alguns escribes que venien de Jerusalem [2] i veien al-
guns dels seus deixebles que amb mans impures, ço
és, sense rentar, menjaven els pans. [3] Car els fariseus

Mt. XV. [1] Llavors es presenten a Jesús uns fari-
seus i uns escribes de Jerusalem, dient: [2] ¿Per què
els teus deixebles traspassen la tradició dels ancians?
car no es renten les mans quan mengen el pa. [3] I ell,

113.—Jo. V, 31-32. *el testimoni no val... val...*: οὐκ ἔστιν ἀληθής... ἀληθής ἐστιν. Ἀληθής (Vg.: *uerax*) pel context és ací: *Erroris mendaciique suspicione carens, fidedignus.*

V, 44. *glòria que ve de l'Únic...* Però Vg. i edicions crítiques, amb gairebé tots els mss. (contra BW i vss. egipcianes): *gloriam, quae a solo Deo est.* — 46. *em creuríeu a mi*: ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί. Vg. tradueix: *crederetis forsitan et mihi.*

114.—Mc. VII, 1-5. *escribes que venien de Jerusalem* [2] *i veien... menjaven els pans.* [3] *Car......* [5] *I li demanen...*: ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων [2] καὶ ἰδόντες... ἄρτους. — [3] οἱ γὰρ...... [5] καὶ ἐπερωτῶσιν... Traduïm seguint la puntuació de Westcott Hort, Soden i Vogels. Molts dels moderns, deslligant els dos participis ἐλθόντες... [2] καὶ ἰδόντες, tradueixen: *escribes vinguts de Jerusalem;* [2] *i veient...*, i deixen la clàusula en suspens a la fi del v. 2; llavors la lliçó [5] καὶ ἐπερωτῶσιν (Soden i Vogels: ἔπειτα ἐπερωτῶσιν) és anacolut, que en la versió obliga a modificar la frase. Vg., tradueix ἐλθόντες... [2] καὶ ἰδόντες: *uenientes ab Ierosolymis.* [2] *Et cum uidissent...*, i afegeix amb D a la fi del v. 2 *uituperauerunt,* que tanca la clàusula.

VII, 2. *amb mans impures*: κοιναῖς χερσίν (Vg.: *communibus manibus*). Degut a la influència farisaica, *comú*, o profà, havia esdevingut sinònim d'*impur.* cf. I Mac. I, 47 (50). 62 (65). — Ib. i Mt. XV, 2. *Menjar els pans... el pa*: sinònim de *menjar, fer l'àpat.*

Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ ῥαντίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων. — 5 καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς Διὰ τί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἠσαίας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται ὅτι

Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ,
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·
7 Μάτην δὲ σέβονταί με,
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

8 ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. 9 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν στήσητε· 10 Μωυσῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καί Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· 11 ὑμεῖς δὲ λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί Κορβᾶν, ὅ ἐστιν Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, 12 οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, 13 ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

14 Καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. 15 οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. (16 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.)

πεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; 4 ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καί Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· 5 ὑμεῖς δὲ λέγετε Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, 6 οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. 7 ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἠσαίας, λέγων

8 Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ,
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·
9 Μάτην δὲ σέβονταί με,
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

10 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς Ἀκούετε καὶ συνίετε· 11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Mt. XV. 12 Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. 14 ἄφετε αὐτούς· τυφλοί εἰσιν ὁδηγοί· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται.

† Lc. VI. 39 Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται;

Mc. VII. 17 Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. 18 καὶ λέγει αὐτοῖς Οὕτως καὶ ὑμεῖς

Mt. XV. 15 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην. 16 ὁ δὲ εἶπεν Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; 17 οὐ νοεῖτε

Mc. VII, 4. ραντισωνται (HV) pot. q. βαπτισωνται (TS). — 9. στησητε pot. q τηρησητε (THSV). — 16. uersus integer (SV) pot q. om. (TH).
Mt. XV, 4. ειπεν (H) pot. q ενετειλατο λεγων (TSV). — 6. om. η την μητηρα αυτου p. αυτου (H) pot. q add. (TSV). — 14. om. τυφλων p. οδηγοι (H) pot. q. add. (SV) uel οδηγοι εισιν τυφλοι τυφλων (T). — 15. ταυτην (SV) pot. q. om (TH).

i tots els jueus, aferrats a la tradició dels ancians, no mengen, si no han fet l'ablució de les mans; 4 i de la plaça, cosa que no sigui aspergida no mengen; i hi ha moltes altres coses que els han estat trameses a guardar, lavament de copes i gerres i estres d'aram. 5 I li demanen els fariseus i els escribes: ¿Per què no caminen els vostres deixebles segons la tradició dels ancians, sinó que amb mans impures mengen el pa? 6 I ell els deia: Bé profetà Isaïas de vosaltres hipòcrites, segons és escrit:

Aquest poble amb els llavis m'honora,
i llur cor es manté lluny de mi;
7 debades em donen culte,
ensenyant doctrines, manaments d'homes.

8 Abandonant el manament de Déu, us aferreu a la tradició dels homes. 9 I els deia: Si, vosaltres frustreu el manament de Déu per sostenir la vostra tradició; 10 car Moisès digué: Honra el teu pare i la teva mare; i: Qui maleeix pare o mare, sigui lliurat a mort; 11 i vosaltres dieu: Si hom diu al pare o a la mare: Sigui Korban, ço és, ofrena, allò que de mi podria aprofitar-vos, 12 ja no li deixeu res més a fer per al pare o la mare, 13 anuHant la paraula de Déu amb la vostra tradició que us aneu trametent; i de coses semblants a aquestes en feu moltes.

14 I, havent convocat novament la multitud, els deia: Escolteu-me tots, i entengueu: 15 Res no hi ha fora de l'home, que entrant en ell pugui sollar-lo; sinó que són les coses que ixen de l'home les que sollen l'home. (16 Qui té orelles per a sentir, que hi senti.)

responent, els deia: I vosaltres, ¿per què traspasseu el manament de Déu per causa de la vostra tradició? 4 Car Déu ha dit: Honra el pare i la mare; i: Qui maleeix pare o mare, sigui lliurat a mort; 5 i vosaltres dieu: El qui digui al pare o a la mare: Ofrena sigui allò que de mi podria aprofitar-vos, 6 no haurà pas d'honrar el seu pare; i heu anuHat la paraula de Déu per causa de la vostra tradició. 7 Hipòcrites, bé profetà de vosaltres Isaïas, dient:

8 El poble aquest amb els llavis m'honora,
i llur cor es manté lluny de mi;
9 debades em donen culte,
ensenyant doctrines, manaments d'homes.

10 I, havent convocat la multitud, els deia: Escolteu i entengueu: 11 No pas allò que entra a la boca solla l'home; sinó el que ix de la boca, això solla l'home.

Mt. XV. 12 Aleshores, atansant-se els deixebles, li diuen: ¿Sabeu que els fariseus, en sentir aquesta paraula, s'han escandalitzat? 13 I ell, responent, digué: Tota plantació que no ha plantat el meu Pare celestial serà arrabassada. 14 Deixeu-los; són guies cecs; i si un cec guia un cec, tots dos cauran en una fossa.

† *Llc. VI.* 39 I els deia també una paràbola: ¿És que pot un cec guiar un cec? ¿No cauran tots dos en una fossa?

Mc. VII. 17 I, quan hagué entrat a la casa, deixada la multitud, li preguntaven el seus deixebles la paràbola. 18 I els diu: ¿Així també vosaltres sou mancats d'in-

Mt. XV. 15 I Pere, prenent la paraula, li deia: Espliqueu-nos aquesta paràbola. 16 I ell digué: ¿Encara vosaltres sou també mancats d'inteHigència?

Mc. VII, 3. *si no han fet l'ablució de les mans.* Traduïm per *fer l'ablució* la frase grega: πυγμῇ νίπψασθαι. Literalment: *rentar-se amb el puny;* d'on alguns entenen *rentar-se, fregant una mà amb el puny clos de l'altra;* d'altres verteixen: *rentar-se les mans curosament.* De l'estudi, però, de les usances rabíniques es desprèn que era una formalitat ritual, que s'acomplia versant aigua sobre les puntes dels dits junts. ℵ i W substitueixen πυγμῇ per πυγνά: *sovint* (Vg.: *crebro*). — 4. *i de la plaça, cosa que no sigui aspergida no mengen.* O bé, interpretant ἀπ' ἀγορᾶς per *venint de la plaça* (D i W: ἀπ' ἀγορᾶς ὅταν ἔλθωσιν): *i venint de la plaça, no mengen, si no s'han aspergit.* Vg., amb la variant βαπτίσωνται de molts mss.: *nisi baptizentur.* — *estres d'aram.* Vg. amb alguns mss. afegeix: *et lectorum.*
VII, 6-7; Mt. XV, 6-7. Cita d'Is. (XXIX, 13) més acostada als LXX, que al text masorètic. Vg. Cl., en l'últim còlon, més fidel als LXX: *docentes doctrinas, et praecepta (mandata) hominum.*

ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, [19]ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται; — καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα. [20]Ἔλεγεν δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· [21]ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, [22]μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· [23]πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; [18]τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. [19]ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. [20]ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

115. Exaudit Iesus mulierem alienigenam multa deprecantem.

Mc. VII, 24-30; Mt. XV, 21-28.

Mc. VII. [24]Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια Τύρου. Καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαθεῖν· [25]ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· [26]ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Συροφοινίκισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. [27]καὶ ἔλεγεν αὐτῇ Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα, οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. [28]ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. [29]καὶ εἶπεν αὐτῇ Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον. [30]καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

Mt. XV. [21]Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. [22]Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραξεν λέγουσα Ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. [23]ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. [24]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. [25]ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα Κύριε, βοήθει μοι. [26]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. [27]ἡ δὲ εἶπεν Ναί, κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. [28]τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

116. Iesus sanat surdo-mutum et alios; summo plausu excipitur.

Mc. VII, 31-37; Mt. XV, 29-31.

Mc. VII. [31]Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. [32]Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον, καὶ παρακα-

Mt. XV. [29]Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. [30]καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, κυλλούς, τυφλούς,

Mc. VII, 24. om καὶ σιδωνος p τυρου (T) uel add. (HSV). — ηδυνασθη (TH) uel ηδυνηθη (SV)
Mt. XV, 22. εκραζεν (H) pot. q. εκραξεν (T) uel εκραυγασεν (SV). — υιος (H) pot. q. υιε (TSV). — 23. ηρωτουν (TH) pot q ηρωτων (SV). — 30 χωλους κυλλους τυφλους κωφους (HV) uel. χ. τ. κωφ. κυλ. (TS).

tel·ligència; no enteneu que tot el que de fora entra en l'home no pot sollar-lo, [19]perquè no entra en el seu cor, sinó en el ventrell i va al lloc secret? declarant purs tots els aliments. [20]I deia: El que surt de l'home, això solla l'home; [21]car de dins, del cor dels homes, surten els mals intents, fornicacions, furts, homicidis, [22]adulteris, avaricies, malignitats, frau, lascívia, enveja, maledicència, orgull, temeritat; [23]totes aquestes males coses surten de dins i sollen l'home.

[17]¿No enteneu que tot allò que entra a la boca passa al ventrell i és llançat al lloc secret? [18]Però les coses que ixen de la boca vénen del cor, i aquestes sollen l'home. [19]Car del cor ixen els mals intents, homicidis, adulteris, fornicacions, furts, falsos testimonis, maledicències. [20]Aquestes són les coses que sollen l'home; però menjar sense rentar-se les mans no solla l'home.

115. Jesús escolta el prec insistent d'una dona estrangera.

Mc. VII, 24-30; Mt XV, 21-28.

Mc. VII. [24]I, partint d'allí, se n'anà a la contrada de Tir. I, havent entrat en una casa, no volia que ningú ho sabés, i no pogué romandre ocult; [25]ans tot seguit, havent sentit parlar d'ell una dona, la filleta de la qual tenia esperit immund, vingué a prosternar-se als seus peus; [26]i aquesta dona era gentil, sirofenícia de llinatge; i li pregava que llancés de la seva filla el dimoni. [27]I li deia: Deixa que primer es sadollin els fills; car no està bé de prendre el pa dels fills i tirar-lo als canics. [28]I ella li respongué, dient: Prou, Senyor, també els canics sota la taula mengen de les engrunes dels fills. [29]I li digué: Per aquesta dita, vés; el dimoni és eixit de la teva filla. [30]I, havent-se'n anat a casa seva, trobà la noia ajaguda al llit, i que havia eixit d'ella el dimoni.

Mt. XV. [21]I, eixint d'allí, Jesús es retirà a la regió de Tir i Sidó. [22]I heus aquí que una dona cananea, vinguda d'aquella contrada, clamà, dient: Compadiu-vos de mi, Senyor, fill de David; la meva filla és cruelment turmentada d'un dimoni. [23]I ell no li respongué paraula. I, atansant-se els seus deixebles, el pregaven, dient: Atengueu-la, i que marxi, puix ve cridant darrera nostre. [24]I ell, responent, digué: No he estat enviat sinó a les ovelles perdudes de la casa d'Israel. [25]I ella, atansant-se, se li prosternava, dient: Senyor, socorreu-me! [26]I ell, responent, digué: No està bé de prendre el pa dels fills i tirar-lo als canics. [27]I ella digué: Prou, Senyor, car els canics bé mengen de les engrunes que cauen de la taula de llurs amos. [28]Llavors Jesús, responent, li digué: Oh dona, gran és la teva fe; et sigui fet com vols. I guarida fou la seva filla des d'aquella hora.

116. Jesús guareix un sord-mut i d'altres, i és molt ben acollit.

Mc. VII, 31-37; Mt. XV, 29-31.

Mc. VII. [31]I, partint novament de la contrada de Tir, vingué per Sidó vers la mar de la Galilea al mig de la contrada de Decàpolis. [32]I li porten un sord i mut; i li preguen que li imposi la

Mt. XV. [29]I partint d'allí, Jesús se'n vingué vora la mar de la Galilea, i, havent pujat a la muntanya, s'hi posà a seure. [30]I se li acostaren grans multituds, portant coixos, mancs, cecs, muts i molts d'altres,

114.—Mc. VII, 8. Vg. amb diversos mss. afegeix a la fi del v.: *baptisma urceorum et calicum: et alia similia his facitis multa.*
VII, 9. *per sostenir*: ἵνα στήσητε. ἵστημι en sentit de *stabilire, uim et auctoritatem sustentare seu tueri.* Vg. amb la majoria de mss. i edicions crítiques: *ut seruetis.*
VII, 18. 20. 23; Mt. XV, 18. 20. *sollar*: κοινοῦν, *polluere, immundum facere.* Vg., en Mc.: *communicare;* en Mt.: *coinquinare.* En el v. 15 de Mc. ambdós verbs són emprats.
VII, 19. *declarant purs*: χαθαρίζων (Vg.: *purgans).* Nominatiu que evidentment no pot pas referir-se a ἀφεδρῶνα (Vg. *secessum) lloc secret;* sinó a Jesús, subjecte sobreentès de *I els diu,* del començament del v. 18.
VII, 21-22. Vg. dóna un ordre d'enumeració diferent.
Mt. XV, 6ª. Vg.: *ja no haurà d'honrar el seu pare o la seva mare.*—14. *són guies cecs.* Vg. Cl.: *són cecs, i guies de cecs.* WW. amb alguns mss.: *són cecs, guies de cecs.*
115. — Mc. VII, 24. *de Tir.* Però Vg. amb la major part de mss., inclosos els millors: *de Tir i de Sidó.*
VII, 27. 28; Mt. XV, 26. 27. *canics.* Vg. usa el diminutiu *canics* només en boca de la dona.—*Prou, Senyor, també els canics...* O bé, segons d'altres: *Cert, Senyor; però també els canics...* Igual diferència de sentit en la versió de Mt.
Mt. XV, 23. *Atengueu-la, i que marxi*: Ἀπόλυσον; en sentit d'acomiadar, acontentada, una persona, anàlogament a Llc. II, 29.
116. — Mc. VII, 32. *mut*: μογιλάλος. Pròpiament: *aegre uel difficulter loquens; qui amb prou feines parla.* Pel context és sinònim d'ἄλαλος del v. 37. D'altres, basant-se demés en el v. 35, l'interpreten en sentit estricte.
Mt. XV, 30. Ordre d'enumeració diferent en Vg.

λοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. [33] καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, [34] καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφφαθά, ὅ ἐστιν Διανοίχθητι· [35] καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς· [36] καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. [37] καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

κωφούς, καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, [31] ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας. καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραήλ.

117. Secunda panum multiplicatio. cf. 106.

Mc. VIII, 1-10; Mt. XV, 32-39.

Mc. VIII. [1] Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς [2] Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· [3] καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ. καί τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἥκασιν. [4] καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι Πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; [5] καὶ ἠρώτα αὐτούς Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτά. [6] καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. [7] καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν καὶ ταῦτα παρατιθέναι. [8] καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σφυρίδας. [9] ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. [10] Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Mt. XV. [32] Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. [33] καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; [34] καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. [35] καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν [36] ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. [37] καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἑπτὰ σφυρίδας πλήρεις. [38] οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. [39] Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.

118. Pharisaei et Sadducaei signum coeleste petunt. cf. 169.

Mc. VIII, 11-13; Mt. XVI, 1 [2 b-3] 4.

Mc. VIII. [11] Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. [12] καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει Τί ἡ γενεὰ

Mt. XVI. [1] Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. [2] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς [Ὀψίας γενομένης λέγετε

Mc. VII, 35. om. ευθεως a. ηνοιγησαν (TH) pot. q. add. (SV). — VIII, 3. ηκασι (TS) pot. q. εισι (H), non autem ηκουσι (V).

Mt. XV, 31. κυλλους υγιεις (TSV) pot. q om. (H). — 38. om. ως p ησαν (THV) uel add. (S).—XVI, 2 b-3. (V cf. TS) non autem om. (H).

mà. [33] I, enduent-se'l fora de la multitud, meté els seus dits en les orelles d'ell, i, amb saliva, tocà la seva llengua, [34] i, mirant al cel, sospirà; i li diu: Effathà; ço és: Obre't; [35] i s'obriren les seves orelles, i es desféu el lligam de la seva llengua, i parlava perfectament. [36] I els manà de no dir-ho a ningú; i com més els ho manava, més encara ells ho pregonaven. [37] I, meravellats fora mida, deien: Ell tot ho fa bé; fa sentir els sords i parlar els muts.

i els posaren als seus peus, i els guarí, [31] talment que es meravellava la multitud veient parlar els muts, guarits els mancs, i caminar els coixos, i veure-hi els cecs. I glorificaren el Déu d'Israel.

117. Segona multiplicació dels pans. cf. 106.

Mc. VIII, 1-10; Mt. XV, 32-39.

Mc. VIII. [1] En aquells dies, com hi hagués novament una gran multitud i no tinguessin res per a menjar, convocant els deixebles, els diu: [2] Em fa pietat la multitud, puix ja fa tres dies que no es separen de mi, i no tenen res per a menjar; [3] i si els deixo anar a casa seva dejuns, defalliran pel camí; i alguns han vingut de lluny. [4] I li respongueren els seus deixebles: ¿D'on podrà algú sadollar-los de pa, ací en desert? [5] I els demanà: ¿Quants pans teniu? I ells digueren: Set. [6] I ordenà a la multitud d'asseure's a terra; i, prenent els set pans, havent donat gràcies, els partí, i els donava als seus deixebles perquè els servissin; i els serviren a la multitud. [7] També tenien uns quants peixos petits; i, havent-los beneït, digué que també els servissin. [8] I menjaren i foren saciats; i recolliren les sobres dels bocins, set paneres. [9] I eren uns quatre mil. I els acomiadà. [10] I tot seguit, havent pujat a la barca amb els seus deixebles, vingué a la regió de Dalmanutà.

Mt. XV. [32] I Jesús, convocant els seus deixebles, digué: Em fa pietat la multitud, puix ja fa tres dies que no es separen de mi, i no tenen res per a menjar; i no els vull deixar anar dejuns, no fos que defallissin pel camí. [33] I li diuen els deixebles: ¿D'on treurem en desert prou pans per a saciar tanta multitud? [34] I els diu Jesús: ¿Quants pans teniu? I ells digueren: Set i uns quants peixos petits. [35] I, havent ordenat a la multitud d'asseure's a terra, [36] prengué els set pans i els peixos, i, havent donat gràcies, els partí, i els donava als deixebles, i els deixebles a les multituds. [37] I menjaren tots i foren saciats, i recolliren la sobra dels bocins, set paneres plenes. [38] I a menjar eren uns quatre mil homes, sense les dones i els infants. [39] I, havent acomiadat les multituds, pujà a la barca, i vingué a la contrada de Magadan.

118. Els Fariseus i els Saduceus demanen un senyal del cel. cf. 169.

Mc. VIII, 11-13; Mt. XVI, 1 [2 b-3] 4.

Mc. VIII. [11] I sortiren els fariseus, i començaren de discutir amb ell, demanant-li, per temptar-lo, un senyal del cel. [12] I, gement en son esperit, diu: ¿Per

Mt. XVI. [1] I, atansant-se els fariseus i saduceus, li demanaren, per temptar-lo, que els mostrés un senyal del cel. [2] I ell, responent, els deia: [Arribat el

116.—Mc. VII, 34. *Effathà.* Vg. amb D i W: *Ephphetha.* — 35. *i s'obriren.* Vg. amb diversos mss.: *i tot seguit s'obriren.* — 37. *fora mida*: ὑπερπερισσῶς, *supra modum, maximopere.* Vg. tradueix: *eo amplius.*

Mt. XV, 31. Vg. omet: *guarits els mancs.*

117.—Mc. VIII, 6; Mt. XV, 35. cf. § 106, nota.

VIII, 8; Mt. XV, 37. *paneres*: σφυρίδες, de més grandària i menys rústecs que els κόφινοι, *cistelles,* emprats per tots quatre evangelistes en la primera multiplicació dels pans. cf. § 106.

VIII, 9. *I eren uns quatre mil.* Vg. amb diversos mss.: *Erant autem qui manducauerant...*

VIII, 9; Mt. XV, 39. *Dalmanutà; Magadan* (Vg.: *Magedan*). Localitats encara no identificades.

αὔτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.

[13] καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· [3] καὶ πρωί Σήμερον χειμών. πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε. cf. § 181.] [4] Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν.

119. Cauendum a fermento praesertim Pharisaeorum.

† Lc. XII, [1 a] 1 b; Mc. VIII, 14-21; Mt. XVI, 5-12.

Lc. XII. [1] [Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον cf. § 172 bis] † Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων.

Mc. VIII. [14] Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. [15] καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων Ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου. [16] καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν. [17] καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; [18] ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, [19] ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, καὶ πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ Δώδεκα. [20] ὅτε τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σφυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἑπτά. [21] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Οὔπω συνίετε;

Mt. XVI. [5] Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. [6] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [7] οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. [8] γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; [9] οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; [10] οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σφυρίδας ἐλάβετε; [11] πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [12] τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

120. Iesus sanat caecum Bethsaidae.

Mc. VIII, 22-26.

Mc. VIII. [22] Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαιδάν. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται. [23] καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν Εἴ τι βλέπεις; [24] καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. [25] εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν, καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαντα. [26] καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς.

Mc. VIII, 17. om. ο Ιησους p. γνους pot. q. add. (SV). — 19. και a. ποσους (TS) pot. q. om. (HV). — 25. τηλαυγως (THSV) uel δηλαυγως.

què aquesta generació demana senyal? En veritat us dic: A aquesta generació no serà dat senyal.

[13] I, havent-los deixat, s'embarcà novament, i se n'anà vers l'altra riba.

vespre, dieu: Bon temps, que el cel és rogent; [3] i al matí: Avui borrasca, que el cel es rogent i brúfol. ¿Sabeu, doncs, discernir l'aspecte del cel, i els senyals dels temps no podeu?] *cf.* § 181. [4] Una generació malvada i adúltera demana senyal, i senyal no li serà donat sinó el senyal de Jonàs. I, deixant-los, se n'anà.

119. Guardeu-vos del llevat dels Fariseus.

† Llc. XII, [1 a] 1 b; Mc. VIII, 14-21; Mt. XVI, 5-12.

Llc. XII. [1] [En això, havent-se aplegat a l'entorn la gent a milers, tant que els uns als altres es trepitjaven, començà a dir primerament als seus deixebles:] *cf.* § 172 bis. † Guardeu-vos del llevat, que és la hipocresia, dels fariseus.

Mc. VIII. [14] I s'oblidaren de prendre pans, i només un pa tenien amb ells en la barca. [15] I els advertia, dient: Pareu compte, guardeu-vos del llevat dels fariseus i del llevat d'Herodes. [16] I ells amb ells discorrien, perquè no tenien pans. [17] I adonant-se'n, els diu: ¿Què discorreu, perquè no teniu pans? ¿Encara no ho enteneu ni compreneu? ¿Teniu endurit el vostre cor? [18] ¿Tenint ulls, no veieu, i tenint orelles, no sentiu? ¿I no us recordeu [19] quan vaig partir els cinc pans per als cinc mil, i quantes cistelles de bocins plenes recollíreu? Li diuen: Dotze. [20] ¿I quan els set pans per als quatre mil, quantes paneres de bocins plenes recollíreu? I li diuen: Set. [21] I els deia: ¿Encara no compreneu?

Mt. XVI. [5] I, havent vingut els deixebles a l'altra riba, s'oblidaren de prendre pans. [6] I Jesús els digué: Pareu compte, i guardeu-vos del llevat dels fariseus i saduceus. [7] I ells discorrien dintre seu, dient: No hem pres pans. [8] I Jesús, coneixent-ho, digué: ¿Què discorreu dintre vosaltres, migrats de fe, perquè no teniu pans? [9] ¿Encara no ho enteneu, ni us recordeu dels cinc pans per als cinc mil, i quantes cistelles en recollíreu? [10] ¿Ni dels set pans per als quatre mil, i quantes paneres en recollíreu? [11] ¿Com no enteneu que no us he parlat de pans? Guardeu-vos, però, del llevat dels fariseus i saduceus. [12] Llavors comprengueren que no els havia dit de guardar-se del llevat dels pans, sinó de la doctrina dels fariseus i saduceus.

120. Jesús guareix un cec a Betsaida.

Mc. VIII, 22-26.

Mc. VIII. [22] I vénen a Betsaida. I li porten un cec, i li preguen que el toqui. [23] I, prenent la mà del cec, se l'emmenà fora del vilatge; i, havent-li escupit als ulls i imposat les mans, li preguntà: ¿Veus alguna cosa? [24] I ell, alçant els ulls, deia: Veig els homes, puix com arbres veig uns que caminen. [25] Després imposà altre cop les mans sobre els seus ulls, i començà de veure-hi distintament; i fou restablert, i veia clar de lluny totes les coses. [26] I l'envià a casa seva, dient: No entris pas al vilatge.

118.—Mt. XVI, 3. ... *no podeu?* Vg. Cl. (v. 4): ... *no podeu saber?* — 4. *de Jonàs.* Vg. Cl. amb alguns mss.: *del profeta Jonàs.*

119.—Mc. VIII, 16. *I ells amb ells discorrien, perquè no tenien pans.* D'altres: *I ells amb ells discorrien: És perquè no tenim pans.* Vg. amb diversos mss.: *Et cogitabant ad alterutrum, dicentes: Quia panes non habemus.* Semblantment en Mt.: *És perquè no hem pres pans.* — 17 b. *¿Teniu endurit el vostre cor?* Vg.: *Adhuc caecatum habetis cor uestrum?* — 21. *¿Encara no compreneu?* Vg. amb alguns mss.: *Quomodo nondum intelligitis?*

120.—Mc. VIII, 23. *¿Veus alguna cosa?* Vg., amb diversos mss., en frase narrativa: ... *si veia alguna cosa.* — 24. *alçant els ulls*: ἀναβλεψας (Vg.: *aspiciens*). D'altres: a) *mirant;* b) *començant a veure-hi.* — *Veig els homes, puix com arbres veig uns que caminen.* Vg. amb D i algunes vss.: *Video homines uelut arbores ambulantes*; però pel text grec *ambulantes,* περιπατοῦντας, no pot pas concertar amb *arbores,* δένδρα; és, doncs, traducció impròpia: *arbres que caminen.* — 25. *començà de veure-hi distintament*: διεβλεψεν *(perspicere)* en aorist incoatiu. Vg.: *coepit uidere.* — *clar de lluny*: τηλαυγῶς *(eminus et clare).* Vg.: *clare.* — 26. Vg.: *I l'envià a casa seva, dient: Vés a casa teva, i, si entres al vilatge, no ho diguis a ningú.*

121. Confessio Petri et promissio Christi.

Lc. IX, 18-21; Mc. VIII, 27-30; Mt. XVI, 13-20.

Lc. IX. 18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων Τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; 19 οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 20 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ.

21 ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο,

Mc. VIII. 27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρίας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; 28 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν. 29 καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ χριστός.

30 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ.

Mt. XVI. 13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων Τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 14 οἱ δὲ εἶπαν Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. 15 λέγει αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; 16 ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 18 κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. 19 δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς cf. XVIII, 18 § 135.

20 Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ χριστός.

122. Prima praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 128, 223.

Lc. IX, 22; Mc. VIII, 31-33; Mt. XVI, 21-23.

Lc. IX. 22 εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμ-

Mc. VIII. 31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέ-

Mt. XVI. 21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο Ἰησοῦς Χριστὸς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ

Mt. XVI, 19. om. και a. δωσω (TH) pot. q. add. (SV). — 20. διεστειλατο (TSV) uel επετιμησεν (H). — 21. Ιησους Χριστος (H) uel ο Ιησους (TSV).

121. Confessió de Pere i promesa del Crist.

Llc. IX, 18-21; Mc. VIII, 27-30; Mt. XVI, 13-20.

Llc. IX. 18 I s'esdevingué que, en ésser a soles orant, eren amb ell els deixebles, i els preguntà, dient: ¿Qui diu la gent que só jo? 19 I ells, responent, digueren: Joan el Baptista; i d'altres, Elias; i d'altres, que un profeta dels antics ha ressuscitat. 20 I els deia: I vosaltres ¿qui dieu que só jo? I Pere, responent, digué: El Crist de Déu.

21 I ell, comminant-los, els manà de no dir això a ningú,

Mc. VIII. 27 I sortí Jesús, i els seus deixebles, vers els vilatges de Cesarea de Filip; i pel camí preguntava als seus deixebles, dient-los: ¿Qui diuen els homes que só jo? 28 I ells li respongueren, dient: Joan el Baptista; i d'altres, Elias; i d'altres, que un dels profetes. 29 I ell tornava a preguntar-los: ¿I vosaltres qui dieu que só jo? Responent, Pere li diu: Vós sou el Crist.

30 I els comminà que no parlessin d'ell a ningú.

Mt. XVI. 13 I, havent vingut Jesús a la regió de Cesarea de Filip, preguntava als seus deixebles, dient: ¿Qui diuen els homes que és el Fill de l'home? 14 I ells digueren: Uns, Joan el Baptista; i d'altres, Elias; i d'altres, Jeremias o un dels profetes. 15 Els diu: I vosaltres, ¿qui dieu que só jo? 16 I, responent, Simó Pere digué: Vós sou el Crist, el Fill de Déu vivent. 17 I, responent, Jesús li deia: Benaurat ets, Simó, Barjonà, puix carn ni sang no t'ho ha revelat, sinó el meu Pare qui és en els cels. 18 I jo et dic que tu ets Pere, i damunt aquesta pedra edificaré la meva Església, i les portes de l'infern no prevaldran contra ella. 19 A tu donaré les claus del regne dels cels, i allò que lligaràs sobre la terra serà lligat en els cels, i allò que deslligaràs sobre la terra, serà deslligat en els cels. *cf.* XVIII, 18 § 135.

20 Llavors ordenà als deixebles que a ningú diguessin que ell era el Crist.

122. Primera predicció de la Passió i Resurrecció cf. 128, 223.

Llc. IX, 22; Mc. VIII, 31-33; Mt. XVI, 21-23.

Llc. IX. 22 afegint que el Fill de l'home havia de passar molts patiments, i ésser rebutjat dels ancians i dels prínceps dels sacerdots i dels

Mc. VIII. 31 I començà d'explicar-los que el Fill de l'home havia de passar molts patiments, i ésser rebutjat dels ancians i dels prínceps

Mt. XVI. 21 D'aleshores començà Jesús a declarar als seus deixebles que ell havia d'anar-se'n a Jerusalem, i passar molts patiments

121. — Mt. XVI, 17. *Simó, Barjonà* : *Simó, fill de Jonàs.* cf. nota a Jo. I, 42, § 24.

XVI, 18-19. És aquest un dels textos dogmàtics, dels quals l'Església ha donat autèntica interpretació. Segons el Concili Vaticà (Sess. IV, Const. dogm. I, de Ecclesia Christi) Jesucrist promet immediatament i directament a Sant Pere el primat de vera i pròpia jurisdicció sobre l'Església universal; i en la institució d'aquest primat apostòlic s'hi conté *iure diuino* la seva perpetuïtat en els successors de Pere, els Bisbes de Roma, i la suprema potestat de llur magisteri infal·lible.

v. 18. *tu ets Pere, i damunt aquesta pedra...* Amb el joc arameu de paraula sobre *Kefâ* (grec: Κηφᾶς; llatí: *Cephas) roca,* literalment: *tu ets roca, i damunt aquesta roca... Pera = pedra,* en català antic, donava el mateix joc de paraula que l'arameu.—*Aquesta pedra* no és Crist mateix, ni la fe de Pere en la divinitat del Salvador, ni el Col·legi apostòlic representat per Pere (exegesi protestant) sinó el Príncep dels Apòstols, el qual, com a Vicari de Jesucrist, és en ell i els seus successors el fonament d'unitat i estabilitat de l'Església, damunt d'ell edificada.

les portes de l'infern: πυλαι ᾅδου, *portes de l'Hades,* (metonímicament *portes = palau* o *ciutat) ciutat de la mort.* Ací, les portes de l'infern són més aviat les potestats adverses de Satanàs i del seu regne, enemics de Déu i de l'Església de Jesucrist. No és, doncs, simplement promesa a l'Església la immortalitat *(sobre ella no es tancaran les portes de l'infern, com sobre els morts),* sinó també la victòria contra les escomeses de l'enemic (οὐ κατισχυσουσιν: *no prevaldran contra ella, no la venceran).* Però en un i altre sentit, perennitat de l'edifici i perennitat del fonament, indefectibilitat de l'Església i

ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.	ρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι· 32 καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. 33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.	παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. 22 καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων Ἵλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. 23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

123. Ille saluatur qui sequitur Iesum.

Lc. IX, 23-26 [XIV, 27. XVII, 33. XII, 9]; Mc. VIII, 34-38; Mt. XVI, 24-27 [X, 38-39]; [Io XII, 25].

Lc. IX. 23 Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι.	[Lc. XIV. 27 Ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. cf. § 192.]	Mc. VIII. 34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι.	Mt. XVI. 24 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι.	[Mt. X. 38 Καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. cf. § 192.]
24 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.	[Lc. XVII. 33 ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσει ζωογονήσει αὐτήν. cf. § 209.]	35 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν.	25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.	[39 ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. cf. § 209.]
25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς;		36 τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; 37 τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;	26 τὶ γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;	
26 ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-	[Lc. XII. 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώ-	38 ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοι-		

Lc XVII, 33. και ος εαν (TSV) pot. q. ος δ' αν (H) — απολεσει (THV) non autem απολεση (S).
Mc. VIII, 35. ψυχην αυτου 1 ° loco (TSV) pot. q. εαυτου ψυχην (H).

escribes, i ésser occit, i el tercer dia ressuscitar.	dels sacerdots i dels escribes, i ésser occit, i tres dies després ressuscitar; 32 i obertament això parlava. I Pere, prenent-lo a soles, l'en volia dissuadir. 33 I ell, girant-se i veient els seus deixebles, increpà Pere; i diu: Vés-te'n del meu davant, satanàs, car no tens sentit per a les coses de Déu, sinó per a les dels homes.	de part dels ancians i prínceps dels sacerdots i escribes, i ésser occit, i el tercer dia ressuscitar. 22 I Pere, prenent-lo a soles, l'en volia dissuadir, dient: Déu us en guard, Senyor; no us succeirà pas això. 23 I ell, girant-se, digué a Pere: Vés-te'n del meu davant, satanàs, m'ets escàndol, car no tens sentit per a les coses de Déu, sinó per a les dels homes.

123. Es salva el qui segueix Jesús.

Llc. IX, 23-26 [XIV, 27. XVII, 33. XII, 9]; Mc. VIII, 34-38; Mt. XVI, 24-27 [X, 38-39]; [Jo. XII, 25].

Llc. IX. 23 I deia a tots: Si algú vol venir darrera meu, negui's a si mateix, i prengui la seva creu cada dia, i em segueixi.	[*Llc. XIV.* 27 Aquell qui no porta la seva creu i ve darrera de mi, no pot ésser deixeble meu.] *cf.* § 192.	*Mc. VIII.* 34 I, havent convocat la multitud amb els seus deixebles, els digué: Si algú vol venir darrera meu, renunciï a si mateix, i prengui la seva creu, i em segueixi.	*Mt. XVI.* 24 Llavors Jesús digué als seus deixebles: Si algú vol venir darrera meu, renunciï a si mateix, i prengui la seva creu i em segueixi.	[*Mt. X.* 38 I qui no pren la seva creu i segueix darrera meu, no és digne de mi.] *cf.* § 192.
24 Car el qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà; i el qui perdi la seva vida per causa de mi, aquest la salvarà.	[*Llc. XVII.* 33 El qui cerqui de salvaguardar la seva vida, la perdrà, i el qui la perdi, la servarà.] *cf.* § 209.	35 Car el qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà; i el qui perdi la seva vida per causa de mi i de l'evangeli, la salvarà.	25 Car el qui vulgui salvar la seva vida la perdrà; i el qui perdi la seva vida per causa de mi, la trobarà.	[39 Qui troba la seva vida, la perdrà; i qui hagi perdut la seva vida per causa de mi, la trobarà.] *cf.* § 209.
25 Car ¿què en treu un home, guanyant el món sencer, fent-se, però, malbé ell mateix o perdent-se?		36 Car ¿què serveix a un home de guanyar el món sencer i perdre la seva ànima? 37 Car ¿què donarà un home per rescat de la seva ànima?	26 Car ¿què en treurà un home, si guanyés el món sencer, però perdés la seva ànima? ¿Ni què donarà un home per rescat de la seva ànima?	
26 Car el qui s'avergonyeixi de mi i de les meves paraules, d'aquest el Fill	[*Llc. XII.* 9 I aquell qui m'haurà negat davant els homes, serà negat da-	38 Car el qui s'avergonyeixi de mi i de les meves paraules, en aquesta generació		

perpetuïtat del seu Cap visible. Amb aquestes dues imatges, doncs, del v. 18, Jesucrist proclama el primat de Pere necessari en l'Església i transmissible per successió perpètua.

v. 19. *les claus del regne dels cels.* En llenguatge bíblic donar les claus a un és conferir-li el dret i la potestat sobre la casa i la seva administració. A Pere, doncs, en virtut de la potestat de les claus, és promesa la suprema jurisdicció sobre tota l'Església: ell obrirà i tancarà l'entrada del regne dels cels, i serà el seu ecònom, el qui el regirà i administrarà sobre la terra.

lligar i *deslligar*. En l'A. T. *prohibir* i *permetre,* exercici de vera jurisdicció; entre els rabins declarar il·lícita o lícita una acció segons la Llei. Pel context la potestat de Pere té més amplitud que la de simple interpretació jurídica, és jurisdicció plenària i universal: prohibir i permetre, imposar obligacions i atorgar facultats per sentència eficaç, que Déu ratifica i confirma en els cels. Sota aquestes dues altres imatges, doncs, del v. 19 és promès a Pere el primat sobre l'Església universal, com a plenitud de la potestat suprema, ço és, en llenguatge teològic, de ministeri, de magisteri i de règim, en ordre al regne dels cels.

122. — Mc. VIII, 32; Mt. XVI, 22. *l'en volia dissuadir*: ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. Vg.: *coepit increpare eum.* Donem una versió *ad sensum.* ἐπιτιμάω, ací i en altres llocs del N. T., no significa pas pròpiament vituperar, reprendre, prohibir; sinó advertir a un, o pregar-lo que no faci una cosa. — *satanàs*: de l'hebreu *satan*: pròpiament adversari, enemic.

123. — Llc. IX, 24. 25. XVII, 33; Mc. VIII, 35. 36. 37; Mt. XVI, 25. 26. X, 39; Jo. XII, 25. *vida... ànima.* El grec

θρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

πιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. cf. § 173.]

χαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.

27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.

[Io. XII. 25 Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. cf. §§ 209 et 230.]

124. Promissio de proximo regno Dei.

Lc. IX, 27; Mc. IX, 1; Mt. XVI, 28.

Lc. IX. 27 Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστηκότων οἳ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

Mc. IX. 1 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες ὧδε τῶν ἑστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Mt. XVI. 28 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστώτων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

125. Transfiguratio Iesu in monte.

Lc. IX, 28-36; Mc. IX, 2-8; Mt. XVII, 1-8.

Lc. IX. 28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτὼ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. 29 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. 30 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωυσῆς καὶ Ἠλίας, 31 οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἰερουσαλήμ. 32 ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ.

Mc. IX. 2 Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους. καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, 3 καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ λίαν οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευκᾶναι. 4 καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωυσεῖ, καὶ ἦσαν συνλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ.

Mt. XVII. 1 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. 2 καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. 3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωυσῆς καὶ Ἠλίας συνλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ.

Lc. IX, 28. om. και a. παραλαβων (H) uel add. (TSV).
Mc. IX, 2. τον a. Ιωαννην (TSV) pot. q. om. (H).
Mt XVII, 3 συνλαλουντες μετ' αυτου (TH) pot. q. μ. α. σ. (SV).

de l'home s'avergonyirà, quan vindrà en la glòria seva, i del Pare, i dels sants àngels.

vant els àngels de Déu.] *cf.* § 173.

adúltera i pecadora, també el Fill de l'home s'avergonyirà d'ell, quan vindrà en la glòria del seu Pare amb els àngels sants.

27 Car el Fill de l'home ha de venir en la glòria del seu Pare, amb els seus àngels, i aleshores donarà la paga a cadascú segons les seves obres.

[*Jo. XII.* 25 Qui estima la seva vida la perd, i qui odia la seva vida en aquest món, per a vida eterna la servarà.] *cf* §§ 209 i 230.

124. Promesa del pròxim regne de Déu.

Llc. IX, 27; Mc. IX, 1; Mt. XVI, 28.

Llc. IX. 27 I us dic en veritat, alguns hi ha dels ací presents que no gustaran la mort, fins que hagin vist el regne de Déu.

Mc. IX. 1 I els deia: En veritat us dic que alguns n'hi ha ací dels presents que no gustaran la mort, fins que hagin vist el regne de Déu vingut amb poder.

Mt. XVI. 28 En veritat us dic, alguns hi ha dels ací presents que no gustaran la mort, fins que hagin vist el Fill de l'home, venint en el seu regne.

125. Transfiguració de Jesús en una muntanya.

Llc. IX, 28-36; Mc. IX, 2-8; Mt. XVII, 1-8.

Llc. IX. 28 I s'esdevingué, uns vuit dies després d'aquests raonaments, que, prenent amb ell Pere i Jaume i Joan, pujà a la muntanya a orar. 29 I, mentre orava, l'aspecte del seu rostre es tornà altre; i el seu vestit, blanc, que fulgurava. 30 I heus aquí que dos barons conversaven amb ell, els quals eren Moisès i Elias, 31 que, apareguts en glòria, deien el traspàs que havia d'acomplir a Jerusalem. 32 I Pere i els qui es trobaven amb ell eren afeixugats de son; i, havent-se deixondit, veieren la seva glòria i els dos barons que amb ell s'estaven.

Mc. IX. 2 I, sis dies després, Jesús pren amb ell Pere i Jaume i Joan, i se'ls enduu dalt una muntanya alta, ells tots sols. I es transfigurà davant d'ells, 3 i els seus vestits tornaren resplendents, tot blancs, com bataner en la terra no pot així blanquejar. 4 I els aparegué Elias amb Moisès, i conversaven amb Jesús.

Mt. XVII. 1 I, sis dies després, Jesús pren amb ell Pere i Jaume i Joan, el seu germà, i se'ls enduu dalt una muntanya alta, a soles. 2 I es transfigurà davant d'ells; i resplendí la seva faç com el sol, i els seus vestits tornaren blancs com la llum. 3 I heus aquí que els aparegueren Moisès i Elias conversant amb ell.

---

sempre ψυχή, Vg.: *anima.* ψυχή (*halitus, spiritus*) *alè, respir, bleix,* és usat en tres sentits: a) pròpiament, *ànima;* b) metonímicament *vida;* c) *tota la persona.* Aquest passatge afirma clarament la doble vida de l'home, la natural i terrena, la sobrenatural i eterna. Traduint sempre ànima, l'antítesi serà la mateixa: *salvar* o *perdre l'ànima* quant a la vida natural, i *perdre* o *salvar-la* quant a la vida eterna. Hem adoptat la versió, general entre els moderns, per semblar-nos més planera i entenedora.

IX, 24. *i el qui perdi.* Vg.: *puix que el qui perdi.* — Mc. VIII, 37. *Car ¿què donarà...* Vg. amb alguns mss.: *O ¿ què donarà...*

124.—Mc. IX, 1 (Vg.: VIII, 39). *vingut.* Vg.: *venint.*

125.—Llc. IX, 29. *blanc, que fulgurava.* Vg.: *albus et refulgens.* — 31. *traspàs*: ἔχοδόν. Vg.: *excessum.* — 32. *i, havent-se deixondit*: διαγρηγορήσαντες. D'altres verteixen: *però, havent-se sostingut desperts...*

Mc. IX, 3 (Vg. 2). *resplendents, tot blancs.* Vg. amb diversos mss. i vss. afegeix: *com la neu.*

Mt. XVII, 2. *blancs com la llum.* Vg. amb D i algunes vss.: *blancs com la neu.*

33 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ᾽ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωυσεῖ καὶ μίαν Ἠλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει.

34 ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην. 35 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκούετε. 36 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

5 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ Ῥαββί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν. 6 οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ, ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.

7 καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἦλθεν φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. 8 καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον μεθ᾽ ἑαυτῶν εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν.

5 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. 6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. 7 καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἁψάμενος αὐτῶν εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. 8 ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον.

126. De aduentu Eliae in persona Iohannis Baptistae.

Mc. IX, 9-13; Mt. XVII, 9-13.

Mc. IX. 9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἃ εἶδον διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. 10 καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συνζητοῦντες τί ἐστιν Ὅταν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. 11 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 12 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῇ; 13 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ᾽ αὐτόν.

Mt. XVII. 9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λεγων Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. 10 Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἠλίας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· 12 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ᾽ αὐτῶν. 13 τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

127. Iesus sanat adolescentem morbo sontico laborantem et daemoniacum.

Lc. IX, 37-43[a]. † XVII, 5-6; Mc. IX, 14-29 [XI, 22[b]-23]; Mt XVII, 14-21 [XXI, 21].

Lc. IX. 37 Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος

Mc. IX. 14 Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συν-

Mt. XVII. 14 Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν

Lc IX, 34. επεσκιαζεν (TH) uel επεσκιασεν (SV).
Mc. IX 7. ηλθεν (S) uel εγενετο (THV). — 8. μεθ' εαυτων ει μη τον Ιησουν μονον (H) uel ει μη τ. Ι. μ. μεθ' εαυτων uel αλλα τ. Ι. μ. μηθ' εαυτων (TSV). — 9. απο (TSV) pot. q εκ (H). — 10. οταν εκ νεκρων αναστη pot. q. το εκ νεκρων αναστηναι (THSV).
Mt. XVII, 5. ακουετε αυτου (TH) pot. q αυτου ακ. (SV). — 9 εγερθη (TH) uel αναστη (SV). — 14. αυτων (SV) pot q om (TH)

33 I s'esdevingué, quan aquests es departien d'ell, que Pere digué a Jesús: Mestre, bo és d'estar-nos aci; anem a fer-hi tres tendes, una per a vós, i una per a Moisès, i una per a Elias, no sabent pas el que deia.

34 I, dient ell això, es féu un núvol i els aombrava; i s'espantaren en entrar ells dins el núvol. 35 I una veu es féu del núvol, que deia: Aquest és el meu Fill elegit, escolteu-lo. 36 I, en fer-se la veu, es trobà Jesús sol. I ells callaren, i a ningú no contaren en aquells dies res del que havien vist.

5 I Pere, prenent la paraula, digué a Jesús: Mestre, bo és d'estar-nos aci; anem a fer-hi tres tendes, una per a vós, i una per a Moisès, i una per a Elias. 6 Car no sabia què dir, puix eren espaordits.

7 I es féu un núvol que els aombrava; i del núvol vingué una veu: Aquest és el meu Fill ben amat; escolteu-lo. 8 I de sobte, mirant a l'entorn, ja no veieren ningú amb ells, sinó Jesús sol.

4 I Pere, prenent la paraula, digué a Jesús: Senyor, bo és d'estar-nos aci; si voleu, hi faré tres tendes, una per a vós, i una per a Moisès, i una per a Elias.

5 Encara ell parlava, heus aqui que un núvol lluminós els aombrà, i heus aqui, del núvol, una veu que deia: Aquest és el meu Fill ben amat, en qui tinc posat el meu goig; escolteu-lo. 6 I, en sentir-ho els deixebles, caigueren faç en terra, i molt foren espaordits. 7 I, acostant-se Jesús i tocant-los, digué: Alceuvos, i no temeu. 8 I ells, aixecant els ulls, no veieren ningú, sinó el mateix Jesús sol.

126. De l'adveniment d'Elias en la persona de Joan el Baptista.

Mc. IX, 9-13; Mt. XVII, 9-13.

Mc. IX. 9 I, mentre ells baixaven de la muntanya, els manà de no contar a ningú el que havien vist, sinó quan el Fill de l'home hagués ressuscitat d'entre els morts. 10 I observaren, fidels, el manament, demanant-se entre ells què volia dir: Quan hagués ressuscitat d'entre els morts. 11 I l'interrogaven, dient: ¿Per què diuen els escribes, que Elias ha de venir primer? 12 I ell els deia: Cert, Elias, venint primer, restableix tota cosa; però ¿com és escrit del Fill de l'home que ha de passar molts patiments i ésser menyspreat? 13 Amb tot us dic que Elias ja ha vingut, i li feren tot allò que volgueren, tal com d'ell és escrit.

Mt. XVII. 9 I, mentre ells baixaven de la muntanya, Jesús els manà, dient: A ningú no digueu la visió, fins que el Fill de l'home hagi ressuscitat d'entre els morts. 10 I els deixebles li preguntaren, dient: ¿Per què, doncs, els escribes diuen que Elias ha de venir primer? 11 I ell, responent, digué: Cert, Elias ve, i restablirà tota cosa. 12 I us dic que Elias ja ha vingut, i no el reconegueren, ans feren en ell tot quant volgueren; així també patirà d'ells el Fill de l'home. 13 Llavors comprengueren els deixebles que els havia parlat de Joan el Baptista.

127. Jesús guareix un minyó epilèptic i endimoniat.

Llc. IX, 37-43[a]. † XVII, 5-6; Mc. IX, 14-29 [XI, 22[b]-23]; Mt. XVII, 14-21 [XXI, 21].

Llc. IX. 37 I s'esdevingué, el dia següent, baixant ells de la muntanya,

Mc. IX. 14 I, vinguts prop dels deixebles, veieren una gran multi-

Mt. XVII. 14 I, havent ells vingut a la multitud, se li atansà un

125.—Llc. IX, 35. *elegit.* Vg. amb molts mss. i algunes vss.: *ben amat,* com en Mc. i Mt.
Mc. IX, 7 (Vg. 6). *una veu.* Vg. amb diversos mss.: *una veu que deia,* com en Llc.
Mt. XVII, 4. *hi faré.* Vg. amb diversos mss.: *faciamus hic.*
126. — Mc. IX, 10 (Vg. 9). *observaren, fidels, el manament, demanant-se entre ells...*: τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συνζητοῦντες... Per la diversitat d'accepcions de κρατεῖν, traduccions diverses d'aquest text: a) referint λόγον a la Transfiguració, i posant vírgula després d'ἑαυτοὺς: *Tingueren callat dintre seu el fet, demanant-se...* Vg.: *uerbum continuerunt apud se: coinquirentes...;* b) referint λόγον a l'anunci de la resurrecció: *copsaren la paraula (s'hi fixaren, la gravaren en la memòria) demanant-se entre ells.* .; c) alguns verteixen: *restaren perplexos, demanant-se entre ells...*
IX, 11 (Vg. 10). *els escribes.* Vg. amb alguns mss.: *els fariseus i els escribes.*
127.— Mt. XVII, 14. *havent ells vingut.* Vg. amb B i algunes vss.: *havent ell vingut.*

πολύς. 38 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ
ὄχλου ἐβόησεν λέγων Διδάσκαλε,
δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν
μου, ὅτι μονογενής μοί ἐστιν, 39 καὶ
ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ
ἐξαίφνης κράζει, καὶ σπαράσσει
αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ καὶ μόλις ἀπο-
χωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρῖβον αὐτόν·
40 καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα
ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνή-
θησαν.

41 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διε-
στραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς
ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσ-
άγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. 42 ἔτι δὲ
προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐ-
τὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν·

ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύ-
ματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν
παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ
πατρὶ αὐτοῦ. 43 a ἐξεπλήσσοντο δὲ
πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ
θεοῦ.

ζητοῦντας πρὸς αὐτούς. 15 καὶ
εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν
ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχον-
τες ἠσπάζοντο αὐτόν. 16 καὶ ἐπη-
ρώτησεν αὐτούς Τί συνζητεῖτε
πρὸς αὐτούς; 17 καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ
εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου Διδάσκαλε, ἤνεγ-
κα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα
πνεῦμα ἄλαλον· 18 καὶ ὅπου ἐὰν
αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει αὐτόν, καὶ
ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας
καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς
μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν,
καὶ οὐκ ἴσχυσαν. 19 ὁ δὲ ἀποκρι-
θεὶς αὐτοῖς λέγει Ὦ γενεὰ ἄπισ-
τος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι;
ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε
αὐτὸν πρός με. 20 καὶ ἤνεγκαν
αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐ-
τὸν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν
αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐ-
κυλίετο ἀφρίζων. 21 καὶ ἐπηρώτη-
σεν τὸν πατέρα αὐτοῦ Πόσος
χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν
αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιόθεν·
22 καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν
ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ
αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνῃ, βοήθησον
ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. 23 ὁ
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τὸ εἰ δύ-
νῃ, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.
24 εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παι-
δίου ἔλεγεν Πιστεύω· βοήθει μου
τῇ ἀπιστίᾳ. 25 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς
ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος ἐπετίμησεν
τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων
αὐτῷ Τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦ-
μα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ
αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς
αὐτόν. 26 καὶ κράξας καὶ πολλὰ
σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο
ὡσεὶ νεκρὸς ὥστε τοὺς πολλοὺς
λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. 27 ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ
ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη.
28 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπη-
ρώτων αὐτόν Ὅτι ἡμεῖς οὐκ

15 καὶ λέγων Κύριε, ἐλέησόν μου
τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κα-
κῶς ἔχει, πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς
τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.
16 καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μα-
θηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
αὐτὸν θεραπεῦσαι.

17 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὦ γενεὰ
ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως
πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε
ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν
ὧδε.

18 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰη-
σοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ
δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς
ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

19 Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπαν Διὰ τί
ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν

Lc IX, 39. μολις (H) pot. q. μογις (TSV).
Mt. XVII, 15. εχει (H) uel πασχει (TSV)

que li sortí a l'encontre una gran
multitud. 38 I heus aquí que un home
de la multitud clamà, dient: Mestre,
poseu els ulls, us prec, en el meu fill,
que és l'únic que tinc, 39 i, vegeu,
un esperit el pren, i tot d'una crida,
i el batzega amb bromera, i és
prou si el deixa, masegant-lo; 40 i he
demanat als vostres deixebles que el
llancessin, i no han pogut.

41 I Je-
sús, responent, deia: Oh raça des-
creguda i pervertida, ¿fins a quan
seré entre vosaltres i us sofriré?
Porta ací el teu fill. 42 I, encara ell
anava venint, que el dimoni el baté
per terra i el batzegà;

i Jesús com-
minà l'esperit immund, i guarí el mi-
nyó, i el tornà al seu pare. 43 a I tots
eren atònits per la grandesa de Déu.

tud a llur entorn, i escribes discu-
tint amb ells. 15 I tot seguit, en veu-
re'l, tota la multitud en fou molt
sorpresa, i corregueren a saludar-
lo. 16 I els preguntà: ¿Què discutiu
amb ells? 17 I li respongué un de la
multitud: Mestre, he portat a vós
el meu fill que té un esperit mut;
18 i, quan se n'apodera, el bat per
terra, i treu bromera, i cruix de
dents, i es va assecant; i he dit als
vostres deixebles que el llancessin, i
no han pogut. 19 I ell, responent,
els diu: Oh raça descreguda, ¿fins
a quan seré entre vosaltres? ¿fins a
quan us sofriré? Porteu-me'l. 20 I
l'hi portaren. I, així que el veié, l'es-
perit el batzegà; i, caigut en terra,
es rebolcava bromerejant. 21 I pre-
guntà al seu pare: ¿Quant de temps
fa que li succeeix això? I ell digué:
De petit; 22 i moltes vegades també
l'ha tirat al foc i a l'aigua per tal de
perdre'l; doncs, si res hi podeu, aju-
deu-nos, compadit de nosaltres. 23 I
Jesús li deia: Això de si podeu...!
A qui creu tot és possible. 24 Lla-
vors deia, clamant, el pare del minyó:
Crec, ajudeu la meva incredulitat.
25 I, veient Jesús que la gent s'amun-
tegava, comminà l'esperit immund,
dient-li: Esperit sord i mut, jo t'ho
mano, surt d'ell, i no entris més en
ell. 26 I, cridant i batzegant-lo molt,
sortí; i ell restà com mort, talment
que molts deien: És mort. 27 I Je-
sús, prenent-lo per la mà, va al-
çar-lo, i es posà dret.
28 I, havent entrat ell a casa, els
seus deixebles, a soles, li pregun-
taven: ¿Per què nosaltres no hem

home, agenollant-se-li, 15 i dient:
Senyor, compadiu-vos del meu fill,
que és epilèptic i pateix molt, puix
moltes vegades cau al foc i moltes
vegades a l'aigua; 16 i l'he presentat
als vostres deixebles, i no han po-
gut guarir-lo.

17 I Jesús, responent,
digué: Oh raça descreguda i per-
vertida, ¿fins a quan seré entre
vosaltres? ¿fins a quan us sofriré?
Porteu-me'l ací.

18 I Jesús el com-
minà, i eixí d'ell el dimoni, i fou
guarit el minyó des d'aquella hora.

19 Llavors, atansant-se els deixe-
bles a Jesús a soles, digueren: ¿Per
què nosaltres no hem pogut llan-

Llc. IX, 39. *batzega*: σπαράσσει. Vg. amb ℵD i altres: *elidit et dissipat*, ῥήσσει καὶ σπάρασσει. cf. Mc. IX, 18 (Vg. 17). Per σπάρασσω i el seu compost συσπάρασσω Vg. dóna *dissipo* (Llc. 39. 42), *elido* (Mc. 20 (19), segurament llegint ἔρρηχεν), *discerpo* (Mc. 26 (25)).
Mc. IX, 16 (Vg. 15). *amb ells*. Vg. amb D: *entre vosaltres*.
IX, 23 (22). *Això de si podeu...! A qui creu tot és possible*. Vg. amb diversos mss.: *Si pots creure, tot és possible a qui creu*.
IX, 24 (23). *deia*. Vg. amb diversos mss.: *amb llàgrimes deia*. — *Crec*. Vg. amb diversos mss.: *Crec, Senyor*.

† XVII. [5]Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. [6]εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; [29]καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

[XI. [22 b]ἔχετε πίστιν θεοῦ· [23]ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. cf. § 235.]

αὐτό; [20]ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν ([21]τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.)

[XXI. [21]ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται. cf. § 235.]

128. Secunda praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 122, 223.

Lc. IX, 43 b-45; Mc. IX, 30-32; Mt. XVII, 22-23.

Lc. IX. [43 b]Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ [44]Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους, ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. [45]οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

Mc. IX. [30]Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ· [31]ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. [32]οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Mt. XVII. [22]Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, [23]καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

129. Tributum ex pisce pro se et pro Petro solui iubet Iesus.

Mt. XVII, 24-27.

Mt. XVII. [24]Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; [25]λέγει Ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; [26]εἰπόντος δέ Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. [27]ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Lc. XVII, 6. ταυτη (THV) pot. q. om. (S).
Mc. IX, 29. om. και νηστεια p. προσευχη (TH) pot. q. add. (SV).—30. παρεπορευοντο (TSV) pot. q. επορευοντο (H).
Mt. XVII, 21. om. uers. (THS) pot. q. add. (V). — 22. συστρεφομενων (THV) pot. q. αναστρεφ. (S).

† *Llc. XVII.* [5]I deien els apòstols al Senyor: Augmenteu-nos la fe. [6]I digué el Senyor: Si teníeu fe com un gra de mostassa, dirieu a aquest morer: Desarrela't, i planta't en la mar; i us obeiria.

pogut llançar-lo? [29]I els digué: Aquesta mena amb res no pot eixir, sinó amb oració.

[*XI.* [22 b]Tingueu fe en Déu. [23]En veritat us dic que el qui digui a aquesta muntanya: Vés-te'n i tira't a la mar, i no dubti en son cor, ans cregui que serà fet el que diu, ho obtindrà.] *cf.* § 235.

çar-lo? [20]I ell els diu: Per la vostra poca fe; car, en veritat us dic, si teniu fe com un gra de mostassa, direu a aquesta muntanya: Passa d'ací a allà, i hi passarà; i res no us serà impossible. ([21]Quant a aquesta mena, no se'n va, sinó amb oració i dejuni.)

[*XXI.* [21]En veritat us dic, si teniu fe i no dubteu, no sols fareu això de la figuera, sinó que fins si a aquesta muntanya dieu: Vés-te'n i tira't a la mar, s'esdevindrà.] *cf.* § 235.

128. Segona predicció de la Passió i Resurrecció. cf. 122, 123.

Llc. IX, 43 b-45; Mc. IX, 30-32; Mt. XVII, 22-23.

Llc. IX. [43 b]I, meravellant-se tothom de totes les coses que feia, deia als seus deixebles: [44]Vosaltres graveu bé en vostres orelles aquestes paraules, car el Fill de l'home ha d'ésser lliurat a mans d'homes. [45]Però ells no entenien aquesta predicció i era velada per a ells, que no la comprenguessin, i temien d'interrogar-lo sobre aquesta predicció.

Mc. IX. [30]I, partint d'allí, passaven de llarg per la Galilea, i no volia que ho sabés ningú. [31]Car instruïa els seus deixebles i els deia: El Fill de l'home és lliurat a mans d'homes, i l'occiran, i, mort, tres dies després ressuscitarà. [32]Però ells no entenien aquesta predicció, i temien d'interrogar-lo.

Mt. XVII. [22]I, anant tots junts per la Galilea, Jesús els deia: El Fill de l'home ha d'ésser lliurat a mans d'homes, [23]i l'occiran, i el tercer dia ressuscitarà. I s'entristiren fortament.

129. Amb la moneda trobada a la boca d'un peix Jesús fa pagar el tribut per ell i per Pere.

Mt. XVII, 24-27.

Mt. XVII. [24]I, havent vingut a Cafarnaüm, s'acostaren a Pere els qui cobraven les didracmes i digueren: ¿Que no paga les didracmes el vostre Mestre? [25]Diu: Sí. I, havent entrat a la casa, Jesús se li avançà, dient: ¿Què et sembla, Simó? Els reis de la terra, ¿de qui cobren tributs o cens? ¿De llurs fills o bé dels estranys? [26]I havent dit: Dels estranys; li digué Jesús: Així, doncs, els fills en són francs. [27]Però, per tal de no escandalitzar-los, vés a mar i tira l'ham; i el primer peix que pujarà, treu-lo; i obrint-li la boca, trobaràs un estàter, pren-lo, i dóna'ls-el per mi i per tu.

127.—Mc. IX, 28 (27). *amb oració.* Però Vg. amb gairebé tots els mss. (contra ℵB) i vss.: *amb oració i dejuni,* com en Mt. XVII, 21 (20).

Mt. XVII, 21 (20). *no se'n va.* Vg. tradueix en veu passiva: *non eiicitur.*

128. Llc. IX, 44. *en vostres orelles.* Vg. amb alguns mss.: *en vostres cors.*

Mc. IX, 31 (30). *és lliurat.* Vg. amb alguns mss.: *serà lliurat.*

129.—Mt. XVII, 24. 27. *didracmes, estàter.* La didracma era l'impost anyal per al sosteniment del culte, que des de vint anys havien de pagar tots els israelites. *Didracma* és mig *estàter. Estàter,* moneda d'argent, equivalent a unes 3'90 ptes. Segons d'altres, però, l'*estàter* dels Jueus eren quatre dracmes de valor tíria o un *sicle sacre,* aproximadament 3'25 pessetes. cf. § 196, nota.

130. Discipulorum ambitionem redarguit infantis exemplo. cf. 257.

Lc IX, 46-48; Mc. IX, 33-37 [X, 43-44]; Mt. XVIII, 1-4 [XX, 26-27. XXIII, 11].

Lc. IX. [46] **Εἰσῆλθεν** δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. cf. XXII, 24 § 257. [47] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, [48] καὶ εἶπεν αὐτοῖς

Ὃς ἂν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται, καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέξηται δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας.

Mc. IX. [33] **Καὶ** ἦλθον εἰς Καφαρναούμ. **Καὶ** ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς **Τί** ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; [34] οἱ δὲ ἐσιώπων, πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. [35] καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς **Εἴ** τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. [36] καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς [37] Ὃς ἂν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

[Mc. X. [43] οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, [44] καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος. cf. § 257.]

Mt. XVIII. [1] **Ἐν** ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες **Τίς** ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; [2] καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν [3] καὶ εἶπεν **Ἀμὴν** λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [4] ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

[Mt. XX. [26] οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, [27] καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος. cf. § 257.]

[Mt. XXIII. [11] ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. cf. §§ 243 et 257.]

131. Tolerantia erga eos qui usurpant nomen Iesu.

Lc. IX, 49-50; Mc. IX, 38-40.

Lc. IX. [49] **Ἀποκριθεὶς** δὲ Ἰωάννης εἶπεν **Ἐπιστάτα**, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. [50] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς **Μὴ** κωλύετε,

ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

Mc. IX. [38] **Ἔφη** αὐτῷ ὁ Ἰωάννης **Διδάσκαλε**, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν. [39] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν **Μὴ** κωλύετε αὐτόν, οὐδεὶς γάρ ἔστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με. [40] ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν.

Lc. IX, 47. ειδως (TH) pot. q. ιδων (SV).
Mc. IX, 38. ος ουκ ακ. ημιν (TS) pot. q. om. (HV). — om. οτι ουκ ακολουθει ημιν (S) uel add. (THV).
Mt. XX, 26. εσται 1° (TSV) pot. q. εστιν (H). — αν (H) uel εαν (TSV).

130. Amb l'exemple d'un infant reprèn l'ambició dels deixebles. cf. 257.

Llc. IX, 46-48; Mc. IX, 33-37 [X, 43-44]; Mt. XVIII, 1-4 [XX, 26-27. XXIII, 11].

Llc. IX. [46] I els vingué el pensament: qui era major d'entre ells. *cf.* XXII, 24 § 257. [47] I Jesús, que coneixia el pensar de llur cor, prenent un infant, el posà prop seu, [48] i els digué:

El qui rebi aquest infant en el meu nom, em rep a mi, i el qui em rebi a mi, rep aquell qui m'ha enviat; car el qui és més petit d'entre tots vosaltres, aquest és gran.

Mc. IX. [33] I vingueren a Cafarnaüm. I, essent ell a la casa, els preguntava: ¿Què discutíeu pel camí? [34] I ells callaven, puix pel camí havien discutit, uns amb altres, quin era el major. [35] I, havent-se assegut, cridà els dotze; i els diu: Si algú vol ésser primer, serà darrer de tots, i servent de tots. [36] I, prenent un infant, el posà en mig d'ells, i, havent-lo abraçat, els deia: [37] El qui rebi un d'aquests infants en el meu nom, em rep a mi, i el qui em rebi a mi, no és a mi que rep, sinó a aquell qui m'ha enviat.

[*Mc. X.* [43] I així no és entre vosaltres; ans el qui vulgui esdevenir gran entre vosaltres serà vostre servent, [44] i el qui vulgui entre vosaltres ésser primer serà de tots esclau.] *cf.* § 257.

Mt. XVIII. [1] En aquella hora s'acostaren els deixebles a Jesús, dient: ¿Qui, doncs, és major en el regne dels cels? [2] I, cridant un infant, el posà en mig d'ells, [3] i digué: En veritat us dic, si no canvieu, i no us torneu com els infants, no entrareu pas en el regne dels cels. [4] Aquell, doncs, qui s'humiliarà com aquest infant, aquest és el major en el regne dels cels.

[*Mt. XX.* [26] No serà així entre vosaltres; ans el qui vulgui entre vosaltres esdevenir gran serà vostre servent, [27] i el qui vulgui entre vosaltres ésser primer serà vostre esclau.] *cf.* § 257.

[*Mt. XXIII.* [11] I el més gran de vosaltres serà vostre servent.] *cf.* §§ 243 i 257.

131. Tolerància envers els qui es valen del nom de Jesús.

Llc. IX, 49-50; Mc. IX, 38-40.

Llc. IX. [49] I, posant-se a parlar, Joan deia: Mestre, n'hem vist un que en el vostre nom llançava dimonis, i l'en hem privat, perquè no ve amb nosaltres. [50] I Jesús li digué: No l'en priveu,

car el qui no és contra vosaltres, és per vosaltres.

Mc. IX. [38] Li digué Joan: Mestre, n'hem vist un que en el vostre nom llançava dimonis, el qual no ve amb nosaltres, i l'en hem privat. [39] I Jesús digué: No l'en priveu, perquè no hi ha ningú que faci un miracle en el meu nom, i pugui de seguida malparlar de mi; [40] car el qui no és contra nosaltres, és per nosaltres.

130.—Llc. IX, 48. *aquest és gran.* Vg.: *hic maior est.*
Mc. IX, 33 (Vg. 32). *essent ell.* Vg. Cl.: *essent ells.*
Mt. XX, 26. *qui vulgui entre vosaltres esdevenir gran.* Vg.: *quicumque uoluerit inter uos maior fieri.*
131.—Mc. IX, 40 (39). *el qui no és contra nosaltres, és per nosaltres.* Vg. amb alguns mss.: ... *contra vosaltres,... per vosaltres,* com en el seu parallel de Llc.

132. Officia erga fratres credentes.

† Lc. XVII, 1-3ª [IX, 48]; Mc. IX, 41-42; Mt. X, 41-42 XVIII, 5-7. 10-11 [12-14]

[Lc. IX. 48 Ὃς ἂν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται cf. § 130.]

† Lc. XVII. 1 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται. 2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. 3a Προσέχετε ἑαυτοῖς. 3b-4 § 135.

Mc. IX. 41 Ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

42 Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.

Mt. X. 41 Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται. 42 καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

XVIII. 5 Καὶ ὃς ἐὰν δέξηται ἓν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται·

6 ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. 7 Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. 8-9 § 133.

10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. (11 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.) [12 τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13 καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. 14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων. cf. § 195.]

Lc. XVII, 1. πλην·ουαι (H) pot. q. ουαι δε (TSV).
Mt. X, 42. εαν (TSV) pot q. αν (H). — XVIII, 6. περι (THV) pot. q. εις (S). — 11. om. uers. (THSV). — 14. υμων (TSV) pot q. μου (H).

132. Deures envers els germans de fe.

† Llc. XVII, 1-3ª [IX, 48]; Mc. IX, 41-42; Mt. X, 41-42. XVIII, 5-7. 10-11 [12-14].

[*Llc. IX.* 48 El qui rebi aquest infant en el meu nom, em rep a mi,] *cf.* § 130.

† *Llc. XVII.* 1 I deia als seus deixebles: No pot ésser de no venir els escàndols; però, ai d'aquell per qui vénen! 2 més li val si li posen una roda de molí entorn del coll, i és tirat a mar, que no pas d'escandalizar un d'aquests petits. 3a Vetlleu per vosaltres mateixos. 3b-4 § 135.

Mc. IX. 41 Car el qui us doni a beure un vas d'aigua a títol que sou de Crist, en veritat us dic que no perdrà pas la seva paga.

42 I el qui escandalitzi un d'aquests petits que creuen, li és millor si li posen una mola d'ase entorn del coll, i és llançat a mar.

Mt. X. 41 Qui rep un profeta a nom de profeta haurà paga de profeta, i qui rep un just a nom de just haurà paga de just. 42 I el qui doni beure, baldament un vas d'aigua fresca, a un d'aquests petits, a nom de deixeble, en veritat us dic que no perdrà pas la seva paga.

XVIII. 5 I el qui rebi un infant com aquest en el meu nom, em rep a mi;

6 i el qui escandalitzi un d'aquests petits que creuen en mi, més li val que li pengin una mola d'ase al coll, i el capbussin al pèlag de la mar. 7 Ai del món per causa dels escàndols! Car és inevitable que vinguin els escàndols; però, ai de l'home per qui l'escàndol ve. 8-9 § 133.

10 Mireu, no menyspreeu cap d'aquests petits; car jo us dic que els àngels llurs en els cels veuen sempre la faç del meu Pare qui és en els cels. (11 Car ha vingut el Fill de l'home a salvar el que era perdut.) [12 ¿Què us sembla? Si un home té cent ovelles, i se n'hi ha esgarriat una, ¿no deixarà les noranta nou per la muntanya, i anirà a cercar la que s'és esgarriada? 13 I si s'escau de trobar-la, en veritat us dic, més goig té d'ella que no pas de les noranta nou que no s'eren esgarriades. 14 Aixì, no és voler del vostre Pare, qui és en els cels, que un sol d'aquests petits es perdi.] *cf.* § 195.

132.—Mc. IX, 41 (Vg. 40). *a títol que sou de Crist*: ἐν ὀνόματι, ὅτι χριστοῦ ἐστε. Vg. amb alguns mss.: *en el meu nom, perquè sou de Crist.*
IX, 42 (41). *que creuen.* Vg. amb diversos mss.: *que creuen en mi.*
Llc. XVII, 2; Mc. IX, 42 (41). *si li posen... entorn del coll*: εἰ περίκειται... περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. Vg. en Llc.: *si imponatur... circa collum eius;* en Mc.: *si circumdaretur... collo eius.*

133. Obligatio uitandi scandalum passiuum.

Mc. IX, 43-49; Mt. XVIII, 8-9 [V, 29-30].

Mc. IX. 43 Καὶ ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, (44 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.) 45 καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, (46 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.) 47 καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, 48 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. 49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται.

Mt. XVIII. 8 Εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

9 καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 10-14 § 132.

[Mt. V. 29 Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν· 30 καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ cf. § 60.]

134. Ministri Christi sunt sal terrae.

† Lc. XIV, 34-35; Mc. IX, 50; Mt. V, 13.

† Lc. XIV. 34 Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Mc. IX. 50 Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

Mt. V. 13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

135. Offensa remittenda.

† Lc. XVII, 3 b-4; Mt. XVIII, 15-22.

Mt. XVIII. 15 Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. 16 ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα

Mc. IX, 43. σκανδαλισῃ (TH) pot. q. σκανδαλιζῃ (SV). — 44 et 46 om. (THSV).
Mt. XVIII, 16. σου (HV) uel σεαυτου (TS).

133. Deure d'evitar l'escàndol passiu.

Mc. IX, 43-49; Mt. XVIII, 8-9 [V, 29-30].

Mc. IX. 43 I si t'escandalitzés la teva mà, talla-la: t'és millor d'entrar manc a la vida, que no pas, tenint les dues mans, anar-te'n a la geenna, al foc inextingible, (44 on llur corc no mor, i el foc no s'apaga.) 45 I si el teu peu t'escandalitzés, talla'l: t'és millor d'entrar a la vida coix, que no pas, tenint els dos peus, ésser llançat a la geenna, (46 on llur corc no mor, i el foc no s'apaga.) 47 I si el teu ull t'escandalitzés, llança'l: t'és millor d'entrar amb un ull al regne de Déu, que no pas, tenint els dos ulls, ésser tirat a la geenna, 48 on llur corc no mor i el foc no s'apaga; 49 car tothom amb foc serà salat.

Mt. XVIII. 8 Si, doncs, la teva mà o el teu peu t'escandalitza, talla'l i llança'l de tu: t'és millor d'entrar a la vida manc o coix, que no pas, tenint les dues mans o els dos peus, ésser tirat al foc etern.

9 I si el teu ull t'escandalitza, treu-te'l i llança'l de tu: t'és millor d'entrar a la vida amb un sol ull, que no pas, tenint els dos ulls, ésser tirat a la geenna del foc. 10-14 § 132.

[*Mt. V.* 29 I si el teu ull dret t'escandalitza, treu-te'l i llança'l de tu; car més et val que un dels teus membres es perdi, i que tot el teu cos no sigui llançat a la geenna. 30 I si la teva mà dreta t'escandalitza, talla-la i llança-la de tu; car més et val que un dels teus membres es perdi, i que tot el teu cos no vagi a la geenna.] *cf.* § 60.

134. Els ministres de Crist són la sal de la terra.

† Llc. XIV, 34-35; Mc. IX, 50; Mt. V, 13.

† *Llc. XIV.* 34 Bona és, doncs, la sal; però si àdhuc la sal s'enfadeís, ¿amb què serà amanida? 35 Ni per a la terra, ni per al femer no serveix; la llencen fora. Qui tingui orelles per sentir, que hi senti.

Mc. IX. 50 Bona és la sal, però si la sal tornés fada, ¿amb què l'amanireu? Tingueu en vosaltres sal, i viviu en pau els uns amb els altres.

Mt. V. 13 Vosaltres sou la sal de la terra; i si la sal s'enfadeís, ¿amb què serà salada? Ja no val per a res, sinó perquè, llençada a fora, sigui calcigada dels homes.

135. S'han de perdonar les ofenses.

† Llc. XVII, 3 b-4; Mt. XVIII, 15-22.

Mt. XVIII. 15 I si el teu germà fes mancament, vés, reprèn-lo entre tu i ell sol. Si t'escoltés, has guanyat el teu germà. 16 I si no t'escoltés, pren encara un o dos amb tu,

133.—Mc. IX, 43. 45. 47 (Vg. 42. 44. 46); Mt. XVIII, 8. 9. V, 29. 30. *geenna,* en arameu *Gê-hinnâm,* en hebreu *Gê-hinnôm,* = vall del plor. En sentit propi, vall situada al S. de Jerusalem, on antigament eren sacrificats a Moloc els infants, cremant-los vius dins una estàtua de bronze, d'on ve probablement el nom de *geenna del foc.* cf. II Reg. XXIII, 10; Ier. XXXII, 35. En sentit figurat, usual en temps de Jesucrist, lloc del suplici del foc per als dolents, infern.

IX, 44. 46 (Vg. 43. 45). Aquests dos versicles idèntics al 48 (47), que es troben en la Vg., manquen en gairebé tots els millors mss. (cf. Is. LXVI, 24).

IX, 45 (44). *entrar a la vida.* Vg. amb D: *entrar a la vida eterna.*—*geenna.* Vg. amb alguns mss.: *geenna del foc inextingible.* — 47 (46). *geenna.* Vg. amb diversos mss.: *geenna del foc.*

IX, 49 (48). *car tothom amb foc serà salat.* Vg. amb diversos mss. i vss. afegeix: *i (= així com) tota víctima amb sal serà salada.* Versicle de difícil interpretació. El sentit sembla ésser: Així com en l'A. T. les víctimes dels sacrificis havien d'ésser salades amb sal (Lev. II, 13) en senyal d'incorruptibilitat o perpetuïtat de l'aliança de Jahvè amb Israel, així tothom, salat amb foc, assolirà incorruptibilitat, els dolents pel foc inextingible (que crema sense consumir), els bons pel foc de l'abnegació i mortificació pròpia, recomanada en els v. 43. 45. 47 (42. 44. 46), que els farà mereixedors de la incorruptibilitat gloriosa.

135.—Mt. XVIII, 15. *fes mancament.* Vg. Cl. amb alguns mss.: *fes mancament contra tu.*

† Lc. XVII. 3b Ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ· 4 καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. 17 ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. 18 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. cf. XVI, 19 § 121. 19 Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 20 οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.

136. Parabola serui misericordiam consecuti eamque alii recusantis.

Mt. XVIII, 23-35.

Mt. XVIII. 23 Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. 24 ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη εἷς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι. 26 πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. 28 ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. 30 ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. 32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· 33 οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα; 34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. 35 Οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

Mt. XVIII, 18. om. τω a. ουρανω *(bis)* (THV) pot. q. add. (S). — 19. αμην (HV) uel om. (TS). — 21. εις εμε ο αδελφος μου (TH) pot. q. ο αδ. μ. εις εμε (SV). — 24. προσηνεχθη (TSV) pot. q. προσηχθη (H). — 25. εχει (H) uel ειχεν (TSV). — 26. om. κυριε p. λεγων (TH) pot q. add (SV). — αποδωσω σοι (TH) uel σ. α. (SV). — 30. om. ου p εως (TH) pot. q. add. (SV). — 34. om. αυτω p. οφειλομενον (H) pot. q. add. (TSV).

† *Llc. XVII.* 3b Si fa mancament el teu germà, repta'l, i si es penedís, perdona'l; 4 i si set vegades al dia fes mancament contra tu, i set vegades al dia tornés a tu, dient: Me'n penedeixo; el perdonaràs.

a fi que per boca de dos testimonis, o tres, sigui establerta tota cosa. 17 I si a ells no volgués escoltar, digues-ho a l'església; i si tampoc a l'església no volgués escoltar, sigui per a tu com el gentil i el publicà. 18 En veritat us dic, tot quant lligareu sobre la terra serà lligat en el cel, i tot quant deslligareu sobre la terra serà deslligat en el cel. *cf.* XVI, 19 § 121. 19 En veritat us dic encara, que si dos de vosaltres sobre la terra concordessin a demanar qualsevulla cosa, la tindran del Pare qui és en els cels. 20 Car on són dos o tres congregats en el meu nom, allí só en mig d'ells.

21 Llavors Pere, acostant-se, li deia: Senyor, ¿quantes vegades farà mancament el meu germà contra mi i el perdonaré? ¿Fins a set vegades? 22 I li diu Jesús: No, et dic, fins a set vegades, sinó fins a setanta vegades set.

136. Paràbola del servent que ha aconseguit misericòrdia i la refusa a un altre.

Mt. XVIII, 23-35.

Mt. XVIII. 23 Per això és comparable el regne dels cels a un rei que volgué passar comptes amb els seus servents. 24 I, havent començat de passar-los, li'n fou dut un, deutor de deu mil talents. 25 I no tenint per a pagar, manà el senyor que fos venut ell, i la muller, i els fills, i tot el que tenia, per cobrar-s'ho. 26 El servent, doncs, caient-li als peus, s'estava prosternat, dient: Tingueu paciència amb mi, i tot us ho pagaré. 27 I el senyor, compadit d'aquell servent, el deixà anar, i li condonà el deute. 28 Però aquell servent, en sortir, trobà un dels seus conservents que li devia cent diners, i, tenint-lo agafat, l'ofegava, dient: Paga el que deus. 29 El seu conservent, doncs, prosternat, el pregava, dient: Ten paciència amb mi, i t'ho pagaré. 30 Però ell no volia, ans anà a posar-lo en presó fins que pagués el deute. 31 Veient, doncs, el que havia succeït, els seus conservents en foren molt contristats, i vingueren a contar a llur senyor tot el que havia succeït. 32 Llavors, havent-lo cridat, el seu senyor li diu: Servent pervers, tot aquell deute t'he condonat perquè m'ho pregares; 33 ¿no calia que també tu et compadissis del teu conservent, així com jo m'havia compadit de tu? 34 I el seu senyor, irat, el lliurà als torturadors, fins que pagués tot el deute. 35 Així mateix, el meu Pare celestial farà amb vosaltres, si no perdoneu de cor cadascú el seu germà.

135. — Llc. XVII, 3 b. *Si fa mancament...* Vg. Cl. amb alguns mss. afegeix: ... *contra tu,* com en Mt. XVIII, 15.
Mt. XVIII, 16. *sigui establerta tota cosa.* Alguns moderns interpreten: sigui resolta, decidida o terminada tota la qüestió, i donen a la passiva d' ἵστημι el sentit d'*ésser arranjat, reglat;* cf., però, Deut. XIX, 15; II Cor. XIII, 1.
XVIII, 17. *no volgués escoltar.* παρακούω, en aquest lloc, *audire nolo, audire negligo, obedire nolo.* Vg.: *non audierit.*
XVIII, 18. *tot quant lligareu...* La promesa de lligar i deslligar, feta a Pere en XVI, 19, és ací estesa a tots els Apòstols, sense revocació ni minva del seu primat explícit, el qual encara apar enrobustit pel fet d'associar-los a llur Cap, posseïdor únic de les claus del regne dels cels i fonament indefectible d'ell sobre la terra. La potestat de lligar i deslligar, promesa a tots els Apòstols, té el mateix caràcter jurisdiccional que en XVI, 19, i pel context explícitament comporta la potestat de perdonar pecats, donada només als sacerdots i no als simples fidels, segons la interpretació autèntica del Concili Tridentí (Sess. XIV, c. VI, càn. 10).
136. — Mt. XVIII, 24. *talents.* El talent era una mesura de pes d'uns 26 quilograms, i també un cert pes de moneda, igual a 60 mines = 6,000 dracmes (cf. § 197, nota). Deu mil talents àtics, usuals en temps de Jesucrist a Palestina, equivalien, doncs, a uns 58 milions i mig de pessetes.
XVIII, 26. *caient-li als peus, s'estava prosternat*: πεσὼν... προσεκύνει αὐτῷ, frase expressiva del gest reverencial d'imploració (cf. § 47, nota). Vg.: *procidens... orabat eum.*
XVIII, 28. *diner.* Moneda romana, equivalent a 16 asos, uns 88 cèntims. cf. § 173, nota.

137. Iesus non uult ire Hierosolymam patenter.

Io VII, [1] 2-13.

Io. VII. [[1] Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. cf. § 113.] [2] ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. [3] εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν τὰ ἔργα ἃ ποιεῖς· [4] οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι· εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. [5] οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. [6] λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. [7] οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. [8] ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πεπλήρωται. [9] ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. [10] Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερῶς ἀλλ' ἐν κρυπτῷ. [11] οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; [12] καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἀγαθός ἐστιν, ἄλλοι δὲ ἔλεγον Οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. [13] οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

138. It tamen paruo comitatu et a Samaritanis reicitur.

Lc. IX, 51-56.

Lc. IX. [51] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ, [52] καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. Καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὡς ἑτοιμάσαι αὐτῷ· [53] καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἰερουσαλήμ. [54] ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς; [55] στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς (καὶ εἶπεν Οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς; ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι.) [56] καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

Io. VII, 8 ουκ (TS) pot q ουπω (HV). — 9. αυτος (TS) pot q. αυτοις (HV) — 10. om. ως a. εν κρυπτω (T) pot. q. add. (HSV). — 12. περι αυτου ην (HV) uel ην π. α. (TS).
Lc. IX, 52. ως (H) uel ωστε (TSV). — 55 b. om. (THSV).

137. Jesús no vol anar palesament a Jerusalem.

Jo. VII, [1] 2-13.

Jo. VII. [[1] I després d'això discorria Jesús per la Galilea, car no volia anar per la Judea, puix que els Jueus cercaven d'occir-lo.] *cf.* § 113. [2] I era prop la festa dels Jueus, la dels Tabernacles. [3] Digueren-li, doncs, els seus germans: Surt d'ací, i vés-te'n a la Judea per tal que també els teus deixebles vegin les obres que fas; [4] car ningú no fa una cosa en secret, si cerca d'ésser ell públicament conegut; si aquestes coses fas, manifesta't tu mateix al món. [5] Car ni els seus germans no creien en ell. [6] Els diu, doncs, Jesús: El temps meu encara no és arribat, però el temps vostre sempre és avinent. [7] El món a vosaltres no pot odiar-vos; a mi, però, m'odia, perquè jo testimonio d'ell que les seves obres són dolentes. [8] Vosaltres, pugeu a la festa; jo no pujo a aquesta festa, perquè el meu temps encara no és acomplert. [9] I ell, havent dit això, restà a la Galilea. [10] Però, quan hagueren pujat els seus germans a la festa, llavors també ell hi pujà, no pas manifestament, sinó en secret. [11] Els Jueus, doncs, el cercaven en la festa, i deien: ¿On és aquell? [12] I en les multituds hi havia gran remor sobre ell; i uns deien: És bo; però d'altres deien: No, sinó que sedueix la multitud. [13] Ningú, però, no parlava públicament d'ell per la por dels Jueus.

138. Hi va amb poc seguici i és rebutjat pels Samaritans.

Llc. IX, 51-56.

Llc. IX. [51] I s'esdevingué que, en acomplir-se els dies de la seva assumpció, ell girà, resolt, la seva faç camí de Jerusalem, [52] i envià missatgers davant la seva faç. I, anant-se'n, entraren en un vilatge dels Samaritans per tal d'aparellar-li posada; [53] i no el reberen, per tal com la seva faç era d'anar a Jerusalem. [54] I, en veure-ho, els deixebles Jaume i Joan digueren: Senyor, ¿voleu que diguem que davalli foc del cel i els abrusi? [55] I ell, girant-se els reptà (i digué: ¿No sabeu de quin esperit sou vosaltres? Car el Fill de l'home no ha pas vingut a perdre vides, sinó a salvar-les.) [56] I anaren a un altre vilatge.

---

137. — Jo. VII, 2. *Festa dels Tabernacles*: σκηνοπηγία, (Vg.) *Scenopegia*. Festa anyal dels Jueus, del 15 a 21 del mes Tìshri, a final de setembre, en memòria de l'habitació sota tendes en el desert, i en acció de gràcies per la verema i collita de tots els fruits. Durant aquests dies, els Jueus solien viure al camp, o a les places, en tendes de fullatge, o en sales enramades de les cases, on feien llurs convits. (Lev. XXIII, 34. 40; Deut. XVI, 13; II Esd. VIII, 16.)

VII, 3. 5. *els seus germans*. cf. nota § 100.

VII, 10. *sinó en secret*. Vg. amb diversos mss.: *sinó com en secret*.

138. — Llc. IX, 51. *assumpció*: ἀνάληψις, d'ἀνεληφθῆναι, *ésser pres endalt*, usat en l'A. T. per l'assumpció d'Elias (IV Reg. II, 11; Eccli. XLVIII, 9), i d'Henoc (Eccli. XLIX, 16), i per l'assumpció de Jesús (Mc. XVI, 19; Act. I, 2. 11. 22). Les versions siríaca i armènia porten Ascensió, terme usual en la Litúrgia per a expressar l'elevació de Jesús al cel per la seva pròpia virtut. — *girà, resolt, la seva faç*: τὸ πρόσωπον ἐστήρισεν. Literalment: *afermà la seva faç* (Vg.: *faciem suam firmauit*). Els orientals deien *posar* o *girar la faç* per anar o voler anar vers un lloc; ací στηρίζειν, *afermar*, afegeix el sentit de decisió o resolució ferma.

IX, 52. *en un vilatge dels Samaritans*. Vg.: *in ciuitatem Samaritanorum*. — 55. Ometen el text en parèntesi gairebé tots els millors mss. La frase interrogativa del grec és afirmativa en Vg. Cl.

139. Iesus docet se sabbatum non uiolasse.

Io. VII, 14-24.

Io. VII. [14] Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη
Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. [15] ἐθαύμαζον
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς οὗτος γράμματα
οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; [16] ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς Ἰη-
σοῦς καὶ εἶπεν Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ
τοῦ πέμψαντός με· [17] ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ
ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ τοῦ
θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. [18] ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ
λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν
δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν οὗτος ἀληθής ἐστιν καὶ
ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. [19] οὐ Μωυσῆς ἔδωκεν
ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον.
τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; [20] ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος
Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; [21] ἀπε-
κρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἓν ἔργον ἐποίησα
καὶ πάντες θαυμάζετε [22] διὰ τοῦτο. Μωυσῆς δέ-
δωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, — οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυ-
σέως ἐστὶν ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, — καὶ ἐν σαββάτῳ
περιτέμνετε ἄνθρωπον. [23] εἰ περιτομὴν λαμβάνει
ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωυ-
σέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα
ἐν σαββάτῳ; [24] μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δι-
καίαν κρίσιν κρίνετε.

140. Disputatio de origine Christi.

Io. VII, 25-30.

Io. VII. [25] Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυ-
μιτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι;
[26] καὶ ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν.
μή ποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ χριστός; [27] ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν·
ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχηται οὐδεὶς γινώσκει πόθεν
ἐστίν. [28] Ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰη-
σοῦς καὶ λέγων Κἀμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν
εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν
ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. [29] ἐγὼ
οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι κἀκεῖνός με ἀπέ-
στειλεν. [30] Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς
ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει
ἡ ὥρα αὐτοῦ.

141. Iesus nuntiat se breui discessurum.

Io. VII, 31-36.

Io. VII. [31] Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν
εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον Ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ μὴ πλεί-
ονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν; [32] Ἤκου-
σαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ
ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρι-
σαῖοι ὑπηρέτας ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. [33] εἶπεν οὖν
ὁ Ἰησοῦς Ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ
ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. [34] Ζητήσετέ με
καὶ οὐχ εὑρήσετέ με, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ
δύνασθε ἐλθεῖν. [35] εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυ-
τούς Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ
εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλή-
νων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας;
[36] τίς ἐστιν ὁ λόγος οὗτος ὃν εἶπε Ζητήσετέ με καὶ
οὐχ εὑρήσετέ με καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνα-
σθε ἐλθεῖν;

Io. VII, 19. εδωκεν (H) uel δεδωκεν (TSV). — 23. om. ο a. ανθρωπος (TSV) pot. q. add. (H). — 24. κρινετε (H) uel κρινατε (TSV). — 34. με p. ευρησετε (H) pot. q. om. (TSV). — 36. cf 34.

139. Jesús ensenya que no ha trencat el dissabte.

Jo. VII, 14-24.

Jo. VII. [14] I, essent ja a meitat de la festa, pujà Jesús
al Temple, i ensenyava. [15] Es meravellaven, doncs,
els Jueus, dient: ¿Com sap lletres aquest, no havent-
ne après? [16] Els respongué, doncs, Jesús i digué: La
meva doctrina no és pas meva, sinó del qui m'ha
enviat; [17] si algú vol fer la voluntat d'Ell, coneixerà
la doctrina si és de Déu, o si jo de per mi mateix parlo.
[18] Qui de per si mateix parla cerca la seva pròpia glò-
ria; però qui cerca la glòria del qui l'ha enviat, aqueix
és digne de fe, i falsetat en ell no hi ha. [19] ¿No us donà
Moisès la Llei? I cap de vosaltres no compleix la
Llei. ¿Per què cerqueu d'occir-me? [20] Respongué la
multitud: Dimoni tens; ¿qui cerca d'occir-te? [21] Res-
pongué Jesús i els digué: Una obra he fet, i tots us
meravelleu [22] per això. Moisès us donà la circumcisió
—no pas que vingui de Moisès, sinó dels pares—i en
dissabte circumcideu. [23] Si hom rep la circumcisió
en dissabte, per tal que no sigui violada la llei de Moi-
sès, ¿us enfuriu amb mi perquè un home, tot ell, he
guarit en dissabte? [24] No judiqueu per l'aparença,
sinó amb recte judici judiqueu.

140. Discussió sobre l'origen del Crist.

Jo. VII, 25-30.

Jo. VII. [25] Deien, doncs, alguns dels Jerosolimi-
tans: ¿No és aquest, que cerquen d'occir? [26] I ve-
geu, parla públicament, i no li diuen res. ¿És que
verament han conegut els caps que aqueix és el Crist?
[27] Aquest, però, sabem d'on és; i el Crist, quan vin-
drà, ningú no sap d'on és. [28] Ensenyant, doncs, Jesús
en el Temple clamà, dient: Sí; em coneixeu i sabeu
d'on só; però de per mi mateix no he vingut, sinó
que de veritat hi ha el qui m'ha enviat, el qual vosaltres
no coneixeu. [29] Jo el conec, perquè d'ell procedesc i
ell m'ha enviat. [30] Cercaven, doncs, de prendre'l; i
ningú no posà sobre ell la mà, perquè encara no era
vinguda la seva hora.

141. Jesús anuncia el seu pròxim departiment.

Jo. VII, 31-36.

Jo. VII. [31] I de la multitud molts cregueren en
ell, i deien: ¿És que el Crist, quan vindrà, farà més
miracles que aquest no ha fet? [32] Sentiren els Fari-
seus la multitud com murmurava d'ell aquestes co-
ses, i els prínceps dels sacerdots i els Fariseus en-
viaren guardes a prendre'l. [33] Digué, doncs, Jesús:
Encara só un poc de temps amb vosaltres, i vaig
al qui m'ha enviat. [34] Em cercareu i no em trobareu,
i on só jo, vosaltres no podeu venir. [35] Deien, doncs,
els Jueus entre ells: ¿On anirà aquest, que nosal-
tres no el trobarem? ¿Per ventura deurà anar a la dis-
persió dels gentils i ensenyarà els gentils? [36] ¿Quina
paraula és aquesta que ha dit: Em cercareu i no em
trobareu, i on só jo, vosaltres no podeu venir?

139.—Jo. VII, 18. *digne de fe*: ἀληθής cf. V, 31. 32, § 113. —*falsedat*: ἀδικία. Contraposat a la justícia distributiva o commutativa o a la justícia en general, *improbitas*, i ací més particularment contraposat a veritat o veracitat.

VII, 19. Vg. Cl. porta l'interrogant a la fi del versicle.

VII, 21-22. *us meravelleu* [22] *per això. Moisès us donà...* Vg. i majoria d'edicions crítiques amb altra puntuació: *us meravelleu.* [22] *Per això Moisès us donà...*

140. - Jo. VII, 28. *però*: καί, amb sentit de partícula adversativa.—*de veritat hi ha el qui m'ha enviat.* ἀληθινός, predicat d'*el qui m'ha enviat*, té el sentit de *veritable, real,* contraposat a fictici, imaginari. En aquest sentit Vg. tradueix: *est uerax qui misit me.*

141.—Jo. VII, 31. *ha fet.* Vg. Cl. amb bons mss.: *fa.*

142. Iesus fons uitae spiritalis.

Io. VII, 37-39.

Io. VII. [37] Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξεν λέγων Ἐάν τις διψᾷ ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω [38] ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ. καθὼς εἶπεν ἡ γραφή· ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. [39] Τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὔπω ἐδοξάσθη.

143. Circa Iesum et Christum diuersi diuersa opinantur.

Io. VII, 40-52.

Io. VII. [40] Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης· [41] ἄλλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ χριστός· οἱ δὲ ἔλεγον Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ χριστὸς ἔρχεται; [42] οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυίδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυίδ, ἔρχεται ὁ χριστός; [43] σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν. [44] τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας. [45] Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; [46] ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. [47] ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; [48] μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; [49] ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. [50] λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν πρότερον, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν [51] Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ; [52] ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

144. Mulier in adulterio deprehensa coram Iesu sistitur.

Io. VII, 53 - VIII, 11.

Io. VII. [53] Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, VIII [1] Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. [2] Ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. [3] Ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ [4] λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατείληπται ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη· [5] ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῖν Μωυσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν· σὺ οὖν τί λέγεις; [6] τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν. [7] ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνέκυψεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἐπ' αὐτὴν βαλέτω λίθον· [8] καὶ πάλιν κατακύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. [9] οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἷς καθ' εἷς ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ κατελείφθη μόνος, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὖσα. [10] ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ποῦ εἰσίν; οὐδείς σε κατέκρινεν; [11] ἡ δὲ εἶπεν Οὐδείς, κύριε. εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου, ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.

Io. VII, 39. εμελλον (HV) uel ημελλον (TS), — om. αγιον p. πνευμα (TH) pot. q. add (SV). — 40. οτι p. ελεγον (H) uel om (TSV). — 44. επεβαλεν (SV) pot. q. εβαλεν (TH). — 46. ως ουτος ο ανθρωπος (TSV) pot. q. om. (H). T add. λαλει p. ουτος.—50. om το a. προτερον (HV) pot. q. add. (S) —VIII, 8. κατακυψας (HV) pot. q. κατω κυψας (S).

142. Jesús, font de vida espiritual.

Jo. VII, 37-39.

Jo. VII. [37] I en el gran dia darrer de la festa, Jesús hi era, i clamà, dient: Si algú sedeja, vingui a mi, i begui [38] el qui creu en mi. Segons ha dit l'Escriptura: Rius d'aigua viva brollaran de les seves entranyes. [39] I això deia de l'Esperit, que havien de rebre els qui creguessin en ell; car no hi havia encara Esperit ⟨en ells⟩, perquè Jesús encara no havia estat glorificat.

143. Diverses opinions sobre Jesús i el Crist.

Jo. VII, 40-52.

Jo. VII. [40] De la multitud, doncs, havent sentit aquestes paraules, deien: Aquest és verament el Profeta. [41] D'altres deien: Aquest és el Crist. I alguns deien: Però, ¿és que de la Galilea ve el Crist? [42] ¿No ha dit l'Escriptura que el Crist ve de la semença de David i del vilatge de Betlem, d'on era David? [43] Sorgí, doncs, divisió entre la multitud per causa d'ell. [44] I alguns d'ells volien prendre'l, però ningú no posà sobre ell les mans. [45] Vingueren, doncs, els guardes als prínceps dels sacerdots i als Fariseus, i aquests els deien: ¿Per què no l'heu portat? [46] Respongueren els guardes: Mai home no ha parlat així, com aquest home. [47] Els respongueren, doncs, els Fariseus: ¿És que també vosaltres heu estat seduïts? [48] ¿Per ventura algun dels caps ha cregut en ell, o dels Fariseus? [49] Però aquesta turba que no coneix la Llei, maleïts són. [50] Els diu Nicodemus, el qui ja havia vingut a ell abans, que era un d'ells: [51] ¿Per ventura la Llei nostra judica l'home, si primer no l'ha sentit i ha sabut el que fa? [52] Respongueren i li digueren: ¿És que també tu ets de la Galilea? Esbrina i veuràs que de la Galilea no sorgeix profeta.

144. Una dona sorpresa en adulteri és presentada a Jesús.

Jo. VII, 53-VIII, 11.

Jo. VII. [53] I se n'anaren cadascú a casa seva, *VIII.* [1] i Jesús se n'anà a la Muntanya de les Oliveres. [2] I de bon matí féu cap novament al Temple, i tot el poble vingué a ell, i, havent-se assegut, els ensenyava. [3] I li porten els Escribes i els Fariseus una dona sorpresa en adulteri, i posant-la al mig, [4] li diuen: Mestre, aquesta dona ha estat sorpresa en l'acte mateix d'adulteri; [5] i en la Llei Moisès ens manà d'apedregar aquestes tals: Tu, doncs, ¿què dius? [6] I això deien temptant-lo, per poder-lo acusar. Però Jesús, acotant-se, amb el dit escrivia en terra. [7] I com persistien interrogant-lo, es dreçà i els digué: Qui de vosaltres és sense pecat tiri primer contra ella la pedra. [8] I altre cop, acotant-se, escrivia en terra. [9] I ells, en sentir-ho, sortien un rera l'altre, començant pels més vells, i fou deixat sol, i la dona que era al mig. [10] I, dreçant-se Jesús, li digué: Dona, ¿on són? ¿Ningú no t'ha condemnat? [11] I ella digué: Ningú, Senyor. I digué Jesús: Tampoc jo no et condemno; vés, d'ara endavant no pequis més.

---

142. — Jo. VII, 37. *Jesús hi era*: εἱστήκει. Plusquamperfet de ἵστημι, intransitiu, amb sentit d'imperfet: *adsto, alicubi me sisto,* no pas: *s'estava dret.*

VII, 37-38. *i begui* [38] *el qui creu en mi. Segons ha dit...* Puntuació incerta. L'afavoreixen Ir. Cipr. Ambr. i sembla haver estat antigament la més estesa en l'Església occidental. Vg., però, amb edicions crítiques i majoria de traductors puntua així: *...El qui creu en mi, segons ha dit l'Escriptura, rius d'aigua viva brollaran de les seves entranyes.* Aquesta puntuació, considerada tradicional, té a favor seu Oríg. i sembla ésser la de tot l'Orient; des de Sant Jeroni a Sant Agustí ha informat tota l'exegesi occidental. En la primera puntuació els rius d'aigua viva, que, segons el v. 39 són l'Esperit Sant, brollen del mateix Crist: el text dóna així un nou argument a favor de la procedència de l'Esperit Sant, del Verb. La puntuació tradicional dóna, en canvi, aquest bell sentit: El qui beu del Crist es converteix ell mateix en font d'aigua viva. — El Crisòstom puntua: *El qui creu en mi tal com diu l'Escriptura,* (és a dir, tal com cal creure-hi, segons l'Escriptura) *rius d'aigua viva...*

VII, 39. *no hi havia encara Esperit ⟨en ells⟩.* Diu Sant Agustí: «In euidenti est intellectus. Non enim non erat Spiritus Dei, qui erat apud Deum: sed nondum erat in eis qui crediderant in Iesum.» (In Ioann. tract. XXXII, 6.) Més explícitament Vg. amb B: *nondum enim erat Spiritus datus.*

143. — Jo. VII, 50. *el qui ja havia vingut a ell abans.* Vg. amb alguns mss.: *...havia vingut a ell de nit.*

VII, 52. *Esbrina...* Vg. Cl.: *Esbrina les Escriptures...*

144. — Jo. VIII, 9. *fou deixat sol.* Vg. Cl.: *remansit solus Iesus.*

VIII, 10. *¿on són?* Vg. Cl. amb alguns mss.: *¿on són els qui l'acusaven?*

145. De se ipsa lux testimonium reddit, a Patre confirmatum.

Io. VIII, 12-20.

Io. VIII. 12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. 13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. 14 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. 15 ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. 16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. 17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. 18 ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. 19 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε. 20 Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

146. Terret Iudaeos Iesus ne legatum Dei contemnant.

Io. VIII, 21-30.

Io. VIII. 21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; 23 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. 24 εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν; 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. 27 οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 28 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατὴρ ταῦτα λαλῶ. 29 καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφῆκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. 30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

147. Iudaei, qui filium Dei nolunt agnoscere, non sunt ueri filii Abrahae.

Io. VIII, 31-59.

Io. VIII. 31 Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μού ἐστε, 32 καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. 33 ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; 34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν (τῆς ἁμαρτίας). 35 ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. 36 ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. 37 οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. 38 ἃ ἐγὼ

Io. VIII, 12. εμοι (TSV) pot. q. μοι (H).—23. εκ τουτου του κοσμου 1.° (H) uel εκ του κ. τουτου (TSV) —34. om της αμαρτιας pot. q. add. (THSV).

145. La Llum dóna de si mateixa testimoni, confirmat pel Pare.

Jo. VIII, 12-20.

Jo. VIII. 12 Novament, doncs, els parlà Jesús, dient: Jo só la llum del món; el qui em segueix no caminarà pas en la tenebra, sinó que tindrà la llum de la vida. 13 Deien-li, doncs, els Fariseus: Tu testimonies de tu mateix; el teu testimoni no val. 14 Respongué Jesús i els digué: Àdhuc si jo testimonio de mi mateix, el meu testimoni val, perquè sé d'on he vingut i on vaig; i vosaltres no sabeu d'on vinc ni on vaig. 15 Vosaltres judiqueu segons la carn, jo no judico ningú. 16 I si per cas jo judico, el meu judici és ver, perquè no só pas sol, sinó jo i el Pare que m'ha enviat. 17 I en la Llei vostra és escrit que el testimoni de dos homes val. 18 Só jo qui testimonio de mi mateix, i testimonia de mi el Pare que m'ha enviat. 19 Deien-li, doncs: ¿On és el teu Pare? Respongué Jesús: Ni a mi em coneixeu, ni al meu Pare; si a mi em coneguéssiu, també coneixerieu el meu Pare. 20 Aquestes paraules digué en el Gazofilaci, ensenyant en el Temple. I ningú no el prengué, perquè encara no era vinguda la seva hora.

146. Jesús commina els Jueus de no menysprear l'Enviat de Déu.

Jo. VIII, 21-30.

Jo. VIII. 21 Els deia, doncs, novament: Jo me'n vaig, i em cercareu, i en el pecat vostre morireu; on jo vaig, vosaltres no podeu venir. 22 Deien, doncs, els Jueus: ¿És que vol matar-se, que digui: On jo vaig, vosaltres no podeu venir? 23 I els deia: Vosaltres sou d'aci baix, jo só d'allí dalt; vosaltres sou d'aquest món, jo no só d'aquest món. 24 Us he dit, doncs, que morireu en els pecats vostres; car si no creieu que só jo, en els pecats vostres morireu. 25 Deien-li, doncs: ¿Tu qui ets? Els digué Jesús: ¿Com encara parlo gens a vosaltres? 26 Moltes coses tinc a dir i a judicar de vosaltres; però el qui m'ha enviat és veraç, i jo, allò que d'ell he oït, això parlo al món. 27 No comprengueren que els parlava del Pare. 28 Digué, doncs, Jesús: Quan haureu alçat el Fill de l'home, llavors coneixereu que só jo, i que de per mi mateix no faig res, sinó que tal com m'ensenyà el Pare dic aquestes coses. 29 I el qui m'ha enviat és amb mi; no m'ha deixat sol, perquè jo faig sempre les coses a ell plaents. 30 Dient ell aquestes coses, molts cregueren en ell.

147. Els Jueus que no volen reconèixer el Fill de Déu no són veritables fills d'Abraam.

Jo. VIII, 31-59.

Jo. VIII. 31 Deia, doncs, Jesús als Jueus que l'havien cregut: Si vosaltres persevereu en la meva paraula, verament sou deixebles meus, 32 i coneixereu la veritat, i la veritat us alliberarà. 33 Li respongueren: Semença som d'Abraam, i de ningú no hem estat mai esclaus; ¿com dius tu: Esdevindreu lliures? 34 Els respongué Jesús: En veritat, en veritat us dic que tot el qui fa el pecat, és esclau (del pecat). 35 I l'esclau no roman a la casa per sempre; el fill hi roman per sempre. 36 Si, doncs, el fill us allibera, verament lliures sereu. 37 Sé que semença sou d'Abraam; però cerqueu d'occir-me, perque la meva

---

145. — Jo. VIII, 12. *no caminarà.* Vg. Cl.: *no camina.* — 13. 14. 17. *...no val ... val.* cf. V, 31. 32, § 113.

146. — Jo. VIII, 25. *¿Com encara parlo gens a vosaltres?*: Τὴν ἀρχὴν ὅτι (o més generalment ὅ τι) καὶ λαλῶ ὑμῖν. La nostra versió respon a la interpretació del Crisòstom, que, amb variants de matís, és la més general entre els Pares grecs. Vg. Cl. amb més pocs mss., però donant un sentit teològic remarcable: *Principium, qui et loquor uobis.* D'altres interpretacions, prescindint de la forma interrogativa o afirmativa amb què llegeixen el text: a) *Absolutament só el que ja us he dit* (molt seguida). b) *Só el que ja us he dit des del principi* (Maldonat). c) *¿ Per què parlo gens a vosaltres des del principi?* d) *Des del principi só el que ja us he dit.* e) *¿Després que parlo amb vosaltres des del principi, m'ho pregunteu?*

VIII, 26. *el qui m'ha enviat és veraç*: ὁ πεμψας με ἀληθής ἐστιν. A remarcar la diferència amb VII, 28, § 140· ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με. — *al món.* Vg.: *en el món.*

VIII, 27. Vg. Cl.: *...quia Patrem eius dicebat Deum.* (cf. V, 18, § 111.)

147. — Jo. VIII, 34. *del pecat.* Amb Vg. i la quasi totalitat de mss. i edicions crítiques, contra D i algunes vss. que ometen *del pecat.*

ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ
ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ποιεῖτε. 39 ἀπεκρίθησαν
καὶ εἶπαν αὐτῷ Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν.
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἐστε,
τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ποιεῖτε. 40 νῦν δὲ ζητεῖτέ με
ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελά-
ληκα ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ
ἐποίησεν. 41 ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς
ὑμῶν. εἶπαν αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐκ ἐγεν-
νήθημεν· ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. 42 εἶπεν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν ἠγα-
πᾶτε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω·
οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέσ-
τειλεν. 43 διὰ τί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσ-
κετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.
44 ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς
ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος
ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ
ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ
τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν
καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. 45 ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν
λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. 46 τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με
περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ
πιστεύετέ μοι; 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ
θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε ὅτι ἐκ
τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. 48 ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι
καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σα-
μαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; 49 ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν
πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. 50 ἐγὼ δὲ οὐ
ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.
51 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον
τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.
52 εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαι-
μόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται,
καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ
μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα· 53 μὴ σὺ μεί-
ζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν;
καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς;
54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ
δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξά-
ζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίν, 55 καὶ
οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· κἂν εἴπω
ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν ψεύστης·
ἀλλὰ οἶδα αὐτὸν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ.
56 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν
ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57 εἶπαν
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν Πεντήκοντα ἔτη οὔπω
ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; 58 εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγώ
εἰμι. 59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν·
Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

148. Hierosolymis Iesus sanat caecigenum.

Io. IX, 1-41.

Io. IX. 1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν
ἐκ γενετῆς. 2 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ λέγοντες Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γο-
νεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
Οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα
φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. 4 ἡμᾶς δεῖ
ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα
ἐστίν. ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. 6 ταῦτα
εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ
πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ
τοὺς ὀφθαλμούς, 7 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὕπαγε νίψαι
εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ — ὃ ἑρμηνεύεται
Ἀπεσταλμένος —. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ
ἦλθεν βλέπων. 8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες
αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης ἦν ἔλεγον Οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; 9 ἄλλοι
ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὐχί, ἀλλὰ
ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγώ εἰμι.
10 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Πῶς οὖν ἠνεῴχθησάν σου οἱ
ὀφθαλμοί; 11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος Ὁ ἄνθρωπος ὁ λε-
γόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου
τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπέν μοι ὅτι Ὕπαγε εἰς τὸν
Σιλωὰμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος
ἀνέβλεψα. 12 καὶ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος;
λέγει Οὐκ οἶδα. 13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φα-
ρισαίους τόν ποτε τυφλόν. 14 ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ
ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέῳξεν

Io. VIII, 38. om. υμων p. πατρος (TH) pot. q. add. (SV). — 39. ποιειτε (H) pot. q. εποιειτε (T) uel εποιειτε αν (SV). — 41. εγεννηθημεν (H) uel γεγεννημεθα (TV). Soden γεγενηθημεν (?). — 54. ημων (TV) uel υμων (HS). — 55. καν (TH) uel και εαν (SV) — υμιν (H) uel υμων (TSV). — IX, 6. επεχρισεν (TSV) pot. q. επεθηκεν (H) —9. om. δε p. αλλοι 2.° (TH) pot. q. add. (SV) — 14. εν η ημερα (THV) pot. q. οτε (S).

paraula no cap en vosaltres. 38 Allò que jo he vist
prop el Pare, parlo; també, doncs, vosaltres feu
allò que del pare heu oït. 39 Respongueren i li di-
gueren: El nostre pare és Abraam. Els diu Jesús:
Si sou fills d'Abraam, feu les obres d'Abraam.
40 Ara, però, cerqueu d'occir-me a mi, home que
us he dit la veritat que de Déu he oït; això, Abraam
no ho féu. 41 Vosaltres feu les obres del vostre
pare. Digueren-li, doncs: Nosaltres no hem pas
nascut de fornicació; un pare tenim: Déu. 42 Els di-
gué Jesús: Si Déu fos vostre pare, m'estimaríeu a
mi; car jo procedesc i vinc de Déu, puix no só pas
vingut de per mi mateix, sinó que ell m'ha enviat.
43 ¿Per què no enteneu el meu llenguatge? Perquè no
podeu sentir la meva paraula. 44 Vosaltres teniu per
pare el diable; i voleu fer els desigs del vostre pare.
Ell era homeier des del principi, i en la veritat no
perseverà, car no hi ha veritat en ell. Quan diu la
mentida, parla de son natural, car és mentider, i el
pare de la mentida. 45 I a mi, perquè dic la veritat,
no em creieu. 46 ¿Qui de vosaltres em convenç de
pecat? Si dic veritat, ¿per què no em creieu vosaltres?
47 El qui és de Déu escolta les paraules de Déu; per
això vosaltres no les escolteu, perquè no sou de Déu.
48 Respongueren, doncs, els Jueus i li digueren: ¿No
diem bé nosaltres que Samarità tu ets, i tens dimoni?
49 Respongué Jesús: Jo no tinc dimoni, sinó que ho-
noro el meu Pare, i vosaltres em deshonoreu. 50 I jo
no cerco la glòria meva; hi ha qui la cerca i judica.
51 En veritat, en veritat us dic, si un guarda la meva
paraula, no veurà pas la mort eternament. 52 Digue-
ren-li els Jueus: Ara veiem clar que tens dimoni.
Abraam morí, i els profetes, i tu dius: Si un guarda
la meva paraula, no gustarà pas la mort eternament.
53 ¿És que tu ets major que el nostre pare Abraam, el
qual morí? També els profetes moriren; ¿per qui et
tens? 54 Respongué Jesús: Si em glorifico jo mateix,
la meva glòria és no res; és el meu Pare qui em glo-
rifica, del qual vosaltres dieu: És nostre Déu; 55 i no
el coneixeu, però jo el conec; i, si deia que no el co-
nec, seria semblant a vosaltres, mentider; però el co-
nec i guardo la seva paraula. 56 Abraam, el vostre
pare, exultà amb l'esperança de veure el meu dia; el
veié i s'alegrà. 57 Digueren-li, doncs, els Jueus: ¿En-
cara no tens cinquanta anys, i has vist Abraam? 58 Els
digué Jesús: En veritat, en veritat us dic, abans d'és-
ser Abraam, jo só. 59 Colliren, doncs, pedres per a ti-
rar-les contra ell; però Jesús s'ocultà, i eixí del Temple.

148. A Jerusalem Jesús guareix un cec de naixença.

Jo. IX, 1-41.

Jo. IX. 1 I, passant, veié un home cec de naixen-
ça. 2 I li preguntaren els seus deixebles, dient: Mes-
tre, ¿qui pecà, aquest o els seus pares, perquè naixés
cec? 3 Respongué Jesús: Ni aquest pecà, ni els seus
pares; sinó que és perquè es manifestin les obres de
Déu en ell. 4 Nosaltres hem d'acomplir les obres del
qui m'ha enviat, mentre és de dia; ve la nit, quan
ningú no pot treballar. 5 Mentre só en el món, llum
só del món. 6 Havent dit això, escopí en terra, i féu
fang amb la saliva, i amb el fang ungí els seus ulls,
7 i li digué: Vés, renta't a la piscina de Siloè, que
s'interpreta: Enviat. Se n'hi anà, doncs, i es rentà, i
tornà veient-hi. 8 Els veïns, doncs, i els qui abans
l'havien vist, que era captaire, deien: ¿No és aquest
el qui s'estava assegut i mendicava? 9 D'altres deien:
Aquest és; d'altres deien: No, sinó que se li assem-
bla. Ell deia: Só jo. 10 Deien-li llavors: ¿Com,
doncs, han estat oberts els teus ulls? 11 Ell respongué:
Aquell home que es diu Jesús féu fang, i ungí els
meus ulls i em digué: Vés a Siloè i renta't; ha-
vent-hi anat, doncs, i havent-me rentat, he tingut
vista. 12 I li digueren: ¿On és ell? Diu: No ho sé.
13 Duen als Fariseus aquell qui abans era cec. 14 I
era dissabte el dia que Jesús féu el fang i obrí

147.—Jo. VIII, 38. Vg. Cl. amb alguns mss.: *Ego quod uidi apud Patrem meum, loquor: et uos quod uidistis apud patrem uestrum, facitis.*
VIII, 44. *de son natural*: ἐκ τῶν ἰδίων, *ex propriis.*
VIII, 45. *perquè dic la veritat.* Vg. Cl.: *si dic la veritat.*
VIII, 46. *em convenç*: ἐλεγχει. Vg. Cl.: *em convencerà, arguet.*—46 b. Vg.. *si us dic la veritat, ¿per què no em creieu?*
VIII, 54. *dieu: És nostre Déu.* Però Vg. Cl. amb ℵBD i altres: *dieu que és vostre Déu.*
VIII, 56. *exultà amb l'esperança*: ἠγαλλιάσατο ἵνα, amb significació complexa de goig i de desig.
148.—Jo. IX, 4. *Nosaltres hem d'acomplir.* Vg. amb alguns mss. i vss.: *Jo he d'acomplir.*
IX, 11. *Vés a Siloè.* Vg. amb alguns mss.: *Vés a la piscina de Siloè.*

αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. [15] πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν
καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς
Πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνι-
ψάμην, καὶ βλέπω. [16] ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων
τινές Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι
τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον Πῶς δύ-
ναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν;
καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. [17] λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ
πάλιν Τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνέῳξέν σου
τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν.
[18] Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι
ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς
γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος [19] καὶ ἠρώτησαν
αὐτοὺς λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν
ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει
ἄρτι; [20] ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν
Οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς
ἐγεννήθη· [21] πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς
ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν·
αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ
λαλήσει. [22] ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφο-
βοῦντο τοὺς Ἰουδαίους, ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ
Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν,
ἀποσυνάγωγος γένηται. [23] διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐ-
τοῦ εἶπαν ὅτι Ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε.
[24] Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν
τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ Δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς
οἴδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτωλός ἐστιν.
[25] ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ
οἶδα· ἓν οἶδα ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. [26] εἶπαν
οὖν αὐτῷ Τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς
ὀφθαλμούς; [27] ἀπεκρίθη αὐτοῖς Εἶπον ὑμῖν ἤδη
καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ
ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; [28] καὶ ἐλοι-
δόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν Σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου,
ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμὲν μαθηταί. [29] ἡμεῖς
οἴδαμεν ὅτι Μωυσεῖ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ
οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. [30] ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος
καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν
ἐστιν ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν
μου τοὺς ὀφθαλμούς. [31] οἴδαμεν ὅτι ὁ θεὸς ἁμαρ-
τωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ καὶ τὸ
θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει. [32] ἐκ τοῦ αἰῶ-
νος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνέῳξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ
γεγεννημένου· [33] εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ
ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. [34] ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν
αὐτῷ Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ
διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω· [35] Ἤκου-
σεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν
αὐτὸν εἶπεν Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που; [36] ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Καὶ τίς ἐστιν,
κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; [37] εἶπεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Καὶ ἑώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ
ἐκεῖνός ἐστιν. [38] ὁ δὲ ἔφη Πιστεύω, κύριε· καὶ
προσεκύνησεν αὐτῷ. [39] καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Εἰς
κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ
βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γέ-
νωνται. [40] Ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ
μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ ἡμεῖς
τυφλοί ἐσμεν; [41] εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τυφλοὶ
ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι
Βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

149. Iesus bonus pastor dat uitam suam pro ouibus.

Io. X, 1-18.

Io. X. [1] Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμε-
νος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων
ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶν
καὶ λῃστής· [2] ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας
ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. [3] τούτῳ ὁ θυρωρὸς
ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει,
καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει
αὐτά. [4] ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐ-
τῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι
οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· [5] ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ
ἀκολουθήσουσιν ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ
οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. [6] Ταύτην τὴν
παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ
ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. [7] Εἶπεν οὖν πά-
λιν ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγώ εἰμι ἡ θύρα
τῶν προβάτων. [8] πάντες ὅσοι ἦλθον κλέπται εἰσὶν

Io. IX, 17. ηνεωξεν (H) uel ηνοιξεν (TV) pot. q. ανεωξεν (S). — 20. ουν (TH) pot. q. δε (S) uel om. (V).— 27. αυτου μαθηται (THV) uel μ. α. (S). — 28. και 1 ° (H) uel. om. (TV) non autem οι δε (S). — 31. ο θεος αμαρτωλων (H) uel αμ. ο θ. (TSV). — 32. ηνεωξεν (H) uel ηνοιξεν (TSV).—35. om. αυτω p. ειπεν (TH) pot. q. add. (SV). — του ανθρωπου (TH) pot. q του θεου (SV). — X, 5. ακολουθησουσιν (THV) pot. q. -σωσιν (S). — 7. om. αυτοις p. παλιν (TH) uel add. (SV) T om. etiam παλιν.

els seus ulls. [15] Novament, doncs, també els Fariseus
li demanaven com havia tingut vista. I ell els digué:
Em posà fang sobre els ulls, i vaig rentar-me, i hi
veig. [16] Deien, llavors, alguns dels Fariseus: No
ve pas de Déu aquest home, puix que no guarda el
dissabte. I d'altres deien: ¿Com pot un home peca-
dor fer aitals miracles? I hi havia desavinença entre
ells. [17] Diuen, doncs, novament al cec: ¿Tu què
dius d'ell, puix que ha obert els teus ulls? I ell
digué: És un profeta. [18] No cregueren, doncs,
els Jueus que ell era cec i havia cobrat vista, fins
que cridaren els pares del qui l'havia cobrada, [19] i
els preguntaren, dient: ¿És aquest el vostre fill,
que vosaltres dieu que nasqué cec? ¿Com, doncs,
ara hi veu? [20] Els respongueren, doncs, els pares d'ell
i digueren: Sabem que aquest és el nostre fill, i que
nasqué cec; [21] com, però, ara hi veu, no ho sabem; o
qui obrí els seus ulls, nosaltres no ho sabem; pregun-
teu-lo, edat té, ell parlarà de per si mateix. [22] Això
digueren els seus pares, perquè temien els Jueus; car
ja s'havien concertat els Jueus que, si algú el reco-
neixia pel Crist, seria exclòs de la Sinagoga. [23] Per
això els pares d'ell digueren: Edat té, pregunteu-lo.
[24] Cridaren, doncs, segona vegada, l'home que havia
estat cec, i li digueren: Dóna glòria a Déu; nosaltres
sabem que aquell home és pecador. [25] Ell, doncs,
respongué: Si és pecador, no ho sé; una cosa sé, que,
cec com era, ara hi veig. [26] Digueren-li, doncs: ¿Què
et féu? ¿Com obrí els teus ulls? [27] Els respongué:
Ja us ho he dit i no escoltàreu; ¿per què voleu sentir-
ho altra vegada? ¿És que també vosaltres voleu fer-
vos deixebles seus? [28] I ells l'ultratjaren i digueren:
Tu ets deixeble d'ell, nosaltres som deixebles de Moi-
sès; [29] nosaltres sabem que a Moisès li ha parlat Déu;
però aquell no sabem d'on és. [30] Respongué l'home
i els digué: Això sí que és admirable, que vosaltres
no sabeu d'on és, i ha obert els meus ulls. [31] Sabem
que Déu no escolta els pecadors; sinó que, si un és
temerós de Déu i fa la seva voluntat, a aquest l'es-
colta. [32] Mai per mai no s'ha sentit dir que obrís nin-
gú els ulls d'un cec de naixença; [33] si aquest no venia
de Déu, no podria pas fer res. [34] Respongueren i li
digueren: ¿En pecats nasqueres tot tu, i tu ens en-
senyes? I el llançaren fora. [35] Sentí a dir Jesús que
l'havien llançat fora, i, havent-lo trobat, digué: ¿Tu
creus en el Fill de l'home? [36] Ell respongué i di-
gué: ¿I qui és, Senyor, perquè cregui en ell? [37] Li
digué Jesús: Ja l'has vist, i és el mateix que parla
amb tu. [38] I ell digué: Crec, Senyor; i l'adorà. [39] I
digué Jesús: Per jutjament só jo vingut en aquest
món, a fi que els qui no hi veuen hi vegin, i els qui
hi veuen tornin cecs. [40] Alguns Fariseus que eren
amb ell sentiren això i li digueren: ¿És que també
nosaltres som cecs? [41] Els digué Jesús: Si fóssiu
cecs, no tindríeu pecat; ara, però, dieu: Hi veiem;
el vostre pecat perdura.

149. Jesús, el Bon Pastor, dóna la seva vida per les ovelles.

Jo. X, 1-18.

Jo. X. [1] En veritat, en veritat us dic, el qui no
entra per la porta en la pleta de les ovelles, sinó que
hi puja per una altra banda, aquest és lladre i bergant;
[2] però el qui entra per la porta és pastor de les ove-
lles. [3] Aquest, el porter l'obre, i les ovelles escol-
ten la seva veu, i crida les ovelles pròpies per llur
nom, i les fa sortir. [4] I, quan les ha fet sortir totes,
va al davant d'elles, i les ovelles el segueixen, perquè
coneixen la seva veu; [5] a un estrany, però, no el se-
guiran pas, sinó que fugiran d'ell, perquè no conei-
xen la veu dels estranys. [6] Aquesta comparança els
deia Jesús; però ells no entengueren de què els
parlava. [7] Deia, doncs, encara Jesús: En veritat, en
veritat us dic, jo só la porta de les ovelles. [8] Tots

148. — Jo. IX, 16. 17. *puix que...* Vg. Cl.: *qui...*
IX, 18. *havia cobrat vista... del qui l'havia cobrada*: ἀνέβλεψεν... τοῦ ἀναβλέψαντος. Vg. amb el mateix sentit: *uidisset... eius qui uiderat.*
IX, 27. *i no escoltàreu.* Vg.: *et audistis.*
IX, 28. *Tu ets deixeble d'ell.* Vg. Cl.: *Tu discipulus illius sis.*
IX, 35. *Fill de l'home.* Amb ℵBDW. Vg. amb majoria de mss.: *Fill de Déu.*—38. *l'adorà*: προσεκύνησεν (cf. § 47, nota). Vg.: *procidens adorauit eum.*
149. — Jo. X, 5. *no el seguiran pas, sinó que fugiran d'ell.* Vg. Cl.: *no el segueixen pas, sinó que fugen d'ell.*

καὶ λῃσταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. [9]ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὑρήσει. [10]ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν. [11]Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· [12]ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, — καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει, — [13]ὅτι μισθωτός ἐστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. [14]ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσί με τὰ ἐμά, [15]καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. [16]καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. [17]διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. [18]οὐδεὶς ἦρεν αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου.

150. Iudaei incerti manent.

Io. X, 19-21.

Io. X. [19]Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. [20]ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; [21]ἄλλοι ἔλεγον Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

151. Discipulatus conditiones.

Lc. IX, 57-62; Mt. VIII, 19-22.

Lc. IX. [57]Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. [58]καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

[59]Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι θάψαι τὸν πατέρα μου. [60]εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρους, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [61]εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. [62]εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὔθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

Mt. VIII. [19]Καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. [20]καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

[21]Ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. [22]ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

Io. X, 16. ακουσουσιν (THV) pot. q. -σωσιν (S). — 18. ηρεν (H) pot. q. αιρει (TSV).
Lc. IX, 59. κυριε (SV) pot. q om. (TH).
Mt. VIII, 22. Ιησους p. δε (HV) pot. q. om. (TS).

quants han vingut són lladres i bergants; però les ovelles no els han escoltat. [9]Jo só la porta; si un entra per mi, serà salvat, i entrarà i eixirà, i trobarà pasturatge. [10]El lladre no ve sinó per robar i matar i destruir; i jo he vingut per tal que tinguin vida, i la tinguin abundosa. [11]Jo só el bon pastor. El bon pastor dóna la seva vida per les ovelles; [12]el llogat, i que no és pastor, del qual no són pròpies les ovelles, veu el llop que ve, i deixa les ovelles i fuig — i el llop les arrapa i esgarria — [13]perquè és llogat, i res no se li'n dóna de les ovelles. [14]Jo só el bon pastor, i conec les meves, i les meves em coneixen, [15]com el Pare em coneix, i jo conec el Pare: i dono la meva vida per les ovelles. [16]I d'altres ovelles tinc que no són d'aquesta pleta; també aquestes cal que jo les meni, i escoltaran la meva veu, i es farà un sol ramat i un sol pastor. [17]Per això m'estima el Pare, perquè jo dono la meva vida, que novament prendré. [18]Ningú no me la lleva, sinó que jo la dono de per mi mateix; potestat tinc de donar-la, i potestat tinc de prendre-la novament. Aquest manament he rebut del meu Pare.

150. Els Jueus resten dubtant.

Jo. X, 19-21.

Jo. X. [19]Altre cop es féu desavinença entre els Jueus a causa d'aquestes paraules. [20]I deien molts d'ells: Dimoni té i delira; ¿per què l'escolteu? [21]D'altres deien: Aquestes paraules no són pas d'endimoniat; ¿és que un dimoni pot obrir els ulls dels cecs?

151. Condicions del deixeble de Jesús.

Llc. IX, 57-62; Mt. VIII, 19-22.

Llc. IX. [57]I, tot fent ells camí, un li deia: Us seguiré onsevulla que aneu. [58]I li digué Jesús: Les guineus tenen caus, i els ocells del cel jócs; i el Fill de l'home no té on reclinar la testa.

[59]I digué a un altre: Segueix-me. I ell deia: Senyor, deixeu que primer me'n vagi a enterrar el meu pare. [60]I li digué: Deixa que els morts enterrin llurs morts; i tu, vés-te'n a anunciar el regne de Déu. [61]I li deia també un altre: Us seguiré, Senyor; però, abans, deixeu-me prendre comiat dels de casa meva. [62]I li digué Jesús: Ningú que hagi posat mà a l'arada i guaiti enrera no és bo per al regne de Déu.

Mt. VIII. [19]I, atansant-se un escriba, li deia: Mestre, us seguiré onsevulla que aneu. [20]I li diu Jesús: Les guineus tenen caus, i els ocells del cel jócs; i el Fill de l'home no té on reclinar la testa.

[21]I un altre dels deixebles li deia: Senyor, deixeu-me'n anar primer i enterrar el meu pare. [22]I Jesús li diu: Segueix-me, i deixa que els morts enterrin llurs morts.

149.—Jo. X, 8. *tots quants han vingut.* Amb ℵ* EFG i altres, Vg. amb vss. llatines i quasi totalitat de Pares. La major part de mss. i edicions crítiques: *tots quants han vingut abans de mi.*

X, 11. 15. 17. 18; XIII, 37; XV, 13. τίθεναι τὴν ψυχὴν, literalment *posar la vida,* corresponent a δοῦναι τὴν ψυχὴν λύτρον, *donar la vida en rescat* (Vg.: *dare animam redemptionem*) dels sinòptics (Mt. XX, 28; Mc. X, 45). Vg. amb alguns mss., en el v. 11: *dare animam;* en els altres llocs: *ponere animam* (cf. § 123, nota).

X, 13. Vg. amb alguns mss. a començament de versicle: *i el llogat fuig, perquè...*

X, 14-15. Vg. posa punt al final del v. 14.

X, 17, *que novament prendré*: ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν; Vg.: *ut iterum sumam eam;* amb el sentit de final atenuat, expressant, més que el terme d'una intenció, el fet que s'esdevindrà.

151.—Llc. IX, 58; Mt. VIII, 20. *jócs.* κατασκήνωσις, *tentorium.* Vg. Cl.: *nidos* (WW.: *tabernacula*).

IX, 61. *prendre comiat dels de casa meva.* Vg. Cl.: *renuntiare his, quae domi sunt.* (WW.: *...his, qui domi sunt*).

152. Legatio septuaginta duorum discipulorum. cf. 101.

Lc. X, 1-16 [IX, 3-5]; Mt. XI, 20-24. X, 40 [IX, 37b-38. X, 7b-8a. 12-16a].

Lc. X. 1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομήκοντα δύο καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. 2 ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

3 ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.

4 μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. 5 εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν πρῶτον λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6 καὶ ἐὰν ἐκεῖ ᾖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει.

7 ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν, ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. 8 καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, 9 καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς Ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

10 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε 11 Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

[Lc. IX. 3 ... Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε δύο χιτῶνας ἔχειν.]

[4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε.]

[5 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.]

[Mt. IX. 37b Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· 38 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. cf. § 101.]

[Mt. X. 16a Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. cf. § 101.]

[Mt. X. 12 Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· 13 καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. cf. § 101.]

[Mt. X. 8a ἀσθενοῦντες θεραπεύετε — 7b Ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. cf. § 101.]

[Mt. X. 14 καὶ ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. cf. § 101.]

Lc. X, 1. δυο p. εβδομηκοντα (H) uel om. (TSV). — δυο p. δυο (H) uel om. (TSV). — 2. εργ. εκ. (TH) uel εκ. εργ. (SV).—6. εκει η (H) uel η εκει (TSV).— επαναπαησεται (TH) uel επαναπαυσεται (SV). — 7. εσθιοντες (SV) pot. q. εσθοντες (TH).

Mt. X, 12. om. λεγοντες ειρηνη τω οικω τουτω (THSV). — 13. προς a. υμας (TSV) pot. q. εφ (H). — 14. om. εκ a. των (H) uel add. (TSV).

152. Missió dels setanta dos deixebles. cf. 101.

Llc. X, 1-16 [IX, 3-5]; Mt. XI, 20-24; X, 40 [IX, 37b-38. X, 7b-8a. 12-16a].

Llc. X. 1 I després d'això, n'assenyalà també el Senyor altres setanta dos, i els envià de dos en dos davant la seva faç a totes les ciutats i llocs, on ell mateix havia d'anar. 2 I els deia: Moltes són les messes, i pocs els treballadors; pregueu, doncs, a l'amo de les messes per tal que faci eixir treballadors a les seves messes.

3 Aneu; heus aquí que us envio a vosaltres com anyells en mig de llops.

4 No porteu bossa, ni sarró, ni calçat, i pel camí no saludeu ningú. 5 I en qualsevulla casa que entreu digueu primer: Pau a aquesta casa. 6 I, si allí hi ha un fill de pau, reposarà sobre ell la vostra pau; i si no, sobre vosaltres tornarà.

7 I en aquesta mateixa casa poseu, menjant i bevent del que ells tinguin, car mereixedor és de la seva soldada el treballador. No us canvieu d'una casa a l'altra. 8 I en qualsevulla ciutat, on entreu i us rebin, mengeu el que us presentin, 9 i guariu els malalts que hi hagi, i digueu-los: Prop de vosaltres és el regne de Déu.

10 I en qualsevulla ciutat que entreu, i no us rebin, eixint pels seus carrers, digueu: 11 Fins la pols, que de la vostra ciutat se'ns ha encastat als peus, ens eixuguem i us la deixem; però, això sapigueu, que el regne de Déu és a prop.

[*Llc. IX.* 3 ...No prengueu res per al camí, ni bastó, ni sarró, ni pa, ni diner; i que no tinguessin dues túniques.]

[4 I en qualsevulla casa que entreu, poseu-hi, i d'allí partiu.]

[5 I tots quants no us rebin, sortint d'aquella ciutat, espolseu-vos la pols dels vostres peus en testimoni contra ells.]

[*Mt. IX.* 37b Moltes són les messes, i pocs els treballadors; 38 pregueu, doncs, a l'amo de les messes per tal que faci eixir treballadors a les seves messes.] *cf.* § 101.

[*Mt. X.* 16a Heus aquí que jo us envio a vosaltres com ovelles en mig de llops.] *cf.* § 101.

[*Mt. X.* 12 I entrant a la casa, saludeu-la; 13 i, si la casa n'és digna, vingui sobre ella la vostra pau; i, si no n'és digna, torni la vostra pau sobre vosaltres.] *cf.* § 101.

[*Mt. X.* 8a Guariu malalts.—7b És a prop el regne dels cels.] *cf.* § 101.

[*Mt. X.* 14 I, si algú no us rebés ni escoltés les vostres paraules, sortint fora d'aquella casa o ciutat, espolseu-vos la pols dels vostres peus.] *cf.* § 101.

---

152. — Llc. X, 2; Mt. IX, 38. *faci eixir*. Per aquest lloc i d'altres d'aquesta perícope cf. notes § 101.

IX, 3. *no prengueu... bastó*. En Mt. X, 10-11: *no us procureu... bastó*. Aquest advertiment de Jesús presenta forma un xic diversa en Mc. VI, 8: *no us emporteu res... sinó sols bastó*. Segons alguns intèrprets Jesús, en les paraules reportades per Llc. i Mt., expressa allò de què els deixebles no han de fer provisió, en Mc. allò que en realitat els és permès d'usar. Sant Agustí opina que Jesús digué ambdues frases, i els evangelistes podien escollir una o altra, amb més motiu per tal com aquesta petita discrepància és més verbal que de sentit.

[12] λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

[15] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. cf. XI, 24.]

Mt. XI. [20] Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν·

[13] Οὐαί σοι, Χοραζείν· οὐαί σοι, Βηθσαιδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. [14] πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. [15] Καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως τοῦ ᾅδου καταβιβασθήσῃ.

[21] Οὐαί σοι, Χοραζείν· οὐαί σοι, Βηθσαιδάν· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. [22] πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. [23] Καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ. ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. [24] πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί. cf. X, 15.

[16] Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

Mt. X. [40] Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με.

153. Reditus discipulorum.

Lc X, 17-20.

Lc. X. [17] Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα δύο μετὰ χαρᾶς λέγοντες Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. [18] εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. [19] ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. [20] πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐνγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

154. Reuelatio Filii et Patris.

Lc. X, 21-22; Mt. XI, 25-27.

Lc. X. [21] Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας

Mt. XI. [25] Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. [26] ναί,

---

Lc X, 15. καταβιβασθηση (TSV) non autem καταβηση (H). — 17. δυο p. εβδομηκοντα (H) uel om. (TSV) — 19. αδικησει (TH) uel αδικηση (SV). — 21. εν a. τω πν. (TS) uel om. (HV).
Mt. XI, 23. καταβιβασθηση (TSV) uel καταβηση (H).

[12] Us dic que més comportívol serà per a Sodoma en aquell dia que no per a aqueixa ciutat.

[[15] En veritat us dic: Més comportívol serà per a la terra de Sodoma i Gomorra en el dia del judici, que no per a aqueixa ciutat.] *cf.* IX, 24.

Mt. XI. [20] Llavors començà a reprotxar les ciutats en les quals s'havien fet la major part dels seus miracles, perquè no havien fet penitència.

[13] Ai de tu, Corazeín, ai de tu, Betsaida! Que, si a Tir i a Sidó haguessin estat fets els miracles que han estat fets entre vosaltres, temps ha que, en sac i cendra, asseguts, haurien fet penitència. [14] Però també més comportívol serà per a Tir i per a Sidó en el judici que per a vosaltres. [15] I tu, Cafarnaüm ¿és que seràs exalçada fins al cel? Fins a l'infern seràs estimbada.

[21] Ai de tu, Corazeín! Ai de tu, Betsaida! Que, si a Tir i a Sidó s'haguessin fet els miracles que han estat fets entre vosaltres, temps ha que, en sac i cendra, haurien fet penitència. [22] Però també us dic: Més comportívol serà per a Tir i per a Sidó en el dia del judici, que per a vosaltres. [23] I tu, Cafarnaüm ¿és que seràs exalçada fins al cel? Fins a l'infern seràs estimbada! Que, si a Sodoma s'haguessin fet els miracles que han estat fets en tu, hauria durat fins al dia d'avui. [24] Però també us dic: Més comportívol serà per a la terra de Sodoma en el dia del judici, que no pas per a tu. *cf.* X, 15.

[16] Qui a vosaltres escolta, a mi m'escolta, i qui a vosaltres rebutja, a mi em rebutja; i qui a mi em rebutja, rebutja aquell que m'ha enviat.

Mt. X. [40] Qui us rep a vosaltres em rep a mi, i qui em rep a mi rep el qui m'ha enviat.

153. Tornada dels deixebles.

Llc. X, 17-20.

Llc. X. [17] I tornaren gojosos els setanta dos, dient: Senyor, fins els dimonis se'ns sotmeten en el vostre nom. [18] I els digué: Em mirava Satanàs, que queia del cel, com un llampec. [19] Heus aquí que us he donat la potestat de caminar sobre serpents i escorpins, i contra tot el poder de l'enemic, i res no us farà mal. [20] Altrament, no us alegreu pas, perquè els esperits us són sotmesos, sinó alegreu-vos perquè els vostres noms són inscrits en els cels.

154. La revelació del Fill i del Pare.

Llc. X, 21-22; Mt. XI, 25-27.

Llc. X. [21] En aquella mateixa hora exultà en l'Esperit Sant i digué: Lloança dono a Vós, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè escondíreu aquestes coses a savis i entesos, i les revelàreu

Mt. XI. [25] En aquell temps, Jesús, posant-se a parlar, digué: Lloança dono a Vós, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè escondíreu aquestes coses a savis i entesos, i les revelàreu a infants. [26] Sí,

---

152. — Llc. 13. *temps ha*: πάλαι, *olim, pridem, iamdiu, iamdudum*. Vg.: *olim*.
X, 13; Mt. XI, 21. *sac*: σάκκος, vestit rústec, teixit amb pèls i fils gruixuts. Vg.: *cilicium*.
X, 15; Mt. XI, 23. *serà estimbada*: καταβιβασθήσῃ. Vg. en Llc.: *demergeris*; en Mc.: *descendes*.
153. — Llc. X, 19. *caminar*: πατεῖν, no calcigar o conculcar, sinó intransitiu: *caminar*. Vg. amb igual sentit: *calcare*. — *Caminar sobre serpents i escorpins,* metafòricament, no exclòs el sentit literal: *anar segur en mig de grans perills*.
154. — *Lloança dono a Vós.* ἐξομολογέω, amb datiu de persona: *alicuius honorem celebro, praedico*. Vg.: *confiteor*.

αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. [22] Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. [27] Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

155. Inuitatio ad suscipiendum iugum suaue.

Mt. XI, 28-30.

Mt. XI. [28] Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. [29] ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραύς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, [30] καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

156. Reuelatio discipulis concessa.

Lc. X, 23-24; Mt. XIII, 16-17.

Lc. X. [23] Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. [24] λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Mt. XIII. [16] Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. [17] ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

157. Quaestio legisperiti de uita aeterna.

Lc. X, 25-29; Mc. XII, 28-34; Mt. XXII, 34-40.

Lc. X. [25] Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; [26] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; [27] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύι σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [28] εἶπεν δὲ αὐτῷ Ὀρθῶς ἀπεκρίθης. τοῦτο ποίει

Mc. XII. [28] Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν συνζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; [29] ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστίν Ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν, [30] καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. [31] δευτέρα αὕτη

Mt. XXII. [34] Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους συνήχθησαν ἐπ' αὐτόν. [35] καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν [36] Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; [37] ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· [38] αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. [39] δευτέρα ὁμοία αὐτῇ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου

Lc. X, 21. ευδ. εγ. (HV) uel εγ. ευδ. (TS). — 22. εαν (TSV) pot. q. αν (H). — 27. της a. καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

Mc. XII, 30. της a. καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXII, 34 επ' αυτον pot q επι το αυτο (THSV) — 37. om. τη a. καρδια (H) pot. q. add. (TSV). — 39. om. δε p. δευτερα (TH) pot. q. add. (SV) — αὐτῇ (TSV) uel om. cum *Vatic.* pot. q. αὔτη (H).

a infants; sí, oh Pare, perquè així fou plaent davant Vós. [22] Tota cosa m'ha estat donada pel meu Pare, i ningú no sap qui és el Fill, sinó el Pare, ni qui és el Pare, sinó el Fill, i aquell a qui el Fill el vulgui revelar.

oh Pare, perquè així fou plaent davant Vós. [27] Tota cosa m'ha estat donada pel meu Pare, i ningú no coneix el Fill, sinó el Pare, i ningú no coneix el Pare, sinó el Fill, i aquell a qui el Fill el vulgui revelar.

155. Convit a portar el jou suau.

Mt. XI, 28-30.

Mt. XI. [28] Veniu a mi tots els qui esteu lassos i afeixugats, i jo us donaré repòs. [29] Preneu el meu jou sobre vosaltres, i apreneu de mi, puix que só mansuet i humil de cor, [30] i trobareu repòs per a les vostres ànimes; que mon jou és suau, i ma càrrega lleugera.

156. La revelació atorgada als deixebles.

Llc. X, 23-24; Mt. XIII, 16-17.

Llc. X. [23] I, girant-se, deia a part als deixebles: Benaurats els ulls que veuen el que veieu. [24] Car us dic que molts profetes i reis desitjaren veure el que vosaltres veieu, i no ho veieren, i sentir el que sentiu, i no ho sentiren.

Mt. XIII. [16] Benaurats, en canvi, els vostres ulls, que veuen, i les vostres orelles, que senten. [17] Car, en veritat us dic, molts profetes i justos desitjaren veure el que veieu, i no ho veieren, i sentir el que sentiu, i no ho sentiren.

157. Qüestió d'un doctor de la Llei pertocant la vida eterna.

Llc. X, 25-29; Mc. XII, 28-34; Mt. XXII, 34-40.

Llc. X. [25] I heus aquí que un doctor de la Llei s'alçà per temptar-lo, dient: Mestre, ¿què he de fer per heretar vida eterna? [26] I ell li deia: En la Llei, ¿què és escrit? ¿com llegeixes? [27] I ell, responent, digué: Estimaràs el Senyor, ton Déu, de tot el teu cor, i amb tota la teva ànima, i amb tota la teva força, i amb tot el teu esperit, i el teu pròxim com a tu mateix. [28] I li digué: Has contestat rectament; fes això

Mc. XII. [28] I, atansant-se un dels escribes, que els havia sentit discutir, i veia que els havia respost bellament, li demanà: ¿Quin és el primer manament de tots? [29] Jesús respongué: El primer és: Escolta, Israel: El Senyor, Déu nostre, és únic Senyor; [30] i estimaràs el Senyor ton Déu, de tot el teu cor, i de tota la teva ànima, i de tot el teu esperit, i de tota la teva força. [31] El segon, aquest: Esti-

Mt. XXII. [34] I els fariseus, havent oït que havia fet emmudir els saduceus, es reuniren entorn d'ell. [35] I li preguntà un d'ells, doctor de la Llei, per temptar-lo: [36] Mestre: ¿quin és el gran manament en la Llei? [37] I ell li digué: Estimaràs el Senyor, ton Déu, amb tot el teu cor, i amb tota la teva ànima, i amb tot el teu esperit; [38] aquest és el gran i primer manament. [39] El segon li és semblant: Estimaràs el teu pròxim

---

155.—Mt. XI, 28. *els qui esteu lassos*: οἱ κοπιῶντες. De κοπιάω: *lassitudine laboro, lassesco.* Vg.: *qui laboratis.*

156.—Llc. X, 23. *a part.* Vg. amb D i algunes vss. ho omet.

157.—Llc. X, 27; Mc. XII, 29-31; Mt. XXII, 37-39. Cita de Deut. VI, 4-5, només completa en Mc., i de Lev. XIX, 18. En el primer manament tots tres evangelistes donen doblat: τῆς καρδίας, της διανοίας. El Deut. conté solament tres membres, *cor* (LXX: διάνοια) *ànima* i *força*; Mt. omet *força*. — Mc. v. 29. *El Senyor, Déu nostre.* Vg. Cl. amb alguns mss.: *El Senyor, ton Déu.* — id. 30. A la fi del versicle Vg. amb alguns mss. afegeix: *Aquest és el primer manament.*

Mt. XXII, 34. *entorn d'ell*: ἐπ' αὐτόν, amb D i algunes vss. (entès per diversos en el sentit de *contra ell*). La quasi totalitat de mss. i edicions crítiques donen: ἐπὶ τὸ αὐτόν, *in unum* (Vg.).

καὶ ζήσῃ. 29 Ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον;

Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. 32 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς ἐστὶν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· 33 καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν περισσότερόν ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν. 34 καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν αὐτῷ Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

ὡς σεαυτόν. 40 ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.

158. Parabola de bono samaritano.

Lc. X, 30-37.

Lc. X. 30 Ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχὼ καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ. 31 κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν· 32 ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. 33 Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, 34 καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35 καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. 36 τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; 37 ὁ δὲ εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

159. Maria et Martha.

Lc. X, 38-42.

Lc. X. 38 Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν. 39 καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ. 40 ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλειπεν διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. 41 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, 42 ὀλίγων δέ ἐστιν χρεία ἢ ἑνός· Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

Lc. X, 30. om δε p. υπολαβων (THV) pot. q. add. (S). — 38. την οικιαν (TH) uel τον οικον αυτης (SV). — 39. Μαρια (S) pot. q. Μαριαμ (THV). — 40. ειπε (SV) pot. q. ειπον (TH).
Mc XII, 33. της a καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

i viuràs. 29 I ell, volent justificar-se, deia a Jesús: ¿I qui és pròxim meu?

maràs el teu pròxim com a tu mateix. Més gran que aquests, altre manament no hi ha. 32 I li deia l'escriba: Bé, Mestre, amb veritat heu dit que és un sol, i que no n'hi ha d'altre, sinó Ell; 33 i estimar-lo amb tot el cor, i amb tot l'enteniment i amb tota la força, i estimar el pròxim com a si mateix és més que tots els holocaustes i sacrificis. 34 I Jesús, veient-lo que havia respost assenyadament, li digué: No ets lluny del regne de Déu. I ja ningú no s'atrevia a interrogar-lo més.

com a tu mateix. 40 D'aquests dos manaments depèn tota la Llei i els Profetes.

158. Paràbola del bon Samarità.

Llc. X, 30-37.

Llc. X. 30 I Jesús per resposta digué: Un home baixava de Jerusalem a Jericó, i topà amb uns bergants, els quals, havent-lo despullat i nafrat a cops, se n'anaren, deixant-lo mig mort. 31 I un sacerdot s'escaigué de baixar per aquell camí, i, havent-lo vist, passà de llarg; 32 i així mateix un levita, arribant a aquell indret, i havent-lo vist, també passà de llarg. 33 I un Samarità, vianant, arribà a prop d'ell, i, havent-lo vist, se n'apiadà, 34 i, atansant-se, li embenà les ferides, rentant-les amb oli i vi; i, havent-lo pujat al seu propi animal, el dugué a l'hostal i en prengué cura. 35 I l'endemà, traient-se dos diners, els donà a l'hostaler, i digué: Cuida-te'n, i tot el que esmerçaràs de més, jo, a la tornada, t'ho pagaré. 36 ¿Quin d'aquests tres et sembla haver estat pròxim del qui topà amb els bergants? 37 I ell deia: El qui féu l'obra de misericòrdia envers ell. I li digué Jesús: Vés, i tu fes igual.

159. Maria i Marta.

Llc. X, 38-42.

Llc. X. 38 I, essent ells en camí, entrà en un vilatge; i una dona, de nom Marta, el rebé a casa. 39 I aquesta tenia una germana, de nom Maria, la qual, bo i asseguda als peus del Senyor, escoltava la seva paraula. 40 I Marta anava atrafegada en els molts quefers del servei; i, presentant-s'hi, digué: Senyor, ¿no se us en dóna res que ma germana m'hagi deixat sola a servir? Digueu-li, doncs, que m'ajudi. 41 I, responent, li digué el Senyor: Marta, Marta, et neguiteges i t'atriboles per moltes coses, 42 i poques, o només una, són menester; Maria, doncs, ha escollit la bona part, que no li serà pas llevada.

157.—Mc. XII, 32. *és un sol.* Vg. Cl. amb alguns mss. i vss.: *un sol és el Déu.*
XII, 33. *enteniment*: συνεσις, *mens ut intelligens* (Vg.: *intellectus*) substituint διάνοια, *mens ut cogitandi et appetendi facultas* (Vg.: *mens*) del v. 30 i parallels.
159.—Llc. X, 42. *i poques, o només una, són menester.* Amb ℵBL i alguns minúsculs i vss., Orig., Bas., Jer. En canvi Vg. amb ACΘ i molts altres, Sant Agustí i altres Pares: *i només una és menester.* — *la bona part.* Vg.: *optimam partem.*

160. Oratio dominica.

Lc. XI, 1-4; Mc. XI, 25; Mt. VI, 7-15.

Lc. XI. 1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. 2 εἶπεν δὲ αὐτοῖς

Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε
Πάτερ,
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·

3 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·
4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,
καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν·
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

Mc. XI. 25 Καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Mt. VI. 7 Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί, δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. 8 μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς, οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

9 Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,
10 ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου,
γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·
11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
δὸς ἡμῖν σήμερον·
12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·
13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.
14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος·
15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

161. Parabola de amico importuno.

Lc. XI, 5-8.

Lc. XI. 5 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἴπῃ αὐτῷ Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους,
6 ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ·
7 κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ Μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι.
8 λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διά γε τὴν ἀναιδείαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει.

Lc. XI, 2. ελθετω (SV) pot. q. ελθατω (TH).
Mt. VI, 7. βαττο... (S) uel βαττα... (THV). — 15. τα παραπτωματα αυτων (HV) pot. q. om. (TS).

160. Oració dominical.

Llc. XI, 1-4; Mc. XI, 25; Mt. VI, 7-15.

Llc. XI. 1 I, en ésser ell en un lloc orant, s'esdevingué que, quan acabà, li deia un dels seus deixebles: Senyor, ensenyeu-nos d'orar, com també Joan n'ensenyà als seus deixebles. 2 I els digué:

Quan orareu, digueu:
Pare,
sigui santificat el vostre nom,
vingui el vostre regne;

3 el nostre pa de cada dia doneu-nos dia per dia;
4 i perdoneu-nos les nostres culpes,
puix que també nosaltres perdonem tothom qui ens deu;
i no ens induïu en temptació.

Mc. XI. 25 I, quan estigueu pregant, perdoneu, si res teniu contra algú, per tal que també el vostre Pare qui és en els cels us perdoni els vostres mancaments.

Mt. VI. 7 I, pregant, no verbosegueu com els gentils; car es pensen que seran escoltats pel molt parlar llur. 8 No us hi assembleu, doncs, car sap el vostre Pare de què teniu fretura, abans de vosaltres demanar-li-ho.
9 Vosaltres, doncs, pregueu així:
Pare nostre qui sou en els cels:
sigui santificat el vostre nom;
10 vingui el vostre regne;
faci's la vostra voluntat,
així com en el cel, també sobre la terra;
11 el nostre pa de cada dia doneu-nos avui;
12 i perdoneu-nos els nostres deutes,
així com també nosaltres els perdonem als nostres deutors;
13 i no ens induïu en temptació,
ans deslliureu-nos del mal.
14 Car si perdoneu als homes llurs mancaments, els perdonarà també a vosaltres el vostre Pare celestial;
15 i, si no perdoneu als homes llurs mancaments, tampoc el vostre Pare no perdonarà els mancaments vostres.

161. Paràbola de l'amic porfidiós.

Llc. XI, 5-8.

Llc. XI. 5 I els digué: Si un de vosaltres tenia un amic, i anava a casa seva a mitja nit i li deia: Amic, deixa'm tres pans,
6 car un amic meu m'ha arribat a casa de viatge, i no tinc què oferir-li;
7 i aquell, de dins estant, responent, deia: No m'amoïnis; ja la porta és tancada, i els meus fills són amb mi al llit, no puc llevar-me per donar-te'ls;
8 us dic, baldament no es llevi a donar-los-hi per ésser amic seu, si més no, per la seva porfídia es llevarà a donar-li tots els que haurà mester.

---

160. — Llc. XI, 3; Mt. VI, 11. *el nostre pa de cada dia*: ἐπιούσιον. Mot de sentit difícil. Principals interpretacions: a) derivant-lo d'ἐπιέναι (cf. ἡ ἐπιοῦσα ἡμήρα) tindríem el pa per al dia que ve, *panis crastinus*; el mateix sentit dóna la interpretació ἐπιούσιον=ἐπὶ τὴν ἰοῦσαν sc. ἡμήραν; b) derivat d'ἐπί i οὐσία, significaria el pa per al manteniment, *panis ad sustentationem*, o bé, amb Sant Jeroni, *supersubstantialis*; c) referint-lo a ἐπεῖναι (ἐπὶ τὴν οὖσαν ἡμήραν) seria el pa del dia present, *panis hodiernus, quotidianus*. Vg. en Llc.: *quotidianus*; en Mt.: *supersubstantialis*. En les versions antigues es troben encara aquestes altres interpretacions: *pa necessari, pa perpetual, pa òpim, menjar de cada dia*. Totes aquestes interpretacions, però, vénen a coincidir en el sentit general del menester per a la vida, la *sufficientia uictus*, que hi veuen expressada Sant Agustí i Sant Tomàs. — *dia per dia*. Vg.: *avui*, com en Mt.
Mt. VI, 13. Vg. Cl. amb alguns mss. afegeix: *Amén*.—14-15. En Vg. lleus diferències sense variació de sentit.
161. — Llc. XI, 8. Vg. Cl. comença el versicle: *I si continués trucant...*

162. Oratio semper exaudita.

Lc. XI, 9-13; Mt. VII, 7-11.

Lc. XI. [9]Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. [10]πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. [11]τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; [12]ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; [13]εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Mt. VII. [7]Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. [8]πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. [9]ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον — μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; [10]ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει — μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; [11]εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

163. Duos caecos sanat Iesus et deinde mutum. cf. 164.

Mt. IX, 27-34 (cf. XX, 29-34 § 225).

Mt. IX. [27]Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες Ἐλέησον ἡμᾶς. υἱὲ Δαυίδ. [28]ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ Ναί, κύριε. [29]τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. [30]καὶ ἠνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. [31]οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. [32]Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον· [33]καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. [34]οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

164. Daemonio expulso, diuersi diuersa sentiunt.

Lc. XI, 14-16, Mc. III, 22; Mt XII, 22-24 (cf. IX, 32-34 in § praecedenti).

Lc. XI. [14]Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι· [15]τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν Ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. [16]ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ. cf. § 118.

Mc. III. [22]Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεεζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Mt. XII. [22]Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. [23]Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυίδ; [24]οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.

Lc. XI, 12, μη (TSV) pot. q. om. (H).
Mt VII, 9 αιτησει (TH) pot. q. εαν αιτηση (SV). — 10. η και ιχθυν αιτησει (TH) pot. q και εαν ιχθυν αιτηση (SV). — IX, 27. αυτω (TSV) pot. q. om. (H). — 32. ανθρωπον (TSV) pot. q. om. (H).

162. L'oració sempre és escoltada.

Llc. XI, 9-13; Mt. VII, 7-11.

Llc. XI. [9]I jo us dic, demaneu i us serà donat; cerqueu i trobareu; truqueu i us obriran. [10]Car tot aquell qui demana rep, i qui cerca troba, i a qui truca li obriran. [11]¿I a quin pare d'entre vosaltres demanarà el fill pa, i li darà una pedra? ¿O bé peix, i, en comptes de peix, li darà una serp? [12]¿O bé demanarà un ou, i li darà un escorpí? [13]Si vosaltres, doncs, essent dolents, sabeu fer bons dons als vostres fills, quant més el Pare del cel donarà esperit sant als qui el preguen!

Mt. VII. [7]Demaneu i us serà donat; cerqueu i trobareu; truqueu i us obriran. [8]Car tot aquell qui demana rep, i qui cerca troba, i a qui truca li obriran. [9]¿O quin de vosaltres és l'home, a qui demanarà el seu fill pa, i li darà una pedra? [10]¿O bé li demanarà peix, i li darà una serp? [11]Si, doncs, vosaltres, essent dolents, sabeu fer bons dons als vostres fills, quant més el vostre Pare qui és en els cels donarà coses bones als qui el preguen!

163. Jesús guareix dos cecs, i després un mut. cf. 164.

Mt. IX, 27-34 (cf. XX, 29-34 § 225).

Mt. IX. [27]I, anant-se'n Jesús d'allí, el seguiren dos cecs, clamant i dient: Apiadeu-vos de nosaltres, fill de David. [28]I, havent entrat a la casa, se li atansaren els cecs; i els diu Jesús: ¿Creieu que puc fer això? Li diuen: Sí, Senyor. [29]Llavors els tocà els ulls, dient: Segons la vostra fe us sigui fet. [30]I els ulls d'ells s'obriren. I Jesús els comminà, dient: Mireu que ningú no ho sàpiga. [31]Però ells, en haver sortit, escamparen la fama d'ell per tota aquella terra. [32]I quan ells sortien, heus aquí que li presentaren un home mut, endimoniat; [33]i, llançat el dimoni, el mut parlà. I les multituds es meravellaren, dient: Mai no s'és vista cosa tal a Israel. [34]I els fariseus deien: És pel príncep dels dimonis que llança els dimonis.

164. Llançament d'un dimoni; diverses opinions.

Llc. XI, 14-16; Mc. III, 22; Mt. XII, 22-24 (cf. IX, 32-34 del § precedent).

Llc. XI. [14]I llançava un dimoni, mut; i succeí que, eixit el dimoni, el mut parlà. I es meravellaren les multituds; [15]i alguns d'ells digueren: És per Beelzebub, príncep dels dimonis, que llança els dimonis; [16]i d'altres, temptant-lo, li demanaven un senyal del cel. *cf.* § 118.

Mc. III. [22]I els escribes que havien baixat de Jerusalem deien: Té Beelzebub; i: És pel príncep dels dimonis que llança els dimonis.

Mt. XII. [22]Llavors li portaren un endimoniat, cec i mut; i el guarí, talment que el mut parlava i hi veia. [23]I totes les multituds eren preses d'estupor i deien: ¿No és pas el fill de David, aquest? [24]I els fariseus, sentint-ho, digueren: Aquest no llança els dimonis, sinó per Beelzebub, príncep dels dimonis.

---

162. — Llc. XI, 11. *¿I a quin pare d'entre vosaltres demanarà el fill pa...* Vg. amb diversos mss. *¿I qui de vosaltres demanarà pa al pare...* — 13. *Pare.* Vg.: *el vostre Pare.* — *esperit sant.* Vg.: *esperit bo.*
163. — Mt. IX, 28. *...puc fer això?* Vg. afegeix: *a vosaltres?*
164. — Llc. XI, 15; Mc. III, 22; Mt. XII, 24. *Beelzebub.* Aquesta forma, adoptada per Vg. i sir. reprodueix el nom de Baal-zebub, *déu de les mosques,* nom d'un antic déu d'Eqrôn. (cf. IV Reg. I, 2 ss.). No se sap com fou canviat en Beelzebul, *déu del femer,* forma del grec i de les antigues vss. llatines, que Sant Jeroni corregí per acostar-se a l'A. T. És difícil d'explicar com el nom del déu cananeu esdevingué el nom del príncep dels dimonis. En arameu mosca es diu *debobo;* cal, però, remarcar que *Beel-debobo* significa *senyor de l'enemistat,* l'*enemic,* com el diable és anomenat sovint en l'Evangeli.

165. Iesus expellit daemonia iure proprio.

Lc. XI, 17-23; Mc. III, 23-27; Mt. XII, 25-30.

Lc. XI. [17] Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. [18] εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. [19] εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. [20] εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [21] ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. [22] ἐπὰν δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. [23] ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.

Mc. III. [23] Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; [24] καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· [25] καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη στῆναι· [26] καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει.

[27] ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.

Mt. XII. [25] Εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. [26] καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; [27] καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. [28] εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [29] ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. [30] ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.

166. Blasphemia in Spiritum Sanctum.

† Lc. XII, 10; Mc. III, 28-30; Mt XII, 31-32.

† Lc. XII. [10] Καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται.

Mc. III. [28] Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν· [29] ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος. [30] ὅτι ἔλεγον Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

Mt. XII. [31] Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. [32] καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

Lc. XI, 17. εφ εαυτ. διαμ. (HV) uel δ. ε. ε. (TS) —19. υμων κριται (HV) pot. q κριται υμων (S) uel κριται εσονται υμων (T). — 20. εγω a εκβαλλω (HV) uel om. (TS).

165. Jesús llança els dimonis per dret propi.

Llc. XI, 17-23; Mc. III, 23-27; Mt. XII, 25-30.

Llc. XI. [17] I ell, que coneixia llurs pensaments, els deia: Tot reialme dividit contra ell mateix és desolat, i cau, casa sobre casa. [18] Si, doncs, Satanàs també s'és dividit contra ell mateix, ¿com es sostindrà el seu reialme? Car dieu que és per Beelzebub que jo llanço els dimonis. [19] I si per Beelzebub llanço jo els dimonis, ¿els vostres fills per qui els llancen? Per això ells mateixos seran jutges vostres. [20] Però si pel dit de Déu llanço jo els dimonis, ha arribat, doncs, a vosaltres el regne de Déu [21] Quan el fort, armat, guarda el seu casal, estan segures les coses que té. [22] Però, si sobrevenint un més fort que ell el venç, li lleva tot l'armament, del qual es refiava, i reparteix les seves despulles. [23] Qui no és amb mi és contra mi, i qui amb mi no aplega escampa.

Mc. III. [23] I, havent-los convocat, els deia en paràboles: ¿Com pot Satanàs llançar Satanàs? [24] I si un reialme fos dividit contra ell mateix, no pot sostenir-se aquell reialme; [25] i, si una casa fos dividida contra ella mateixa, no es podrà sostenir aquella casa; [26] i, si Satanàs s'ha alçat contra ell mateix i s'és dividit, no pot sostenir-se, sinó que és a la fi.

[27] Però ningú no pot, entrant a casa del fort, arrabassar-li l'aixovar, si abans no lliga el fort; i llavors saquejarà la seva casa.

Mt. XII. [25] I, coneixent llurs pensaments, els digué: Tot reialme dividit contra ell mateix és desolat, i tota ciutat o casa dividida contra ella mateixa no es sostindrà. [26] I, si Satanàs llança Satanàs, contra ell mateix s'és dividit; ¿com es sostindrà, doncs, el seu reialme? [27] I si per Beelzebub llanço jo els dimonis, ¿els vostres fills per qui els llancen? Per això ells mateixos seran jutges vostres. [28] Però, si per l'Esperit de Déu llanço jo els dimonis, ha arribat, doncs, a vosaltres el regne de Déu. [29] O ¿com pot algú entrar en la casa del fort i arrabassar-li l'aixovar, si primer no lliga el fort? I llavors saquejarà la seva casa. [30] Qui no és amb mi és contra mi, i qui amb mi no aplega escampa.

166. Blasfèmia contra l'Esperit Sant.

† Llc. XII, 10; Mc. III, 28-30; Mt. XII, 31-32.

† *Llc. XII.* [10] I tot el qui dirà paraula contra el Fill de l'home, li serà perdonat; però al qui haurà blasfemat contra l'Esperit Sant, no li serà perdonat.

Mc. III. [28] En veritat us dic que tots els pecats seran perdonats als fills dels homes, i les blasfèmies, totes les que hauran blasfemat; [29] però el qui blasfemarà contra l'Esperit Sant no té perdó mai més, sinó que és reu d'etern delicte. [30] Car deien: Té esperit immund.

Mt. XII. [31] Per això us dic, tot pecat i blasfèmia seran perdonats als homes, però la blasfèmia contra l'Esperit no serà perdonada. [32] I el qui digui paraula contra el Fill de l'home, li serà perdonat; però el qui parli contra l'Esperit Sant, no li serà perdonat, ni en aquest segle, ni en el venidor.

---

165. — Mc. III, 26. *si Satanàs s'ha alçat contra ell mateix i s'és dividit, no pot sostenir-se.* Vg. amb diversos mss. : *si Satanàs s'ha alçat contra ell mateix, s'és dividit i no pot sostenir-se.*

166. — Mc. III, 28. ... *totes les que hauran blasfemat*: ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν. Vg.: . ., *quibus blasfemauerint.* — En les dues perícopes 165, 166, són freqüents lleus discrepàncies de forma verbal entre el grec i Vg., que no cal pas remarcar una per una.

167. Status sanati fit peior.

Lc. XI, 24-26; Mt. XII, 43-45.

Lc. XI. [24] Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκον τότε λέγει Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· [25] καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. [26] τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτά, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

Mt. XII. [43] Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. [44] τότε λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα καὶ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. [45] τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. Οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

168. Mater Iesu beata.

Lc. XI, 27-28 [VIII, 21]

Lc. XI. [27] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. [28] αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

[Lc. VIII. [21] Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες. cf. § 83.]

169. Signum Ionae. cf. 118.

Lc. XI, 29-32; Mt. XII, 38-42.

Lc. XI. [29] Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέγειν Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. [30] καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευίταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. [31] βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. [32] ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

Mt. XII. [38] Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν· [39] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. [40] ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. [41] ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. [42] βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. 43-45 § 167.

Lc. XI, 25. om. σχολαζοντα (TSV) pot. q. add. (H). — 27. γυνη φωνην (SV) uel φ. γ. (TH).
Mt. XII, 44. και a. σεσαρωμενον (TH) pot. q. om. (SV).

167. L'estat del guarit esdevé pitjor.

Llc. XI, 24-26; Mt. XII, 43-45.

Llc. XI. [24] Quan l'esperit immund ha eixit de l'home, vaga pels ermots, cercant repòs, i no trobant-ne, llavors diu: Tornaré a la meva casa, d'on he eixit; [25] i, venint-hi, la troba escombrada i endreçada. [26] Llavors va, i pren amb ell altres set esperits més dolents que ell, i, entrant, hi fan estada; i esdevé l'estat darrer d'aquell home pitjor que el primer.

Mt. XII. [43] I quan l'esperit immund ha eixit de l'home, vaga pels ermots, cercant repòs i no en troba. [44] Llavors diu: Tornaré a la meva casa, d'on he eixit. I, venint-hi, la troba buida i escombrada i endreçada. [45] Llavors va, i pren amb ell altres set esperits més dolents que ell, i, entrant, hi fan estada; i esdevé l'estat darrer d'aquell home pitjor que el primer. Així succeirà també a aquesta generació perversa.

168. Benaurances a la Mare de Jesús.

Llc. XI, 27-28 [VIII, 21].

Llc. XI. [27] I s'esdevingué, en dir ell aquestes coses, que una dona, alçant la veu d'en mig de la multitud, li deia: Benaurat el ventre que us portà, i els pits que xuclàreu. [28] I ell digué: Més aviat, benaurats els qui escolten la paraula de Déu i la guarden.

[*Llc. VIII.* [21] La meva mare i els meus germans són aquests, els qui escolten la paraula de Déu i l'acompleixen.] *cf.* § 83.

169. El senyal de Jonàs. cf. 118.

Llc. XI, 29-32; Mt. XII, 38-42.

Llc. XI. [29] I, havent augmentat les multituds, començà a dir: Aquesta generació, generació perversa és; senyal demana, i senyal no li serà donat, sinó el senyal de Jonàs. [30] Car així com Jonàs fou senyal per als ninivites, així ho serà també el Fill de l'home per a aquesta generació. [31] La Reina de Migjorn s'alçarà en el judici en mig dels homes d'aquesta generació i els condemnarà, perquè vingué dels termenals de la terra a oir la saviesa de Salomó; i mireu, més que Salomó hi ha ací. [32] Els homes de Ninive s'alçaran en el judici en mig d'aquesta generació i la condemnaran, perquè feren penitència per la predicació de Jonàs; i mi.eu, més que Jonàs hi ha ací.

Mt. XII. [38] Llavors li respongueren alguns dels escribes i fariseus, dient: Mestre, volem veure de vós un senyal. [39] I ell, responent, els digué: Una generació dolenta i adúltera demana senyal, i senyal no li serà donat, sinó el senyal del profeta Jonàs. [40] Car així com Jonàs era al ventre de la balena tres dies i tres nits, així serà el Fill de l'home al cor de la terra tres dies i tres nits. [41] Els homes de Ninive s'alçaran en el judici en mig d'aquesta generació i la condemnaran, perquè feren penitència per la predicació de Jonàs; i mireu, més que Jonàs hi ha ací. [42] La Reina de Migjorn s'alçarà en el judici en mig d'aquesta generació i la condemnarà, perquè vingué dels termenals de la terra a oir la saviesa de Salomó; i mireu, més que Salomó hi ha ací. 43-45 § 167.

167.—Llc. XI, 24; Mt. XII, 43. *bels ermots*: δι' ἀνύδρων τόπων, literalment *per llocs sense aigua*. Vg.: *per loca inaquosa* (en Llc.), *...arida* (en Mt.).
Mt. XII, 45. *generació perversa*. Vg.: *generació pèssima*.
169.—Llc. XI, 29. *havent augmentat les multituds*: τῶν ὄχλων ἐπαθροιζομένων. D'altres interpreten: a) *havent-se agrupat les multituds entorn d'ell*; b) *havent-se congregat les multituds*. Vg.: *turbis concurrentibus*.
XI, 31. 32; Mt. XII, 41. 42. *en mig...*: μετά. Vg.: *amb...* — *per la predicació*. Vg. en Llc.: *ad praedicationem* (exactament εἰς τὸ κήρυγμα); en Mc.: *in praedicatione*.

170. De lumine spiritali in mundo et in homine.

Lc. XI, 33-36 [VIII, 16]; Mt. V, 14-16. VI, 22-23.

Lc. XI. 33 Οὐδεὶς λύχνον ἅψας
εἰς κρύπτην τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν
μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ
εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν.

34 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν
ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφ-
θαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον
τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν
δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου
σκοτεινόν. 35 σκόπει οὖν μὴ τὸ
φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 36 εἰ
οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ
ἔχον μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φω-
τεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ
ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

[Lc. VIII. 16 Οὐδεὶς δὲ λύχνον
ἅψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ
ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ
λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευό-
μενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. cf. § 87.]

Mt. V. 14 Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς
τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις
κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη·
15 οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέα-
σιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ
τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς
ἐν τῇ οἰκίᾳ. cf. § 87.
16 οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως
ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δο-
ξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς.
VI. 22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός
ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾖ ὁ
ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ
σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· 23 ἐὰν
δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον
τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ
οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν,
τὸ σκότος πόσον.

171. In aedibus Pharisaei, Pharisaeos et Legisperitos increpat. cf. 243.

Lc. XI, 37-52 [XX, 46]; [Mt. XXIII, passim].

Lc. XI. 37 Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρι-
σαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ. εἰσελθὼν δὲ ἀνέ-
πεσεν. 38 ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ
πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.
39 εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν Νῦν ὑμεῖς οἱ
Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος
καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ
πονηρίας. 40 ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν
καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; 41 πλὴν τὰ ἐνόντα δότε
ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.
42 ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκα-
τοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχα-

[Mt. XXIII. 25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρι-
σαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ
ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ
ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. 26 Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρι-
σον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παρο-
ψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν.]
[23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκρι-
ταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον

Lc XI, 33. φως (H) pot. q. φεγγος (TSV) — 36. ως ponendum ante εσται.
Mt. XXIII, 26. και της παροψιδος (HV) pot. q. om. (TS).

170. De la llum espiritual en el món i en l'home.

Llc. XI, 33-36 [VIII, 16]; Mt. V, 14-16. VI, 22-23.

Llc. XI. 33 Ningú, havent encès
un llum, no el posa en la gruta ni
dessota el mesuró, sinó sobre el llu-
mener, perquè els qui entren vegin
la claror.

34 El llum del cos és el teu ull.
Quan el teu ull és clar, també
tot el teu cos és resplendent; però,
si és malalt, també el teu cos és te-
nebrós. 35 Mira, doncs, si la llum
que hi ha en tu, no és pas tenebra.
36 Si, doncs, el teu cos és tot resplen-
dent, no tenint cap part tenebrosa,
serà resplendent tot ell, com quan
el llum amb la seva fulgor t'il·lumina.

[*Llc. VIII.* 16 I ningú, havent encès
un llum, no l'amaga amb un atuell,
ni el posa dessota el triclini, sinó que
el posa sobre el llumener, perquè els
qui entren vegin la claror.] *cf.* § 87.

Mt. V. 14 Vosaltres sou la llum
del món. No pot ocultar-se una
ciutat, situada dalt una muntanya;
15 ni tampoc no encenen un llum i
el posen sota el mesuró, sinó sobre
el llumener, i il·lumina tots els que
hi ha en la casa. *cf.* § 87.
16 Així resplendeixi la llum vos-
tra davant els homes, de manera
que vegin les vostres bones obres, i
glorifiquin el vostre Pare qui és en
els cels.
VI. 22 El llum del cos és l'ull.
Si, doncs, el teu ull és clar, tot el
teu cos serà resplendent; 23 però, si
el teu ull és malalt, tot el teu cos
serà tenebrós. Si la llum, doncs,
que hi ha en tu és tenebra, quina
tenebra!

171. A casa d'un Fariseu increpa els Fariseus i Doctors de la Llei. cf. 243.

Llc. XI, 37-52 [XX, 46]; [Mt. XXIII, passim].

Llc. XI. 37 I, en haver ell parlat, un fariseu li pregà
que dinés a casa seva; i, havent-hi entrat, es posà
a taula. 38 I el fariseu, veient-ho, s'estranyà que pri-
mer no s'hagués rentat abans de dinar.
39 I li digué el Senyor: Així, doncs, vosaltres, els fari-
seus, netegeu el defora de la tassa i del plat, i el vostre
dintre és ple de rapisseria i de malignitat. 40 Insensats!
¿El qui ha fet el defora, no ha fet també el dedins?
41 Altrament, pel que pugueu, doneu almoina, i heus
aquí que són pures per a vosaltres totes les coses.
42 Però ai de vosaltres, els fariseus, perquè pagueu
delme de la menta, de la ruda, i de tot llegum,

[*Mt. XXIII.* 25 Ai de vosaltres, escribes i fariseus
hipòcrites, perquè netegeu el defora de la tassa i del
plat, i per dins són plens de rapisseria i d'intemperança.
26 Fariseu cec, neteja primer el dintre de la tassa i del
plat, a fi que esdevingui net també llur defora.]
[23 Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites,
perquè pagueu delme de la menta, de l'anís i del

170. — Llc. XI, 34; Mt. VI, 22. Vg. Cl.: *El llum del teu cos és el teu ull.—clar*: ἁπλοῦς, literalment *simplex* (Vg.), d'on *purus, mundus, sanus,* i en sentit moral *sincerus.* — *malalt*: πονερός, *aegrotus,* i en sentit moral *malignus, prauus* (Vg.: *nequam*). — XI, 36. *com quan el llum amb la seva fulgor t'illumina.* Vg.: *et sicut lucerna fulgoris illuminabit te.* — Hi ha, demés, en tota aquesta perícope lleus diferències de temps verbal entre grec i Vg. sense variació de sentit.
171. — Llc. XI, 38. *...veient-ho, s'estranyà que...* Vg. amb pocs mss.: *coepit intra se reputans dicere, quare...*
XI, 39. *Així, doncs*: νῦν; Vg.: *nunc.* Partícula, que alguns consideren simplement pleonàstica i ometen en la versió; d'altres tradueixen literalment: *ara.*—41. *pel que pugueu*: τὰ ἐνόντα, en sentit moral. D'altres interpreten: *del que hi hagi* (en les tasses i plats); d'altres encara: *quant al dedins vostre, feu almoina, i...* Vg.: *quod superest.*
Mt. XXIII, 25 *per dins són plens.* Vg. Cl.: *...sou plens.*

νον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι.

[43] οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. [XX. [46] Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις. cf. § 243.]

[44] οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.

[45] Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις.

[46] ὁ δὲ εἶπεν Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις.

[47] οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. [48] ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε.

[49] διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, [50] ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκκεχυμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, [51] ἀπὸ αἵματος Ἅβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

[52] οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι.]

[[6] φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς [7a] καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.]

[[27] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. [28] οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.]

[[4] δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά.]

[[29] Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, [30] καὶ λέγετε Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. [31] ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. [32] καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.]

[[34] διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· [35] ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἅβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. [36] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.]

[[13] Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.]

Lc IX, 49. εκδιωξουσιν (TSV) pot q διωξουσιν (H).
Mt XXIII, 23. om. δε p. ταυτα (TS) pot q add. (HV). — αφιεναι (TSV) pot. q. αφειναι (H). — 36. ταυτα παντα (TH) uel παντα ταυτα (SV).

i negligiu la justicia i l'amor de Déu. I això calia fer, i allò altre no ometre.

[43] Ai de vosaltres, els fariseus, perquè ameu el primer setial en les sinagogues i les salutacions en les places. [*XX.* [46] Guardeu-vos dels escribes, que els plau de passejar-se amb les vestidures llargues, i amen les salutacions en les places, i els primers setials en les sinagogues, i els primers llocs en els convits.] *cf.* § 243.

[44] Ai de vosaltres, perquè sou com els sepulcres amagats, que els homes hi passen per sobre, i no ho saben.

[45] I, responent un dels doctors de la Llei, li diu: Mestre, dient això, també ens ultratgeu a nosaltres.

[46] I ell digué: És que també ai de vosaltres, els doctors de la Llei, perquè carregueu als homes càrregues de mal portar, i vosaltres no arribeu a tocar les càrregues ni amb un sol dels vostres dits.

[47] Ai de vosaltres, perquè edifiqueu els sepulcres dels profetes; i els vostres pares els occiren. [48] Testimonis, doncs, en sou, i assentiu a les obres dels vostres pares, perquè ells els occiren, i vosaltres edifiqueu.

[49] Per això també la saviesa de Déu digué: Enviaré a ells profetes i apòstols, i n'occiran i en perseguiran, [50] per tal que sigui reclamada d'aquesta generació la sang de tots els profetes versada des de la creació del món, [51] de la sang d'Abel fins a la sang de Zacarias, occit entre l'altar i el santuari; si, us dic, reclamada serà d'aquesta generació.

[52] Ai de vosaltres, els doctors de la Llei, perquè us emportàreu la clau de la ciència; vosaltres no heu entrat, i els qui anaven a entrar, els en privàreu.

comi; i deixeu les coses més greus de la Llei: la justícia, la misericòrdia i la fidelitat. Això calia fer, i allò altre no deixar.]

[[6] I amen el primer lloc en els convits, i els primers setials en les sinagogues, [7a] i les salutacions en les places.]

[[27] Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè us assembleu a sepulcres emblanquinats, que per fora prou apareixen bonics, però per dins són plens d'ossos de morts i de tota immundícia. [28] Així també vosaltres per fora prou apareixeu justos als homes, però per dins sou plens d'hipocresia i d'iniquitat.]

[[4] I fan un feix de càrregues pesants, i el posen damunt les espatlles dels homes; i ells ni amb el dit no el volen moure.]

[[29] Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè edifiqueu les tombes dels profetes i orneu els sepulcres dels justos, [30] i dieu: Si haguéssim viscut en els dies dels nostres pares, no hauríem tingut part amb ells en la sang dels profetes. [31] A vosaltres mateixos, doncs, testimonieu que sou fills dels qui occiren els profetes. [32] Curulleu, doncs, la mesura dels vostres pares!]

[[34] Per això, heus aquí que jo trameto a vosaltres profetes i savis i escribes; d'ells n'occireu i crucificareu, i d'ells n'assotareu en les vostres sinagogues i en perseguireu de ciutat en ciutat; [35] a fi que vingui sobre vosaltres tota la sang innocent versada sobre la terra, des de la sang d'Abel, el just, fins a la sang de Zacarias, fill de Baraquias, que occíreu entre el santuari i l'altar. [36] En veritat us dic, vindran totes aquestes coses sobre aquesta generació.]

[[13] I ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè tanqueu el regne dels cels davant els homes; car vosaltres no entreu, ni els qui van a entrar-hi no deixeu entrar.]

Llc. XI, 46. *de mal portar*: δυσβάστακτα. Vg. Cl.: *quae portare non possunt;* WW.: *quae portari non possunt.* — *arribeu a tocar.* προσψαυω, *attingo, tangendo accedo.* Vg.: *tangitis.*
XI, 48. *Testimonis, doncs, en sou, i assentiu...* Vg.: *Profecto testificamini quod consentitis...* — *edifiqueu.* Vg. amb alguns mss.: *edifiqueu llurs sepulcres.*
XI, 51. *santuari*: οἶκος = ναός de Mt. XXIII, 35. cf. § 3, nota. Com el grec, Vg. distingeix ací *aedes* (Llc.) i *templum* (Mt.).
Mt. XXIII, 4. *càrregues pesants.* Vg. amb diversos mss. afegeix: *et importabilia.*

172. Secundum consilium perdendi Iesum. cf. 53, 233, 239.

Lc. XI, 53-54.

Lc. XI. 53 Κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, 54 ἐνεδρεύοντες αὐτὸν θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

172bis. Lc. XII, 1 = § 119.

Lc. XII. 1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον * Προσέχετε ἑαυτοῖς, ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων.

173. Solus Deus timendus in persecutione.

Lc. XII, 2-9. † VI, 40 [VIII, 17. IX, 26]; Mt. X, 24-33.

† Lc. VI. 40 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

XII. 2 Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων.

[VIII. 17 οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. cf. § 87.]

XII. 4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι. 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε.

6 οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 7 ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν

Mt. X. 24 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. 25 ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.

26 μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 27 ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων.

28 καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ.

29 οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. 30 ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι

Lc. XII, 4. αποκτεννοντων (TSV) pot. q. αποκτεινοντων (H).
Mt. X, 28. φοβηθητε 1.º (H) pot. p. φοβεισθε (TSV). — αποκτεννοντων (TV) pot. q. αποκτεινοντων (H) uel αποκτενοντων (S). — φοβεισθε (THV) pot. q. φοβηθητε (S).

172. Segon consell per a perdre Jesús. cf. 53, 233, 239.

Llc. XI, 53-54.

Llc. XI. 53 I, havent ell sortit d'allí, començaren els escribes i els fariseus d'assetjar-lo porfidiosament i posar-li qüestions de moltes coses, 54 estant-li a l'aguait per collir quelcom de la seva boca.

172bis. Llc. XII, 1 = § 119.

Llc. XII. 1 En això, havent-se aplegat a l'entorn la gent a milers, tant que els uns als altres es trepitjaven, començà a dir primerament als seus deixebles: * Guardeu-vos del llevat, que és la hipocresia, dels fariseus.

173. En la persecució només cal témer Déu.

Llc. XII, 2-9. † VI, 40 [VIII, 17. IX, 26]; Mt. X, 24-33.

† *Llc. VI.* 40 No hi ha deixeble sobre el mestre; instruït, però, tot deixeble serà com el seu mestre.

XII. 2 Car res no hi ha amagat que no s'hagi de revelar, ni res secret que no s'hagi de saber. 3 I per això tot el que diguéreu en la tenebra serà oït en la llum, i allò que parlàreu a cau d'orella en les cambres serà pregonat dalt dels terrats.

[*Llc. VIII.* 17 Car no hi ha cosa oculta que no hagi de fer-se palesa, ni secret que no sigui conegut i no esdevingui manifest.] *cf.* § 87.

XII. 4 I us dic a vosaltres, els meus amics, no tingueu por dels qui occeixen el cos, i després d'això no poden fer res més. 5 Jo us mostraré qui heu de témer: temeu aquell qui, després d'haver occit, té poder de llançar a la geenna; sí, us dic, temeu aquest.

6 ¿Per ventura cinc moixons no es venen per dos assos? I ni un d'ells no és oblidat davant Déu. 7 Doncs també els cabells del vostre cap

Mt. X. 24 No és el deixeble més que el mestre, ni el servent més que el seu senyor. 25 Basta al deixeble d'ésser com el seu mestre, i al servent com el seu senyor. Si al cap de casa li han dit Beelzebub, quant més als de la seva casa!

26 No els temeu, doncs; car res no hi ha amagat que no s'hagi de revelar, ni res secret que no s'hagi de saber. 27 El que us dic en la tenebra, digueu-ho en la llum; i el que sentiu a cau d'orella, pregoneu-ho dalt dels terrats.

28 I no temeu dels qui occeixen el cos, i no poden occir l'ànima; ans temeu majorment el qui pot perdre ànima i cos a la geenna.

29 ¿Per ventura dos moixons no es venen per un as? I sense el vostre Pare ni un d'ells no caurà a terra. 30 I de vosaltres, fins els cabells del cap tots

172.—Llc. XI, 53-54. Vg. amb diversos mss. i vss.: 53 *Cum autem haec ad illos diceret, coeperunt Pharisaei, et Legisperiti grauiter insistere, et os opprimere de multis,* 54 *insidiantes ei, et quaerentes aliquid capere de ore eius, ut accusarent eum.* — *assetjar-lo*: ἐνέχειν, Vg. *insistere.* Segons d'altres: *tenir-li rancor* o *malvolença.*

172 bis.—Llc. XII, 1. *En això, havent-se aplegat a l'entorn la gent a milers...* Vg. amb D i algunes vss.: *multis autem turbis circumstantibus...* — *primerament.* Manca en Vg.

173.—Llc. VI, 40. cf. nota § 70. — XII, 3. *I per això tot el que... serà oït.* Vg.: *Car el que... serà dit.*

XII, 6; Mt. X, 29. *as*: ἀσσάριον, *nummus assarius.* Moneda romana de coure equivalent a la desena, i després de la segona guerra púnica a la setzava, part d'un diner: uns cinc cèntims i mig. cf. § 136, nota. — Vg. té l'interrogant al final del v.

Mt. X, 25. *li han dit Beelzebub*: Βεελζεβοὺλ ἐπεχάλεσαν. «Cui dictioni satisfit, si supponitur eum appellatum esse cognomine *amicus Beelzebul,* uel simili.» (Zorell.) La construcció de B* amb datiu de persona dóna el sentit: *li han fet retret de Beelzebub.* (cf. § 164.)

πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε.

8 Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. [IX. 26 ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. cf. § 123.]

ἠριθμημέναι εἰσίν. 31 μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· 33 ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

173^bis. Lc. XII, 10 = § 166.

* Lc. XII. 10 Καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται.

174. Auxilium Spiritus Sancti promissum aduersus insidiantes.

Lc. XII, 11-12 [XXI, 14-15]; Mc. XIII, 11; Mt. X, 19-20; [Io. XV, 26].

Lc. XII. 11 Ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν. [XXI. 14 θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι, 15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. cf. § 246.]

Mc. XIII. 11 Καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε, οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Mt. X. 19 Ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· 20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

[Io. XV. 26 Ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. cf. § 265.]

175. Occasione litis, docet auaritiam esse stultam.

Lc. XII, 13-21.

Lc. XII. 13 Εἶπεν δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. 14 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; 15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισ-

---

Lc. XII, 8. ομολογησει (H) pot. q. ομολογηση (TSV).
Mt. X, 32. om. τοις a. ουρανοις (TSV) pot. q. add. (H). — 33. δ' αν (TSV) pot. q. δε (H). — καγω αυτον (THV) pot. q. αυτον καγω (S). — om. τοις a. ουρανοις (TSV) pot. q. add. (H).

tots són comptats. No temeu; valeu més que no pas molts moixons.

8 Us dic encara, tot aquell qui em confessarà davant els homes, també el Fill de l'home el confessarà davant els àngels de Déu; 9 i aquell qui m'haurà negat davant els homes, serà negat davant els àngels de Déu. [*IX.* 26 Car el qui s'avergonyeixi de mi i de les meves paraules, d'aquest el Fill de l'home s'avergonyirà, quan vindrà en la glòria seva i del Pare i dels sants àngels.] *cf.* § 123.

són comptats. 31 No temeu, doncs; més que no pas molts moixons valeu vosaltres.

32 Tot aquell, doncs, qui em confessarà davant els homes, també jo el confessaré davant el meu Pare qui és en els cels; 33 i tot aquell qui em negarà davant els homes, el negaré també jo davant el meu Pare qui és en els cels.

173^bis. Llc. XII, 10 = § 166.

* *Llc. XII.* 10 I tot el qui dirà paraula contra el Fill de l'home, li serà perdonat; però al qui haurà blasfemat contra l'Esperit Sant, no li serà perdonat.

174. Ajut de l'Esperit Sant, promès contra els perseguidors.

Llc. XII, 11-12 [XXI, 14-15]; Mc. XIII, 11; Mt. X, 19-20; [Jo. XV, 26].

Llc. XII. 11 I, quan us portaran davant les sinagogues i els magistrats i les potestats, no us neguitegeu de com ni amb què us justificareu, ni què haureu de dir; 12 car l'Esperit Sant us ensenyarà en aquella hora les coses que cal dir. [*XXI.* 14 Resoleu, doncs, en vostres cors de no preocupar-vos per la vostra justificació, 15 car jo us donaré boca i saviesa, a la qual no podran resistir ni contradir tots els vostres adversaris.] *cf.* § 246.

Mc. XIII. 11 I, quan us duran per lliurar-voshi, no us preocupeu de què direu; ans el que us sigui donat en aquella hora, això digueu, perquè no sou pas vosaltres que parleu, sinó l'Esperit Sant.

Mt. X. 19 I, quan us hi lliuraran, no us neguitegeu de com ni què parlareu, car en aquella hora us serà donat què parlareu; 20 perquè no sou pas vosaltres que parleu, sinó l'Esperit del vostre Pare que parla en vosaltres.

[*Jo. XV.* 26 Quan vindrà el Paraclet, que jo us enviaré des del Pare, l'Esperit de la veritat que del Pare procedeix, ell donarà testimoni de mi.] *cf.* § 265.

175. Amb motiu d'un plet ensenya la niciesa de l'avarícia.

Llc. XII, 13-21.

Llc. XII. 13 I li deia un de la multitud: Mestre, digueu al meu germà de partir amb mi l'herència. 14 I ell li digué: Home, ¿qui m'ha constituït jutge o partidor sobre vosaltres? 15 I a ells deia: Pareu

---

174. — Llc. XII, 11; Mt. X, 19. *no us neguitegeu*: μὴ μεριμνήσητε. Vg.: *nolite solliciti esse* (Llc.); *nolite cogitare* (Mt.). En Mc. amb prefixe: μὴ προσμεριμνᾶτε, *no us preocupeu*. Vg.: *nolite praecogitare*.
Llc. XII, 11. *amb què us justificareu*: τί ἀπολογήσησθε. Vg.: *què respondreu* (sobreentès *en defensa*). Igual tradueix el mateix verb en XXI, 14.

σεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ.

[16] Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. [17] καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; [18] καὶ εἶπεν Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σῖτον καὶ τὰ ἀγαθά μου, [19] καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. [20] εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; [21] Οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

176. Sollicitudo tollenda.

Lc. XII, 22-31; Mt. VI, 25-34.

Lc. XII. [22] Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. [23] ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. [24] κατανοήσατε τοὺς κόρακας ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. [25] τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; [26] εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; [27] κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. [28] εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιάζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. [29] καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε, [30] ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων· [31] πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

Mt. VI. [25] Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; [26] ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; [27] τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; [28] καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν. [29] λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. [30] εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; [31] μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν; ἤ Τί πίωμεν; ἤ Τί περιβαλώμεθα; [32] πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων. [33] ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. [34] μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

177. Thesaurus in caelo.

Lc. XII, 32-34; Mt. VI, 19-21.

Lc. XII. [32] Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. [33] Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην·

Lc. XII, 18. τον σιτον (H) uel τα γενηματα (TSV). — 20. απαιτουσι (TSV) pot. q. αιτουσι (H). — 21. αυτω (T αὑτῷ H αὑτῷ) potius quam εαυτω (SV). — 28. αμφιαζει (H) uel αμφιεζει (TSV) non autem αμφιεννυσι.
Mt. VI, 25. om. η (και SV) τι πιητε (T) pot. q. add. (HSV). — 34. εαυτης (TSV) pot. q. αὑτῆς (H).

compte, i guardeu-vos de tota avarícia, car, ni en l'abundor, la vida d'un no depèn de les coses que posseeix.

[16] I els posà una paràbola, dient: A un home ric la terra li llevà molt. [17] I discorria dintre seu, dient: ¿Què faré, puix no tinc on aplegar els meus fruits? [18] I deia: Això faré; aterraré els meus graners, i en construiré de més grans, i allí aplegaré tot el meu gra i els meus béns, [19] i diré a la meva ànima: Ànima, tens abundor de béns aplegats per molts anys; reposa, menja, beu, dona't plaer. [20] Però Déu li digué: Insensat! Aquesta nit et reclamen la teva ànima; i el que has aparellat, ¿per a qui serà? [21] Així és aquell qui per a si mateix tresoreja, i no és ric envers Déu.

176. Cal no neguitejar-se.

Llc. XII, 22-31; Mt. VI, 25-34.

Llc. XII. [22] I deia als seus deixebles: Per això us dic, no us neguitegeu per la vostra vida, què menjareu, ni pel cos, de què us vestireu. [23] Car més és la vida que el menjar, i més el cos que el vestit. [24] Considereu els corbs, que no sembren, ni cullen, ni tenen rebost ni graner, i Déu els apeixa; ¿quant més no valeu vosaltres que els ocells? [25] ¿I qui de vosaltres, neguitejant-se, pot allargar d'una colzada la seva vida? [26] Si, doncs, no podeu ni la cosa més petita, ¿què us neguitegeu de les altres? [27] Considereu els lliris, com creixen; no s'afatiguen ni filen; i us dic, ni Salomó en tota la seva glòria no anava abillat com un d'ells. [28] I si l'herba, que avui és al camp i demà la tiren al forn, Déu així la vesteix, quant més a vosaltres, migrats de fe! [29] I vosaltres no cerqueu pas què menjareu ni què beureu, i no estigueu ansiosos, [30] car totes aquestes coses cerquen amb afany els gentils del món, i ja sap el vostre Pare que d'elles heu menester; [31] ans cerqueu el seu regne, i aquestes coses us hi seran afegides.

Mt. VI. [25] Per això us dic, no us neguitegeu per la vostra vida, què menjareu, ni pel vostre cos, de què us vestireu. ¿No és la vida més que el menjar, i el cos més que el vestit? [26] Mireu els ocells del cel, que no sembren, ni cullen, ni amunteguen en graners, i el vostre Pare celestial els apeixa; ¿no valeu vosaltres molt més que ells? [27] ¿I qui de vosaltres, neguitejant-se, pot allargar d'una sola colzada la seva vida? [28] I pel vestit, ¿per què us neguitegeu? Repareu els lliris del camp, com creixen; no s'afatiguen ni filen; [29] i us dic que ni Salomó en tota la seva glòria no anava abillat com un d'ells. [30] I si l'herba del camp, que avui és i demà la tiren al forn, Déu així la vesteix, ¿no ho farà molt més a vosaltres, migrats de fe? [31] No us neguitegeu, doncs, dient: ¿Què menjarem, o què beurem, o amb què ens vestirem? [32] car totes aquestes coses cerquen amb afany els gentils; sap prou el vostre Pare celestial que de tot això heu menester. [33] Cerqueu primer el seu regne i la seva justícia, i totes aquestes coses us hi seran afegides. [34] No us neguitegeu, doncs, pel dia de demà, car el dia de demà es neguitejarà per a ell mateix; basta al dia el seu patir.

177. El tresor en el cel.

Llc. XII, 32-34; Mt. VI, 19-21.

Llc. XII. [32] No tingueu por, el petit ramat, puix que al vostre Pare fou plaent de donar-vos el regne. [33] Veneu el que teniu, i feu-ne almoina;

175. — Llc. XII, 16. *la terra llevà molt*: εὐφόρησεν ἡ χώρα. Vg.: *uberes fructus ager attulit.*
XII, 18. *aterraré*: καθελῶ, Vg.: *destruam.* — *gra*: τὸν σῖτον. Amb BLTX i diverses vss. Vg. (amb ℵAD: τα γενήματά μου) *quae nata sunt mihi.*
176. - Llc. XII, 25; Mt. VI, 27. Traduïm, amb la generalitat d'intèrprets moderns, per *vida* ἡλικία, *aetas* (*spatium uitae percursum aut percurrendum*). Vg., donant-li el sentit d'estatura, com la majoria de versions antigues: *Quis autem uestrum cogitando* (en Mt.: *cogitans*) *potest adiicere ad staturam suam cubitum unum?*
XII, 29. *no estigueu ansiosos*: μὴ μετεωρίζεσθε, pres en sentit translatici. Vg. amb versió literal: *nolite in sublime tolli.*
XII, 31; Mt. VI, 33. Vg. Cl. en ambdós llocs: *Quaerite primum regnum Dei, et iustitiam eius; et haec omnia adiicientur uobis.*

ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει·

34 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

Mt. VI. 19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· 20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. 21 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρός σου ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.

178. Vigilantia exercenda. cf. 250.

Lc. XII, 35-40; Mc. XIII, 33-37; Mt. XXIV [42] 43-44 [XXV, 13]. cf. XXV, 1-13 § 251.

Lc. XII. 35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. 38 κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι. 39 τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Mc. XIII. 33 Βλέπετε ἀγρυπνεῖτε, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν· 34 ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. 35 γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ, 36 μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας· 37 ὃ δὲ ὑμῖν λέγω πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

Mt. XXIV. [42 Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.] 43 ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

[XXV. 13 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. cf. § 251.]

179. Parabola de dispensatore fideli et de seruo infideli.

Lc. XII, 41-48; Mt. XXIV, 45-51.

Lc. XII. 41 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; 42 καὶ εἶπεν ὁ κύριος

Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος, ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; 43 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως· 44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶ-

Mt. XXIV. 45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; 46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα· 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι

feu-vos barjoles no envellidores, un tresor indeficient en els cels, on lladre no s'atansa ni arna no rosega;

34 perquè on és el vostre tresor, allí també serà el vostre cor.

Mt. VI. 19 No tresoregeu per a vosaltres tresors sobre la terra, on rovell i arnes roseguen, i on lladres excaven i furten; 20 ans tresoregeu-vos tresors en el cel, on ni rovell ni arnes no roseguen, i on lladres no excaven ni furten. 21 Perquè allí on és el teu tresor, allí serà també el teu cor.

178. Necessitat de la vigilància. cf. 250.

Llc. XII, 35-40; Mc. XIII, 33-37; Mt. XXIV [42] 43-44 [XXV, 13]. cf. XXV, 1-13 § 251.

Llc. XII. 35 Siguin els vostres lloms cenyits, i les vostres llanternes enceses, 36 i vosaltres semblants a homes que esperen l'amo llur, quan torni de les noces, perquè, en venir i trucar, li obrin de seguida. 37 Benaurats aquells servents que l'amo, en venir, trobarà vetllant; en veritat us dic, que es cenyirà, i els farà posar a taula i, atansant-se, els servirà. 38 I, si vingués a la segona vetlla, o bé a la tercera, i els trobés així, benaurats són ells! 39 I això enteneu, que, si sabia el cap de casa a quina hora el lladre ve, prou vetllaria i no deixaria pas foradar la seva casa. 40 També vosaltres estigueu preparats, perquè a l'hora que no penseu el Fill de l'home ve.

Mc. XIII. 33 Mireu, vetlleu, perquè no sabeu quan serà el temps. 34 És com un home absent del seu país, que deixà la seva casa i donà als seus servents el poder, a cada un la seva tasca; i al porter manà que vigilés. 35 Vigileu, doncs, perquè no sabeu quan l'amo de la casa ve, si al vespre, o a mitja nit, o al cant del gall, o a trenc d'alba; 36 no sigui que, arribant sobtadament, us trobi dormint. 37 I el que dic a vosaltres, a tots ho dic: Vigileu.

Mt. XXIV. [42 Vigileu, doncs, perquè no sabeu quin dia el vostre Senyor ve.] 43 I això enteneu, que si sabia el cap de casa a quina vetlla el lladre ve, prou vetllaria i no es deixaria pas foradar la seva casa. 44 Per això també vosaltres estigueu preparats, perquè a l'hora que no penseu ve el Fill de l'home ve.

[*XXV.* 13 Vigileu, doncs, puix que no sabeu pas el dia ni l'hora.] *cf.* § 251.

179. Paràbola del majordom fidel i del servent infidel.

Llc. XII, 41-48; Mt. XXIV, 45-51.

Llc. XII. 41 I deia Pere: Senyor, ¿és a nosaltres que dieu aquesta paràbola, o també a tots? 42 I digué el Senyor:

Doncs, ¿qui és el majordom fidel, prudent, que l'amo posarà al cap del seu servei per a repartir al seu temps la part de forment? 43 Benaurat aquell servent, que, en venir el seu amo, el trobarà fent-ho

Mt. XXIV. 45 Doncs, ¿qui és el servent fidel i prudent, que l'amo posà al cap del seu servei per a donar-los el menjar al seu temps? 46 Benaurat aquell servent, que, en venir el seu amo, el trobarà fent-ho

---

178. - Llc. XII, 35. A fi de versicle Vg. Cl. afegeix: *en les vostres mans.*

XII, 37. *atansant-se.* Amb bons intèrprets donem a παρέρχομαι sentit d'*aduenire, accedere,* com en Llc. XVII, 7; Act. XXIV, 7. (cf. § 203). D'altres interpreten: *passant.* Vg.: *transiens.*

Mc. XIII, 33. *vetlleu.* Vg. amb ℵACL i diverses vss. afegeix: *i oreu,* omès per BD i alguns llatins.

XIII, 34. *el poder, a cada un la seva tasca.* Vg.: *potestatem cuiusque operis.*

Mt. XXIV, 42. *dia* Vg. amb alguns mss.: *hora.*—43. *vetlla.* Vg. amb alguns mss.: *hora,* com en Llc. XII, 39.

179.—Llc. XII, 42; Mt. XXIV, 45. *servei*: θεραπεία, idea de servitud o famulat en Llc.; οἰκετία, idea de domesticitat o convivència en Mt.; Vg.: *familia.*

XII, 42. *fidel, prudent.* Vg: *fidel i prudent,* com en Mt. —*posarà* Vg. Cl. amb diversos mss.: *posà,* com en Mt.

σιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.
[45] ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
τοῦ Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται
τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε
καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, [46] ἥξει ὁ κύριος τοῦ
δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ
ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος
αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. [47] ἐκεῖνος δὲ ὁ
δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ
ἑτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρή-
σεται πολλάς· [48] ὁ δὲ μὴ γνοὺς ποιήσας δὲ ἄξια
πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ,
πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο
πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.
[48] ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρ-
δίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει μου ὁ κύριος, [49] καὶ ἄρξηται
τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ
μετὰ τῶν μεθυόντων, [50] ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου
ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γι-
νώσκει, [51] καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ
μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Seq. § 251.

180. Iesus in signum cui contradicetur.

Lc. XII, 49-53; Mt. X, 34-36.

Lc. XII. [49] Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν,
καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; [50] βάπτισμα δὲ ἔχω
βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τε-
λεσθῇ. [51] δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦ-
ναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερι-
σμόν. [52] ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ
οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ
τρισίν· [53] διαμερισθήσονται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς
ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν
μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη
ἐπὶ τὴν πενθεράν.

Mt. X. [34] Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην
ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μά-
χαιραν. [35] ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς
καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, [36] καὶ ἐχθροὶ
τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. 37-38 § 192.

181. Tempora suadent reconciliationem.

Lc. XII, 54-59; Mt. XVI, 2-3. V, 25-26.

Lc. XII. [54] Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις Ὅταν
ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως
λέγετε ὅτι Ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως·
[55] καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων
ἔσται, καὶ γίνεται. [56] ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς
γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ και-
ρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;
[57] Τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;
[58] ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρ-

Mt. XVI. [2] Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Ὀψίας γενομένης λέγετε Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ
οὐρανός· [3] καὶ πρωί Σήμερον χειμών, πυρράζει
γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ
οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν
καιρῶν οὐ δύνασθε. cf. § 118.

V. [25] ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως
ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ, μή ποτέ σε παραδῷ ὁ

Lc. XII, 56. ου δοκιμαζετε (TSV) pot. q. ουκ οιδατε δοκιμαζειν (H).
Mt. XVI, 2-3. οψιας... δυνασθε (V cf. TS) non autem om. (H).

així; [44] en veritat us dic que dessobre tots els seus
béns el posarà.
[45] I si digués aquell servent en el seu cor: Triga el
meu amo a venir; i comencés a batre els mossos i
criades, i a menjar i beure i embriagar-se, [46] vindrà
l'amo d'aquell servent, el dia que no espera, i a l'hora
que no sap, i el migpartirà, i li assenyalarà la part
entre els deslleials. [47] I aquell servent, que coneixia
la voluntat del seu amo, i res no ha aparellat ni fet se-
gons la seva voluntat, rebrà molts assots; [48] i el que
no la coneixia, però ha fet coses dignes d'assot, en re-
brà pocs. I a tot aquell a qui molt fou donat, molt li
demanaran, i a qui molt fou confiat, més li reclamaran.

així; [47] en veritat us dic que dessobre tots els seus
béns el posarà.
[48] I si digués aquell mal servent en el seu cor: Tri-
ga el meu amo; [49] i comencés a batre els seus con-
servents, i mengés i begués amb els embriacs, [50] vin-
drà l'amo d'aquell servent el dia que no espera, i a
l'hora que no sap, [51] i el migpartirà, i li assenyalarà la
part entre els hipòcrites; allí serà el plor i el cruixir
de dents. *Seg.* § 251.

180. Jesús constituït senyal de contradicció.

Llc. XII, 49-53; Mt. X, 34-36.

Llc. XII. [49] Foc he vingut a metre sobre la terra, i
com desitjo que ja sigui encès! [50] Però amb un bap-
tisme he d'ésser batejat, i quina angoixa la meva,
fins que sigui acomplert! [51] ¿Us penseu que he vin-
gut a donar pau en la terra? No, us dic, sinó di-
visió. [52] Car des d'ara, cinc seran en una mateixa casa
dividits, tres contra dos i dos contra tres; [53] es divi-
diran, pare contra fill, i fill contra pare, mare contra
filla, i filla contra mare, sogra contra nora, i nora con-
tra sogra.

Mt. X. [34] No us penseu que he vingut a metre pau
sobre la terra; no he vingut a metre pau, sinó glavi.
[35] Car he vingut a desunir l'home del seu pare, i la
filla de la seva mare, i la nora de la seva sogra; [36] i
enemics de l'home, els de casa seva. 37-38 § 192.

181. És temps de reconciliació.

Llc. XII, 54-59; Mt. XVI, 2-3. V, 25-26.

Llc. XII. [54] I deia també a la multitud: Quan
veieu un núvol que puja a ponent, tot seguit dieu:
Ve pluja; i succeeix així; [55] i, quan bufa el migjorn,
dieu: Farà calor; i en fa. [56] Hipòcrites, sabeu ex-
plorar l'aspecte de la terra i del cel; aquest temps,
doncs, ¿com no l'exploreu?
[57] ¿I per què per vosaltres mateixos no judiqueu allò
que és just? [58] Així, quan vas amb el teu adversari

Mt. XVI. [2] I ell, responent, els deia: Arribat el
vespre, dieu: Bon temps, que el cel és rogent; [3] i al
matí: Avui borrasca, que el cel és rogent i brúfol.
¿Sabeu, doncs, discernir l'aspecte del cel, i els senyals
dels temps no podeu? *cf.* § 118.

V. [25] Mira d'avenir-te amb el teu adversari de pressa,
mentre encara ets amb ell pel camí, no sigui que l'ad-

179. — Llc. XII, 46; Mt. XXIV, 51. *el migpartirà*: διχοτομήσει. Vg.: *diuidet*.
180. — Llc. XII, 49. *com desitjo que ja sigui encès!*: τί θελω εἰ ἤδη ἀνήφθη. Literalment (τί, ponderatiu, εἰ optatiu): *quantum cupio: o si iam accensus esset!* D'altres amb els Pares grecs interpreten, remarcant la forma interrogativa del text: *què desitjo, si ja és encès?* L'analogia de ritme amb el v. següent decanta vers la primera interpretació, coincident de sentit amb Vg. Cl.: *quid uolo nisi ut accendatur?*
XII, 50 *quina angoixa la meva.* συνεχομαι: *constringor, affligor, animo angor.* D'altres interpreten en sentit d'*impellor, urgeor, instor: com m'hi sento empès...* Vg: *quomodo coarctor.*
XII, 52-53. Vg. a la fi de v. 52 i començament de 53 puntua: *et duo in tres* [53] *diuidentur.*
181. — Mt. XVI, 3. *no podeu?* Vg. Cl.: *non potestis scire?,* a base, potser, d'alguns mss. grecs, que després de *no podeu* afegeixen δοκιμάζειν, *explorar,* el mateix verb usat en el lloc parallel de Llc. (Vg. en Llc.: *probare.)*

χοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μή ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακην. 59 λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς

ἀντιδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· 26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. 27-30 § 60.

182. Parabola de ficu sterili.

Lc XIII, 1-9

Lc XIII 1 Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πιλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν 2 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπονθασιν; 3 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μη μετανοῆτε πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. 4 ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα ὀκτὼ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πυργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτους, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλεται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἰερουσαλήμ; 5 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοησητε πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. 6 Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκῆν εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὗρεν. 7 εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν Ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταυτῃ καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἐκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; 8 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ Κυριε, ἄφες αὐτην καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια· 9 κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον — εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.

183. Sabbato sanat mulierem.

Lc XIII, 10 17

Lc XIII. 10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 11 καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα ὀκτώ, καὶ ἦν συνκυπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές 12 ἰδὼν δὲ αὐτην ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ Γυναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, 13 καὶ ἐπεθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδοξαζεν τὸν θεόν. 14 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι Ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. 15 ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κυριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει, 16 ταυτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 17 Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

183bis Lc XIII, 18 19 = § 90

* Lc XIII 18 Ἔλεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκηνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ

Lc XIII, 5 μετανοησητε (TH) pot q μετανοητε (SV) — 15 απαγαγων (TSV) pot q απαγων (H)

davant un magistrat, pel camí fes per manera de deseixir-te d'ell en pau, no sigui que t'arrossegui davant el jutge, i el jutge et lliuri a l'executor, i l'executor et posi a la presó 59 Jo et dic, no eixiras d'allí que no hagis satisfet fins al darrer mig quart d'as

versari et lliuri al jutge, i el jutge al carceller, i siguis posat en presó, 26 en veritat et dic, no eixiras d'allí fins que hagis pagat el darrer quart d'as 27-30 § 60.

182. Paràbola de la figuera estèril.

Llc XIII, 1 9

Llc. XIII 1 I en aquell mateix temps eren allí uns que li duien notícia dels Galileus, la sang dels quals mescla Pilat amb llurs sacrificis 2 I, responent, els deia ¿Penseu que aquests Galileus foren més pecadors que tots els altres Galileus, puix que tals coses han patit? 3 No, us dic, ans si no feu penitencia, tots semblantment moríreu. 4 Ni aquells divuit, sobre els quals caigue la torre a Siloe i els mata, ¿penseu que eren més culpables que tots els homes que habitaven a Jerusalem? 5 No, us dic, ans si no feu penitència, tots igualment moríreu. 6 I deia aquesta paràbola Una figuera tenia un, plantada en la seva vinya, i vingué a cercar-hi fruit, i no en troba 7 I deia al vinyater Mira, fa tres anys que vinc a cercar fruit en aquesta figuera, i no en trobo, talla-la, ¿per que ha de fer improductiva la terra? 8 I ell, responent, li diu Senyor, deixeu-la encara aquest any, fins que l'hauré cavada tot entorn, i femada, 9 per si dones fruit el que ve, i si no, la tallareu

183. En dissabte guareix una dona.

Llc XIII, 10 17

Llc. XIII. 10 I s'estava ensenyant en una de llurs sinagogues el dissabte 11 I heus aquí una dona que tenia esperit d'infirmitat, feia divuit anys, i era encorbada, i no podia dreçar-se enterament. 12 I Jesus, veient-la, la crida i li digue Dona, alliberada ets de la teva infirmitat, 13 i li imposa les mans, i a l'instant es dreça, i glorificava Deu 14 I, intervenint el cap de la sinagoga, indignat perque Jesus havia guarit en dissabte, deia a la multitud Hi ha sis dies en els quals cal treballar, veniu, doncs, un d'aquests a fer-vos guarir, i no el dia del dissabte 15 I li respongué el Senyor i digué Hipocrites, ¿cadascun de vosaltres en dissabte no desferma de l'estable el seu bou o el seu ase, i el duu a abeurar? 16 I aquesta, que es filla d'Abraam, la qual Satanas tenia lligada, ja veieu, divuit anys ha, ¿no calia desfer-la d'aquest lligam en el dia del dissabte? 17 I, dient ell aixo, s'avergonyien tots els seus adversaris, i tot el poble s'alegrava de totes les coses glorioses fetes per ell

183bis Llc XIII, 18 19 = § 90

* *Llc. XIII* 18 Deia, doncs ¿A que es semblant el regne de Deu, ni a que el compararé? 19 Es semblant a un gra de mostassa, que un home prengue i tira al seu jardí, i cresqué i es feu arbre, i els ocells del cel s'ajocaren en les seves branques

---

181. — Llc XII, 58 *deseixir te d'ell en pau* ἀπαλλασσωμαι amb genitiu de persona, en sentit forense *ab aliquo placato liberor seu discedo* Vg *liberari ab illo*

XII, 59 — *mig quart d'as* λεπτον, Vg *minutum* = octava part d'as, en sentit general de minima quantitat Amb igual significacio Mt diu *quart d'as* κοδραντης, *quadrans* Segons Mc XII, 14 (cf § 244) δυο λεπτα fan un quart d'as cf § 173, nota

182. — Llc XIII, 7 *¿per que ha de fer improductiva la terra?* καταργεω, *inertem, inefficacem, sterilem facio uel sino* Vg *ut quid etiam terram occupat?*

XIII 9 *el que ve* εἰς το μελλον, sobreentes ἐτος Vg amb alguns mss, transposant aquesta locucio adverbial *et siquidem fecerit fructum sin autem, in futurum succindes eam*

183. — Llc XIII, 11 *dreçar se enterament* ἀνακυψαι, d'uns es entes en el sentit de drecar el cos, d'altres en el sentit de dreçar el cap Tambe per uns εἰς το παντελες expressa que *absolutament* no podia fer aquella accio, per altres que no podia fer la *perfectament* Vg *nec omnino poterat sursum respicere*

183ter. Lc. XIII, 20-21 = § 91.

* Lc. XIII. [20] Καὶ πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; [21] ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

184. Iter per angustam portam. Intrant Gentiles, aliquibus Iudaeis exclusis

Lc. XIII, 22-30; Mt. VII [13-14] 22-23. VIII, 11-12.

Lc. XIII. [22] Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. [23] Εἶπεν δέ τις αὐτῷ Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς [24] Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, [25] ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ.

Mt. VII. [[13] Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. [14] τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. cf. § 72.]

[22] Πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; [23] καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

Lc. XIII. [26] τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. [27] καὶ ἐρεῖ Λέγω ὑμῖν Οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ, πάντες ἐργάται ἀδικίας. [28] Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. [29] καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. [30] καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι. cf. Mc. X, 31 § 218; Mt. XIX, 30 § 218; XX, 16 § 219.

Mt. VIII. [11] λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· [12] οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 13 § 76.

185. Vanae Herodis insidiae, cum Iesus debeat mori Hierosolymis.

Lc. XIII, 31-33.

Lc. XIII. [31] Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθόν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ Ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρῴδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. [32] καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ Ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. [33] πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἰερουσαλήμ.

Mt. VII, 13. om. η πυλη p. πλατεια (H) pot. q. add. (TSV). — 14. τι (SV) pot. q. οτι (TH).
Lc. XIII, 21. εκρυψεν (TH) uel ενεκρυψεν (SV).

183ter. Llc. XIII, 20-21 = § 91.

* *Llc. XIII.* [20] I deia encara: ¿A què compararé el regne de Déu? [21] És semblant al llevat, que una dona prengué i escondí dins tres mesures de farina, fins que tot llevà.

184. El camí per la porta estreta. Entren gentils, i resten fora jueus.

Llc. XIII, 22-30; Mt. VII [13-14] 22-23. VIII, 11-12.

Llc. XIII. [22] I anava per les ciutats i vilatges, ensenyant, i fent camí envers Jerusalem. [23] I un li deia: Senyor, ¿que són pocs els que es salven? I ell els digué: [24] Maldeu d'entrar per la porta estreta, car molts, us dic, cercaran d'entrar-hi i no podran. [25] Després que el cap de casa s'hagi llevat i tancat la porta, començareu d'estar-vos a fora i de trucar a la porta, dient: Senyor, obriu-nos; i, responent, us dirà: No sé pas vosaltres d'on sou.

Mt. VII [[13] Entreu per la porta estreta; perquè ampla és i espaiosa la via que mena a la perdició, i molts són els qui entren per ella. [14] Com és estreta la porta i justa la via que mena a la vida, i pocs són els qui la troben!] *cf.* § 72.

[22] Molts em diran aquell dia: Senyor, Senyor, ¿és que en el vostre nom no profetàrem, i en el vostre nom no llançàrem dimonis, i en el vostre nom no férem molts miracles? [23] I llavors els declararé: No us he conegut mai; aparteu-vos de mi els qui obràveu la iniquitat.

Llc. XIII. [26] Llavors començareu de dir: Menjàrem davant vostre, i beguérem, i en les nostres places ensenyàreu. [27] I dirà: Us dic que no sé pas d'on sou; aparteu-vos de mi, obradors tots d'injustícia. [28] Allí serà el plor i el cruixir de dents, quan veureu Abraam i Isaac i Jacob i tots els profetes en el regne de Déu, i vosaltres llançats a fora. [29] I en vindran de llevant i de ponent, i del nord i del migdia, i seran a taula en el regne de Déu. [30] I mireu, hi ha darrers que seran primers, i hi ha primers que seran darrers. *cf. Mc. X,* 31 § 218; *Mt. XIX,* 30 § 218; *XX,* 16 § 219.

VIII. [11] I us dic que molts vindran de llevant i de ponent, i seran a taula amb Abraam i Isaac i Jacob en el regne dels cels; [12] i els fills del regne seran llançats a la tenebra exterior; allí serà el plor i el cruixir de dents. 13 § 76.

185. Inútils paranys d'Herodes, havent de morir Jesús a Jerusalem.

Llc. XIII, 31-33.

Llc. XIII. [31] En aquella mateixa hora s'atansaren alguns fariseus, dient-li: Sortiu d'ací, i aneu-vos-en, perquè Herodes vol occir-vos. [32] I els deia: Aneu a dir a aquella guineu: Heus aquí que llanço dimonis, i guaricions acompleixo avui i demà, i al tercer dia só a la fi. [33] Però, avui i demà i el dia que ve, jo he de fer camí, car no pot ésser que un profeta mori fora de Jerusalem.

---

184. — Llc. XIII, 27. *I dirà: Us dic que no sé pas d'on sou.* Vg. amb א i altres: *I us dirà: No sé pas d'on sou.*
185. — Llc. XIII, 31. *En aquella mateixa hora.* Vg. amb diversos mss.: *En aquell mateix dia.*
XIII, 32. *só a la fi* τελειοῦμαι, *finior* (Vg.: *consummor*) en sentit passiu. Alguns sospiten que sigui en sentit de veu mitja: *opus meum finio.*

185bis. Lc. XIII, 34-35 = § 243 (in fine).

*Lc. XIII. 34 Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτεί-
νουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσ-
ταλμένους πρὸς αὐτήν,--ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυν-
άξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς
νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε.
35 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν,
οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

186. Docet Iesus se unum esse cum Patre.

Io. X, 22-39.

Io. X. 22 Ἐγένετο τότε τὰ Ἐνκαίνια ἐν τοῖς Ἱε-
ροσολύμοις· χειμὼν ἦν, 23 καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶνος. 24 ἐκύκλω-
σαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἕως
πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός,
εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. 25 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ
ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
ἐμοῦ. 26 ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ
τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. 27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς
φωνῆς μου ἀκούουσιν, κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκο-
λουθοῦσίν μοι, 28 κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον,
καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπά-
σει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. 29 ὁ πατήρ μου ὃ
δέδωκέν μοι πάντων μεῖζόν ἐστιν, καὶ οὐδεὶς δύνα-
ται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός. 30 ἐγὼ
καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. 31 Ἐβάστασαν πάλιν λίθους
οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. 32 ἀπεκρίθη αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ
τοῦ πατρός· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε;
33 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου
οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ
ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. 34 ἀπεκρίθη αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ
ὑμῶν ὅτι Ἐγὼ εἶπα Θεοί ἐστε; 35 εἰ ἐκείνους
εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ
οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, 36 ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν
καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον ὑμεῖς λέγετε ὅτι
Βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον Υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμί; 37 εἰ
οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι·
38 εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε τοῖς ἔργοις
πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ
πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ πατρί. 39 Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν
πάλιν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

187. Abit trans Iordanem.

Mc. X, 1; Mt. XIX, 1-2; Io. X, 40-42.

Mc. X. 1 Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς
ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας
καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συν-
πορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐ-
τόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν
αὐτούς. 2-12 § 214.

Mt. XIX. 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε
ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους
τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλι-
λαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς
Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
2 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολ-
λοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.
3-12 § 214.

Io. X. 40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν
πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον
ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπ-
τίζων, καὶ ἔμενεν ἐκεῖ. 41 καὶ
πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλε-
γον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον
ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶ-
πεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ
ἦν. 42 καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς
αὐτὸν ἐκεῖ. Seq. § 220.

Lc. XIII, 35. ηξει οτε (TSV) pot. q. om. (H).
Io. X, 24. ειπε (SV) pot. q. ειπον (TH). — 28. διδωμι αυτοις ζωην αιωνιον (THV) pot. q. ζ. α. δ. αυτοις (S). — 29. ο δεδωκεν μοι παντων μειζον (TH), non autem ο δ. μ., παντων μειζων (S), pot. q. ος δ. μ. μειζων παντων (V). — om. μου p. πατρος (TH) pot. q. add. (SV). — 38. γινωσκητε (THSV) pot. q. πιστευσητε.

185bis. Llc. XIII, 34-35 = § 243 (final).

* *Llc. XIII.* 34 Jerusalem, Jerusalem, la que mata els
profetes, i apedrega els que li foren enviats... ¿quan-
tes vegades he volgut aplegar els teus fills, talment
com una lloca la seva llocada sota les ales, i no vol-
guéreu? 35 Heus aquí que serà abandonada a vosal-
tres la vostra casa. I us dic, no em veureu més, fins
que vindrà que direu:
Beneït el qui ve en nom del Senyor.

186. Unitat de Jesús amb el Pare.

Jo. X, 22-39.

Jo. X. 22 I es féu llavors a Jerusalem la festa de la
Dedicació; era hivern, 23 i es passejava Jesús en el
Temple pel pòrtic de Salomó. 24 El voltaren, doncs, els
Jueus, i li deien: ¿Fins a quan tens suspesa la nostra
ànima? Si tu ets el Crist, ens ho diguis obertament.
25 Els respongué Jesús: Us ho he dit, i no creieu;
les obres que jo faig en el nom del meu Pare, aques-
tes testimonien de mi; 26 però vosaltres no creieu,
perquè no sou de les meves ovelles. 27 Les meves
ovelles escolten la meva veu, i jo les conec, i em se-
gueixen; 28 i jo els dono vida eterna, i no es perdran
pas eternament, i no les arrabassarà ningú de la meva
mà. 29 Ço que el meu Pare m'ha donat és major que
totes les coses, i ningú no pot arrabassar-ho de la mà
del Pare. 30 Jo i el Pare som u. 31 Novament els
Jueus colliren pedres per a apedregar-lo. 32 Els res-
pongué Jesús: Moltes obres bones us he mostrat vin-
gudes del Pare; ¿per quina obra d'aquestes m'ape-
dregueu? 33 Li respongueren els Jueus: No és per cap
obra bona que t'apedreguem, sinó per blasfèmia, i per-
què tu, essent home, et fas Déu tu mateix. 34 Els
respongué Jesús: ¿No és escrit en la Llei vostra: Jo
he dit: Sou déus? 35 Si anomena déus aquells als
quals fou feta la paraula de Déu, i no es pot desfer
l'Escriptura, 36 ¿al que el Pare ha consagrat i enviat
en el món dieu vosaltres: Blasfemes, perquè he dit:
Só Fill de Déu? 37 Si no faig les obres del meu
Pare, no em creieu; 38 però, si les faig i no em
creieu a mi, creieu a les obres, per tal que sapi-
gueu i reconegueu que el Pare és en mi, i jo en el
Pare. 39 Cercaven, doncs, novament de prendre'l; i
s'escapà de llurs mans.

187. Se'n va dellà del Jordà.

Mc. X, 1; Mt. XIX, 1-2; Jo. X, 40-42.

Mc. X. 1 I, partint d'allí, ve a la
contrada de la Judea, i dellà del Jor-
dà, i tornen a aplegar-se multituds
al seu voltant; i, com solia, nova-
ment els ensenyava. 2-12 § 214.

Mt. XIX. 1 I s'esdevingué que,
quan acabà Jesús aquests raona-
ments, se n'anà de la Galilea, i vin-
gué a la contrada de la Judea, dellà
del Jordà. 2 I el seguiren grans mul-
tituds, i allí els guarí. 3-12 § 214.

Jo. X. 40 I se n'anà novament a
l'altra riba del Jordà, al lloc on ba-
tejava Joan a la primeria; i allí s'es-
tava. 41 I molts vingueren a ell, i
deien: Joan no féu pas cap miracle,
però tot quant Joan digué d'aquest,
era veritat. 42 I molts allí cregue-
ren en ell. *Seg.* § 220.

---

186. — Jo. X, 22. *festa de la Dedicació*: τὰ Ἐνκαίνια, *Encaenia* (renovació, purificació, consagració). Festa anyal que durava vuit dies, instituïda per Judas Macabeu en memòria d'haver estat restablert el culte del Déu vertader en el Temple de Jerusalem, profanat per Antíoc Epífanes. Començava el 25 del novè mes, *Casleu*, a mitjan desembre. (cf. I Mac. IV, 52-59; II, I, 18. X, 5 ss.).
X, 24. *tens suspesa*: αἴρεις. Vg.: *tollis*. Segons uns, en sentit de molesta incertitud; segons altres, de tensió expectant.
X, 25. *Us ho he dit*. Vg.: *Us parlo*. — 30. *Jo i el pare som u*. ἕν, *unum*, forma neutra aplicable a la substància, no a la persona, que expressa la unitat de naturalesa en les Persones divines.
X, 31. *Novament*. Manca en Vg. Cl., així com en el v. 39. — *vingudes del Pare*: ἐκ τοῦ πατρός, *ex Patre meo* (Vg.) expressant procedència; d'altres verteixen: *pel poder del Pare*.
X, 34. Cita literal del Ps. LXXXII (Vg.: LXXXI), 26. — 38. *reconegueu*. Vg. amb molts mss.: *cregueu*.
187. — Mc. X, 1. ... *i dellà del Jordà*. Vg. amb alguns mss., com en Mt.: ..., *dellà del Jordà*.
Jo X, 42. *allí*. Omès per Vg. amb alguns mss.

188. Sabbato sanat hydropicum.

Lc. XIV, 1-6 [VI, 9].

Lc. XIV. [1] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. [2] καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. [3] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων Ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὔ; [4] οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. [5] καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; [6] καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.

[VI. [9] ... Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; cf. § 52.]

189. Parabola de non ambiendo primum locum in conuiuiis.

Lc. XIV, 7-11 [XVIII, 14 b]; Mt. XXIII, 12 [XVIII, 4].

Lc. XIV. [7] Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς [8] Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή ποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, [9] καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. [10] ἀλλ' ὅταν κληθῇς πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. [11] ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

[XVIII. [14 b] ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 213.]

Mt. XXIII. [12] Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

[XVIII. [4] ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. cf. § 130.]

190. De pauperibus inuitandis gratuita liberalitate.

Lc XIV, 12-14.

Lc. XIV. [12] Ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μή ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. [13] ἀλλ' ὅταν δοχὴν ποιῇς, κάλει πτωχούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς· [14] καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

Lc. XIV, 5. υιος (THV) pot. q. ονος (S).

188. En dissabte guareix un hidròpic.

Llc. XIV, 1-6 [VI, 9].

Llc. XIV. [1] I s'esdevingué que, en entrar ell un dissabte a menjar a casa d'un dels principals fariseus, aquests s'estaven observant-lo. [2] I heus aquí que al seu davant hi havia un home hidròpic. [3] I Jesús s'adreçà als doctors de la Llei i fariseus, dient: ¿ És licit de guarir en dissabte, o no? [4] I ells callaren. I, havent-lo pres amb la mà, el guarí, i l'acomiadà. [5] I els deia : ¿ A qui de vosaltres caurà un fill o un bou a una cisterna, i no l'en traurà tot seguit en dia de dissabte? [6] I a això, no li pogueren contestar.

[*VI.* [9]...¿Us pregunto si és lícit en dissabte de fer bé o de fer mal, de salvar una vida o de llevar-la?] *cf.* § 52.

189. Paràbola de no cercar el primer lloc en els convits.

Llc. XIV, 7-11 [XVIII, 14 b]; Mt. XXIII, 12 [XVIII, 4].

Llc. XIV. [7] I als convidats posava una paràbola, en veure com s'escollien els primers llocs, dient-los: [8] Quan d'algú siguis cridat a noces, no et posis al primer lloc de taula, no sigui que un més honorable que tu hagi estat cridat d'ell, [9] i el qui a tu i a ell ha cridat vingui a dir-te: Fes lloc a aquest; i llavors, avergonyit, comencis a ocupar el lloc darrer. [10] Ans, quan siguis cridat, vés a posar-te a l'últim lloc de taula, perquè, quan vingui el qui t'ha cridat, et digui: Amic, puja més amunt; llavors n'hauràs honor davant tots els qui seran amb tu a taula. [11] Car tot el qui s'exalça ell mateix, serà humiliat, i el qui s'humilia ell mateix, serà exalçat.

[*XVIII.* [14 b] Car tot el qui s'exalça ell mateix, serà humiliat, i el qui s'humilia ell mateix, serà exalçat.] *cf.* § 213.

Mt. XXIII. [12] I aquell qui s'exalçarà ell mateix, serà humiliat, i aquell qui s'humiliarà ell mateix, serà exalçat.

[*XVIII.* [4] Aquell, doncs, qui s'humiliarà ell mateix com aquest infant, aquest és el major en el regne dels cels.] *cf.* § 130.

190. De la lliberalitat de convidar pobres.

Llc. XIV, 12-14.

Llc. XIV. [12] I deia també al qui l'havia convidat: Quan facis un dinar o un sopar, no hi cridis els teus amics, ni els teus germans, ni els teus parents, ni veins rics, no sigui que ells et tornin el convit, i ja en siguis compensat. [13] Ans quan facis un convit, crida-hi pobres, esguerrats, coixos, cecs; [14] i benaurat seràs perquè no tenen com compensar-te, car et serà compensat en la resurrecció dels justos.

---

188. — Llc. XIV, 1. *s'estaven observant-lo.* παρατερήομαι, sovint *insidiose obseruo.* Vg.: *obseruabant.*
XIV, 3. Vg. amb alguns mss. omet al final: *o no?*
XIV, 4. *havent-lo pres amb la mà.* ἐπιλαμβάνομαι, en veu mitja, única usada en el N. T., *manu apprehendo.*
XIV, 5. *un fill.* Vg. amb diversos mss.: *un ase.*
190. — Llc. XIV, 13. *esguerrats*: ἀναπήρους; amb el mateix sentit Vg.: *debiles,* com en el v. 21 del § seg.

191. Parabola de inuitatis contemptoribus, et de homine uestem nuptialem non habente.

Lc. XIV, 15-24; Mt. XXII, 1-14.

Lc. XIV. [15] Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ Μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. [16] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς, [17] καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις Ἔρχεσθε ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστιν. [18] καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ Ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον. [19] καὶ ἕτερος εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον. [20] καὶ ἕτερος εἶπεν Γυναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. [21] καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. [22] καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος Κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. [23] καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· [24] λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

Mt. XXII. [1] Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων [2] Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. [3] καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. [4] πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. [5] οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· [6] οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. [7] ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. [8] τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· [9] πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. [10] καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφὼν ἀνακειμένων. [11] εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. [12] καὶ λέγει αὐτῷ Ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. [13] τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. [14] πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Seq. § 240.

192. Crux proponitur iis qui uolunt esse Christi discipuli. cf. 123.

Lc. XIV, 25-27 [IX, 23]; [Mc. VIII, 34^{b}]; Mt. X, 37-38 [XVI, 24^{b}].

Lc. XIV. [25] Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς		Mt. X. [37] Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ

Lc. XIV, 17. ερχεσθε (THV) pot. q. ερχεσθαι (S). — εστιν (HV) uel εισιν (TS).
Mt. XXII, 10. ους (H) pot. q. οσους (TSV).

191. Paràbola dels convidats menyspreadors i de l'home que no tenia vestit de noces.

Llc. XIV, 15-24; Mt. XXII, 1-14.

Llc. XIV. [15] I, havent sentit això un dels comensals, li deia: Benaurat aquell qui serà a taula en el regne de Déu! [16] I ell li digué: Feia un home un gran sopar, i va cridar-hi molts, [17] i a l'hora del sopar envià el seu servent a dir als convidats: Veniu, que ja és a punt. [18] I començaren tots plegats a excusar-se. El primer li deia: He comprat un mas, i m'és necessari de sortir a veure'l; et prec, tingues-me per excusat. [19] I un altre deia: He comprat cinc parelles de bous, i me'n vaig a provar-los; et prec, tingues-me per excusat. [20] I un altre deia: He pres muller, i per això no puc venir. [21] I, havent tornat, el servent contà això al seu amo. Llavors, indignat el cap de casa digué al seu servent: Surt de pressa pels carrers i carrerons de la ciutat, i fes entrar ací els pobres i esguerrats i cecs i coixos. [22] I digué el servent: Senyor, s'és fet com ordenàreu, i encara hi ha lloc. [23] I digué l'amo al servent: Surt pels camins i tanques, i força'ls a entrar, a fi que s'ompli la meva casa; [24] car us dic que cap d'aquells homes que havien estat cridats no gustarà el meu sopar.

Mt. XXII. [1] I seguia Jesús parlant-los novament en paràboles, dient: [2] És comparable el regne dels cels a un rei que féu convit de noces pel seu fill. [3] I envià els seus servents a cridar els convidats a les noces, i no volien venir. [4] Tornà a enviar d'altres servents, dient: Digueu als convidats: Heus aquí que he aparellat el meu festí, els meus bous i els animals d'engreix són morts, i tot a punt; veniu a les noces. [5] I ells, no fent-ne cabal, se n'anaren, l'un al seu mas, l'altre al seu negoci; [6] i els altres, agafant els seus servents, els ultratjaren i occiren. [7] I el rei s'indignà, i, enviant els seus exèrcits, exterminà aquells homicides, i calà foc a llur ciutat. [8] Llavors diu als seus servents: La festa prou és aparellada, però els convidats no eren dignes; [9] aneu, doncs, a les creueres dels camins, i tants com en trobeu, crideu-los a les noces. [10] I, havent eixit aquells servents als camins, aplegaren tots els que trobaren, tant dolents com bons, i la sala del festí s'omplí de comensals. [11] I, entrant el rei a veure els comensals, hi veié un home que no duia vestit de noces. [12] I li diu: Amic, ¿com has entrat ací no tenint vestit de noces? I ell no pogué contestar. [13] Llavors el rei digué als servents: Lligat de peus i mans llanceu-lo a la tenebra exterior; allí serà el plor i el cruixir de dents. [14] Car molts són cridats, i pocs elegits. *Seg.* § 240.

192. La Creu és mostrada als qui volen ésser deixebles de Crist. cf. 123.

Llc. XIV, 25-27 [IX, 23]; [Mc. VIII, 34^{b}]; Mt. X, 37-38 [XVI, 24^{b}].

Llc. XIV. [25] I anaven amb ell grans multituds, i girant-se, els digué:		*Mt. X.* [37] Qui ama pare o mare més que a mi no és digne de mi; i qui

191. — Llc. XIV, 15. *serà a taula.* Literalment: *menjarà el pa.* — 17. *veniu, que ja és a punt.* Vg.: *ut uenirent quia iam parata sunt omnia.*
XIV, 18. *tots plegats*: ἀπὸ μιᾶς, *pariter, simul, ex aequo,* o bé *statim.*—21. *carrers.* πλατεῖα, *uia latior,* a vegades sinònim d'ἀγορά, *forum, plaça.*
Mt. XXII, 1. *seguia... parlant*: ἀποκριθεὶς... εἶπεν. En llenguatge bíblic ἀποκριθῆναι s'aplica no sols a qui directament respon a un altre, sinó a qui intervé en un diàleg o es posa a parlar, responent als antecedents de paraula o de fet.
XXII, 7. *I el rei s'indignà.* Vg. amb diversos mss.: *I el rei, havent-ho vist, s'indignà.*
XXII, 9. *creueres dels camins.* διεξοδος és ací molt probablement *biuium, triuium;* d'altres entenen l'entrada (terme) de les vies que menen a ciutat. Vg.: *exitus uiarum.*
XXII, 10. *la sala del festí.* νυμφών significa ací el lloc on es celebrava el festí de noces. Vg.: *nuptiae.* — En tota aquesta perícope hi ha entre grec i Vg. lleus diferències sintàctiques, que no varien el sentit.

αὐτούς 26 Εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.			ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·	
27 ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.	[Lc. IX. 23 Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. cf. § 123.]	[Mc. VIII. 34 b Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. cf. § 123.]	38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. 39 § 209.	[Mt. XVI. 24 b Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. cf. § 123.]

193. Parabolae de turri et de bello.

Lc. XIV, 28-33.

Lc. XIV. 28 Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; 29 ἵνα μή ποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν 30 λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. 31 ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἑτέρῳ βασιλεῖ συνβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; 32 εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. 33 οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.

193bis. Lc. XIV, 34-35 = § 134.

* Lc. XIV. 34 Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

194. Cachinnus Pharisaeorum contra Iesum peccatores adloquentem.

Lc. XV, 1-2 [V, 29-30].

Lc. XV. 1 Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. 2 καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς	[Lc. V. 29 Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι·

Lc. XIV, 26. ψυχην εαυτου (H) uel ε. ψ. (TSV). — ειναι μου μαθητης (TH) uel μου μ. ε. (V) pot. q. μου ε. μ. (S).

26 Si algú ve a mi, i no odia el seu pare i la mare i la muller i els fills i els germans i les germanes i, fins i tot, la seva vida, no pot ésser deixeble meu.			ama fill o filla més que a mi no és digne de mi;	
27 Aquell qui no porta la seva creu i ve darrera de mi no pot ésser deixeble meu.	[*Llc. IX.* 23 Si algú vol venir darrera meu, negui's a si mateix, i prengui la seva creu cada dia, i em segueixi.] *cf.* § 123.	[*Mc. VIII.* 34 b Si algú vol venir darrera meu, renunciï a si mateix, i prengui la seva creu, i em segueixi.] *cf.* § 123.	38 i qui no pren la seva creu i segueix darrera meu no és digne de mi. 39 § 209.	[*Mt. XVI.* 24 b Si algú vol venir darrera meu, renunciï a si mateix, i prengui la seva creu, i em segueixi.] *cf.* § 123.

193. Paràboles de la torre i de la guerra.

Llc. XIV, 28-33.

Llc. XIV. 28 Car ¿qui de vosaltres, volent edificar una torre, no s'asseu primer per calcular-ne les despeses, si té per acabar-la? 29 No sigui que, havent posat el fonament i no podent acabar-la, tots els qui ho vegin comencin a burlar-se d'ell, 30 dient: Aquest home començà d'edificar i no ha pogut acabar. 31 Ni ¿quin rei, anant a tenir batalla amb un altre rei, no s'asseu primer a deliberar si pot eixir amb deu mil a l'encontre de qui amb vint mil el ve a escometre? 32 I si no, mentre ell encara és lluny, tramet ambaixada a demanar per fer la pau. 33 Així, doncs, tot aquell de vosaltres que no renuncia a tots els seus béns no pot ésser deixeble meu.

193bis. Llc. XIV, 34-35 = § 134.

* *Llc. XIV.* 34 Bona és, doncs, la sal; però, si àdhuc la sal s'enfadeix, ¿amb què serà amanida? 35 Ni per a la terra ni per al femer no serveix; la llencen fora. Qui tingui orelles per a sentir, que hi senti.

194. Murmuracions dels Fariseus contra Jesús que parla als pecadors.

Llc. XV, 1-2 [V, 29-30].

Llc. XV. 1 I s'atansaven a ell tots els publicans i els pecadors, a escoltar-lo. 2 I murmuraven els fari-	[*Llc. V.* 29 I Leví li féu un gran convit a casa seva, i hi havia gran nombre de publicans i d'altres que

193. — Llc. XIV, 28. *les despeses.* Vg.: *les despeses que són necessàries.* — 28-30. Aquests tres versicles en Vg. Cl. van sota un sol interrogant.
194. — Llc. XV, 1. *I s'atansaven a ell tots...* Vg. amb pocs mss. omet *tots.*

λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

30 καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; cf. § 49.]

195. Parabola de oue perdita.

Lc. XV, 3-7; Mt. XVIII, 12-14.

Lc. XV. 3 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων 4 Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό; 5 καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, 6 καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συνκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς Συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. 7 λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.

Mt. XVIII. 12 Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13 καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. 14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων. cf. § 132. — 15-22 § 135.

196. Parabola de drachma amissa.

Lc. XV, 8-10.

Lc. XV. 8 Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ εὕρῃ; 9 καὶ εὑροῦσα συνκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα Συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. 10 οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

197. Parabola de filio prodigo.

Lc. XV, 11-32.

Lc. XV. 11 Εἶπεν δέ Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. 12 καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας· καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. 13 καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως· 14 δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. 15 καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· 16 καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ· 17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι· 18 ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, 19 οὐκέτι εἰμὶ

Lc. XV, 4. om. ου a. ευρη (TH) uel add. (SV). — 12. και a. διειλεν (T) pot. q. ο δε (HSV). — 13. απαντα (TSV) pot. q. παντα (H). — 16. γεμισαι τ. κ. α. (TSV) non autem χορτασθηναι (H).
Mt. XVIII, 14. υμων (TSV) pot. q. μου (H).

seus i els escribes entre ells, dient: Aquest acull pecadors i menja amb ells.

eren a taula amb ells. 30 I els fariseus i llurs escribes murmuraven, dient als seus deixebles: ¿Per què mengeu i beveu amb els publicans i pecadors?] *cf.* § 49.

195. Paràbola de l'ovella esgarriada.

Llc. XV, 3-7; Mt. XVIII, 12-14.

Llc. XV. 3 I els posà aquesta paràbola, dient: 4 ¿Quin home d'entre vosaltres, tenint cent ovelles, i havent-ne perdut una, no deixa les noranta nou en el desert i va en cerca de la que s'ha perdut fins que la troba? 5 I, havent-la trobada, se la posa damunt les espatlles, joiós, 6 i, arribant a casa, convoca els amics i veïns, dient-los: Alegreu-vos amb mi, car he trobat la meva ovella, que s'havia perdut. 7 Us dic que així hi haurà goig en el cel per un sol pecador que es penedeix, més que per noranta nou justos que no han menester penediment.

Mt. XVIII. 12 ¿Què us sembla? Si un home té cent ovelles, i se n'hi ha esgarriat una, ¿no deixarà les noranta nou per la muntanya, i anirà a cercar la que s'és esgarriada? 13 I si s'escau de trobar-la, en veritat us dic, més goig té d'ella que no pas de les noranta nou que no s'eren esgarriades. 14 Així, no es voler del vostre Pare, qui és en els cels, que un sol d'aquests petits es perdi. *cf.* § 132.—15-22 § 135.

196. Paràbola de la dracma perduda.

Llc. XV, 8-10.

Llc. XV. 8 ¿O quina dona tenint deu dracmes, si perd una dracma, no encén el llum i escombra la casa, i cerca diligentment fins que la troba? 9 I, havent-la trobada, convoca les amigues i les veïnes, dient: Alegreu-vos amb mi, car he trobat la dracma que havia perdut. 10 Així, us dic, hi ha goig davant els àngels de Déu per un pecador que es penedeix.

197. Paràbola del fill pròdig.

Llc. XV, 11-32.

Llc. XV. 11 I deia: Un home tenia dos fills. 12 I digué el més jove d'ells al pare: Pare, doneu-me la part que em toca del patrimoni; i els repartí els béns. 13 I, passats no gaires dies, el fill més jove, aplegant-ho tot, se n'anà lluny a païs estranger, i allí malversà el seu patrimoni, vivint disbauxadament. 14 I quan s'ho havia gastat tot, hi hagué forta fam per aquell païs, i ell començà de freturejar. 15 I anà a acollir-se a un dels habitants d'aquell païs, el qual l'envià a les seves terres a pasturar porcs; 16 i desitjava omplir el seu ventre de les garrofes que menjaven els porcs, i ningú no li'n donava; 17 i, havent entrat en si, digué: Quants jornalers del meu pare tenen pa de sobres, i jo aquí em moro de fam! 18 M'alço, i me'n vaig al meu pare, i li diré: Pare, he pecat contra el cel i envers vós, 19 ja no só digne d'ésser anomenat fill vostre;

195. — Llc. XV, 5-6. Vg. porta un segon interrogant a la fi del v. 6; igualment a la fi del v. 9.
196. — Llc. XV, 10. *hi ha*: γίνεται. Vg. amb alguns mss.: *hi haurà*, ἔσται, com dalt al v. 7.
XV, 8. *dracma*. Moneda grega d'argent; en temps de Jesucrist la dracma àtica valia uns 97'5 cèntims. cf. § 129, nota.
197. — Llc. XV, 13. *disbauxadament*: ἀσώτως; Vg.: *luxuriose*. ἀσωτία, *effusa in uoluptates ac libidines prodigalitas;* ἄσωτος, pròpiament *cui spes nulla salutis est*.
XV, 16. *garrofes*: κεράτια, fruit de la *Ceratonia siliqua L.* Vg.: *de siliquis*.
XV, 17. *del meu pare*. Vg. Cl.: *a casa del meu pare*.

ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. 20 Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 21 εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. 22 εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, 23 καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, 24 ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. 25 ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, 26 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα· 27 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. 28 ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· 30 ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. 31 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· 32 εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη.

198. Parabola de uillico iniquitatis.

Lc. XVI, 1-12.

Lc. XVI. 1 Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 2 καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δύνῃ ἔτι οἰκονομεῖν. 3 εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος Τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι· 4 ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. 5 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; 6 ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. 7 ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν κόρους σίτου· λέγει αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. 8 καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. 9 Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. 10 ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. 11 εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; 12 καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν;

199. Nemo duobus dominis inseruit.

Lc. XVI, 13; Mt. VI, 24.

Lc. XVI. 13 Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Mt. VI. 24 Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Lc. XV, 20. εαυτου p. πατερα (HV) pot. q. αυτου (TS). — 21. om. ποιησον με ως ενα των μισθιων σου (TSV) non autem add. (H). — 29. αυτου p. πατρι (H) pot. q. om. (TSV). – XVI, 7. om. και a. λεγει (TH) pot. q. add. (SV). — 12. υμετερον (TSV) non autem ημετερον (H).

feu-me com un dels vostres jornalers. 20 I, alçant-se, vingué al seu pare. I, essent encara ell un tros lluny, el veié el seu pare i s'enterní, i corrent se li tirà al coll, i el besava. 21 I li digué el fill: Pare, he pecat contra el cel i envers vós, ja no só digne d'ésser anomenat fill vostre. 22 I digué el pare als seus servents: De pressa, traieu la roba millor i vestiu-l'en, i poseu-li anell a la mà i calçat als peus, 23 i porteu el vedell gras, mateu-lo, i fem un àpat de festa, 24 puix aquest fill meu era mort i ha reviscut, era perdut i s'és trobat. I començaren la festa. 25 I el seu fill gran era al camp; i, en tornar, quan fou prop de la casa, sentí músiques i danses, 26 i, cridant un dels mossos, li preguntà què era allò; 27 i ell li digué: El teu germà ha vingut, i el teu pare ha mort el vedell gras, per haver-lo recobrat sa i bo. 28 I en fou indignat, i no volia entrar. I el seu pare sortí a aplacar-lo. 29 Però ell, responent, digué al seu pare: Vegeu, tant d'anys que us serveixo i no he traspassat mai vostre manament, i mai no m'heu donat un cabrit per fer una festa amb els meus amics; 30 i, quan aquest fill vostre que ha devorat els seus béns amb meretrius ha vingut, per a ell heu mort el vedell gras. 31 I ell li deia: Fill, tu sempre ets amb mi, i totes les meves coses teves són; 32 però bé calia fer festa i alegrar-se, puix aquest germà teu era mort i ha reviscut, era perdut i s'és trobat.

198. Paràbola del majordom inic.

Llc. XVI, 1-12.

Llc. XVI. 1 I deia també als deixebles: Era un home ric que tenia un majordom, i aquest li fou acusat com a malversador dels seus béns. 2 I, havent-lo cridat, li digué: ¿Què és això que sento a dir de tu? Dóna'm comptes de la teva administració, puix ja no pots administrar més. 3 I digué el majordom dintre seu: ¿Què faré, puix que el meu amo em lleva l'administració? Cavar, no puc; de captar, me'n dono vergonya; 4 ja sé el que faré, perquè, quan hagi estat tret de l'administració, em rebin en llurs cases. 5 I, havent cridat un per un els deutors del seu amo, deia al primer: ¿Quant deus al meu amo? 6 I ell digué: Cent mesures d'oli. I ell li deia: Pren el teu albarà, i seu, de pressa, escriu cinquanta. 7 Després deia a un altre: I tu, ¿quant deus? I ell digué: Cent mesures de blat. Li diu: Pren el teu albarà, i escriu vuitanta. 8 I l'amo lloà el majordom pèrfid d'haver obrat previsorament; car els fills d'aquest segle són amb els de llur mena més cautes que els fills de la llum. 9 I jo us dic: Guanyeu-vos amics amb el diner de la iniquitat, perquè quan fallirà, us rebin en els eternals estatges. 10 El fidel en el més poc és també fidel en el molt, i l'injust en el més poc és també injust en el molt. 11 Si, doncs, en el diner injust no fóreu fidels, el bé veritable, ¿qui us el fiarà? 12 I si en allò que és d'altri no fóreu fidels, allò que és vostre, ¿qui us ho donarà?

199. Ningú no serveix dos senyors.

Llc. XVI, 13; Mt. VI, 24.

Llc. XVI. 13 Cap servent no pot servir dos senyors; perquè o bé odiarà l'un i estimarà l'altre, o bé serà tot de l'un i menyspreara l'altre. No podeu servir Déu i el diner.

Mt. VI. 24 Ningú no pot servir dos senyors; perquè o bé odiarà l'un i estimarà l'altre, o bé serà tot de l'un i menyspreara l'altre; no podeu servir Déu i el diner.

---

197. — Llc. XV, 20. *el besava.* καταφιλεω, *multum et impense osculor,* amb prefixe de sentit iteratiu.

XV, 24. 32. *ha reviscut.* En l'últim d'aquests versicles ἔζησεν, sense prefixe, però en forma incoativa equivalent a ἀνεζησεν (com en v. 24) que es troba en mss. del grup antioquè. Vg.: *reuixit.*

XV, 28. *sortí a aplacar-lo.* παρακαλεω en sentit complexe de pregar i consolar: *benigne alloquor, orando placare studeo.* D'altres verteixen simplement: *l'en pregava.* Vg. amb circumloqui: *coepit rogare illum.*

198. — Llc. XVI, 6. *cent mesures d'oli.* Pròpiament *baths;* Vg.: *cados.* *Bath,* mesura hebrea de líquids = 72 sextaris romans, uns 39'3 litres.

XVI, 7. *cent mesures de blat.* Pròpiament *kors;* Vg.: *coros.* *Kor,* mesura hebrea d'àrids = 10 baths = 393 litres.

XVI, 8. *amb els de llur mena:* εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν. Vg.: *in generatione sua.* γενεά amb significat d'*hominum genus studiis, moribus uel alia communi nota similium.* — 9. *quan fallirà,* referit al temps de la mort, amb el mateix sentit de Vg. amb alguns mss.: *cum defeceritis.* — 10. *en el molt:* ἐν πολλῷ. Vg.: *in maiori.*

XVI, 13. *serà tot de l'un.* ἀντεχομαι: *firmiter adhaereo.* Vg.: *adhaerebit* (Llc.), *sustinebit* (Mt.).

200. Contra animum elatum Pharisaeorum.

Lc. XVI, 14-15.

Lc. XVI. 14 Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

200 bis. Lc. XVI, 16 = § 79.

* Lc. XVI. 16 Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

201. Apex de lege non cadet.

Lc. XVI, 17; Mt. V, 18-19.

Lc. XVI. 17 Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

Mt. V. 18 Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. 19 ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 § 58.

201 bis. Lc. XVI, 18 = § 61.

* Lc. XVI. 18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

202. Parabola de Lazaro et diuite.

Lc. XVI, 19-31.

Lc. XVI. 19 Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. 20 πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος 21 καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. 22 ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι

200. Contra l'urc dels Fariseus.

Llc. XVI, 14-15.

Llc. XVI. 14 I sentien totes aquestes coses els fariseus, que eren amants del diner, i es mofaven d'ell. 15 I els digué: Vosaltres sou els qui us feu passar per justos davant dels homes, però Déu coneix els vostres cors; car allò que és excels entre els homes és abominació davant de Déu.

200 bis. Llc. XVI, 16 = § 79.

**Llc. XVI.* 16 La Llei i els Profetes fins a Joan; de llavors ençà el regne de Déu és evangelitzat, i amb violència hom hi entra.

201. Ni una titlla de la Llei no caurà.

Llc. XVI, 17; Mt. V, 18-19.

Llc. XVI. 17 I és més fàcil de passar el cel i la terra, que de caure una sola titlla de la Llei.

Mt. V. 18 Car, en veritat us dic, mentre no passin el cel i la terra, ni un iod ni una titlla de la Llei no passarà fins que tot s'hagi complert. 19 Aquell, doncs, qui haurà trencat un d'aquests manaments mínims i així haurà ensenyat els homes, mínim serà anomenat en el regne dels cels; i el qui haurà practicat i ensenyat, aquest serà anomenat gran en el regne dels cels. 20 § 58.

201 bis. Llc. XVI, 18 = § 61.

**Llc. XVI.* 18 Tot el qui repudia la seva muller i es casa amb una altra fa adulteri, i el qui es casa amb una repudiada del marit fa adulteri.

202. Paràbola de Llàtzer i el ric

Llc. XVI, 19-31.

Llc. XVI. 19 Hi havia un home que era ric i anava vestit de porpra i de lli finíssim, i feia cada dia esplèndida festa. 20 I un captaire, de nom Llàtzer, jeia al seu portal, cobert de nafres, 21 i desitjant saciar-se del que queia de la taula del ric; i fins els gossos venien a llepar-li les nafres. 22 I s'esdevingué de morir

---

201. — Llc. XVI, 17; Mt. V, 18. *titlla*: κεραία, pròpiament antena dels insectes, i per semblança els petits signes gràfics diacrítics. Els rabins consideraven cosa greu de negligir aquests signes en la transcripció dels textos sagrats. Metafòricament, una mínima part de l'Escriptura.

Mt. V, 18. *iod.* Mínima lletra de l'alefat hebreu, sovint muda, i amb facilitat negligida dels copistes.

202. — Llc. XVI, 21. *de la taula del ric.* Vg. Cl. afegeix: *i ningú no li'n donava.*

αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. [23]καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. [24]καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. [25]εἶπεν δὲ Ἀβραάμ Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. [26]καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. [27]εἶπεν δέ Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, [28]ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. [29]λέγει δὲ Ἀβραάμ Ἔχουσι Μωυσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. [30]ὁ δὲ εἶπεν Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοήσουσιν. [31]εἶπεν δὲ αὐτῷ Εἰ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

202[bis.] Lc. XVII, 1-3[a] = § 132.

* Lc. XVII. [1]Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται· [2]λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. [3a]προσέχετε ἑαυτοῖς.

202[ter.] Lc. XVII, 3[b]-4 = § 135.

* Lc. XVII. [3b]Ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ· [4]καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

202[quater.] Lc. XVII, 5-6 = § 127.

* Lc. XVII. [5]Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. [6]εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

203. Monitum de humilitate.

Lc. XVII, 7-10.

Lc. XVII. [7]Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, [8]ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ Ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; [9]μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; [10]οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

Lc. XVI, 26. om. οι a. εκειθεν (H) pot. q. add. (TSV). — 27. ουν σε (TSV) pot. q. σε ουν (H). — 29. om. αυτω a. Αβρααμ (H) uel add. (TSV). — XVII, 1. πλην ουαι (H) pot. q. ουαι δε (TSV). — 6. ταυτη (THV) pot. q. om. (S).

el captaire, i ésser portat pels àngels al si d'Abraam; i morí també el ric, i fou sepultat. [23]I a l'infern, d'en mig dels turments, alçant els ulls, veu de lluny Abraam, i Llàtzer en el seu si. [24]I ell, clamant, deia: Pare Abraam, compadiu-vos de mi, i envieu-me Llàtzer, perquè mulli en aigua la punta del seu dit, i refresqui la meva llengua, car só turmentat dins aquesta flama. [25]I deia Abraam: Fill, recorda't que en la teva vida reberes la teva benestança, i en canvi Llàtzer la misèria; i ara ell és ací consolat, i tu, pateixes. [26]I en tots aquests ⟨llocs⟩, entre nosaltres i vosaltres ha estat establert un gran abisme, talment que els qui volguessin d'ací traspassar cap a vosaltres no puguin, ni d'aquí travessar cap a nosaltres. [27]I deia: Doncs, us demano, pare, que l'envieu a casa del meu pare, [28]car tinc cinc germans, a advertir-los per tal que no vinguin també ells en aquest lloc del turment. [29]I diu Abraam: Tenen Moisès i els Profetes; que els escoltin. [30]I ell deia: No, pare Abraam, és que si dels morts un va a ells, faran penitència. [31]I li digué: Si a Moisès i als Profetes no escolten, ni que ressusciti algun d'entre els morts no es convenceran.

202[bis.] Llc. XVII, 1-3[a] = § 132.

* *Llc. XVII.* [1]I deia als seus deixebles: No pot ésser de no venir els escàndols; però, ai d'aquell per qui vénen! [2]més li val si li posen una roda de molí entorn del coll, i és tirat a mar, que no pas d'escandalitzar un d'aquests petits. [3a]Vetlleu per vosaltres mateixos.

202[ter.] Llc. XVII, 3[b]-4 = § 135.

Llc. XVII. [3b]Si fa mancament el teu germà, repta'l, i si es penedís, perdona'l; [4]i si set vegades fes mancament contra tu, i set vegades al dia tornés a tu, dient: Me'n penedeixo; el perdonaràs.

202[quater.] Llc. XVII, 5-6 = § 127.

* *Llc. XVII.* [5]I deien els apòstols al Senyor: Augmenteu-nos la fe. [6]I digué el Senyor: Si teníeu fe com un gra de mostassa, dirieu a aquest morer: Desarrela't, i planta't en la mar; i us obeiria.

203. Exhortació a la humilitat.

Llc. XVII, 7-10.

Llc. XVII. [7]¿I qui, de vosaltres, tenint un servent a llaurar o a pasturar, li dirà quan torni del camp: Vina tot seguit a posar-te a taula? [8]¿No li dirà més aviat: Prepara'm el sopar, i cenyeix-te, serveix-me mentre jo menjo i bec, i després menjaràs i beuràs tu? [9]¿Per ventura està agraït al servent, perquè ha fet el que li ha estat manat? [10]Així també vosaltres, quan haureu fet totes les coses que us han estat manades, digueu: Som servents inútils, hem fet el que havíem de fer.

---

202. — Llc. XVI, 22-23. *i fou sepultat.* [23]*I a l'infern, d'en mig dels turments...* Vg.: *i fou sepultat a l'infern.* [23]*I d'en mig dels turments.*

XVI, 25. *en la teva vida... la teva benestança*: τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου; ... *la misèria*: τὰ κακά. Vg.: *bona in uita tua... mala.*

XVI, 26. *I en tots aquests ⟨llocs⟩*: ἐν πᾶσι τούτοις, Vg : *in his omnibus;* és a dir, en tot el lloc de l'estatge dels morts (grec: *Hades;* hebreu: *schᵉol;* llatí: *orcus, infernum*), més vast que *geenna,* regió dels damnats. D'altres verteixen: *Demés d'això.* — *abisme*: χάσμα, *hiatus, uorago.* Vg.: *chaos.* — *cap a nosaltres.* Vg.: *huc.*

XVI, 31. *es convenceran*: πεισθήσονται. Vg. amb el mateix sentit: *credent.*

203. — Llc. XVII, 9. A la fi del versicle Vg. amb AD i altres mss.: *No, penso.*

204. Iter ad Hierosolymam per Samariam et Galilaeam.

Lc. XVII, 11.

Lc. XVII. 11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας.

205. Decem leprosos mundat.

Lc. XVII, 12-19.

Lc. XVII. 12 Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 14 καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; 18 οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

206. De regno Dei et aduentu filii hominis.

Lc. XVII, 20-21; [Mc. XIII, 21-23].

Lc. XVII. 20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, 21 οὐδὲ ἐροῦσιν Ἰδοὺ ὧδε ἤ Ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

[Mc. XIII. 21 Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδε ὧδε ὁ χριστός Ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. 22 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατὸν τοὺς ἐκλεκτούς· 23 ὑμεῖς δὲ βλέπετε, προείρηκα ὑμῖν πάντα. cf. § 246.]

207. Ad discipulos: *a)* de inopinato aduentu Christi.

Lc. XVII, 22-25; Mt. XXIV, 26-27.

Lc. XVII. 22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὄψεσθε, 23 καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐκεῖ ἤ Ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. 25 πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

Mt. XXIV. 26 Ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 28 § 211.

Lc. XVII, 11. αυτον (S) pot. q. om. (TH). — 12. απηντησαν (HV) pot. q. υπηντησαν (TS). — αυτω (TV) non autem om. (HS). — εστησαν (TSV) pot. q. ανεστησαν (H). — 24. εν τη ημερα αυτου (TSV) pot. q. om. (H).

204. Viatge a Jerusalem per Samaria i Galilea.

Llc. XVII, 11.

Llc. XVII. 11 I s'esdevingué que, en anar ell a Jerusalem, passava per entre la Samaria i la Galilea.

205. Guarició de deu leprosos.

Llc. XVII, 12-19.

Llc. XVII. 12 I, com entrés en un vilatge, vingueren al seu encontre deu homes leprosos, que es pararen un tros lluny, 13 i alçaren la veu, dient: Jesús mestre, apiadeu-vos de nosaltres. 14 I, veient-los, els digué: Aneu a presentar-vos als sacerdots. I succeí que, en anar-se'n, quedaren nets. 15 I un d'ells, veient que havia estat guarit, tornà, glorificant Déu amb forta veu, 16 i caigué de faç als peus d'ell, donant-li gràcies; i aquest era samarità. 17 I, responent, Jesús digué: ¿No han estat netejats tots deu? ¿I els nou, on són? 18 ¿No se n'és trobat cap que tornés a donar glòria a Déu, sinó aquest estranger? 19 I li digué: Aixeca't, vés; la teva fe t'ha salvat.

206. Del regne de Déu i de l'adveniment del Fill de l'home.

Llc. XVII, 20-21; [Mc. XIII, 21-23].

Llc. XVII. 20 I preguntat pels fariseus: ¿Quan ve el regne de Déu? els respongué i digué: No ve pas el regne de Déu de manera que es pugui observar, 21 ni diran: Mireu-lo ací; o: Allí; car, heus aquí, el regne de Déu és dintre de vosaltres.

[*Mc. XIII.* 21 I llavors, si algú us digués: Mireu el Crist ací: Mireu-lo allí; no ho creieu. 22 Car sorgiran falsos crists i falsos profetes, i daran senyals i prodigis fins a seduir, si fos possible, els elegits; 23 i vosaltres preneu esment, tot us ho he predit.] *cf.* § 246.

207. Als deixebles: *a)* Del sobtat adveniment de Crist.

Llc. XVII, 22-25; Mt. XXIV, 26-27.

Llc. XVII. 22 I deia als deixebles: Dies vindran, que desitjareu veure un sol dia del Fill de l'home, i no el veureu, 23 i us diran: Mireu-lo allí; o: Mireu-lo ací; no us en hi aneu, ni seguiu. 24 Car com el llampec que fulgurejant d'un cap del cel resplendeix fins a l'altre cap, així serà el Fill de l'home en el seu dia. 25 Però primer ha de passar molts patiments i ésser rebutjat d'aquesta generació.

Mt. XXIV. 26 Si, doncs, us diguessin: Mireu, és al desert; no sortiu: Mireu, és a les cambres; no ho creieu; 27 car com el llampec ix d'orient i es veu fins a occident, així serà l'adveniment del Fill de l'home. 28 § 211.

---

205. — Llc. XVII, 15. *havia estat guarit.* Vg. amb alguns mss.: *havia quedat net.*
206. — Llc. XVII, 20. *de manera que es pugui observar*: μετὰ παρατηρήσεος. Vg.: *cum obseruatione.* D'altres interpreten: *no vindrà amb pompa i esclat* (com molts esperen).
Mc. XIII, 22. *els elegits.* Vg. amb diversos mss. i vss.: *àdhuc els elegits.*
XIII, 23. *tot.* Vg. amb molts mss.: *heus aquí que tot...*

208. — *b)* de falsa securitate ante hunc aduentum.

Lc. XVII, 26-30; Mt. XXIV, 37-39.

Lc. XVII. 26 καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 27 ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν πάντας. 28 ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν· 29 ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν πάντας· 30 κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.

Mt. XXIV. 37 ὥσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40-41 § 210.

209. — *c)* ab exterioribus diuellendum.

Lc. XVII, *31. 32-33 [IX, 24]; [Mc. XIII, 15-16. VIII, 35]; Mt. X, 39 [XXIV, 17-18. XVI, 25]; [Io. XII, 25].

Lc. XVII. *31 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. cf. XXI, 21 § 246.
32 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.
33 ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσει ζωογονήσει αὐτήν.

[Mc. XIII. 15 ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι ἆραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 16 καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. cf. § 246.]

[Mt. XXIV. 17 ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ 18 τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. cf. § 246.]

[Lc. IX. 24 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. cf. § 123.]

[VIII. 35 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν. cf. § 123.]

Mt. X. 39 ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. 40 § 152.

[XVI. 25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. cf. § 123.]

[Io. XII. 25 ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. cf. §§ 123 et 230.]

Lc. XVII, 33. και ος εαν (TSV) pot. q. ος δ' αν (H).
Mc. VIII, 35. ψυχην αυτου 1°. loco (TSV) pot. q. εαυτου ψυχην (H). — XIII, 15. δε (TSV) pot. q. om. (H).
Mt. XXIV, 38. om. εκειναις p. ημεραις (TSV) pot. q. add. (H).—γαμιζοντες (TH) uel εκγαμιζοντες (SV).—39. om. και a. η παρουσια (H) pot. q. add. (TSV).

208. — *b)* De la falsa seguretat abans d'aquest adveniment.

Llc. XVII, 26-30; Mt. XXIV, 37-39.

Llc. XVII. 26 I tal com succeí en els dies de Noè, així serà també en els dies del Fill de l'home: 27 menjaven, bevien, es mullerayen, es maridaven, fins al dia que Noè entrà en l'arca, i vingué el diluvi, i els exterminà tots. 28 Igualment, tal com succeí en els dies de Lot: menjaven, bevien, compraven, venien, plantaven, edificaven; 29 i el dia que sortí Lot de Sodoma, plogué foc i sofre del cel, i els exterminà tots; 30 així mateix serà en el dia que el Fill de l'home es revelarà.

Mt. XXIV. 37 Car com els dies de Noè, així serà l'adveniment del Fill de l'home. 38 Perquè així com en els dies anteriors al diluvi anaven menjant i bevent, mullerant-se i maridant-se, fins al dia que entrà Noè en l'arca, 39 i no se n'adonaren, fins que vingué el diluvi i se'ls emportà tots, així serà l'adveniment del Fill de l'home. 40-41 § 210.

209. — *c)* Abandó de les coses exteriors.

Llc. XVII, *31. 32-33 [IX, 24]; [Mc. XIII, 15-16. VIII, 35]; Mt. X, 39 [XXIV, 17-18. XVI, 25]; [Jo. XII, 25].

Llc. XVII. *31 En aquell dia, qui serà al terrat, i el seu aixovar en la casa, no baixi a endur-se'l, i qui al camp, igualment no torni enrera. *cf. XXI,* 21, § 246.
32 Recordeu-vos de la muller de Lot.
33 El qui cerqui de salvaguardar la seva vida, la perdrà, i el qui la perdi, la servarà.

[*Mc. XIII.* 15 i el qui sigui al terrat no baixi ni entri a endur-se res de casa seva, 16 i el qui sigui al camp no torni enrera a endur-se el seu mantell.] *cf.* § 246.

[*Mt. XXIV.* 17 i el qui sigui al terrat no baixi a endur-se el de casa seva, 18 i el qui sigui al camp no torni enrera a endur-se el seu mantell.] *cf.* § 246.

[*IX.* 24 Car el qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà; i el qui perdi la seva vida per causa de mi, aquest la salvarà.] *cf.* § 123.

[*VIII.* 35 Car el qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà; i el qui perdi la seva vida per causa de mi i de l'evangeli, la salvarà.] *cf.* § 123.

Mt. X. 39 Qui trobi la seva vida, la perdrà, i qui hagi perdut la seva vida per causa de mi, la trobarà. 40 § 152.

[*XVI.* 25 Car el qui vulgui salvar la seva vida la perdrà; i el qui perdi la seva vida per causa de mi, la trobarà.] *cf.* § 123.

[*Jo. XII.* 25 Qui estima la seva vida la perd, i qui odia la seva vida en aquest món, a per vida eterna la servarà.] *cf.* §§ 123 i 230.

---

208. — Mt. XXIV, 37. *com els dies de Noè.* V.: *com en els dies de Noè.*
209. — Llc. XVII, 31. *en aquell dia.* Vg.: *en aquella hora.*
XVII, 31; Mc. XIII, 15. *terrat*: δῶμα; Vg.: *tectum,* no pas teulada, sinó sostre pla, que cobria les cases, i on solien estar-se sovint els hebreus. cf. § 48, nota.
XVIII, 33 i paral·lels. *salvar... perdre la vida.* cf. § 123. nota.
Mc. XIII, 15. *no baixi.* Vg. amb alguns mss. *no baixi a la casa.*
XIII, 16; Mt. XXIV, 18. *el mantell*: ἱμάτιον. Vg. en Mc.: *uestimentum;* en Mt.: *tunicam.*
Mt. XXIV, 17. *el de casa seva.* Vg. amb diversos mss.: *res de casa seva,* com en Mc. XIII, 15.
Jo. XII, 25. *la perd.* Vg. amb alguns mss.: *la perdrà.* — *la servarà.* Vg.: *la serva.*

210. — *d)* de ultimo iudicio.

Lc. XVII, 34-35; Mt. XXIV, 40-41.

Lc. XVII. [34] λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὁ εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· [35] ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραλημφθήσεται ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται.

Mt. XXIV. [40] τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται· [41] δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. 42 § 250; 43-44 § 178.

211. — *e)* ubi corpus ibi aquilae.

Lc. XVII, 37; Mt. XXIV, 28.

Lc. XVII. [37] Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ Ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

Mt. XXIV. [28] ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί. 29-31 § 247.

212. Parabola de iudice iniquo.

Lc. XVIII, 1-8.

Lc. XVIII. [1] Ἔλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐνκακεῖν, [2] λέγων Κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος. [3] χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. [4] καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον, μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, [5] διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. [6] Εἶπεν δὲ ὁ κύριος Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· [7] ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; [8] λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

213. Parabola de pharisaeo et publicano.

Lc. XVIII, 9-14 [XIV, 11].

Lc. XVIII. [9] Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην. [10] Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. [11] ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν προσηύχετο Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· [12] νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι. [13] ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων Ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. [14] λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκεῖνον· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. [XIV. [11] ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 189.]

Lc. XVIII, 4. μετα δε ταυτα (TSV) pot. q. μετα ταυτα δε (H).—10. om. ο a. εις (H) pot. q. add. (TSV).—13. αυτου (TSV) pot. q. εαυτου (H).
Mt. XXIV, 40. εσονται δυο (TH) pot. q. δυο εσονται (SV).

210. — *d)* Del judici final.

Llc. XVII, 34-35; Mt. XXIV, 40-41.

Llc. XVII. [34] Us dic: En aquella nit n'hi haurà dos en un sol llit, l'un serà endut i l'altre serà deixat; [35] n'hi haurà dues molent juntes, l'una serà enduta i l'altra serà deixada.

Mt. XXIV. [40] Llavors n'hi haurà dos al camp, un és endut i un és deixat; [41] dues molent a la mola, una és enduta i una és deixada. 42 § 250; 43-44 § 178.

211. — *e)* On el cos, allí els voltors.

Llc. XVII, 37; Mt. XXIV, 28.

Llc. XVII. [37] I, responent, li diuen: On, Senyor? I ell els digué: On hi hagi el cos, allí s'aplegaran també els voltors.

Mt. XXIV. [28] Onsevulla que sigui el cadàver, allí s'aplegaran els voltors. 29-31 § 247.

212. Paràbola del jutge inic.

Llc. XVIII, 1-8.

Llc. XVIII. [1] I els deia una paràbola, de com els era menester orar sempre i no defallir, [2] dient: Hi havia en una ciutat un jutge, qui ni a Déu temia ni home respectava. [3] I en aquella ciutat hi havia també una vidua, i venia a ell, dient: Defenseu-me del meu contrari. [4] I per un temps no volia; però després es deia dintre seu: Per bé que a Déu no temo ni home no respecto, [5] si més no, per la molèstia que em dóna aquesta vidua la defensaré, no sigui que mai no pari de venir-me a amoïnar. [6] I digué el Senyor: Escolteu què diu el jutge de la iniquitat! [7] I Déu ¿no farà la defensa dels seus elegits, que dia i nit clamen a ell, i tindrà tardança envers ells? [8] Us dic que en farà la defensa promptament. Ara, el Fill de l'home, quan vindrà, ¿ja trobarà la fe damunt la terra?

213. Paràbola del fariseu i el publicà.

Llc. XVIII, 9-14 [XIV, 11].

Llc. XVIII. [9] I deia també a uns, que confiaven en si mateixos d'ésser justos i menyspreaven els altres, aquesta paràbola. [10] Dos homes pujaren a orar al Temple, l'un fariseu, i l'altre publicà. [11] El fariseu, arribat a lloc, orava així en son interior: Oh Déu, us dono gràcies perquè no só com els altres homes, rapissers, injustos, adúlters, ni tampoc com aquest publicà; [12] dejuno dues vegades la setmana, pago delme de tot el que posseeixo. [13] I el publicà, de lluny estant, no gosava ni aixecar els ulls al cel, sinó que es colpejava el pit, dient: Oh Déu, apiadeuvos de mi, pecador. [14] Us dic, baixà a casa seva justificat ans aquest que aquell; car tot el qui s'exalça ell mateix, serà humiliat, i el qui s'humilia ell mateix, serà exalçat.

[*XIV.* [11] Car tot el qui s'exalça ell mateix, serà humiliat, i el qui s'humilia ell mateix, serà exalçat.] *cf.* § 189.

---

210. — Llc. XVII, 36. Vg. amb D i altres mss. i diverses vss. afegeix aquest versicle: *dos al camp, l'un serà l'endut i l'altre serà deixat.* Vg. en ambdós versicles de Mt. també en temps futur.

211. — Llc. XVII, 37; Mt. XXIV, 28. *voltors.* ἀετός (Vg.: *aquila*) designava no solament l'àguila, sinó també algunes espècies de voltors i falcons. En Vg. el text del proverbi: *Vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilae* és igual en ambdós evangelistes, sense la variant σῶμα i πτῶμα del text grec.

212. — Llc. XVIII, 1. *els era menester orar sempre.* Vg. amb alguns mss., en frase absoluta: *oportet semper orare.*
XVIII, 5. *no sigui que mai no pari de venir-me a amoïnar.* D'altres, donant al verb ὑπωπιάζω (Vg.: *sugillet*) un sentit material: *no sigui que al cap d'avall arribi a blavejar-me la cara.*
XVIII, 7. *tindrà tardança envers ells?* μακροθυμέω, aquí *ad uindictam aut poenam tardus sum.* Vg.: *patientiam habebit in illis?*

213. — Llc. XVIII, 11. *arribat a lloc,* ἵστημι en sentit de *me sisto, alicubi me sisto, accedo ac consisto.*

214. De repudio et matrimonio indissolubili. cf. 61.

[Lc. XVI, 18]; Mc. X, 2-12; Mt. XIX, 3-12 [V, 32].

Mc. X. 2 Καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωυσῆς; 4 οἱ δὲ εἶπαν Ἐπέτρεψεν Μωυσῆς βιβλίον ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. 6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· 7 ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, 8 καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σάρξ. 9 ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. 10 Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. 11 καὶ λέγει αὐτοῖς Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, 12 καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται.

Mt. XIX. 3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες Εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; 5 καὶ εἶπεν Ἕνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 6 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία· ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. 7 λέγουσιν αὐτῷ Τί οὖν Μωυσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι; 8 λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωυσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. 9 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται. 10 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται. 12 εἰσὶν γὰρ εὐ-

[Lc. XVI. 18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει. cf. § 61.]

[Mt V. 32 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. cf. § 61.]

Mc. X, 12. γυνη απολυση... και uel αυτη απολυσασα sine και (THSV).
Mt. XIX, 4. ποιησας (TV) non autem κτισας (HS).—7. om. αυτην p. απολυσαι (TH) pot. q. add. (SV).—9. om. και ο απολελυμενην γαμων μοιχαται in fine (TH) pot. q. add. (SV). — 11. τουτον p. λογον (TSV) pot. q. om. (H).

214. Del repudi i de la indissolubilitat del matrimoni. cf. 61.

[Llc. XVI, 18]; Mc. X, 2-12; Mt. XIX, 3-12 [V, 32].

Mc. X. 2 I, atansant-se, els fariseus li preguntaven, per temptar-lo, si és lícit a un home de repudiar la muller. 3 I ell, responent, els digué: ¿Què us ordenà Moisès? 4 I ells digueren: Moisès permeté d'escriure acta de divorci i repudiar. 5 I Jesús els digué: Per la vostra duresa de cor escriví aquest ordenament per a vosaltres; 6 però des del principi de la creació (Déu) els féu baró i fembra; 7 per això l'home deixarà el seu pare i la seva mare, 8 i esdevindran els dos una sola carn. Així ja no són dos, sinó una sola carn; 9 doncs, el que Déu ajuntà, home no ho separi. 10 I a la casa, els deixebles novament l'interrogaven d'això. 11 I els diu: El qui repudia la seva muller i es casa amb una altra fa adulteri contra ella; 12 i si una dona repudia el seu marit i es casa amb un altre, fa adulteri.

Mt. XIX. 3 I se li atansaren fariseus, temptant-lo, i dient: ¿És lícit de repudiar la pròpia muller per qualsevol causa? 4 I ell, responent, digué: ¿No heu llegit que el Faedor des del principi els féu baró i fembra? 5 i digué: Per això l'home deixarà el pare i la mare, i s'ajuntarà a la seva muller, i esdevindran els dos una sola carn. 6 Així ja no són dos, sinó una sola carn; doncs, el que Déu ajuntà, home no ho separi. 7 Li diuen: ¿Per què, doncs, Moisès ordenà de donar acta de divorci i repudiar? 8 Els diu: Moisès, per la vostra duresa de cor, us permeté de repudiar les vostres mullers; però des del principi no fou així. 9 I jo us dic: El qui repudia la seva muller, si no és per fornicació, i es casa amb una altra, fa adulteri. 10 Li diuen els deixebles: Si així és la condició de l'home amb la muller, no convé casar-se. 11 I ell els digué: No tots comprenen aquesta paraula, sinó aquells a qui és donat. 12 Car eunucs hi ha que

[*Llc. XVI.* 18 Tot el qui repudia la seva muller i es casa amb una altra fa adulteri, i el qui es casa amb una repudiada del marit fa adulteri.] *cf.* § 61.

[*Mt. V.* 32 Doncs jo us dic que tot aquell qui repudia la seva muller, llevat per causa de fornicació, la fa ésser adúltera, i el qui es casa amb una repudiada fa adulteri.] *cf.* § 61.

---

214. — Tornant a la puritat primitiva la institució del matrimoni, feta directament per Déu (Gen. II, 23-24), Jesucrist exclou d'ella la poligàmia i el divorci, anul·la la permissió mosaica del repudi (Deut. XXIV, 1-3) i declara la il·legitimitat de tota usança dissolvent del vincle conjugal. (cf. § 61, nota.) Aconsella encara (Mt. 11-12) un estat més perfecte, el de virginitat, consell que Sant Pau (I Cor. VII, 25-40) reproduirà i explicarà admirablement.

Mc. X, 6. ⟨*Déu*⟩. Amb Vg. i molts mss. cf. Gen. I, 27. — 7. A la fi d'aquest versicle Vg. amb molts mss., contra ℵB, afegeix: *i s'ajuntarà a la seva muller,* com en Mt. XIX, 5 i Gen. II, 24.

X, 8; Mt. XIX, 5. *esdevindran els dos una sola carn.* Literalment: *seran els dos per a una sola carn.* Vg., ací i en Gen., en cas ablatiu: *erunt duo in carne una.*

Mt. XIX, 4 *el Faedor*: ὁ ποιήσας. D'altres mss.: ὁ κτίσας, *el Creador.* Vg. Cl.: *qui fecit hominem.* — 9. A la fi del versicle Vg. amb diversos mss. afegeix: *i el qui es casa amb una repudiada fa adulteri,* com en Mt. V, 32.

νοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

215. Iesus admittit ad se paruulos.

Lc. XVIII, 15-17; Mc. X, 13-16; Mt. XIX, 13-15 [XVIII, 3].

Lc. XVIII. 15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. 16 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

Mc. X. 13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα αὐτῶν ἅψηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. 14 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. 16 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ᾽ αὐτά.

Mt. XIX. 13 Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. 14 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 15 καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

[XVIII. 3 καὶ εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. cf. § 130.]

216. Diues quamuis a Iesu dilectus abit tristis.

Lc. XVIII, 18-23; Mc. X, 17-22; Mt. XIX, 16-22.

Lc. XVIII. 18 Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός.

20 τὰς ἐντολὰς οἶδας Μὴ μοιχεύσῃς, Μὴ φονεύσῃς, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, Τί-

Mc. X. 17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 19 τὰς ἐντολὰς οἶδας Μὴ φονεύσῃς, Μὴ μοιχεύσῃς, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, Μὴ ἀποστερήσῃς,

Mt. XIX. 16 Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστὶν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. 18 λέγει αὐτῷ Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τό Οὐ φονεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, 19 Τίμα τὸν

Mt. XIX, 17. τηρησον (TSV) pot. q. τηρει (H). — 18. ειπεν (TSV) pot. q. εφη (H).

del ventre de la mare han nascut aixi, i eunucs hi ha que n'han estat fets pels homes, i eunucs hi ha que se n'han fet ells mateixos per causa del regne dels cels. Qui pot comprendre, comprengui.

215. Jesús acull els infants.

Llc. XVIII, 15-17; Mc. X, 13-16; Mt. XIX, 13-15 [XVIII, 3].

Llc. XVIII. 15 I li presentaven també els infantons, per tal que els toqués; i, veient-ho, els deixebles els reptaven. 16 I Jesús els cridà, dient: Deixeu venir a mi els infants, i no els en priveu, que d'aitals és el regne de Déu. 17 En veritat us dic, el qui no rebi el regne de Déu com un infant no entrarà pas en ell.

Mc. X. 13 I li presentaven uns infants per tal que els toqués, i els deixebles els reptaren. 14 I Jesús, veient-ho, se n'enutjà; i els deia: Deixeu venir a mi els infants, no els en priveu, que d'aitals és el regne de Déu. 15 En veritat us dic, el qui no rebi el regne de Déu com un infant no entrarà pas en ell. 16 I, havent-los abraçat, els beneïa, posant les mans sobre d'ells.

Mt. XIX. 13 Llavors li foren presentats uns infants, per tal que els imposés les mans i orés; però els deixebles els reptaren. 14 I Jesús digué: Deixeu els infants, i no els priveu de venir a mi, que d'aitals és el regne dels cels. 15 I, havent-los imposat les mans, se n'anà d'allí.

[*XVIII.* 3 i digué: En veritat us dic, si no canvieu, i no us torneu com els infants, no entrareu pas en el regne dels cels.] *cf.* § 130.

216. Per bé que estimat de Jesús, un ric se'n va trist.

Llc. XVIII, 18-23; Mc. X, 17-22; Mt. XIX, 16-22.

Llc. XVIII. 18 I un dels principals li preguntà, dient: Mestre bo, ¿què he de fer per heretar vida eterna? 19 I li deia Jesús: ¿Per què em dius bo? Ningú bo, sinó un, Déu.

20 Saps els manaments: No facis adulteri; No matis; No furtis; No llevis fals testimoni; Honra

Mc. X. 17 I, quan ell eixia al camí, corregué a ell un, i, agenollat davant seu, li demanava: Mestre bo, ¿què faré per heretar vida eterna? 18 I Jesús li deia: ¿Per què em dius bo? Ningú bo, sinó un, Déu.

19 Saps els manaments: No matis; No facis adulteri; No furtis; No llevis fals testimoni;

Mt. XIX. 16 I heus aquí que un, atansant-se, li deia: Mestre, ¿què faré de bo per haver vida eterna? 17 I ell li digué: ¿Per què em preguntes sobre el que és bo? Un sol és el bo; i si vols entrar en la vida, guarda els manaments. 18 Li diu: ¿Quins? I Jesús digué: Això: No mataràs; No faràs adulteri; No furtaràs; No llevaràs fals testimoni; 19 Honra el pare i la

---

215. — Llc. XVIII, 15; Mc. X, 13; Mt. XIX, 13. *presentar*: προσφέρω. Vg.: *affero* (Llc.) i *offero* en els altres dos evangelistes. — *infantons.* βρέφος, només en Llc. 15; altrament, en tota la perícope, παῖς, *infant.* Vg., en Mc. i Mt., *paruulus;* en Llc. 15, *infans;* 16 i 17, *puer.*—En Mc., a la fi del v., Vg. amb alguns mss.: *comminabantur offerentibus.*

216. — Llc. XVIII, 18; Mc. X, 17. *heretar*: κληρονομέω. Vg. en Llc.: *possideo,* en Mc. *percipio.*

XVIII, 19. Vg.: *nisi solus Deus*; Mc. X, 18: *nisi unus Deus*; Mt. XIX, 17: *unus est bonus, Deus.*

Mc. X, 19. Vg. amb diversos mss, variant l'ordre: *No facis adulteri; No matis...* En els tres evangelistes és canviat l'ordre d'Ex. XX, 12-16 i Deut. V, 16-20.—Sant Marc afegeix: *No defraudis* (Vg.: *ne fraudem feceris*): Μη ἀποστερήσῃς. D'altres tradueixen: *No facis tort a ningú.* Literalment: *no expoliis, no sostreguis.* Aquest precepte no es troba textualment en la Llei mosaica: alguns el consideren com un resum d'Ex. XX, 17 i Deut. V, 21.—Pel manament d'estimar el pròxim, cf. Lev. XIX, 18.

Mt. XIX, 16. *Mestre.* Vg. amb alguns mss. i vss.: *Mestre bo,* com en Llc. i Mc.

μα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. [21] ὁ δὲ εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. [22] ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. [23] ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη, ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. [20] ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. [21] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. [22] ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καί Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [20] λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; [21] ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. [22] ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον τοῦτον ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

217. De periculo diuitiarum.

Lc. XVIII, 24-27; Mc. X, 23-27; Mt. XIX, 23-26.

Lc. XVIII. [24] Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται· [25] εὐκοπώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. [26] εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; [27] ὁ δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν.

Mc. X. [23] Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. [24] οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν· [25] εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. [26] οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; [27] ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον ἀλλ' οὐ παρὰ θεῷ, πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ.

Mt. XIX. [23] Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [24] πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [25] ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; [26] ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά.

218. Praemium iis qui Iesum sequuntur promittitur.

Lc. XVIII, 28-30; Mc. X, 28-31; Mt. XIX, 27-30.

Lc. XVIII. [28] Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι. [29] ὁ δὲ εἶπεν

Mc. X. [28] Ἤρξατο λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν

Mt. XIX. [27] Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσα-

Lc. XVIII, 21. om. μου p. νεοτητος (TH) uel add. (SV). — 22. om. τοις a. ουρανοις (TSV) pot. q. add. (H).
Mc. X, 26. εαυτους (TSV) pot. q. αυτον (H).
Mt. XIX, 20. παντα ταυτα (TSV) pot. q. ταυτα παντα (H).—21. τοις (H) uel om. (TSV). — 22. τουτον (H) uel om. (SV), uel om. τον λογον τουτον (T). — 24. τρυπηματος (TSV) pot. q. τρηματος (H). — των ουρανων (T) uel του θεου (HSV).

el teu pare i la teva mare. [21] I ell deia: Totes aquestes coses he guardat des de la joventut. [22] I, havent-ho sentit, Jesús li digué: Encara una cosa et resta; ven tot el que tens, i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor en els cels; i vina, segueix-me. [23] I ell, havent sentit això, es posà tot trist, car era molt ric.

No defraudis; Honra el teu pare i la teva mare. [20] I ell li deia: Mestre, totes aquestes coses he guardat des de la meva joventut. [21] I Jesús, havent-se'l mirat, l'estimà, i li digué: Una cosa et manca; vés, ven tot el que tens, i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor en el cel; i vina, segueix-me. [22] I ell, abatut per aquesta paraula, se n'anà trist, car tenia moltes possessions.

mare, i: Estimaràs el teu pròxim com a tu mateix. [20] Li diu el donzell: Totes aquestes coses he guardat; ¿què em manca encara? [21] Li digué Jesús: Si vols ésser perfecte, vés, ven el que tens, i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor en els cels; i vina, segueix-me. [22] I el donzell, havent sentit aquesta paraula, se n'anà trist, car tenia moltes possessions.

217. Del perill de les riqueses.

Llc. XVIII, 24-27; Mc. X, 23-27; Mt. XIX, 23-26.

Llc. XVIII. [24] I, mirant-lo, Jesús digué: Quant difícilment els qui tenen riqueses entren en el regne de Déu! [25] Car més fàcil és d'entrar un camell per l'ull d'una agulla, que d'entrar un ric en el regne de Déu. [26] I deien els oients: Doncs, ¿qui pot salvar-se? [27] I ell digué: Les coses impossibles als homes són possibles a Déu.

Mc. X. [23] I, mirant Jesús a l'entorn, digué als seus deixebles: Quant difícilment els qui tenen riqueses entraran en el regne de Déu! [24] I els deixebles s'admiraven de les seves paraules. I Jesús, tornant a parlar, els diu: Fills, com és difícil d'entrar en el regne de Déu! [25] més fàcil és de passar un camell pel forat d'una agulla, que d'entrar un ric en el regne de Déu. [26] I ells més es meravellaven, dient els uns als altres: Doncs, ¿qui pot salvar-se? [27] Mirant-se'ls, Jesús diu: Als homes impossible, però no a Déu; car a Déu totes les coses són possibles.

Mt. XIX. [23] I Jesús deia als seus deixebles: En veritat us dic que un ric difícilment entrarà en el regne dels cels. [24] I encara us dic, més fàcil és d'entrar un camell pel cos d'una agulla, que no pas un ric en el regne dels cels. [25] I, havent sentit això, els deixebles molt es meravellaren, dient: Doncs ¿qui pot salvar-se? [26] I, mirant-se'ls, Jesús els digué: Als homes això és impossible, però a Déu totes les coses són possibles.

218. Recompensa promesa als qui segueixen Jesús.

Llc. XVIII, 28-30; Mc. X, 28-31; Mt. XIX, 27-30.

Llc. XVIII. [28] I deia Pere: Heus aquí que nosaltres, deixant les coses nostres, us hem seguit. [29] I ell els

Mc. X. [28] Començà Pere a dir-li: Heus aquí que nosaltres ho hem deixat tot, i us hem seguit. [29] Digué

Mt. XIX. [27] Llavors, Pere, responent, li digué: Heus aquí que nosaltres ho hem deixat tot, i us

216. — Llc. XVIII, 22. *resta.* Mc. X, 21; Mt. XIX, 20. *manca.* Vg. sempre: *deest.* — 23. *tot trist*: περίλυπος, amb prefixe intensiu, que manca en Mc. i Mt.
Mc. X, 22. *abatut*: στυγνάσας. (στυχνός: *uultu tristi uel moroso).* — Mt. XIX, 20. *he guardat.* Vg. Cl. amb alguns mss.: *he guardat des de la meva joventut.*
217.—Llc. XVIII, 24. *mirant-lo.* ἰδών, en sentit més actiu que receptiu. Vg. amb alguns ms.: *veient-lo que s'havia posat trist.*
XVIII, 25; Mc. X, 25; Mt. XIX, 24. Vg. sempre: *passar pel forat d'una agulla... entrar en el regne.* — *camell.* En aquesta frase proverbial Sant Ciril Alex. ha donat a κάμελος la significació de *soga;* immotivadament alguns han proposat de substituir aquell mot per κάμιλος, *corda.*
Mc. X, 24. Vg. amb diversos mss. i vss.: *com és difícil d'entrar en el regne de Déu els qui confien en les riqueses!*
218. — Llc. XVIII, 28; Mc. X, 28; Mt. XIX 27. Vg. en totes tres: *Ecce nos dimisimus* (Mt.: *reliquimus) omnia, et secuti sumus te.*

αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα εἵνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, [30] ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ	σοι. [29] ἔφη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, [30] ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν,	μέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; [28] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. [29] καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος, ἑκατονταπλασίονα λήψεται
καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.	καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. [31] πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.	καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. [30] Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. cf. XX, 16 § sequenti.

219. Parabola de operariis in uineam missis.

Mt. XX, 1-16.

Mt. XX. [1] Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωὶ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. [2] συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. [3] καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, [4] καὶ ἐκείνοις εἶπεν Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν· [5] οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. [6] περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; [7] λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. [8] ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. [9] καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. [10] καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήψονται· καὶ ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. [11] λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου [12] λέγοντες Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. [13] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ αὐτῶν εἶπεν Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; [14] ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· [15] οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; [16] Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι. cf. XIX, 30 § praecedenti.

220. Resurrectio Lazari Bethaniae.

Io. XI, 1-44.

Io. XI. [1] Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. [2] ἦν δὲ Μαριὰμ ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς

Lc. XVIII, 30. απολαβη (TSV) pot. q. λαβη (H).
Mt. XIX, 28. καθησεσθε (HV) pot. q. καθισεσθε (TS). — υμεις (H) pot. q. αυτοι (TSV). — 29. οικιας η a. αδελφους (HV) pot. q. η οικιας p. αγρους (TS). — om. η γυναικα p. μητερα (TH) pot. q. add. (SV). — εμου ονοματος (TH) uel ονοματος μου (SV). — εκατονταπλασιονα (SV) pot. q. πολλαπλασιονα (TH). — XX, 4. om. μου p. αμπελωνα (THV) pot. q. add. (S). — 8. αυτοις (SV) pot. q. om. (TH). — 9. και ελθοντες (TV) pot. q. ελθοντες δε (H) uel ελθοντες ουν (S). — 12. αυτους ημιν (TH) uel ημιν αυτους (SV). — 15. om. η a. ουκ (H) pot. q. add. (TSV).

digué: En veritat us dic, no hi ha ningú que hagi deixat casa, o muller, o germans, o pares, o fills, a causa del regne de Déu, [30] que no rebi moltes vegades tant, en aquest temps,	Jesús: En veritat us dic, no hi ha ningú que hagi deixat casa, o germans, o germanes, o mare, o pare, o fills o terres, a causa de mi i a causa del meu evangeli, [30] que no rebi cent vegades tant, ara en aquest temps, cases i germans i germanes i mares i fills i terres, amb persecucions,	hem seguit, ¿què hi haurà, doncs, per a nosaltres? [28] I Jesús li digué: En veritat us dic que vosaltres, els qui m'heu seguit, en la regeneració, quan seurà el Fill de l'home en el seu soli de glòria, seureu també vosaltres en dotze solis, judicant les dotze tribus d'Israel. [29] I tot aquell qui hagi deixat cases, o germans, o germanes, o pare, o mare, o fills, o terres, a causa del meu nom, rebrà cent vegades tant,
i, en el segle venidor, vida eterna.	i, en el segle venidor, vida eterna. [31] I molts dels primers seran darrers, i els darrers, primers.	i heretarà vida eterna. [30] I molts dels primers seran darrers, i dels darrers, primers. *cf. XX,* 16 § *seg.*

219. Paràbola dels treballadors enviats a la vinya.

Mt. XX, 1-16.

Mt. XX. [1] Car és semblant el regne dels cels a un home cap de casa que sortí a punta de dia a llogar treballadors per a la seva vinya. [2] I, havent fet tracte amb els treballadors d'un diner per la jornada, els envià a la seva vinya. [3] I, havent sortit devers hora tèrcia, en veié d'altres que s'estaven a la plaça ociosos, [4] i els digué: Aneu també vosaltres a la vinya, i el que sigui just us donaré; [5] i ells se n'hi anaren. I, novament havent sortit devers hora sexta i nona, féu el mateix. [6] I, havent sortit devers la undècima, en trobà d'altres parats, i els digué: ¿Per què us esteu aquí tot el dia ociosos? [7] Li diuen: Perquè ningú no ens ha llogat. Els diu: Aneu també vosaltres a la vinya. [8] I, arribat el vespre, diu l'amo de la vinya al seu majordom: Crida els treballadors, i paga'ls el jornal, començant pels darrers fins als primers. [9] I havent vingut els de devers hora undècima, reberen cadascun un diner. [10] I, havent vingut els primers, pensaven que rebrien més; i reberen el diner per cadascun també ells. [11] I, prenent-lo, murmuraven contra el cap de casa, [12] dient: Aquests, els darrers, han fet una hora, i els heu igualat a nosaltres que hem portat el pes del dia i la xardor. [13] I ell, responent a un d'ells, digué: Company, no et faig pas tort; ¿no feres tracte amb mi per un diner? [14] Pren el que és teu, i vés-te'n. Vull donar a aquest darrer igual que a tu; [15] ¿no m'és lícit de fer del meu el que vull? ¿O és envejós el teu ull perquè jo só bo? [16] Així seran els darrers primers, i els primers darrers. *cf. XIX,* 30 § *prec.*

220. Resurrecció de Llàtzer de Betània.

Jo. XI, 1-44.

Jo. XI. [1] Hi havia un malalt, Llàtzer de Betània, el vilatge de Maria i de Marta, germana seva. [2] I Maria era la qui ungí el Senyor amb perfum, i li eixugà els peus amb els seus cabells, i el germà d'ella,

218. — Llc. XVIII, 29; Mc. X, 29. Vg. amb diferent ordre d'enumeració.
Mt. XIX, 29. Vg. amb ℵC i altres mss. i vss., contra BD i altres afegeix *o muller* després de *mare*.
219. — Mt. XX, 1. *cap de casa*: οἰκοδεσπότης. Vg.: *pater familias*.
XX, 15. *...fer del meu el que vull?* Vg. omet *del meu*. — *ull... envejós*: ὀφθαλμός... πονηρός. Vg.: *oculus... nequam*. Hebraisme per a expressar enveja o malvolença.
XX, 16. Vg. amb CDNΣ afegeix: *car molts són cridats, i pocs elegits*. cf. XXII, 14. — En tota aquesta perícope Vg. té lleus diferències sintàctiques i addicions pronominals, sense variació de sentit.

θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. 3 ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. 4 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. 5 ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. 6 ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας· 7 ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. 8 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Ῥαββί νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; 9 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· 10 ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. 11 ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. 12 εἶπαν οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῷ Κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθήσεται. 13 εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. 14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ Λάζαρος ἀπέθανεν. 15 καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 16 εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συνμαθηταῖς Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. 17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. 18 ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. 19 πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαριὰμ ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. 20 ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαριὰμ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. 21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν Κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου· 22 καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεὸν δώσει σοι ὁ θεός. 23 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. 24 λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 25 εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, 26 καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; 27 λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. 28 καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρᾳ εἰποῦσα Ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. 29 ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν ἠγέρθη ταχὺ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν· 30 οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. 31 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. 32 ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοῦς ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ Κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34 καὶ εἶπεν Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. 35 ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν Οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; 38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. 39 λέγει ὁ Ἰησοῦς Ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα Κύριε, ἤδη ὄζει, τεταρταῖος γάρ ἐστιν. 40 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; 41 ἦραν οὖν τὸν λίθον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου, 42 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 43 καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. 44 ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν

221. Concilium suadet Caiaphas ut Iesum perdant.

Io. XI, 45-53.

Io. XI. 45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι ὃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 46 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ

Io. XI, 18. om. η a. βηθανια (TH) uel add. (SV). — 19. την (H) pot. q. τας περι (TSV).—om. αυτων p. αδελφου (TH) pot. q. add. (SV). — 28. ειπουσα 2.° (TSV) pot. q. ειπασα (H). — 44. om. και a. εξηλθεν (TH) uel add. (SV). — αυτοις ο Ιησους (TSV) uel ο. Ι. α. (H).

Llàtzer, estava malalt. 3 Enviaren, doncs, a dir-li les germanes: Senyor, heus aquí que el que estimeu està malalt. 4 I, havent-ho sentit, Jesús deia: Aquesta malaltia no és de mort, sinó per a glòria de Déu, a fi que el fill de Déu sigui glorificat per ella. 5 I Jesús estimava Marta i la seva germana i Llàtzer. 6 Quan sentí, doncs, que estava malalt, llavors romangué encara dos dies en el lloc on era; 7 i després d'això diu als deixebles: Anem a la Judea altra vegada. 8 Li diuen els deixebles: Mestre, adés els Jueus cercaven d'apedregar-vos, ¿i altra vegada aneu allà? 9 Respongué Jesús: ¿No hi ha dotze hores de dia? Si un camina de dia, no ensopega perquè veu la llum d'aquest món; 10 però, si un camina de nit, ensopega, perquè la llum no és en ell. 11 Això parlà; i després d'això els diu: Llàtzer, l'amic nostre, dorm, però vaig a despertar-lo. 12 Li digueren, doncs, els deixebles: Senyor, si dorm, es guarirà. 13 Però Jesús havia parlat de la seva mort, i ells pensaren que parlava del dormir del son. 14 Llavors, doncs, els digué obertament Jesús: Llàtzer és mort, 15 i m'alegro per vosaltres, perquè cregueu, que jo no fos allí; però anem-hi. 16 Digué, doncs, Tomàs, l'anomenat Dídim, als condeixebles: Anem-hi també nosaltres per morir amb ell. 17 Havent, doncs, arribat Jesús, el trobà que ja de quatre dies era al sepulcre. 18 I Betània era prop de Jerusalem, a uns quinze estadis. 19 I molts dels Jueus havien vingut a ⟨casa de⟩ Marta i Maria per tal de consolar-les de llur germà. 20 Marta, doncs, quan sentí que Jesús venia, li sortí a l'encontre; Maria, però, romangué asseguda a la casa. 21 Digué, doncs, Marta a Jesús: Senyor, si haguéssiu estat ací, no hauria pas mort el meu germà; 22 i encara ara sé que tot el que demaneu a Déu, Déu us ho donarà. 23 Li diu Jesús: El teu germà ressuscitarà. 24 Li diu Marta: Ja sé que ressuscitarà, en la resurrecció, al darrer dia. 25 Li digué Jesús: Jo só la resurrecció i la vida; qui creu en mi, ni que sigui mort, viurà, 26 i tot el qui viu i creu en mi no morirà eternalment. ¿Creus això? 27 Li diu: Senyor, sí, jo crec que vós sou el Crist, el Fill de Déu, que ve en el món. 28 I, havent dit això, se n'anà, i cridà Maria, la seva germana, en secret, dient: Hi ha el Mestre, i et crida. 29 Ella, en sentir-ho, s'aixecà de pressa, i vingué a ell; 30 i encara no havia entrat Jesús al vilatge, sinó que era en el lloc on li sortí a l'encontre Marta. 31 Els Jueus, doncs, que eren amb ella a la casa i la consolaven, havent vist com Maria s'aixecà de pressa i sortí, la seguiren, pensant: Se'n va al sepulcre a plorar. 32 Maria, doncs, quan arribà on era Jesús, en veure'l, caigué als seus peus, dient-li: Senyor, si haguéssiu estat ací, no hauria pas mort el germà. 33 Jesús, doncs, quan la veié plorant, i plorant els Jueus que havien vingut amb ella, fremí en l'esperit i es contorbà, 34 i digué: ¿On l'heu posat? Li diuen: Senyor, veniu i vegeu. 35 Jesús plorà. 36 Deien, doncs, els Jueus: Mireu com l'estimava. 37 Però alguns d'entre ells digueren: ¿No podia ell, que obrí els ulls del cec, fer també que aquest no morís? 38 Jesús, doncs, frement altra vegada en si mateix, ve al sepulcre; era una espluga, i hi havia una llosa posada damunt. 39 Diu Jesús: Traieu la llosa. Li diu Marta, la germana del finat: Senyor, ja fa fetor, car és de quatre dies. 40 Li diu Jesús: ¿No t'he dit que, si creus, veuràs la glòria de Déu? 41 Tragueren, doncs, la llosa. I Jesús aixecà els ulls enlaire i digué: Pare, gràcies us dono perquè m'heu escoltat; 42 jo bé sabia que sempre m'escolteu; però a causa de la multitud que em rodeja ho he dit, perquè creguin que Vós m'heu enviat. 43 I, havent dit això, cridà amb forta veu: Llàtzer, vina a fora. 44 I eixí el mort, lligats els peus i les mans amb les faixes d'amortallar, i la seva cara era embolcallada amb un sudari. Els diu Jesús: Deslligueu-lo, i deixeu-lo anar.

221. Caifàs proposa al Consell la mort de Jesús.

Jo. XI, 45-53.

Jo. XI. 45 Molts, doncs, dels Jueus, els qui havien vingut a ⟨casa de⟩ Maria i vist el que féu ⟨Jesús⟩, cregueren en ell; 46 però alguns d'ells se n'anaren als Fariseus, i els digueren el que havia fet Jesús. 47 Reuni-

220. — Jo. XI, 5. *i la seva germana.* Vg. amb alguns mss.: *i la seva germana Maria.* — 6. *en el lloc on era.* Vg.: *in eodem loco.* — 18. *Estadi*: mesura de distàncies = 600 peus. Per la diversitat dels peus, valien aproximadament l'estadi romà 185, l'àtic 178, el jònic 210 metres. (cf. VI, 19; Mt. XIV, 24; Llc. XX, 13). — 27. *...el Crist, el Fill de Déu, que ve en el món.* Vg. Cl. amb alguns mss.: *... Christum, Filium Dei uiui, qui in hunc mundum uenisti.*

XI, 31. *pensant: ...* Vg. amb alguns mss.: *dient: ...* — 37. *del cec.* Vg. Cl.: *del cec de naixença.*

XI, 44. *I eixí.* Vg. amb D i algunes vss. *I tot seguit eixí.* — En tota aquesta perícope Vg. té diverses addicions de pronoms i partícules, sense variació de sentit.

221. — Jo. XI, 45. *els qui havien vingut... i vist.* Amb frase universal: οἱ ἐλθόντες... και θεασάμενοι. Més avall τινὲς

ἐποίησεν Ἰησοῦς. [47] Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον Τί ποιοῦ-
μεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα;
[48] ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν
εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν
ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. [49] εἷς δέ τις ἐξ
αὐτῶν Καιάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου,
εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, [50] οὐδὲ λο-
γίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀπο-
θάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.
[51] Τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν. ἀλλὰ ἀρχιερεὺς
ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν
Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, [52] καὶ οὐχ ὑπὲρ
τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ
διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. [53] Ἀπ' ἐκείνης
οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν
αὐτόν.

222. Iesus, in urbem Ephraim secedens, a Iudaeis exquiritur.

Io. XI, 54-57.

Io. XI. [54] Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιε-
πάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς
τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομέ-
νην πόλιν, κἀκεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν.
[55] Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη-
σαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ
Πάσχα ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. [56] ἐζήτουν οὖν τὸν
Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστη-
κότες Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορ-
τήν; [57] δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστὶν μηνύσῃ, ὅπως
πιάσωσιν αὐτόν.

Io. XI, 53. εβουλευσαντο (TH) pot. q. συνεβουλευσαντο (SV). — 54. διετριβεν (TSV) uel εμεινεν (H).

ren, doncs, consell els prínceps dels sacerdots i els
fariseus; i deien: ¿Què fem?, car aquest home fa
molts miracles. [48] Si el deixem així, tots creuran en
ell, i vindran els romans, i ens prendran el lloc i la
nació. [49] Però un d'ells, Caifàs, que era pontífex
aquell any, els digué: Vosaltres no hi enteneu res,
[50] ni penseu que us convé que un home sol mori
per al poble, i no es perdi tota la nació. [51] I això no
ho deia de per si mateix, sinó que, essent pontífex
aquell any, profetitzà que Jesús havia de morir per
la nació, [52] i no per la nació solament, sinó també
per tal d'aplegar i unir els fills de Déu, que eren dis-
persats. [53] Des d'aquell dia, doncs, feren determini
d'occir-lo.

222. Jesús, retirat a la ciutat d'Efraïm, és cercat dels Jueus.

Jo. XI, 54-57.

Jo. XI. [54] Jesús, doncs, ja no es deixava veure
en públic entre els Jueus, sinó que se n'anà d'allí a la
contrada prop del desert, a una ciutat que s'anomena
Efraïm, i allí sojornava amb els seus deixebles. [55] I
era prop la Pasqua dels Jueus, i de la contrada molts
pujaren a Jerusalem, abans de la Pasqua, per purifi-
car-se. [56] Cercaven, doncs, Jesús, i deien entre ells,
essent al Temple: ¿Què us sembla? ¿Que potser
no vindrà a la festa? [57] I els prínceps dels sacerdots i
els Fariseus havien donat ordres que si algú sabia on
era, ho denunciés, a fi de prendre'l.

ἐξ αὐτῶν, *alguns d'ells,* serien alguns dels Jueus, no pas alguns precisament dels que havien vingut i vist. D'altres interpreten: *Molts dels Jueus que havien vingut... i vist...;* [46] *però alguns d'ells...* — ⟨*Jesús*⟩. Amb Vg. Cl. i alguns mss. — Vg. Cl.: *Multi ergo ex Iudaeis, qui uenerant ad Mariam et Martham, et uiderant quae fecit Iesus.*

XI, 48. *el lloc*: τὸν τόπον. Pot interpretar-se tot el país, o la ciutat de Jerusalem, o el Temple. — *la nació*: τὸ ἔθνος; Vg.: *gentem.* D'altres interpreten: *la gent.*

XI, 53. *feren determini.* βουλεύομαι, amb els millors intèrprets, en sentit de *consilium capio, decerno.* D'altres interpreten: *deliberaren.* Vg.: *cogitauerunt.*

222. — Jo. XI, 56. *¿Què us sembla? ¿Què potser no vindrà a la festa?* O bé, amb Vg., fent un sol interrogant: *¿Què us sembla, que no hagi vingut a la festa?*

PARS QVINTA.

VLTIMA PRAEDICATIO.

223. Tertia praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 122, 128.

Lc. XVIII, 31-34; Mc. X, 32-34; Mt. XX, 17-19.

Lc. XVIII. [31] Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου· [32] παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, [33] καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. [34] Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

Mc. X. [32] Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν [33] ὅτι Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν [34] καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

Mt. XX. [17] Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς [18] Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, [19] καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

224. Filiis Zebedaei primos locos ambientibus Iesus calicem promittit.

Mc. X, 35-41; Mt. XX, 20-24.

Mc. X. [35] Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν. [36] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; [37] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς σου ἐκ δεξιῶν

Mt. XX. [20] Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. [21] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου

Mt. XX, 17. και αναβαινων ο Ιησους (TSV) non autem μελλων δε αναβαινειν Ιησους (H). — 20. παρ. (TSV) pot. q. απ. (H).

PART CINQUENA.

ÚLTIMA PREDICACIÓ.

223. Tercera predicció de la Passió i Resurrecció. cf. 122, 128.

Llc. XVIII, 31-34; Mc. X, 32-34; Mt. XX, 17-19.

Llc. XVIII. [31] I, prenent amb ell els dotze, els digué: Heus aquí que pugem a Jerusalem, i s'acompliran del Fill de l'home totes les coses escrites pels profetes; [32] car serà lliurat als gentils, i en faran escarni, i serà ultratjat i escopit, [33] i, després d'haver-lo assotat, l'occiran, i el tercer dia ressuscitarà. [34] I ells no comprengueren res d'aquestes coses, i era aquesta predicció oculta per a ells, i no entenien el que deia.

Mc. X. [32] I eren pel camí, pujant a Jerusalem; i Jesús anava endavant d'ells, i se n'admiraven, i, seguint-lo, tenien por. I, prenent altra vegada amb ell els dotze, començà de dir-los les coses que li havien de succeir: [33] Heus aquí que pugem a Jerusalem, i el Fill de l'home serà lliurat als princeps dels sacerdots i als escribes, i el condemnaran a mort, i el lliuraran als gentils, [34] i en faran escarni, i l'escupiran, i l'assotaran i occiran, i tres dies després ressuscitarà.

Mt. XX. [17] I, pujant Jesús a Jerusalem, prengué amb ell a part els dotze deixebles, i pel camí els deia: [18] Heus aquí que pugem a Jerusalem, i el Fill de l'home serà lliurat als prínceps dels sacerdots i als escribes, i el condemnaran a mort, [19] i el lliuraran als gentils per fer-ne escarni, i assotar-lo, i crucificar-lo, i el tercer dia ressuscitarà.

224. Jesús promet el calze als fills de Zebedeu, que cobegen els primers llocs.

Mc. X, 35-41; Mt. XX, 20-24.

Mc. X. [35] I se li atansen Jaume i Joan, els fills de Zebedeu, dient-li: Mestre, volem que el que us demanem, ens ho feu. [36] I ell els deia: ¿Què és el que voleu que us faci? [37] I ells li digueren: Concediu-nos

Mt. XX. [20] Llavors se li atansà la mare dels fills de Zebedeu, amb els seus fills, prosternant-se per demanar d'ell una cosa. [21] I ell li digué: ¿Què vols? Li diu: Digueu que seguin aquests dos fills meus, l'un

---

223. — Llc. XVIII, 32. *serà ultratjat* Vg.: *serà assotat.*
Mc. X, 32. *i, seguint-lo, tenien por.* D'altres tradueixen: *i els que seguien tenien por.*
X, 33. Després d'*escribes* Vg. Cl. afegeix: *i als ancians.*
X, 34. *tres dies després.* Vg. amb alguns mss. i vss.: *el tercer dia,* com en Llc. i Mt.
Mt. XX, 17. *a part.* Vg. verteix: *secreto.* — *pel camí.* És omès per Vg. amb alguns mss.

καὶ εἷς ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. [38] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; [39] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε, [40] τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. [41] καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Seq. § 257.

ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. [22] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ Δυνάμεθα. [23] λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. [24] καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. Seq. § 257.

225. Prope Iericho caecum illuminat.

Lc. XVIII, 35-43; Mc. X, 46-52; Mt. XX, 29-34 (cf. IX, 27-31 § 163).

Lc. XVIII. [35] Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰεριχὼ τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν. [36] ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο· [37] ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. [38] καὶ ἐβόησεν λέγων Ἰησοῦ υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. [39] καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. [40] σταθεὶς δὲ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν

[41] Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. [42] καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. [43] καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

Mc. X. [46] Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰεριχώ. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἰεριχὼ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος τυφλὸς προσαίτης ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. [47] καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός ἐστιν ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν Υἱὲ Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με. [48] καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. [49] καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. [50] ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. [51] καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ Ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω. [52] καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Mt. XX. [29] Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. [30] καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. [31] ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ.

[32] καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; [33] λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. [34] σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

226. Iesus a Zacchaeo exceptus.

Lc. XIX, 1-10.

Lc. XIX. [1] Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰεριχώ. [2] Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης καὶ αὐτὸς πλούσιος. [3] καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο

Lc. XVIII, 40. om. ο a. Ιησους (H) uel add. (TSV).

Mt. XX, 23. και a. εξ (THV) pot. q. η (S). — om. τουτο p. εμον (H) pot. q. add. (TSV). — 24. και ακουσαντες (HV) pot. q. ακουσαντες δε (TS). — 30 et 31. υιος (HV) pot. q. υιε (TS).

que, l'un a la vostra dreta i l'altre a l'esquerra, seguem en la vostra glòria. [38] I Jesús els digué: No sabeu què demaneu; ¿podeu beure el calze que jo bec, o amb el baptisme que jo só batejat, ésser batejats? [39] I ells li digueren: Podem. I Jesús els digué: El calze que jo bec, beureu, i amb el baptisme que jo só batejat, sereu batejats; [40] seure, però, a la meva dreta o esquerra no és cosa meva de donar; sinó que és per a aquells a qui ha estat preparat. [41] I, sentint-ho els deu, començaren d'indignar-se de Jaume i Joan. *Seg.* § 257.

a la dreta i l'altre a l'esquerra vostra, en el vostre regne. [22] I Jesús, responent, digué: No sabeu què demaneu; ¿podeu beure el calze que jo he de beure? Li diuen: Podem. [23] Els diu: El meu calze prou el beureu; seure, però, a la meva dreta i esquerra no és cosa meva de donar; sinó que és per a aquells a qui ha estat preparat pel meu Pare. [24] I, sentint-ho els deu, s'indignaren dels dos germans. *Seg.* § 257.

225. Prop de Jericó dóna vista a un cec.

Llc. XVIII, 35-43; Mc. X, 46-52; Mt. XX, 29-34 (*cf.* IX, 27-31 § 163).

Llc. XVIII. [35] I s'esdevingué que, en ésser ell prop de Jericó, un cec seia vora el camí, demanant caritat. [36] I, sentint passar la multitud, preguntà què era allò; [37] i li anunciaren: Passa Jesús, el Natzarè. [38] I cridà, dient: Jesús, fill de David, apiadeu-vos de mi. [39] I els qui anaven davant el reptaven perquè callés; però ell encara clamava molt més: Fill de David, apiadeu-vos de mi. [40] I Jesús, havent-se aturat, manà que l'hi duguessin. I, quan ell fou a prop, li preguntà:

[41] ¿Què vols que et faci? I ell deia: Senyor, que hi vegi. [42] I Jesús li digué: Veu-hi; la teva fe t'ha salvat. [43] I a l'instant hi veié, i el seguia glorificant Déu. I tot el poble, en veure-ho, donà lloança a Déu.

Mc. X. [46] I vénen a Jericó. I, eixint de Jericó ell i els seus deixebles i nombrosa multitud, el fill de Timeu, Bartimeu, cec captaire, seia vora el camí. [47] I, havent oït que era Jesús, el Natzarè, començà de clamar i dir: Fill de David, Jesús, apiadeu-vos de mi. [48] I molts el reptaven perquè callés; però ell encara clamava molt més: Fill de David, apiadeu-vos de mi. [49] I Jesús, aturant-se, digué: Crideu-lo. I criden el cec, dient-li: Coratge, alça't, et crida. [50] I ell, llançant el mantell, s'alçà d'un salt, i vingué a Jesús. [51] I Jesús li parlà, dient: ¿Què vols que et faci? I el cec li digué: Missenyor, que hi vegi! [52] I Jesús li digué: Vés, la teva fe t'ha salvat. I tot seguit hi veié, i el seguia camí enllà.

Mt. XX. [29] I, eixint ells de Jericó, el seguí gran multitud. [30] I heus aquí que dos cecs asseguts vora el camí, havent oït que Jesús passava, clamaren, dient: Senyor, apiadeu-vos de nosaltres, fill de David. [31] I la multitud els increpava perquè callessin; però ells clamaven més, dient: Senyor, apiadeu-vos de nosaltres, fill de David.

[32] I Jesús, aturant-se, els cridà, i digué: ¿Què voleu que us faci? [33] Li diuen: Senyor, que s'obrin els nostres ulls. [34] I, apiadat, Jesús els tocà els ulls, i encontinent hi veieren, i el seguiren.

226. Jesús estatjat per Zaqueu.

Llc. XIX, 1-10.

Llc. XIX. [1] I, entrant, travessava Jericó. [2] I hi havia un home anomenat Zaquẹu, el qual era cap dels publicans i molt ric; [3] i cercava de veure qui era Jesús, i no podia, per causa de la multitud, car

---

224. — Mc. X, 40; Mt. XX, 23. ... *cosa meva de donar*. Vg. Cl. afegeix: *a vosaltres*.
225. — Mc. X, 46. *captaire*: προσαίτης, substantiu verbal. Vg. en forma participial: *mendicans*, com en Llc. X, 49[a]. Vg. amb alguns mss.: *Et stans Iesus praecepit illum uocari*.
226. — Llc. XIX, 1. *travessava*. Vg.: *perambulabat*. — 2. *molt ric*: πλουσιος. Vg.: *diues*.

ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. [4] καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἤμελλεν διέρχεσθαι. [5] καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. [6] καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. [7] καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. [8] σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Ἰδοὺ τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. [9] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν· [10] ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

227. Parabola de mnarum (talentorum) usu.

Lc. XIX, 11-28; Mt. XXV, 14-30; [Lc. VIII, 18 b; Mc. IV, 25; Mt. XIII, 12].

Lc. XIX. [11] Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολὴν διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἰερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι· [12] εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. [13] καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. [14] Οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. [15] Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τί διεπραγματεύσαντο. [16] παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. [17] καὶ εἶπεν αὐτῷ Εὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. [18] καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων Ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. [19] εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. [20] καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ. [21] ἐφοβούμην γάρ σε ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. [22] λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε, πονηρὲ δοῦλε· ᾔδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; [23] καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. [24] καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. [25] καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. [26] λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. [27] Πλὴν τοὺς

Mt. XXV. [14] Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, [15] καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα ᾧ δὲ δύο ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως [16] πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε. [17] ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. [18] ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. [19] μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. [20] καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. [21] ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. [22] προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα. [23] ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. [24] προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· [25] καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. [26] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; [27] ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. [28] ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· [29] τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ πε-

Lc. XIX, 8. ημισια (H) uel ημισεια (T) uel ημιση (SV). — 16. προσηργασατο (TH) uel προσειργασατο (SV).
Mt. XXV, 16. εκερδησεν (HV) pot. q. εποιησεν (TS). — 17. om. και αυτος a. αλλα (TH) pot. q. add. (SV). — 22. om. δε p. προσελθων (TH) uel add. (SV).

era petit d'estatura. [4] I, corrent endavant, pujà a un sicomor, a fi de veure'l, perquè per allí havia de passar. [5] I, en arribar a l'indret, aixecant Jesús la vista, li digué: Zaqueu, baixa de pressa, perquè avui he de posar a casa teva. [6] I baixà de pressa, i gojós el va acollir. [7] I, en veure-ho, tots murmuraven, dient: A casa un home pecador ha entrat a allotjar-se! [8] I Zaqueu, avançant-se, deia al Senyor: Heus aquí, Senyor, que la meitat dels meus béns, la dono als pobres; i si res he defraudat a ningú, restitueixo quatre vegades tant. [9] I li digué Jesús: Avui salvació és vinguda a aquesta casa, car també ell és fill d'Abraam; [10] perquè ha vingut el Fill de l'home a cercar i a salvar ço que era perdut.

227. Paràbola de l'ús de les mines (talents).

Llc. XIX, 11-28; Mt. XXV, 14-30; [Llc. VIII, 18 b; Mc. IV, 25; Mt. XIII, 12].

Llc. XIX. [11] I, escoltant ells això, continuà i digué una paràbola, per ésser prop de Jerusalem i pensar-se ells que tot seguit havia de manifestar-se el regne de Déu. [12] Deia, doncs: Un home noble anà a una terra llunyana per prendre possessió d'un reialme i tornar. [13] I, havent cridat deu servents seus, els donà deu mines i els digué: Negocieu, mentre jo torno. [14] Però els seus ciutadans l'odiaven, i enviaren una ambaixada darrera d'ell, dient: No volem que aquest regni sobre nosaltres. [15] I succeí que, havent tornat, presa possessió del reialme, féu cridar aquells servents als quals havia donat el diner, per tal de saber què havien negociat. [16] I es presentà el primer, dient: Senyor, la vostra mina ha produït deu mines. [17] I li digué: Bé, bon servent; puix que en el més poc fores fidel, ten potestat sobre deu ciutats. [18] I vingué el segon, dient: Senyor, la vostra mina ha donat cinc mines. [19] I digué així mateix a aquest: Tu també governa sobre cinc ciutats. [20] I l'altre vingué, dient: Senyor, heus aquí la vostra mina, que he tingut guardada en un mocador; [21] perquè tenia por de vós, que sou home sever, us endueu el que no posàreu i colliu el que no sembràreu. [22] Li digué: Per la teva boca et judico, mal servent; ¿sabies que só home sever, que m'enduc el que no he posat i cullo el que no he sembrat? [23] Doncs, ¿per què no posaves el meu diner al banc? I jo, en venir, l'hauria cobrat amb el guany. [24] I als presents deia: Preneu-li la mina, i doneu-la al qui té les deu mines. [25] I li digueren: Senyor, té deu mines. [26] Us dic que a tot el qui té li serà donat, i a qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat. [27] Quant a

Mt. XXV. [14] Talment, doncs, com un home que, anant-se'n del país, cridà els seus servents i els confià els seus cabals, [15] i a un donà cinc talents, i a un altre dos, i a un altre un, a cadascun segons el seu valer, i se n'anà del país. Encontinent, [16] el qui havia rebut cinc talents anà a negociar amb ells i en guanyà altres cinc. [17] Així mateix el dels dos en guanyà altres dos. [18] I el qui n'havia rebut un se n'anà a fer un clot a terra, i colgà el diner del seu amo. [19] I, després de molt temps, ve l'amo d'aquells servents i els demana comptes. [20] I, compareixent el qui havia rebut els cinc talents, presentà altres cinc talents, dient: Senyor, cinc talents em confiàreu; mireu, altres cinc talents he guanyat. [21] Li digué el seu amo: Bé, servent bo i fidel; en el poc has estat fidel, sobre el molt et posaré; entra en el goig del teu senyor. [22] Compareixent també el dels dos talents, digué: Senyor, dos talents em confiàreu; mireu, altres dos talents he guanyat. [23] Li digué el seu amo: Bé, servent bo i fidel; en el poc has estat fidel, sobre el molt et posaré; entra en el goig del teu senyor. [24] I, compareixent també el qui havia rebut un talent, digué: Senyor, us coneixia que sou home dur, que colliu on no sembràreu i aplegueu d'on no escampàreu. [25] I, de por, me'n vaig anar a amagar el vostre talent a terra; ací teniu el que és vostre. [26] I, responent, el seu amo li digué: Mal servent i peresós, ¿sabies que cullo on no he sembrat i aplego d'on no he escampat? [27] Calia, doncs, que portessis els meus diners als banquers i, tornant jo, hauria rebut els meus diners amb el guany. [28] Preneu-li, doncs, el talent, i doneu-lo al qui té els deu talents. [29] Car a tot el qui té li serà donat, i tindrà

227. — *Mines i talents.* Mina, moneda grega; era igual a 100 dracmes; la mina àtica equivalia a unes 97'50 pessetes. 60 mines eren un talent, de valor unes 5.850 ptes. cf. notes §§ 136, 129, 197.
Llc. XIX, 22; Mt. XXV, 26. Vg. sense interrogant.—En el v. 23 de Llc. Vg. transfereix l'interrogant a la fi del versicle.
XIX, 26. *li serà donat.* Vg. Cl. amb alguns mss. afegeix: *i tindrà abundància,* com en el v. 29 de Mt.
Mt. XXV, 15 b. Vg. puntua· *i se n'anà del país encontinent.* — 21. 23. Vg.· *perquè en el poc has estat fidel.*

ἐχθρούς μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου. [28] Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

ρισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. [30] καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

[Lc. VIII. [18 b] ὃς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 87.]

[Mc. IV. [25] ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 87.]

[Mt. XIII. [12] ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 87.]

228. Iesus ungitur a Maria Bethaniae.

Mc. XIV, 3-9; Mt. XXVI, 6-13; Io. XII, 1-11.

Mc. XIV. [3] Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· συντρίψασα τὴν ἀλάβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς.

[4] ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; [5] ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω δηναρίων τριακοσίων καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.

[6] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί· [7] πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· [8] ὃ ἔσχεν ἐποίησεν, προέλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. [9] ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Mt. XXVI. [6] Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, [7] προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου βαρυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου.

[8] ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; [9] ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.

[10] γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν ἠργάσατο εἰς ἐμέ. [11] πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· [12] βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν.

[13] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Io. XII. [1] Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. [2] ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. [3] ἡ οὖν Μαριὰμ λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. [4] λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι [5] Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; [6] εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. [7] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· [8] τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. [9] Ἔγνω οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. [10] ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, [11] ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Mc. XIV, 3. την (HV) uel τον (TS).
Mt. XXVI, 10. ηργασατο (TH) pot. q. ειργασατο (SV).
Io. XII, 4. δε (TH) pot. q. ουν (SV). — Ιουδας... αυτου (THV) pot. q. εις εκ των μ. α. Ιουδας Ισκαριωτης (S).

aquells meus enemics que no volgueren que jo regnés sobre ells, porteu-los ací, i degolleu-los davant meu. [28] I, dites aquestes coses, anava davant ⟨de tots⟩, pujant a Jerusalem.

abundància; i a qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat. [30] I el servent inútil, llanceu-lo a la tenebra exterior; allí serà el plor i el cruixir de dents.

[*Llc. VIII.* [18 b] Car a qui té li serà donat, i a qui no té, àdhuc el que es creu tenir, li serà llevat.] *cf.* § 87.

[*Mc. IV.* [25] Car a aquell qui té li serà donat, i a aquell qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat.] *cf.* § 87.

[*Mt. XIII.* [12] Car a aquell qui té li serà donat, i tindrà abundància; i al qui no té, àdhuc el que té, li serà llevat.] *cf.* § 87.

228. Jesús és ungit per Maria a Betània.

Mc. XIV, 3-9; Mt. XXVI, 6-13; Jo. XII, 1-11.

Mc. XIV. [3] I, essent ell a Betània, a casa de Simó el leprós, mentre era a taula, vingué una dona portant un vas d'alabastre amb perfum de nard veritable, de molt preu; i, trencant el vas, el versà damunt el seu cap.

[4] I alguns en parlaven molt contrariats entre ells: ¿Per què s'ha fet aquest malversament del perfum? [5] Car podia aquest perfum ésser venut per més de tres-cents diners, i donat als pobres; i botzinaven contra ella.

[6] I Jesús digué: Deixeu-la; ¿per què li doneu pena? Una bona obra ha fet ella en mi; [7] que els pobres sempre els teniu amb vosaltres, i, quan vulgueu, els podeu fer bé, però a mi no sempre em teniu. [8] El que podia ha fet ella: s'ha avançat a ungir el meu cos per a la sepultura. [9] I en veritat us dic, onsevulla que sigui predicat l'evangeli, per tot el món, també el que ella ha fet es dirà en recordança seva.

Mt. XXVI. [6] Essent Jesús a Betània, a casa de Simó el leprós, [7] se li atansà una dona, portant un vas d'alabastre amb perfum de molt preu, i el versà damunt el seu cap, mentre era a taula.

[8] I, veient-ho, els deixebles en parlaven molt contrariats, i deien: ¿Per què aquest malversament? [9] Car podia ésser venut això per molt, i donat als pobres.

[10] I Jesús, adonant-se'n, els digué: ¿Per què doneu pena a aquesta dona? Car una bona obra ha fet envers mi; [11] que els pobres els teniu sempre amb vosaltres, però a mi no sempre em teniu; [12] car, tirant ella aquest perfum sobre el meu cos, ho ha fet per a la meva sepultura. [13] En veritat us dic, onsevulla que sigui predicat aquest evangeli en tot el món, es dirà també el que ella ha fet, en recordança seva.

Jo. XII. [1] Jesús, doncs, sis dies abans de la Pasqua, vingué a Betània, on era Llàtzer, a qui Jesús ressuscità d'entre els morts. [2] Li feren, doncs, allí un convit, i Marta servia, i Llàtzer era un dels qui eren a taula amb ell. [3] Maria, doncs, havent pres una lliura de perfum de nard veritable, de molt preu, ungí els peus de Jesús, i li eixugà els peus amb els seus cabells; i la casa s'omplí de l'olor del perfum. [4] I diu Judas l'Iscariot, un dels seus deixebles, el que havia de trair-lo: [5] ¿Per què no s'és venut aquest perfum per tres-cents diners, i no s'ha donat als pobres? [6] I digué això, no perquè se li'n donés res dels pobres, sinó perquè era lladre, i, tenint la bossa, sostreia el que hi posaven. [7] Digué, doncs, Jesús: Deixeu-la, a fi que el guardi per al dia de la meva sepultura; [8] que els pobres sempre els teniu amb vosaltres, però a mi no sempre em teniu. [9] Sabé, doncs, la nombrosa multitud dels Jueus que ell era allí, i vingueren no solament per Jesús, sinó també per veure Llàtzer, a qui ressuscità d'entre els morts. [10] I feren determini els prínceps dels sacerdots d'occir també Llàtzer, [11] perquè molts dels Jueus per causa d'ell se'ls en anaven, i creien en Jesús.

227. — Mt. XXV, 29. *àdhuc el que té.* Vg. amb diversos mss.: *et quod uidetur habere,* com en Llc. VIII, 18 b. Però en Llc., amb versió encara més exacta de la mateixa frase grega: *etiam quod putat se habere.*
228. — Mc. XIV, 3; Jo. XII, 3. *de nard veritable*: νάρδου πιστικῆς. Vg.: *nardi spicati* (Mc.); *nardi pistici* (Llc.). Alguns expliquen πιστικός per la planta, d'on s'extreia el perfum del nard, anomenada a l'Índia *piçitâ.*
Jo. XII, 1. *on era Llàtzer.* Vg. amb diversos mss.: *ubi Lazarus fuerat mortuus.*
XII, 6. *sostreia*: βαστάζω, en sentit d'*aufero, abripio furtim.* Vg.: *portabat.*

229. Ingressus solemnis in Hierusalem.

Lc. XIX, 29-44; Mc. XI, 1-11ª; Mt. XXI, 1-11. 14-16; Io. XII, 12-19.

Lc. XIX. 29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν 30 λέγων Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. 31 καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. 32 ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. 33 λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν πῶλον; 34 οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. 35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν· 36 πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. 37 ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, 38 λέγοντες

Mc. XI. 1 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 2 καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὔπω ἀνθρώπων ἐκάθισεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει· καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε. 4 καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; 6 οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. 7 καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. 8 καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. 9 καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον

Mt. XXI. 1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς 2 λέγων αὐτοῖς Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. 4 Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος

5 Εἴπατε τῇ θυγατρὶ
Σιών
Ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου
ἔρχεταί σοι
πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς
ἐπὶ ὄνον
καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.

6 Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὸν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ.

Io. XII. 12 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰη-

Lc. XIX, 29. βηθανιαν (TSV) pot. q. βηθανια (H). — 30. λεγων (H) pot. q. ειπων (TSV). — 36. εαυτων (HV) uel αυτων (TS).
Mc. XI, 3. οτι (S) pot. q. om. (THV).
Mt. XXI, 1. εις 2° (TH) pot. q. προς (SV). — om. ο a. Ιησους (TH) uel add. (SV). — 5. om. επι 2° a. πωλον (cf. *Hoskier, Codex B and its Allies, part I,* p. 63) pot. q. add. (THSV).—6. συνεταξεν (H) pot. q. προσεταξεν (TSV). — 7. αυτον pot. q. αυτων (THSV). — om. αυτων p. ιματια (TH) pot. q. add. (SV).
Io. XII, 12. ο a. οχλος (H) pot. q. om. (TSV).

229. Entrada solemne a Jerusalem.

Llc. XIX, 29-44; Mc. XI, 1-11ª, Mt. XXI; 1-11. 14-16; Jo. XII, 12-19.

Llc. XIX. 29 I s'esdevingué que, com fos prop de Betfagé i Betània, a la muntanya anomenada de les Oliveres, envià dos dels deixebles, 30 dient: Aneu al vilatge d'enfront, i, entrant-hi, trobareu un pollí fermat, sobre el qual mai cap home no s'ha assegut; desfermeu-lo i meneu-lo. 31 I si algú us pregunta: ¿Per què el desfermeu? direu així: El Senyor n'ha menester. 32 I, havent-se'n anat els enviats, ho trobaren tal com els havia dit. 33 I, en desfermar ells el pollí, els seus amos els digueren: ¿Per què desfermeu el pollí? 34 I ells digueren: El Senyor n'ha menester. 35 I el menaren a Jesús, i, havent tirat llurs mantells sobre el pollí, hi feren pujar Jesús; 36 i, mentre avançava, anaven estenent llurs mantells pel camí. 37 I, acostant-se ja ell a la davallada de la Muntanya de les Oliveres, tot l'estol dels deixebles començaren gojosos de lloar Déu amb forta veu per tots els prodigis que havien vist, 38 dient:

Mc. XI. 1 I, quan són prop de Jerusalem, de Betfagé i Betània, a la Muntanya de les Oliveres, envia dos dels seus deixebles, 2 i els diu: Aneu al vilatge d'enfront vostre, i tot seguit, entrant, hi trobareu un pollí fermat, sobre el qual cap home encara no s'ha assegut; desfermeu-lo i porteu-lo. 3 I si algú us deia: ¿Per què feu això? digueu: El Senyor n'ha menester; i llavors tot seguit l'enviarà ací. 4 I se n'anaren, i trobaren un pollí fermat prop d'un portal, fora al carrer; i el desfermen. 5 I alguns dels qui eren allí els deien: ¿Què feu, desfermant el pollí? 6 I ells els digueren com Jesús havia dit; i els deixaren fer. 7 I porten a Jesús el pollí, i tiren al seu damunt llurs mantells; i s'assegué dessobre. 8 I molts estengueren llurs mantells pel camí, i d'altres fullam que tallaven dels camps. 9 I els qui precedien i els qui seguien clamaven:

Mt. XXI. 1 I, quan foren prop de Jerusalem, i arribaren a Betfagé, a la Muntanya de les Oliveres, llavors Jesús envià dos deixebles, 2 dient-los: Aneu al vilatge d'enfront vostre, i, tot seguit, trobareu una somera fermada, i amb ella un pollí; desfermeu i meneu-me'ls. 3 I si algú us deia res, direu: El Senyor n'ha menester; i tot seguit els enviarà. 4 I això s'esdevingué per tal que s'acomplís el que havia estat dit pel profeta, que diu:

5 Digueu a la filla de Sió:
Vet ací que el teu Rei
ve a tu,
mansuet, i muntat sobre un ase,
sobre un pollí, fill d'ajovada.

6 I, anant-hi els deixebles, i havent fet com els havia ordenat Jesús, 7 menaren la somera i el pollí; i posaren al seu damunt llurs mantells, i el feren seure dessobre. 8 I gran part de la multitud estengueren llurs mantells pel camí, i d'altres tallaven branques dels arbres, i les escampaven pel camí.

Jo. XII. 12 L'endemà la gran multitud que havia vingut a la festa, havent oït que Jesús venia

229. — Llc. XIX, 29. ...*de les Oliveres*: ἐλαιῶν. Algunes edicions crítiques llegeixen: ἐλαιών: *Oliverar* o *Olivet.* Vg.: *Olivueti.*— 30. *pollí.* Vg.: *pullum asinae.*
XIX, 31. 34; Mc. XI, 3; Mt. XXI, 3. *n'ha menester*: χρείαν ἔχει. Vg. tradueix: *operam eius desiderat* (Llc. 31), *necessarium habet* (Llc. 34), *necessarius est* (Mc.), *opus habet* (Mt.).
XIX, 32. *ho trobaren.* Vg. amb alguns mss.: *inuenerunt... stantem pullum.*
Mc. XI, 1. Vg. i alguns mss. ometen *Betfagé.*
XI, 4. *al carrer.* ἀμφόδον, *uia circum,* o, més generalment, *uia.* Vg.: *in biuio.*— 8. ...*i d'altres fullam que tallaven dels camps.* Vg. amb diversos mss.: *alii autem frondes caedebant de arboribus, et sternebant in uia.*
Mt. XXI, 5; Jo. XII, 15. Cita, no pas literal, de Zach. IX, 9. — Vg.: ... *sedens super asinam et pullum...*

Εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
μενος,
ὁ βασιλεύς, ἐν ὀνόματι
Κυρίου·
ἐν οὐρανῷ εἰρήνη
καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

39 Καί τινες τῶν Φαρι-
σαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶ-
παν πρὸς αὐτόν Δι-
δάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς
μαθηταῖς σου.
40 καὶ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Λέγω
ὑμῖν, ἐὰν οὗτοι σιωπή-
σουσιν, οἱ λίθοι κράξου-
σιν.
41 Καὶ ὡς ἤγγισεν,
ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν
ἐπ' αὐτήν,
42 λέγων ὅτι
Εἰ ἔγνως ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰ-
ρήνην, νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ
ὀφθαλμῶν σοῦ.
43 ὅτι
ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ
καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ
ἐχθροί σου χάρακά σοι
καὶ περικυκλώσουσίν σε
καὶ συνέξουσίν σε πάν-
τοθεν,
44 καὶ ἐδαφιοῦσίν
σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν
σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν
λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί,
ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν
καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς
σου.

Ὡσαννά·
Εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
μενος ἐν ὀνόματι
Κυρίου·
10 Εὐλογημένη ἡ ἐρχο-
μένη βασιλεία τοῦ
πατρὸς ἡμῶν Δαυίδ·
Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψί-
στοις.
11ª Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἰε-
ροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν·
11ᵇ § 231.

9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγον-
τες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολου-
θοῦντες ἔκραζον λέγον-
τες

Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ·
Εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
μενος ἐν ὀνόματι
Κυρίου·
Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψί-
στοις.

10 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ
εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη
πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα
Τίς ἐστιν οὗτος;
11 οἱ δὲ
ὄχλοι ἔλεγον Οὗτός
ἐστιν ὁ προφήτης Ἰη-
σοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς
Γαλιλαίας. 12-13 § 28.
14 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ
τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ
ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν
αὐτούς.
15 Ἰδόντες δὲ οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμμα-
τεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίη-
σεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς
κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ
λέγοντας Ὡσαννὰ τῷ
υἱῷ Δαυίδ, ἠγανάκτησαν
16 καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἀκού-
εις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ
δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς
Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε
ὅτι Ἐκ στόματος νη-
πίων καὶ θηλαζόντων κα-
τηρτίσω αἶνον;

σοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα,
13 ἔλαβον τὰ βαία τῶν
φοινίκων καὶ ἐξῆλθον
εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ
ἐκραύγαζον
Ὡσαννά,
εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
μενος ἐν ὀνόματι
Κυρίου,
καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσ-
ραήλ.
14 εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνά-
ριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό,
καθώς ἐστιν γεγραμμένον
15 Μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ
Σιών·
ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου
ἔρχεται,
καθήμενος ἐπὶ πῶλον
ὄνου.
16 Ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐ-
τοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶ-
τον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη
Ἰησοῦς τότε ἐμνήσθησαν
ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ
γεγραμμένα καὶ ταῦτα
ἐποίησαν αὐτῷ.
17 Ἐμαρ-
τύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν
μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λά-
ζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ
μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐ-
τὸν ἐκ νεκρῶν.
18 διὰ
τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐ-
τῷ ὁ ὄχλος ὅτι ἤκουσαν
τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι
τὸ σημεῖον.
19 οἱ οὖν
Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς
ἑαυτούς Θεωρεῖτε ὅτι
οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε
ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ
ἀπῆλθεν.

230. Accedentibus Graecis, de morte sua proxima turbam monet.

Io. XII, 20-36.

Io. XII.
20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ·
21 οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαιδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες Κύριε, θέλο-

Lc. XIX, 38. ο a. βασιλευς (TH) uel om. (SV). — 43. παρεμβαλουσιν (THSV) pot. q. περιβαλουσιν.
Io. XII, 16. αυτου οι μαθηται (TH) pot. q. ο. μ. α. (SV). — 17. οτε (HSV) uel οτι (T).

Beneït el qui ve,
Rei, en nom del Se-
nyor!
Pau en el cel,
i glòria en les altures!

39 I alguns dels fariseus
d'entre la multitud li di-
gueren: Mestre, repteu els
vostres deixebles.
40 I,
responent, digué: Us dic,
si aquests callen, les pe-
dres cridaran.
41 I, quan
fou a prop, veient la ciu-
tat, plorà per ella,
42 dient:
Si coneixies en aquest dia
també tu les coses que et
durien la pau! Però ara
han estat escondides als
teus ulls.
43 Car dies vin-
dran sobre tu, que els teus
enemics t'envoltaran de
trinxera, i t'encerclaran, i
de tots costats t'oprimiran,
44 i et rebatran a terra, a tu
i als teus fills que hi ha en
tu, i no deixaran en tu pe-
dra sobre pedra, perquè no
conegueres el temps de la
teva visitació.

Hosanna!
Beneït el qui ve en
nom del Senyor!
10 Beneït el regne, que
ve, de David, nostre
pare!
Hosanna en les altures!
11ª I entrà a Jerusalem,
en el Temple; 11ᵇ § 231.

9 I les multituds, les que
el precedien i les que el
seguien, clamaven, dient:

Hosanna al fill de David!
Beneït el qui ve en nom
del Senyor!
Hosanna en les altures.

10 I, havent entrat ell a Je-
rusalem, fou commosa tota
la ciutat, dient: ¿Qui és
aquest?
11 I les multituds
deien: Aquest és el profe-
ta Jesús, el de Natzaret de
la Galilea. 12-13 § 28.
14 I se li acostaren cecs i
coixos en el Temple, i els
guarí.
15 I, veient els prín-
ceps dels sacerdots i els
escribes les meravelles que
féu, i els nois que clama-
ven en el Temple i deien:
Hosanna al fill de David;
s'indignaren,
16 i li digue-
ren: ¿Sents aquests què
diuen? I Jesús els diu:
Sí. ¿No heu llegit mai:
De boca d'infants i de
nens de llet us heu prepa-
rat lloança?

a Jerusalem,
13 prenien les
branques dels palmers, i
eixien al seu encontre, i
clamaven:
Hosanna!
Beneït el qui ve en nom
del Senyor,
el Rei d'Israel!
14 I, havent trobat Jesús un
ase pollí, s'hi assegué da-
munt, com és escrit:
15 No temis, filla de Sió;
vet ací que ve el teu
Rei,
assegut en un pollí de
somera.
16 Això, de moment, no
ho comprengueren els seus
deixebles; però, quan fou
glorificat Jesús, llavors es
recordaren que d'ell això
era escrit, i que això en ell
acompliren.
17 L'exalçava,
doncs, la multitud que era
amb ell quan cridà Llàtzer
del sepulcre i el ressusci-
tà d'entre els morts.
18 Per
això també sortí la multi-
tud al seu encontre, perquè
oïren que ell havia fet el
miracle.
19 Els fariseus es
digueren, doncs, entre ells:
Mireu com no guanyeu
res; heus aquí que tot el
món se n'ha anat darrera
d'ell.

230. Atansant-se-li uns grecs, anuncia a la multitud la seva mort pròxima.

Jo. XII, 20-36.

Jo. XII.
20 I hi havia uns grecs dels qui havien pujat a adorar en la festa.
21 Aquests, doncs, s'atansaren a Felip, el de Betsaida de la Galilea, i li demanaven, dient: Senyor, volem veure Jesús.

229. — Llc. XIX, 42. Vg. amb alguns mss.: *Quia si cognouisses et tu, et quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.*
Mt. XXI, 16. Cita del Ps. VIII, 3, segons els LXX. — *us heu preparat lloança.* Vg.: *perfecisti laudem.*
Jo. XII, 17. *L'exalçava.* μαρτυρεω en sentit de *testimonium honorificum dico, applaudo.* — Llegint amb alguns mss. ὅτι en lloc d'ὅτε, el sentit és: *Testificava, doncs, la multitud que era amb ell, que cridà Llàtzer del sepulcre i el ressuscità d'entre els morts.* — 19. *no guanyeu res.* Vg.: *no guanyem res.* Vg. Cl. fa interrogativa aquesta frase.
230. — Jo. XII, 20. *uns grecs.* Vg.: *Gentiles.*

μεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. 22 ἔρχεται Φίλιππος καὶ
λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος
καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται
αὐτοῖς λέγων Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου. 24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ
κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς
μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει.
25 ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ
ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς
ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. cf. § 212. 26 ἐὰν ἐμοί
τις διακονῇ ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ
ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ δια-
κονῇ τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. 27 νῦν ἡ ψυχή μου
τετάρακται, καὶ τί εἴπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς
ὥρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν
ταύτην. cf. § 269. 28 πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα.
ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Καὶ ἐδόξασα καὶ
πάλιν δοξάσω. 29 ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας
ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον Ἄγγελος
αὐτῷ λελάληκεν. 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Οὐ
δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. 31 νῦν
κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ
κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· 32 κἀγὼ ἐὰν ὑψω-
θῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.
33 τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν
ἀποθνήσκειν. 34 ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος Ἡμεῖς
ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς
τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου; 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἔτι μι-
κρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὡς
τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, καὶ ὁ
περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. 36 ὡς
τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς
γένησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν
ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

231. Iesus Bethaniae pernoctat.

Mc. XI, 11 b; Mt. XXI, 17.

Mc. XI. 11b Καὶ περιβλεψάμενος πάντα ὀψὲ ἤδη οὔσης τῆς ὥρας ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

Mt. XXI. 17 Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

232. Imprecatio fici.

Mc. XI, 12-14; Mt. XXI, 18-19 a.

Mc. XI. 12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν
ἀπὸ Βηθανίας ἐπείνασεν. 13 καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ
μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν
αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα,
ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. 14 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτῇ Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν
φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Mt. XXI. 18 Πρωὶ δὲ ἐπαναγὼν εἰς τὴν πόλιν
ἐπείνασεν. 19a καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ
ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ
φύλλα μόνον,
καὶ λέγει αὐτῇ Μηκέτι ἐκ σοῦ καρ-
πὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· 19b § 235.

232 bis. Lc. XIX, 45-46 = § 28.

* Lc. XIX. 45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο
ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας, 46 λέγων αὐτοῖς Γέγραπ-
ται Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

Io. XII, 22. om. ο a. Φιλιππος (TSV) pot. q. add. (H). — om. παλιν a. ερχεται 2° (TH) pot. q. add. (S). — 23. αποκρινεται (THV) pot. q. απεκρινατο (S). — 26. τις διακονη (TH) pot. q. διακονη τις (SV). — 30. απεκριθη Ιησους και ειπεν (TSV) pot. q. α. κ. ε. Ι. (H). — 32. εαν (TSV) pot. q. αν (H). — παντας (THSV) uel παντα.

Mt. XXI, 18. πρωι (TH) uel πρωιας (SV). — επαναγων (SV) uel επαναγαγων (TH). — 19. om. ου a. μηκετι (SV) pot. q. add. (TH).

22 Ve Felip, i ho diu a Andreu; vénen Andreu i Felip,
i ho diuen a Jesús. 23 I Jesús els respon, dient: És
vinguda l'hora que sigui glorificat el Fill de l'home.
24 En veritat, en veritat us dic, si el gra de blat caigut
en la terra no mor, resta ell sol; però si mor, lleva
molt de fruit. 25 Qui estima la seva vida la perd, i qui
odia la seva vida en aquest món, per a vida eterna la
servarà. *cf.* § 212. 26 Si un em serveix, que em se-
gueixi, i on só jo, serà també el meu servent; si
un em serveix, el Pare l'honorarà. 27 Ara la meva ànima
és contorbada, i ¿què diré? ¿Pare, salveu-me d'aques-
ta hora? Però per això só arribat fins a aquesta hora.
cf. § 269. 28 Pare, glorifiqueu el vostre nom. Vingué,
doncs, una veu del cel: L'he glorificat, i novament el
glorificaré. 29 La multitud, doncs, que allí era i ho
sentí, deia que havia estat un tro; d'altres deien: Un
àngel li ha parlat. 30 Respongué Jesús i digué: No per
causa de mi és vinguda aquesta veu, sinó per causa de
vosaltres. 31 Ara és el jutjament d'aquest món; ara el
príncep d'aquest món serà llançat fora; 32 i jo, si só
alçat de la terra, tothom m'atrauré a mi. 33 I això deia,
significant de quina mort havia de morir. 34 Li res-
pongué, doncs, la multitud: Nosaltres hem après de la
Llei que el Crist roman eternalment, i ¿com dius tu
que ha d'ésser alçat el Fill de l'home? ¿Qui és
aquest Fill de l'home? 35 Els digué, doncs, Jesús:
Encara un petit temps la llum és en vosaltres. Ca-
mineu mentre teniu la llum, perquè la tenebra no
us sorprengui, car el qui camina en la tenebra no sap
on va. 36 Mentre teniu la llum, creieu en la llum, a
fi que esdevingueu fills de llum. Aquestes coses
parlà Jesús, i, anant-se'n, s'escondí d'ells.

231. Jesús fa nit a Betània.

Mc. XI, 11 b; Mt. XXI, 17.

Mc. XI. 11b I, havent donat una mirada a tot, essent ja hora tarda, sortí cap a Betània amb els dotze.

Mt. XXI. 17 I, havent-los deixat, sortí fora de la ciutat, envers Betània, i allí passà la nit.

232. Maledicció de la figuera.

Mc. XI, 12-14; Mt. XXI, 18-19 a.

Mc. XI. 12 I l'endemà, en sortir de Betània, sentí
fam. 13 I, veient de lluny una figuera que tenia fulles,
hi anà per veure si trobava res en ella; i, arribant-hi,
res no trobà sinó fulles, puix no era temps de figues.
14 I parlà i li digué: Per sempre més ja ningú no
mengi fruit de tu. I ho sentien els seus deixebles.

Mt. XXI. 18 I de matí, tornant a la ciutat, sentí
fam. 19a I, veient una figuera vora el camí, hi anà, i
res no trobà en ella, sinó fulles solament;
i li diu: Ja
no neixi fruit de tu per sempre més. 19b § 235.

232 bis. Llc. XIX, 45-46 = § 28.

**Llc. XIX.* 45 I, havent entrat en el Temple, comen-
çà a llançar fora els que hi venien, 46 dient-los: És
escrit: I serà la meva casa, casa d'oració; i vosaltres n'heu fet cova de lladres.

---

230. — Jo. XII, 27. Puntuació del Cris., Calmes, Tillm. i d'algunes edicions crítiques. Vg. i majoria d'edicions crítiques i molts intèrprets: *i ¿què diré? Pare, salveu-me d'aquesta hora.*

XII, 32. *tothom.* Vg. amb D i altres mss.: *totes les coses.*

231. — Mt. XXI, 17. *passà la nit*: ηὐλίσθη. Vg.: *mansit.*

233. Tertium consilium perdendi Iesum. cf. 53, 172, 239.

Lc. XIX, 47-48; Mc. XI, 15a. 18.

Lc. XIX. 17 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, 48 καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν, ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

Mc. XI. 15a Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. 15b-17 § 28. 18 καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

234. Vespere Iesus egreditur de ciuitate

Mc. XI, 19.

Mc. XI. 19 Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

235. Ficu uerbo arefacta, de fidei potestate disserit Iesus. cf. 127.

[Lc. XVII, 6]; Mc. XI, 20-25; Mt. XXI, 19b-22 [XVII, 20b. VI, 14-15].

[Lc. XVII. 6 ...Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. cf. § 127.]

Mc. XI. 20 Καὶ παραπορευόμενοι πρωὶ εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. 21 καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Ῥαββί, ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. 22 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Ἔχετε πίστιν θεοῦ· 23 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. 24 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. 25 καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Mt. XXI. 19b Καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ. 20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται, 22 καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήψεσθε.

[Mt. XVII. 20b Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. cf. § 127.]

[VI. 14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. cf. § 160.]

Mc. XI, 19. εξεπορευετο (TSV) uel εξεπορευοντο (H).
Mt. VI, 15. τα παραπτωματα αυτων (HV) pot. q. om. (TS).

233. Tercer consell per a perdre Jesús. cf. 53, 172, 239.

Llc. XIX, 47-48; Mc. XI, 15a. 18.

Llc. XIX. 47 I ensenyava cada dia en el Temple; i els princeps dels sacerdots i els escribes amb els principals del poble cercaven de perdre'l, 48 i no trobaven què havien de fer, car tot el poble n'era corprès, escoltant-lo.

Mc. XI. 15a I vénen a Jerusalem. 15b-17 § 28. 18 I n'hagueren esment els princeps dels sacerdots i els escribes, i cercaven manera de perdre'l, car el temien, perquè tota la multitud era en admiració per la seva doctrina.

234. Al vespre Jesús surt de la ciutat.

Mc. XI, 19.

Mc. XI. 19 I, quan es féu vespre, sortia fora de la ciutat.

235. Assecada la figuera maleïda, Jesús parla del poder de la fe. cf. 127.

[Llc. XVII, 6]; Mc. XI, 20-25; Mt. XXI, 19b-22 [XVII, 20b. VI, 14-15].

[*Llc. XVII.* 6 ... Si teníeu fe com un gra de mostassa, diríeu a aquest morer: Desarrela't, i planta't en la mar; i us obeiria.] *cf.* § 127.

Mc. XI. 20 I de matí, tot passant, veieren la figuera assecada des de les arrels. 21 I Pere, recordant-se'n, li diu: Mestre, mireu, la figuera que maleíreu s'ha assecat. 22 I, responent, Jesús els diu: Tingueu fe en Déu. 23 En veritat us dic que el qui digui a aquesta muntanya: Vés-te'n i tira't a la mar, i no dubti en son cor, ans cregui que serà fet el que diu, ho obtindrà. 24 Per això us dic, totes les coses que pregueu i demaneu, creieu que les heu obtingudes, i us vindran. 25 I, quan estigueu pregant, perdoneu, si teniu res contra algú, per tal que també vostre Pare qui és en els cels us perdoni els vostres mancaments.

Mt. XXI. 19b I s'assecà a l'instant la figuera. 20 I, veient-ho, els deixebles es meravellaren, dient: ¿Com és que a l'instant s'és assecada la figuera? 21 I Jesús respongué: En veritat us dic, si teniu fe i no dubteu, no sols fareu això de la figuera, sinó que fins si a aquesta muntanya dieu: Vés-te'n i tira't a la mar, s'esdevindrà. 22 I totes les coses que amb fe demanareu en l'oració, les obtindreu.

[*Mt. XVII.* 20b Car, en veritat us dic, si teniu fe com un gra de mostassa, direu a aquesta muntanya: Vés-te'n d'ací a allà, i hi anirà; i res no us serà impossible.] *cf.* § 127.

[*VI.* 14 Car si perdoneu als homes llurs mancaments, els perdonarà també a vosaltres el vostre Pare celestial; 15 i, si no perdoneu als homes llurs mancaments, tampoc el vostre Pare no perdonarà els mancaments vostres.] *cf.* § 160.

---

233. — Llc. XIX, 48. *què havien de fer.* Vg. amb D: *quid facerent illi.*
235. — Mc. XI, 24. ...*pregueu i demaneu.* Vg. amb alguns mss.: ..., *pregant, demaneu.*—... *les heu obtingudes.* Vg. amb alguns mss.: ... *les obtindreu,* com en el v. 22 de Mt.
XI, 26. Vg., amb diversos mss. afegeix aquest versicle: *i si vosaltres no perdoneu, tampoc el vostre Pare qui és en els cels no perdonarà els mancaments vostres.* Manca, però, en ℵBLSΔΨ i en alguns minúsculs i versions.

236. Interrogatur de sua potestate.

Lc. XX, 1-8; Mc. XI, 27-33; Mt. XXI, 23-27.

Lc. XX. [1] Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, [2] καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς αὐτόν Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; [3] ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἴπατέ μοι· [4] τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; [5] οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [6] ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι· [7] καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. [8] καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Mc. XI. [27] Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι [28] καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς; [29] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· [30] τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. [31] καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [32] ἀλλὰ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων; — ἐφοβοῦντο τὸν ὄχλον, ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. [33] καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν Οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Mt. XXI. [23] Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; [24] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· [25] τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; [26] ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην· [27] καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν Οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

237. Parabola de duobus filiis.

[Lc. VII, 29-30]; Mt. XXI, 28-32. (cf. § 79).

[Lc. VII. [29] Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τε-

Mt. XXI. [28] Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν Τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. [29] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. [30] προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. [31] Τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν Ὁ πρῶτος· λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. [32] ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς

Mt. XXI, 25. παρ' (TSV) pot. q. εν (H). — 28. και a. προσελθων (SV) pot. q. om. (TH). — 29. δε p. υστερον (SV) pot. q. om. (TH). — 30. δευτερω (HSV) uel ετερω (T). — ordo respondentium cum T contra HSV.

236. L'interroguen sobre la seva potestat.

Llc. XX, 1-8; Mc. XI, 27-33; Mt. XXI, 23-27.

Llc. XX. [1] I s'esdevingué que, un dels dies, instruint ell el poble en el Temple i anunciant la bona nova, es presentaren els prínceps dels sacerdots i els escribes amb els ancians, [2] i li parlaren, dient: Digues-nos amb quina potestat fas aquestes coses, o qui és que t'ha donat aquesta potestat? [3] I, responent, els deia: Jo també us demanaré una raó; digueu-me: [4] El baptisme de Joan, ¿era del cel o dels homes? [5] I conferien ells amb ells, dient: Si responem: Del cel, dirà: ¿Per què no el creguéreu? [6] I si diem: Dels homes, tot el poble ens apedregarà, car està convençut que Joan era profeta. [7] I respongueren que no sabien pas d'on. [8] I Jesús els digué: Tampoc jo no us dic amb quina potestat faig aquestes coses.

Mc. XI. [27] I vénen altre cop a Jerusalem. I, anant ell pel Temple, se li acosten els prínceps dels sacerdots i els escribes i els ancians. [28] I li deien: ¿Amb quina potestat fas aquestes coses? ¿O qui t'ha donat aquesta potestat per fer-les? [29] I Jesús els digué: Jo us demanaré una raó; responeu-me, i us diré amb quina potestat faig aquestes coses: [30] El baptisme de Joan, ¿era del cel o dels homes? Responeu-me. [31] I discorrien ells amb ells, dient: Si diem: Del cel, dirà: Doncs, ¿per què no el creguéreu? [32] ¿Però diriem: Dels homes?... Temien el poble, car tots tenien per cert que Joan era verament profeta. [33] I, responent a Jesús, diuen: No ho sabem. I Jesús els diu: Tampoc jo no us dic amb quina potestat faig aquestes coses.

Mt. XXI. [23] I, havent entrat ell al Temple, se li acostaren, mentre ensenyava, els prínceps dels sacerdots i els ancians del poble, dient: ¿Amb quina potestat fas aquestes coses? ¿Ni qui t'ha donat aquesta potestat? [24] I Jesús, responent, els digué: Jo també us demanaré una raó, que si me la dieu, també jo us diré amb quina potestat faig aquestes coses: [25] El baptisme de Joan, ¿d'on era? ¿del cel o dels homes? I ells discorrien en llur interior, dient: Si diem: Del cel, ens dirà: Doncs, ¿per què no el creguéreu? [26] I si diem: Dels homes, temem el poble, car tots tenen Joan per profeta. [27] I, responent a Jesús, digueren: No ho sabem. Llavors ell els digué: Tampoc jo no us dic amb quina potestat faig aquestes coses.

237. Paràbola dels dos fills.

[Llc. VII, 29-30]; Mt. XXI, 28-32. (cf. § 79).

[*Llc. VII.* [29] I tot el poble que escoltà, i els publi-

Mt. XXI. [28] I ¿què us sembla? Un home tenia dos fills; i, presentant-se al primer, li digué: Fill, vés avui a treballar a la vinya. [29] I ell, responent, digué: No vull; però després, penedint-se, hi anà. [30] I, presentant-se a l'altre, li digué el mateix; i ell, responent, digué: Só a punt, senyor; i no hi anà. [31] ¿Quin dels dos féu la voluntat del pare? Li diuen: El primer. Els diu Jesús: En veritat us dic que els publicans i les meretrius us passen davant al regne de Déu. [32] Car vingué Joan a vosaltres en camí de

236. — Llc. XX, 1. *es presentaren*: ἐπέστησαν. Vg.; *conuenerunt*.
XX, 3; Mc. XI, 29· Mt. XXI, 24. *raó*: λόγον. Vg.: *uerbum* (Llc. i Mc.); *sermonem* (Mt.).
XX, 4; Mc. XI, 30. *ells amb ells*: πρὸς ἑαυτούς. Vg.: *intra se* (Llc.—WW.: *inter se*), *secum* (Mc.). — En el v. 25 de Mt. *en llur interior*, Vg.: *inter se*.
Mc. XI, 32. Vg. amb alguns mss.: *Si dixerimus, Ex hominibus, timemus* (WW.: *timebant*) *populum*...
Mt. XXI, 26 b. Vg. Cl.: *car tots tenien Joan com a profeta,* en boca de l'evangelista, com en el v. 32 de Mc.
237. — Mt. XXI, 30. *Só a punt*: ἐγώ, *ecce adsum, praesto sum*. Vg. amb diversos mss.: *Eo*.
XXI, 31. *us passen davant*. Vg. Cl.: *us passaran davant*.

λῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. 30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. cf. § 79.]

ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ. ο δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

238. Parabola de uinitoribus filium domini necantibus.

Lc. XX, 9-18; Mc. XII, 1-11; Mt. XXI, 33-44.

Lc. XX. 9 Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην Ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς. 10 καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κενόν. 11 καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. 12 καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. 13 εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται. 14 ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. 15 καί ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; 16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν Μὴ γένοιτο. 17 ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν

Τί οὖν ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

Mc. XII. 1 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν Ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 2 καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος. 3 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. 4 καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· κἀκεῖνον ἐκεφαλίωσαν καὶ ἠτίμασαν. 5 καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κἀκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες οὓς δὲ ἀποκτέννοντες. 6 ἔτι ἕνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 7 ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. 8 καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. 9 τί ποιήσει οὖν ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

10 Οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

Mt. XXI. 33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 34 ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. 35 καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. 36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. 37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 38 οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. 39 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41 λέγουσιν αὐτῷ Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. 42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες

Mc. XIJ, 9. ουν (SV) pot. q. om. (TH).
Mt. XXI, 32. ουδε (HSV) pot. q. ου (T). — 33. εξεδετο (TH) pot. q. εξεδοτο (SV).

cans acataren el voler de Déu, fent-se batejar amb el baptisme de Joan. 30 Peró els fariseus i els doctors de la Llei frustraren en si mateixos el designi de Déu, no fent-se batejar d'ell.] *cf.* § 79.

justícia, i no el creguéreu; però els publicans i les meretrius el cregueren; i vosaltres, veient-ho, ni després no us heu penedit per a creure'l.

238. Paràbola dels vinyaters que maten el fill de l'amo.

Llc. XX, 9-18; Mc. XII, 1-11; Mt. XXI, 33-44.

Llc. XX. 9 I començà de dir al poble aquesta paràbola: Un home plantà una vinya, i l'arrendà a uns terrassans, i s'absentà del país força temps. 10 I al seu dia envià als terrassans un servent, perquè li donessin dels fruits de la vinya; i els terrassans, havent-lo bastonejat, el feren marxar de buit. 11 I tornà a enviar un altre servent; i ells, també aquest, havent-lo bastonejat i ultratjat, el feren marxar de buit. 12 I tornà a enviar un tercer; i ells, també aquest, havent-lo ferit, el llançaren fora. 13 I digué l'amo de la vinya: ¿Què faré? Enviaré el meu fill estimat; a ell bé el respectaran. 14 Però, en veure'l, els terrassans discorrien ells amb ells, dient: Aquest és l'hereu; matem-lo, perquè sigui nostra l'heretat; 15 i, havent-lo tret fora de la vinya, el mataren. ¿Què els farà, doncs, l'amo de la vinya? 16 Vindrà, i farà morir aquests terrassans, i donarà la vinya a d'altres. I, sentint això, digueren: Mai no sigui. 17 I ell, mirant-se'ls, els deia:

¿Què vol dir, doncs, això que és escrit:

La pedra que rebutjaren els qui edificaven,

Mc. XII. 1 I començà de parlar-los en paràboles: Un home plantà una vinya, i la voltà d'una tanca, hi excavà un cup, hi edificà una torre, l'arrendà a uns terrassans, i se n'anà del país. 2 I envià als terrassans, al seu temps, un servent, perquè dels terrassans rebés dels fruits de la vinya; 3 i ells, havent-lo agafat, el bastonejaren, i el feren marxar de buit. 4 I novament envià a ells un altre servent; també aquest capferiren i ultratjaren. 5 I n'envià un altre; i aquest, el mataren; i d'altres molts, ferint-ne uns i matant-ne d'altres. 6 Un encara en tenia, fill estimat; finalment els l'envià, dient: El meu fill, el respectaran. 7 Però aquells terrassans es digueren ells amb ells: Aquest és l'hereu; veniu, matem-lo, i nostra serà l'heretat. 8 I, havent-lo agafat, el mataren, i el tragueren fora de la vinya. 9 ¿Què farà, doncs, l'amo de la vinya? Vindrà, i farà morir els terrassans, i donarà la vinya a d'altres.

10 ¿No heu llegit aquesta Escriptura:

La pedra que rebutjaren els qui edificaven,

Mt. XXI. 33 Escolteu una altra paràbola: Hi havia un home cap de casa que plantà una vinya, i la voltà d'una tanca, hi excavà un cup, hi edificà una torre, l'arrendà a uns terrassans, i se n'anà del país. 34 I, quan fou prop el temps de la collita, envià els seus servents als terrassans a recollir-ne els fruits. 35 I els terrassans, havent agafat els seus servents, l'un bastonejaren, i l'altre occiren, i l'altre apedregaren. 36 Novament envià altres servents, en més nombre que els primers, i amb ells feren igual. 37 I, darrerament, els envià el seu fill, dient: El meu fill, el respectaran. 38 Però els terrassans, en veure el fill, deien entre ells: Aquest és l'hereu; veniu, matem-lo i tindrem la seva heretat. 39 I, havent-lo agafat, el tragueren fora de la vinya, i el mataren. 40 Quan vingui, doncs, l'amo de la vinya, ¿què farà a aquells terrassans? 41 Li diuen: Per miserables, miserablement els farà morir, i arrendarà la vinya a d'altres terrassans que li paguin els fruits a llurs temps. 42 Els diu Jesús: ¿No heu llegit mai en les Escriptures:

La pedra que rebutjaren els qui edificaven,

---

238. — Llc. XX, 13. *a ell...* Vg. amb alguns mss.: *a ell, en veure'l,...*
XX, 14. *ells amb ells.* Vg. Cl.: *intra se.*
XX, 17; Mc. XII, 10; Mt. XXI, 42. Cita literal del Ps. CXVIII (Vg. CXVII), 22-23, omès el v. 22 en Llc.
Mc. XII, 1. *plantà.* Vg.: *pastinauit,* fer sòts amb el càvec o magall.
Mc. XII, 1; Mt. XXI, 33. *cup*: ληνός, *torcular* (Vg en Mt.), cavitat, on és trepitjat el raïm; ὑπολήνιον, *lacus* (Vg. en Mc.), sotacup, tina o dipòsit, cavat en la terra, on raja el most.

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;

[18]πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας.
[11]παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·
παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;
[43]διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. [44](Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.)

239. Quartum consilium perdendi Iesum. cf. 53, 172, 233.

Lc. XX, 19; Mc. XII, 12; Mt. XXI, 45-46.

Lc. XX. [19]Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.

Mc. XII. [12]Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

Mt. XXI. [45]Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· [46]καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον. XXII, 1-14 § 191.

240. Pharisaeorum quaestio de tributo soluendo.

Lc. XX, 20-26; Mc. XII, 13-17; Mt. XXII, 15-22.

Lc. XX. [20]Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐνκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. [21]καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· [22]ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὔ; [23]κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς [24]Δείξατέ μοι δηνάριον. τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν;

Mc. XII. [13]Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. [14]καὶ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; [15]ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς Τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. [16]οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ

Mt. XXII. [15]Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. [16]καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. [17]εἰπὸν οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; [18]γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί με πειράζετε, ὑποκριταί; [19]ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσ-

Mt. XXI, 44. om. u. 44 (T) pot. q. add. (HSV). — XXII, 16. λεγοντες (SV) pot. q. λεγοντας (TH).

aquesta ha esdevingut pedra angular?

[18]Tot el qui caigui damunt aquesta pedra s'hi esberlarà; i sobre qui ella caigui, l'esclafarà.

aquesta ha esdevingut pedra angular;
[11]pel Senyor ho ha esdevingut,
i és admirable als nostres ulls?

aquesta ha esdevingut pedra angular;
pel Senyor ho ha esdevingut,
i és admirable als nostres ulls?
[43]Per això us dic que serà llevat a vosaltres el regne de Déu, i donat a un poble que en faci els fruits. [44](I el qui caigui damunt aquesta pedra s'hi esberlarà; i sobre qui ella caigui, l'esclafarà.)

239. Quart consell per a perdre Jesús. cf. 53, 172, 233.

Llc. XX, 19; Mc. XII, 12; Mt. XXI, 45-46.

Llc. XX. [19]I cercaren els escribes i els prínceps dels sacerdots de posar-li mans a sobre en aquella hora, sinó que temeren el poble; car comprengueren que aquesta paràbola l'havia dita per ells.

Mc. XII. [12]I cercaven de prendre'l, sinó que temeren la multitud; car comprengueren que per ells havia dit la paràbola. I, deixant-lo, se n'anaren.

Mt. XXI. [45]I, havent sentit els prínceps dels sacerdots i els fariseus les seves paràboles, comprengueren que parlava d'ells; [46]i, cercant de prendre'l, temeren les multituds, car el tenien per profeta. XXII, 1-14 § 191.

240. Qüestió dels Fariseus sobre pagament del tribut.

Llc. XX, 20-26; Mc. XII, 13-17; Mt. XXII, 15-22.

Llc. XX. [20]I, estant-li a l'aguait, enviaren uns emissaris que fingissin d'ésser justos, per agafar-se d'una dita seva, a fi de lliurar-lo a l'autoritat i poder del governador. [21]I l'interrogaren, dient: Mestre, sabem que parleu i ensenyeu rectament, i no feu accepció de persones, sinó que ensenyeu el camí de Déu segons veritat: [22]¿Ens és lícit de pagar tribut a Cèsar, o no? [23]I ell, advertint llur falsia, els deia: [24]Mostreu-me un diner: ¿de qui té la imatge i la inscripció? I ells

Mc. XII. [13]I envien a ell alguns dels fariseus i dels herodians, que el cacessin amb alguna questió. [14]I, havent vingut, li diuen: Mestre, sabem que sou veraç, i no teniu miraments per ningú, car no esguardeu la persona dels homes, sinó que ensenyeu el camí de Déu segons veritat: ¿És lícit de pagar tribut a Cèsar, o no? ¿Pagarem o no pagarem? [15]I ell, sabent llur hipocresia, els deia: ¿Per què em tempteu? Porteu-me un diner, que el vegi. [16]I ells el portaren. I els diu: ¿De qui és aquesta imatge i la

Mt. XXII. [15]Llavors, anant-se'n els fariseus, tingueren consell, com l'enxarxarien en alguna qüestió. [16]I li envien llurs deixebles amb els herodians, dient: Mestre, sabem que sou veraç i ensenyeu el camí de Déu segons veritat, i no teniu miraments per ningú, car no esguardeu la persona dels homes. [17]Digueu-nos, doncs, què us sembla: ¿És lícit de pagar tribut a Cèsar, o no? [18]I Jesús, coneixent llur malícia, digué: ¿Per què em tempteu, hipòcrites? [19]Vejam, mostreu-me la moneda del tribut. I ells

239. — Llc. XX, 19; Mc. XII, 12. ...*sinó que*. καί, com a partícula adversativa.

240. — Llc. XX, 20. *emissaris*: ἐκκάθετοι, gent posada secretament en un lloc per a un fi determinat. Vg.: *insidiatores*.

XX, 20. 26; Mc. XII, 13; Mt. XXII, 15. *agafar-se d'una dita*: ἐπιλαμβάνομαι λόγου; *caçar*: ἀγρεύω; *enxarxar*: παγιδεύω. En Mc. i Mt. λόγῳ, ἐν λόγῳ són datius de mitjà, significant, doncs, les qüestions o preguntes dels emissaris, que posen paranys a Jesús per collir-lo en les respostes. Vg.: *capere in uerbo, in sermone;* en el v. 26 de Llc.: *reprehendere uerbum.*

XX, 23. A la fi del versicle Vg. amb diversos mss.: *¿Per què em tempteu?,* com en el v 15 de Mc.

Mc. XII, 14ᵃ; Mt. XXII, 16. *car no esguardeu la persona dels homes.* Vg. tradueix: *non enim uides in faciem hominum* (Mc.); *non enim respicis personam hominum* (Mt).

XII, 14ᵇ. Vg.: *Licet dari tributum Caesari, an non dabimus?*

οἱ δὲ εἶπαν Καίσαρος. [25] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. [26] καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

δὲ εἶπαν αὐτῷ Καίσαρος. [17] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.

ἤνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. [20] καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; [21] λέγουσιν αὐτῷ Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. [22] καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

241. Contra Sadducaeorum cauillationes defendit Iesus resurrectionem.

Lc. XX, 27-40; Mc. XII, 18-27; Mt. XXII, 23-33.

Lc. XX. [27] Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ λέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν [28] λέγοντες Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [29] ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· [30] καὶ ὁ δεύτερος [31] καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον· [32] ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. [33] ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. [34] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, [35] οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται· [36] οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν, καὶ υἱοί εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. [37] ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ καὶ Μωυσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν θεὸν Ἀβραὰμ καὶ θεὸν Ἰσαὰκ καὶ

Mc. XII. [18] Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες [19] Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [20] ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα· [21] καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· [22] καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα· ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. [23] ἐν τῇ ἀναστάσει ὅταν ἀναστῶσιν τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. [24] ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; [25] ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς· [26] περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωυσέως ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ θεὸς Ἰακώβ;

Mt. XXII. [23] Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν [24] λέγοντες Διδάσκαλε, Μωυσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [25] ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· [26] ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. [27] ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. [28] ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.

[29] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. [30] ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν. [31] περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος [32] Ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ

Lc. XX, 27. λεγοντες (H) uel αντιλεγοντες (TSV).

Mc. XII, 17. ο δε Ιεσους (TH) pot. q. και αποκριθεις ο Ιησους (SV). — αυτοις (TSV) pot. q. om. (H). — 23. οταν αναστωσιν (TSV) pot. q om. (H).

Mt. XXII, 21. αυτω (SV) pot. q. om. (TH). — 30. om. θεου p. αγγελοι (H) pot. q. add. (TS; V [του] θεου).

digueren: De Cèsar. [25] I els digué: Doncs, torneu el que és de Cèsar, a Cèsar, i el que és de Déu, a Déu. [26] I no pogueren agafar-se d'aquesta dita davant el poble, i, meravellats per la seva resposta, callaren.

inscripció? I ells digueren: De Cèsar. [17] I Jesús digué: El que és de Cèsar torneu a Cèsar, i el que és de Déu, a Déu. I es meravellaven d'ell.

li presentaren un diner. [20] I els diu: ¿De qui és aquesta imatge i la inscripció? [21] Li diuen: De Cèsar. Llavors els diu: Torneu, doncs, el que és de Cèsar, a Cèsar, i el que és de Déu, a Déu. [22] I, en sentir-ho, es meravellaren, i, deixant-lo, se n'anaren.

241. Jesús defensa la resurrecció contra les argúcies dels saduceus.

Llc. XX, 27-40; Mc. XII, 18-27; Mt. XXII, 23-33.

Llc. XX. [27] I, atansant-se alguns dels saduceus, els quals diuen que no hi ha resurrecció, el preguntaren, [28] dient: Mestre, Moisès ens deixà escrit que, si el germà d'un morís tenint muller, i fos sense fills, prengui el seu germà la muller, i susciti semença al seu germà. [29] Eren, doncs, set germans: i el primer, havent pres muller, morí sense fills; [30] i el segon, [31] i el tercer la prengueren, i així mateix tots set no deixaren fills, i moriren; [32] finalment també morí la dona. [33] La dona, doncs, en la resurrecció, ¿de quin d'ells serà muller? Car tots set la tingueren per muller. [34] I els digué Jesús: Els fills d'aquest segle es mulleren i es mariden, [35] però els qui hauran estat judicats dignes d'aconseguir l'altre segle i la resurrecció d'entre els morts ni es mulleren ni es mariden; [36] car ja no poden morir, puix que són com àngels, i són fills de Déu, essent fills de la resurrecció. [37] I que els morts ressusciten, també Moisès ho insinuà, a l'indret de l'esbarzer, quan anomena Senyor el Déu d'Abraam, i Déu d'Isaac, i

Mc. XII. [18] I vénen a ell uns saduceus, els quals diuen que no hi ha resurrecció, i el preguntaven, dient: [19] Mestre, Moisès ens deixà escrit que, si el germà d'un morís i deixés muller i no deixés fills, prengui el germà la muller d'ell, i susciti semença al seu germà. [20] Eren set germans: i el primer prengué muller i, en morir, no deixà semença; [21] i el segon la prengué i morí, no deixant semença; i el tercer així mateix; [22] i tots set no deixaren semença; darrera de tots, morí també la dona. [23] En la resurrecció, quan ressuscitaran, ¿de quin d'ells serà muller? Car tots set la tingueren per muller. [24] Els digué Jesús: ¿No veieu que en això aneu errats, no comprenent les Escriptures i el poder de Déu? [25] Car, en ressuscitar d'entre els morts, no es mulleren ni es mariden, sinó que són com àngels en els cels; [26] i quant als morts, que ressusciten, ¿no heu llegit en el llibre de Moisès, en l'indret de l'esbarzer, com li parlà Déu, dient: Jo, el Déu d'Abraam, i Déu d'Isaac, i Déu de Jacob?

Mt. XXII. [23] En aquell dia se li atansaren uns saduceus, els quals diuen que no hi ha resurrecció, i el preguntaren, [24] dient: Mestre, Moisès digué: Si un morís no tenint fills, el seu germà es casarà amb la muller d'ell, i suscitarà semença al seu germà. [25] Eren, doncs, entre nosaltres, set germans: i el primer, havent-se mullerat, morí, i, no tenint semença, deixà la seva muller al seu germà; [26] i així mateix el segon, i el tercer, fins al setè. [27] I després de tots, morí la dona. [28] En la resurrecció, doncs, ¿de quin dels set serà muller? Car tots la tingueren.

[29] I Jesús, responent, els digué: Erreu, no sabent les Escriptures, ni el poder de Déu. [30] Car, en la resurrecció, no es mulleren ni es mariden, sinó que són com àngels en el cel. [31] I, de la resurrecció dels morts, ¿no heu llegit ço que us ha estat dit per Déu, dient: [32] Jo só el Déu d'Abraam, i el Déu d'Isaac, i el Déu de Jacob?

241. — Llc XX, 28; Mc. XII, 19; Mt, XXII, 24. Cita, no pas textual, de Deut. XXV, 5.

XX, 30. Vg. amb A i altres mss. i vss.: *Et sequens accepit illam, et ipse mortuus est sine filio.*

XX, 34. 35; XVII, 27. *mullerar-se, maridar-se.* En el text grec sempre, en els tres evangelistes, γαμέω, γαμίζομαι, veu mitja. (Llc. XX, 34: γαμίσκομαι; Mt XXIV, 38, en veu activa: γαμίζοντες). Vg.: *nubere, tradere ad nuptias* (Llc. XX, 34; Mt. XXIV, 38); *nubere, ducere uxores* (Llc. XX, 35); *uxores ducere, dari ad nuptias* (Llc. XVII, 27); *nubere, nubi* (Mc. i Mt *h. l.*). cf. Sant Jeroni: *Comm. in Matth. XXII.*

Mc. XII, 22[a]. Vg. amb alguns mss.: *Et acceperunt eam similiter septem: et non reliquerunt semen.*

Mt. XXII, 24. *es casarà.* ἐπιγαμβρεύω, en sentit de *casar-se amb la cunyada vídua*; expressió més especificada que la dels altres evangelistes, en relació a la llei del Levirat. — 30. *àngels.* Vg. amb diversos mss.: *àngels de Déu.*

θεὸν Ἰακώβ· 38 θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. 39 ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. 40 οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

27 οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε. 28-34 § 157.

ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων 33 Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. 34-40 § 157.

242. Quomodo Christus sit et filius et dominus Dauid.

Lc XX, 41-44; Mc. XII, 35-37ª; Mt XXII, 41-46.

Lc. XX. 41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Πῶς λέγουσιν τὸν χριστὸν εἶναι Δαυὶδ υἱόν; 42 αὐτὸς γὰρ Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου 43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου·
44 Δαυὶδ οὖν αὐτὸν κύριον καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν;

Mc. XII. 35 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς Δαυίδ ἐστιν; 36 αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου·
37ª αὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἐστιν υἱός;

Mt. XXII. 41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς 42 λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυίδ. 43 λέγει αὐτοῖς Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων

44 Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου;
45 εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν; 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

243. Sermo contra Pharisaeos et Scribas. cf. 171.

Lc. XX, 45-47 [XI, 43] † XIII, 34-35; Mc. XII, 37ᵇ-40; Mt. XXIII integrum.

Mt. XXIII. 1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 λέγων Ἐπὶ τῆς Μωυσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε, λέγουσιν

Lc. XX, 42 αυτος γαρ (THV) uel και αυτος (S). — ο a. κυριος (TSV) pot. q om. (H). — 44. υιος αυτου (SV) pot. q. αυτου υιος (TH).
Mc XII, 36. ο a. κυριος (TSV) pot. q om. (H) — υποκατω (H) uel υποποδιον (TSV).
Mt. XXII, 44. om. ο a. Κυριος (TH) pot. q. add. (SV).

Déu de Jacob; 38 i no és pas Déu de morts, sinó de vivents, i és que per a ell tots viuen. 39 I, responent alguns dels escribes, digueren: Mestre, heu parlat bé. 40 Car no gosaven preguntar-li res més.

27 No és pas Déu de morts, sinó de vivents. Aneu molt errats. 28-34 § 157.

No és pas Déu de morts, sinó de vivents. 33 I, sentint-ho, les multituds es meravellaven de la seva doctrina. 34-40 § 157.

242. De com el Crist és fill i alhora senyor de David.

Llc. XX, 41-44; Mc. XII, 35-37ª; Mt. XXII, 41-46.

Llc. XX. 41 I els deia: ¿Com diuen que el Crist és fill de David? 42 Car David mateix diu en el llibre dels Salms:

Digué el Senyor a mon Senyor: Seu a la meva dreta, 43 fins que posi tos enemics per escambell dels teus peus;
44 així David l'anomena Senyor, ¿com, doncs, és fill seu?

Mc. XII. 35 I deia encara Jesús, ensenyant en el Temple, ¿Com diuen els escribes que el Crist és fill de David? 36 David mateix ha dit en l'Esperit Sant:

Digué el Senyor a mon Senyor: Seu a la meva dreta, fins que posi tos enemics dessota els teus peus.
37ª David mateix l'anomena Senyor, ¿d'on és, doncs, fill seu?

Mt. XXII. 41 I, reunits els fariseus, Jesús els preguntà, 42 dient: ¿Què us sembla del Crist? ¿De qui és fill? Li diuen: De David. 43 Els diu: ¿Com, doncs, David en esperit l'anomena Senyor, dient:
44 Digué el Senyor a mon Senyor: Seu a la meva dreta, fins que posi tos enemics dessota els teus peus?
45 Si, doncs, David l'anomena Senyor, ¿com és fill seu? 46 I ningú no podia respondre-li paraula, ni s'atreví cap, des d'aquell dia, a interrogar-lo més.

243. Prèdica contra els Fariseus i Escribes. cf. 171.

Llc. XX, 45-47 [XI, 43] † XIII, 34-35; Mc. XII, 37ᵇ-40; Mt. XXIII sencer.

Mt. XXIII. 1 Aleshores Jesús parlà a les multituds i als seus deixebles, 2 dient: Sobre la càtedra de Moisès s'han assegut els escribes i els fariseus. 3 Totes les coses, doncs, que us diguin, feu-les i guardeu-les; però no feu segons les obres llurs, puix

---

241. — Llc. XX, 37; Mc. XII, 26; Mt, XXII, 32. Cita, gairebé literal, d'Ex. III, 6, suprimint el començament de versicle· *Só el Déu del teu pare*
242. — Llc. XX, 42-43; Mc. XII, 36; Mt. XXII, 44. Cita del Ps. CX (Vg.: CIX) 1, amb la variant en Mc i Mt.: ὑποκάτω, *dessota,* en lloc d'ὑποποδιον, *escambell.*
243. — Mt. XXIII, 3. *feu-les i guardeu-les* Vg. amb alguns mss.: *guardeu-les i feu-les.*

Lc. XX. 45 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 46 Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, 47 οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

[XI. 43 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. cf. § 171.]

Mc. XII. 37b Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως. 38 Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς 39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, 40 οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. 4 δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. 5 πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα, 6 φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 7 καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββί.

Mt. seq. 8 ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε Ῥαββί, εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε· 9 καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς τῆς. εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος. 10 μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστὶν εἷς ὁ χριστός. 11 ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος cf. § 257. [12 Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 189.]

13 Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. (14 οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα.) 15 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. 16 Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν, ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ ὀφείλει· 17 μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν; 18 καί Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν, ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ ὀφείλει. 19 τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; 20 ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· 21 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν. 22 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. 23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. 24 ὁδηγοὶ τυφλοί, διυλίζοντες τὸν κώνωπα τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. 25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. 26 Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν. 27 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. 28 οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. 29 Οὐαὶ ὑμῖν,

---

Lc. XX, 45. αυτου p μαθηταις (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. XXIII, 14. om. (THSV). — 21. κατοικουντι (TH) uel κατοικησαντι (SV). — 23. om. δε p. ταυτα (TS) pot q. add (HV). — αφιεναι (TSV) pot. q. αφειναι (H). — 24. om. οι a. διυλιζοντες (H) uel add. (TSV). — 26. και της παροψιδος (HV) pot. q. om. (TS).

Llc. XX. 45 I, sentint-ho tot el poble, deia als seus deixebles: 46 Guardeu-vos dels escribes, que els plau de passejar-se amb les vestidures llargues, i amen les salutacions en les places, i els primers setials en les sinagogues, i els primers llocs en els convits, 47 que devoren les cases de les vídues, i per pretext oren llargament; ells hauran major condemna.

[*XI.* 43 Ai de vosaltres, els fariseus, perquè ameu el primer setial en les sinagogues i les salutacions en les places.] *cf.* § 171.

Mc. XII. 37b I la nombrosa multitud l'oïa a pler. 38 I en son ensenyament deia: Guardeu-vos dels escribes, que amen passejar-se amb les vestidures llargues, i les salutacions en les places, 39 i els primers setials en les sinagogues, i els primers llocs en els convits, 40 que devoren les cases de les vídues, i per pretext oren llargament; ells hauran major condemna.

diuen i no fan 4 I fan un feix de càrregues pesants, i el posen damunt les espatlles dels homes; i ells ni amb el dit no el volen moure. 5 I totes llurs obres fan per ésser vistos dels homes. Car eixamplen llurs filactèries i allarguen les borles, 6 i amen el primer lloc en els convits, i els primers setials en les sinagogues, 7 i les salutacions en les places, i ésser anomenats dels homes Rabbí.

Mt. XXIII. 8 Vosaltres, però, no us feu anomenar Rabbí, perquè un sol és el vostre Mestre, i tots vosaltres sou germans; 9 i no anomeneu ningú pare vostre sobre la terra, perquè un sol és el vostre pare, el del cel. 10 Ni us feu anomenar doctors, perquè un sol és el vostre doctor, el Crist. 11 I el més gran de vosaltres serà vostre servent. *cf.* § 257. [12 I el qui s'exalçarà ell mateix, serà humiliat, i el qui s'humiliarà ell mateix, serà exalçat.] *cf.* § 189.

13 I ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè tanqueu el regne dels cels davant els homes; car vosaltres no entreu, ni els qui van per entrar-hi no deixeu entrar. (14 Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè devoreu les cases de les vídues, i per pretext oreu llargament; per això haureu major condemna.) 15 Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè seguiu mar i terra per fer un prosèlit; i, quan n'ha esdevingut, el feu fill de geenna, doble que vosaltres. 16 Ai de vosaltres, guies cecs, que dieu: Si un jura pel santuari, no és res; però si un jura per l'or del santuari, resta obligat. 17 Necis i cecs, car ¿què és més, l'or o bé el santuari, que ha santificat l'or? 18 I: Si un jura per l'altar no és res; però si un jura per l'oferta que hi ha damunt, resta obligat. 19 Cecs, car ¿què és més, l'oferta o bé l'altar, que santifica l'oferta? 20 Qui jura, doncs, per l'altar, jura per ell i per tot el que hi ha damunt; 21 i qui jura pel santuari, jura per ell i per Aquell qui l'habita; 22 i qui jura pel cel, jura pel soli de Déu i per Aquell que hi és assegut. 23 Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè pagueu delme de la menta, de l'anís i del comí; i deixeu les coses més greus de la Llei: la justícia, la misericòrdia i la fidelitat. Això calia fer, i allò altre no deixar. 24 Guies cecs, que coleu el mosquit i us empasseu el camell! 25 Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè neteeu el defora de la tassa i del plat, i per dins són plens de rapisseria i d'intemperança. 26 Fariseu cec, neteja primer el dintre de la tassa i del plat, a fi que esdevingui net també llur defora. 27 Ai de vosaltres, escribes i fariseus hipòcrites, perquè us assembleu a sepulcres emblanquinats, que per fora prou apareixen bonics, però per dins són plens d'ossos de morts i de tota immundícia. 28 Així també vosaltres per fora prou apareixeu justos als homes, però per dins sou plens d'hipocresia i d'iniquitat. 29 Ai de vosaltres,

---

243. — Llc. XX, 47; Mc. XII, 40; Mt. XXIII, 14. *per pretext oren (oreu) llargament.* Vg.: *simulantes longam orationem* (Llc.); *sub obtentu prolixae orationis* (Mc.); *orationes longas orantes* (Mt.). — *major condemna.* Vg.: *damnationem maiorem* (Llc.); *prolixius iudicium* (Mc.); *amplius iudicium* (Mt.). — El v. 14 de Mt., inclòs en Vg. Cl. i en EFGHK i altres, és omès pels millors mss. i les edicions crítiques.

Mt. XXIII, 4. cf. nota § 171.

XXIII, 5. *filactèries* (Talmud: *tephillin, precatoria*), petites fulles de pergamí, on eren escrits quatre textos de la Llei (Deut. VI, 4-9; XI, 13-21; Ex. XIII, 1-10; XIII, 11-16.), les quals, tancades en capses, es lligaven amb corretges o cintes al front o al bras esquerre a nivell del cor.

XXIII, 17. *...que ha santificat*: ἁγιάσας. Compari's amb ἁγιάζον del v. 19. Vg. en ambdós llocs: *quod santificat.*

XXIII, 25. cf. nota § 171.

γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, [30] καὶ λέγετε Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. [31] ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. [32] καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. [33] ὄφεις γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; [34] διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· [35] ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἅβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. [36] ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

† Lc. XIII. [34] Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; [35] ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

[37] Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; [38] ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. [39] λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

244. Viduae pauperis munus laudatur.

Lc. XXI, 1-4; Mc. XII, 41-44.

Lc. XXI. [1] Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους· [2] εἶδεν δέ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο, [3] καὶ εἶπεν Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν· [4] πάντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

Mc. XII. [41] Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά· [42] καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. [43] καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· [44] πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

245. Quid Iudaei senserint de praedicatione Christi, paucis exponitur.

Io. XII, 37-50.

Io. XII. [37] Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, [38] ἵνα ὁ λόγος Ἠσαίου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν

Κύριε τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;

[39] διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἠσαίας

Lc XIII, 35. ηξει οτε (TSV) pot. q. om. (H). — XXI, 2. λεπτα δυο (H) uel δυο λεπτα (TSV). — 3. αυτη η πτωχη (H) pot. q. η πτωχη αυτη (TSV). — 4. παντες (H) pot. q. απαντες (TSV).
Mt. XXIII, 36. ταυτα παντα (TH) uel παντα ταυτα (SV). — 38. ερημος (TSV) pot. q. om. (H).

escribes i fariseus hipòcrites, perquè edifiqueu les tombes dels profetes i orneu els sepulcres dels justos, [30] i dieu: Si haguéssim viscut en els dies del nostres pares, no hauríem tingut part amb ells en la sang dels profetes. [31] A vosaltres mateixos, doncs, testimonieu que sou fills dels qui occiren els profetes. [32] Curulleu, doncs, la mesura dels vostres pares! [33] Serpents, nissaga de víbries, ¿com fugireu de la damnació de la geenna? [34] Per això, heus aquí que jo trameto a vosaltres profetes i savis i escribes; d'ells n'occireu i crucificareu, i d'ells n'assotareu en les vostres sinagogues, i en perseguireu de ciutat en ciutat; [35] a fi que vingui sobre vosaltres tota la sang innocent versada sobre la terra, des de la sang d'Abel, el just, fins a la sang de Zacarias, fill de Baraquias, que occíreu entre el santuari i l'altar. [36] En veritat us dic, vindran totes aquestes coses sobre aquesta generació.

† *Llc. XIII.* [34] Jerusalem, Jerusalem, la que mata els profetes, i apedrega els que li foren enviats... ¿quantes vegades he volgut aplegar els teus fills, talment com una lloca la seva llocada sota les ales, i no volguéreu? [35] Heus aquí que serà abandonada a vosaltres la vostra casa. I us dic, no em veureu més, fins que vindrà que direu:

Beneït el qui ve en nom del Senyor.

[37] Jerusalem, Jerusalem, la que mata els profetes, i apedrega els que li foren enviats... ¿quantes vegades he volgut aplegar els teus fills, talment com una lloca aplega els seus pollets sota les ales, i no volguéreu? [38] Heus aquí que és abandonada a vosaltres deserta la vostra casa. [39] Car us dic, no em veureu d'ara endavant, fins que direu:

Beneït el qui ve en nom del Senyor.

244. És lloada l'oferta de la vídua pobra.

Llc. XXI, 1-4; Mc. XII, 41-44.

Llc. XXI. [1] I, alçant els ulls, veié com els rics tiraven llurs ofrenes al Gazofilaci; [2] i veié una vídua pobra que hi tirava dues peces menudes, [3] i digué: Us dic en veritat que aquesta vídua pobra ha tirat més que tots; [4] perquè tots aquests, de llur abundància han tirat a les ofrenes, i ella, de la seva pobresa tot el que tenia per viure hi ha tirat.

Mc. XII. [41] I, havent-se assegut davant el Gazofilaci, es mirava com la gent tirava diner al Gazofilaci; i molts rics n'hi tiraven molt; [42] i, havent vingut una vídua pobra, hi tirà dues peces menudes, que fan un quart d'as. [43] I, havent convocat els seus deixebles, els deia: En veritat us dic que aquesta vídua pobra ha tirat més que tots els qui han tirat al Gazofilaci; [44] perquè tots han tirat de llur abundància, i ella ha tirat de la seva pobresa tot quant tenia, tot el seu viure.

245. Què pensaven els Jueus de la predicació de Crist.

Jo. XII, 37-50.

Jo. XII. [37] I, havent fet davant d'ells tants miracles, no creien en ell, [38] per tal que s'acomplís la paraula que digué el profeta Isaias:

Senyor, ¿qui cregué l'anunci nostre?
¿i el braç del Senyor a qui fou revelat?

[39] Per això no podien creure, perquè també digué Isaias:

243. — Llc. XIII, 34; Mt. XXIII, 37. *la que mata... li foren enviats.* Vg., amb alguns mss., en Mt.: *que mates... et són enviats.*
XIII, 35. *serà abandonada a vosaltres la vostra casa.* Vg. Cl. amb D i alguns minúsculs: *serà abandonada a vosaltres deserta...,* com en el v. 38 de Mt.
244. — Llc. XXI, 1; Mc. XII, 41. *Gazofilaci,* lloc on es guardava el tresor (γάζα) del Temple, en l'atri de les dones; segons tradició rabínica hi havia dotze arques per a tirar-hi ofrenes. — *peces menudes*: λεπτά. cf. notes §§ 181 i 173.
Mc. XII, 41. *diner*: χαλκός, petita moneda de coure, com és ara un as o fraccions d'as.
245. — Jo. XII, 38. Cita d'Is. LIII, 1. — *l'anunci nostre.* ἀκοή en sentit de *nuntium, praedicatio, auditio.* Més comunament s'interpreta en sentit passiu d'anunci o missatge rebut. En sentit passiu el text profètic seria posat ací en boca del poble; en sentit actiu, en boca de Jesús.

40 Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν
αὐτῶν τὴν καρδίαν,
ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρ-
δίᾳ καὶ στραφῶσιν,
καὶ ἰάσομαι αὐτούς. cf. § 85.
41 ταῦτα εἶπεν Ἠσαίας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ,
καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. 42 Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ
τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ
διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν ἵνα μὴ ἀποσυ-
νάγωγοι γένωνται, 43 ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν
ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.
44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν Ὁ πιστεύων εἰς
ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με,
45 καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με.
46 ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πι-
στεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. 47 καὶ ἐάν
τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ
οὐ κρίνω αὐτόν, οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον
ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. 48 ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ
λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν·
ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ
ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· 49 ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα,
ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκεν
τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. 50 καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐ-
τοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἴ-
ρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

246. Prophetia de ciuitatis et templi euersione. cf. 265.

Lc. XXI, 5-24 † XVII, 31 [XII, 11-12]; Mc. XIII, 1-10 [11] 12-23; Mt. XXIV, 1-25. X, 17-18 [19-20] 21-23.

Lc. XXI. 5 Καί τινων λεγόντων
περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς
καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν
6 Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται
ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λί-
θος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ καταλυθήσεται.

7 ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες
Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται,
καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ
ταῦτα γίνεσθαι; 8 ὁ δὲ εἶπεν Βλέ-
πετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
λέγοντες Ἐγώ εἰμι καί Ὁ και-
ρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω
αὐτῶν, 9 ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέ-
μους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοη-
θῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι
πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.
10 τότε ἔλεγεν αὐτοῖς Ἐγερθήσε-
ται ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία
ἐπὶ βασιλείαν, 11 σεισμοί τε μεγάλοι
καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ
ἔσονται, φόβητρά τε καὶ ἀπ' οὐρα-
νοῦ σημεῖα μεγάλα ἔσται.

Mc. XIII. 1 Καὶ ἐκπορευομένου
αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἷς
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε, ἴδε
ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδο-
μαί. 2 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ
Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκο-
δομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ
λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ
Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ
ἱεροῦ ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν
Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης
καὶ Ἀνδρέας 4 Εἰπὸν ἡμῖν πότε
ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον
ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι
πάντα. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέ-
γειν αὐτοῖς Βλέπετε μή τις ὑμᾶς
πλανήσῃ. 6 πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ
τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγώ
εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.
7 ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ
ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ
γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος.
8 ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος
καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσον-
ται σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται
λιμοί· ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα.

Mt. XXIV. 1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ
Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο,
καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ
ἱεροῦ. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτοῖς Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα;
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε
λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθή-
σεται.

3 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ
Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσῆλθον
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγον-
τες Εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται,
καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρου-
σίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος.
4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς Βλέπετε μή τις ὑμᾶς
πλανήσῃ. 5 πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες Ἐγώ
εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὺς πλα-
νήσουσιν. 6 μελλήσετε δὲ ἀκούειν
πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶ-
τε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι,
ἀλλ' οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. 7 ἐγερ-
θήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ
βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσον-
ται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους·
8 πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.

Lc XXI, 6. om. ωδε a. ος (TSV) pot. q. add. (H).—8. om. οτι p. λεγοντες (THV) uel add. (S).—11. λιμοι και λοιμοι (TSV) pot. q. λοιμοι και λιμοι (H). —απ' ουρανου σημεια μεγαλα (HV) uel σ. μ. απ' ουρανου (S) uel σ. απ' ουρανου μ. (T).
Mt. XXIV, 6. om. παντα p. γαρ (THV) pot. q. add. (S).

40 Ha encegat els ulls d'ells, i endurí llur cor
per tal que no veiessin amb els ulls, i comprengues-
sin amb el cor, i es convertissin,
i jo els guarís. *cf.* § 85.
41 Això digué Isaïas, perquè veié la glòria d'ell, i d'ell
parlà. 42 Amb tot, àdhuc dels principals, molts cre-
gueren en ell, però no ho confessaven a causa dels
fariseus, per no ésser exclosos de la sinagoga,
43 car s'estimaren més la glòria vinguda dels homes,
que no pas la glòria vinguda de Déu. 44 I Jesús clamà
i digué: Qui creu en mi no creu pas en mi, sinó en el
qui m'ha enviat. 45 I qui em veu a mi veu el qui
m'ha enviat. 46 Jo he vingut com a llum en el món a
fi que tot el qui creu en mi no resti en la tenebra.
47 I, si algú sentís les meves paraules i no les guardés,
jo no el judico pas, car no he vingut a judicar el món,
sinó a salvar el món. 48 Qui em refusa i no rep les
meves paraules té qui el judica: la paraula que he
anunciat, aquesta el judicarà al darrer dia; 49 car jo
no he parlat de per mi mateix, sinó que el Pare qui
m'ha enviat, ell m'ha donat manament del que he de
dir i del que he d'anunciar. 50 I sé que el manament
d'Ell és vida eterna. Les coses, doncs, que jo parlo,
tal com m'ha dit el Pare, així les parlo.

246. Profecia de la destrucció de la Ciutat i del Temple. cf. 265.

Llc. XXI, 5-24 † XVII, 31 [XII, 11-12]; Mc. XIII, 1-10 [11] 12-23; Mt. XXIV, 1-25. X, 17-18 [19-20] 21-23.

Llc. XXI. 5 I, parlant alguns del
Temple, com era ornat de belles
pedres i presentalles, deia: 6 Tot
això que veieu, dies vindran que no
en restarà pedra sobre pedra que no
sigui derrocada.

7 I l'interrogaren, dient: Mestre,
¿doncs quan succeirà això, i quin
serà el senyal, quan això sigui a
punt de succeir? 8 I ell digué: Mi-
reu de no ésser seduïts; car molts
vindran amb el meu nom, dient:
Só jo; i: El temps és a prop; no
aneu darrera d'ells. 9 I, quan senti-
reu guerres i revoltes, no us es-
glaieu; car tot això ha d'esdevenir-
se primerament, però no tot seguit
la fi. 10 Llavors els deia: S'alçarà
nació contra nació, i regne contra
regne, 11 i grans terratrèmols hi hau-
rà, i en diversos llocs fams i pestes,
i esgarrifadores aparicions, i del cel
grans senyals hi haurà.

Mc. XIII. 1 I, sortint ell del Tem-
ple, li diu un dels seus deixebles:
Mestre, mireu quines pedres i qui-
nes edificacions! 2 I Jesús li digué:
¿Veus totes aquestes grans cons-
truccions? No serà deixada ací pe-
dra sobre pedra que no sigui derro-
cada.

3 I, estant-se assegut ell en la
Muntanya de les Oliveres, en front
del Temple, li preguntaren a soles
Pere i Jaume i Joan i Andreu:
4 Digueu-nos quan succeirà això,
i quin serà el senyal, quan tot això
sigui a punt d'acomplir-se. 5 I Je-
sús començà a dir-los: Mireu que
algú no us sedueixi. 6 Molts vindran
amb el meu nom, dient: Só jo, i
a molts seduiran. 7 I, quan sentireu
guerres i remors de guerres, no us
contorbeu; ha d'esdevenir-se, però
encara no la fi. 8 Car s'alçarà na-
ció contra nació, i regne contra
regne, hi haurà terratrèmols en di-
versos llocs, hi haurà fams. Co-
mençament de dolors, aquestes
coses.

Mt. XXIV. 1 I, havent sortit del
Temple, Jesús se n'anava; i s'atan-
saren els seus deixebles a mostrar-li
les edificacions del Temple. 2 I ell,
responent, els deia: ¿No veieu tot
això? En veritat us dic, no serà
deixada ací pedra sobre pedra que
no sigui derrocada.
3 I, estant-se assegut ell en la
Muntanya de les Oliveres, se li
atansaren a soles els deixebles, dient:
Digueu-nos quan succeirà això,
i quin serà el senyal del vostre
adveniment i de l'acabament del se-
gle. 4 I, responent, Jesús els deia:
Mireu que algú no us sedueixi.
5 Car molts vindran amb el meu
nom, dient: Jo só el Crist; i a
molts seduiran. 6 I haureu de sentir
guerres i remors de guerres; mireu,
no us contorbeu; car ha d'esde-
venir-se, però encara no és la fi.
7 Car s'alçarà nació contra nació, i
regne contra regne, i hi haurà fams
i terratrèmols en diversos llocs; 8 i
totes aquestes coses, començament
de dolors.

---

245. — Jo. XII, 39-40. Cita d'Is. VI, 9-10, més acostada a l'hebreu, que als LXX.
XII, 41. *perquè.* Vg. amb alguns mss.: *quan.*
246. — Llc. XXI, 5. *presentalles*: ἀνάθημα, *donarium,* les riques ofrenes que ornaven el Temple de Jerusalem.
XXI, 7; Mc. XIII, 4. *sigui a punt.* Vg.: *començarà.* — En tots tres evangelistes Vg. posa en forma interrogativa les paraules dels deixebles.
XXI, 11. *fams i pestes.* Vg. amb B i altres mss.: *pestes i fams.*—En el v. 7 de Mt. Vg. amb alguns mss.: *hi haurà pestes i fams...*— *esgarrifadores aparicions...*: φόβητρα. Vg.: *terrores;* i construeix així: *terroresque de caelo, et signa magna erunt.*
Mc. XIII, 6; Mt. XXIV, 6. *remors de guerres.* Vg.: *opiniones bellorum.*

Lc. XXI seq. 12 πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. 13 ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον. 14 θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι. 15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.

16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν,

17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. 18 καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.

19 ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

[Lc. XII. 11 Ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν. cf. § 174.]

Mc. XIII seq. 9 βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. [11 καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε, οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. cf. § 174.]

12 καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· 13 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.

ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.

Mt. XXIV seq. 9 τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς,

καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. 10 καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· 11 καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς· 12 καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. 13 ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. 14 καὶ κηρυχθή-

Mt. X. 17 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· 18 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. [19 ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· 20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. cf. § 174.] 21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. 22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.

ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. 23 ὅταν δὲ διώ-

Lc. XXI, 12. τας a. συναγωγας (TH) uel om. (SV). — 13. om. δε a. υμιν (TH) pot. q. add. (SV). — 15. παντες (SV) pot. q. απαντες (TH).

Llc. XXI. 12 I, abans de tot això, posaran llurs mans damunt vostre, i us perseguiran, lliurant-vos a les sinagogues i presons, enduts davant de reis i de governadors per causa del meu nom; 13 i això acabarà per a vosaltres en testimoniança.

14 Resoleu, doncs, en vostres cors de no preocupar-vos per la vostra justificació, 15 car jo us donaré boca i saviesa, a la qual no podran resistir ni contradir tots els vostres adversaris.

16 I sereu lliurats àdhuc per pares i germans i parents i amics, i de vosaltres n'occiran,

17 i sereu odiats de tots per causa del meu nom. 18 Però no es perdrà pas un cabell del vostre cap.

19 Per la vostra perseverança guanyeu-vos les vostres ànimes.

[*Llc. XII.* 11 I, quan us portaran davant les sinagogues i els magistrats i les potestats, no us neguitegeu de com ni amb què us justificareu, ni què haureu de dir; 12 car l'Esperit Sant us ensenyarà en aquella hora les coses que cal dir.] *cf.* § 174.

Mc. XIII. 9 I vosaltres pareu compte per vosaltres mateixos: us lliuraran als sanedrins, i en les sinagogues sereu vergassejats, i davant de governadors i de reis compareixereu per causa de mi, en testimoni a ells. 10 I primer cal que l'evangeli sigui anunciat a totes les nacions. [11 I, quan us duran per lliurar-vos-hi, no us preocupeu de què direu; ans el que us sigui donat en aquella hora, allò digueu, perquè no sou pas vosaltres que parleu, sinó l'Esperit Sant.] *cf.* § 174.

12 I lliurarà a mort germà a germà, i pare a fill; i es redreceran fills contra pares, i els occiran; 13 i sereu odiats de tots per causa del meu nom.

I el qui haurà perseverat fins a la fi, aquest es salvarà.

Mt. XXIV. 9 I aleshores us lliuraran al turment, i us occiran,

i sereu odiats de totes les nacions per causa del meu nom. 10 I llavors molts s'escandalitzaran, i uns amb altres es trairan, i s'odiaran uns amb altres; 11 i sorgiran molts falsos profetes, i a molts seduiran; 12 i, per haver crescut la iniquitat, es refredarà la caritat de molts. 13 I el qui haurà perseverat fins a la fi, aquest es salvarà. 14 I serà

Mt. X. 17 I guardeu-vos dels homes; perquè us lliuraran als sanedrins, i en les sinagogues llurs us assotaran, 18 i davant de governadors i de reis sereu portats per causa de mi, en testimoni a ells i als gentils.

[19 I, quan us hi lliuraran, no us neguitegeu de com ni què parlareu, car en aquella hora us serà donat què parlareu; 20 perquè no sou pas vosaltres que parleu, sinó l'Esperit del vostre Pare que parla en vosaltres.] *cf.* §. 174. 21 I lliurarà a mort germà a germà, i pare a fill, i es redreceran fills contra pares, i els occiran; 22 i sereu odiats de tots per causa del meu nom.

I el qui haurà perseverat fins a la fi, aquest es salvarà. 23 I, quan

246. — Llc. XXI, 13. *acabarà per a vosaltres en testimoniança*: ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον. Vg.: *continget autem uobis in testimonium.* Principals interpretacions: a) això acabarà, retent-me vosaltres testimoni amb la mort, o per la confessió de la fe; b) això acabarà, essent un testimoni a favor vostre, motiu de glòria per a vosaltres.

XXI, 19; Mc. XIII, 13 b; Mt. XXIV, 13. X, 22. *perseverança... el qui haurà perseverat.* Vg. amb el mateix sentit: *in patientia* (Llc.); *qui sustinuerit* (Mc.); *qui perseuerauerit* (Mt.). — *guanyeu-vos.* Vg., amb B i altres mss., en temps futur.

σεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

κωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· κἂν ἐν τῇ ἑτέρᾳ διώκωσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Lc. XXI. [20] Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἰερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. [21] τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, † XVII. [31] ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. — XXI. [22] ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. [23] οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, [24] καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν.

Mc. XIII. [14] Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστηκότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, [15] ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι ἆραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, [16] καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. [17] οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. [18] προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος· [19] ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις οἵα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἣν ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. [20] καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν Κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας.

Mt. XXIV. [15] Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, [16] ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, [17] ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, [18] καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. [19] οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. [20] προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ. [21] ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται, [22] καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.

Mc. XIII. [21] Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδε ὧδε ὁ χριστός Ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. [22] ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατὸν τοὺς ἐκλεκτούς· [23] ὑμεῖς δὲ βλέπετε, προείρηκα ὑμῖν πάντα. cf. § 206.

Mt. XXIV. [23] Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε· [24] ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανᾶσθαι εἰ δυνατὸν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. [25] ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. 26-27 § 207; 28 § 211.

247. De aduentu Filii hominis.

Lc. XXI, 25-28; Mc. XIII, 24-27; Mt. XXIV, 29-31.

Lc. XXI. [25] Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, [26] ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχο-

Mc. XIII. [24] Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, [25] καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνά-

Mt. XXIV. [29] Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν

Lc. XXI, 24. om. και εσονται a. καιροι (TV) pot. q. add. (H) : S. καιροι και εσ. κ.
Mc. XIII, 15. δε (TSV) pot q. om. (H).
Mt. X, 23. καν... την αλλην uel om. (THSV).—om. αν a. ελθη (TH) uel add. (SV).—XXIV, 16. εις (H) uel επι (TSV).

anunciat aquest evangeli del regne per tota la terra, en testimoni a totes les nacions; i aleshores vindrà la fi.

us perseguiran en aquesta ciutat, fugiu a l'altra, i, si també en l'altra us persegueixen, fugiu a l'altra. En veritat us dic, no haureu acabat les ciutats d'Israel, que no vingui el Fill de l'home.

Llc. XXI. [20] I quan veureu Jerusalem cerclada de legions, llavors sapigueu que és a prop la seva desolació. [21] Llavors els qui siguin a la Judea fugin a les muntanyes, i els qui siguin dintre la ciutat, que en surtin, i els qui siguin als camps, que no hi entrin, † *XVII.* [31] En aquell dia, qui serà al terrat, i el seu aixovar en la casa, no baixi a endur-se'l, i qui al camp, igualment no torni enrera. — *XXI.* [22] car dies són aquests de venjança, per acomplir-se totes les coses que són escrites. [23] Ai de les que duran fruit d'entranyes i de les que criaran en aquells dies! Perquè hi haurà gran fretura damunt la terra, i ira contra aquest poble, [24] i cauran al tall de l'espasa, i seran enduts captius per totes les nacions, i Jerusalem serà calcigada pels gentils, fins que s'hagin acomplert els temps de les nacions.

Mc. XIII. [14] I quan veureu l'abominació de la desolació establerta on no deu — qui llegeix, entengui — llavors els qui siguin a la Judea fugin a les muntanyes, [15] i el qui sigui al terrat no baixi, ni entri a endur-se res de casa seva, [16] i el qui sigui al camp no torni enrera a endur-se el seu mantell. [17] I ai de les que duran fruit d'entranyes i de les que criaran en aquells dies! [18] I pregueu que no s'escaigui en hivern. [19] Car aquells dies seran una tribulació, com tal no ha estat mai des del començament de la creació, que creà Déu, fins ara, ni serà. [20] I si el Senyor no hagués abreujat els dies, persona nada no es salvaria; però, per causa dels elegits que escollí, ha abreujat els dies.

Mt. XXIV. [15] Quan veureu, doncs, l'abominació de la desolació, dita pel profeta Daniel, establerta en lloc sant — qui llegeix, entengui — [16] llavors els qui siguin a la Judea fugin a les muntanyes, [17] i el qui sigui al terrat no baixi a endur-se el de casa seva, [18] i el qui sigui al camp no torni enrera a endur-se el seu mantell. [19] I ai de les que duran fruit d'entranyes i de les que criaran en aquells dies! [20] I pregueu que no s'escaigui la vostra fugida en hivern ni dissabte. [21] Car aleshores hi haurà tribulació gran, com no ha estat mai des del començament del món fins ara, ni serà; [22] i si no fossin abreujats aquells dies, persona nada no es salvaria; però, per causa dels elegits, seran abreujats aquells dies.

Mc. XIII. [21] I llavors, si algú us digués: Mireu el Cristací: Mireu-lo allí; no ho cregueu. [22] Car sorgiran falsos crists i falsos profetes, i daran senyals i prodigis fins a seduir, si fos possible, els elegits; [23] i vosaltres preneu esment, tot us ho he predit. *cf.* § 206.

Mt. XXIV. [23] Llavors si algú us digués: Mireu el Cristací, o ací, no ho cregueu; [24] car sorgiran falsos crists i falsos profetes, i daran grans senyals i prodigis, fins ésser seduits, si fos possible, àdhuc els elegits. [25] Heus aquí que us ho he predit. 26-27 § 207; 28 § 211.

247. De l'adveniment del Fill de l'home.

Llc. XXI, 25-28; Mc. XIII, 24-27; Mt. XXIV, 29-31.

Llc. XXI. [25] I senyals hi haurà en el sol, i la lluna i els estels, i sobre la terra angoixa de pobles esmaperduts pel bramular de la mar i les onades, [26] morint-se

Mc. XIII. [24] Però en aquells dies, després d'aquella tribulació, el sol s'entenebrarà, i la lluna no darà la seva claror, [25] i els estels aniran caient del cel, i les potèn-

Mt. XXIV. [29] I tot seguit, després de la tribulació d'aquells dies, el sol s'entenebrarà, i la lluna no darà la seva claror, i els estels cauran del cel, i les potències dels cels trontollaran. [30] I

---

246. — Mt. X, 23. *i si també en l'altra us persegueixen, fugiu a l'altra* Vg. i edicions crítiques amb gairebé tots els mss. (contra DΘL) ometen aquest incís.
XXIV, 15. Dan. IX, 27; XII, 11.
Mc. XIII, 14. *l'abominació de la desolació establerta...* Ajuntant amb el substantiu neutre βδελυγμα *(abominació)* el participi masculí ἑστηκότα *(establert)* Sant Marc fa pensar si aquesta abominació ha d'ésser la presència sacrílega d'una persona, o de cosa personificada, com, p. e., una ídola o un exèrcit.
247. — Llc. XXI, 25. *esmaperduts.* ἀπορία: *status non inuenientis uiam, qua incedat.*

μένων τῇ οἰκουμένῃ, αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 27 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 28 Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.	μεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. 26 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης· 27 καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.	σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως τῶν ἄκρων αὐτῶν.

248. De tempore primi euentus.

Lc. XXI, 29-33; Mc. XIII, 28-31; Mt. XXIV, 32-35.

Lc. XXI. 29 Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα· 30 ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· 31 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 32 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. 33 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.	Mc. XIII. 28 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· 29 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 30 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. 31 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται	Mt. XXIV. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· 33 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

249. De die et hora suprema.

Mc. XIII, 32; Mt. XXIV, 36.

Mc. XIII. 32 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.	Mt. XXIV. 36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος. 37-41 §§ 208 et 210.

250. Quidquid sit de tempore, uigilandum. cf. 178.

Lc. XXI, 34-35; [Mc. XIII, 33. 35. 37]; Mt. XXIV, 42 [XXV, 13].

Lc. XXI. 34 Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μή ποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ	[Mc. XIII. 33 Βλέπετε ἀγρυπνεῖτε, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν.	Mt. XXIV. 42 Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

Mc. XIII, 27. αυτου (HV) uel om. (TS). — 31. μη (TSV) pot. q. om. (H).
Mt. XXIV, 30. τοτε a. κοψονται (HV) uel om. τοτε (T) non autem κ. τ. (S). — 33. ταυτα παντα (TSV) uel παντα ταυτα (H). — 36. ουδε ο υιος (TH) pot. q. om. (SV).

els homes d'esglai i d'ansietat davant les coses que sobrevindran al món, car les potències del cel trontollaran. 27 I llavors veuran el Fill de l' home venint en un núvol amb gran poder i glòria. 28 I, quan aquestes coses comencin de succeir, redreceu-vos i alceu les vostres testes, perquè és a prop la redempció vostra.	cies que són en els cels trontollaran. 26 I llavors veuran el Fill de l'home venint sobre núvols amb gran poder i glòria. 27 I llavors enviarà els àngels, i congregarà els seus elegits, dels quatre vents, de l'extrem de la terra a l'extrem del cel.	llavors apareixerà el senyal del Fill de l'home en el cel; i llavors gemiran totes les tribus de la terra, i veuran el Fill de l'home venint sobre els núvols del cel amb gran poder i glòria. 31 I enviarà els seus àngels amb trompeta de gran so, i congregaran els seus elegits, dels quatre vents, d'un cap dels cels a l'altre cap.

248. Del temps del primer adveniment.

Llc. XXI, 29-33; Mc. XIII, 28-31; Mt. XXIV, 32-35.

Llc. XXI. 29 I els deia una paràbola: Vegeu la figuera i tots els arbres; 30 quan ja mostren fruit, veient-ho, per vosaltres mateixos coneixeu que l'estiu és a prop; 31 així també vosaltres, quan veureu que s'esdevenen aquestes coses, sapigueu que és a prop el regne de Déu. 32 En veritat us dic que no passarà pas aquesta generació fins que tot s'hagi esdevingut. 33 El cel i la terra passaran, i les meves paraules no passaran pas.	*Mc. XIII.* 28 I de la figuera apreneu la paràbola: Quan ja la seva rama es torna tendra, i broten les fulles, coneixeu que l'estiu és a prop; 29 així també vosaltres, quan veureu que s'esdevenen aquestes coses, sapigueu que és a prop, a les portes. 30 En veritat us dic que no passarà pas aquesta generació fins que totes aquestes coses s'hagin esdevingut. 31 El cel i la terra passaran, i les meves paraules no passaran pas.	*Mt. XXIV.* 32 I de la figuera apreneu la paràbola: Quan ja la seva rama es torna tendra, i les fulles broten, coneixeu que l'estiu és a aprop; 33 així també vosaltres, quan veureu totes aquestes coses, sapigueu que és a prop, a les portes. 34 En veritat us dic que no passarà pas aquesta generació fins que totes aquestes coses s'hagin esdevingut. 35 El cel i la terra passaran, i les meves paraules no passaran pas.

249. Del dia i de l'hora suprema.

Mc. XIII, 32; Mt. XXIV, 36.

Mc. XIII. 32 I quant a aquell dia i hora, ningú no el sap, ni els àngels al cel, ni el Fill, sinó el Pare.	*Mt. XXIV.* 36 I quant a aquell dia i hora, ningú no el sap, ni els àngels dels cels, ni el Fill, sinó sols el Pare. 37-41 §§ 208 i 210.

250. Sigui quan sigui, cal vigilar. cf. 178.

Llc. XXI, 34-35; [Mc. XIII, 33. 35. 37]; Mt. XXIV, 42 [XXV, 13].

Llc. XXI. 34 I pareu compte per vosaltres mateixos, no sigui que els vostres cors s'afeixuguin en orgies i	[*Mc. XIII.* 33 Mireu, vetlleu, perquè no sabeu quan serà el temps.	*Mt. XXIV.* 42 Vigileu, doncs, perquè no sabeu quin dia el vostre Senyor ve.

247. — Mt. XXIV, 31. *amb trompeta de gran so*: μετὰ σάλπιγγος μεγάλης. Vg. amb diversos mss.: *cum tuba et uoce magna.*
248. — Llc. XXI, 30. *mostren fruit*: προβάλωσιν D'altres ho entenen de la brotada de les fulles. — Vg. amb D i altres mss., més breument: *cum producunt iam ex se fructum, scitis quoniam prope est aestas.*
249. — Mt. XXIV, 36. Vg. amb diversos mss. omet: *ni el Fill.*

μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη [35]ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.

[35]γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται. . . . . [37]ὃ δὲ ὑμῖν λέγω πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε. cf. § 178.]

[XXV. [13]γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. cf. §§ 251 et 178.]

251. Parabola de uirginibus prudentibus et fatuis.

Lc. XXI, 36; Mt. XXV, 1-13 (u. 13 cf. § 178).

Lc. XXI. [36]Ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Mt. XXV. [1]Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. [2]πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι· [3]αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· [4]αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. [5]χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. [6]μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. [7]τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. [8]αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. [9]ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. [10]ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. [11]ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. [12]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. [13]Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. 14-30, Parabola de talentorum usu, § 227.

252. De ultimo iudicio.

Mt. XXV, 31-46.

Mt. XXV. [31]Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, [32]καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, [33]καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. [34]τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. [35]ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, [36]γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρός με. [37]τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; [38]πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; [39]πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρός σε; [40]καὶ

Mt. XXV, 1. εαυτων (H) uel αὐτῶν (TSV). — 6. om. αυτου p. απαντησιν (TH) uel add. (SV). — 7. εαυτων (THV) pot. q. αυτων (S). — 39. ασθενουντα (TH) uel ασθενη (SV).

embriagueses i neguits del viure, i vingui sobre vosaltres sobtat aquell dia [35]com baga corredora; car vindrà damunt tots els qui habiten per tota la faç de la terra.

[35]Vigileu, doncs, perquè no sabeu quan l'amo de la casa ve, ... [37]I el que dic a vosaltres, a tots ho dic: Vigileu.] *cf.* § 178.

[*XXV.* [13]Vigileu, doncs, puix que no sabeu pas el dia ni l'hora.] *cf.* §§ 251 i 178.

251. Paràbola de les verges prudents i folles.

Llc. XXI, 36; Mt. XXV, 1-13 (v. 13 cf. § 178).

Llc. XXI. [36]I vetlleu, tostemps orant, per tal que pugueu defugir totes aquestes coses que han d'esdevenir-se, i comparèixer ferms davant el Fill de l'home.

Mt. XXV. [1]Llavors el regne dels cels serà comparable a deu verges, que, havent pres llurs gresols, sortiren a l'encontre de l'espòs. [2]I cinc d'elles eren folles, i cinc prudents; [3]car les folles, en prendre llurs gresols, no s'endugueren oli, [4]i les prudents junt amb llurs gresols prengueren oli en les fioles. [5]I, trigant l'espòs, s'abaltiren totes i s'adormiren. [6]I a mitja nit hi hagué un clam: Heus aquí l'espòs, sortiu-li a l'encontre. [7]Aleshores es deixondiren totes aquelles verges, i apariaren llurs gresols. [8]I les folles digueren a les prudents: Doneu-nos del vostre oli, que els nostres gresols s'apaguen. [9]I les prudents respongueren, dient: No fos que no abastés per a nosaltres i per a vosaltres, aneu més aviat als venedors i compreu-vos-en. [10]I, essent elles fora a comprar-ne, arribà l'espòs, i les que eren a punt entraren amb ell a les noces, i fou tancada la porta. [11]I més tard arriben també les altres verges, dient: Senyor, Senyor, obriu-nos. [12]I ell, responent, digué: En veritat us dic, no us conec. [13]Vigileu, doncs, puix que no sabeu pas el dia ni l'hora. 14-30, *Paràbola dels talents,* § 227.

252. Del judici final.

Mt. XXV, 31-46.

Mt. XXV. [31]I, quan vindrà el Fill de l'home en la seva glòria, i tots els àngels amb ell, llavors s'asseurà sobre el seu soli de glòria, [32]i seran congregades davant seu totes les nacions, i els separarà, els uns dels altres, així com el pastor separa les ovelles dels cabrits, [33]i posarà les ovelles a la seva dreta i els cabrits a l'esquerra. [34]Llavors dirà el Rei als de la seva dreta: Veniu els beneïts del meu Pare, preneu en herència el regne preparat per a vosaltres des de la creació del món. [35]Perquè tenia fam i em donàreu menjar, tenia set i em donàreu beure, era pelegrí i m'acollíreu, [36]despullat i em vestíreu, malalt i em visitàreu, era en presó i vinguéreu a mi. [37]Llavors li respondran els justos, dient: Senyor, ¿quan us veiérem amb fam i us donàrem menjar, amb set i us donàrem beure? [38]¿Ni quan us veiérem pelegrí i us acollírem, o despullat i us vestírem? [39]¿Ni quan us veiérem malalt o en presó, i vinguérem a vós? [40]I

250. — Llc. XXI, 35. *...com baga corredora; car...* Vg. amb alguns mss.: *tamquam laqueus enim superueniet...*
251. — Mt. XXV, 1. Vg. amb D i altres afegeix: *i de l'esposa.*
XXV, 3. *car les folles...* Vg.: *sed quinque fatuae...*
XXV, 7. *apariaren.* κοσμέω en el sentit primari d'ordenar, preparar. Vg.: *ornauerunt.*
252. — Mt. XXV, 34. *preneu en herència.* Vg.: *possidete.*

ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41 τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. 42 ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, καὶ ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, 43 ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. 44 τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; 45 τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. 46 καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

253. Quomodo Iesus se habuerit in his diebus.

Lc. XXI, 37-38; [Io. XVIII, 2].

Lc. XXI. 37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν· 38 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

[Io. XVIII. 2 Ἤιδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. cf. § 270.]

254. Pharisaeos et Scribas adiuuat proditio Iudae.

Lc. XXII, 1-6; Mc. XIV, 1-2. 10-11; Mt. XXVI, 1-5. 14-16.

Lc. XXII. 1 Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη Πάσχα.

2 Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

3 Εἰσῆλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. 4 καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῷ αὐτόν. 5 καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. 6 καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

Mc. XIV. 1 Ἦν δὲ τὸ Πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας.

Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν, 2 ἔλεγον γάρ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μή ποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ. 3-9 § 228.

10 Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριὼθ ὁ εἷς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. 11 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

Mt. XXVI. 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

3 Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καιάφα, 4 καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. 5 ἔλεγον δέ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ. 6-13 § 228.

14 Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς 15 εἶπεν Τί θέλετέ μοι δοῦναι κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. 16 καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

Mt. XXV, 41. om. οι a. κατηραμενοι (TH) uel add. (SV). — το ητοιμασμενον (THV) uel ο ητοιμασεν ο πατηρ μου (S). — 42. και a. εδιψησα (H) uel om. (TSV).

responent, el Rei els dirà: En veritat us dic, en tant que ho féreu a un d'aquests germans meus més petits, a mi ho féreu. 41 Llavors dirà també als de l'esquerra: Aneu-vos-en de mi, maleïts, al foc etern, que ha estat preparat per al diable i els seus àngels. 42 Perquè tenia fam i no em donàreu menjar, tenia set i no em donàreu beure, 43 era pelegrí i no m'acollíreu, despullat i no em vestíreu, malalt i en presó i no em visitàreu. 44 Llavors respondran també ells, dient: Senyor, ¿quan us veiérem amb fam, o amb set, o pelegrí, o despullat, o malalt, o en presó, i no us assistírem? 45 Llavors els respondrà, dient: En veritat us dic, en tant que no ho féreu a un d'aquests més petits, a mi tampoc no ho féreu. 46 I aniran aquests a suplici etern, i els justos a vida eterna.

253. Capteniment de Jesús en aquests dies.

Llc. XXI, 37-38; [Jo. XVIII, 2].

Llc. XXI. 37 I era de dia en el Temple ensenyant, i les nits, eixint, les passava al ras en la muntanya anomenada de les Oliveres. 38 I tot el poble matinejava (per venir) a ell, a sentir-lo en el Temple.

[*Jo. XVIII.* 2 I Judas, el qui el traïa, també sabia el lloc, perquè moltes vegades Jesús s'havia reunit allí amb els seus deixebles.] *cf.* § 270.

254. La traïció de Judas afavoreix els Escribes i els Fariseus.

Llc. XXII, 1-6; Mc. XIV, 1-2. 10-11; Mt. XXVI, 1-5. 14-16.

Llc. XXII. 1 I s'acostava la Festa dels Àzims, anomenada Pasqua.

2 I cercaven els prínceps dels sacerdots i els escribes com podrien llevar-li la vida, car temien el poble.

3 I entrà Satanàs en Judas, l'anomenat Iscariot, que era del nombre dels dotze. 4 I anà a conferir amb els prínceps dels sacerdots i els caps de guàrdia del Temple com els el lliuraria. 5 I ells s'alegraren, i convingueren de donar-li diner. 6 I ell s'hi comprometé, i cercava bona avinentesa de lliurar-los-el d'amagat de la multitud.

Mc. XIV. 1 I, dos dies després, era la Pasqua i els Àzims.

I els prínceps dels sacerdots i els escribes cercaven com de traïdoria el prendrien per occir-lo, 2 car deien: No durant la festa, no sigui que hi hagi avalot del poble. 3-9 § 228.

10 I Judas Iscariot, un dels dotze, se n'anà als prínceps dels sacerdots per lliurar-los-el. 11 Ells, sentint-lo, s'alegraren, i prometeren donar-li diner. I cercava com lliurar-lo en bona avinentesa.

Mt. XXVI. 1 I s'esdevingué que, quan hagué acabat Jesús tots aquests raonaments, digué als seus deixebles: 2 Sabeu que d'aquí a dos dies és la Pasqua, i el Fill de l'home és lliurat per ésser crucificat.

3 Llavors els prínceps dels sacerdots i els ancians del poble es congregaren en el palau del gran sacerdot, anomenat Caifàs, 4 i tingueren consell per prendre Jesús amb traïdoria i occir-lo. 5 I deien: No durant la festa, perquè no hi hagi avalot en el poble. 6-13 § 228.

14 Llavors, anant un dels dotze, l'anomenat Judas Iscariot, als prínceps dels sacerdots, 15 digué: ¿ Què em voleu dar, i jo us el lliuraré? I ells li assenyalaren trenta diners d'argent. 16 I des de llavors cercava bona avinentesa per lliurar-lo.

253. — Llc. XXI, 37. *les passava al ras.* αὐλίζομαι: *sub diu pernocto.*

254. — Llc. XXII, 2. *car temien...* Vg. Cl.: *timebant uero...*

XXII, 4 *caps de guàrdia del Temple.* στρατηγοί (Vg.: *magistratus*), oficials de la guàrdia del Temple, encarregada de mantenir-hi l'ordre extern i la seguretat, sota la direcció d'un prefecte, προστάτης τοῦ ἱεροῦ (II Mac. III, 5).

Mt. XXVI, 2. *és lliurat.* Vg.: *serà lliurat.*

XXVI, 3. *palau*: αὐλή. Tres accepcions d'aquest mot a remarcar en la narració de la Passió: a) atri exterior tancat, entre el carrer i la porta, més pròpiament προαύλιον, *vestíbul* (Mc. XIV, 68); b) atri principal, interior, o pati, on donaven diverses habitacions i dependències de l'edifici. (cf. Mt. XXVI, 69; Mc. XIV, 54. 66; Llc. XXII, 55); c) tot el casal o palau (cf. Mt. XXVI, 58; Llc. XI, 21; Jo. XVIII, 15). — cf. nota § 272. — Mc. XV, 16 és interpretat per uns en el segon, per altres en el tercer sentit. cf. nota § 286.

255. Iubente Domino, discipuli ultimam cenam parant.

Lc. XXII, 7-13; Mc. XIV, 12-16; Mt. XXVI, 17-19.

Lc. XXII. 7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα· 8 καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών Πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. 9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν; 10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται. 11 καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 12 κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. 13 ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Mc. XIV. 12 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; 13 καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, 14 καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 15 καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. 16 καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Mt. XXVI. 17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; 18 ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ Ὁ διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.

19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

256. Cena paschalis.

Lc. XXII, 14-18; Mc. XIV, 17. 25; Mt. XXVI, 20. 29.

Lc. XXII. 14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. 15 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· 16 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 17 καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς. 18 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως οὗ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.

Mc. XIV. 17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. 18-21 § 258; 22-24 § 259.

25 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 26 § 268.

Mt. XXVI. 20 Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν. 21-25 § 258; 26-28 § 259.

29 λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου. 30 § 268.

Mc. XIV, 16. αυτου (SV) uel om. (TH).

255. Per manament del Senyor els deixebles preparen l'última Cena.

Llc. XXII, 7-13; Mc. XIV, 12-16; Mt. XXVI, 17-19.

Llc. XXII. 7 I vingué el dia dels Àzims, en el qual s'havia d'immolar la Pasqua; 8 i envià Pere i Joan, dient: Aneu a aparellar-nos la Pasqua, per a menjar-la. 9 I ells li digueren: ¿On voleu que aparellem? 10 I ell els digué: Mireu, entrant vosaltres a la ciutat, encontrareu un home portant un càntir d'aigua; seguiu-lo a la casa on entri. 11 I direu a l'amo de la casa: El Mestre et diu: ¿On és la cambra on he de menjar la Pasqua amb els meus deixebles? 12 I ell us mostrarà a dalt una sala gran amb els triclinis posats; allí aparelleu.

13 I, havent-se'n anat, ho trobaren tal com els havia dit, i aparellaren la Pasqua.

Mc. XIV. 12 I el dia primer dels Àzims, quan s'immolava la Pasqua, li diuen els seus deixebles: ¿On voleu que anem a aparellar per a menjar vós la Pasqua? 13 I envia dos dels seus deixebles, i els diu: Aneu-vos-en a la ciutat, i encontrareu un home portant un càntir d'aigua; seguiu-lo, 14 i on entri, digueu a l'amo de la casa: El Mestre diu: ¿On és la cambra meva, on he de menjar la Pasqua amb els meus deixebles? 15 I ell us mostrarà a dalt una sala gran amb els triclinis posats, a punt; i allí aparelleu per a nosaltres. 16 I partiren els seus deixebles i vingueren a la ciutat, i ho trobaren tal com els havia dit, i aparellaren la Pasqua.

Mt. XXVI. 17 I el dia primer dels Àzims s'atansaren els deixebles a Jesús, dient: ¿On voleu que us aparellem per a menjar la Pasqua? 18 I ell digué: Aneu a la ciutat, a casa de tal, i digueu-li: El Mestre diu: El meu temps és a prop; a casa teva faig la Pasqua amb els meus deixebles.

19 I els deixebles feren com Jesús els havia ordenat, i aparellaren la Pasqua.

256. La Cena pasqual.

Llc. XXII, 14-18; Mc. XIV, 17. 25; Mt. XXVI, 20. 29.

Llc. XXII. 14 I, quan fou l'hora, es posà a taula, i els apòstols amb ell. 15 I els deia: Amb gran desig he desitjat menjar aquesta Pasqua amb vosaltres, abans del meu patir; 16 car us dic que no la menjaré pas més fins que s'acompleixi en el regne de Déu. 17 I, prenent un calze, havent fet gràcies, digué: Preneu-lo, i repartiu-lo entre vosaltres; 18 car us dic, d'ara més no beuré pas del fruit del cep fins que vingui el regne de Déu.

Mc. XIV. 17 I, arribat el vespre, ve amb els dotze. 18-21 § 258; 22-24 § 259.

25 En veritat us dic que no beuré pas més del fruit del cep fins aquell dia, quan el beuré nou en el regne de Déu. 26 § 268.

Mt. XXVI. 20 I, arribat el vespre, es posà a taula amb els dotze deixebles. 21-25 § 258; 26-28 § 259.

29 I us dic: D'ara més no beuré pas d'aquest fruit del cep fins aquell dia, quan el beuré amb vosaltres nou en el regne del meu Pare. 30 § 268.

---

255. — Llc. XXII, 11; Mc. XIV, 14. *cambra*: καταλυμα, *diuersorium*, (l'actual *Khân* dels orientals), la cambra o part de la casa, on eren allotjats els vianants i forasters; compari's amb *cambra de parament* del català antic. Vg. en Llc.: *diuersorium*; en Mc.: *refectio*.

XXII, 12; Mc. XIV, 15. *sala*: ἀνάγαιον, sala a la part alta de la casa, destinada a rebre els hostes. Vg.: *coenaculum*. — ...ἐστρωμενον. Vg.: *...stratum*. Literalment *encatifat, encoixinat;* però ací ἀνάγαιον ἐστρωμενον = sala o cenacle amb els triclinis posats; i no, com d'altres més vagament interpreten, sala amoblada, tapissada, o encatifada i amb coixins o divans. — *a punt* (Mc.) és omès per Vg. i alguns mss.

256bis. Lc. XXII, 19-20 = § 259.

* Lc. XXII. 19 Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον.

256ter. Lc. XXII, 21-23 = § 258.

* Lc. XXII 21 Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· 22 ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὡρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. 23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

257. Discipulorum ambitionem coercet Iesus et eorum pedes lauat. cf. 130.

Lc. XXII, 24-30; Mc. X, 42-45 [IX, 35]; Mt. XX, 25-28 [XXIII, 11. XIX, 28 b]; Io. XIII, 1-20.

Lc. XXII. 24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. cf. IX, 46. 25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν· 27 τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμὶ ὡς ὁ διακονῶν. 28 Ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου· 29 κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, 30 ἵνα ἔσθητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυλὰς κρίνοντες τοῦ Ἰσραήλ.

Mc. X. 42 Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 43 οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 44 καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· 45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

[IX. 35 εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. cf. § 130.]

Mt. XX. 25 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος· 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

[XXIII. 11 ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. cf. §§ 130 et 243.]

[XIX. 28 b καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. cf. § 218.]

Io. XIII. 1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. 2 Καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σί-

Lc. XXII, 30. εσθητε (TH) pot. q. εσθιητε (SV).
Mt. XIX, 28 b. καθησεσθε (HV) pot. q. καθισεσθε (TS). — υμεις (H) pot. q. αυτοι (TSV).—XX, 26. εσται (TSV) pot. q. εστιν (H). — αν (H) uel εαν (TSV). — 27. αν (TH) pot. q. εαν (SV).
Io. XIII, 2. παραδοι (TH) pot. q. παραδω (SV).

256bis. Llc. XXII, 19-20 = § 259.

* *Llc. XXII.* 19 I, prenent pa, havent fet gràcies, el partí, i els el donà, dient: Aquest és el meu cos, que per a vosaltres és donat; feu això en memòria de mi. 20 I el calze així mateix, després de sopar, dient: Aquest calze és la nova aliança en la meva sang, que per a vosaltres és versada.

256ter. Llc. XXII, 21-23 = § 258.

* *Llc. XXII.* 21 Però heus aquí amb mi sobre la taula la mà del qui em traeix; 22 car el Fill de l'home, segons és decretat, certament se'n va; ai, però, d'aquell home per qui és traït! 23 I ells començaren de preguntar-se els uns als altres, qui podia ésser d'ells el qui faria això.

257. Jesús reprimeix als deixebles llur ambició, i els renta els peus. cf. 130.

Llc. XXII, 24-30; Mc. X, 42-45 [IX, 35]; Mt. XX, 25-28 [XXIII, 11. XIX, 28 b]; Jo. XIII, 1-20.

Llc. XXII. 24 I també hi hagué entre ells rivalitat, quin d'ells havia d'ésser tingut com a major. *cf.* IX, 46. 25 I ell els deia: Els reis de les nacions les senyoregen, i els qui dominen sobre elles són anomenats benfactors. 26 I vosaltres, no així, ans el més gran entre vosaltres esdevingui com el més jove, i el qui mana com el qui serveix; 27 car, ¿qui és major, el qui és a taula o el qui serveix? ¿No és el qui és a taula? I jo en mig de vosaltres só com el qui serveix. 28 I vosaltres sou els qui heu perseverat amb mi en les meves proves; 29 i jo disposo del regne en favor vostre, així com en disposà el meu Pare en favor meu, 30 per tal que mengeu i begueu a la meva taula en el meu regne, i segueu en solis judicant les dotze tribus d'Israel.

Mc. X. 42 I Jesús, havent-los cridat, els diu: Sabeu que els que aparen manar les nacions les oprimeixen, i llurs magnats les tenen dominades. 43 I així no és entre vosaltres; ans el qui vulgui esdevenir gran entre vosaltres serà vostre servent, 44 i el qui vulgui entre vosaltres ésser primer serà de tots esclau; 45 com també el Fill de l'home no ha pas vingut a ésser servit, sinó a servir, i donar la seva vida en rescat per a molts.

[*IX.* 35 I, havent-se assegut, cridà els dotze; i els diu: Si algú vol ésser primer, serà darrer de tots i servent de tots.] *cf.* § 130.

Mt. XX. 25 I Jesús, havent-los cridat, digué: Sabeu que els que manen les nacions les oprimeixen, i els magnats les tenen dominades. 26 No serà així entre vosaltres; ans el qui vulgui entre vosaltres esdevenir gran serà vostre servent, 27 i el qui vulgui entre vosaltres ésser primer serà vostre esclau; 28 així com el Fill de l'home no ha vingut pas a ésser servit, sinó a servir, i donar la seva vida en rescat per a molts.

[*XXIII.* 11 I el més gran de vosaltres serà vostre servent.] *cf.* § 130 i 243.

[*XIX.* 28 b Seureu també vosaltres en dotze solis, judicant les dotze tribus d'Israel.] *cf.* § 218.

Jo. XIII. 1 I abans de la festa de la Pasqua, sabent Jesús que era vinguda la seva hora de passar d'aquest món al Pare, havent estimat els seus qui eren en el món, els estimà fins a la fi. 2 I essent al sopar, com ja el diable hagués posat al cor de Judas Iscariot, fill de Simó, que

256bis i ter. — Llc. XXII, 20. 22. Vg. en futur: *serà versada; serà traït.*
257. — Mc. X, 42; Mt. XX, 25. *magnats*: οἱ μεγάλοι. Vg.: *principes* (Mc.); *qui maiores sunt* (Mt.).
X, 43; Mt. XX, 26: *gran.* Vg.: *maior.*
Jo. XIII, 2. *essent al sopar*: δείπνου γινομένου, lliçó més autoritzada. Bons mss. donen l'altra lliçó: δείπνου γενομένου, que Vg. verteix: *coena facta.*

μωνος Ἰσκαριώτης, [3] εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ
ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν
καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, [4] ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου
καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν
ἑαυτόν· [5] εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ
ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσ-
σειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. [6] ἔρχεται οὖν
πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει αὐτῷ Κύριε, σύ μου
νίπτεις τοὺς πόδας; [7] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτῷ Ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ
μετὰ ταῦτα. [8] λέγει αὐτῷ Πέτρος Οὐ μὴ νίψῃς
μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
αὐτῷ Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.
[9] λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πόδας
μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν.
[10] λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει
χρείαν νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ
ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. [11] ᾔδει γὰρ
τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι Οὐχὶ
πάντες καθαροί ἐστε. [12] Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πό-
δας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν
πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν;
[13] ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ
καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. [14] εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν
τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς
ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· [15] ὑπόδειγμα
γὰρ ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ
ὑμεῖς ποιῆτε. [16] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν
δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ οὐδὲ ἀπόστολος
μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. [17] εἰ ταῦτα οἴδατε,
μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. [18] οὐ περὶ πάντων
ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ
γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώγων μου τὸν ἄρτον ἐπῆρεν
ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. [19] ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν
πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύητε ὅταν γένηται ὅτι
ἐγώ εἰμι. [20] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν
τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμ-
βάνει τὸν πέμψαντά με.

258. Proditorem indicat. Exit Iudas.

† Lc. XXII, 21-23; Mc. XIV, 18-21; Mt. XXVI, 21-25; Io. XIII, 21-30.

† Lc. XXII. [21] Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ
τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ
τῆς τραπέζης· [22] ὅτι ὁ υἱὸς μὲν
τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὡρισμένον
πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ
ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. [23] καὶ
αὐτοὶ ἤρξαντο συνζητεῖν πρὸς
ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ
τοῦτο μέλλων πράσσειν.

Mc. XIV. [18] Καὶ ἀνακειμένων
αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς
ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ὁ ἐσθίων
μετ' ἐμοῦ. [19] ἤρξαντο λυπεῖσθαι
καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς
Μήτι ἐγώ; [20] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς
Εἷς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος
μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον· [21] ὅτι
ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει
καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ
δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν
ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρω-
πος ἐκεῖνος.

Mt. XXVI. [21] Καὶ ἐσθιόντων
αὐτῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, [22] καὶ
λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν
αὐτῷ εἷς ἕκαστος Μήτι ἐγώ εἰμι,
κύριε; [23] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα
ἐν τῷ τρυβλίῳ οὗτός με παραδώσει·
[24] ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει
καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ
δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν
ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρω-
πος ἐκεῖνος. [25] ἀποκριθεὶς δὲ
Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν
Μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ
Σὺ εἶπας.

Io. XIII. [21] Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ
πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. [22] ἔβλε-
πον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ
τίνος λέγει. [23] ἦν ἀνακείμενος εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς·
[24] νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ
Εἰπὲ τίς ἐστιν περὶ οὗ λέγει. [25] ἀναπεσὼν ἐκεῖνος

Mc. XIV, 20. om. ἐν a. τρυβλιον (TSV) pot. q. add. (H). — 21. ην (SV) pot. q. om. (TH).
Io. XIII, 6. λεγει αυτω (TH) pot. q. και λεγει αυτω εκεινος (SV). — 10. om. ει μη τους ποδας p. χρειαν (T) pot. q. add. (HSV). — 19. πιστευητε (H) pot. q. πιστευσητε (TSV). —22. om. ουν p. εβλεπον (TH) pot. q. add. (SV).— 23. om. δε p. ην (TH) pot. q. add. (SV). — 25. αναπεσων (HV) pot. q. επιπεσων (TS). — om. ουν a. εκεινος (H) uel add. (TV) non autem δε (S).

el trais, [3] sabent que tota cosa havia posada el Pare en
les seves mans, i que de Déu era eixit i a Déu se n'ana-
va, [4] s'aixeca del sopar i es lleva les vestidures; i, ha-
vent pres una tovallola, se la cenyí; [5] després tira aigua
en el gibrell; i començà de rentar els peus dels deixebles
i d'eixugar-los amb la tovallola amb què era cenyit.
[6] Ve, doncs, a Simó Pere. Li diu (aquest): Senyor,
¿ vós renteu els meus peus? [7] Respongué Jesús i li
digué: El que jo faig, tu ara no ho saps, però ho
entendràs després. [8] Li diu Pere: No, mai no ren-
tareu els meus peus. Li respongué Jesús: Si no
et rento, no tens part amb mi. [9] Li diu Simó Pere:
Senyor, no solament els peus, sinó també les mans
i el cap. [10] Li diu Jesús: El qui s'és banyat, no li
cal rentar-se, sinó que és net tot ell; i vosaltres sou
nets, però no pas tots. [11] Car sabia qui el traia;
per això digué: No tots sou nets. [12] Quan, doncs,
hagué rentat els peus llurs, i pres les seves vesti-
dures, i s'hagué posat a taula altra vegada, els
digué: ¿ Compreneu el que he fet a vosaltres?
[13] Vosaltres em dieu el Mestre i el Senyor; i dieu bé,
perquè el só. [14] Si, doncs, he rentat els vostres peus
jo, el Senyor i el Mestre, també vosaltres us heu de
rentar els peus els uns als altres; [15] car exemple us
he donat perquè tal com jo he fet a vosaltres, així
també vosaltres feu. [16] En veritat, en veritat us dic,
no és un servent major que el seu amo, ni un enviat
major que el qui l'ha enviat. [17] Si sabeu aquestes coses,
benaurats sou si les compliu. [18] No ho dic pas de
tots vosaltres; jo sé quins he elegit; però per tal que
s'acompleixi l'Escriptura: El qui menja el meu pa
ha aixecat contra mi el seu taló. [19] Des d'ara us ho
dic, abans que succeeixi, per tal que, quan hagi suc-
ceït, cregueu que só jo. [20] En veritat, en veritat us
dic, el qui rep un que jo envii em rep a mi, i el qui
em rep a mi rep el qui m'ha enviat.

258. Assenyala el traïdor. Judas surt fora.

† Llc. XXII, 21-23; Mc. XIV, 18-21; Mt. XXVI, 21-25; Jo. XIII, 21-30.

† *Llc. XXII.* [21] Però heus aquí
amb mi sobre la taula la mà del qui
em traeix; [22] car el Fill de l'home,
segons és decretat, certament se'n
va; ai, però, d'aquell home per
qui és trait! [23] I ells començaren
de preguntar-se els uns als altres, qui
podia ésser d'ells el qui faria això.

Mc. XIV. [18] I, essent ells a taula
i menjant, Jesús digué: En veritat
us dic que un de vosaltres em
trairà, el qui menja amb mi. [19] Co-
mençaren de contristar-se i dir-li un
per un: ¿No só pas jo? [20] I ell
els digué: Un dels dotze, el qui
suca amb mi en el plat. [21] Car el
Fill de l'home certament se'n va,
com d'ell és escrit; però ai d'aquell
home per qui el Fill de l'home és
trait! bo li era si no hagués nascut
aquest home.

Mt. XXVI. [21] I, mentre ells men-
javen, digué: En veritat us dic que
un de vosaltres em trairà. [22] I molt
afligits, començaren de dir-li un per
un: ¿No só pas jo, Senyor? [23] I
ell, responent, digué: El qui per sucar
ha posat amb mi la mà en el plat,
aquest em trairà. [24] El Fill de l'ho-
me certament se'n va, com d'ell
és escrit; però ai d'aquell home
per qui el Fill de l'home és traït!
bo li era si no hagués nascut aquest
home. [25] I, responent Judas, el qui
el traia, digué: ¿No só pas jo,
Mestre? Li diu: Tu ho has dit.

Jo. XIII. [21] Havent dit aquestes coses, Jesús es
contorbà en l'esperit, i asseverà i digué: En veritat,
en veritat us dic que un de vosaltres em trairà.
[22] I es miraven uns als altres els deixebles, incerts
per qui ho deia. [23] Era reclinat sobre el pit de
Jesús un dels seus deixebles, el que Jesús estimava.
[24] A ell, doncs, fa senya Simó Pere, i li diu: De-
mana-li qui és aquest de qui parla. [25] Ell, que

257. — Jo. XIII, 8. 17. *tens; sou* Vg.: *tindràs* (Cl.); *sereu*.—10. *no li cal rentar-se*. Amb ℵ i Vg. WW. Però Vg. Cl. amb BCD i altres mss.: *no li cal rentar-se, sinó els peus*. — 18. Cita abreujada del Ps. XLI (Vg. XL), 10, segons el text masorètic. — *...el meu pa*. Vg. Cl. amb alguns mss.: *...el pa amb mi*; i en futur: *aixecarà*.

258. — Mc. XIV, 18. 20; Mt. XXVI, 23. *el qui suca amb mi en el plat; El qui per sucar ha posat amb mi la mà en el plat.* Aquestes expressions, així com la menys concreta de Llc. v. 21, signifiquen en general: *un de vosaltres que menja amb mi.* La revelació personal del traidor fou feta solament en secret a Sant Joan (vv. 26-28.) — «Seguint un ús, que s'és perpetuat a l'Orient fins als nostres dies, el plat era comú; cadascun dels comensals prenia amb les mans un tros de carn, o sucava el pa en la salsa. Potser hi ha també una allusió especial al *charoseth,* la salsa de fruites i de vinagre, en la qual sucaven les lletugues amargues.» (Huby.)

Llc. XXII, 22; Mc. XIV, 21; Mt. XXVI, 24. *és trait* Vg. Cl.: *serà trait.*—Mc. XIV, 20. *el qui suca.* Vg. Cl.: *qui intingit manum,* com en Mt.—Jo. XIII, 24. Vg.: *Innuit ergo huic Simon Petrus, et dixit* (WW.: *dicit*) *ei*: *Quis est, de quo dicit?*

Jo. XIII, 25. *Ell, que era a taula així reclinat sobre el pit...*: ἀναπεσὼν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος..., referit a la

οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστιν; 26 ἀποκρίνεται οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ· βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτου. 27 καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς Ὃ ποιεῖς ποίησον ταχεῖον. 28 τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· 29 τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. 30 λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

259. Discipulis dat corpus et sanguinem in cibum et potum.

†Lc. XXII, 19-20; Mc. XIV, 22-24; Mt. XXVI, 26-28. cf. Io. VI, 51-59 § 109.

†Lc. XXII. 19 Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον.

Mc. XIV. 22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν Λάβετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.

23 καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. 24 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν· 25 § 256; 26 § 268.

Mt. XXVI. 26 Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.

27 καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, 28 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 29 § 256; 30 § 268.

260. Iesus glorificandus dat mandatum nouum de caritate.

Io. XIII, 31-35.

Io. XIII. 31 Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν λέγει Ἰησοῦς Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· 32 εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. 33 Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. 34 ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα.καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. 35 ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

261. Praedicit dispersionem Apostolorum et lapsum Petri, salua eius fide indefectibili.

Lc. XXII, 31-34; Mc. XIV, 27-31; Mt. XXVI, 31-35; Io. [XVI, 31-32] XIII, 36-38.

Mc. XIV. 27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται· 28 ἀλλὰ μετὰ τὸ

Mt. XXVI. 31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, γέγραπται γάρ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποί-

Io. [XVI. 31 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι πιστεύετε; 32 ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον ἀφῆτε·

Lc. XXII, 19b-20. το υπερ... εκχυννομενον (TSV) non autem om. (H).
Mt. XXVI, 28. om. το a. της (THV) pot. q. add. (S). — καινης (S) pot. q. om. (THV).
Io. XIII, 26. δωσω (TH) pot. q. επιδωσω (SV). — 32. ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω (TSV) pot. q. om. (H). — αὐτω 2° (T) pot. q. αὑτω (H) uel εαυτω (SV).

era a taula així reclinat sobre el pit de Jesús, li diu: Senyor, ¿qui és? 26 Respon, doncs, Jesús: És aquell per a qui jo sucaré el mos de pa, i l'hi daré. Havent, doncs, sucat el mos de pa, el pren, i el dóna a Judas de Simó Iscariot. 27 I darrera el mos de pa, llavors entrà en ell Satanàs. Li diu, doncs, Jesús: El que fas, fes-ho de pressa. 28 I això, cap dels qui eren a taula no entengué per què ho deia; 29 car alguns, com que Judas tenia la bossa, es pensaven que Jesús li deia: Compra el que ens és menester per a la festa; o que donés alguna cosa als pobres. 30 Ell, doncs, havent pres el mos de pa, sortí encontinent; i era nit.

259. Dóna als deixebles el Cos i Sang en menjar i bevenda.

†Llc. XXII, 19-20; Mc. XIV, 22-24; Mt. XXVI, 26-28. cf. Jo. VI, 51-59 § 109.

†*Llc. XXII.* 19 I, prenent pa, havent fet gràcies, el partí, i els el donà, dient: Aquest és el meu cos, que per a vosaltres és donat; feu això en memòria de mi.

20 I el calze així mateix després de sopar, dient: Aquest calze és la nova aliança en la meva sang, que per a vosaltres és versada.

Mc. XIV. 22 I, mentre menjaven, prenent pa, havent beneït, el partí, i els el donà, dient: Preneu, aquest és el meu cos.

23 I, prenent un calze, havent fet gràcies, els el donà, i en begueren tots. 24 I els digué: Aquesta és la meva sang, de l'aliança, que és versada per a molts. 25 § 256; 26 § 268.

Mt. XXVI. 26 I, mentre menjaven, prenent Jesús pa, i havent beneit, el partí i, donant-lo als deixebles, digué: Preneu, mengeu; aquest és el meu cos.

27 I, prenent un calze, i havent fet gràcies, els el donà, dient: Beveu-ne tots, 28 car aquesta és la meva sang, de la nova aliança, que és versada per a molts en remissió de pecats. 29 § 256; 30 § 268.

260. Jesús, pròxim a la glorificació, dóna el nou manament de la caritat.

Jo. XIII, 31-35.

Jo. XIII. 31 Quan, doncs, hagué sortit, diu Jesús: Ara ha estat glorificat el Fill de l'home, i Déu ha estat glorificat en ell. 32 Si Déu ha estat glorificat en ell, també Déu el glorificarà en ell mateix, i el glorificarà de seguida. 33 Fillets, encara un poc só amb vosaltres; em cercareu, i, tal com deia als Jueus: On jo vaig, vosaltres no podeu venir; també dic ara a vosaltres. 34 Un manament nou us dono, que us estimeu els uns als altres; que, tal com jo us he estimat, també vosaltres us estimeu els uns als altres. 35 En això coneixeran tots que sou deixebles meus, si us teniu estimació els uns als altres.

261. Prediu la dispersió dels apòstols i la caiguda de Pere, restant indefectible la seva fe.

Llc. XXII, 31-34; Mc. XIV, 27-31; Mt. XXVI, 31-35; Jo. [XVI, 31-32] XIII, 36-38.

Mc. XIV. 27 I els diu Jesús: Tots us escandalitzareu, car és escrit: Percudiré el pastor, i les ovelles seran dispersades. 28 Però després que

Mt. XXVI. 31 Llavors els diu Jesús: Tots vosaltres us escandalitzareu en mi aquesta nit, car és escrit: Percudiré el pastor, i seran dispersades les ove-

Jo. [XVI. 31 Els respongué Jesús: ¿Ara creieu? 32 Heus aquí que una hora ve, i ja és arribada, en què us dispersareu, cadascú per les seves, i em deixareu

---

posició de Joan, ja dita al v. 23, no pas una nova acció de reclinar-se més encara sobre el pit de Jesús. cf.: ὅτε... ἀνεπεσεν παλιν, *quan... s'hagué posat a taula novament,* del v. 12; cf. també Jo. XXI, 20 § 317. Vg.: *Itaque cum recubuisset ille supra pectus Iesu.* — 26. *el pren, i el dóna.* Vg. amb alguns mss.: *el donà.*

259. —Llc. XXII, 19-20; Mc. XIV, 22-24; Mt. XXVI, 26-28 (cf. també I Cor. IX, 24; Jo. VI, 51 ss.). Aquests són els textos dogmàtics fonamentals de la veritat catòlica sobre l'Eucaristia, com a Sagrament i Sacrifici, instituïda per N. S. Jesucrist. Amb ells afirma el Concili Tridentí contra els errors protestants (Sess. XIII, Decr. de S. Euch) la presència real (c. I, III, can. 1. 3), la naturalesa de la Comunió (c. II, can. 9), la transsubstanciació (c. IV, can. 2), i també la institució del Sant Sacrifici i del sacerdoci (Sess. XXII, Decr. de S. Missae Sacrif., c. I, can. 2).—cf. nota § 109.

Mc. XIV, 24. *de l'aliança.* Vg. Cl. amb alguns mss.: *de la nova aliança,* com en el v. 28 de Mt. — Ací, i en els parallels de Llc. i Mt.: *serà versada.*

260. — Jo. XIII, 32. *en ell mateix*: ἐν αὐτῷ o bé ἐν αὑτῷ. ℵ*B i altres mss.: ἐν ἑαυτῷ, Vg.: *in semetipso.* Uns interpreten: *prop del Pare;* i d'altres: *en la seva humanitat (del Fill).*

Lc. XXII. 31 Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον. 32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελφούς σου.

33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. 34 ὁ δὲ εἶπεν Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι.

ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

29 ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. 30 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. 31 ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει Ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον. 32 ss. § 269.

μνης. 32 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

33 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. 34 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. 35 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν. 36 ss. § 269.

καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν. cf. § 266.]

XIII. 36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. 37 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος Κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. 38 ἀποκρίνεται Ἰησοῦς Τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

262. Tempora felicitatis et nubila.

Lc. XXII, 35-38.

Lc. XXII. 35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν Οὐθενός. 36 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. 37 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. 38 οἱ δὲ εἶπαν Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἱκανόν ἐστιν.

263. Iesus promittit discipulis praesentiam Paracliti et suam simul ac Patris.

Io. XIV, 1-31.

Io. XIV. 1 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. 2 ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν, ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· 3 καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυ-

Lc. XXII, 37. om. ετι p. οτι (TH) pot. q. add. (SV).
Io. XIII, 37. ακολουθησαι (TSV) non autem ακολουθειν (H).

Llc. XXII. 31 Simó, Simó; mira que Satanàs us ha demanat per a ell, a fi de garbellar-vos com el blat; 32 jo, però, he pregat per tu, perquè no falli la teva fe; i tu, temps a venir, convertit, confirma els teus germans.

33 I ell li digué: Senyor, amb vós disposat estic a anar fins a la presó i a la mort. 34 I ell digué: Pere, et dic que no cantarà avui el gall fins que tres vegades hauràs negat de conèixer-me.

hauré ressuscitat, us precediré a la Galilea.

29 I Pere li deia: Baldament tots s'escandalitzin, però jo no. 30 I li diu Jesús: En veritat et dic que tu avui, aquesta nit, abans de cantar el gall dues vegades, me'n negaràs tres. 31 I ell encara deia més: Ni que em calgui morir amb vós, no us negaré. I així deien també tots. 32 *ss.* § 269.

lles del ramat. 32 Però després que hauré ressuscitat, us precediré a la Galilea.

33 I, responent, Pere li deia: Baldament tots s'escandalitzin en vós, jo mai no m'escandalitzaré. 34 Li digué Jesús: En veritat et dic que aquesta nit, abans de cantar el gall, em negaràs tres vegades. 35 Li diu Pere: Ni que em calgui morir amb vós, no us negaré. Semblantment digueren també tots els deixebles. 36 *ss.* § 269.

sol; però no só sol, perquè el Pare és amb mi.] *cf.* § 266.

XIII. 36 Li diu Simó Pere: Senyor, ¿on aneu? Respongué Jesús: On jo vaig, no pots ara seguir-me; però em seguiràs més tard. 37 Li diu Pere: ¿Per què no us puc seguir ara? La meva vida donaré per vós. 38 Respon Jesús: ¿La teva vida donaràs per mi? En veritat et dic que no cantarà pas el gall que no m'hagis negat tres vegades.

262. Temps de benestança i temps de tribulació.

Llc. XXII, 35-38.

Llc. XXII. 35 I els deia: Quan us he enviat sense bossa, ni alforja, ni calçat, ¿és que us ha mancat res? 36 I ells digueren: No res. I els digué: Ara, però, qui tingui bossa que la prengui, i així mateix l'alforja; i qui no en tingui, que vengui el seu mantell i compri glavi. 37 Perquè us dic que s'ha d'acomplir en mi això que és escrit: I entre malfactors fou comptat; i, certament, les coses que a mi atanyen són a la fi. 38 I ells digueren: Senyor, heus aquí dos glavis. I ell els digué: Prou n'hi ha.

263. Jesús promet la presència del Paraclet, i la seva, com també la del Pare.

Jo. XIV, 1-31.

Jo. XIV. 1 No es contorbi el vostre cor; vosaltres creieu en Déu, creieu també en mi. 2 En la casa del meu Pare moltes mansions hi ha; si no, us ho hauria dit, perquè vaig a preparar lloc per a vosaltres; 3 i, quan me n'hauré anat i us hauré preparat lloc, vindré altra vegada i us prendré amb mi, per tal

261. — Mc. XIV, 27. Vg. amb alguns mss.: *Tots us escandalitzareu en mi aquesta nit,* com en el v. 31 de Mt. — El text citat és de Zach. XIII, 7. — Llc. XXII, 31. Vg. amb diversos mss. comença el versicle: *I digué el Senyor.* — *us ha demanat per a ell:* ἐξῃτήσατο ὑμᾶς. Vg.: *expetiuit uos.* — 32. *no falli:* μη ἐκλίπῃ. cf. nota XXIII, 45, § 296. — *tu..., convertit, confirma els teus germans,* referida la conversió al penediment de les negacions. D'altres interpreten a) amb Mald.: i tu, per la teva part, confirma els teus germans; b) amb Knab.: i tu, havent convertit els teus germans, confirma'ls. — *confirma.* στηρίζω, afermar, *reddere firmem, stabilem ac constantem.* — D'aquest versicle ha donat l'Església autèntica interpretació, en definir el Concili Vaticà (Const. de Ecclesia, c. IV) el dogma de la infal·libilitat pontifícia.

262. — Llc. XXII, 36. Vg. amb altra puntuació: *Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter et peram.* — *mantell:* τὸ ἱμάτιον. Vg. tradueix: *tunicam.* — 37. *això que és escrit.* Vg. amb diversos mss.: *àdhuc això que és escrit.* Cita literal d'Is. LIII, 12. — 38. *Prou n'hi ha.* Probablement no amb ironia, referint-se als glavis (Mald., Schanz); més aviat, és una frase terminativa del diàleg.

τόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. 4 καὶ ὅπου
ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. 5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς
Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς οἴδαμεν τὴν
ὁδόν; 6 λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ
ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν
πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. 7 εἰ ἐγνώκατέ με, καὶ τὸν
πατέρα μου γνώσεσθε· ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν
καὶ ἑωράκατε. 8 Λέγει αὐτῷ Φίλιππος Κύριε,
δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. 9 λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι
καὶ οὐκ ἔγνωκάς με Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρα-
κεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν
πατέρα; 10 οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ
πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων
ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. 11 πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν
τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ
ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. 12 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ
πιστεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος
ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς
τὸν πατέρα πορεύομαι· 13 καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν
τῷ ὀνόματί μου τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ
ἐν τῷ υἱῷ· 14 ἐάν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί
μου, ἐγὼ ποιήσω. 15 Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς
τὰς ἐμὰς τηρήσετε· 16 κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα
καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν ἵνα ᾖ μεθ' ὑμῶν
εἰς τὸν αἰῶνα, 17 τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κό-
σμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ
γινώσκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν
μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἐστίν. 18 Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφα-
νούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. 19 ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος
με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ
καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. 20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑμεῖς
γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ
κἀγὼ ἐν ὑμῖν. 21 ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν
αὐτὰς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με
ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, κἀγὼ ἀγαπήσω
αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. 22 Λέγει αὐτῷ
Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης Κύριε, καὶ τί γέγονεν
ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ
κόσμῳ; 23 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν
τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ
μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα
καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. 24 ὁ μὴ ἀγαπῶν
με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν
ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με
πατρός. 25 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων·
26 ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ
πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει
πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.
27 Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι
ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.
μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω.
28 ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι
πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με ἐχάρητε ἄν, ὅτι πορεύ-
ομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μού
ἐστιν. 29 καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα
ὅταν γένηται πιστεύσητε. 30 οὐκέτι πολλὰ λαλήσω
μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ
ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, 31 ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος
ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐντολὴν ἔδωκέν
μοι ὁ πατὴρ οὕτως ποιῶ. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν
ἐντεῦθεν.

264. Iesus uitis uera.

Io. XV, 1-17.

Io. XV. 1 Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ
πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν· 2 πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ
μὴ φέρον καρπὸν αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν
φέρον καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ.
3 ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα
ὑμῖν· 4 μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ
κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ
μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν
ἐμοὶ μένητε. 5 ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλή-
ματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ οὗτος φέρει
καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν
οὐδέν. 6 ἐὰν μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς
τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς
τὸ πῦρ βάλλουσιν καὶ καίεται. 7 Ἐὰν μείνητε ἐν

Io. XIV, 7. εγνωκατε (T) pot. q. εγνωκειτε (HSV). — γνωσεσθε (T) pot. q. αν ηδειτε (HV) non autem εγνωκειτε αν (S). — om. αυτον p. εωρακατε (H) uel add. (TSV). — 14. εγω (TSV) pot. q. τουτο (H). — 15. τηρησετε (TH) uel τηρησατε (SV). — 17. om. αυτο p. γινωσκει (H) pot. q. add. (TSV). — εστιν (H) uel εσται (TSV). — 19. ζησεσθε (SV) pot. q. ζησετε (TH). — 20. υμεις γνωσεσθε (H) uel γν. υμ. (TSV). — 22. και a. τι (TSV) pot. q. om. (H). — 26. om. εγω p. υμιν (TSV) pot. q. add. (H). — 31. εντολην εδωκεν (H) uel ενετειλατο (TSV). — XV, 6. αυτα (HV) pot. q. αυτο (TS).

que on só jo, sigueu també vosaltres. 4 I on jo
vaig, vosaltres hi sabeu el camí. 5 Li diu Tomàs:
Senyor, no sabem on aneu; ¿com hi sabem el camí?
6 Li diu Jesús: Jo só el camí, i la veritat, i la vida;
ningú no ve al Pare sinó per mi. 7 Si m'heu co-
negut a mi, coneixereu també el meu Pare; des
d'ara el coneixeu i l'haveu vist. 8 Li diu Felip: Se-
nyor, mostreu-nos el Pare, i ens basta. 9 Li diu
Jesús: ¿Tant de temps que só amb vosaltres, i no
m'has conegut, Felip? El qui m'ha vist a mi ha vist
el Pare; ¿com dius tu: Mostreu-nos el Pare? 10 ¿No
creus que jo só en el Pare, i el Pare en mi? Les pa-
raules que jo us dic, no les dic de per mi mateix; i el
Pare, romanent en mi, fa les seves obres. 11 Creieu-me,
que jo só en el Pare, i el Pare en mi; i si no, creieu
per les obres mateixes. 12 En veritat, en veritat us
dic, el qui creu en mi, les obres que jo faig també
les farà ell, i de majors que aquestes en farà, car jo
me'n vaig al Pare; 13 i qualsevulla cosa que demaneu en
el meu nom, ho faré a fi que sigui glorificat el Pare en
el Fill; 14 si alguna cosa em demaneu en el meu nom,
jo ho faré. 15 Si m'estimeu, guardeu els meus mana-
ments; 16 i jo pregaré el Pare, i us donarà un altre
Paraclet, perquè sigui amb vosaltres per sempre,
17 l'Esperit de la veritat, a qui el món no pot rebre,
perquè no el veu ni el coneix; vosaltres el coneixeu,
car amb vosaltres roman i en vosaltres és. 18 No us
deixaré pas orfes, vindré a vosaltres. 19 Encara un
poc i el món no em veu més, però vosaltres em
veieu, perquè jo visc, i vosaltres viureu. 20 Aquell dia
vosaltres coneixereu que jo só en el meu Pare, i vo-
saltres en mi, i jo en vosaltres. 21 El qui té els meus
manaments i els guarda, aquest és el qui m'estima; i
el qui m'estima a mi serà estimat del meu Pare, i jo
l'estimaré, i em mostraré jo mateix a ell. 22 Li diu Ju-
das, no pas l'Iscariot: Senyor, ¿i què ha succeït,
que a nosaltres vulgueu manifestar-vos i no al món?
23 Respongué Jesús, i li digué: Si un m'estima,
guardarà la meva paraula, i el meu Pare l'estima-
rà, i vindrem a ell, i en ell farem estada. 24 El
qui no m'estima no guarda les meves paraules; i la
paraula que escolteu no és pas meva, sinó del Pare qui
m'ha enviat. 25 Aquestes coses us he dit, romanent
amb vosaltres; 26 però el Paraclet, l'Esperit Sant, que
enviarà el Pare en el meu nom, ell us ensenyarà tota
cosa, i us recordarà tot el que jo us he dit. 27 Pau us
deixo, la meva pau us dono; no com el món la dóna,
us la dono jo. No es contorbi el vostre cor, ni s'en-
congeixi. 28 Heu sentit que jo us deia: Me'n vaig, i
vindré a vosaltres. Si m'estiméssiu, us alegraríeu
perquè vaig al Pare, car el Pare és major que jo. 29 I
ara us ho he dit abans que succeeixi, perquè, quan
hagi succeït, cregueu. 30 No parlaré gaire més amb
vosaltres, car ve el príncep d'aquest món; i en mi
res no té, 31 però a fi que el món conegui que estimo
el Pare, i, tal com manament em dóna el Pare, així
faig. Alceu-vos, partim d'ací.

264. Jesús, cep veritable.

Jo. XV, 1-17.

Jo. XV. 1 Jo só el cep veritable, i el meu Pare és
el vinyater. 2 Tota sarment que en mi no lleva fruit,
la talla, i tota la que lleva fruit, la poda perquè llevi
més fruit. 3 Vosaltres ja sou nets, a causa de la pa-
raula que us he anunciat; 4 resteu en mi, i jo en vo-
saltres. Així com la sarment no pot llevar fruit per ella
mateixa, si no resta en el cep, així tampoc vosaltres, si
no resteu en mi. 5 Jo só el cep, vosaltres les sarments.
El qui resta en mi, i jo en ell, aquest lleva molt de
fruit; perquè sense mi no podeu fer res. 6 Si un no
resta en mi, és llançat fora com la sarment, i s'asse-
ca, i les apleguen, i les tiren al foc, i cremen. 7 Si

263. — Jo. XIV, 4. Vg. amb alguns mss.: *...vosaltres ho sabeu, i hi sabeu el camí.*
XIV, 5. Vg. amb diversos mss.: *¿ com podem saber-hi el camí ?*
XIV, 7. *Si m'heu conegut... coneixereu.* Amb ℵD i altres. Vg. amb diversos mss.: *Si m'haguéssiu conegut... coneixeríeu. — des d'ara el coneixeu.* Vg. Cl.: *des d'ara el coneixereu.*
XIV, 9. Vg. Cl.: *...i no m'heu conegut? Felip, el qui em veu a mi...* — 10.ª Vg. Cl.: *¿ No creieu...* — 10ᵇ *...fa les seves obres.* Amb ℵBD. Vg. amb diversos mss.: *...ipse facit opera.* — 11. *Creieu-me, que...* Vg. com en el v. 10.ª: *¿ No creieu que jo só... ?*
XIV, 13. *...demaneu.* Vg. Cl.: *demaneu al Pare.*
XIV, 31. Alguns, amb Toledo, construeixen: *però, a fi que el món conegui que estimo el Pare i, tal com manament em dóna el Pare, així faig, alceu-vos, partim d'ací.* - En tota aquesta perícope i les seguents de Sant Joan Vg. presenta diversos canvis de temps verbal, que no cal pas remarcar un per un.

ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε καὶ γενήσεται ὑμῖν. [8] ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. [9] καθὼς ἠγάπησέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ ὑμᾶς ἠγάπησα· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. [10] ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τοῦ πατρός μου τὰς ἐντολὰς τετήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. [11] Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. [12] αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς· [13] μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. [14] ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε ἐὰν ποιῆτε ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. [15] οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. [16] οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῷ ὑμῖν. [17] Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

265. De mundi odio et auxilio Parācliti. cf. 246 ss.

Io. XV, 18 - XVI, 4.

Io. XV. [18] Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. [19] εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. [20] μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. [21] ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά με. [22] Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. [23] ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. [24] εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. [25] ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι Ἐμίσησάν με δωρεάν. [26] Ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. [27] καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

XVI. [1] Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. [2] ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. [3] καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. [4] ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα αὐτῶν μνημονεύητε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην.

266. Paraclitus docens discipulos. Gaudium de reditu Christi.

Io. XVI, 5-33.

Io. XVI. [5] Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με Ποῦ ὑπάγεις; [6] ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. [7] ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. [8] Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· [9] περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ. [10] περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· [11] περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. [12] Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· [13] ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν, οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα

Io. XV, 8. γενησεσθε (TSV) pot. q. γενησθε (H). — 10. μου p. πατρος (TSV) pot. q. om. (H). — 14. ο (H) uel α (TSV). — 26. om. δε p. οταν (TH) pot. q. add. (SV). — XVI, 3. om. υμιν p. ποιησουσιν (THV) pot. q. add. (S). — 7. ουκ ελευσεται (TSV) pot. q. ου μη ελθη (H). — 13. ε, τ, α, π, (H) uel εις πασαν την αληθειαν (V) pot. q. εν τη αληθεια παση (TS).

resteu en mi, i les meves paraules resten en vosaltres, el que vulgueu demaneu-ho, i us serà fet. [8] En això és glorificat el meu Pare, que lleveu molt fruit; i sereu deixebles meus. [9] Així com m'ha estimat el Pare, també jo us he estimat; persevereu en la meva amor. [10] Si guardeu els meus manaments, perseverareu en la meva amor, tal com jo he guardat els manaments del meu Pare i persevero en la seva amor. [11] Aquestes coses us he dit, perquè el meu goig sigui en vosaltres, i el vostre goig sigui ple. [12] Aquest és el meu manament, que us estimeu els uns als altres, tal com jo us he estimat; [13] ningú no té estimació major que aquesta: que doni un la vida pels seus amics. [14] Vosaltres sou amics meus, si feu el que jo us mano. [15] No us dic ja servents, perquè el servent no sap el que fa el seu amo; amics us he anomenat, perquè totes les coses que del meu Pare he oït, us les he fetes saber. [16] No m'heu escollit vosaltres a mi, sinó que jo us he escollit a vosaltres, i us he constituït perquè aneu i lleveu fruit, i el vostre fruit perduri, a fi que qualsevulla cosa que demaneu al Pare en el meu nom, us la doni. [17] Això us mano, que us estimeu els uns als altres.

265. De l'odi del món, i de l'ajut del Paraclet. cf. 246 i ss.

Jo. XV, 18-XVI, 4.

Jo. XV. [18] Si el món us odia, sapigueu que m'ha odiat a mi primer que a vosaltres. [19] Si fóssiu del món, el que és seu el món amaria; però, perquè no sou del món, sinó que jo us he escollit d'entre el món per a mi, per això el món us odia. [20] Recordeu-vos de la paraula que us deia: No és major un servent que el seu amo; si a mi m'han perseguit, també us perseguiran a vosaltres; si la meva paraula han guardat, també guardaran la vostra. [21] Però totes aquestes coses faran contra vosaltres a causa del meu nom, perquè no coneixen el qui m'ha enviat. [22] Si no hagués vingut, i no els hagués parlat, pecat no tindrien; però ara no tenen excusa de llur pecat. [23] El qui m'odia a mi, també odia el meu Pare. [24] Si jo no hagués fet entre ells les obres que cap altre no ha fet, pecat no tindrien; però ara prou les han vistes, i m'han odiat a mi i al meu Pare. [25] Però és perquè s'acompleixi la paraula que en la Llei d'ells és escrita: M'han odiat sense raó. [26] Quan vindrà el Paraclet, que jo us enviaré des del Pare, l'Esperit de la veritat que del Pare procedeix, ell donarà testimoni de mi. [27] I també vosaltres em sou testimonis, puix que del començament sou amb mi.

XVI. [1] Aquestes coses us he dit, perquè no us escandalitzeu. [2] Us exclouran de les sinagogues; i més, una hora ve, que tot el qui us occeixi es creurà retre culte a Déu. [3] I això faran, perquè no han conegut el Pare, ni a mi. [4] Però aquestes coses us he dit, per tal que, quan n'arribarà l'hora, us en recordeu, que jo us ho deia. I no us he dit aquestes coses des del començament, perquè era amb vosaltres.

266. El Paraclet, instruint els deixebles. Goig per la tornada del Crist.

Jo. XVI, 5-33.

Jo. XVI. [5] I ara me'n vaig al qui m'ha enviat, i cap de vosaltres no em pregunta: ¿On aneu? [6] Ans, perquè us he dit aquestes coses, la tristesa ha omplert el vostre cor. [7] Però jo us dic la veritat, us convé que jo me'n vagi; perquè si no me'n vaig, el Paraclet no vindrà a vosaltres; i si me'n vaig, us l'enviaré. [8] I ell quan vindrà, argüirà el món pertocant a pecat, i a justícia i a judici; [9] pertocant a pecat, perquè no creuen en mi; [10] i a justícia, perquè me'n vaig al Pare, i ja no em veureu; [11] i a judici, perquè el príncep d'aquest món ja és judicat. [12] Moltes coses encara tinc a dir-vos, però ara no sou capaços de dur-les; [13] però, quan ell vindrà, l'Esperit de la veritat, us serà guia vers tota la veritat, car no parlarà de per si

---

264. — Jo. XV, 8. 12. 13. 17. *que*: ἵνα, amb significació final atenuada. — *i sereu...* Amb ℵA i altres. Vg., amb BD i altres mss., empra també en aquesta segona oració el subjunctiu: *que lleveu... i sigueu...*

265. — Jo. XV, 25. Cita de Ps. LXIX (Vg.: LXVIII), 5; i XXXV (XXXIV), 19.

XVI, 3. *I això faran.* Vg. amb diversos mss.: *I això us faran.*

266. — Jo. XVI, 13. *us serà guia vers tota la veritat.* ὁδηγεω, *dux itineris sum.* Vg., donant sentit translatici al verb: *us ensenyarà tota la veritat.*

ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν· 15 διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 16 Μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. 17 Εἶπαν οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καί Ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; 18 ἔλεγον οὖν Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. 19 ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. 21 ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν. 23 καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἄν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. 24 ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. 25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν. 26 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· 27 αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον. 28 ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. 29 Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. 30 νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες. 31 ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι πιστεύετε; 32 ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν. 33 ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε· ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

267. Precatio Christi pro unitate.

Io. XVII, 1-26.

Io. XVII. 1 Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν

Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, 2 καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. 3 αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ ἵνα γινώσκωσι σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας, Ἰησοῦν Χριστόν. 4 ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· 5 καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. 6 Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν κἀμοὶ αὐτοὺς ἔδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν. 7 νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα ἔδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσίν· 8 ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 9 Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, 10 καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστιν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. 11 καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς. 12 Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. 13 νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. 14 Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν

Io. XVI, 13. ακουσει (SV) uel ακουει (TH).—22. αιρει (TSV) pot. q. αρει (H).—27. θεου (TSV) uel πατρος (H). — XVII, 1. om. σου p. υιος (TH) pot. q. add. (SV). — 6. εδωκας 1° (TH) uel δεδωκας (SV).—τετηρηκαν (TH) pot. q. τετηρηκασι (SV). — 7. εδωκας (H) uel δεδωκας (TSV). — 8. εδωκας (TH) uel δεδωκας (SV). — 11. αυτοι (TH) pot. q. ουτοι (SV). — 13. εαυτοις (THV) pot. q. αυτοις (S).

mateix, sinó que tot el que oirà, dirà, i us anunciarà les coses venidores. 14 Ell em glorificarà a mi, car del meu prendrà, i ho anunciarà a vosaltres. Tot el que té el Pare és meu; 15 per això he dit que del meu prendrà, i ho anunciarà a vosaltres. 16 Una estona, i ja no em veieu, i encara una altra estona, i em veureu. 17 Deien, doncs, entre ells alguns dels seus deixebles: ¿Què és això que ens diu: Una estona, i ja no em veieu, i encara una altra estona, i em veureu; i: Jo me'n vaig al Pare? 18 Deien, doncs: ¿Què és això que diu: Una estona? No entenem què diu. 19 I conegué Jesús que volien interrogar-lo i els digué: ¿D'això qüestioneu entre vosaltres perquè he dit: Una estona, i ja no em veieu, i encara una estona, i em veureu? 20 En veritat, en veritat us dic que vosaltres plorareu i gemegareu, i el món s'alegrarà; vosaltres us contristareu, però la vostra tristesa es tornarà goig. 21 La dona, quan pareix, té tristesa, perquè és arribada la seva hora; però, quan ha parit l'infant, no es recorda més de l'angoixa pel goig que hagi vingut un home en el món. 22 També vosaltres, doncs, ara teniu tristesa, però novament us veuré, i s'alegrarà el vostre cor, i el vostre goig no us el lleva ningú. 23 I en aquell dia no em preguntareu res; en veritat, en veritat us dic, si una cosa demaneu al Pare, us la donarà en el meu nom. 24 Fins ara no heu demanat res en el meu nom; demaneu i rebreu, perquè el vostre goig sigui complet. 25 Aquestes coses us he dit en paràboles; una hora ve en què no us parlaré més en paràboles, sinó que obertament parlaré a vosaltres del Pare. 26 Aquell dia demanareu en el meu nom; i no us dic pas que jo pregaré al Pare per vosaltres; 27 car el Pare mateix us ama, per tal com vosaltres m'heu amat, i heu cregut que jo he eixit de Déu. 28 He eixit del Pare, i he vingut en el món; novament deixo el món, i me'n vaig al Pare. 29 Li diuen els seus deixebles: Heus aquí que ara parleu palesament, i no dieu cap paràbola. 30 Ara veiem que ho sabeu tot, i que no cal pas que ningú us pregunti; per això creiem que heu eixit de Déu. 31 Els respongué Jesús: ¿Ara creieu? 32 Heus aquí que una hora ve, i ja és arribada, en què us dispersareu, cadascú per les seves, i em deixareu sol; però no só sol, perquè el Pare és amb mi. 33 Aquestes coses us he dit, perquè en mi tingueu pau; en el món teniu angoixa, però confieu: jo he vençut el món.

267. Pregària de Crist per la unitat.

Jo. XVII, 1-26.

Jo. XVII. 1 Aquestes coses parlà Jesús, i, alçant els ulls al cel, digué:

Pare, ha arribat l'hora; glorifiqueu el vostre Fill, perquè el Fill us glorifiqui a Vós, 2 puix que li heu donat potestat sobre tota carn, a fi que a tots els que li heu donat doni vida eterna. 3 I aquesta és la vida eterna, que us coneguin a Vós, l'únic Déu vertader, i al que heu enviat, Jesucrist. 4 Jo us he glorificat sobre la terra, havent acomplert l'obra que m'heu donat a fer. 5 I ara, glorifiqueu-me Vós, Pare, en Vós mateix amb la glòria que en Vós tenia abans d'ésser el món. 6 He manifestat el vostre nom als homes que del món em donàreu. Vostres eren, i me'ls donàreu, i la vostra paraula han guardat. 7 Ara saben que totes les coses que em donàreu vénen de Vós, 8 car les paraules que em donàreu, els he tramès, i ells les han rebudes, i han conegut verament que de Vós he eixit, i han cregut que Vós m'heu enviat. 9 Jo prego per ells: no prego pel món, sinó per aquells que m'heu donat, puix que vostres són. 10 I tot el que és meu és vostre, i el que és vostre és meu, i he estat glorificat en ells. 11 I jo no só més en el món, però aquests són en el món, i jo vinc a Vós. Pare sant, conserveu-los en el vostre nom, que m'heu donat, perquè siguin u, així com nosaltres. 12 Quan era amb ells, jo els conservava en el vostre nom, que m'heu donat, i els he guardat, i cap d'ells no s'és perdut, sinó el fill de la perdició, perquè s'acompleixi l'Escriptura. 13 I ara vinc a Vós, i aquestes coses parlo en el món, perquè tinguin ple el meu goig en ells mateixos. 14 Jo els he donat

266. — Jo. XVI, 16. A la fi del versicle Vg. amb alguns mss. afegeix: *quia uado ad Patrem,* omès per ℵBDLW.
XVI, 23. *no em preguntareu.* Compari's ἐρωτήσετε (cf. vv. 19. 30) i ἄν... αἰτήσητε del mateix v. Igual diferenciació en Vg.: *me non rogabitis... si quid petieritis.* Sembla ací menys adient al context la significació de *pregar,* donada per alguns al verb ἐρωτάω, que, en canvi, és ben clara en el v. 26 i en XVII, 9. 15. 20 § seg. — A la fi del versicle Vg. amb AD i altres mss.: *si una cosa demaneu al meu Pare en el meu nom, us la donarà.*
267. — Jo. XVII, 2. *puix que:* καθώς *(sicut),* en sentit explicatiu de *siquidem, quandoquidem.*
XVII, 11. *en el vostre nom, que m'heu donat.* Lliçó d'ℵBACL. Vg. amb D i alguns altres mss.: *en el vostre nom els que m'heu donat.* — 12. Vg.: *Quan era amb ells, jo els conservava en el vostre nom. Els que m'heu donat he guardat...*

ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
15 οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου ἀλλ' ἵνα
τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. 16 ἐκ τοῦ κόσμου
οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 17 ἁγία-
σον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά
ἐστιν. 18 καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον,
κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· 19 καὶ ὑπὲρ
αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασ-
μένοι ἐν ἀληθείᾳ. 20 Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μό-
νον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου
αὐτῶν εἰς ἐμέ, 21 ἵνα πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς σύ, πα-
τήρ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν,
ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 22 κἀγὼ
τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν
ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν, 23 ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί,
ἵνα ὦσιν τετελειωμένοι εἰς ἕν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος
ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς
ἐμὲ ἠγάπησας. 24 Πατήρ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν
τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπη-
σάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. 25 Πατὴρ δίκαιε,
καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων,
καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας, 26 καὶ
ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ
ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ κἀγὼ ἐν αὐ-
τοῖς.

Io. XVII, 16. ουκ ειμι εκ του κοσμου (TH) uel εκ τ. κ. ουκ ειμι (SV).—21. πιστευη (TH) pot. q. πιστευση (SV).

la vostra paraula, i el món els ha odiat, perquè no
són del món, així com jo no só pas del món; 15 no
prego perquè els lleveu del món, sinó perquè els guar-
deu del mal. 16 No són pas del món, com jo no só
pas del món. 17 Consagreu-los en la veritat; la vostra
paraula veritat és. 18 Així com a mi m'heu enviat
al món, així jo els he enviat a ells al món; 19 i per
ells em consagro jo mateix, perquè siguin també ells
consagrats en veritat. 20 I no prego sols per ells, sinó
també pels creients en mi per llur paraula, 21 que tots
siguin u, com Vós, Pare, en mi i jo en Vós, que
també ells siguin en nosaltres, talment que el món
cregui que Vós m'heu enviat. 22 I jo la glòria que
m'heu donada els he donat, perquè siguin u, com
nosaltres som u; 23 jo en ells i Vós en mi, que si-
guin perfectament u, talment que conegui el món que
Vós m'heu enviat, i els heu estimat a ells, així com
m'heu estimat a mi. 24 Pare, aquells que m'heu donat,
vull que on só jo també ells siguin amb mi, a fi que
vegin la glòria meva que Vós m'heu donat, car
m'heu estimat d'abans de la constitució del món.
25 Pare just, el món no us ha pas conegut, però jo us
he conegut, i aquests també han conegut que Vós
m'heu enviat. 26 I els he fet conèixer el vostre nom,
i els el faré encara conèixer, per tal que l'amor, amb
què m'heu estimat, en ells sigui, i jo en ells.

267. — Jo. XVII, 21. *també ells siguin en nosaltres.* Amb BCDW. Vg. amb ℵ i altres mss.: *també ells siguin u en nosaltres.*

PARS SEXTA.

PASSIO CHRISTI.

268. Iter ad Montem Oliuarum.

Lc. XXII, 39; Mc. XIV, 26; Mt. XXVI, 30; Io. XVIII, 1.

Lc. XXII. [39] Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί.

Mc. XIV. [26] Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. 27-31 § 261.

Mt. XXVI. [30] Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. 31-35 § 261.

Io. XVIII. [1] Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρὼν ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

269. Anxietas Iesu in horto Gethsemani.

Lc. XXII, 40-46; Mc. XIV, 32-42; Mt. XXVI, 36-46. cf. Io. XII, 27 § 230 et XVIII, 11 § 270.

Lc. XXII. [40] Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. [41] καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο [42] λέγων Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. [43] ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. [44] καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο· καὶ ἐγένετο ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος κατα-

Mc. XIV. [32] Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. [33] καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, [34] καὶ λέγει αὐτοῖς Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. [35] καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, [36] καὶ

Mt. XXVI. [36] Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανεί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. [37] καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. [38] τότε λέγει αὐτοῖς Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. [39] καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων Πάτερ μου, εἰ δυνατόν

Lc. XXII, 42. παρενεγκε (HV) pot. q. παρενεγκαι (T) non autem παρενεγκειν (S). — 43. απ' ουρανου (TSV) pot. q. απο του ο. (H). — 43-44. add. (TSV) non autem om. (H).
Mt. XXVI, 39. προελθων (HV) uel προσελθων (TS).
Io. XVIII, 1. του Κεδρων (S) pot. q. του Κεδρου (T) uel των Κεδρων (HV).

PART SISENA.

PASSIÓ DE CRIST.

268. Anada a la Muntanya de les Oliveres.

Llc. XXII, 39; Mc. XIV, 26; Mt. XXVI, 30; Jo. XVIII, 1.

Llc. XXII. [39] I, havent sortit, se n'anà, segons costum, a la Muntanya de les Oliveres; i el seguiren també els deixebles.

Mc. XIV. [26] I, havent dit l'himne, eixiren vers la Muntanya de les Oliveres. 27-31 § 261.

Mt. XXVI. [30] I, havent dit l'himne, eixiren vers la Muntanya de les Oliveres. 31-35 § 261.

Jo. XVIII. [1] Havent dit aquestes coses, Jesús se n'eixí amb els seus deixebles a l'altra banda del torrent Cedró, on hi havia un jardí, en el qual entrà ell i els seus deixebles.

269. Agonia de Jesús en el jardí de Getsemaní.

Llc. XXII, 40-46; Mc. XIV, 32-42; Mt. XXVI, 36-46. cf. Jo. XII, 27 § 230; XVIII, 11 § 270.

Llc. XXII. [40] I, essent al lloc, els digué: Oreu per no entrar en temptació. [41] I s'apartà d'ells cosa d'un tret de pedra; i, posat de genolls, orava, [42] dient: Pare, si voleu, aparteu aquest calze de mi; no es faci, però, la meva voluntat, sinó la vostra. [43] I del cel li aparegué un àngel que el confortava. I, estant en agonia, orava més intensament: [44] i esdevingué la seva suor com gotes

Mc. XIV. [32] I vénen a un predi, de nom Getsemaní, i diu als seus deixebles: Seieu aquí, mentre jo oraré. [33] I pren amb ell Pere, Jaume i Joan; i començà d'espaordir-se i angoixar-se; [34] i els diu: Trista fins a mort és la meva ànima: resteu ací i vetlleu. [35] I, havent-se avançat un poc, queia en terra, i orava perquè, si fos posible, passés d'ell aquella hora, [36] i deia:

Mt. XXVI. [36] Llavors Jesús ve amb ells a un predi, anomenat Getsemaní, i diu als deixebles: Seieu aquí, mentre me'n vaig allí a orar. [37] I, havent pres amb ell Pere i els dos fills de Zebedeu, començà d'entristir-se i angoixar-se. [38] Llavors els diu: Trista fins a mort és la meva ànima; resteu ací i vetlleu amb mi. [39] I, havent-se avançat un poc, caigué sobre sa faç, orant i dient: Pare meu,

---

268. — Mc. XIV, 26; Mt. XXVI, 30. *havent dit l'himne.* Literalment: *havent himnejat.* És el càntic d'acció de gràcies que es feia després de la cena pasqual, cantant al mig del sopar el primer o els dos primers, i a la fi els altres salms de la sèrie dita *Hallel,* lloança, en la litúrgia dels jueus (Ps. CXIII-CXVIII, Vg.: CXII-CXVII).

269. — Llc. XXII, 43-44. L'autenticitat d'aquests dos versicles, omesos per ABNRTW, és sostinguda per ℵD, tots els altres uncials i minúsculs, Vg. i majoria de vss. i la tradició patrística. De llur inspiració i canonicitat cap catòlic no pot dubtar: una i altra són declarades per la Comissió Bíblica (Decr. 26 iun. 1912). — *gotes de sang, que queien ..* Vg. amb ℵ i altres: *gotes de sang, que queia...*

βαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. 45 καὶ ἀνα-
στὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἐλθὼν
πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμω-
μένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης,
46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδετε;
ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ
εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

ἔλεγεν Ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα
δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτή-
ριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ. ἀλλ' οὐ τί
ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. 37 καὶ ἔρχε-
ται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύ-
δοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σί-
μων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν
ὥραν γρηγορῆσαι; 38 γρηγορεῖτε
καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε
εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα
πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.
39 καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο
τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 40 καὶ
πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύ-
δοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλ-
μοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ
ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ.

41 καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει
αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ
ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ
ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν
ἁμαρτωλῶν. 42 ἐγείρεσθε ἄγωμεν·
ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.

ἐστιν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ
ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ
θέλω ἀλλ' ὡς σύ. 40 καὶ ἔρχεται
πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὑρίσκει
αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ
Πέτρῳ Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν
ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; 41 γρη-
γορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ
εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν
πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθε-
νής. 42 πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελ-
θὼν προσηύξατο λέγων Πάτερ
μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν
ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ
θέλημά σου. 43 καὶ ἐλθὼν πάλιν
εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν
γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημέ-
νοι. 44 καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν
ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν
αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν. 45 τότε
ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ
λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν
καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ
ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πα-
ραδίδοται εἰς χεῖρας ἁπαρτωλῶν.
46 ἐγείρεσθε ἄγωμεν. ἰδοὺ ἤγγικεν
ὁ παραδιδούς με.

270. Iesus comprehenditur.

Lc. XXII, 47-53; Mc. XIV, 43-52; Mt. XXVI, 47-56; Io. XVIII, 2-11.

Lc. XXII. 47 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦν-
τος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος
Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προήρχε-
το αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ
φιλῆσαι αὐτόν. 48 Ἰησοῦς δὲ εἶπεν
αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;

49 ἰδόν-
τες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον
εἶπαν Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μα-

Mc. XIV. 43 Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐ-
τοῦ λαλοῦντος παραγίνεται ὁ Ἰού-
δας εἷς τῶν δώδεκα καὶ μετ' αὐτοῦ
ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων
παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμ-
ματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.
44 δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν
σύσσημον αὐτοῖς λέγων Ὃν ἂν
φιλήσω αὐτός ἐστιν· κρατήσατε
αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. 45 καὶ
ἐλθὼν εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέ-
γει Ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
46 οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ
καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

Mt. XXVI. 47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λα-
λοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδε-
κα ἦλθεν καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος
πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων
ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέ-
ρων τοῦ λαοῦ. 48 ὁ δὲ παραδιδοὺς
αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων
Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν· κρα-
τήσατε αὐτόν. 49 καὶ εὐθέως προσ-
ελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν Χαῖρε,
Ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
50 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἑταῖ-
ρε, ἐφ' ὃ πάρει. τότε προσελ-
θόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ
τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

Mt. XXVI, 45. το a. λοιπον (TSV) pot. q. om. (H).

de sang, que queien sobre la terra.
45 I, havent-se alçat de l'oració, ve-
nint als deixebles, els trobà ador-
mits de la tristesa, 46 i els digué :
¿ Per què dormiu ? Alceu-vos a orar
a fi que no entreu en temptació.

Abbà, Pare, tot és possible a Vós;
aparteu aquest calze de mi; no,
però, ço que jo vull, sinó el que
voleu Vós. 37 I ve, i els troba dor-
mint, i diu a Pere : Simó, ¿ dorms ?
¿ No has pogut vetllar una hora ?
38 Vetlleu i oreu, perquè no entreu
en temptació; l'esperit prou és
prompte, però la carn, feble. 39 I,
anant-se'n altre cop, orà, dient les
mateixes paraules. 40 I, venint no-
vament, els trobà dormint, car llurs
ulls eren afeixugats; i no sabien què
respondre-li.

41 I ve per tercera ve-
gada, i els diu: Encara dormiu i
reposeu! Basta; ha arribat l'hora;
heus aquí que és lliurat el Fill de
l'home en les mans dels pecadors.
42 Alceu-vos, anem; mireu, el qui
em traeix és a prop.

si és possible, passi de mi aquest
calze; no, però, com jo vull, sinó
com voleu Vós. 40 I ve als seus
deixebles, i els troba dormint, i diu
a Pere: ¿No heu pogut, doncs,
vetllar una hora amb mi? 41 Vet-
lleu i oreu, perquè no entreu en
temptació; l'esperit prou és promp-
te, però la carn, feble. 42 I, anant-
se'n encara segona vegada, orà,
dient: Pare meu, si no pot passar
aquest ⟨calze⟩ sense que jo el begui,
faci's la vostra voluntat. 43 I, venint
novament, els trobà dormint, car
llurs ulls eren afeixugats. 44 I, dei-
xant-los, altre cop se n'anà, i orà
tercera vegada, dient encara les ma-
teixes paraules. 45 Llavors ve als
seus deixebles, i els diu: Encara
dormiu i reposeu! Heus aquí que
l'hora és a prop, i el Fill de l'home
és lliurat en mans de pecadors. 46 Al-
ceu-vos, anem; mireu, és a prop el
qui em traeix.

270. Jesús és pres.

Llc. XXII. 47-53; Mc. XIV, 43-52; Mt. XXVI, 47-56; Jo. XVIII, 2-11.

Llc. XXII. 47 Encara ell parlava,
heus aquí una turba; i l'anomenat
Judas, un dels dotze, els anava al
davant, i s'atansà a Jesús per besar-
lo. 48 I Jesús li digué : Judas, ¿ amb
un bes traeixes el Fill de l'home?

49 I els qui eren al seu entorn, veient
el que anava a passar, digueren:
Senyor, ¿ que colpim amb el glavi?

Mc. XIV. 43 I tot seguit, encara
ell parlava, ve Judas, un dels dotze,
i amb ell una turba amb glavis i
bastons, enviada dels prínceps dels
sacerdots, i dels escribes i dels an-
cians. 44 I el qui el traïa els havia
donat senyal, dient: Aquell que jo
besaré, és ell; agafeu-lo, i endugueu-
vos-el ben segur. 45 I, en arribar,
atansant-se a ell tot seguit, diu:
Mestre! I el besava. 46 I ells li posa-
ren les mans a sobre, i l'agafaren.

Mt. XXVI. 47 I, encara ell par-
lava, heus aquí que Judas, un dels
dotze, arribà, i amb ell una gran
turba amb glavis i bastons, enviada
dels prínceps dels sacerdots i els an-
cians del poble. 48 I el qui el traïa
els havia donat senyal, dient:
Aquell que jo besaré, és ell, aga-
feu-lo. 49 I tot seguit atansant-se
a Jesús, deia: Salve, Mestre! I el be-
sava. 50 I Jesús li digué: Amic, ¿per
què ets aci? Llavors, atansant-se,
posaren les mans sobre Jesús, i l'a-

269. — Mc. XIV, 41 ; Mt. XXVI, 45. *Encara dormiu i reposeu!* Sentit incert. D'altres : *Dormiu ara, i reposeu.*
XIV, 41. 42 ; Mt. XXVI, 45. 46. Vg. Cl. sempre en futur : *tradetur ; tradet.*
Mt. XXVI, 42. Vg. amb alguns mss.: *aquest calze.*
270. — Mc. XIV, 43. Vg. amb alguns mss. omet : *tot seguit. — Judas.* Vg. amb alguns mss.: *Judas Iscariot.* — Vg. amb alguns mss.: *una gran turba,* com en el v. 47 de Mt.
XIV, 44 ; Mt. XXVI, 48 ; Jo. XVIII, 2. *el qui el traia.* Vg.: *traditor* (Mc.) ; *qui tradidit* (Mt.) ; *qui tradebat* (Jo.).
Mt. XXVI, 50. *¿ per què ets aci ?* Sentit incert. Vg. i algunes edicions crítiques : *¿ a què has vingut ?* D'altres interpreten : a) Pel que has vingut, fes-ho ; b) ¿ Que no sé perquè has vingut ? ; c) Pel que has vingut, em beses !

χαίρῃ; [50]καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφεῖλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. [51]ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐᾶτε ἕως τούτου· καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν.

[52]εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; [53]καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

[47]εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον.

[48]καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; [49]καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. [50]καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες. [51]Καὶ νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν, [52]ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.

[51]καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. [52]τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. [53]ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; [54]πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; [55]Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. [56]Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ φραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Io. XVIII. [2]Ἤιδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. [3]ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. [4]Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθεν, καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; [5]ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. [6]ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς Ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσαν χαμαί. [7]πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτούς Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. [8]ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν. [9]ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι Οὓς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. [10]Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. [11]εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ οὐ μὴ πίω αὐτό;

271. Iesus ducitur ad Annam.

Io. XVIII, 12-13.

Io. XVIII. [12]Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτὸν [13]καὶ ἤγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καιάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου·

Mt. XXVI, 53. πλειω (TH) uel πλειους η (SV).
Io. XVIII, 5. om. ο Ιησους a. εγω (TH) pot. q. add. (SV). — 7. επηρωτησεν αυτους (H) uel αυτους επηρωτησεν (TSV).

[50]I colpí un d'ells el servent del gran sacerdot, i li llevà l'orella dreta. [51]I, responent, Jesús digué: Deixeu fer fins això; i, havent-li tocat l'orella, el guarí.

[52]I digué Jesús als qui havien vingut contra ell, princeps dels sacerdots i caps de guàrdia del Temple i ancians: ¿Com per un lladre heu eixit amb glavis i bastons? [53]Cada dia essent jo amb vosaltres en el Temple, no estenguéreu les mans contra meu; però aquesta és l'hora vostra i el poder de la tenebra.

[47]I un dels presents, traient-se el glavi, colpí el servent del gran sacerdot, i li llevà l'orella.

[48]I Jesús els parlà, dient: ¿Com per un lladre heu eixit amb glavis i bastons a prendre'm? [49]Cada dia era prop de vosaltres en el Temple ensenyant, i no em prenguéreu; és, però, perquè s'acompleixin les Escriptures. [50]I, abandonant-lo, fugiren tots. [51]I un adolescent el seguia, portant només un llenç sobre el (cos) nu; i l'agafen; [52]i ell, deixant el llenç, fugí nu.

gafaren. [51]I heus aquí que un dels que eren amb Jesús, estenent la mà, es tragué el glavi i, colpint el servent del gran sacerdot, li llevà l'orella. [52]Llavors li diu Jesús: Torna el teu glavi al seu lloc, car tots els qui prenen glavi, a glavi moren. [53]¿O penses que no puc pregar el meu Pare, i em posarà ací, ara mateix, més de dotze legions d'àngels? [54]Però, ¿com s'acomplirien les Escriptures, que així cal que succeeixi? [55]En aquella hora digué Jesús a les turbes: ¿Com per un lladre heu eixit amb glavis i bastons a prendre'm? Cada dia seia en el Temple ensenyant, i no em prenguéreu. [56]Això, però, tot ha succeït perquè s'acomplissin les Escriptures dels profetes. Llavors tots els deixebles, abandonant-lo, fugiren.

Jo. XVIII. [2]I Judas, el qui el traïa, també sabia el lloc, perquè moltes vegades Jesús s'havia reunit allí amb els seus deixebles. [3]Judas, doncs, havent pres la cohort i uns guardes dels dels princeps dels sacerdots i fariseus, se n'hi ve amb falles, llanternes i armes. [4]Jesús, doncs, que sabia tot el que havia de venir sobre ell, sortí; i els diu: ¿Qui cerqueu? [5]Li respongueren: Jesús, el Natzarè. Els diu: Só jo. I Judas, el qui el traïa, també era amb ells. [6]Quan, doncs, els digué: Só jo; es feren enrera, i caigueren en terra. [7]Novament, doncs, els preguntà: ¿Qui cerqueu? I ells digueren: Jesús, el Natzarè. [8]Respongué Jesús: Us he dit que só jo; si, doncs, em cerqueu a mi, deixeu aquests que se'n vagin. [9]Per tal que s'acomplís la paraula que havia dit: Dels que em donàreu, ni un no n'he perdut. [10]Simó Pere, doncs, que tenia un glavi, se'l tragué i colpí el servent del gran sacerdot, i li tallà l'orella dreta. I el nom del servent era Malcus. [11]Jesús, doncs, digué a Pere: Posa el glavi en la beina; el calze que el Pare m'ha donat, ¿no l'he de beure?

271. Jesús és portat a Anàs.

Jo. XVIII, 12-13.

Jo. XVIII. [12]La cohort, doncs, i el tribú i els guardes dels Jueus prengueren Jesús, i el lligaren. [13]I el dugueren primer a Anàs; car era sogre de Caifàs, el qual era gran sacerdot aquell any.

270. — Llc. XXII, 51. *Deixeu fer fins això.* «Non uos moueat quod futurum est; permittendi sunt huc usque progredi, id est, ut me adprehendant.» (Sant Agustí). O bé adverbialment: *Deixeu fer fins ací.* D'altres, referint la resposta de Jesús a la defensa intentada pels Apòstols: *Deixeu; fins ací* (pareu-vos; no més enllà).
Mc. XIV, 50. Vg. amb alguns mss.: *Llavors els seus deixebles, abandonant-lo, fugiren tots.*
Mt. XXVI, 55 b. Vg.: *cada dia seia prop de vosaltres en el Temple ensenyant...*
Jo. XVIII, 4. *sortí.* Vg.: *processit.*

272. Adducitur ad Caiapham principem sacerdotum. Triplex negatio Petri.

Lc. XXII, 54-62; Mc. XIV, 53-54. 66-72; Mt. XXVI, 57-58. 69-75; Io. XVIII, † 24. 14-27.

Lc. XXII. [54] Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. [55] περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συνκαθισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν.

[56] ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν· [57] ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. [58] καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· ὁ δὲ Πέτρος ἔφη Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. [59] καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διισχυρίζετο λέγων Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. [60] εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ

ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. [61] καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. [62] καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

Mc. XIV. [53] Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. [54] καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συνκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

[66] Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, [67] καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ. [68] ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. [69] καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρεστῶσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. [70] ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ· [71] ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύναι ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.

[72] καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν· καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα δὶς φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ, καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν. XV, 1ª § 274.

Mt. XXVI. [57] Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καιάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. [58] ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. Seq. §§ 274 et 273.

[69] Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. [70] ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων Οὐκ οἶδα τί λέγεις. [71] ἐξελθόντα δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. [72] καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. [73] μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. [74] τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.

καὶ εὐθὺς ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. [75] καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με, καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς. XXVII, 1 § 274.

Io. XVIII. † [24] Ἀπέστειλεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἅννας δεδεμένον πρὸς Καιάφαν τὸν ἀρχιερέα. [14] ἦν δὲ Καιάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. [15] Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, [16] ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ

Lc. XXII, 57. om. αυτον p. ηρνησατο (HV) pot. q. add. (TS). — 61. του ρηματος (H) uel του λογου (TSV).
Mc. XIV, 68. και αλεκτωρ εφωνησεν (TSV) pot. q. om. (H).
Mt. XXVI, 58. απο a. μακροθεν (HV) pot. q. om. (TS). — 71. om. αυτον p. δε (HV) uel add. (TS). — τοις (TH) pot. q. αυτοις (SV).
Io. XVIII, 24. δε pot. q. ουν (THSV).

272. És portat a Caifàs, príncep dels sacerdots. Les tres negacions de Pere.

Llc. XXII, 54-62; Mc. XIV, 53-54. 66-72; Mt. XXVI, 57-58. 69-75; Jo. XVIII, † 24. 14-27.

Llc. XXII. [54] I, havent-lo pres, se l'endugueren, i l'introduïren en la casa del príncep dels sacerdots; i Pere seguia de lluny. [55] I, havent ells encès foc al mig de l'atri, i estant-s'hi asseguts, Pere seia entre ells.

[56] I, veient-lo una criada assegut vora el foc, i havent-se'l mirat fixament, deia: Aquest també hi era amb ell. [57] I ell negà, dient: No el conec, dona. [58] I un xic després un altre, mirant-lo, deia: Tu també ets d'ells; i Pere digué: Home, no en só. [59] I, passat cosa d'una hora, refermava un altre, dient: Ben cert, aquest també hi era amb ell, car és galileu. [60] I Pere digué: Home, no sé pas què dius. I tot seguit, encara ell parlava,

cantà un gall. [61] I, girant-se el Senyor, es mirà a Pere, i Pere es recordà de la paraula del Senyor, com li havia dit: Abans de cantar el gall avui em negaràs tres vegades. [62] I, havent eixit fora, plorà amargament.

Mc. XIV. [53] I s'endugueren Jesús davant del gran sacerdot; i es congregaren tots els prínceps dels sacerdots i els ancians i els escribes. [54] I Pere de lluny el seguí fins a dins, a l'atri del gran sacerdot; i s'estava assegut amb els criats i escalfant-se vora el foc.

[66] I, estant-se Pere a baix en l'atri, ve una de les criades del gran sacerdot, [67] i veient a Pere, que s'escalfava, mirant-se'l bé, li diu: També tu hi eres amb el Natzarè Jesús. [68] I ell negà, dient: No entenc pas, ni sé el que dius. I eixí fora, al vestíbul, i un gall cantà. [69] I la criada, veient-lo, començà novament a dir als qui eren allí: Aquest és d'ells. [70] I ell altra vegada negava. I un xic després, els qui eren allí deien també a Pere: Certament ets d'ells, car ets galileu. [71] I ell començà a maleir-se i jurar: No conec aquest home que dieu.

[72] I, tot seguit, segona vegada un gall cantà. I recordà Pere la paraula que li havia dit Jesús: Abans de cantar el gall dues vegades, me'n negaràs tres; i, pensant-hi, plorava. XV, 1ª § 274.

Mt. XXVI. [57] I els qui havien pres Jesús se l'endugueren a casa de Caifàs, el gran sacerdot, on els escribes i ancians del poble es reuniren. [58] I Pere el seguia de lluny fins al palau del gran sacerdot, i, havent entrat dins, seia amb els criats, per veure la fi. *Seg.* §§ 274 i 273.

[69] I Pere seia fora, en l'atri, i se li acostà una criada, dient: També tu hi eres amb Jesús, el Galileu. [70] I ell negà davant de tots, dient: No sé pas què dius. [71] I, sortint vers la porta del vestíbul, el veié una altra, i digué als qui eren allí: Aquest hi era amb Jesús, el Natzarè. [72] I altre cop negà amb jurament: No conec pas aquest home. [73] I un xic després, atansant-se els qui eren allí, digueren a Pere: Certament també n'ets d'ells; car el teu mateix parlar et traeix. [74] Llavors començà a maleir-se i jurar: No conec aquest home.

I tot seguit un gall cantà. [75] I es recordà Pere de la paraula de Jesús que havia dit: Abans de cantar el gall, em negaràs tres vegades; i havent eixit fora, plorà amargament. XXVII, 1 § 274.

Jo. XVIII. † [24] I Anàs l'envià lligat a Caifàs, el gran sacerdot. [14] I era Caifàs el qui havia donat als Jueus el consell: Convé que un sol home mori per al poble. [15] I seguia a Jesús Simó Pere, i un altre deixeble. I aquell deixeble era conegut del gran sacerdot, i entrà amb Jesús en el palau del gran sacerdot, [16] i

---

272. — Llc. XXII, 55. *estant-s'hi asseguts*: συνκαθισάντων. Vg. amb D i altres mss.: *circumsedentibus.* — *seia.* Vg.: *erat.* — 57. *negà.* Vg. amb alguns mss.: *el negà.* — 61. *avui,* omès per Vg. amb alguns mss.

Mc. XIV, 68. *al vestíbul*: εἰς τὸ προαυλιον; Mt. XXVI, 71. *vers la porta del vestíbul*: εἰς τὸν πυλῶνα. Heus aquí la disposició general d'una important casa hel·lenística a l'Orient al segle primer: «Una entrada en arc rodó formant porxo sobre la via pública (ὁ πυλών) donava pas a un vestíbul (τὸ προαυλιον), que precedia el pati principal (ἡ αὐλή, *atrium)* enquadrat d'un pòrtic totalment o en partida. Donaven al pòrtic diverses sales. El primer pis, disposat com els baixos, podia tenir davant les habitacions superiors el seu pòrtic amb intercolumnis ornats de balustrades.» (F.-M. Abel.) cf. nota § 254.

XIV, 72. *i, pensant-hi, plorava.* ἐπιβαλών: *perpendens (effatum Christi).* Interpretació molt seguida. D'altres interpreten, segons el sentit donat a ἐπιβαλών (sempre amb un matís de vehemència): a) *i esclatà a plorar,* coincidint amb el sentit de Llc. i Mt.; Vg. amb D i altres i vss. sir.: *coepit flere;* b) *i, llançant-se a fora, plorava.*

Jo. XVIII, 24. Seguint Sant Ciril d'Alex., molts autoritzats intèrprets i la versió sir-sin., Camerlynck i Lagrange trasposen el v. 24 abans del v. 14 per a concordar Sant Joan i els sinòptics. Llavors la denominació de gran sacerdot (vv. 15. 16. 19) es referiria a Caifàs, d'ell seria la interrogació a Jesús (vv. 14-23), i en el seu atri s'esdevindrien les dues primeres negacions de Sant Pere. D'altres assoleixen la mateixa concòrdia del quart evangeli i els sinòptics, prenent el v. 24 com un parèntesi o recapitulació de 14-23, però havent de forçar un xic el sentit d'ἀπέστειλεν per traduir: *I Anàs l'ha-*

θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ καὶ εἰσήγαγεν τὸν Πέτρον. [17] λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος Οὐκ εἰμί. [18] εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. [19] Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. [20] ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν· [21] τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. [22] ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών Οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; [23] ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; *[24] (ante [14]) [25] Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί. [26] λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; [27] πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

273. Improperia.

Lc. XXII, 63-65; Mc. XIV. 65; Mt. XXVI, 67-68.

Lc. XXII. [63] Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, [64] καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες Προφήτευσον, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; [65] καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Mc. XIV. [65] Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον. 66-72 § 272.

Mt. XXVI. [67] Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν [68] λέγοντες Προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; 69-75 § 272.

274. Iesus, interrogatus denuo a Caipha, a Synedrio condemnatur.

Lc. XXII, 66-71; Mc. XV, 1ª. XIV, 55-64; Mt. XXVII, 1. XXVI, 59-66.

Lc. XXII. [66] Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν,

Mc. XV. [1a] Καὶ εὐθὺς πρωὶ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον 1ᵇ § 275.

XIV. [55] οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ηὕρισκον· [56] πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. [57] καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες [58] ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν

Mt. XXVII. [1] Πρωίας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· 2 § 275.

XXVI. [59] οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν, [60] καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων.

ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο [61] εἶπαν Οὗτος ἔφη

Lc. XXII, 64. om. αυτον p. επηρωτων (TH) uel add. (SV).
Mt. XXVI, 60. προσελθοντων ψευδομαρτυρων (TH) pot. q. ψ. π. (SV).

Pere s'estava fora, a la porta. Eixí, doncs, l'altre deixeble, que era conegut del gran sacerdot, i parlà a la portera, i introduí Pere. [17] Diu, doncs, a Pere, la criada que guardava la porta: ¿No ets pas tu també dels deixebles d'aquest home? Diu ell: No en só. [18] I els servents i els guardes, havent encès una caliuera, perquè feia fred, s'hi estaven i s'escalfaven, i Pere també s'hi estava amb ells, escalfant-se. [19] El gran sacerdot interrogà, doncs, Jesús sobre els seus deixebles i la seva doctrina. [20] Li respongué Jesús: Jo he parlat manifestament al món, jo sempre he ensenyat en la sinagoga i en el Temple, on tots els Jueus s'apleguen, i ocultament no he dit res. [21] ¿Per què em pregun-tes? Pregunta als qui m'escoltaven què els he parlat; ells les saben les coses que deia jo. [22] I, havent ell dit això, un dels guardes que era allí donà una bufetada a Jesús, dient: ¿Així contestes al gran sacerdot? [23] Li respongué Jesús: Si malament he parlat, dóna proves del mal; i, si he parlat bé, ¿per què em pegues? *[24] (*abans del* [14]) [25] I Simó Pere s'hi estava, escalfant-se. Deien-li, doncs, ¿no ets pas tu també dels seus deixebles? Ell ho negà, i digué: No en só. [26] Li diu un dels servents del gran sacerdot, que era parent d'aquell a qui Pere tallà l'orella: ¿No t'he vist jo amb ell en el jardí? [27] Novament, doncs, negà Pere; i tot seguit un gall cantà.

273. Improperis.

Llc. XXII, 63-65; Mc. XIV, 65; Mt. XXVI, 67-68.

Llc. XXII. [63] I els homes que el tenien pres li feien escarnots, pegant-lo, [64] i havent-lo tapat amb un vel, l'interrogaven dient: Endevina: ¿qui és el que t'ha pegat? [65] I moltes altres coses deien contra ell, insultant-lo.

Mc. XIV. [65] I començaren alguns a escopir-lo, i a tapar-li la cara amb un vel, i a apunyegar-lo, i a dir-li: Endevina; i els criats li pegaven bufetades. 66-67 § 272.

Mt. XXVI. [67] Llavors li escopiren a la cara, i l'apunyegaren; i d'altres li pegaven bufetades, [68] dient: Endevina'ns, Crist: ¿qui és el que t'ha pegat? 69-75 § 272.

274. Jesús, novament interrogat per Caifàs, és condemnat pel Sanedrí.

Llc. XXII, 66-71; Mc. XV, 1ª. XIV, 55-64; Mt. XXVII, 1. XXVI, 59-66.

Llc. XXII. [66] I, quan es féu dia, es reuní el consell dels ancians, prínceps dels sacerdots i escribes, i el feren dur a llur assemblea,

Mc. XV. [1a] I tot seguit, a punta de sol, els prínceps dels sacerdots tingueren consell amb els ancians i escribes, tot el sanedrí. 1ᵇ § 275.

XIV. [55] I els prínceps dels sacerdots, i tot el sanedrí cercaven contra Jesús testimoni per condemnar-lo a mort, i no en trobaven; [56] car molts deien fals testimoni contra ell, però llurs testimoniances no eren iguals. [57] I alguns s'alçaven a testimoniar en fals contra ell, dient: [58] Nosaltres l'hem sentit que deia:

Mt. XXVII. [1] I, en ésser a punta de sol, tots els prínceps del sacerdots i els ancians del poble tingueren consell contra Jesús per condemnar-lo a mort. 2 § 275.

XXVI. [59] I els prínceps dels sacerdots, i tot el sanedrí cercaven fals testimoni contra Jesús per condemnar-lo a mort, [60] i no en trobaren, havent-se presentat molts falsos testimonis.

I darrerament se'n presentaren dos i digueren: [61] Aquest ha

via enviat lligat a Caifàs, el gran sacerdot. Altres autoritzats intèrprets defensen l'ordre tradicional, distingint l'interrogatori d'Anàs en Sant Joan del de Caifàs en els sinòptics, que consideren impossibles d'identificar, i deduint del context i parallels (Llc. XXII, 54; Mc. XIV, 53; Mt. XXVI, 57; Jo. XVIII, 18 comparat amb 25) que Anàs i Caifàs vivien en el mateix palau, en l'atri del qual s'esdevingueren les negacions de Sant Pere.

273. — Llc. XXII, 64. Vg.: *I el taparen amb un vel, i el pegaven a la cara.* D i algun altre ms.: *I, havent-li tapat la cara amb un vel, el pegaven.*

Mc. XIV, 65; Mt. XXVI, 67. *apunyegar*: κολαφίζω, *pugnis caedo, colaphis ferio.* — *pegar bufetades*: ῥαπίζω, *palma plana alicuis faciem uerbero.* En Mc., i així mateix en Jo. XVII, 22 § 272, ῥάπισμα, *alapa, uerber in faciem palma plana.*

274. — Llc. XXII, 66. *el consell dels ancians*: πρεσβυτεριον. cf. el llatí *senatus.* Vg.: *seniores.*

Mt. XXVI, 60. *se'n presentaren dos* Vg. amb alguns mss.: *es presentaren dos falsos testimonis.*

67 λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἴπω οὐ μὴ πιστεύσητε· 68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. 69 ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. 70 εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγώ εἰμι. 71 οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρείαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω· 59 καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. 60 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; 61 ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; 62 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐγώ εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 63 ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; 64 ἠκούσατε τῆς βλασφημίας; τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. 65 § 273; 66-72 § 272.

Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι. cf. Io. II, 19 § 29.

62 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; 63 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 64 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 65 τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν· τί ὑμῖν δοκεῖ; 66 οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον Ἔνοχος θανάτου ἐστίν. 67-68 § 273; 69-75 § 272.

275. Iesus ducitur ad Pilatum.

Lc. XXIII, 1; Mc. XV, [1ª] 1ᵇ; Mt. XXVII, [1] 2; Io. XVIII, 28.

Lc. XXIII. 1 Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλᾶτον.

Mc. XV. 1 [Καὶ εὐθὺς πρωῒ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον cf. § 274] δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ.

Mt. XXVII. [1 Πρωίας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· cf. § 274] 2 καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Io. XVIII. 28 Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καιάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πάσχα.

276. Desperatio proditoris.

Mt. XXVII, 3-10.

Mt. XXVII. 3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέροις 4 λέγων Ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ

Lc. XXII, 67. ειπον (TH) pot. q. ειπε (SV).
Mt. XXVI, 61. om. αυτον (H) ante οικοδομησαι (TSV) uel post. — 65. om. αυτου p. βλασφημιαν (TH) pot. q. add. (SV). — XXVII, 3. παραδιδους (SV) pot. q. παραδους (TH). — εστρεψεν (TH) uel απεστρεψεν (SV). — 4. αθωον (TSV) pot. q. δικαιον (H).

67 i deien: Si tu ets el Crist, digue'ns-ho. I els digué: Si us ho dic, no ho creureu; 68 i si pregunto, no respondreu. 69 Però d'ara en avant el Fill de l'home s'estarà assegut a la dreta de la Potència de Déu. 70 I tots digueren: ¿Doncs tu ets el Fill de Déu? I ell els deia: Vosaltres ho dieu, el só. 71 I digueren ells: ¿Quina necessitat tenim ja de testimoniança? Car nosaltres mateixos ho hem sentit de la seva boca.

Jo derrocaré aquest Temple fet de mà d'home, i en tres dies n'edificaré un altre no fet de mà d'home. 59 I ni així llur testimoniança no era igual. 60 I, alçant-se el gran sacerdot al mig, interrogà Jesús, dient: ¿No contestes res? ¿Què és el que testimonien aquests contra tu? 61 I ell callava; i no contestà res. Novament el gran sacerdot l'interrogava; i li deia: ¿Tu ets el Crist, el Fill d'El Beneït? 62 I Jesús digué: Jo só; i veureu el Fill de l'home assegut a la dreta de la Potència, i venint entre els núvols del cel. 63 Llavors el gran sacerdot, esquinçant les seves túniques, diu: ¿Quina necessitat tenim ja de testimonis? 64 ¿Heu sentit la blasfèmia? ¿Què us sembla? I tots ells senteciaren que era reu de mort. 65 § 273; 66-72 § 272.

dit: Puc derrocar el Temple de Déu i en tres dies edificar-lo. *cf. Jo. II,* 19 § 29.

62 I, alçant-se, el gran sacerdot li digué: ¿Res no respons? ¿Què és el que testimonien aquests contra tu? I Jesús callava. 63 I el gran sacerdot li digué: T'adjuro pel Déu vivent que ens diguis si tu ets el Crist, el Fill de Déu. 64 Li diu Jesús: Tu ho has dit. Encara us dic, un dia veureu el Fill de l'home, assegut a la dreta de la Potència, i venint sobre els núvols del cel. 65 Llavors el gran sacerdot esquinçà ses vestidures, dient: Ha blasfemat; ¿quina necessitat tenim ja de testimonis? Heus aquí, ara heu sentit la blasfèmia; ¿què us sembla? 66 I ells, responent, digueren: És reu de mort. 67-68 § 273; 69-75 § 272.

275. Jesús és portat a Pilat.

Llc. XXIII, 1; Mc. XV, [1ª] 1ᵇ; Mt. XXVII, [1] 2; Jo. XVIII, 28.

Llc. XXIII. 1 I, havent-se alçat tota l'assemblea d'ells, el dugueren davant de Pilat.

Mc. XV. 1 [I tot seguit, a punta de sol, els prínceps dels sacerdots tingueren consell amb els ancians i escribes, tot el sanedrí; *cf.* § 274] i havent lligat Jesús, se l'emportaren i el lliuraren a Pilat.

Mt. XXVII. [1 I, en ésser a punta de sol, tots els prínceps dels sacerdots i els ancians del poble tingueren consell contra Jesús per condemnar-lo a mort; *cf.* § 274] 2 i, havent-lo lligat, se l'endugueren i el lliuraren a Pilat, el governador.

Jo. XVIII. 28 Porten, doncs, Jesús de Caifàs al pretori; i era a punta de sol; i ells no entraren en el pretori perquè no es contaminessin, sinó que poguessin menjar la Pasqua.

276. Desesperació del traïdor.

Mt. XXVII, 3-10.

Mt. XXVII. 3 Llavors, Judas, el qui el traïa, veient que havia estat condemnat, penedit, tornà els trenta diners als prínceps dels sacerdots i als ancians, 4 dient: He pecat, havent lliurat sang

274. — Mt XXVI, 61ᵇ. Vg.: ...*post triduum reaedificare illum.*
Llc. XXII, 68. Vg. amb alguns mss. afegeix a la fi del versicle: *ni em deixareu anar.* — 71; Mc. XIV, 63; Mt. XXVI, 65. *¿Quina necessitat tenim...?* Vg. amb el mateix sentit: *quid desideramus...?* (Llc. i Mc.); *quid egemus...?* (Mt.). — Mc. XIV, 60; Mt. XXVI, 62. Vg.: *Non respondes quidquam ad ea, quae tibi obiiciuntur ab his?* (Mc.); *Nihil respondes ad ea, quae isti aduersum te testificantur?* (Mt.). — 61. 62; Mt. XXVI, 64. *El Beneït, la Potència* eren substitutius del nom sagrat de Jahvè. — *el Fill d'El Beneït.* Vg. Cl. amb alguns mss.: *el Fill de Déu.* — 62; Mt. XXVI, 64. Vg. Cl.: *Potència de Déu.* — 63. *túniques*: χιτῶνας. Vg.: *vestidures,* com en Mt. Els nobles i rics podien portar dues túniques (cf. Llc. III, 11 § 17), cosa prohibida als deixebles del Senyor (Mt. X, 10; Mc. VI, 9; Llc. IX, 3 § 101). — 64. Vg. sense interrogant: *Heu sentit la blasfèmia.*
275. — Mc. XV, 1; Mt. XXVII, 1; Jo. XVIII, 28. *a punta de sol.* πρωΐ, *matí,* πρωΐα, *(hora) matinal,* designen l'hora de sortir el sol, poc abans o poc enrera. — Mt. XXVII, 2. Vg. amb diversos mss.: *Ponç Pilat.*

δὲ εἶπαν Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. [5] καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. [6] Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. [7] συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν Ἀγρὸν τοῦ Κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. [8] διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος Ἀγρὸς Αἵματος ἕως τῆς σήμερον. [9] Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, [10] καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι Κύριος.

277. Iesus a Iudaeis accusatur coram Pilato.

Lc. XXIII, 2; Io. XVIII, 29-32.

Lc. XXIII. [2] Ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὕραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι καὶ λέγοντα αὐτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι.

Io. XVIII. [29] Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλᾶτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καί φησιν Τίνα κατηγορίαν φέρετε τοῦ ἀνθρώπου τούτου; [30] ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. [31] εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· [32] ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

278. A Pilato interrogatur.

Lc. XXIII, 3; Mc. XV, 2; Mt. XXVII, 11; Io. XVIII, 33-38ª.

Lc. XXIII. [3] Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη Σὺ λέγεις.

Mc. XV. [2] Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλᾶτος Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει Σὺ λέγεις.

Mt. XXVII. [11] Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη Σὺ λέγεις.

Io. XVIII. [33] Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; [34] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι εἶπόν σοι περὶ ἐμοῦ; [35] ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; [36] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἄν, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. [37] εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. [38a] λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Τί ἐστιν ἀλήθεια;

Io. XVIII, 29. om. κατα p. φερετε (TH) pot. q. add. (SV). — 31. ο a. πιλατος (TSV) pot. q. om. (H). — ουν p. ειπον (TSV) pot. q. om. (H). — 34. ειπον σοι (H) uel σοι ειπον (TSV). — 36. η βασιλεια η εμη 2° (THV) pot. q. η εμη β. (S).

innocent. I ells digueren: ¿A nosaltres què? Tu veuràs. [5] I, havent llençat els diners dins el Temple, es retirà, i se n'anà a penjar-se. [6] I els prínceps dels sacerdots, prenent els diners, digueren: No és lícit de tirar-los al tresor, perquè són preu de sang. [7] I, havent tingut consell, compraren amb ells el Camp del Terrisser, per a fossar dels forasters. [8] Per això, aquell camp és anomenat Camp de Sang fins al dia d'avui. [9] Llavors s'acomplí el que havia estat dit pel profeta Jeremias, que diu: I prengueren els trenta diners d'argent, el preu del qui ha estat avaluat, el qual avaluaren d'entre els fills d'Israel, [10] i els donaren pel camp del terrisser, com m'ordenà el Senyor.

277. Jesús és acusat pels Jueus davant de Pilat.

Llc. XXIII, 2; Jo. XVIII, 29-32.

Llc. XXIII. [2] I començaren d'acusar-lo, dient: Aquest, l'hem trobat revoltant la nostra nació, i privant de pagar tributs a Cèsar, i dient que ell és Crist Rei.

Jo. XVIII. [29] Sortí, doncs, Pilat, a fora envers ells; i diu: ¿Quina acusació porteu contra aquest home? [30] Respongueren i li digueren: Si aquest no fos malfactor, no te l'hauríem pas lliurat. [31] Els digué, doncs, Pilat: Preneu-lo vosaltres mateixos, i segons la vostra llei judiqueu-lo. Li deien, doncs, els Jueus: A nosaltres no ens és permès de donar mort a ningú. [32] Per tal que s'acomplís la paraula que Jesús digué, significant de quina mort havia de morir.

278. Interrogatori de Pilat.

Llc. XXIII, 3; Mc. XV, 2; Mt. XXVII, 11; Jo. XVIII, 33-38ª.

Llc. XXIII. [3] I Pilat l'interrogà, dient: ¿Tu ets el rei dels jueus? I ell, responent, li digué: Tu ho dius.

Mc. XV. [2] I Pilat l'interrogà: ¿Tu ets el rei dels Jueus? I ell, responent, li diu: Tu ho dius.

Mt. XXVII. [11] I Jesús comparegué davant el governador, i el gogovernador l'interrogà, dient: Tu ets el rei dels Jueus? I Jesús li digué: Tu ho dius.

Jo. XVIII. [33] Llavors entrà, doncs, novament Pilat en el pretori, i cridà a Jesús, i li digué: ¿Tu ets el rei dels Jueus? [34] Respongué Jesús: ¿De per tu mateix dius això, o bé altres t'ho han dit de mi? [35] Respongué Pilat: ¿Per ventura só jueu jo? La nació teva i els prínceps dels sacerdots t'han lliurat a mi; ¿què has fet? [36] Respongué Jesús: El meu regne no és d'aquest món; si d'aquest món fos el meu regne, els meus guardes prou lluitarien perquè no fos lliurat als Jueus; el meu regne, doncs, no és pas d'ací. [37] Li digué, doncs, Pilat: Així, doncs, ¿tu ets rei? Respongué Jesús: Tu ho dius: só rei. Jo per això he nascut i per això he vingut en el món, per donar testimoni a la veritat; tot aquell qui ve de la veritat escolta la meva veu. [38a] Li diu Pilat: ¿Què és la veritat?

---

276. — Mt. XXVII, 5. *se n'anà a penjar-se.* Vg.: *abiens, laqueo se suspendit.* — 6. *tresor*: κορβανᾶς. cf. κορβᾶν (Mc. VII, 11; Mt. XV, 5 § 114). Vg.: *corbonas.* — 8. Vg.: *aquell camp és anomenat Haceldamà, ço és, Camp de Sang.* cf. Act. I, 19. — 9-10. Cita lliure d'elements combinats de Ier. XXII, 6-9 i Zach. XI, 12 ss. El mot Jeremias manca en pocs mss. i en alguna versió antiga.

277. 278. — Jo. XVIII, 29. *Sortí Pilat a fora...* 33. *entrà novament Pilat en el pretori.* Aquestes expressions en la narració de Sant Joan concorden amb el procediment judiciari dels romans. El tribunal era accessible a la multitud; però la instrucció de la causa es feia en l'*auditorium* o *secretarium,* isolat del públic amb una senzilla cortina o situat a l'interior d'un edifici veí. Aquest darrer és el cas en la Passió. L'interrogatori de Pilat a Jesús fou a l'interior del Pretori, a fora hi hagué el diàleg amb els prínceps dels sacerdots i el poble (cf. XVIII, 28 § 275). El Pretori era la residència del governador romà a Jerusalem: des de la fi de la República aquest nom era usual per a designar l'estatge oficial dels governadors de província, fossin propretors, procònsols o procuradors. cf. nota § 284.

Jo. XVIII, 36ᵇ. *doncs*: νῦν pres enclíticament. D'aquest text, traduint *ara,* abusaven els mil·lenaris en favor de llur error.

279. Pilatus incertus haeret.

Mc. XV, 3-5; Mt. XXVII, 12-14.

Mc. XV. 3 Καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. 4 ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν λέγων Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλᾶτον.

Mt. XXVII. 12 Καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. 13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; 14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

280. Nullam inueniendo causam damnandi, Iesum ad Herodem mittit.

Lc. XXIII, 4-12; Io. XVIII, 38 b.

Lc. XXIII. 4 Ὁ δὲ Πιλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους Οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. 5 οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἀνασείει τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. 6 Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, 7 καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρῴδου ἐστὶν ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρῴδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. 8 Ὁ δὲ Ἡρῴδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. 9 ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. 10 εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. 11 ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. 12 Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρῴδης καὶ ὁ Πιλᾶτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς.

Io. XVIII. 38 b Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.

281. Pilatus proponit dimissionem Iesu post poenam morte mitiorem.

Lc. XXIII, 13-17.

Lc. XXIII. 13 Πιλᾶτος δὲ συνκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν 14 εἶπεν πρὸς αὐτούς Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐθὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. 15 ἀλλ' οὐδὲ Ἡρῴδης, ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. 16 παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. (17 ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα.)

282. Suadentibus maioribus, plebs dimissionem Barabbae anteponit.

Lc. XXIII, 18-23; Mc. XV, 6-14; Mt. XXVII, 15-18. 20-23; Io. XVIII, 39-40.

Lc. XXIII. 18 Ἀνέκραγον δὲ παμπληθεὶ λέγοντες Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν.

Mc. XV. 6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὃν παρῃτοῦντο. 7 ἦν δὲ ὁ λεγόμενος

Mt. XXVII. 15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 εἶχον

Lc. XXIII, 17. om. (TH) pot. q. add. (SV).

279. Perplexitat de Pilat.

Mc. XV, 3-5; Mt. XXVII, 12-14.

Mc. XV. 3 I els prínceps dels sacerdots l'acusaven de moltes coses. 4 I Pilat novament l'interrogava, dient: ¿No contestes res? Mira de quines coses t'acusen! 5 I Jesús no contestà res més, talment que Pilat se'n meravellava.

Mt. XXVII. 12 I, en ésser ell acusat pels prínceps dels sacerdots i ancians, no contestà res. 13 Llavors li diu Pilat: ¿No sents quines coses testimonien contra tu? 14 I no li contestà ni a una sola cosa, talment que el governador se'n meravellava molt.

280. No trobant causa de condemnació, tramet Jesús a Herodes.

Llc. XXIII, 4-12; Jo. XVIII, 38 b.

Llc. XXIII. 4 I Pilat digué als prínceps dels sacerdots i a les multituds: No trobo cap crim en aquest home. 5 Però ells refermaren, dient: Subleva el poble, ensenyant per tota la Judea, des de la Galilea, on començà, fins ací. 6 I Pilat, en sentir-ho, preguntà si l'home era galileu. 7 I, assabentat que era de la potestat d'Herodes, el remeté a Herodes, que també era a Jerusalem aquells dies. 8 I Herodes, veient Jesús, s'alegrà fortament, car de molt temps era desitjós de veure'l, per tal com en sentia parlar, i esperava veure algun miracle fet per ell. 9 I li feia força preguntes; però ell no li contestà res. 10 I eren allí els prínceps dels sacerdots i els escribes acusant-lo amb vehemència. 11 I, havent-ne fet menyspreu Herodes amb la seva guàrdia, i havent-li posat per burla un vestit de gala, el remeté a Pilat. 12 I es feren amics Herodes i Pilat aquell dia l'un de l'altre; car de temps enrera tenien enemistat entre ells.

Jo. XVIII. 38 b I, havent dit això, sortí novament envers els Jueus; i els diu: Jo no trobo en ell cap culpa.

281. Pilat proposa l'alliberament de Jesús, després d'un càstig menys greu que la mort.

Llc. XXIII, 13-17.

Llc. XXIII. 13 I Pilat, havent convocat els prínceps dels sacerdots i els consellers i el poble, 14 els deia: M'heu presentat aquest home com a revoltador del poble; i heus aquí que jo, havent fet l'interrogatori davant vostre, no trobo en aquest home cap crim dels que l'acuseu. 15 Ni Herodes tampoc, puix que ens l'ha remès; i heus aquí que no hi ha res fet per ell mereixedor de mort; 16 li donaré, doncs, un càstig, i el deixaré anar. (17 Li era, però, forçós d'alliberar-los en un cada festa.)

282. Per instigació dels ancians, el poble prefereix l'alliberament de Barrabàs.

Llc. XXIII, 18-23; Mc. XV, 6-14; Mt. XXVII, 15-18. 20-23; Jo. XVIII, 39-40.

Llc. XXIII. 18 I tots plegats cridaren, dient: Mori aquest, i allibera'ns Barrabàs;

Mc. XV. 6 I, cada festa, els alliberava un pres, el que demanaven. 7 I n'hi havia un, anomenat

Mt. XXVII. 15 I, cada festa, el governador solia alliberar a la multitud un pres, el que volien. 16 I

---

280. — Llc. XXIII, 6. *en sentir-ho.* Vg. amb D i diversos mss. i vss.: *en sentir Galilea.*
XXIII, 8. *en sentia parlar.* Vg. amb alguns mss.: *audierat multa.*
XXIII, 10. *amb vehemència*: εὐτόνως, *intente, uehementer.* Vg.: *constanter.*
XXIII, 11. *vestit de gala.* λαμπρός, *esplendent, esclatant;* es diu dels vestits de tota color, principalment dels blancs. Vg.: *ueste alba.*
281. — Llc. XXIII, 13. *consellers*: ἄρχωντες; ací probablement assessors del Sanedrí, membres del Consell d'ancians.
XXIII, 15. *ens l'ha remès.* Vg. amb AD i altres mss.: *us he enviat a ell.* — 15 b. Alguns tradueixen: *no se li ha provat res digne de mort.* Vg.: *nihil dignum morte actum est ei.* — 17. Versicle omès per ABKLT i altres mss.; D i algunes vss. el posen després del v. 19.
XXIII, 17; **(282)** Mc. XV, 6; Mt. XXVII, 15. *cada festa*: cada any per la Pasqua.

19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. 20 πάλιν δὲ ὁ Πιλᾶτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν. 21 οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου σταύρου αὐτόν. 22 ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. 23 οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν.

Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. 8 καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. 9 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 10 ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς.

11 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. 12 ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς Τί οὖν ποιήσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 13 οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. 14 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. 15a § 286.

δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; 18 ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 § 285.

20 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον Τὸν Βαραββᾶν. 22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. 23 ὁ δὲ ἔφη Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες Σταυρωθήτω. 24 § 285.

Io. XVIII. 39 Ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ Πάσχα· βούλεσθε οὖν ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 40 ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες Μὴ τοῦτον ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

283. Iesus flagellatur.

Mc. XVI, 15b; Mt. XXVII, 26b; Io. XIX, 1.

Mc. XV. 15b Καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

Mt. XXVII. 26b Τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

Io. XIX. 1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν.

284. Spinis coronatur.

Mc. XV, 16-19; Mt. XXVII, 27-30; Io. XIX, 2-3.

Mc. XV. 16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστιν πραιτώριον, καὶ συνκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. 17 καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάν-

Mt. XXVII. 27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. 28 καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐ-

Io. XIX. 2 Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, 3 καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν

Mt. XXVII, 16 et 17. notetur lectio Ιησουν a. Βαραββαν. — 23. om. ηγεμων p. δε 1° (TH) pot. q. add. (SV).
Io. XVIII, 39. απολυσω υμιν (THV) pot. q. υ. α. (S).

19 el qual per una sedició esdevinguda en la ciutat i per homicidi havia estat posat a la presó. 20 I novament Pilat els parlà, volent alliberar Jesús. 21 Però ells responien, cridant: Crucifica'l, crucifica'l. 22 I ell per tercera vegada els deia: Doncs ¿quin mal ha fet aquest? Res mereixedor de mort no he trobat en ell; li donaré, doncs, un càstig i el deixaré anar. 23 I ells refermaven amb grans crits, demanant que fos crucificat, i llurs crits prevalien.

Barrabàs, empresonat amb els sediciosos, que en la sedició havien fet homicidi. 8 I la multitud, havent pujat, començà de demanar que fes amb ells com solia. 9 I Pilat els respongué, dient: ¿Voleu que us alliberi el rei dels Jueus? 10 Car coneixia que els prínceps dels sacerdots l'hi havien lliurat per enveja.

11 I els prínceps dels sacerdots instigaren la multitud perquè més aviat els alliberés Barrabàs. 12 I Pilat, contestant-los novament, digué: ¿Què faré, doncs, del que anomeneu rei dels Jueus? 13 I ells cridaren altre cop: Crucifica'l. 14 I Pilat els deia: Doncs ¿quin mal ha fet? I ells cridaven encara més: Crucifica'l. 15a § 286.

tenia llavors un pres famós, anomenat Barrabàs. 17 Estant, doncs, ells reunits, els digué Pilat: ¿Quin voleu que us alliberi, Barrabàs o Jesús, l'anomenat Crist? 18 Car veia que l'hi havien lliurat per enveja. 19 § 285.

20 I els prínceps dels sacerdots i els ancians persuadiren les multituds que reclamessin Barrabàs, i a Jesús que el fessin morir. 21 I el governador, responent, els digué: ¿Quin voleu d'aquests dos que us alliberi? I ells deien: Barrabàs. 22 Els diu Pilat: ¿Què faré, doncs, de Jesús, l'anomenat Crist? Diuen tots: Sigui crucificat. 23 I ell digué: Doncs ¿quin mal ha fet? I ells cridaven encara més, dient: Sigui crucificat. 24 § 285.

Jo. XVIII. 39 Costum vostre és que us n'alliberi un en la Pasqua; ¿voleu, doncs, que us alliberi el rei dels Jueus? 40 De nou clamaren, doncs, dient: No aquest, sinó Barrabàs. I Barrabàs era bergant.

283. Flagel·lació de Jesús.

Mc. XV, 15b; Mt. XXVII, 26b; Jo. XIX, 1.

Mc. XV. 15b I, havent assotat Jesús, els el lliurà perquè fos crucificat.

Mt. XXVII. 26b I, havent assotat Jesús, els el lliurà perquè fos crucificat.

Jo. XIX. 1 Pilat, doncs, prengué llavors Jesús, i l'assotà.

284. Coronació d'espines.

Mc. XV, 16-19; Mt. XXVII, 27-30; Jo. XIX, 2-3.

Mc. XV. 16 I els soldats se l'endugueren dins l'atri, ço és, al pretori; i convoquen tota la cohort. 17 I el vesteixen de púrpura, i, entrellaçant una corona d'espines, la hi

Mt. XXVII. 27 Llavors els soldats del governador, havent-se emportat Jesús al pretori, congregaren entorn d'ell tota la cohort, 28 i, havent-lo despullat, el cobriren amb un mantell de

Jo. XIX. 2 I els soldats, havent entrellaçat una corona d'espines, la hi posaren al cap, i el cobriren amb un mantell de púrpura; 3 i s'atansaven a ell i deien: Salve, rei

282. — Llc. XXIII, 23. *prevalien.* κατισχύω, *praeualeo, superior euado in pugna;* o bé *ualidus fio, inualesco,* com d'altres tradueixen: *llurs crits es feien més forts.* — Mc. XV, 8. *com solia.* Vg. amb alguns mss.: *sicut semper faciebat illis.* — 12. Vg. amb alguns mss. llegeix: *¿ Què voleu, doncs, que faci al rei dels Jueus?;* i amb altres mss. omet: *del que anomeneu...* Lliçó de B: *¿ Què faré, doncs, digueu, del rei dels Jueus?*

284. — Mc. XV, 16. *dins l'atri, ço és, al pretori.* (Vg.: *in atrium praetorii)* Aquesta frase de Sant Marc no sembla pas haver-se d'explicar com si un dels patis del palau fos designat amb el nom de pretori: probablement significa només que Jesús fou dut a l'interior de la residència del governador o pretori. (cf. nota § 277). Altra versió: *al palau, que és el pretori.* (cf. nota § 254). Aquesta versió afavoreix l'opinió, molt estesa i autoritzada, que identifica el pretori amb el palau reial bastit per Herodes, el Gran, sobre el serrat occidental de la ciutat alta, al sud de la porta de Jaffa. D'altres opinen que el pretori era a la fortalesa Antònia, bastida per Herodes a l'angle nord-oest de l'esplanada del Temple. Sovint pretori fou sinònim de palau reial per l'usança dels governadors romans de convertir en llur residència els palaus dels reis vençuts (cf. Act. XXIII, 35).

θινον στέφανον· 18 καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων. 19 καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. 20ª § 286.

τῷ, 29 καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων, 30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 31ª § 286.

Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα.

285. Peruicacia Iudaeorum euincit Pilati segnem uoluntatem.

Mt. XXVII, 19. 24-25; Io. XIX, 4-15.

Mt. XXVII. 19 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. 20-23 § 282. 24 ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.

Io. XIX. 4 Ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πιλᾶτος καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. 5 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. 6 ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες Σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. 7 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν. 8 Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλᾶτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, 9 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. 10 λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; 11 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. 12 ἐκ τούτου ὁ Πιλᾶτος ἐζήτει ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν λέγοντες Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. 13 Ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθά. 14 ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. 15 ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι Ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα.

286. Iesus damnatur et Iudaeis traditur.

Lc. XXIII, 24-25; Mc. XV, 15ª [15b] 20ª; Mt. XXVII, 26ª [26b] 31ª; Io. XIX, 16ª.

Lc. XXIII. 24 Καὶ Πιλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν. 25 ἀπέ-

Mc. XV. 15ª Ὁ δὲ Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι

Mt. XXVII. 26ª Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν

Mt. XXVII, 24. απεναντι (TSV) pot. q. κατεναντι (H). — om. του δικαιου a. τουτου (TH) pot. q. add. (SV). — 29. ενεπαιξαν (TH) pot. q. ενεπαιζον (SV). — βασιλευ (TH) pot. q. ο βασιλευς (SV).

Io. XIX, 4. εξηλθεν (T) pot. q. και εξηλθεν (H). — 12. εκραυγασαν (HV) uel εκραυγαζον (TS).

cenyeixen; 18 i començaren a saludar-lo: Salve, rei dels Jueus! 19 I li pegaven al cap amb una canya, i l'escopien i, de genollons, li feien acatament. 20ª § 286.

grana, 29 i, entrellaçant una corona d'espines, la hi posaren sobre el cap, i una canya a la mà dreta, i, agenollats davant d'ell, li feren burla, dient: Salve, rei dels Jueus! 30 i, havent-lo escopit, prengueren la canya, i li pegaven al cap. 31ª § 286.

dels Jueus; i li donaven bufetades.

285. L'obstinació dels Jueus triomfa de la feblesa de Pilat.

Mt. XXVII, 19. 24-25; Jo. XIX, 4-15.

Mt. XXVII. 19 I, mentre seia al tribunal, la seva muller envià a dir-li: Res no facis a aquell just, car molt he patit avui, en somnis, a causa d'ell. 20-23 § 282. 24 I, veient Pilat que no en treia res, sinó que el tumult creixia, prenent aigua, es rentà les mans davant la multitud, dient: Innocent só d'aquesta sang; vosaltres veureu. 25 I, responent, tota la multitud deia: La sang d'ell, sobre nosaltres i sobre els nostres fills.

Jo. XIX. 4 Sortí Pilat novament a fora; i els diu: Heus aquí que us el duc fora per tal que vegeu que no trobo cap culpa en ell. 5 Sortí, doncs, Jesús a fora, portant la corona d'espines i el mantell de púrpura. I els diu: Heus aquí l'home. 6 Quan, doncs, el veieren els prínceps dels sacerdots i els guardes, cridaren, dient: A la creu, a la creu! Els diu Pilat: Preneu-lo vosaltres mateixos i crucifiqueu-lo; que jo no trobo pas culpa en ell. 7 Li respongueren els Jueus: Nosaltres tenim una llei i segons la llei ha de morir, perquè s'ha fet ell mateix Fill de Déu. 8 Quan, doncs, Pilat sentí aquesta paraula, temé més, 9 i entrà novament en el pretori; i diu a Jesús: ¿D'on ets tu? I Jesús no li tornà resposta. 10 Li diu, doncs, Pilat: ¿A mi no em parles? ¿No saps que tinc potestat d'alliberar-te i tinc potestat de crucificar-te? 11 Li respongué Jesús: No tindries cap potestat sobre mi, si no t'hagués estat donada de dalt; per això el qui m'ha lliurat a tu té major pecat. 12 Després d'això Pilat cercava d'alliberar-lo; però els Jueus cridaren, dient: Si alliberes aquest, no ets amic del Cèsar; tot el qui es fa rei ell mateix, es declara contra el Cèsar. 13 Pilat, doncs, havent sentit aquestes paraules, dugué Jesús a fora, i s'assegué en el tribunal, en el lloc anomenat Lithostrotos, i en hebreu Gabbathà. 14 I era la preparació de la Pasqua, devers hora sexta. I diu als Jueus: Heus ací el vostre rei! 15 Ells, doncs, cridaren: Fora! Fora! Crucifica'l! Els diu Pilat: ¿El rei vostre crucificaré? Respongueren els prínceps dels sacerdots: No tenim altre rei, sinó Cèsar.

286. Jesús és condemnat i lliurat als Jueus.

Llc. XXIII, 24-25; Mc. 15ª [15b] 20ª; Mt. XXVII, 26ª [26b] 31ª; Jo. XIX, 16ª.

Llc. XXIII. 24 I Pilat sentencià que fos acomplerta llur petició. 25 I deixà

Mc. XV. 15ª I Pilat, volent contentar la multitud, els alliberà Barrabàs;

Mt. XXVII. 26ª Llavors els alliberà Barrabàs;

---

285. — Mt. XXVII, 19. *Res no facis a aquell just.* Literalment: *Res entre tu i aquell just.*—24. *d'aquesta sang,* o bé *de la sang d'aquest*: τοῦ αἵματος τούτου. Diversos mss. afegeixen: τοῦ δικαίου, *d'aquesta sang justa,* o bé *de la sang d'aquest just* (cf. XXIII, 35b § 171). D'altres donen: τοῦ δικαίου τούτου, Vg.: *...iusti huius*: *de la sang d'aquest just.*

Mt. XXVII, 19; Jo. XIX, 13. *tribunal*: βῆμα. Designa un lloc elevat, una estrada, especialment una tribuna destinada a les actuacions de la justícia, i en la qual es posava la cadira curul, la *sella* del magistrat, i els seients dels seus acompanyants, per tal que tots dominessin el públic. El tribunal podia ésser fixe o mòbil, però sempre en lloc públic. Pel relat de la Passió apar clar que la tribuna, accessible a la multitud, des de la qual Pilat donà la sentència contra Jesús, on hi hagué l'escena de l'*Ecce Homo* i el governador es rentà les mans, era en un lloc descobert davant del Pretori. El nom grec Λιθόστρωτος *(empavimentat de mosaic* o *enllosat*: ací, més aviat en el segon sentit) provenia d'ésser aquest indret prop del palau enllosat més ricament que la resta de la ciutat. El mot arameu *Gabbathà* (probablement forma emfàtica de *Gabà, lloc elevat, eminència)* vindria a donar semblantment un sentit topogràfic.

Jo. XIX, 6. *A la creu, a la creu!* Literalment: *Crucifica, crucifica!*—10. *alliberar-te... crucificar-te.* Vg. amb diversos mss.: *crucificar-te... alliberar-te.*

λυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν ὃν ᾐτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν [[15 b] καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ. cf. § 283.]
[20 a] καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

[[26 b] τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. cf. § 283.]
[31 a] καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

Io. XIX. [16 a] Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

287. Iter ad Golgotha.

Lc. XXIII, 26-32; Mc. XV, 20 b-21; Mt. XXVII, 31 b-32; Io. XIX, 16 b-17 a.

Lc. XXIII. [26] Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. [27] Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν αἳ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. [28] στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς εἶπεν Θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, [29] ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ στεῖραι καὶ αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν. [30] τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς Καλύψατε ἡμᾶς. [31] ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; [32] Ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι κακοῦργοι δύο σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

Mc. XV. [20 b] Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν· [21] καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

Mt. XXVII. [31 b] Καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. [32] Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

Io. XIX. [16 b] Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν· [17 a] καὶ βαστάζων αὐτῷ τὸν σταυρὸν

Lc. XXIII, 25. om. την a. φυλακην (TH) pot. q. add. (SV). — 28. om. ο a. Ιησους (TH) uel add. (SV). — 30. πεσετε (S) pot. q. πεσατε (THV). — 32. κακουργοι δυο (H) uel δ. κ. (TSV).
Io. XIX, 17 a. αυτω (H) uel εαυτω (TSV).

anar aquell que per sedició i homicidi havia estat posat en presó, el que demanaven, i lliurà Jesús a llur voler.

[[15 b] i, havent assotat Jesús, els el lliurà perquè fos crucificat.] *cf.* § 283.
[20 a] I, després d'haver-se'n burlat, li llevaren la púrpura, i li posaren les seves vestidures.

[[26 b] i, havent assotat Jesús, els el lliurà perquè fos crucificat.] *cf.* § 283.
[31 a] I, després d'haver-se'n burlat, li llevaren el mantell, i li posaren les seves vestidures.

Jo. XIX. [16 a] Llavors, doncs, els el lliurà perquè fos crucificat.

287. Camí del Gòlgota.

Llc. XXIII, 26-32; Mc. XV, 20 b-21; Mt. XXVII, 31 b-32; Jo. XIX, 16 b-17 a

Llc. XXIII. [26] I, quan se l'emmenaven, havent-se emparat d'un tal Simó, Cireneu, que venia del camp, li carregaren la creu per portar-la darrera de Jesús. [27] I el seguia una gran multitud de poble i de dones, les quals el planyien i ploraven. [28] I, girant-se envers elles, Jesús digué: Filles de Jerusalem, no ploreu per mi; sinó per vosaltres mateixes ploreu i pels vostres fills, [29] car heus aquí que vénen dies en què diran: Benaurades les estèrils, i els ventres que no engendraren, i els pits que no criaren. [30] Aleshores començaran de dir a les muntanyes: Caieu sobre nosaltres; i als turons: Colgueu-nos. [31] Perquè si en la fusta verda això fan, en la seca ¿què passarà? [32] I eren portats també amb ell altres dos, malfactors, per ésser executats.

Mc. XV. [20 b] I se l'enduen per crucificar-lo; [21] i obliguen un vianant, que venia del camp, Simó Cireneu, el pare d'Alexandre i de Rufus, a prendre la seva creu.

Mt. XXVII. [31 b] I se l'endugueren per crucificar-lo. [32] I, sortint, trobaren un home, Cireneu, de nom Simó; aquest obligaren a prendre la seva creu.

Jo. XIX. [16 b] Prengueren, doncs, amb ells Jesús. [17 a] I, portant-se ell la creu,

287. — Llc. XXIII, 32. D'altres construeixen: *I eren portats també altres dos, malfactors, per ésser executats amb ell.*
Mc. XV, 20 b; Mt. XXVII, 32. *obligar.* ἀγγαρεύω, *angariare* (Vg.). Verb derivat de ἀγγάροι, llatí *angarii,* nom persa dels missatgers imperials, que tenien el dret d'obligar a d'altres a la prestació personal, especialment per als serveis de transport i guiatge; els romans adoptaren el mot persa, d'on les frases: *angario uti, angariare = adigo ad comitandum* (cf. Mt. V, 41 § 63).
Jo. XIX, 16 b. *Prengueren, doncs, amb ells Jesús.* Vg. amb ℵA i altres mss.: *Susceperunt autem Iesum, et eduxerunt.*

288. Crucifixio Iesu.

Lc. XXIII, 33ª; Mc. XV, 22-24ª. 25; Mt. XXVII, 33-35ª; Io. XIX, 17ᵇ-18ª.

Lc. XXIII. [33a] Καὶ ὅτε ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν	Mc. XV. [22] Καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν τόπον, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Κρανίου Τόπος. [23] καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν. [24a] καὶ σταυροῦσιν αὐτόν. 24ᵇ § 292. [25] ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 26 § 290.	Mt. XXVII. [33] Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν Κρανίου Τόπος λεγόμενος, [34] ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν· [35a] σταυρώσαντες δὲ αὐτόν 35ᵇ § 292.	Io. XIX. [17b] ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου Τόπον, ὃ λέγεται Ἐβραιστὶ Γολγοθᾶ, [18a] ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν,

289. Crucifixio latronum.

Lc. XXIII, 33ᵇ; Mc. XV, 27-28; Mt. XXVII, 38; Io. XIX, 18ᵇ.

Lc. XXIII. [33b] καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.	Mc. XV. [27] Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λῃστάς, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ. ([28] καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.)	Mt. XXVII. [38] Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. 39-43 § 294.	Io. XIX. [18b] καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.

290. Ponitur titulus.

†Lc. XXIII, 38; Mc. XV, 26; Mt. XXVII, 37; Io. XIX, 19-22.

† Lc. XXIII. [38] Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΟΥΤΟΣ.	Mc. XV. [26] Καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.	Mt. XXVII. [37] Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. 38 § 289.

Io. XIX. [19] Ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. [20] τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἐβραιστί, Ῥωμαιστί, Ἑλληνιστί. [21] ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων Μὴ γράφε Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἰμί. [22] ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος Ὃ γέγραφα γέγραφα.

Lc. XXIII, 33. ηλθον (V; H ηλθαν) pot. q. απηλθον (TS). — 38. p. αυτω om. γραμμασιν ελληνικοις και ρωμαικοις και εβραικοις pot. q. add. (S).
Mc. XV, 22. μεθερμηνευομενον (TS) pot. q. μεθερμηνευομενος (HV). — 28. om. (THV) non autem add. (S).
Io. XIX, 21. των Ιουδαιων ειμι (H) pot. q. ε. τ. Ι. (TSV).

288. Crucifixió de Jesús.

Llc. XXIII, 33ª; Mc. XV, 22-24ª. 25; Mt. XXVII, 33-35ª; Jo. XIX, 17ᵇ-18ª.

Llc. XXIII. [33a] I, quan hagueren arribat al lloc, anomenat Calavera, allí el crucificaren,	*Mc. XV.* [22] I el duen al lloc Golgothà, que s'interpreta Lloc de la Calavera. [23] I li donaven vi mirrat; però ell no el prengué. [24a] I el crucifiquen. 24ᵇ § 292. [25] I era hora tèrcia quan el crucificaren. 26 § 290.	*Mt. XXVII.* [33] I, arribats a un lloc anomenat Golgothà, que vol dir Lloc de la Calavera, [34] li donaren a beure vi mesclat amb fel; i, havent-lo tastat, no en volgué beure. [35a] I després que l'hagueren crucificat, 35ᵇ § 292.	*Jo. XIX.* [17b] sortí envers l'anomenat Lloc de la Calavera, que en hebreu es diu Golgothà, [18] on el crucificaren,

289. Crucifixió dels lladres.

Llc. XXIII, 33ᵇ; Mc. XV, 27-28; Mt. XXVII, 38; Jo. XIX, 18ᵇ.

Llc. XXIII. [33b] i també els malfactors, l'un a la dreta i l'altre a l'esquerra.	*Mc. XV.* [27] I amb ell crucifiquen dos lladres, un a la seva dreta, i un a l'esquerra. ([28] I s'acomplí l'Escriptura que diu: I entre malfactors fou comptat.)	*Mt. XXVII.* [38] Llavors foren crucificats amb ell dos lladres, un a la dreta i un a l'esquerra. 39-43 § 294.	*Jo. XIX.* [18b] i amb ell altres dos, a banda i banda, i al mig Jesús.

290. El títol de la creu de Jesús.

† Llc. XXIII, 38; Mc. XV, 26; Mt. XXVII, 37; Jo. XIX, 19-22.

† *Llc. XXIII.* [38] I sobre d'ell hi havia una inscripció: AQUEST ÉS EL REI DELS JUEUS.	*Mc. XV.* [26] I en la inscripció indicant la seva causa era escrit: EL REI DELS JUEUS.	*Mt. XXVII.* [37] I posaren sobre el seu cap escrita la seva causa: AQUEST ÉS JESÚS, EL REI DELS JUEUS.

Jo. XIX. [19] I Pilat escriví també un títol, i el posà sobre la creu; i duia escrit: JESÚS EL NATZARE, EL REI DELS JUEUS. [20] Llegiren, doncs, aquest títol molts dels Jueus, puix que era prop de la ciutat el lloc on fou crucificat Jesús, i era escrit en hebreu, romà i grec. [21] Deien, doncs, a Pilat els prínceps dels sacerdots dels Jueus: No escriguis: El rei dels Jueus; sinó que ell digué: Só rei dels Jueus. [22] Respongué Pilat: El que he escrit, he escrit.

---

288. — Mc. XV, 25. *quan*: καί, expressant simultaneïtat.
289. — Mc. XV, 28. Cita literal d'Is. LIII, 12, que es troba ja en Llc. XXII, 37 § 262. — Aquest versicle de Mc., omès per ℵABCD i altres mss., es troba en diversos uncials posteriors, i en Vg. i diverses vss.
290. — Llc. XXIII, 38. Vg. amb ℵAD i altres mss. afegeix: *escrita en lletres gregues i llatines* (ρωμαικοῖς) *i hebrees.*

291. Prima uox Christi, ueniam pro Iudaeis implorantis.

Llc. XXIII, 34a.

Lc. XXIII. 34a Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν.

292. Vestes diuiduntur.

Lc. XXIII, 34b; Mc. XV, 24b; Mt. XXVII, 35b-36; Io. XIX, 23-24.

Lc. XXIII. 34b Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον.

Mc. XV. 24b Καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ. 25 § 288.

Mt. XXVII. 35b διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον, 36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. 37 § 290.

Io. XIX. 23 Οἱ οὖν στρατιῶται ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου· 24 εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ

Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς
καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.

Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν·

293. Secunda uox Christi, matrem discipulo committentis.

Io. XIX, 25-27.

Io. XIX. 25 Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα λέγει τῇ μητρί Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. 27 εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια.

294. Blasphemiae Iudaeorum.

Lc. XXIII, 35-37; Mc. XV, 29-32a; Mt. XXVII, 39-43.

Lc. XXIII. 35 Καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες Ἄλλους

Mc. XV. 29 Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγον-

Mt. XXVII. 39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ

Lc. XXIII, 34a. add. (TSV) non autem om. (H).
Io. XIX, 24. om. η λεγουσα p. πληρωθη (TH) pot. q. add. (SV).

291. Primera paraula de Crist, implorant perdó pels Jueus.

Llc. XXIII, 34a.

Llc. XXIII. 34a I Jesús deia: Pare, perdoneu-los, perquè no saben pas què fan.

292. Repartiment de les vestidures.

Llc. XXIII, 34b; Mc. XV, 24b; Mt. XXVII, 35b-36; Jo. XIX, 23-24.

Llc. XXIII. 34b I, per repartir-se les seves vestidures, tiraren sorts.

Mc. XV. 24b I es reparteixen les seves vestidures, tirant sorts sobre elles, què en prendria cadascun. 25 § 288.

Mt. XXVII. 35b es repartiren les seves vestidures, tirant sorts, 36 i asseguts li feien guàrdia allí. 37 § 290.

Jo. XIX. 23 Els soldats, doncs, havent crucificat Jesús, prengueren les seves vestidures, i en feren quatre parts, una part per cada soldat, i la túnica. I era la túnica sense costura, teixida en una sola peça des de dalt. 24 Digueren, doncs, ells amb ells: No l'esquincem, ans fem-nos a sorts de qui serà; per tal que s'acomplís l'Escriptura:

Es repartiren entre ells els meus vestits,
i es feren a sorts la meva túnica.

Això, doncs, feren els soldats.

293. Segona paraula de Crist, encomanant la Mare al deixeble.

Jo. XIX, 25-27.

Jo. XIX. 25 I s'estaven prop de la creu de Jesús la seva Mare i la germana de la seva Mare, Maria, la de Clopas, i Maria, la Magdalena. 26 Jesús, doncs, veient la seva Mare i allí junt el deixeble que ell estimava, diu a la Mare: Dona, heus aquí el vostre fill. 27 Després diu al deixeble: Vet aquí la teva mare. I des d'aquella hora la prengué el deixeble a casa seva.

294. Blasfèmia dels Jueus.

Llc. XXIII, 35-37; Mc. XV, 29-32a; Mt. XXVII, 39-43.

Llc. XXIII. 35 I el poble s'hi estava, mirant. I també els del sanedrí feien mofa, dient: D'altres n'ha

Mc. XV. 29 I els qui passaven l'insultaven, brandant llurs testes, i dient: Eh! El qui destrueixes el

Mt. XXVII. 39 I els qui passaven l'insultaven, brandant llurs testes, i dient: 40 El qui destrueixes el Tem-

---

292. — Mt. XXVII, 35. Vg. Cl. amb pocs mss. afegeix a la fi del versicle: *ut impleretur quod dictum est per Prophetam dicentem: Diuiserunt sibi uestimenta mea, et super uestem meam miserunt sortem* cf. Jo. XIX, 24.
Jo. XIX, 24. Cita literal del Ps. XXII (Vg. XXI), 19.
294. — Llc. XXIII, 35. *en feien mofa*: ἐξεμυκτήριζον, mot singularment expressiu del gest de mofa; literalment: *arrufaven el nas.* cf. també Llc. XVI, 14 § 200. — *i també els del sanedrí*: ...καὶ ἄρχοντες. Vg. amb alguns mss.: *deridebant eum principes cum eis.* Més explícit que el καὶ grec, *cum eis* revela que del poble també n'hi havia que feien mofa.
Mt. XXVII, 40. Vg. Cl. amb D i altres mss. afegeix: *Eh!*, com en Mc.

ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἐκλεκτός. [36] ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ [37] καὶ λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.

τες Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις, [30] σῶσον σεαυτὸν καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. [31] ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· [32a] ὁ χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν.

λέγοντες Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, καὶ κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. [41] ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον [42] Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν. [43] πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμὶ υἱός.

294^bis. Lc. XXIII, 38 = § 290.

* Lc. XXIII. [38] ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος.

295. Tertia uox Christi, Paradisum latroni poenitenti promittentis.

Lc. XXIII, 39-43; Mc. XV, 32 b; Mt. XXVII, 44.

Lc. XXIII. [39] Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. [40] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; [41] καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. [42] καὶ ἔλεγεν Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. [43] καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Mc. XV. [32b] Καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

Mt. XXVII. [44] Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συνσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

296. Quarta uox Christi, a Patre derelicti.

Lc. XXIII, 44-45ª; Mc. XV, 33-35; Mt. XXVII, 45-47.

Lc. XXIII. [44] Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ'

Mc. XV. [33] Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν

Mt. XXVII. [45] Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν

Lc. XXIII, 36. ενεπαιξαν (TH) pot. q. ενεπαιζον (SV). — 38. p. αυτω om. γραμμασιν ελληνικοις και ρωμαικοις και εβραικοις (THV) pot. q. add. (S). — 42. εν τη βασιλεια (TSV) non autem εις την βασιλειαν (H).
Mt. XXVII, 40. και a. καταβηθι (T) pot. q. om. (HSV). — 42. πιστευσομεν (HV) uel πιστευσωμεν (TS).

salvat, que es salvi a si mateix, si és ell el Crist, l'elegit de Déu! [36] I també se'n burlaven els soldats, acostant-se, oferint-li vinagre [37] i dient: Si tu ets el rei dels Jueus, salva't tu mateix.

Temple de Déu, i en tres dies l'edifiques, [30] salva't tu mateix, baixant de la creu! [31] Així mateix els prínceps dels sacerdots, burlant-se'n entre ells amb els escribes, deien: A d'altres salvà, a si mateix no es pot salvar; [32a] el Crist, el rei d'Israel, que baixi ara de la creu, perquè vegem i creguem.

ple de Déu, i en tres dies l'edifiques, salva't tu mateix; si ets Fill de Déu, baixa, doncs, de la creu! [41] Així mateix els prínceps dels sacerdots, burlant-se'n amb els escribes i els ancians, deien: [42] A d'altres salvà, a si mateix no es pot salvar; rei és d'Israel, baixi ara de la creu, i creurem en ell. [43] Confiava en Déu; que l'alliberi ara, si l'estima; car digué: De Déu só fill.

294^bis. Llc. XXIII, 38 = § 290.

* *Llc. XXIII.* [38] I sobre d'ell hi havia una inscripció: Aquest és el rei dels Jueus.

sembla segona

295. Tercera paraula de Crist, prometent el paradís al lladre penedit.

Llc. XXIII, 39-43; Mc. XV, 32 b; Mt. XXVII, 44.

Llc. XXIII. [39] I un dels malfactors penjats ⟨a la creu⟩ l'insultava, dient: ¿No ets tu el Crist? Salva't tu mateix i a nosaltres. [40] I, responent, l'altre, reptant-lo, li deia: ¿Encara no tems Déu, tenint també tu la mateixa condemna? [41] I nosaltres, amb justícia, puix que rebem el que mereixen els nostres actes; aquest, però, no ha fet res de mal. [42] I deia: Jesús, recordeu-vos de mi quan vindreu en el vostre regne. [43] I li digué: En veritat et dic, avui seràs amb mi al paradís.

Mc. XV. [32b] I els qui eren crucificats amb ell l'afrontaven.

Mt. XXVII. [44] I de la mateixa manera també els bergants, crucificats amb ell, l'afrontaven.

296. Quarta paraula de Crist, abandonat del Pare.

Llc. XXIII, 44-45ª; Mc. XV, 33-35; Mt. XXVII, 45-47.

Llc. XXIII. [44] I era ja devers hora sexta, i tenebra es féu sobre tota

Mc. XV. [33] I, quan fou hora sexta, tenebra es féu sobre tota la

Mt. XXVII. [45] I, des d'hora sexta, tenebra es féu sobre tota la terra

---

294.—Mt. XXVII, 40. *baixa, doncs, de la creu.* καί, en sentit il·latiu; amb ℵAD i altres mss. Vg. amb B i altres l'omet.
295.—Llc. XXIII, 39 Vg. amb A i altres: *Si tu ets el Crist, salva't...*
XXIII, 40. *¿ Encara no tems Déu, tenint també tu la mateixa condemna?* Sembla el sentit més natural de les paraules del bon lladre: οὐδε recau directament sobre φοβῇ, no sobre σύ. Vg.: *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es.*
XXIII, 42. Vg. amb pocs mss.: *I digué a Jesús: Recordeu-vos, Senyor,... — quan vindreu en el vostre regne,* ço és, en la possessió gloriosa del vostre regne. Vg. amb B i altres, en acusatiu: *quan entrareu al vostre regne.* D: *Recordeu-vos de mi en el dia de la vostra misericòrdia.*

ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης [45a] τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος,

γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. [34] καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ Ἐλωὶ ἐλωὶ λαμὰ σαβαχθανί; ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; [35] καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον Ἴδε Ἠλίαν φωνεῖ.

τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. [46] περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων Ἠλὶ Ἠλὶ λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστιν Θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; [47] τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος.

296bis. Lc. XXIII, 45 b = § 301.

*Lc. XXIII. [45 b] ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

297. Quinta uox Christi sitientis.

Mc. XV, 36; Mt. XXVII, 48-49; Io. XIX, 28-29.

Mc. XV. [36] Δραμὼν δέ τις γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν.

Mt. XXVII. [48] Καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. [49] οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν.

Io. XIX. [28] Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφὴ λέγει Διψῶ. [29] σκεῦος ἔκειτο ὄξους μεστόν. σπόγγον οὖν μεστὸν τοῦ ὄξους ὑσσῷ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.

298. Sexta uox Christi: Consummatum est.

Io. XIX, 30a.

Io. XIX. [30a] Ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τετέλεσται.

299. Septima uox Christi, spiritum suum patri commendantis.

Lc. XXIII, 46a.

Lc. XXIII. [46a] Καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου.

300. Mors Christi.

Lc. XXIII, 46 b; Mc. XV, 37; Mt. XXVII, 50; Io. XIX, 30 b.

Lc. XXIII. [46 b] Τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

Mc. XV. [37] Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν.

Mt. XXVII. [50] Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.

Io. XIX. [30 b] Καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.

Mt. XXVII, 46. ανεβοησεν (TSV) pot. q. εβοησεν (H). — ηλι ηλι (TSV) pot. q. ηλωι (H). Tisch. ηλει. — 47. οτι (THV) pot. q. om. (S). — 49. ελεγον (TSV) pot. q. ειπαν (H).
Io. XIX, 29. υσσω, non autem υσσωπω (THSV).

la terra fins a hora nona, [45 a] havent-se eclipsat el sol,

terra fins a hora nona. [34] I a l'hora nona, clamà Jesús amb forta veu: Eloí, Eloí, ¿lamà sabachthaní? Que és interpretat: Oh Déu meu, oh Déu meu, ¿per què m'abandonàreu? [35] I alguns dels presents, sentint-ho, deien: Mireu, crida a Elias.

fins a hora nona. [46] I devers l'hora nona, Jesús clamà amb forta veu, dient: Elí, Elí, ¿lemà sabachthaní? ço és: Déu meu, Déu meu, ¿per què m'abandonàreu? [47] I alguns dels allí presents, sentint-ho, deien: Aquest crida a Elias.

296bis. Llc. XXIII, 45 b = § 301.

* *Llc. XXIII.* [45 b] i s'esquinçà el vel del temple pel mig.

297. Cinquena paraula de Crist, sedejant.

Mc. XV, 36; Mt. XXVII, 48-49; Jo. XIX, 28-29.

Mc. XV. [36] I, corrent un, xopà de vinagre una esponja, i posant-la al cim d'una canya, la hi donava a beure, dient: Deixeu, vejam si ve Elias a davallar-lo.

Mt. XXVII. [48] I tot seguit, corrent un d'ells i prenent una esponja, la xopà de vinagre, i, posant-la al cim d'una canya, la hi donava a beure. [49] I els altres deien: Deixa, vejam si ve Elias a salvar-lo.

Jo. XIX. [28] Després d'això, sabent Jesús que ja tot és acabat, per tal que s'acompleixi l'Escriptura, diu: Tinc set. [29] Hi havia allí un vas ple de vinagre. Clavant, doncs, a una llança una esponja xopa de vinagre, l'acostaren a la seva boca.

298. Sisena paraula de Crist: És acabat.

Jo. XIX, 30a.

Jo. XIX. [30 a] Quan Jesús, doncs, hagué pres el vinagre, digué: És acabat.

299. Setena paraula de Crist, encomanant al Pare el seu esperit.

Llc. XXIII, 46a.

Llc. XXIII. [46 a] I, havent fet un gran crit, Jesús digué: Pare, en vostres mans encomano el meu esperit.

300. Mort de Crist.

Llc. XXIII, 46 b; Mc. XV, 37; Mt. XXVII, 50; Jo. XIX, 30 b.

Llc. XXIII. [46 b] I, havent dit això, expirà.

Mc. XV. [37] I Jesús, havent llançat un gran crit, expirà.

Mt. XXVII. [50] I Jesús, havent clamat altre cop amb forta veu, lliurà l'esperit.

Jo. XIX. [30 b] I, havent inclinat el cap, reté l'esperit.

---

296. — Llc. XXIII, 45. *havent-se eclipsat el sol*: τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος. En l'accepció no pas científica, sinó literal i vulgar d'aquesta paraula: *fallir la llum del sol*. L'eclipsi astronòmic no era possible, puix que la mort de Jesús s'escaigué en pleniluni.
Mc. XVI, 34; Mt. XXVII, 46. Principi del Ps. LXIX (Vg.: LXVIII), 22 i XXII (XXI), 2.
297. — Jo. XIX, 29. *Clavant... a una llança una esponja.* La lliçó ὑσσώπῳ, que es troba en tots els mss. i que tradueix la Vulgata *(spongiam... hissopo circumponentes)*, és un dels casos clàssics que els manuals de crítica textual assenyalen com a probable variant accidental per error de vista. Probablement el text primitiu (donant ὑσσῷ, *llança curta*, caulina, o ascona, *pilum*, parallelament a καλάμῳ, *canya*, de Mc. i Mt.) deia: ΥΣΣΩΠΕΡΙΕΘΕΝΤΕΣ. La repetició automàtica del grup ΩΠ hauria donat la lliçó ΥΣΣΩΠ[ΩΠ]ΕΡΙΕΘΕΝΤΕΣ, que s'és anat repetint en els mss.
299. — Llc. XXIII, 46a. *encomano*: παρατίθεμαι. Literalment: *poso, confio; committo, depono, concredo.* Vg.: *commendo.*

301. Res, centurio, turba, mulieres uarie afficiuntur.

Lc. XXIII, † 45 b. 47-49; Mc. XV, 38-41; Mt. XXVII, 51-56.

Lc. XXIII. † 45b Ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

47 Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων Ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. 48 καὶ πάντες οἱ συνπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. 49 εἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ γυκαῖνες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα. cf. VIII, 1-3 § 81.

Mc. XV. 38 Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω.

39 Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ ἦν. 40 Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς καὶ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, 41 αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Mt. XXVII. 51 Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, 52 καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, 53 καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. 54 Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. 55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· 56 ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

302. Latus Iesu perforatur.

Io. XIX, 31-37.

Io. XIX. 31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. 32 ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντος αὐτῷ· 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, 34 ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. 35 καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστιν ἡ μαρτυρία, καὶ ἐκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε. 36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ, 37 καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

303. Iesus sepelitur.

Lc. XXIII, 50-56ª; Mc. XV, 42-47; Mt. XXVII, 57-61; Io. XIX, 38-42.

Lc. XXIII. 50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ βου-

Mc. XV. 42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ

Mt. XXVII. 57 Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄν-

Io. XIX. 38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πι-

Lc. XXIII, 49. αυτου (S) uel αυτω (THV).
Mt. XXVII, 56. ιωσηφ (TH) pot. q. ιωση (SV).

301. La natura, el centurió, la multitud, les dones commosos diversament.

Llc. XXIII, † 45 b. 47-49; Mc. XV, 38-41; Mt. XXVII, 51-56.

Llc. XXIII. † 45b I s'esquinçà el vel del Temple pel mig.

47 I el centurió, havent vist l'esdevingut, glorificava Déu, dient: Verament aquest home era just. 48 I totes les multituds presents a aquest espectacle, havent vist les coses esdevingudes, se'n tornaven, colpejant-se el pit. 49 I s'estaven tots els seus coneguts a distància, i, mirant-s'ho, unes dones que l'havien seguit des de la Galilea. *cf.* VIII, 1-3 § 81.

Mc. XV. 38 I el vel del Temple s'esquinçà en dos, de dalt a baix.

39 I, veient el centurió, que s'estava en front d'ell, que així havia expirat, digué: Verament aquest home era Fill de Déu. 40 Hi havia també unes dones, mirant de lluny, entre elles Maria, la Magdalena, i Maria, la mare de Jaume, el menor, i de Josep, i Salomé, 41 que, quan era a la Galilea, el seguien i el servien, i moltes d'altres que havien pujat amb ell a Jerusalem.

Mt. XXVII. 51 I heus aquí que el vel del Temple s'esquinçà de dalt a baix en dos, i la terra tremolà, i les roques s'esberlaren, 52 i els sepulcres s'obriren, i molts cossos dels sants que hi reposaven ressuscitaren, 53 i, sortint dels sepulcres després de la resurrecció d'ell, entraren a la ciutat santa, i es mostraren a molts. 54 I el centurió i els qui amb ell guardaven Jesús, veient el terratrèmol i les coses esdevingudes, s'espaordiren molt i deien: Verament Fill de Déu era aquest. 55 Hi havia també moltes dones, mirant de lluny, que havien seguit Jesús des de la Galilea servint-lo; 56 entre les quals hi havia Maria, la Magdalena, i Maria, la mare de Jaume i de Josep, i la mare dels fills de Zebedeu.

302. El costat de Jesús traspassat.

Jo. XIX, 31-37.

Jo. XIX. 31 Els Jueus, doncs, com que era Parasceve, per tal que no romanguessin en la creu els cossos el dissabte, car era gran diada la d'aquell dissabte, pregaren a Pilat que els rompessin les cames i els traguessin. 32 Vingueren, doncs, els soldats, i romperen les cames del primer, i de l'altre, que havia estat crucificat amb ell; 33 i, arribant a Jesús, com el veieren ja mort, no li romperen les cames; 34 però un dels soldats amb una llança foradà el seu costat, i sortí tot seguit sang i aigua. 35 I el qui ho veié dóna testimoni, i el seu testimoni és veritable, i ell sap que diu veritat, per tal que també vosaltres cregueu. 36 Car aquestes coses s'han esdevingut a fi que s'acomplís l'Escriptura: Os d'ell no serà romput. 37 I encara diu una altra Escriptura: Miraran vers aquell que traspassaren.

303. Sepultura de Jesús.

Llc. XXIII, 50-56ª; Mc. XV, 42-47; Mt. XXVII, 57-61; Jo. XIX, 38-42.

Llc. XXIII. 50 I heus aquí un home, de nom Jo-

Mc. XV. 42 I, en fer-se ja tard, com que era Pa-

Mt. XXVII. 57 I, en fer-se tard, vingué un

Jo. XIX. 38 I després d'això, Josep d'Arimatea,

301. — Mc. XV, 39. *aixi havia expirat.* Vg. amb alguns mss. i moltes vss.: *aixi clamant havia expirat.*
Mt. XXVII, 55. *mirant de lluny.* Vg. omet: *mirant.*
302. — Jo. XIX, 34. *foradà:* ἔνυξεν, amb els mss. i moltes vss. νυσσω: *ferir, punxar;* es diu també de ferida mortal. D'ἔνυξεν, per itacisme, hauria sortit ἤνοιξεν, que l'Ítala i Vg. tradueixen: *obrí.*—El Concili de Vienne, recollint el simbolisme que molts Pares han vist en la sang i aigua brollades del costat de Crist, definí contra l'error de Pere Joan Oliva que la llançada fou donada després de la mort de Jesús. No és, doncs, admissible la lliçó de B, que posa el fet al v. 49 de Mt.
XIX, 36. Cita d'Ex. XII, 46; Num. IX, 12. cf. Ps. XXXIV (Vg.: XXXIII), 21.
XIX, 37. Cita de Zach. XII, 10, segons el text masorètic.

λευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, 51 οὗτος οὐκ ἦν συνκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, 52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, 53 καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὔπω κείμενος. 54 Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν. 55 Κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, 56a ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα.

ἦν παρασκευή, ὅ ἐστιν προσάββατον, 43 ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ ἤδη ἀπέθανεν, 45 καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. 46 καὶ ἀγοράσας σινδόνα καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. 47 Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

θρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ· 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. 59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρᾷ, 60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. 61 Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

λᾶτον Ἰωσὴφ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ. 39 ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. 40 ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. 41 ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος· 42 ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

304. Mulieres silentes in sabbato.

Lc. XXIII, 56 b.

Lc. XXIII. 56 b Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

305. Sepulcrum custoditur.

Mt. XXVII, 62-66.

Mt. XXVII. 62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον 63 λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μή ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. 65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Ἔχετε κουστωδίαν, ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

Lc. XXIII, 51. συνκατατεθειμενος (HV) pot. q. συνκατατιθεμενος (TS).
Mc. XV, 44. ηδη (H) pot. q. παλαι (TSV).—46. εθηκεν (H) uel κατεθηκεν (TSV).—μνημειω (SV) uel μνηματι (TH).
Mt. XXVII, 57. εμαθητευθη (TH) pot. q. εμαθητευσεν (SV). — 59. εν a. σινδονι (H) uel om. (TSV). — 60. αυτο (THV) pot. q. om. (S). — 64. αυτου (SV) pot. q. om. (TH). — 65. om. δε p. εφη (TH) pot. q. add. (SV).
Io. XIX, 38. om. ο p. ιωσηφ (H) uel add. (TSV).

sep, el qual era conseller, home bo i just, 51 — ell no havia pas secundat llur resolució ni llurs accions — d'Arimatea, ciutat dels jueus, que esperava el regne de Déu; 52 aquest, presentant-se a Pilat, demanà el cos de Jesús, 53 i, havent-lo davallat, l'embolcallà amb un llençol, i el col·locà en un sepulcre tallat en la roca, on encara no havia estat posat ningú. 54 I era dia de Parasceve, i clarejava el dissabte. 55 I, havent-li fet seguici les dones vingudes amb ell des de la Galilea, s'estigueren mirant el sepulcre, i com fou posat el seu cos. 56a I, havent-se'n tornat, prepararen aromes i perfums.

rasceve, ço és, vigília del dissabte; 43 venint Josep d'Arimatea, conseller honorable, el qual també esperava el regne de Déu, entrà ardidament a presència de Pilat i demanà el cos de Jesús. 44 I Pilat és meravellà que ja fos mort, i, fent venir el centurió, li preguntà si ja era finat; 45 i, assabentat pel centurió, atorgà el cadàver a Josep. 46 I (aquest) havent comprat un llençol, davallant-lo, l'embolcallà amb el llençol, i el posà en un sepulcre, que havia estat tallat en la roca, i féu rodolar una llosa a la porta del sepulcre. 47 I Maria, la Magdalena, i Maria la de Josep, s'estaven mirant on era posat.

home ric, d'Arimatea, de nom Josep, que també era deixeble de Jesús; 58 aquest, presentant-se a Pilat, demanà el cos de Jesús. Llavors Pilat manà que li fos donat. 59 I Josep, prenent el cos, l'embolcallà amb un llençol net, 60 i el posà en el seu sepulcre nou, que havia tallat en la roca; i, havent fet rodolar una gran llosa a la porta del sepulcre, se n'anà. 61 I eren allí Maria, la Magdalena, i l'altra Maria, assegudes davant el sepulcre.

que era deixeble de Jesús, però ocultament per temor dels Jueus, demanà a Pilat d'endur-se el cos de Jesús; i Pilat li ho permeté. Vingué, doncs, i llevà de la creu el seu cos. 39 I també Nicodemus, el qui a la primeria s'havia presentat a ell de nit, vingué portant una mescla de mirra i àloe, unes cent lliures. 40 Prengueren, doncs, el cos de Jesús, i el lligaren amb faixes d'amortallar juntament amb els perfums, segons consuetud que els Jueus tenen de sepultar. 41 I en el lloc on fou crucificat, hi havia un jardí, i en el jardí un sepulcre nou, en el qual ningú encara no havia estat posat; 42 allí, doncs, a causa de la Parasceve dels Jueus, puix que el sepulcre era a prop, posaren Jesús.

304. Repòs de les dones el dissabte.

Llc. XXIII, 56 b.

Llc. XXIII. 56 b I el dissabte, segons el precepte, reposaren.

305. Guarda del sepulcre.

Mt. XXVII, 62-66.

Mt. XXVII. 62 I el dia següent, que és després de la Parasceve, es reuniren els prínceps dels sacerdots i els fariseus davant Pilat, 63 dient: Senyor, ens hem recordat que aquell seductor deia, encara vivent: Al cap de tres dies ressuscito. 61 Mana, doncs, que sigui ben guardat el sepulcre fins al tercer dia, no sigui que vinguin els seus deixebles a robar-lo, i diguin al poble: Ha ressuscitat d'entre els morts; i serà el darrer engany pitjor que el primer. 65 Els digué Pilat: Guàrdia teniu; aneu, guardeu-lo, tal com sabeu. 66 I ells hi anaren i, havent segellat la llosa, posaren guàrdia al sepulcre.

---

303. — Llc. XXIII, 50; Mc. XV, 43. Conseller: βουλευτής, equivalent a *senator* entre els romans, membre del Consell o del Sanedrí. Vg. verteix: *decurio*.
XXIII, 51. *secundat*. συνκατατίθημι: literalment: *donar el vot amb els altres*. Vg.: *consenserat (consiliis)*.
XXIII, 54; Mc. XV, 42; Jo. XIX, 42; Mt. XXVII, 62. *Parasceve = Preparació*, el sisè dia de la setmana, en què els jueus feien per al dissabte tot allò que per la Llei era prohibit de fer el dia de festa. cf. Jo. XIX, 14. 31 § § 285, 302.
305. — Mt. XXVII, 65. *Guàrdia teniu*. D'altres prenen ἔχετε com imperatiu.

PARS SEPTIMA.

RESVRRECTIO, APPARITIONES ET ASCENSIO CHRISTI.

306. Mulieres ad Sepulcrum.

Lc. XXIV, 1-2; Mc. XVI, 1-4; Mt. XXVIII, 1-4; Io. XX, 1.

Lc. XXIV. 1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνῆμα ἦλθον φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα. 2 εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου.

Mc. XVI. 1 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. 2 καὶ λίαν πρωὶ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. 3 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; 4 καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος, ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

Mt. XXVIII. 1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.

Io. XX. 1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωὶ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

307. Magdalena currit ad Petrum.

Io. XX, 2.

Io. XX. 2 Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

Mc. XVI, 1. om. η p. σαββατου (TSV) pot. q. add. (H).
Mt. XXVIII, 1. μαρια (H) uel μαριαμ (TSV).

PART SETENA.

RESURRECCIÓ, APARICIONS I ASCENSIÓ DE CRIST.

306. Les dones al Sepulcre.

Llc. XXIV, 1-2; Mc. XVI, 1-4; Mt. XXVIII, 1-4; Jo. XX, 1.

Llc. XXIV. 1 I el primer dia de la setmana, molt de matí, vingueren al sepulcre, portant les aromes que havien preparat. 2 I trobaren que la llosa havia estat feta rodolar del sepulcre.

Mc. XVI. 1 I, passat el dissabte, Maria, la Magdalena, i Maria, la de Jaume, i Salomé compraren aromes per venir a ungir-lo. 2 I de matí, el primer dia de la setmana, vénen al sepulcre, en sortir el sol. 3 I deien elles amb elles: ¿Qui ens farà rodolar la llosa de la porta del sepulcre? 4 I, havent mirat, veuen que havia estat feta rodolar la llosa, car era molt grossa.

Mt. XXVIII. 1 I, després del dissabte, en clarejar el primer dia de la setmana, vingueren Maria, la Magdalena, i l'altra Maria a veure el sepulcre. 2 I heus aquí que s'esdevingué un gran terratrèmol; car un àngel del Senyor, davallant del cel i atansant-se, féu rodolar la llosa, i s'hi assegué damunt. 3 I el seu aspecte era fulgurant, i la seva vestidura blanca com neu. 4 I de la por d'ell tremolaren els guardes, i esdevingueren com morts.

Jo. XX. 1 I el primer dia de la setmana Maria, la Magdalena, ve al sepulcre de matí, essent encara fosc, i veu la llosa treta del sepulcre.

307. La Magdalena va corrents a Pere.

Jo. XX, 2.

Jo. XX. 2 Corre, doncs, i ve a Simó Pere i a l'altre deixeble que Jesús estimava, i els diu: S'han endut del sepulcre el Senyor, i no sabem on l'han posat.

306. — Mt. XXVIII, 1. *després*: ὀψέ, *post,* en aquest lloc; Vg.: *uespere.* ὀψὲ σαββάτων és equivalent de διαγενομένου τοῦ σαββάτου de Mc.
XXVIII, 3. *la seva vestidura blanca com neu.* Vg. omet: *blanca.*

308. Angeli apparent mulieribus.

Lc. XXIV, 3-8; Mc. XVI, 5-8; Mt. XXVIII, 5-7.

Lc. XXIV. 3 Εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ. 5 ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν εἶπαν πρὸς αὐτάς Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; 6 οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, 7 λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. 8 καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

Mc. XVI. 5 Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 6 ὁ δὲ λέγει αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν· 7 ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. 8 καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν, ἐφοβοῦντο γάρ.

Mt. XXVIII. 5 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· 6 οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο· 7 καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.

309. Mulieres quod uiderunt discipulis nunciant.

Lc. XXIV, 9-11; Mt. XXVIII, 8.

Lc. XXIV. 9 Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. 10 ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. 11 καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.

Mt. XXVIII. 8 Καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

310. Petrus et Iohannes ad Sepulcrum.

Lc. XXIV, 12; Io. XX, 3-10.

Lc. XXIV. 12 Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα· καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

Io. XX. 3 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. 4 ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, 5 καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. 6 ἔρχεται οὖν καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον·

Lc. XXIV, 9. ταυτα παντα (HV) uel παντα ταυτα (TS). — 12. εαυτον (SV) pot. q. αυτον (H); T et H om. u.

308. Aparició d'uns Àngels a les dones.

Llc. XXIV, 3-8; Mc. XVI, 5-8; Mt. XXVIII, 5-7.

Llc. XXIV. 3 I, havent entrat, no trobaren el cos del Senyor Jesús. 4 I succeí, restant elles parades d'això, que, heus aquí, se'ls posaren davant dos homes amb vestit refulgent. 5 I, estant elles temeroses i amb la faç clina a terra, els digueren: ¿Per què cerqueu entre els morts el qui és vivent? 6 No és ací, sinó que ha ressuscitat. Recordeu-vos com us parlà, essent encara a la Galilea, 7 dient: El Fill de l'home ha d'ésser lliurat en mans d'homes pecadors, i crucificat, i el tercer dia ressuscitar. 8 I es recordaren de les seves paraules.

Mc. XVI. 5 I, havent entrat al sepulcre, veieren un donzell assegut a la dreta, vestit amb vesta blanca, i s'esglaiaren. 6 I ell els diu: No us esglaieu: vosaltres cerqueu Jesús Natzaré, el crucificat; ha ressuscitat, no és ací; mireu el lloc on el posaren. 7 Però aneu, digueu als seus deixebles, i a Pere, que us precedeix a la Galilea; allí el veureu, tal com us digué. 8 I, havent eixit, fugiren del sepulcre, car els prengué tremolor i espant, i no digueren res a ningú, car tenien por.

Mt. XXVIII. 5 I l'àngel parlà, i digué a les dones: No tingueu por vosaltres; ja sé que cerqueu Jesús, el crucificat; 6 no és ací, car ha ressuscitat, tal com digué; veniu, vegeu el lloc, on era posat; 7 i prestament aneu a dir als seus deixebles: Ha ressuscitat d'entre els morts; i heus aquí que us precedeix a la Galilea, allí el veureu; mireu que us ho he dit.

309. Les dones anuncien als deixebles el que han vist.

Llc. XXIV, 9-11; Mt. XXVIII, 8.

Llc. XXIV. 9 I, havent tornat del sepulcre, anunciaren totes aquestes coses als Onze i a tots els altres. 10 I eren Maria, la Magdalena, i Joana, i Maria, la de Jaume; i les altres que anaven amb elles deien als apòstols les mateixes coses. 11 I a ells els semblaren un repapieg aquestes paraules, i no les creien.

Mt. XXVIII. 8 I, anant-se'n tot seguit del sepulcre amb temor i gran joia, corregueren a anunciar-ho als seus deixebles.

310. Pere i Joan al Sepulcre.

Llc. XXIV, 12; Jo. XX, 3-10.

Llc. XXIV. 12 Però Pere s'alçà, i corregué al sepulcre; i, havent-se inclinat, veu només les faixes d'amortallar; i se n'anà, meravellant-se en son interior del que s'era esdevingut.

Jo. XX. 3 Eixí, doncs, Pere i l'altre deixeble; i anaven al sepulcre. 4 I corrien els dos junts; però l'altre deixeble corregué més de pressa que Pere i arribà primer al sepulcre; 5 i, havent-se inclinat, veu a terra les faixes d'amortallar, però no entrà. 6 Arriba, doncs, també Simó Pere, que el seguia; i entrà en el

308. — Llc. XXIV, 4. *restant elles parades*: ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι. ἀπορέω: *quo me uertam nescio, anceps animo sum.* Vg.: *dum mente consternatae essent.*
Mt. XXVIII, 6. *on era posat.* Vg. amb alguns mss.: *on era posat el Senyor.*
XXVIII, 7. Vg. amb D omet: *d'entre els morts.* — *us ho he dit.* Vg.: *us ho he predit.*
309. — Llc. XXIV, 10 b. Vg.: *...et ceterae, quae cum eis erant, quae dicebant ad Apostolos haec.*
310. — Llc. XXIV, 12 b. D'altres, llegint πρὸς αὐτόν, verteixen: *se n'anà a casa, meravellant-se...* cf. Jo. XX, 10.

καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, 7 καὶ τὸ σουδάριον, ὃ
ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων
κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον.
8 τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν
πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν.
9 οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ
νεκρῶν ἀναστῆναι. 10 ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐ-
τοὺς οἱ μαθηταί.

311. Iesus apparet Mariae Magdalenae.

Mc. XVI, 9-11; Mt. XXVIII, 9-10; Io. XX, 11-18.

Mc. XVI. 9 Ἀναστὰς δὲ πρωῒ
πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον
Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, παρ' ἧς ἐκ-
βεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.

10 ἐκείνη
πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ'
αὐτοῦ γενομένοις πενθοῦσι καὶ
κλαίουσιν· 11 κἀκεῖνοι ἀκούσαντες
ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπί-
στησαν.

Mt. XXVIII. 9 Καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς
ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων

Χαίρετε·
αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν
αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνη-
σαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς ὁ
Ἰησοῦς Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε
ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα
ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀ-
κεῖ με ὄψονται.

Io. XX. 11 Μαρία δὲ εἱστήκει
πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα.
ὡς οὖν ἔκλαιεν παρέκυψεν εἰς τὸ
μνημεῖον, 12 καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέ-
λους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα
πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς
ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ
Ἰησοῦ. 13 καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖ-
νοι Γύναι, τί κλαίεις; λέγει
αὐτοῖς Ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου,
καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.
14 ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ
ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν
ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς
ἐστίν. 15 λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς Γύναι,
τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη
δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν
λέγει αὐτῷ Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας
αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν,
κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. 16 λέγει αὐτῇ
Ἰησοῦς Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη
λέγει αὐτῷ Ἐβραιστί Ῥαββουνί, ὃ
λέγεται Διδάσκαλε. 17 λέγει αὐτῇ
Ἰησοῦς Μή μου ἅπτου, οὔπω γὰρ
ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πο-
ρεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου
καὶ εἰπὲ αὐτοῖς Ἀναβαίνω πρὸς
τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν
καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν.
18 ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ
ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι
Ἑώρακα τὸν κύριον' καὶ ταῦτα
εἶπεν αὐτῇ.

Io. XX, 18. μαρια (SV) pot. q. μαριαμ (TH).

sepulcre; i veu a terra les faixes d'amortallar, 7 i el
sudari, que era sobre el seu cap, no pas amb les
faixes, sinó separadament enrotllat en un altre lloc.
8 Llavors, doncs, entrà també l'altre deixeble, el
qui havia arribat primer al sepulcre, i veié i cregué;
9 perquè encara no havien comprès l'Escriptura, que
ell havia de ressuscitar d'entre els morts. 10 Els dei-
xebles, doncs, se'n tornaren a casa llur.

311. Aparició de Jesús a Maria Magdalena.

Mc. XVI, 9-11; Mt. XXVIII, 9-10; Jo. XX, 11-18.

Mc. XVI. 9 I, havent ressuscitat a
punta de sol, el primer dia de la setma-
na, s'aparegué primerament a Maria,
la Magdalena, de la qual havia llançat
set dimonis.

10 Aquesta anà a anunciar-
ho als qui havien estat amb ell, els
quals eren afligits i ploraven; 11 i
ells, havent oït que vivia i havia
estat vist per ella, no cregueren.

Mt. XXVIII. 9 I heus aquí que
Jesús els sortí a l'encontre, dient:

Salve. I elles, atansant-se, se li
abraçaren als peus, i l'adoraren.
10 Llavors els diu Jesús: No tin-
gueu por; aneu a anunciar als meus
germans que se'n vagin a la Galilea,
i allí em veuran.

Jo. XX. 11 I Maria s'estava vora el
sepulcre, a fora, plorant. Tot plorant,
doncs, s'inclinà vers el sepulcre; 12 i
veu dos àngels en vesta blanca, asse-
guts l'un al cap, i l'altre als peus, d'on
havia estat posat el cos de Jesús.
13 I li diuen ells: Dona, ¿per què
plores? Els diu: Perquè s'han en-
dut el meu Senyor, i no sé on
l'han posat. 14 Havent dit això, es
girà enrera; i veu Jesús que era allí,
i no sabia que fos Jesús. 15 Li diu
Jesús: Dona, ¿què plores? ¿Qui
cerques? Ella, creient que era el
jardiner, li diu: Senyor, si vós us
l'heu emportat, digueu-me on el po-
sàreu, i jo me l'enduré. 16 Li diu
Jesús: Maria! Ella, havent-se gi-
rat, li diu en hebreu: Rabbuni! que
vol dir: Mestre! 17 Li diu Jesús: No
em toquis, car no he pujat encara
vers el Pare, ans vés als meus ger-
mans, i digues-los: Me'n pujo vers
el Pare meu i Pare vostre, Déu
meu i Déu vostre. 18 Ve Maria, la
Magdalena, a anunciar als deixebles:
He vist el Senyor; i el que li ha-
via dit.

---

311. — Mc. XVI, 9-20. Aquest final de Mc., omès en ℵBL*, té en favor de la seva genuïnitat gairebé tota la tradició manuscrita i patrística i les antigues vss., i els arguments contraris no són prou per demostrar-ne la manca d'autenticitat; altrament, continguda en l'antigua vulgata llatina, i llegida, com a escriptura inspirada, usualment des dels antics segles en l'Església, és certament compresa en el Decret de canonicitat dels Llibres Sagrats donat pel Concili de Trento. (cf. Decr. de la Comis. Bíbl.: 26 Juny 1912).

Mc. XVI, 9. *a punta de sol.* cf. nota § 274.

Jo. XX, 11. *s'inclinà.* παρακυπτω, *inclinar-se* o *decantar-se,* connotant la finalitat de mirar. Vg. ací: *inclinauit se et prospexit in monumentum,* dóna aquest matís; en Llc. XXIV, 12, *procumbens,* i en Jo. XX, 5, *cum se inclinasset.*

XX, 16. Vg. omet amb alguns mss.: *en hebreu.* — *Rabbuni.* Própiament: *Missenyor.* cf. Mc. X, 51 § 225.

XX. 18. *i el que li havia dit.* Vg. en frase directa: *i això em digué.*

24 - SINOPSI

312. Custodes Sepulcri pecunia corrupti.

Mt. XXVIII, 11-15.

Mt. XXVIII. 11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις 13 λέγοντες Εἴπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντες ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

313. Iesus apparet duobus discipulis euntibus in Emmaus.

Lc. XXIV, 13-32; Mc. XVI, 12.

Lc. XXIV. 13 Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαούς, 14 καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συνζητεῖν καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς, 16 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. 17 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. 18 ἀποκριθεὶς δὲ εἷς ὀνόματι Κλεόπας εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; 19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, 20 ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 21 ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. 22 ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον 23 καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. 24 καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. 25 καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· 26 οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; 27 καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. 28 Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιήσατο πορρωτέρω πορεύεσθαι. 29 καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. 30 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς. 31 αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. 32 καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;

Mc. XVI. 12 Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν.

Lc. XXIV, 13. ησαν πορευομενοι p. ημερα (TH) pot. q. p. αυτων (SV). — εξηκοντα (THSV), pot. q. εκατον εξηκοντα. — 24. και a. αι (TSV) pot. q. om. (H). — 27. om. τι ην a. τα περι (THV) non autem add. (S).

Mt. XXVIII, 14. om. αυτον p. πεισομεν (TH) uel add. (SV). — 15. om. ημερας p. σημερον (TSV) pot. q. add. (H).

312. Els guardes del Sepulcre comprats amb diner.

Mt. XXVIII, 11-15.

Mt. XXVIII. 11 I, mentre elles se n'anaven, heus aquí que alguns de la guàrdia vingueren a la ciutat a anunciar als prínceps dels sacerdots tot el que havia passat. 12 I, reunits amb els ancians, i havent tingut consell, donaren molts diners als soldats, 13 dient: Digueu: Els seus deixebles vingueren de nit a furtar-lo mentre nosaltres dormíem; 14 i si això arribés a notícia del governador, nosaltres l'apaivagarem, i farem que no sigueu molestats. 15 I ells, havent pres els diners, feren com se'ls havia instruït. I aquesta veu s'ha divulgat entre els jueus fins al dia d'avui.

313. Jesús s'apareix a dos deixebles pel camí d'Emmaüs.

Llc. XXIV, 13-32; Mc. XVI, 12.

Llc. XXIV. 13 I heus aquí que dos d'ells, aquell mateix dia, anaven a un vilatge, seixanta estadis lluny de Jerusalem, anomenat Emmaüs, 14 i parlaven entre ells de totes aquestes coses que havien succeït. 15 I s'esdevingué, que, mentre ells conversaven i discutien, el mateix Jesús, havent-se atansat, es posà a caminar amb ells, 16 però els seus ulls eren impedits de reconèixer-lo. 17 I els digué: ¿Quins enraonaments són aquests que us teniu entre vosaltres, tot caminant? I s'aturaren amb posat trist. 18 I, responent un d'ells, anomenat Cleofàs, li deia: ¿Només tu vius foraster a Jerusalem, i no saps les coses que hi han passat aquests dies? 19 I els digué: ¿Quines? I ells li digueren: El cas de Jesús, el Natzarè, que era un home profeta, poderós en obra i paraula davant de Déu i de tot el poble; 20 i de quina manera els prínceps dels sacerdots i els del nostre Consell el lliuraren a condemna de mort, i el crucificaren. 21 I nosaltres esperàvem que era ell el qui havia de redimir Israel. I ara, amb tot això, ja som al tercer dia des que succeïren aquestes coses; 22 i encara unes dones d'entre nosaltres ens han deixat esglaiats, puix que, havent anat matineres al sepulcre, 23 i no havent trobat el seu cos, han vingut a dir que havien vist i tot una aparició d'àngels, els quals diuen que ell viu. 24 I se n'anaren al sepulcre alguns dels nostres, i ho trobaren tal com ja deien les dones, però a ell no el veieren. 25 I ell els digué: Oh estults i tardans de cor a creure en totes les coses que han dit els profetes! 26 ¿Per ventura tot això no havia de patir el Crist per entrar en la seva glòria? 27 I, començant per Moisès i tots els profetes, els anà interpretant en totes les Escriptures les coses pertocants a ell. 28 I s'aproparen al vilatge on anaven, i ell féu com si anés més enllà. 29 Però ells el forçaren a precs, dient: Resta amb nosaltres, que vespreja i ja ha decantat el dia. I entrà a quedar-se amb ells. 30 I succeí que, mentre era a taula amb ells, havent pres el pa, beneí, i, havent-lo partit, els el donava. 31 I se'ls obriren els ulls, i el reconegueren, i ell se'ls féu invisible. 32 I es digueren l'un a l'altre: ¿No era el nostre cor encès dins de nosaltres, quan ens parlava pel camí, quan ens explicava les Escriptures?

Mc. XVI. 12 I després d'això, s'aparegué en altra figura a dos d'ells que anaven de camí cap a un mas.

---

312. — Mt. XXVIII, 14. *apaivagarem.* πειθω, en sentit d'*aplacar.* Vg.: *suadebimus.*

313. — Llc. XXIV, 13. *un vilatge, seixanta estadis lluny de Jerusalem.* 60 és la lliçó general en la tradició manuscrita i en les edicions crítiques. Però sis uncials, entre ells ℵ, i alguns minúsculs donen 160: lliçó d'origen palestinià, que fou també la d'Orígenes i de Sant Jeroni, segons els millors testimonis de la seva versió. Segons F.-M. Abel, a favor d'Emmaüs a 60 estadis no hi ha cap testimoni històric, ni d'antics geògrafs i itineraris anteriors a l'Edat Mitjana; en canvi, l'evaluació de la distància a 160 estadis entre Jerusalem i Emmaus (xx milles romanes, uns 30 km.) coincideix amb la realitat i la tradició toponímica, és anterior a l'evangeli de Sant Lluc i era en ús a l'època de la seva composició. Segons aquesta precisió hodomètrica l'Emmaüs de l'Evangeli seria l'Ἀμμαοῦς de les guerres macabees i romanes, la Nicòpolis de l'època imperial, supervivent encara sota el nom àrab d''Amuàs. En l'epístola 108 *(Epitaphium Paulae)* diu Sant Jeroni: *Repetitoque itinere Nicopolim, quae prius Emmaus uocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus Cleopae domum dedicauit.*

XXIV, 17. Vg. amb alguns mss.: *Qui sunt hi sermones, quos confertis ad inuicem ambulantes, et estis tristes?* — 17 b. *amb posat trist.* σκυθρωπός: *tristem uultum praeseferens.* — 24. *no el veieren.* Vg. Cl.: *no el trobaren.* — 26. *per entrar.* καί en sentit de conjunció final. — 29. *I entrà a quedar-se amb ells.* Vg.: *I entrà amb ells.* — 31 b. *i ell se'ls féu invisible.* Vg.: *et ipse euanuit ex oculis eorum.*

Mc. XVI, 12. *cap a un mas*: εἰς ἀγρόν. D'altres interpreten ἀγρός en sentit de lloc o vilatge determinat de la campanya. cf. Llc. XXIV, 13.

314. Duo discipuli cum apostolis conferunt.

Lc. XXIV, 33-35; Mc. XVI, 13.

Lc. XXIV. [33] Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερου-
σαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, [34] λέ-
γοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. [35] καὶ αὐτοὶ
ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

Mc. XVI. [13] Κἀκεῖνοι ἀπελ-
θόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς·
οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. cf.
Lc. XXIV, 41 § 315.

315. Iesus apparet discipulis, absente Thoma.

Lc. XXIV, 36-43; Io. XX, 19-23.

Lc. XXIV. [36] Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς
ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν (καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνη ὑμῖν).
[37] πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν
πνεῦμα θεωρεῖν. [38] καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί τετα-
ραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν
ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; [39] ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ
τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ
με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει
καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. [40] καὶ τοῦτο εἰπὼν
ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. [41] Ἔτι
δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμα-
ζόντων εἶπεν αὐτοῖς Ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε;
[42] οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος· [43] καὶ
λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

Io. XX. [19] Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ
μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου
ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν
ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς
Εἰρήνη ὑμῖν. [20] καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖ-
ρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς· ἐχάρησαν οὖν οἱ
μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. [21] εἶπεν οὖν αὐτοῖς
πάλιν Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ,
κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. [22] καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν
καὶ λέγει αὐτοῖς Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· [23] ἄν
τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφέωνται αὐτοῖς· ἄν
τινων κρατῆτε κεκράτηνται.

316. Iterum apparet, praesente Thoma.

Mc. XVI, 14; Io. XX, 24-29.

Mc. XVI. [14] Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς
ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐ-
τῶν καὶ σκληροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν
ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν οὐκ ἐπίστευσαν.

Io. XX. [24] Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λε-
γόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν
Ἰησοῦς· [25] ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί Ἑωρά-
καμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐὰν μὴ ἴδω
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω
τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τόπον τῶν ἥλων καὶ βάλω
μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πι-
στεύσω. [26] Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται
ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ
μέσον καὶ εἶπεν Εἰρήνη ὑμῖν. [27] εἶτα λέγει τῷ
Θωμᾷ Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς
χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς
τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός.
[28] ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ κύριός μου
καὶ ὁ θεός μου. [29] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅτι ἑώρα-
κάς με πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ
πιστεύσαντες.

Lc. XXIV, 36. και λεγει αυτοις ειρηνη υμιν (SV) uel om. (TH). — 38. εν τη καρδια (TH) pot. q. εν ταις καρδιαις (SV).
Mc. XVI, 14. om. δε p. υστερον (TSV) uel add. (H).
Io. XX, 25. τοπον (T) non autem τυπον 2° (HSV).

314. Els dos deixebles parlen amb els Apòstols.

Llc. XXIV, 33-35; Mc. XVI, 13.

Llc. XXIV. [33] I, posant-se en camí en aquella mateixa hora, tornaren a
Jerusalem, i trobaren reunits els Onze i llurs companys, [34] que deien: Ve-
rament el Senyor ha ressuscitat, i s'ha aparegut a Simó. [35] I ells explicaven
el que havia succeït pel camí, i com el reconegueren en la fracció del pa.

Mc. XVI. [13] I aquests vingue-
ren a anunciar-ho als altres; i
tampoc no els cregueren. *cf. Llc.*
XXIV, 41 § 315.

315. Jesús s'apareix als deixebles, no essent-hi Tomàs.

Llc. XXIV, 36-43; Jo. XX, 19-23.

Llc. XXIV. [36] I, mentre parlaven d'aquestes coses,
es presentà en mig d'ells; (i els diu: Pau a vosaltres.)
[37] I, esfereïts i plens de por, es pensaven que veien un
esperit. [38] I els digué: ¿Què esteu contorbats, i per
què s'aixequen dubtes en vostre cor? [39] Vegeu les
meves mans i els meus peus, que só jo mateix; pal-
peu-me i vegeu, car un esperit no té carn ni ossos
com veieu que jo tinc. [40] I, havent dit això, els mostrà
les mans i els peus. [41] I com ells, de l'alegria, encara
no ho creien, i estaven meravellats, els digué: ¿Teniu
aquí res per a menjar? [42] I ells li oferiren un bocí de
peix rostit; [43] i, havent-lo pres, davant d'ells menjà.

Jo. XX. [19] Al vespre, doncs, aquell mateix dia,
primer de la setmana, i essent tancades les portes
del lloc on eren els deixebles per por dels Jueus,
vingué Jesús, i es posà al mig; i els diu: Pau a
vosaltres. [20] I, havent dit això, els mostrà les mans
i el costat. S'alegraren, doncs, els deixebles, veient
el Senyor. [21] Els diu, doncs, novament: Pau a vos-
altres. Així com m'ha enviat el Pare, també jo us
envio a vosaltres. [22] I, havent dit això, alenà sobre
ells; i els diu: Rebeu l'Esperit Sant. [23] Aquells de
qui perdoneu els pecats, els són perdonats, i aquells
de qui els retingueu, els són retinguts.

316. Se'ls torna a aparèixer, essent-hi Tomàs.

Mc. XVI, 14; Jo. XX, 24-29.

Mc. XVI. [14] Darrerament s'aparegué als Onze, es-
sent ells a taula; i els reprotxà llur incredulitat i du-
resa de cor, perquè no havien cregut als qui l'ha-
vien vist ressuscitat d'entre els morts.

Jo. XX. [24] I Tomàs, un dels dotze, l'anomenat
Dídim, no era amb ells quan vingué Jesús. [25] Li
deien, doncs, els altres deixebles: Hem vist el Se-
nyor. I ell els digué: Si no veig en les seves mans
la marca dels claus, i no poso el meu dit en el lloc dels
claus, i no poso la meva mà en el seu costat, no creuré
pas. [26] I, al cap de vuit dies, novament eren dintre els
seus deixebles, i Tomàs amb ells. Ve Jesús, tancades
les portes; i es posà al mig, i digué: Pau a vosaltres.
[27] Després diu a Tomàs: Porta el teu dit ací, i veges
les meves mans, i porta la teva mà i posa-la en el
meu costat, i no siguis incrèdul, sinó creient. [28] Res-
pongué Tomàs i li digué: Oh Senyor meu i Déu
meu! [29] Li diu Jesús: ¿Per què m'has vist, has cre-
gut? Benaurats aquells que no veieren i cregueren.

---

315. — Llc. XXIV, 36. Només D i antigues vss. llatines: *i els diu: Pau a vosaltres.* Amb molt pocs mss. Vg. afegeix encara: *só jo, no temeu.*
XXIV, 42. Vg. amb alguns mss. i vss.: *un bocí de peix rostit i bresca de mel.*
XXIV, 43. Vg. amb pocs mss.: *Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis.*
Jo. XX, 19 b. Vg. amb diversos mss.: *on eren els deixebles congregats.*
XX, 20. 23. *Rebeu l'Esperit Sant...* És aquest un dels textos dogmàtics dels quals l'Església ha donat autèntica interpretació. El Concili de Trento (Sess. XIV, de Sacramento Poenitentiae) en deriva la institució divina del Sagrament de la Penitència (c. I), la potestat de perdonar i retenir pecats per mitjà d'aquest Sagrament contra l'error dels luterans, que explicaven aquest text per la potestat de predicar l'Evangeli (can. III), i el ministre d'aquest Sagrament, que són els Bisbes i sacerdots (c. VI, can. 10).

316bis. Io. XX, 30-31 = § 321.

* Io XX. [30] Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα
ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ
ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· [31] ταῦτα δὲ
γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ χριστὸς
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν
τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

317. Apparitio ad mare Tiberiadis.

Io. XXI, 1-23.

Io. XXI. [1] Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν
Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβε-
ριάδος· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως. [2] Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων
Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθα-
ναὴλ ὁ ἀπὸ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας (καὶ οἱ τοῦ Ζεβε-
δαίου) καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. [3] λέγει
αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω ἁλιεύειν· λέγουσιν
αὐτῷ Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ
ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ
ἐπίασαν οὐδέν. [4] πρωίας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη
Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μα-
θηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. [5] λέγει οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς
Παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ
Οὔ. [6] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη
τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν,
καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους
τῶν ἰχθύων. [7] λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα
ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν
Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην
διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς
τὴν θάλασσαν· [8] οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ
ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς
ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν
ἰχθύων· [9] Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν
ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ
ἄρτον. [10] λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν
ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. [11] ἀνέβη οὖν Σίμων
Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν
ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ
τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. [12] λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ
ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν Σὺ τίς εἶ;
εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. [13] ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ
λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ
ὀψάριον ὁμοίως. [14] Τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη
Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.
[15] Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ
Ἰησοῦς Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλέον τούτων;
λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει
αὐτῷ Βόσκε τὰ ἀρνία μου. [16] λέγει αὐτῷ πάλιν δεύ-
τερον Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ Ναί,
κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ποίμαινε
τὰ πρόβατά μου. [17] λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον Σίμων
Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν
αὐτῷ τὸ τρίτον φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ Κύριε,
πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει
αὐτῷ Ἰησοῦς Βόσκε τὰ πρόβατά μου. [18] ἀμὴν ἀμὴν
λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ
περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτε-
νεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος ζώσει σε καὶ οἴσει
ὅπου οὐ θέλεις· [19] τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ
θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει
αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. [20] Ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος
βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολου-
θοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆ-
θος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς
σε; [21] τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ
Κύριε, οὗτος δὲ τί; [22] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐὰν
αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σύ μοι
ἀκολούθει. [23] Ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς
ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει,
καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσ-
κει, ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί
πρὸς σέ;

Io. XXI, 2. add. και οι του Ζεβεδαιου (THSV) uel om. — 3. om. ουν p. εξηλθον (TH) pot. q. add. (SV). — 4. εις a. τον (HV) pot. q. επι (TS). — 12. δε (TSV) pot. q. om. (H). — 16. προβατα (SV) pot. q. προβατια (TH). — 17. cf. 16. — 23. και ουκ ειπεν (TS) pot. q. ουκ ειπεν δε (HV).

316bis Jo. XX, 30-31 = § 321.

* *Jo. XX.* [30] Molts d'altres miracles féu, doncs,
encara Jesús davant els seus deixebles, els quals
no són escrits en aquest llibre; [31] i aquests han es-
tat escrits perquè cregueu que Jesús és el Crist, el
Fill de Déu, i perquè, creient, tingueu vida en el
seu nom.

317. Aparició vora la mar de Tiberias.

Jo. XXI, 1-23.

Jo. XXI. [1] Després d'aquestes coses, es manifestà
novament Jesús als deixebles vora la mar de Tiberias;
i es manifestà així. [2] Eren junts Simó Pere i Tomàs,
l'anomenat Dídim, i Natanael, de Canà de la Galilea,
(i els del Zebedeu), i altres dos dels seus deixebles.
[3] Els diu Simó Pere: Me'n vaig a pescar. Li diuen:
També venim nosaltres amb tu. I sortiren i pujaren
a la barca, i aquella nit no agafaren res. [4] I, essent ja
a punta de sol, Jesús es presentà en la riba; però els
deixebles no sabien que era Jesús. [5] Els diu, doncs,
Jesús: Minyons, ¿no teniu res per menjar? Li res-
pongueren: No. [6] I ell els digué: Tireu la xarxa a la
banda dreta de la barca, i trobareu. La tiraren,
doncs, i ja no podien treure-la per l'abundor de pei-
xos. [7] Diu, doncs, a Pere el deixeble que Jesús esti-
mava: És el Senyor! Simó Pere, doncs, havent oït
que era el Senyor, es cenyí el capot, puix que estava
nu, i es llançà a la mar; [8] i els altres deixebles vin-
gueren amb la barca, car no eren lluny de terra, sinó
a unes dues centes colzades, fent seguir la xarxa dels
peixos. [9] Quan, doncs, hagueren baixat en terra,
veuen allí unes brases, i peix posat a sobre, i pa. [10] Els
diu Jesús: Porteu peixos dels que ara heu agafat.
[11] Pujà, doncs, Simó Pere, i tragué en terra la xarxa,
plena de peixos grossos, cent cinquanta tres; i, essent
tants, no es rompé la xarxa. [12] Els diu Jesús: Veniu,
mengeu. I cap dels deixebles no gosava preguntar-li:
¿Qui sou vós?; sabent que era el Senyor. [13] Ve,
doncs, Jesús, i pren el pa, i els el dóna, i el peix igual-
ment. [14] Era ja aquesta la tercera vegada que Jesús es
manifestà als deixebles, ressuscitat d'entre els morts.
[15] Quan, doncs, hagueren menjat, Jesús diu a Simó
Pere: Simó de Joan, ¿m'estimes més que aquests?
Li diu: Senyor, sí; vós sabeu que us amo. Li diu:
Apeixa els meus anyells. [16] Li diu encara segona ve-
gada: Simó de Joan, ¿m'estimes? Li fa: Se-
nyor, sí; vós sabeu que us amo. Li diu: Pastura les
meves ovelles. [17] Li diu tercera vegada: Simó
de Joan, ¿m'estimes? Es contristà Pere perquè li
havia dit tercera vegada: ¿M'estimes?; i li digué:
Senyor, vós tot ho sabeu, vós sabeu que us amo.
Li diu Jesús: Apeixa les meves ovelles. [18] En veritat
et dic, quan eres més jove, et cenyies tu mateix, i ana-
ves on volies; però, quan seràs vell, estendràs les teves
mans, i un altre et cenyirà, i et durà on tu no vols. [19] I
això digué, significant amb quina mort glorificaria Déu.
I, havent dit això, li diu: Segueix-me. [20] Havent-se
girat Pere, veu que seguia el deixeble que Jesús esti-
mava, el mateix que en el sopar es reclinà sobre el seu
pit i digué: Senyor, ¿qui és el qui us traeix? [21] Veient-
lo, doncs, Pere diu a Jesús: Senyor, ¿i aquest què? [22] Li
diu Jesús: Si vull que ell romangui fins que jo vindré,
¿a tu què? Tu, segueix-me. [23] Corregué, doncs,
aquesta veu entre els germans, que aquell deixeble no
moriria. Però Jesús no li digué que no moriria, sinó:
Si vull que ell romangui fins que jo vindré, ¿a tu què?

---

317. - Jo. XXI, 2. *i els del Zebedeu.* Vg. amb ℵDCE i d'altres: *i els fills del Zebedeu.*

XXI, 5. *res per menjar*: τι προσφάγιον. Literalment: *alguna cosa de companatge;* es diu especialment del peix cuit. Vg.: *pulmentarium.*

XXI, 9. ὀψάριον, cf. nota Jo. VI, 9. 11 § 106.

XXI, 12. *cap dels deixebles.* Vg. Cl.: *nemo discumbentium.*

XXI, 15-17. Vg. la primera i segona vegada *anyells,* la tercera *ovelles;* el text grec, la primera vegada, *anyells,* la segona i tercera, *ovelles.* Però BC i altres tenen el diminutiu προβάτια, *ouiculas,* la segona i tercera vegada; en canvi D amb diversos mss. de l'antiga versió llatina té *ovelles* en la primera resposta. — Aquests dos versicles, segons la interpretació autèntica del Concili Vaticà (Const. dogm. de Ecclesia, c. I), contenen la col·lació a Pere del primat de jurisdicció sobre tota l'Església, que fou promès a ell i als seus successors en Mt. XVI, 17-18 § 121.

318. Apparitio in monte Galilaeo.

Mc. XVI, 15-18; Mt. XXVIII, 16-20.

Mc. XVI. 15 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. 16 ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. 17 σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ἀκολουθήσει ταῦτα, ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς, 18 καὶ ἐν ταῖς χερσὶν ὄφεις ἀροῦσιν κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἕξουσιν.

Mt. XXVIII. 16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. 19 πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, 20 διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

319. Vltima apparitio in ciuitate sancta.

Lc. XXIV, 44-49.

Lc. XXIV. 44 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. 45 τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς 46 ὅτι οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, 47 καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰερουσαλήμ. 48 ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. 49 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

320. Iesus in caelum ascendit.

Lc. XXIV, 50-53; Mc. XVI, 19-20.

Lc XXIV. 50 Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. 51 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. 52 καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, 53 καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν θεόν.

Mc. XVI. 19 Ὁ μὲν οὖν κύριος Ἰησοῦς μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. 20 ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.

Lc. XXIV, 48. om. εστε p. υμεις (TH) pot. q. add. (SV). — 49. και ιδου εγω (HV) pot. q. καγω (TS).

318. Aparició en una muntanya de la Galilea.

Mc. XVI, 15 - 18; Mt. XXVIII, 16 - 20.

Mc. XVI. 15 I els deia: Aneu per tot el món a predicar l'evangeli a tota criatura. 16 Qui creurà i es batejarà serà salvat; i qui no creurà serà condemnat. 17 I aquests senyals acompanyaran als qui creuran: En el meu nom llançaran dimonis, parlaran nous llenguatges, 18 i amb les mans agafaran serpents, i, si cosa mortífera bevien, no els farà mal; als malalts imposaran les mans, i es trobaran bé.

Mt. XXVIII. 16 I els onze deixebles s'encaminaren a la Galilea, vers la muntanya, on els havia assenyalat Jesús; 17 i, en veure'l, l'adoraren, ells que havien dubtat. 18 I Jesús, atansant-se, els parlà, dient: M'ha estat donada tota potestat en el cel i sobre la terra. 19 Aneu, doncs, a ensenyar totes les nacions, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i del Sant Esperit, 20 ensenyant-los a guardar totes les coses que us he manat. I heus aquí que jo só amb vosaltres tots els dies fins a l'acabament del segle.

319. Darrera aparició en la Ciutat Santa.

Llc. XXIV, 44-49.

Llc. XXIV. 44 I els digué: Això és el que jo us parlava, essent encara amb vosaltres: que s'havien d'acomplir totes les coses escrites de mi en la Llei de Moisès i en els Profetes i en els Salms. 45 Aleshores els obrí la intel·ligència per comprendre les Escriptures. 46 I els deia: Així és escrit que patís el Crist, i ressuscités d'entre els morts el tercer dia, 47 i que fos predicada en el seu nom penitència per remissió de pecats a totes les nacions, començant per Jerusalem. 48 Vosaltres sou testimonis d'aquestes coses. 49 I heus aquí que jo enviaré sobre vosaltres el que ha estat promès pel meu Pare; i vosaltres, resteu en la ciutat fins que de dalt sereu revestits de força.

320. Jesús se'n puja al cel.

Llc. XXIV, 50-53; Mc. XVI, 19-20.

Llc. XXIV. 50 I se'ls endugué fins prop de Betània; i, mans alçades, els beneí. 51 I s'esdevingué que, en beneir-los, es separà d'ells, i era emportat al cel. 52 I ells, havent-lo adorat, tornaren a Jerusalem amb joia; 53 i s'estaven constantment en el Temple, beneint Déu.

Mc. XVI. 19 Així, doncs, el Senyor Jesús, després d'haver-los parlat, fou emportat al cel, i s'assegué a la dreta de Déu. 20 I ells eixiren a predicar pertot arreu, cooperant-hi el Senyor, i confirmant la paraula amb els miracles que l'acompanyaven.

---

318. — Mc. XVI, 15-16; Mt. XXVIII, 19-20. Aquests textos dogmàtics són sovint al·legats pels Papes i Concilis en demostració de la missió i magisteri divinal de l'Església, de la doctrina de la justificació, de la necessitat i la forma del baptisme.

Mc. XVI, 18. *i amb les mans agafaran serpents.* Vg. amb alguns mss. omet: *amb les mans.*

Mt. XXVIII, 16. *ells que havien dubtat.* Versió del P. Lagrange i del P. Durand, prou fonamentada; més generalment amb Vg.: *quidam autem dubitauerunt.*

319. — Llc. XXIV, 46. Vg. amb alguns mss.: *Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat...*

XXIV, 47. *per remissió.* Vg. amb molts mss.: *praedicare... poenitentiam et remissionem...*

320. — Llc. XXIV, 53. Vg. amb alguns mss.: *...lloant i beneint Déu. Amén.*

EPILOGVS.

321. Epilogus Iohannis.

† Io. XX, 30-31.

† Io. XX. 30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· 31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

322. Epilogus discipulorum Iohannis.

Io. XXI, 24-25.

Io. XXI 24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ ὁ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.

25 Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.

EXPLICIT EVANGELIORVM SYNOPSIS.

Io. XX, 31. πιστευητε (TH) pot. q. πιστευσητε (SV). — XXI, 24. εστι p. μαρτυρια (TH) pot. q. p. αληθης (SV). — αυτου p. αλαθης (TH) pot. q. p. μαρτυρια (SV)

EPÍLEG.

321. Epíleg de Sant Joan.

† Jo. XX, 30-31.

† *Jo. XX.* 30 Molts d'altres miracles féu, doncs, encara Jesús davant els seus deixebles, els quals no són escrits en aquest llibre; 31 i aquests han estat escrits perquè cregueu que Jesús és el Crist, el Fill de Déu, i perquè, creient, tingueu vida en el seu nom.

322. Epíleg dels deixebles de Sant Joan.

Jo. XXI, 24-25.

Jo. XXI. 24 Aquest és aquell deixeble que dóna testimoni d'aquestes coses, i les ha escrites, i sabem que el seu testimoni és fidedigne.

25 I hi ha encara moltes altres coses que féu Jesús, les quals si s'escrivien una per una, no crec que cabessin en el món els llibres que s'escriurien.

FI DE LA SINOPSI EVANGELICA.

Índex de paraules i locucions anotades.

Són indicats els números dels paràgrafs corresponents.

Índex general.

PROLEGÒMENS.

Pàgs.

TEXTOS I VERSIÓ.

Esmenes.

§ 7 nota	*on diu* γενεσις	*ha de dir* γενεσις
§ 24 nota	» *Jonàs* (segona vegada)	» *Jonà*
» » »	» Joannan	» Joanan
§ 46 nota	» *hominum*	» *homines*
§ 92 nota	» aquest text	» aquest Salm
§ 114 nota	» νίπψασθαι	» νίψασθαι
» » »	» χαθαρίζων	» καθαρίζων
§ 125 nota	» ἐχοδόν	» ἔξοδον
§ 126 nota	» τρὸς	» πρὸς
§ 127 nota	» ἔρρηχεν	» ἔρρηξεν
§ 128 títol	» 123	» 223
§ 146 nota	» Vg. Cl. amb més pocs mss.,	» WW. amb els millors mss. llatins: *Principium, quia et loquor uobis*. Vg. Sixt. i Vg. Cl. amb més pocs mss.,
§ 149 nota	» τίθέναι τὴν ψυχὴν	» τιθέναι τὴν ψυχήν
§ 175 nota	» τα	» τὰ
§ 180 nota	» θελω	» θέλω
§ 181 nota	» ἀπαλλάσσωμαι	» ἀπαλλάσσομαι
§ 186 (Jo. X, 22)	» no em creieu	» no em cregueu
§ 190 nota	» άναπήρους	» ἀναπήρους
§ 209 (Mt. XXIV)	» [18] τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ	» τῆς οἰκίας αὐτοῦ, [18] καὶ
§ 216 nota	» στυχνός	» στυγνός
§ 246 i 209 (Mt. XXIV, 17)	» i el qui sigui	» el qui sigui

AQUESTA SINOPSI EVANGÈLICA, LA PRIMERA COMPOSTA D'AUTOR CATÒLIC
SEGONS ELS TEXTOS ORIGINALS, ACÍ PER PRIMERA VEGADA TRASLLA-
DATS A NOSTRA MATERNA LLENGUA CATALANA I PRESENTATS
EN COMPAGINACIÓ ALTERNA PER A CONEIXENÇA MÉS CLARA
DEL SANT EVANGELI DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST,
FOU ACABADA D'ESTAMPAR ALS OBRADORS DE LA
TIPOGRAFIA EMPORIUM, A CURA I DESPESA
DE LA FUNDACIÓ BÍBLICA CATALANA,
EL DIA NOU DE MARÇ, FES-
TA DE SANT PACIÀ, BISBE
DE BARCELONA, DE
L'ANY DEL SENYOR
· MCMXXVII ·

